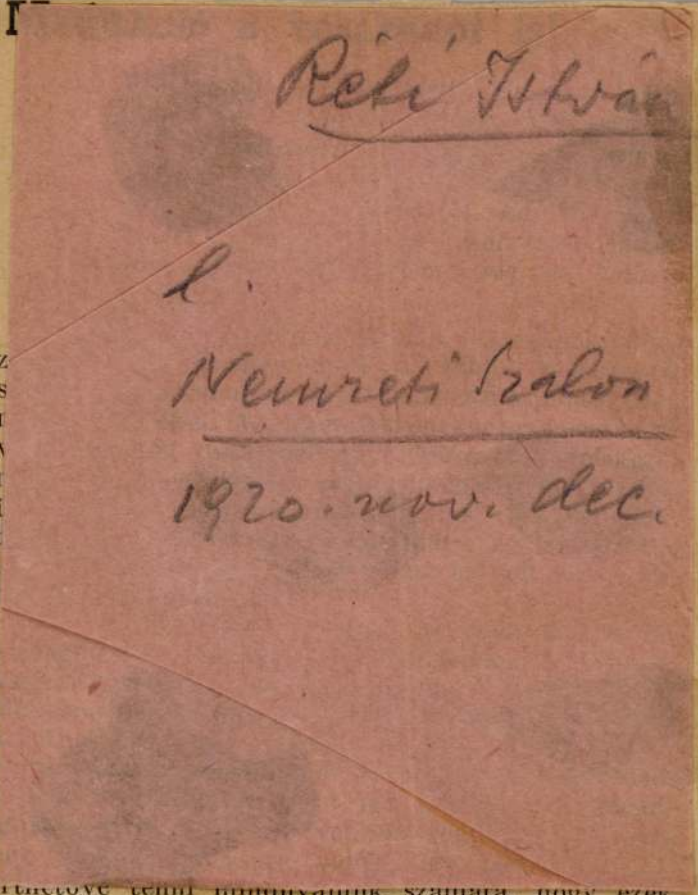

érthetővé tenni mindnyájunk számára, hogy ezek a nyolcadnapok az Ő feltámadásának megmásíthatatlan zálogai és bizonyságtevői.

saját sorsa megfordíthatóságában, nem bízik a benne lakó rossz legyőzésében, a jó győzelmében, ha már önbizalma halálán nem is akar talán megtérni, visszafordulni: akkor jön az Isten végtelen szeretete és megbocsátása. Ez azt jelenti, hogy Isten semmibe veszi az elkövetett bűnöket, de csak azért, hogy ezután az embernek lehessen és legyen tiszta élete. Megbocsát, mert szeret, mert tökéletlenségükben is megbecsül, mert tehetetlenségünkben is képesnek tart, képessé tesz rá, hogy kiemelkedjünk saját elrontott életünk börtönéből, mert a bűnbánatban a tiszta élet utáni vágy szólal meg.

Amikor hajlandók vagyunk végső romlottsággal arra, hogy ezt a megbocsátást csak magunknak könyveljük el, a mások életéről pedig szeretetlen kritikát gyakorlunk, méltatlankodva azon, hogy Isten igazsága még nem emésztette meg a gonoszokat minden gonoszságuk ellenére: akkor tulajdonképpen megfeledkezünk arról, hogy velük szemben is ugyanaz az Úr ugyanazzal a kifogyhatatlan szeretettel és irgalommal akarja elvégezni a maga nevelő munkáját. Nem akarjuk megismerni és követni életünkben az isteni példamutatást, azért is nagy dolog a „*Fiúk-falvának*" bizonyságtevése, hogy belátatja velünk: nincs más igazi pedagógia, csak a szeretet pedagógiája.

Minden nevelőnek, akármilyen iskolában működik is, azt kell megtanulnia ebből a nagyszerű kezdeményezésből, hogy csak a nagyrabecsülő szeretettel érhet el eredményt. Sokra, nagyra, a lehető legnagyobbra kell becsülnie a nevelőnek minden egyes növendéke lelkét, és úgy kell vele bánnia, még ha darócban jön is eléje, mintha királyfi volna. Mert

Réti István

Thorma Jánossal
együtt tulajdonképe-
ni megalapítói a
nagybánjai szko-
lának

Szok Nagyb

Szinház, művészet

Primadonnaháboru fenyeget, 2000 pengős felléptidij szédit, közben elkeseredetten csatáznak a szinigazgatók a pesti

Operetteldorádóban

Az uj szinházi évad még meg sem kezdődött, sőt mint azt a jelek mutatják, ezuttal egy hónappal később, csupán szeptember végén nyitnak a pesti szinházak, de máris olyan véres csaták folynak a szinigazgatók között, mintha a szezon közepén lennénk. Az *Operaház*, a *Nemzeti Szinház*, a *Vigszinház*, a *Magyar Szinház*, a *Belvárosi Szinház* és az *Andrássyuti Szinház* tájékán még minden csendes, de annál harciasabb a hangulat a vidámabb műfajok területén. *Valóságos láz tört ki az operettfronton*, mintha nem is buktak volna sorjában egymás után az operettszinházak az elmult esztendőkben, friss vállalkozási kedv vett erőt egyeseken. Ez az érthetetlen lelkesedés legfeljebb a konjunkturás Pest eleven szinházi életére emlékeztet. Egyszerre négy operettszinház startol, a *Király Szinház*, a *Fővárosi Operettszinház*, a *Pesti Szinház* és a *Kamara Szinház*, amely az idén zenés darabokat is bemutat majd. A *Kamara Szinháznak* ez a célkitüzése nem is olyan érthetetlen, ha meggondoljuk, hogy a szinház eredetileg is operettszinház volt és jelenleg *Alapi* Nándor igagató-társa: *Mocsányi* László, aki aktiv muzsikus.

Négy szinház indul el tehát az uj évad felé az operett jegyében, ezek közül egyedül a *Király Szinház* sorsát látjuk megnyugtatónak, mert az elmult év azt bizonyitja, hogy a *Király Szinház* igazgatóbérlői tudják, mit csinálnak, nem hazardőrök, meggondolt üzletemberek, akik okos szinházpolitikájukból nem felejtik ki a művészi program végrehajtását sem. Itt természetesen anyagi nehézségekről sem lehet beszélni, *komoly tőke áll a Király Szinház mögött.* A *Király Szinház* sorsa biztositott jó egynéhány esztendőre. A *Pesti Szinház* és a *Kamara Szinház* igazgatósága egyformán *optimista hangulatban* beszél az elérhető sikerről, de ezt nem tartjuk olyan természetesnek, mint inkább egyszerüen lehetőségnek, amely esetleg elérhető, mint ahogy azt a *Pesti Szinház* tavalyi szerencsés szezonja is bizonyitja a *Zsákba macska* kétszázas szériájával. De hasonló eset nem minden esztendőben akad és ilyen kirobbanó nagy sikerekre számitani reálisan nem lehet. A *Kamara Szinház* különben sem kiván konkurrenciát csinálni a nagy operettszinháznak, de *Bródi István a Pesti Szinházban megpróbálja a lehetetlent* és mindenképpen meg akarja ismételni a tavalyi sikeres startot.

Uj alakulat vette át az idén a *Fővárosi Operettszinházat.* Ez a szinház gyászos bukások szinhelye lett az utóbbi években Egymásután érték a kudarcok ezt a szinházat, amely pedig jobb sorsra érdemes. Most egy uj tőkecsoport alakult. Sokat beszéltek ennek a csoportnak a tőkeerejéről, ezzel szemben tény, hogy *legjobb esetben sem jelent többet ez a bérlő társaság, mint ötvenezer pengős alaptőkét*, de a valóságban ez a szinházi üzem beállitásánál nem is tulságosan nagy összeg, még kisebb is, mint ahogy állitják. *A Fővárosi Operettszinház mindenáron le akarja hengerelni a Király Szinházat*, amely teljes csendben készülődik az uj évadra, de annál komolyabban.

A két szinház összecsapása a szenzációja most a szinházi világnak. Ez a harc természetesen láthatatlan, a külső front még nem alakult ki, egyedül a vezérkarok dolgoznak, de ezek annál nagyobb svunggal. A szó legszorosabb értelmében öldöklő küzdelem folyik minden egyes operettért. *A komponisták, librettisták, primadonnák s egyéb operettkellékek ázsiója egyszerre felszökött.* Ugy a *Király Szinház*, mint a *Fővárosi Operettszinház* nagy izgalommal készül a startra. A szerződtetések a legnagyobb titokban történnek, de mind a két szinháznak a kémrendszere olyan kitünően kiépitett, hogy *másodperceken belül tudnak a riválisok egymás terveiről.* Ennek a harcnak a győztesét nem nehéz megjósolni. *A Király Szinház a felkészültebb, mig a Fővárosi Operettszinház a szenzációra éhesebb.* A Nagymező-utcában már most olyan dolgok történnek, amelyek nem találkoznak tulságos helyesléssel szinházi körökben. *Igy az első primadonnavádság A Nagymező-utcában tört ki. Alpár* Gittát eredetileg a *Király Szinház* akarta szerződtetni, de *a Berlinből emigrált primadonnát végül a Fővárosi Operettszinház szerződtette le esti 2000 pengős gázsival. 1933-ban egyenesen vakmerőség az ilyen szerződés* és még nagyobb elszántság kell ezt egy olyan szinigazgatónak megtenni, akinek a szinháza maximálisan 5200 pengős esti bevételt tud csinálni! *Ezt a 2000 pengős gázsit behozni valóban kunszt lesz, de aligha fog sikerülni.*

Közben azonban a *Fővárosi Operettszinház* leszerződtette *Balla* Licit is, a nemrég feltünt tehetséges szubrettet, aki mikor megtudta, hogy az első darab primadonnája nem ő, hanem *Alpár* Gitta, *szerződése felbontását kérte.* Az ügy még nem intéződött el, bár a Fővárosi Operettszinházban elintézettnek gondolják.

A *Király Szinház Rökk Marikával* kezdi az uj évadot. A *Sült galamb* cimü *Szilágyi—Lajtai*-operett primadonnája lesz ez a fürgelábu táncosnő. Utána *Eggerth* Márta kerül sorra, aki *300 pengős esti gázsit kap. Ezt a gázsit meg lehet érteni, mert Eggerth Márta ma egy európai márka, nagyszreüen kereső sztár, aki a legnépszerübb színésznők közé tartozik Németországban, ahonnét ki sem utasitották.* Ellentétben...

Természetesen a többi színészek iránt is óriási a kereslet. Az utóbbi időben nagyon sokat nélkülöztek az operettszinészek. Keveset játszhattak és ha játszottak, még kevesebbet kaptak gázsit. Most megváltozik a helyzet. Sok a lehetőség, igaz, hogy az is megtörténhet, hogy *még több operettszinház bukik meg.* A harc mindenesetre izgató és kétségtelen, hogy nagyon friss vérkeringést vitt a pesti szinházi életbe. Ez mindenesetre eredmény, de nem hisszük, hogy a Nagymező-utcában kitüzhetik majd a győzelmi lobogót, mert a kétezer pengős gázsik 1933-ban legalább is tulzottak és *száz százalékig érthető a pesti színészek felháborodása, akik itt küzködtek, verejtékeztek, éheztek esztendőkön át a magyar szinpadon és akiknek az orra elől most, hogy egy kis fellendülés lehetséges, nincs joga importált sztároknak elvenni még a megélhetés minimumát is.*

Ezt a fantasztikus szerződést *Faludi* Sándor irta alá, *az a Faludi Sándor, akinek igazgatása alatt egyszer már összeomlott a Fővárosi Operettszinház.* Most ismét *Faludi* Sándor az igazgató a Nagymező-utcában, aki bizik abban, hogy a *„sült galamb"* az ő szájába repül.

Aligha tévedünk, ha megjósoljuk, hogy a jelzett madárka ezuttal a *Király Szinházban* sokkal kedvesebb és megbizhatóbb fészekre talál.

Kolba Gyula.

A „LABRIOLA" SZINHÁZ-ban tartandó
Gyöngyös bokréta
előadásaira
Jegyek 20 fillértől 2.50 pengőig
kiadóhivatalunkban, V., Honvéd-utca 10. szám (üzlethelyiség) kaphatók.

Szinházak heti müsora

ROYAL ORFEUM. Egész héten minden este és vasárnap délután: Tessék beszállni! (4. egynegyed 9).

BUDAI SZINKÖR. Egész héten minden este és vasárnap délután: Fehárvári huszárok. (4. egynegyed 9).

NYÁRI OPERETTSZINHÁZ. Minden este: Magyar kékmadár, Szivárvány. (Egynegyed 9).

BEKETOW CIRKUSZ. Minden este, csütörtök, szombat és vasárnap délután: Diszes müsor. (Fél 5. fél 9).

CLARUS CABARÉ. Minden este, vasár- és ünnepnap délután: Uj müsor. (Fél 6. 9).

Mozgófényképszinházak müsora

ROYAL APOLLO. (Erzsébet-körut 45. Telefon: 429—46 és 419—02.) Megnyitó müsor augusztus 19-én, szombaton: **Fenevadak.** (Clyde Beatty és Anita Page). — **Mi ujság a nagyvilágban.** Előadások kezdete mindennap 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadáson mindennap félhelyárak.

FORUM FILMSZINHÁZ. (Kossuth Lajos-utca 18. Telefon: 897—07 és 895—43.) **K. 1. munkában.** (Bernhard Goetzke és Maly Delschaft. — **Bimbó, a gyáva hős.** — **Mi ujság a nagyvilágban.** — Előadások hétköznap 6, 8 és 10, vasár- és ünnepnap 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadáson mindennap félhelyárak

PALACE. (Erzsébet-körut 8. Telefon: 365—23.) **Mellékutca.** (Irene Dunne, John Boles). — **Hiradók.** — Előadások kezdete mindennap 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadáson mindennap félhelyárak.

DÉCSI FILMSZINHÁZ. (Teréz-körut 28. Telefon: 259—52, 213—43.) **Édes kis lakás.** (Ursula Grabley, Max Hanson). — **Utazás Ausztriában.** — **Mi ujság a nagyvilágban.** — Előadások kezdete mindennap 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadáson mindennap félhelyárak.

CITY FILMSZINHÁZ. (Vilmos császár-ut 36—38. Telefon: 11—1—40.) **Mellékutca.** (Irene Dunne és John Boles). — **Hihetetlen furcsaságok.** — **Sice mint állatfodrász.** — **Hiradó.** — Előadások kezdete hétköznap 5, egynegyed 8 és fél 10, vasár- és ünnepnap 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadás mindennap félhelyárakkal.

CORVIN FILMSZINHÁZ. (József-körut és Üllői-ut sarok. Telefon: 389—88 és 395—84.) **Ámor pórázon** (Magda Schneider, Wolf Albach-Retty, Otto Wallburg). — **A halak népvándorlása.** (Ufa-kulturfilm). **Hiradó.** — Előadások kezdete hétköznap fél 6, fél 8 és fél 10, vasár- és ünnepnap fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor.

FÉSZEK MOZGÓ. (József-körut 78. Telefon: 469—18.) **Álmodó száj.** (E. Bergner). — **Lányok a viharban.** — **Vonósnégyes.** (Szőke Szakáll). — **Hiradók.** — Folytatólagos előadások fél 5, egynegyed 8, háromnegyed 10, vasárnap 2-től folytatólagosan. Az első előadás mindennap 30 fillértől 1.— pengőig. Vasárnap délelőtt 10 és fél 12 órakor burleszkmatiné.

HOMEROS KERTMOZGÓ. (Hermina-ut 7. Telefon: 961—00.) **Omar.** (A dzsungelfilmek királya). — **Szivek királynője.** Főszereplők: Alpár Gitta. — **Magyar Világhiradó.** — Előadások kezdete hétköznap 5, háromnegyed 8 és fél 10 órakor. vasárnap 2-től. Szép időben a kertben.

KAMARA MOZGÓSZINHÁZ. (Dohány- és Nyárutca sarok. Telefon: 420—27.) **Embervásár.** (Wallace Beery, Karen Morley és Ricardo Cortez). — **Petschauer Attila** konferál. — Előadások kezdete hétköznap 6, 8 és 10, vasár- és ünnepnap 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadás mérsékelt helyárakkal.

OMNIA FILMSZINHÁZ. (Kölcsey-utca 2. Telefon: 301—25.) **Ha a szív megszólal.** (Gustav Fröhlich). — **Kirándulás a viz alatt.** Kulturfilm. — **Hiradó.** — Előadások kezdete 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadás mindennap mérsékelt helyárakkal.

PÁTRIA MOZGÓ. (Népszinház utca 13. Telefon: 456—73.) **Álmodó száj.** (E. Bergner). — **Kiki.** (Anny Ondra). — **Az ezer csoda országa.** (Utifilm). — **Magyar Világhiradó.** — Előadások kezdete hétköznap 4, háromnegyed 7 és háromnegyed 10, vasár- és ünnepnap háromnegyed 2 órától folytatólag. Az első előadás mindennap 30 fillértől 1 pengőig.

Nagymező-utca 22—24.

Telefon: 220—98 és 292—50.) **A gyülölet országa.** (Douglas Fairbanks jr., Nancy Caroll, Lilian Tashman). — **Pekingi képek.** (Utifilm). — **Dilettáns zenekar** (Zenei tréfa). — **Idill az intézetben** (Varietéfilm). — **Magyar Világhiradó.** — Előadások 2—6-ig folytatólagosan, azután 6, 8 és 10, vasárnap 2, 4, 6, 8 és 10 órakor. Friss, hideg levegő a virágos pezőtéren.

UFA FILMSZINHÁZ. (Teréz-körut 60. Telefon: 197—67 és 197—68.) **Ámor pórázon.** (Magda Schneider, Wolf Albach-Retty, Otto Wallburg). — **A hegymászás csodái.** (Ufa-kulturfilm). — **Hiradó.** — Előadások kezdete hétköznap (szombat kivételével) fél 6, fél 8 és fél 10, szombat, vasár- és ünnepnap 4, 6, 8 és 10 órakor.

URÁNIA FILMSZINHÁZ. (Rákóczi-ut 21. Telefon: 460—45 és 460—46.) **A démonok szigete.** — **A rádió régen és most.** (Ufa-kulturfilm). — **Hiradó.** Előadások kezdete hétköznap (szombat kivételével) fél 6, fél 8 és fél 10, szombat, vasár- és ünnepnap fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor.

!! Szezonnyitás az UFA-szinházakban !!

Uránia
fél 4, fél 6, fél 8, fél 10
Démonok szigete

Két Bali szigeti benszülött szerelmi története.
Főszereplői a világ legszebb emberfajtája

UFA és CORVIN
4, 6, 8, 10 fél 4, fél 6, fél 8, fél 10
Ámor pórázon

Egy okos foxi vidám története
Rendezte: **Kurt Gerron.**
Zene: **H. O. Borgmann.**
Magda Schneider
Wolf Albach-Retty ■ Otto Wallburg

!! Premier ma !!

Piros bugyelláris

teljes népszinmü előadás az *Állatkertben* pénteken, 18-án, a főszerepekben *Rózsahegyi* Kálmán, *Bodán* Margit, *Cselényi* József, *Szirmay* Imre.

— **A szinigazgatók üdvözölték a Nemzeti Szinház kormánybiztosát.** A Budapesti Szinigazgatók Szövetsége üdvözölte *Voinovich* Gézát abból az alkalomból, hogy a *Nemzeti Szinház* kormánybiztosává nevezték ki. *Voinovich* Géza levelet intézett *Roboz* Imréhez, a szövetség elnökéhez. A Szinigazgatók Szövetsége a hétfőn d. e. tartott összesülésen örömmel vette tudomásul a kormánybiztos levelét, amelyben megköszönte a szinigazgatók figyelmét és megigérte, hogy mint a Nemzeti Szinház kormánybiztosa, vállvetve fog dolgozni a szinigazgatókkal.

— **Előkészületek a Szegedi Hétre.** Bámulatos erőfeszitéssel készül Szeged az augusztus 26-án kezdődő és szeptember 3-ig tartó Szegedi Hétre. A rendezőbizottság, amelynek élén *Shvoy* Kálmán dr. altábornagy, vegyesdandár parancsnok, *Baranyi* Tibor főispán és *Kogutowicz* Károly dr. egyetemi tanár állanak, a legötletesebb programokkal töltötték ki a nyolcnapig tartó ünnepségeket. Kilenc különböző kiállitás (müvészeti, ipari és kereskedelmi, gazdasági és mezőgazdasági kiállitások), szabadtéri játékok, kongresszusok, hangversenyek, sport- és bridge-versenyek, néprajzi és céhfelvonulások, népszokások bemutatása, történelmi élőképek, cserkészbemutató, strandünnepélyek, kirándulások a tanyavilágba és Pusztaszerre, gardepartik, irodalmi esték váltakoznak a nyolcnapos programon. Az ünnepi hetet szeptember 3-án egy nagyarányu, Magyarországon még soha nem látott viziünnepély zárja be. A viziünnepély cime: Velencei éj a Tiszán és résztvesz benne körülbelül 3000 csónak lampionokkal feldiszitve, amelyek pompás keretet alkotnak az uszószinpadnak, amelyen zene- és énekmüvészek közremüködésével olasz hangversenyt rendeznek. A Szegedi Hét alatt az ország minden részéből filléres és rendkivül kedvezményes vonatok szállitják az érdeklődők tömegét Szegedre. Minden a Szegedi Hétre vonatkozó ügyben készséggel áll az érdeklődők rendelkezésére a Szegedi Hét központi irodája, Szeged, Kass-szálló 25.

— **A Magyar szivárvány nagy sikere.** Az Angol Park mellett lévő *Fővárosi Nyári Szinházban* estéről-estére nagyobb sikert arat a *Magyar szivárvány*, amelynek társulatát *Bársony* István szervezte és amelynek előadását is ez a kitünő szinész-rendező állitotta be. A száz százalékig magyar karakterü, érdekesen és müvészies stilizált produkció nem mindennapi szinészi teljesitményt jelent. A szereplők közül *Dajbukát* Ilona, *Bársony* István, *Varga* Imre és *Békeffi* László emelkednek ki, a többiek is egytől-egyig nagyszerü munkát végeznek. A *Magyar szivárvány* zsufolt házai azt bizonyitják, hogy a közönséget érdekli ez az igazán finom és stilusos szinpadi játék, amelynek sikere olyan nagy, hogy már a külföld is érdeklődik ez iránt az izig-vérig magyar produkció iránt.

— **Réti István lett a Képzőmüvészeti Főiskola rektora.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter az Országos Magyar Királyi Képzőmüvészeti Főiskolán az 1933/34—1934/35. tanévekre szólóan *Réti* István főiskolai rendes tanárnak a főiskola rektorává, *Benkhard* Ágost főiskolai rendes tanárnak pedig a főiskola I. és *Lyka* Károly főiskolai rendes tanárnak a főiskola II. prorektorává történt megválasztását megerősitette.

— **Gyermekfénykép** Rozgonyinál 3 drb 8 P.

film

— **Mi ujság a Royal Szinházakban?** E hét végére valamennyi pesti mozi kinyitja kapuit, hogy a Szent István-nap közönsége minél gazdagabb programot találjon a fővárosban. Természetesen megnyitják kapuikat a *Royal*-konszernnek szinházai is. A *Royal Apolló* uj filmjét, a *Fenevadak* cimü Universal produkcióit óriási érdeklődés várja, hiszen ez a film volt Amerika legnagyobb filmcsemegéje az utóbbi hónapokban. Clyde *Beatty*, a leghiresebb amerikai állatszeliditő lép fel ebben a filmben remek tigriseivel és oroszlánjaival, amelyeket egy nagy ketrecben, először neki sikerült együtt produkáltatni. Ritka eseménye a *Royal Szinházak* uj szezonjának az is, hogy a *Forum* és a *Décsi* közös müsort játszik, egészen kivételes filmről lévén szó, ezért a szokatlan szinházkapcsolás. *Légikikötő* a film cime és szól az amerikai légiközlekedés hőseiről: rendkivüli emberek rendkivüli cselekedeteiről. A *Palace* mozi valószinüleg nem hoz uj müsort Szent István hetében, olyan nagy és kivételes érdeklődés fogadta Irene *Dunne* remek produkcióját a *Mellékutcában*, hogy a telt házak miatt azt prolongálni lesznek kénytelenek.

Szerdán
101 cigány hangversenye az ANGOL-PARKBAN
este 8 órakor.
Közremüködnek: **Tihanyi Vilma, Bodán Margit, Cselényi József, Leopold Andor.**
Vezetőprimás: **Rigó Jancsi.**

Sport

ELÖSZÖR MAGYAR VIZEN: VITORLÁS EURÓPA-BAJNOKSÁGOK

Balatonfüreden a Magyar Vitorlás Yacht Szövetség rendezésében augusztus 20-án kezdődik meg a *Vitorlás Európa-bajnokság*. A magában is nagyszabásu sporteseménynek különös jelentőséget ad az a körülmény, hogy *ez az első eset, hogy Magyarországon rendezik a Vitorlás Európa-bajnokságot*. Az összes nemzetek részéről *rendkivüli nagy érdeklődés mutatkozik* s nemcsak a versenyzők, de nagyszámu külföldi részvételére is számitanak.

Az *Európa-bajnokság* programja a következő: *augusztus 20-án, vasárnap* ünnepélyes fogadtatás. A balatonfüredi gyógyteremben bankett és utána bál. *Augusztus 21-én, hétfőn* tréning nap. *Augusztus 22-én, kedden* I., II. előfutam. Este a Balatoni Yacht Club társasvacsorája Balatonfüreden. *Augusztus 23-án, szerdán* II., III., esetleg IV. előfutam. Este a Hungária Yacht Club társasvacsorája Tihanyban. *Augusztus 24-én, csütörtökön* pihenő nap. Kirándulás. *Augusztus 25-én, pénteken* IV., V. előfutam, este Magyar Atlétikai Club társasvacsorája Siófokon. *Augusztus 26-án, szombaton* VI., VII. előfutam. Este a Királyi Magyar Yacht Club társasvacsorája a füredi klubházban. *Augusztus 27-én, vasárnap* döntő mérkőzések. Este dijkiosztó vacsora. Ünnepélyes bucsuztatás.

△ **Sikerrel szerepeltek futballcsapataink vasárnap.** A két hét mulva kezdődő futballszezón előtt jóval biztatnak a magyar csapatok előcsatározásai, amelyeket nagyrészt Németországban bonyolitanak le. A vasárnap legszebb eredményét a Hungária érte el, amely Chemnitzben ragyogó játékkal 4:2 (1:0) arányban győzött a Polizei ellen. Különösen Turay játszott kitünően. — A Ferencváros Gleiwitzben 4:2-re verte Szilézia válogatott csapatát. — Az Ujpest Temesvárott 3:2 arányban győzött a Ripensia ellen. — A III. ker. 5:5 arányu eldöntetlent ért el Gelsenkirchen válogatottai ellen. — A Bocskay 7:0 arányu győzelmet szerzett Csapon. — Egyedül a Budai 11 szenvedett vereséget: Bochum válogatottai 5:3 arányban győztek a magyar csapat ellen. — Jó futball volt Budapesten is: a Nemzeti 7:3 (3:1) arányban győzött a félelmetes kolozsvári Universitatea ellen, amely csak az első félidőben volt egyenrangu ellenfele a magyar csapatnak.

△ **Bécs vagy Budapest rikkancsai gyorsabbak?** Ez a kérdés dől el azon *a monstre-futóversenyen*, amelyet a *huszéves jubileumát* ünneplő *Lapterjesztő Sport Clubja* rendez kedden délután hat órakor a városligeti Stefánia-uton, ahol a *Kolegerszky*-kioszktól kétszáz ujságárus startol egy-egy tizkilós ujságcsomaggal, hogy a *Korcsolyázó Egylet* klubházánál lévő célba fusson. Az elsők személye teljesen bizonytalan, mert az idén *vidéki és bécsi rikkancsok is beleszólnak a küzdelembe*, akik nagy számmal vesznek részt a mérkőzésen. Belépődij nincsen.

△ **Szekeres a motorvezetéses bajnok.** Magyarország motorvezetéses kerékpárbajnokságában Szekeres győzött Nagy Károly vezetésével. A két félórás futamban 70.614 métert tett meg, 2. Istenes, 3. Vida, 4. Nagy. A derzdai Nedo az első futamban harmadik lett, a másodikban feladta a küzdelmet. Budapest 10 km-es repülőbajnokságában Pelvássy (MTK) lett az első.

△ **Bámulatos japán uszóeredmények.** A japán uszóbajnokságok során *Kitamura* 4 p 46.6 mp alatt (!) legyőzte 400-on Makinót. Az 1500-as előfutamokban *Makino* 19 p 20.4 mp-et uszott, közben 1000 méterre 12 p 51.6 mp idővel világrekordot ért el. A 100-as előfutamokban *Yusa* érte el a legjobb eredményt 58 mp-cel, 200-on ugyanő 2 p 13.6 mp-cel.

△ **Ötven méteren felül dobtak az amerikai diszkoszvetők.** Az amerikai atléták hárman — szombati fényes szereplésük után — elindultak vasárnap a MOVE OTE-versenyén is. *Laborde* 5034 cm-rel győzött a diszkoszvetésben *Anderson* előtt, aki egy centiméterrel szintén tuldobta az 50 métert. A 400 m-es sikfutásban az indián *Fuqua*, aki szombaton 47.6 mp időt ért el, vasárnap kényelmes sétával 49.8 mp alatt győzött. — Az MTE női versenyén Deák beállitotta 100 m-en a 13 mp-es rekordot. — Az FTC ifjusági versenyén Somogyi 715 cm-rel nyerte Budapest távolugró bajnokságát.

△ **Hartmann győzött a bajor hegyiversenyen.** *Nürnbergből* jelentik: *Hartmann* László a Würgauerberg hegyiversenyén a másfélliteres sportkocsik csoportjában győzött, miután tavalyi rekordját 33 mp-cel megjavitotta.

△ **Németország tenniszbajnokságát Cramm** nyerte, aki a döntőben Menzel ellen győzött. A férfipárosban a japán Satoh—Nuoni kettős lett német bajnok.

Szerdán lesz Csiszár esedékes profimeccse. Csiszár Ferenc magyar profiboxoló bajnok szerdán vivja legközelebbi mérkőzését. Ellenfele a jugoszláv Drvaric lesz, aki most tért haza Amerikából. Este fél 9 órai kezdéssel a Millonárison rendezik a versenyt, amelyet nemzetközi motorvezetéses versennyel kapcsolnak össze. A magyarok közül Szekeres, Istenes és Nagy indul, a versenyt külföldi vendége pedig az ehrfurti Werner Huhn, Nedo legyőzője lesz. A kettős és külön-külön is érdekes programot egy jeggyel lehet megtekinteni.

Vezetnek a németek a magyar uszók előtt

Az első nap döntetlenül végződött

A kormányzó jelenlétében, nagy és lelkes közönség előtt kezdődött meg vasárnap délután négy órakor a magyar-német válogatott uszó és vizipólómérkőzés a Császárfürdőben. Az első nap 12:12 arányban a pontversenyben döntetlen eredményt hozott. Az uszószámokban csak *Csik* Ferenc állotta meg helyét; *Lengyel*, bár egyéni rekordot uszott, nem váltotta be a hozzá füzött tulzott reményeket. (Mégsem érijük, miért akarnak minden problémát máris megoldani ezzel a fiatal uszóval? A vége az lesz, hogy jóvátehetetlenül letörik). Végeredményben a 100 méteres gyorsuszás során Csik Ferenc legyőzte Fischert — egy testhosszal 1:01.8 mp-cel. A 200 méteres melluszásban Sietas ütött elsőnek a célba 2:49.8 mp-es szenzációs idővel Hild előtt (2:57.4). A 400-as gyorsuszásban a németek legjobb uszója, a sokszoros bajnok és rekorder Deiters legyőzte Lengyel Árpádot. Idők: 5:06.4, illetően 5:14. A müugrásban is a német szinek voltak elől Riebschläger révén (115.21), aki Vajdát (103.96) utasitotta maga mögé. Az uszószámok tehát a németek elsőbbségét mutatták.

Az uszószámok után következett nagy érdeklődéssel várt magyar-német vizipóló-mérkőzésen a magyar csapat Bródy, Ivády, Homonnay, Halasy, Vértesy, Németh, Keserü II. összeállitásban, a németek pedig Eckstein, Schürger, Haas, Kunst, Aki Rademacher, Schwarz, Schulze-csapattal vették fel a küzdelmet. A magyar csapat 8:3 arányban győzött. Félidő: 3:2 volt. A játék a magyar csapat részéről nehezen indult és az I. félidőben teljesen nyilt volt a mérkőzés sorsa. A gólok sorrendje: Németh, Rademacher, Schürger és Németh (?)

A II. félidőben Halasy az első gólt lőtte már az első fél percben (4:2), majd két perc mulva Németh (5:2). Ezután Schwarz szerzi meg a németek harmadik, egyben utolsó gólját. Egy perc mulva Halasy jó helyzetben áll a német kapu előtt, de Kunst szabálytalanul akadályozza, amiért a biró kiállitja és Halasy négy méterest dob. Ebből gólt lő (6:3). Most ujból Németh lő egy fél percen belül két gólt és beállitja 8:3-ra a fölényes győzelmet jelentő végeredményt, ami a németek 10:6 arányu vezetése után a pontversenyben a kiegyenlitést hozta.

Deiters győz az 1500 méteren

A magyar—német uszóverseny második napján, hétfőn délután bonyolitották le a Császár-fürdő uszodájában az 1500 m uszóversenyt, amelyet *Deiters* nyert meg 21 p 29.6 mp-cel *Gyóji* előtt, akinek ideje 21 p 49.8 mp volt.

Deiters mindvégig vezetve biztosan nyerte a versenyt. Az első 100 méternél ugyan Gyóji fordult elsőnek, de utána *Deiters* átvette a vezetést, azt mindvégig biztosan tartotta s végül 25—30 méterrel győzött. A kaposvári Lengyel nem indult.

A pontverseny állása a hétfői német győzelem után 15—13 *Németország javára.*

Hétfői eredmények:

Magyarország 1933 évi 1500 m uszóbajnoksága: Las-Torres Béla-emlékverseny:

Bajnok Gyóji (UTE) 21 p 49.8 mp. 2. Wimmer (Touring Club Wien) 22 p 32 mp. 3. Páhok (MTK) 22 p 42.6 mp.

3×100 m ifjusági melluszó-staféta: 1. MTK 4 p 35.6 mp. 2. MAC 4 p 44 mp. 3. MUE 4 p 52.6 mp.

Magyarország 1933. évi 200 m hölgygyorsuszó bajnoki versenye: Bajnok Tóth Ilonka (MUE) 2 p 55 mp. 2. Csányi Boriska (FTC) 3 p 04.6 mp. 3. Plotzár Lotti (PUE Sopron) 3 p 05.4 mp.

3×100 m vegyes staféta: Fiuverseny: 1. MTK 4 p 05 mp. 2. UTE/B 4 p 12.2 mp. 3. UTE/A 4 p 16.2 mp.

3×50 m gyermek gyorsuszás: 1. UTE/B 1:46.4 mp. 2. MTK 1:48 mp.

Főiskolai válogatott—B-válogatott 9:2 (3:1).

Magyar Légiforgalmi R.-T.
IV., Váci-utca 1. — Telefon: 80-8-88

NYÁRI MENETREND

7.15	13.40 ind.	**Budapest**	érk	13.20	18.55
8.50	15.00 érk.	**Wien**	ind.	12.05	17.30

Naponként csütörtök kivételével.

Szerda	9.00 i.	**Budapest**	é.	15.00	hétfőn
és	11.45 é.	**Klagenf.**	i.	12.15	és
szomb.	12.00 i.		é.	12.00	csütörtökön
	13.30 é.	**Velence**	i.	10.30	

Naponként	15.00 i.	**Budapest**	é.	8.40
vasárnap	16.10 é.	**Pécs**	i.	7.30
kivételével	16.20 i.		é.	7.20
	16.40 é.	**Kaposvár**	i.	7.00

Az autóbusz Váci-utca 1. szám alól 40 perccel a repülőgép indulása előtt indul.
Kombinált repülő-autóbusz- és hajójegyek a Budapest—Wien vonalon 52.— pengős árban oda-vissza.
Leveleit és csomagjait küldje légipostán.
Menetrendet, vagy diszabást kivánatra bérmentve küldünk.

Kedden befejeződik a magyar-német mérkőzés

Kedden félnégy órai kezdettel tartják a magyar—német uszómérkőzés harmadik, befejező napját. Ekkor lesz a müugrás, a 100 m hátuszás és a 4-szer 200 m staféta. Müugrásban Viebahn fölényes győzelmét valószinüleg megnehezíti az a körülmény, hogy erősen fáj a lába. A staféta magyar győzelmet igér és ilyen körülmények között *a 100 m hátuszás fogja eldönteni a pontversenyt jobbra, vagy balra.* Bizunk *Bitskeyben*, aki döntő pillanatokban mindig megállta a helyét.

Kedden lesz a győri versenyről elhalasztott *magyar—osztrák női müugrómérkőzés* is, amelynek résztvevői ma délelőtt érkeztek meg. A magyar—német mérkőzés után lesz *Európa—Magyarország vizipólómérkőzése*, az egész év legnagyobb uszóeseménye.

Keddi sportprogram

Uszás.

A magyar-német válogatott mérkőzés befejező napja, országos női bajnokságok, magyar-osztrák női müugrás a Császár-fürdőben 4 órakor.

Vizipóló.

Magyarország—Európa, Császár-fürdő, egynegyed 7 óra.

Futball.

Kispest—WSE, Wekerle-telep. — Phöbus—SzNFC, Szentlőrinc.

Turamérkőzések: Az Ujpest Aradon, a Bocskay Huszton, a III. ker. Fuldában.

Birkózás.

Professzionista mérkőzések a Néparénában egy negyed 9 órakor.

△ **A Budapest—Siófok kerékpárversenyen** Magyar (MTK) futotta a legjobb időt: 3 óra 09 perc alatt ért a célhoz.

Lóverseny

Budapesti lóversenyek

Queenie nyerte a Bérczy Károly dijat

A Szent István meeting vasárnap lefolyt érdekes versenynapja nem szükölködött meglepetésekben, noha a küzdelmek élvezetes és érdekes sportot nyujtottak. Egymást követték a hatalmas mezőnyök és az elsőrangu versenyek, bár a legtöbb futamban autszájderek győztek. Fogadásban elhanyagolt telivér nyerte a nap főszámát, a *Bérczy Károly dijat* is, minthogy a favorit *Kurkud Khan*-t a célban félhosszal legaloppozta *Queenie*.

Részletes eredmény a következő:

I. **Nyeretlenek versenye.** 1. Koltay Z. **Szelindek** (4) Gutai. 2. Leonora (1 és egynegyed) Schejbal. 3. Traján (5) Esch. F. m.: Csempész. 1 h., 2 és félh. Tot.: 10:41. Befutófogadás: 108.

II. **Welter-handicap.** 1. Szabella I. urnő **Szászszerép** (6) Teltschik. 2. Módos (4) Csuta, F. m.: Mirjam, Emlék, Ilka, Zsivány, Kolchis, Labancz, Coruna, Fegyelem, Tuzok, Arme Gredl, Tally-hó, Nyakh., fejh. Tot.: 10:64, 26, 21, 114.

III. **Gyáli handicap.** 1. Mr. Corner **Corvinus** (6) Klimscha. 2. Casanova (6) Schejbal. 3. Roxane (6) Tóth B. F. m.: Consul, Reichsherold, Gitano, Ibikus, Szép Angyal, Grey hope, Honvéd, Judith, Harem. Nyakh., 2 h. Tot.: 10:65, 29, 32, 54. Kettősfogadás: 246.50.

IV. **Bérczy Károly-dij.** 1. Hulme Gy. **Queenie** (6) Teltschik. 2. Kurkud Khan (1 és fél) Szokolai. 3. Csacsogó (2) Weissbach. F. m.: Rózsabimbó, G. Pagana. Félh., 1 és félh. Tot.: 10:37, 21, 15.

V. **Kétévesek handicapja.** 1. Wenckheim D. gróf **Nem nem soha** (5) Tóth A. 2. Tammuz (3) Wolbert. 3. Balzac (8) Klimscha. F. m.: Divisor, Lilliom, Forrás, Bonaparte, Retyezát, Rubint. 1 h., ötnegyedh. Tot.: 10.75, 22, 15, 26.

VI. **Nyeretlen kétévesek versenye.** 1. Blasko vich A. **Viola** (4) Schejbal. 2. Herculks (20) Csuta és Pamacs (4) Gutai. F. m.: Politikus, Moran, Toupet, Mestra, Salvatore. 2 és félh., holtv. Tot.: 10:30, 14, 17, 21.

VII. **Handicap.** 1. Nádasdy husz. **Bakter** (6) Kis J. 2. Feldherr (4) Gulyás S. 3. Suhancz (8) ifj. Fetting. F. m.: Keszkenő, Mahatma, Bíri, Add oda!, Nem baj, Kis Alag, Kobenzl, Madár, Marmout. Tot.: 10:113, 32, 24, 23.

Kedden futják az Elnöki dijat

Nagyboldogasszony ünnepén is érdekes, gazdag programot nyujtanak a lóversenyek. A legjobban dijazott futam, a 2800 méteres *Elnöki dij*, amelyben a hároméves steherek, *Vulkán, Végrehajtó, Jogar* és *Pali* mérkőznek két ötévessel, *Satan*-nal és *Honpolgár*-ral. Idei jó szereplése nyomán *Satan* győzelme a legvalószinübb, mig a háromévesek közül *Végrehajtó* és *Vulkán* lehetnek elől.

Jelötjeink a következők:

I. *Nimolé—Néni*
II. *Tiro—Maris*
III. *Cheeky—Tammuz*
IV. *Satan—Végrehajtó*
V. *Toupet—Léka*
VI. *Szelindek—Rih*
VII. *Madár—Vadvirág*

Bécsi lóversenyek

A vasárnapi bécsi lóversenyek eredménye a következő:

I. **Maidenrennen der Zweijaehrigen.** 1. Mr. Georg **Mario** (4) Holler. 2. Vergissmeinnicht (8) Reinwald. 3. Victorius (10) Bosko. F. m.: Nergal, Bengali, Victor, Romeo, Gertrude, Ruth, Spleen. 1 h., nyakh, Tot.: 10:154, 43, 17, 33.

II. **Verkaufsrennen.** 1. Stall Schiller **Paladin** (4:10) Gulyás B. 2. Baics (3) Holler. 3. Kinoprinz (3) Bosko. F. m.: Kamerad, Sphinx. Nyakh., 2 h. Tot.: 10:14, 11, 13.

III. **Preis von Merkenstein.** 1. Stall Oberweiden **Corvus** (5:10) Szabó L. 2. Rumba (3) Bosko. 3. Carevic (2 és fél) Houra. 1 és félh., 1 h. Tot.: 10:12.

IV. **Südbahn-Handicap.** 1. Jacobson **Passat** (5) Bosco. 2. Rek (2) Houra. 3. First Start (2 és fél) Gulyás B. F. m.: Hulan, Suntime, Chestnut. 2 h., 2 h. Tot.: 10:43, 18, 19.

V. **Anninger Steeple-chase.** 1. Segal dr. **Annabel** (2 és fél) Kovács M. 2. Cyprienne (5) Kapousek. 3. Széplak (5) Esch. F. m.: Talon, Orestes, Tam diu, Evian, Gangri, Clematis. 1 h., fejh. Tot.: 10:26, 16, 51, 27.

VI. **Welter-Handicap.** 1. Stall Freihof **Salambo** (2) Holler. 2. Cascade (2) Bosco. 3. Blue boy (6) Tausz. F. m.: Sonnenwende, Michéle, Happy horse, Bellator, Germaine. 2 és félh., nyakh. Tot.: 10:27, 14, 14, 19.

Budapesti ügetőversenyek

Szerda, augusztus 16

A legközelebbi ügetőversenyeket szerdán tartják meg s ezuttal is nagyon jó programot kap a közönség. Minthogy a keddi ünnepnap után, szerdán reggel nem jelennek meg a lapok, már most közöljük jelöltjeinket:

I. *Jégvirág—Karola*
II. *Bosnyák—Tábornok*
III. *Mariage—Junak*
IV. *Kuruc—Hamupipő*
V. *Szeszélyes—Jerica*
VI. *Erika—Szerető*
VII. *Guardian Todd—Elga*
VIII. *Marokkó—Arditti*
IX. *Leopárd—Szertelen*

Katolikus-Élet

Katolikus telepitési akciók a külföldön. *Angliában* az angol katolikusok szervezkedtek olyképen, hogy minden települőt uj otthonában anyagilag és erkölcsileg a boldoguláshoz segitenek. — *Hollandiában* Poels prelátus vezetésével működik a katolikus települők gazdasági szervezete. Az angol és a holland szervezet a települőknek ötvenéves olcsó törlesztéses kölcsönt nyujt. Ugyanilyen szellemben működik az északamerikai *Egyesült Államok* katolikus telepeseinek farmerszövetsége. — A *német* katolikusok Kölnben alapitották meg 1926-ban „Wohnungsbau und Siedlung" cimen egyesületüket, amely őket anyagilag és erkölcsileg támogatja és lehetővé teszi, hogy uj otthonukban minden zökkenő nélkül boldogulhassanak. Talán érdekes megemliteni, hogy ugyanilyen telepes-szervezetet létesitettek *Kinában* is a katolikus hittéritők a rizsföldek vidékén. A katolikus telepesek önsegélyző szervezkedése nem uj keletü. Annak idején Ausztráliában fejlődött ki legerőteljesebben, amikor az ottani fegyencgyarmatra számüzött ir katolikusok lelkes segélyegyletéből virágzott ki egy század alatt a mai Ausztrália.

Nagyboldogasszony ünnepének egyházi zenéje. Augusztus 15-én, kedden, Nagyboldogasszony ünnepén a budavári koronázó-templom ének- és zenekara délelőtt 10 órakor Sugár Viktor kormányfőtanácsos, karnagy vezényletével a templom bucsuja alkalmából Liszt Ferenc: Esztergomi miséjét adja elő. — A Szent István Bazilika ének- és zenekara 10 órakor Vavrinetz C-moll miséjét adja elő korális változó részekkel és Griesbacher gradualejával. Offertoriumra Vavrinetz: Assumpta est Maria-ját, mise után pedig Demény: Boldogasszony Anyánk kezdetü átiratát éneklik. A 12 órai mise alatt Zsasskovszky: Ave Maria-ját és régi magyar egyházi énekeket ad elő a kórus Bárdos, Demény és Harnat feldolgozásában. — A belvárosi főplébániatemplom ének- és zenekara Harnat Artur vezényletével délelőtt 10 órakor először szerepel a nyári szünet után a templom bucsuja alkalmából. A mise egyházi zenéjét Folba János tábori főesperes szentbeszédével a rádió is közvetiti. — A ciszterciek plébániatemplomában (Szent Imre herceg-utja) délelőtt 10 órakor, a templom bucsuja alkalmából Schubert: G-dur miséjét adja elő a kar. — A Tutaj-utcai plébániatemplomban fél 12 órakor az Árnádházi Boldog Margit Vegyeskar tagja, Stelzmayer József és ifj. Falk Zsigmond karmester Kutor és König egy-egy duettjét adják elő.

Személyi hirek. Gergye Ipoly, a csornai premontrei rend prépostja a rendben a következő személyi változásokat rendelte el: Molnár Szaniszló jánoshidai házfőnök és jószágkormányzó Csornára kerül központi jószágfelügyelőnek és a csornai birtokok jószágkormányzójának. Csornán Nagy Sándor a jószágkormányzó helyettese. Ipoly Ágoston dr. prépostí titkár lesz. Jánoshidán házfőnök és jószágkormányzó Kőmives Kolos dr., ugyanott hitoktató Burkus Vince. Fedor Gábor jánoshidáról a csornai konventbe kerül. A keszthelyi reálgimnáziumba Nádas Dezső kerül tanárnak. — Kokovay János váci prelátus-kanonok most ünnepelte pappászenteléséneknegyvenedik évfordulóját. Ebből az alkalomból a papok és világi vezetők nagy számmal keresték fel és halmozták el jókivánataikkal. — Fetser Antal győri megyéspüspök Zsombok Ferencet Koronőra küldötte kisegitő segédlelkésznek. Krajne Ernőt a halálozás folytán megüresedett vértestolnai plébánia ideiglenes adminisztrátorává nevezte ki. Horváth Kiss Ambrus uj.-niesét pedig Fertőrákosra diszponálta káplánnak.

ADÓÜGYI NAPTÁR

Augusztus 16. A *kamatilletékek* az első félévben tőkésitett kamatok után be kell fizetni.

A rovarok által a szőlőkben okozott károkat a *földadó elengedhetése* végett be kell jelenteni.

A nyaralókról (szezon-lakások) a *házadó bevallási iveket* augusztus végéig be kell adni.

Augusztus 21. A 48 pengőtől 240 pengőig terjedő *forgalmiadó-átalány* ötödik hatodrészét bélyegjegyekben le kell róni.

Augusztus 25. A 48 pengőtől 240 pengőig terjedő *forgalmiadó-átalány* utolsó hatodrészét bélyegjegyekben le kell róni.

A *forgalmiadót negyedévenként* vagy hosszabb időközökben készpénzben fizetők részéről előleget kell befizetni.

A munkaadóknak az alkalmazottaik részére julius 26-tól augusztus 25-ig kifizetett illetmények után *a kereseti adót, különadót* és *rokkantellátási adót* két példányban készitett illetményjegyzék kapcsán **be kell szállitani.**

Réti István, festőművész

Rendezvénynaptár:

4
csütörtök

17.30 Képzőművészeti szabadegyetem
a millenium korszak művészete
(a nagybányai művésztelep, Ferenczy Károly, Réti István, Thorma János, Benczúr Gyula)
Előadó: Bakó Zsuzsa, művészettörténész

a Magyar Nemzeti Galéria Programja
1982. Január

Réti István, festőművész

A 85 éves Boldizsár István a nagybányai hagyományok hűséges folytatója. – A Képzőművészeti Főiskolán Réti István tanítványa volt, 1918-tól kezdve évtizedeken át nyaranta a nagybányai művésztelepen dolgozott. Egész életében kitartott Réti, Thorma János, Iványi Grünwald Béla tanítása mellett.

(cs.): Boldizsár István festészete.
Ország Világ, 1982. febr. 24. 19. old.

MDK

Réty István, Nagybánya

Magyar kiállitó müvészek névsora. Mücsarnok, 1899. 22.sz. 346-348 l.

Réti István, festő

l. Román György

– : Elhunyt Román György festőművész 7.

Népszabadság, Bp. 1981. szept. 2.

Réti István

Réti István méltatta Boromissza Tibor munkásságát.

Mezei Ottó: Boromissza Tibor akvarelljei
Művészet 1981. május – 51. oldal.

Réti István, festőművész

Gallffy Lola festőművész emlékkiállítása a Szentendrei Képtárban június végéig látható. A művész kalitváinya volt Réti István festőművésznek.

Losonci Miklós: Csöndes elmélyülés.

Pest Megyei Hírlap, 1982. máj. 25.

Réti István, festőművész (1872–1945)

Boldizsár István ~~1897~~ 1897. júl. 29.-én született. – 1917 ben szatkozott be a Képzőművészeti Főiskolára. A következő év nyarától gyakran festett Nagybányán. Tanítványa lehetett még Réti István – Thorma János – Iványi Grünwald Bélának.

Koszorús Oszkár: Boldizsár István 85 éves.
Békés Megyei Népújság. 1982. júl. 31.

Péti István

Klöpöri Rózsa: Lírai naturalizmus
Faddi Forster Dezső emlékkiáll.

Pünkösd, 1983. december

Péti István

Gyetvai Ágnes: A rendíthetetlen ólomkatona
harca és élete
Román György szobrászművész
műtermében

Művészet, 1983. július

Réti István
Nekrológ Farkas Eszterről

Magyar Nemzet 1984. 1.31.

Réti István

Jakoby Gyula kiállítása a
Műcsarnokban

Magyar Nemzet 1984. XII. 30.

Réti István, festő

L. Gadányi Jenő

Gadányi Jenőné: Egy fiók Tartalmából 63-70

Lý Írás, Budapest, 1984. jún. XXIV/6

Réti István, festőművész, (1872-1945).

Raksányi Lajos festőművész a budapesti rajztanárképző főiskolába járt, ahol tanárai között volt Réti István, Glatz Oszkár, Bosznay István festőművészek.

Harsányi Barna: Somogyi tájak, emberek.

Somogyi Néplap, 1983. febr. 26.

Réti István, festőművész. |1872-1945|.

Török István 1926.-ban iratkozott be a Glatz Oszkár, később Réti István igazgatása alatt működő Képzőművészeti Főiskolára.

Koszorus Oszkár: Arcképvázlat Török Istvánról.
Békés Megyei Népújság, 1983. szept. 10. 8. old.

Réti István, festőművész

17
csütörtök

17.30
TIT Szabadegyetem
a magyar művészet a XX. században 2.
Nagybányai művészet (Fényes
Károly, Hollósy Simon, Thorma János, Glatz Oszkár, Réti István).
Előadó: Bodnár Éva.

Magyar Nemzeti Galéria, 1983. november.

Réti István festőművészről

Boldizsár Istvánnak a természetfestésre az egész életre szóló inspirációt és indíttatást a "Magyar Barbizon" Nagybánya adta. Olyan mesterei voltak, mint Réti István, Thorma János, Iványi Grünwald Béla. – Réti István és Thorma János a művészeti neveléstől is a 1899-ben írt munkájukban a komitás legfontosabb alapelveit fogalmazták meg.

Hargitai József: Műtermi látogatás Boldizsár Istvánnál.
Vas Népe, 1984. febr. 18.

Réti István, festőművész

Ilosvai Varga István festőművész 1895-ben Kunhegyesen született. Fiatalon került a fővárosba és Ripp Rónai Adnótványa volt a szabad-iskolában. — Szentendrén és környékén a művészek felfedezték az új „Nagybányát"! Réti István növendékei 1929-ben megalapították a „Szentendrei festők Társasága"-t. Ilosvai Varga is letelepedett a városban, 1935-ben kertes házat vásárolt, — haláláig itt élt és dolgozott.

Kőhidi Erika: Új kiállítások a múzeumvárosban

Pesti Műsor, 1984. VI. 61. old.

Réti István, festőművész (1872–1945).

Most lenne 90 éves Szőnyi István. Újpesten született. Rendkívüli tehetsége már gyermekkorában megmutatkozott. Tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán Ferenczy Károlynál és Réti Istvánnál végezte. Nagybányán is dolgozott, itt sajátította el mesterétől, Ferenczy Károlytól azt, hogy olykor nem is kell mást tenni, mint a látott festői motívum szépségét az ecset nyelvére lefordítani.

B. I.: A zebegényi festő.
Dolgozók Lapja, 1984. jan. 18.

Réti István, festőművész (1872-1945).

Most lenne 90 éves Szőnyi István. Tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán Ferenczy Károlynál és Réti Istvánnál végezte. A legendás hírű képzőművészeti szabadiskolájában, Nagybányán is dolgozott. Itt sajátította el mesterétől, Ferenczy Károlytól azt, hogy olykor nem is kell mást tenni, mint a látott festői motívum szépségét az ecset nyelvére lefordítani

Brestyánszky Ilona: A zebegényi festő.
Hajdú-Bihari Napló, 1984. jan. 21.

Réti István, festőművész (1872–1945).

Most lenne 90 éves Szőnyi István. Tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán Ferenczy Károlynál és Réti Istvánnál végezte.

Brestyánszky Ilona: A zebegényi festő, Nékújság (Tolna), 1984, jan. 21.

Réti István

Kelle Sándor képei Magyarországról

Veszprém 1985. III. 1.

Reti István

a Képzőművészeti Kiadó szerkesztője

Veszprém 1985. I. 4.

Réti István

Moldován István kiállítása
a Vigadó Galériában

Magyar Nemzet 1936. IV. 21.

Réti István

Nagybányai művészek

Magyar Nemzet, 1986. VIII. 16.

Réti István

A Képzőművészeti Kiadó sokrétű terveiből.

Népszava
1985. 1. 21.

Réti István, festőművész (1872–1945).

Sőnyi István most lenne 90 éves. Rendkívüli tehetsége már gyermekkorában megmutatkozott. Tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán Ferenczy Károly– és Réti Istvánnál végezte.

Brestyánszky Ilona: A nebegényi festő.
Nógrád, 1984. jan. 21.

Réti István, festőművész (1872–1945).

Egy poros csendes kisvárosban letelepült néhány festő. Felépítenek egy hatalmas fabódét a hegyi legelők városperemig nyúló zöldjében és egy teljesen újfajta festőiskolát nyitnak, ahol nincsenek dogmák és akadémikus szabályok. Iványi Grünwald, Ferenczy Károly – Noémi – Béni – Valer és Réti mester és fiatal legényként itt dolgozik Szervátiusz Jenő és Farkas Eszter is – a nyírbátori kislányt befogadta a szabadiskola.

Antal István: Eszti Mama,
Kelet-Magyarország, 1984. máj. 5.

Réti István, festőművész (1872-1945).

Annak immár több, mint félévszázada, hogy a budapesti Képzőművészeti Főiskolán a valamikor nagybányai mester, Réti István vette szárnyai alá Kántor Antalt, aki most 84 éves és kiállításra készül.

K.L.: A festészet megtartó ereje.
Tükör, Budapest, 1984. júl. 10.-ld.

Réti István festőnőrész

festésmódja
sokonítható

Hé-val

↓

Huszár Vilmos Am

MŰVÉSZET 1985/11-12/56

Réti István, festőművész (1872–1945). 1.) Folytatás

A millenenni művészeti kiállításain az óriási keptőmegben már a nyitó napon ott voltak az újművészek, a fiatal münchenni mester, Hollósy Simon vezetésével. – Másnap, 1896. máj. 6. án a kis társaság Hollósy S., Réti I., Forma J., Iványi-Grünwald B., és tanítványai tovább utaztak Nagybányára. – Iványi Grünwald képét Réti István jellemezte.

Fejezetek a magyar képírás történetéből.

1984. XI. 8. TV-2 műsor, 21.50 (S. Jné).

Réti István, festőművész (1872-1945). 2.) Folytatás

A nagybányai festőiskolát 1902-ig Hollósy Simon vezette, távozása után az iskolát szabadiskolává alakitották - és Réti, Thorma, Ferenczy munkáik mellett a tanítványokkal is foglalkoztak. -

Réti Istvánt 1913-ban nevezték ki tanárnak a Képzőművészeti Főiskolára.

Fejezetek a magyar képirás történetéből.

1984. XI. 8., TV-2 műsor, 21.50 (S. Iné).

Réti István festőművész (1872–1945).

Löffler Gyula szlovákiai magyar festőművész Pozsonyi és bécsi művészeti tanulmányai után Réti István és Vaszary János növendéke volt a budapesti Képzőművészeti Főiskolán.

Műcsarnok és Kamaratermei,
1985. febr.

RÉTI ISTVÁN

emlitve mint Gáspárdy Sándor mestere

Salamon Nándor: G.S. tárlata.Szentendre,Müvelődési Központ

UJ TÜKÖR 1983.XX.évf.45.sz.3.o.

Réti István, festőművész (1872–1945):

Gáspárdy Sándor Szapronban élő festőművész, akinek kiállítása nyílott, a városi könyvtár galériájában látható, dec. 1.-ig – a nagybányai iskolán Réti tanítványaként nevelkedett alkotó inkább a tradíciókhoz, mintsem a gyűjteményen újat kereső divatokhoz vonzódik.

Varga Lajos: Gáspárdy Sándor Kiállítása nyílott.
Kisalföld, 1984. nov. 16.

Réti István, festőművész (1872–1945).

Roisz Vilmos festőművész 1933-ban végzett a főiskolán, Réti István tanítványa volt.

Varga Lajos: Roisz Vilmos festményei Győrött.
Kisalföld, 1984. szept. 8.

RÉTI ISTVÁN fm

Rajztanárképzés – művészetoktatási alapokon

Réti István festőművész Művészet 1985/6/21–27 sz.

A különböző korok mestereinek alkotásain keresztül jól nyomon követhetjük a tartalom kifejezéséhez szükséges technológiát és munkamódszert. A XVII. századig a művészképzés alapja az iparban ma is fennálló inasrendszer volt. A legkiválóbb művészek is már kora gyermekkorukban egy-egy mester műhelyében sajátították el a mesterségbeli tudás alapjait (festékkészítés, alapozás stb.). Csak évek múlva engedte meg a mester a tanulónak a rajzolást, festést. Az itt elért eredmények után foghatott hozzá a neves mesterek alkotásainak másolásához. A megszerzett szakmai tudás birtokában – az inasévek vége felé – a mester saját munkáin részfeladatok megfestésével bízta meg növendékeit.

A szakmai előírások, hagyományok, műhelytitkok, receptek s nehézkes technikák elsajátítása kitartó munkát, tehetséget, szakértelmet kívánt. Az inaskodás ebben a korban, a művésznevelésnél is, társadalmi kötelezettség és szükségszerűség volt. A céhtagság elnyerésére jelentkezők mestermunkáit igen szigorúan bírálta el a céh vezetősége, és csak a mestermunka elfogadása után jegyezték be a tagság névsorába. Ha a mestermunka és vizsga követelményeinek nem feleltek meg, akkor életük végéig a műhelyekben mint segédek dolgoztak.

Az alkotó munkának és a hozzákapcsolódó oktatásnak e kissé szertartásos rendszere a XVII. században teljesen megváltozik. Ebben a korban a fára festett temperaképek technikai lehetőségei igen korlátozottak voltak, és ez meghatározta a festmények méreteit is. Az új anyagok (vászon és olajfesték) megjelenése és elterjedése megkönnyítette az alkotások kivitelezését, és már nagyméretű festmények elkészítését is lehetővé tette. Ez a festészeti szemlélet már minimális technológiát és anyagismeretet kívánt. Az akadémiákon a rajzi és festészeti ismeretek elsajátítása továbbra is az oktatás gerincét képezte, annak felismerésével, hogy az előző századok szigorú módszere nehézkes az új művészeti törekvések megvalósítására.

A XX. század első harmadában a művészek szakítottak a hagyományokkal. A század közepétől az absztrakt művészet kiteljesedésével átformálódott az egész nyugati művészet, végül is az absztrakt művészeti irányzatok egyeduralma alakult ki. Az új irányzatok hatása alól a művészeti oktatás sem vonhatta ki magát, és már tagadni kezdte a mesterségbeli tudás fontosságát. A főiskolák növendékei azt látják, hogy a kiállításokon az új és újabb ötletekre épülő alkotások kritikai és anyagi sikereket jelentenek. Ezért is feleslegesnek érzik az éveken át folytatandó tanulmányokat, az ábrázolókészség megszerzését. Az akadémiák, engedve a külső művészeti törekvéseknek, lassan eltértek a művészeti iskolák egyetlen céljától, a tanítástól, s attól, hogy az itt tanuló növendékek a szakmai ismeretek teljes elsajátításával készüljenek fel az alkotó munkára. A főiskolák növendékei ma már nem végeznek éveken át folyó tanulmányokat, amelyek minden művészetnek az alapját képezik, hanem „alkotnak". A mindinkább művészi kifejezésekre épülő oktatással végérvényesen megszakadt a művésznevelés évszázados hagyománylánca. Igaz, a tudás még nem művészet, de ezen az úton juthat el a művész az alkotáshoz, legyen az ábrázoló vagy elvont szemléletű (*Picasso* is végigjárta az akadémiai oktatás fokozatait).

Egyre nyilvánvalóbb a szakmai és mesterségbeli tudás hiánya. Nem mindegy az, hogy az utánunk következő generációt kik és hogyan tanítják. Az éppen divatos irányzatok stílusoktatásával és az ötletművészettel nem szűkíthető le a művészeti főiskola oktatási anyagának tartalma, ez önmagában nem lehet célkitűzés, hanem a természet megfigyelésén keresztül el kell sajátítani a szakma alapismereteit.

Egyes nyugati főiskolákon ma már felvetődik az, hogy nincsen *szakmai alapokon nyugvó* művészeti oktatás. Párizsban ma már ott tartanak, hogy a legújabb oktatási elvek alapján felállították a figurális tanszéket, ahová három új tanárt neveztek ki. Az absztrakt művészet annyira átformálja a nyugati országok képzőművészeti életét hogy szinte már nincs olyan művész, akinek megvolna a természetelvű művészeti oktatáshoz szükséges mesterségbeli tudása. Így állt elő az a helyzet, hogy külföldről kellett vendégtanárokat hívni a főiskolákra.

A művészeti oktatás és rajztanárképzés Magyarországon

Báró Eötvös József 1868-ban, a kiegyezést követő évben megbízta Keleti Gusztáv festőművészt, hogy a nyugati országokban folyó művészeti és rajzoktató intézeteket tanulmányozza, és a tapasztalatok alapján idehaza hasonló célú állami oktatási intézmény felállítására tegyen előterjesztést. Keleti a legfejlettebb ipari országok: Franciaország, Anglia, Belgium és Németország művészeti iskoláit látogatta végig, majd rész vett az I. rajzoktatásügyi kongresszuson Brüsszelben. Eötvös az előterjesztést elfogadta, s megbízta Keletit a hazai állami művésznevelő intézet: az Országos Magyar Királyi Mintarajztanoda és Tanárképezde megszervezésével. Az iskola 1871-ben nyílt meg, és elsősorban a rajztanárok szakszerű képzését tekintette céljának és feladatának. Keleti elvként hangoztatta, hogy a rajz nem más, mint közlési mód, hasonló a számhoz és a betűhöz. A közhasználati rajz fontosságát tartotta szem előtt. A művészi nevelést csak alapfokon jelölte meg, és művészi szándékú, tehetséges ifjak számára a külföldi akadémiák látogatását javasolta. Ez a szervezeti felépítés már az indulásnál magában hordta a két tanszék közötti szakmai ellentétet.

Az intézet fejlődésének hosszú és változatos szakaszai után 1908-ban az intézet képzőművészeti főiskolává szerveződött. Ebben az időben már felmerült az intézmény korszerűsítésének gondolata is. Ezt a folyamatot elősegítette, hogy már 1896-ban a külföldön tanuló magyar művésznövendékek egy csoportja meggyőzte *Hollósy Simont*, hogy magániskoláját a nyári művészteleppe, Nagybányára vigye. Hollósy szabadiskolájában szakított a müncheni oktatás merev, akadémikus módszerével. Amikor Szinyei Merse Pál került a főiskola élére, célkitűzésében a nagybányai művészeti szabadiskola oktatási elveit jelölte meg feladatul. A műtermi munka mellett igen fontosnak tartotta a szabadban történő festést.

Szinyei oktatási elveinek érvényesülése sem szüntette meg a művész- és tanárképző tagozat közötti ellentétet, sőt lassanként bizonyos szakadás állt be a két tanszék között. A rajztanárképző szaktanárai az intézet neveltjei voltak, megőrizve a régi szellemet. A meghívott új művésztanárokat inkább a művészképző tagozatra osztották be. Az ellentétek dacára a rajztanárképzés és a rajzoktatás szervezete és menete Európa hasonló intézményei között még így is az első volt. A magyar főiskola a külföldi rajzoktatás kongresszusain és kiállításain – ha megjelent – mindig jelentős eredményeket ért el, sőt az 1908-i londoni kiállítás aranyérmét is megkapta.

Az első világháború és a trianoni béke után az új helyzetnek megfelelően előtérbe került az ország átszervezésével együtt a képzőművészeti főiskola újabb reformja is. 1920-ban a kultuszminiszter megbízta *Lyka Károlyt* és *Réti Istvánt* a különálló intézetek egyesítésével, valamint azzal, hogy több művész bevonásával a szélesebb oktatási rendszert dolgozzák ki. Sokat átvettek a Tanácsköztársaság iskolareformjából is. A reform döntő változást hozott az intézet életében, a súlypont a mű-

vészi nevelésre esett. A tanár- és művészképzősök stúdiumai azonosak voltak, közös műteremben dolgoztak. A tanárképzős növendékeknél szemléletben és esztétikai értékelésben ugyanazoknak az elveknek kellett érvényesülni, mint a művésznövendékeknél. Ezzel a szervezeti formával a korábbi ellentétet a külön tanári és külön művész tanszék között megszüntették. Az alakrajzi oktatás teljesen a nagybányai hagyományokra épült, az alakrajzot és a festést mint főtantárgyat (a szobrásznövendékeken kívül) minden hallgató számára kötelezővé tették; a természeti jelenségek közvetlen megfigyelésén alapuló előadásmódot tartották fontosnak. A tanár segítette, bírálta és irányította a növendékek munkáit anélkül, hogy egyéniségüket, sajátos törekvéseiket elnyomta volna. A modell után készült rajzi és festői tanulmányok, hibaelemző módszeres korrektúráik révén tisztázódhattak a bírálat döntő szempontjai, a hibák kijavítási rendjének módszerei. A növendék ezáltal képessé vált mind a saját, mind a mások munkáinak kritikai elemzésére és megértésére. A műteremben folyó munka alapján kialakult az osztályon és az intézeten belül egy művészi értékrend a hallgatók között. Az a növendék, aki az évek alatt folyó tanulmányok alapján úgy érezte, hogy a festői feladatok megoldását alapszintnél tovább nem fejlesztheti, maradt a tanári pályán, vagy a társadalom egyéb területén találta meg a helyét, önként lemondva az önálló alkotó munkáról.

A főiskola – az eredeti célkitűzésének megfelelően – továbbra is a rajztanárképzést tartotta fő feladatának. Az innen művészképzői fokon kikerült egyszakos, jól képzett rajztanárok a társadalom minden területén megállták a helyüket. Mint tanárok, a középiskolától a tanonciskolákig mindenfajta iskolában tanítottak. Az oklevél megszerzéséhez a növendékeknek különböző vizsgát kellett tenniök a Magyar Királyi Rajztanárvizsgáló Bizottság előtt, mely a főiskola tanáraiból és a miniszter által két évre kinevezett szakemberekből állt. A rajztanárképzés mellett még a főiskolához tartozott a középiskolai rajztanításnak állandó felügyelete és irányítása a minisztériummal karöltve. A rajztanárképzés és -tanítás elméleti és gyakorlati részből állt. A gyakorlati részt csak a rajztanárképzéssel foglalkozó főiskolai tanárok ismerték.

Lykáék reformjuk elkészítésénél szem előtt tartották az ország teherbíró képességét; a túlképzés és a párhuzamos képzés mellett azt a tényt, hogy művészt nem lehet képezni, és így elsősorban a szakmai-mesterségbeli tudnivalókat adták át a növendékek számára a diploma mellett. Lykáék a két háború közt – reformjukkal – a leghaladóbb és legkorszerűbb oktatási intézményt hozták létre, amelyet külföldön is megcsodáltak. Az 1938-as párizsi művészetoktatási kongresszuson a résztvevők egyhangú véleménye az volt, hogy a magyar képzőművészeti főiskola szervezeti felépítése és oktatási programja 50 évvel megelőzte a nyugati főiskolákét. A szakzsűri Grand Prix-vel tüntette ki a bemutató kiállítás anyagát. A záróülés azzal az egyhangú lelkesedéssel végződött, hogy „viszontlátásra négy év múlva Budapesten". A háború a budapesti kongresszust már nem tette lehetővé.

Művész- és rajztanárképzés a második világháború után

Az 1948-as általános iskolai reform átszervezésével – amely kellő átgondolás hiányában eltörölte a középiskolai rajztanítást – megrendült a főiskola eddigi létalapja, elvesztette súlyát és fontos vezető szerepét a társadalomban. Az egyszakos rajztanárképzést, amelyre az intézet oktatásának gerince épült – s a magyar társadalom számára igen jól képzett szakembereket nevelt – megkérdőjelezték. A középiskolákban megszüntetett rajzoktatás hiányát nem ismerték fel. Továbbá azt sem, hogy a jól szervezett vizuális nevelésnek milyen fontos szerepe van a felsőoktatásban és a szakmunképzésben. A reform következtében a főiskolai oktatás teljesen a művészképzésre épült, feltételezve, hogy minden végzős hallgató – ha végez – magas szintű alkotói tevékenységet fog folytatni. A minisztérium a kialakult javaslatot elfogadta, nem ismerve fel a rajztanárképzés társadalmi jelentőségét. A rajzoktatásban csupán művészkedést látott, mely feleslegesen veszi el a természettudományok oktatásának óraszámát. A rajztanárképzést – nem elég megalapozott fokon – később visszaállították.

A középiskolai rajztanítás hiányossága azonban felvetette a rajztanítással szemben támasztott társadalmi és népgazdasági igényeket. Ennek érdekében a Magyar Képző- és Iparművészek Szövetsége, a SZOT Kulturális és Propagandaosztályának védnökségével, a Művelődési Minisztérium támogatásával 1982. január 21–22-én tanácskozást rendezett a rajztanítás helyzetének vizsgálatára. A tanácskozás fő célja az volt, hogy meghatározza a szükséges tennivalókat. A tanácskozásnak külön jelentőséget adott az a tény, hogy nem rajztanárok, hanem elsősorban a tudomány és a technika képviselői, olyan szakemberek fejtették ki véleményüket – vállalatok élén álló igazgatók, tanszékvezető egyetemi tanárok, építészek, orvosprofesszorok, szakfelügyelők stb. –, akik a maguk mindennapi gyakorlatából ismerik a látáskultúra fontosságát és az annak hiányából eredő visszásságokat. Előadásaikból, hozzászólásaikból világosan kirajzolódott a rajztanítás mai helyzete. Megerősítették azt a felismerést, hogy az utóbbi években a középfokú oktatásban, szakmunkásképzésben, a szakiskolákban és a gimnáziumokban egyaránt erősen csökkent a rajzórák száma, s ez olyan vizuális képzetlenséget eredményezett, amelynek következtében a tanrendben való beállás, illetve a felsőfokú, egyetemi képzésben való részvétel fokozódó nehézségeket okoz. Ennek egész népgazdaságunk vallja kárát, mert a termelés színvonala csökken. Sürgős intézkedésre van tehát szükség. A kétnapos tanácskozás anyagából egy ötvenoldalas beszámolót készített *Balogh Jenő* egyetemi tanár. Ennek idézem egy rövidített kivonatát.

A középfokú rajzoktatás fontossága

A középfokú szakoktatás keretén belül a rajztanítás szerepének fontosságára az előadók közül *Murányi Pál*, az FPI Szakoktatási Csoport igazgatóhelyettese mutatott rá legtömörebben: „A termelőmunkában, a technológiai folyamatokban a gondolatok átadása a legnemzetközibb nyelven, a rajz nyelvén történik ... A szakoktatásban és a termelésben (a kettő nem választható el!) a gondolkodásnak a műszaki gondolatok kifejezésének, a műszaki gondolkodás kifejlesztésének fő feladata éppen a rajztanítás területére hárul ... Bizonyos óraszám feltétlenül szükséges ahhoz, hogy tanulóink az eléjük állított követelményeknek eleget tudjanak tenni. Ha csak századunk szakiskoláit vizsgáljuk meg, akkor az óraszámok tekintetében megdöbbentő kép tárul elénk. 1908-ban a fémipari szakiskolában 38 óra rajz volt, 1920-ban az állami ipari szakiskolában 20. A Magyar Királyi Felsőipariskolában 27 óra (1935-ben), majd az 1949-ben létesített ipari gimnáziumokban ez visszaesett 14 órára. Az 1950-es óratervek szerint az Általános Gépipari Technikumban 22 óra a rajz, ez 1965-ben 15 órára esett vissza; egy 1965. évi rendelet alapján működő szakközépiskolában (még az idén érettségiztek ilyen tanulók): 12 órára. Jelenleg az 1978-as szakmunkásképzési célú szakközépiskolákban 6 órára esett le a rajzoktatás száma. Szakmunkásképző iskolákban azonos vagy rokon területeken 6 órára ... Ugyanezekben az iskolatípusokban, azonos időszakokban a szabadkézi rajz óraszámának alakulása: eredetileg 12 órát, 1978-ban *nulla* órát szántak rá!

A tényvesztésre jellemző, hogy most nincsen külön ábrázoló geometria. A szakoktatási intézményekben helyre kell tenni a rajzoktatást ... A szakmunkásképző iskolákban (konkrétan a kiemelt jelentőségű gépszerelő szakmákban) végzett vizsgálatok azt mutatták, hogy a munkába álláshoz szükséges rutinismeretekkel a tanulók zöme rendelkezett. Azonban olyan jellegű rajztechnikával kapcsolatban, amely – úgymond – természet utáni vázolást igényelne, negatívok az eredmények ... A szakközépiskolák (gépészet) területén az elmúlt évben némi javulás mutatkozott. Ezt azzal lehetett elérni, hogy – miután a rajzot az érettségi tárgyak közül 1965-ben törölték, s egy szakmai tárgyba olvasz-

tották, majd a vizsgálatok kimutatták, hogy az érettségi dolgozatban rajz alig szerepel – felemelték a rajzi feladat pontszámait, s ez tanárt és tanulót érdekeltté tett a rajzban ..."

Dr. Murányi Pál kifejtette, hogy a Szegeden, Budapesten és Miskolcon folyó kísérleti középiskolai képzés fokozatos jellege jól alkalmazkodik a rajzoktatásnak a társadalmi igények szerinti, célszerű és kívánatos modelljéhez.

„...Egyre kevesebb azon rajztanárok száma a szakoktatásban, akik Képzőművészeti Főiskolát végeztek (tartalmilag, tantervileg a tananyag kevés olyan anyagrészt tartalmaz, amelynek az oktatásához képzőművészt lehet vagy kell alkalmazni). Csökken az ábrázoló geometria szakos tanároknak a száma, rovásukra egyre többen műszaki végzettségűek. Erre azt mondhatnánk, hogy ez nagyon jó, hiszen azoknak kell tanítaniuk a rajzot, akik a termelőmunkában már tapasztalatot szereztek. A valóság azonban más: rajztanárképzés műszaki vonalon nincs! Rajzot tanító kollégáink zöme a praktikumra törekszik; hogy a tanulók legalább a minimális ismereteket elsajátítsák, ezért a vizualitás, a képi gondolkodás kifejlesztésére nem képesek. Rajztanáraink fluktuációja nagy. Ennek oka főleg az, hogy a rajzoktatás nem tartozik a népszerű tanári pályák körébe, műszaki területeken egyáltalán nem, ...Az elmúlt években sok új iskola épült, bennük rajztantermeket alakítottak ki, s ezeket a korszerű rajzolási igényeknek megfelelő eszközökkel is felszerelték. Azonban nem minden esetben elégítik ki az igényeket, felszereltségükkel sok a gond, rendszerint zsúfoltak, rossz a világítás. ...Helyenként iskolapadokban folyik rajzoktatás. Rosszul felszereltek a szertárak. Szűk az oktatási eszköztár."

Még szomorúbb a helyzet a gimnáziumokban, ahol a régebbi 8 órával szemben ma már csak az I., a II. és a III. osztályokban van egy-egy óra rajz, ami a legtöbb gimnáziumnál nem adja ki a rajztanár státusához szükséges óraszámot. A középfokú rajzoktatás óraszámának csökkenése, elégtelensége az egyetemi képzésben is súlyos nehézségeket okoz, mert a tanulók többségének nincs vizuális felkészültsége. Íme a legmegdöbbentőbb vélemények:

Dr. Nemcsics Antal (BME, Rajz és Formaismereti Tanszék): „...Egyetemünkre vizuálisan egyre képzetlenebb diákok jelentkeznek."

Dr. Jakuts László (József Attila Tudományegyetem, Szeged): „...egyetemi és főiskolai fiatalságunk az évek múlásával egyre gyengül egyrészt rajzkészség, másrészt pedig tér- és időszemlélet dolgában... Évről évre súlyosabb problémát jelent a hozzánk kerülő fiatalság számára a háromdimenziós térben elhelyezkedő, egyszerű jelenségek és folyamatok teljes tudati visszatükröztetése is. Hát még a térben látott jelenségek perspektivikus kapcsolatainak szóban vagy rajzban való lényegkiemelő visszaadása! A legegyszerűbb táblai rajzok elkészítésénél megáll a tudomány. Engem és kollégáimat nagyon aggasztanak ezek a tünetek, mert földrajzoktatásunk hatékonysága el sem

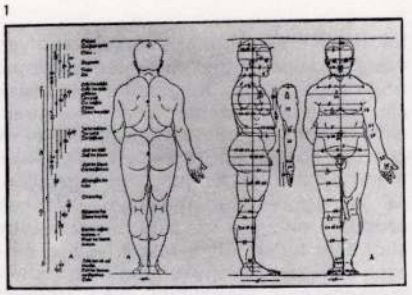

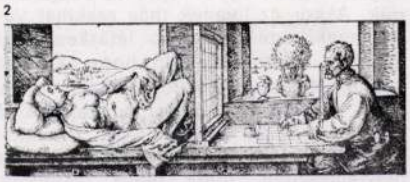

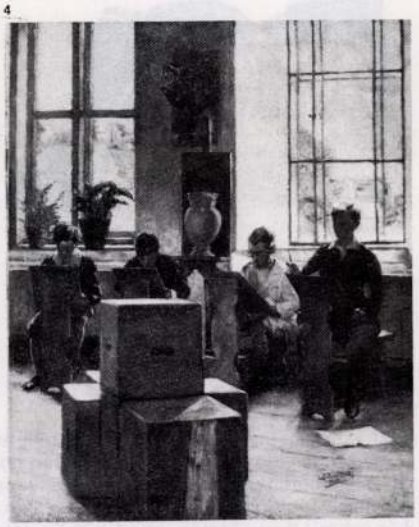

képzelhető bizonyos alapvető térbeli tájékozódókészség és a térben lejátszódó földrajzi jelenségek elemi, rajzbeli reprodukálási készségének hiányában. De nem tudnak a földrajzi tömbszelvények készítéséhez sem hozzáfogni, mert nincsenek felvértezve a sztereografikus ábrázolásmód ábécéjének alapelemeivel sem. Ebbeni elkorcsosulásuk már-már materialista szemléletű világképük megformálását is veszélyezteti... A vizuális műveletlenségnek nem fiatalságunk fokozatos elbutulása az oka. Valahol valami hibának kell lennie a rajzolási készséget fejlesztő alsó- és középfokú oktatásunk hatékonyságában... Fontosnak tartom, hogy közoktatásunk vezetői és képzőművészetünk szervezési kérdéseivel foglalkozó szakmai szervezeteink jól összehangolt közös erőfeszítéseket tegyenek az eddiginél hatékonyabb térszemlélet, perspektivalátás és ezek rajzbeli megfogalmazási képességének iskolai felkészítése érdekében..."

Dr. Csendereki László, az Egyesült Izzó Hajdúböszörményi Gyárának igazgatója pontosan körvonalazta a nehézségek okait: „...A mérnöki munka hatékonysága az ipari rendszerek hatékony működtetésének egyik legalapvetőbb feltétele. A technikai-tudományos forradalom fejlődésének jelenlegi szakaszában megfogalmazott igények egyértelművé teszik, hogy a mérnöki – egyáltalában a műszaki – munka hatékonyságának növelése elsősorban népgazdasági érdek... Szakmánk az utóbbi évtizedben (meglehetősen látványosan) devalválódott... Ezt igazolják a műegyetemi felvételi és keretkitöltési problémák, a magyar ipar hatékonyságával összefüggésben megnyilvánuló kritikai észrevételek... A mérnöki munka devalválódásának számos tényezője van. Nyilvánvaló, hogy ezekből a tényezőkből egyet kiragadni nem szerencsés dolog: azzal a veszéllyel jár, hogy valamit túlhangsúlyozunk a komplexitás rovására. Mégis megteszem, mert (túl a tanácskozás jellegén) meggyőződésem, hogy a mai magyar mérnökgeneráció kreativitásának korlátai közül legerősebb a képi struktúrában való gondolkodás képességének hiánya. Köztudott dolog, hogy a kreatív műszaki munka alapeleme, mondhatnám, peremfeltétele a képi struktúrákban való gondolkodás képessége... Komolyan gondolom és hiszem, hogy a rajzoktatás terén egy célratörő módszeres rendcsinálás megfelelő időben mérhető eredményeket fog produkálni."

Dr. Takács Jenő (NME, Szerszámgépipari Tanszék) szerint a kellő rajztudás hiánya a hallgatók felkészítését is nehezíti: , ...A műszaki pályán dolgozók, munkások, technikusok, mérnökök közös nyelve a műszaki rajz. Ez egy határozott technikai cél világos, egyértelmű kifejezése. A műszaki rajzot megtanulni csak sok gyakorlással, rajzmunkával lehet, ha a tanuló rendelkezik tér- és formaábrázolási készséggel és kézügyességgel. A középiskolában folyó rajzoktatás nagy segítséget jelenthet a műszaki pályán továbbtanulóknak, amennyiben azoknak tér- és formaábrázoló készségét, kézügyességét fejleszti. A középiskolákban megszerzett rajzolási, vázolási készség jelentőségét mi a műszaki felsőoktatás, ezen belül a géptervezői képzés viszonylatában értékeljük és vizsgáljuk... A rajz mint kifejezőeszköz és a formaelképzelés mint szellemi tevékenység ugyanolyan viszonyban van-

1 Albrecht Dürer: A „külső" emberkép sajátos arányrendje (Négy könyv az emberi arányról), 1528 (E. Ullmann nyomán)
2 Albrecht Dürer: Az ember képe, ahogyan pusztán képi információk alapján, kívülről és keretelve érzékeljük, fametszet, 1527 k. (E. H. Gombrich nyomán)
3 Albrecht Dürer: Edényt rajzoló férfi, Drezdai vázlatkönyv (E. Ullmann–E. Pradel nyomán)
4 Reuter Ágoston: Rajzteremben, olaj, vászon, 1922 (fotó Magyar Jné) – a pillanatnyi látvány megrögzítésének a dürerei alapállásból indított iskolapéldája, mely napjainkig hat.

nak egymással, mint a beszéd és a gondolat... A műszaki vázlatokon, rajzokon geometriai idomokat, szerkezeteket síkra képezünk le, a rajzok, vázlatok visszaolvasásakor síkra leképezett teret, idomot, szerkezetet állítunk vissza képzeletünkben. Ezek a le- és visszaképezések jó térlátást igényelnek. Összetett, bonyolult alakzatok, gépelemek, gépegységek, alkatrészek elképzelése, látása a műszaki rajz szabályai alapján még képzett szakembereknek is gondot okozhat. Ezt tanulni, gyakorolni kell... A tervezési feladatok elkészítését mindig megelőzi egy vagy több elvi vázlat, szabadkézi rajz, így a továbbhaladás sikeressége a hallgató kézügyességétől, térlátásától függ... A géptervezők – hasonlóképpen a hallgatók is – két nagy csoportba sorolhatók. Az egyik az ún. heurisztikus módszert használja, azaz egy elvet rögzít, és azt kikiáltja véglegesnek, illetve deklarálja hogy ez a legjobb megoldás. Ez a zseniknél elfogadható. A másik a szisztematikus, amely az előírt funkcióhoz rendel különböző megoldásváltozatokat, azok értékvizsgálatát végzi el, majd ezek hibakritikája után szelekciót végez, és a végleges, az optimális megoldásoknál dönt. Nem a rajztáblán kell ezeket a szelekciókat elvégezni, hanem az első vázlatoknál célszerű ezt megtenni, tehát aki gyorsan le tudja rögzíteni ezeket az elképzeléseket, különböző vizsgálatokat már a szabadkézi vázlaton el tud végezni, az időt takarít meg... A műszaki szakirodalom tanulmányozása (még az amatőr szintű is) minimális rajzi ismeretet, térlátási (tér-, sík-, sík-tér, leképezési) készség nélkül nem lehetséges... A műszaki tantárgyak előadásain a vizualitásra való törekvés következtében sok vázlatot, ábrát célszerű az előadások anyagába iktatni. Az a hallgató, aki nehezen és rosszul vázol – lemarad, képtelen az előadások követésére, illetve a vizsgákra való felkészüléskor jegyzetei használhatatlanok... Az a nézet, hogy ma már az előadásokon rajzolni, vázolni nem kell (diavetítővel, filmvetítővel, írásvetítővel stb. oldhatjuk meg a szemléltetést), alapjában téves. Az előadások technikai előkészítése csak kiegészítheti, de nem pótolhatja a vázlatkészítést, az olyan ábrákat, amelyeket vizsgán vissza kell tudni adni..."

A geológusok sem nélkülözhetik a fejlett térlátást, erről *dr. Bogsch László* ny. e. tanár (ELTE) így vall: „...Földtant és őslénytant műveltem a természettudományokon belül. Mind a kettőhöz feltétlenül szükség van térszemléletre, és mint minden természettudományban, szükség van arra, hogy az ember a legaprólékosabban figyelje meg a tényeket, a látottakat. De ne csak megfigyelni tudja, hanem azt rajzban vissza is tudja adni... A térszemlélet hiánya egy geológusnál, amikor egy szelvényt lát maga előtt, és nem tudja kellőképp elképzelni térben, amikor képtelen rajztechnikailag egy tömbszelvényt megcsinálni, óriási hátrány..."

A rajztanítás segítségével kifejleszthető térszemlélet még az orvosnövendékeknek sem nélkülözhető. Ezt hangsúlyozta hozzászólásaiban *dr. Varga Antal* sebész (Traumatológiai Intézet): „...A röntgenfelvételek értékelésénél az orvosnak olyan vizuális képességgel kell rendelkeznie, hogy képes legyen meglátni a tört végek elhelyezkedését. Minden kezdő orvosnak, aki baleseti sebész lesz, hónapok kellenek pusztán ahhoz, hogy egy vizuális látásmód benne kialakuljon, beidegződjön, és az agykéregbe beépüljön. Vannak azonban olyanok is, akik hosszú évek alatt sem tudják ezt a részét, sem a baleseti sebészetnek egyéb részeit, a műtéti tevékenységet elsajátítani, mert (többek között vagy főleg) hiányzik ez a képességük. Akkor az ilyenek más szakmát választanak, ami kevesebb látáskészséget igényel... Nem elegendő, hogy az orvos csontokat lásson a röntgenképen, mivel ott a csontok az izomzat, a szalagok, a környezet nélkül ábrázolódnak. Ha tehát valaki ezeket a csontokat úgy próbálja helyreilleszteni, hogy nincs tekintettel arra, hol erednek, hol haladnak, hol tapadnak az izmok, akkor kudarcra lesz ítélve. Az operáláshoz is kell vizuális képesség."

A térlátás és térképzelet az anatómia tanulásánál is nélkülözhetetlen. *Dr. Karácsonyi Sándor* egyetemi tanár szerint (Orvostudományi Egyetem, Szeged) ennek hiánya igen komoly nehézségeket okoz az orvosképzésben: „Az orvostudo-

5

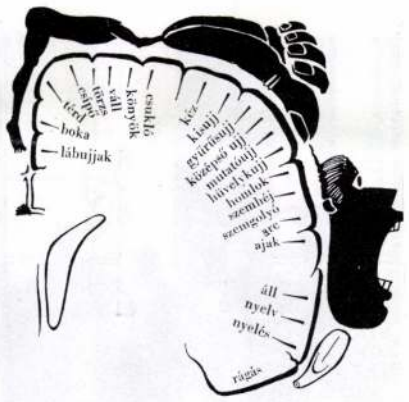

mányi egyetemeken az oktatás két pillére a tantermi előadás (professzori előadás) és a gyakorlati foglalkozás. Véleményem szerint a tantermi előadásra szükség van, bár ezt mind az oktatók, mind a hallgatók részéről kritika éri. A tantermi előadások természetesen nemcsak a verbális szuggesztió hatásával érvényesülnek, hanem azon bevált módszereket is alkalmazzák, amelyek dokumentálják és kiegészítik az elmondott szöveget. Ilyenek az előre elkészített ábrák, az írásvetítők, a diapozitívok, a filmek és a videómagnó. Ezek alkalmazása az utóbbi években megvalósult, és komplex didaktikai módszereket igyekeztek kialakítani. A jelentős technikai felszerelés alkalmazása nem hozta meg egyértelműen a várt eredményt. A megértést nagyban elősegítik a felsorolt ábrázolási módszerek, de sajnos, úgy tűnik, megszakítják a szellemi kontaktus folyamatosságát. Előadók és hallgatók egyöntetű véleménye, hogy igazán jó eredmény az olyan előadástól várható, ahol az előadó az általa elmondott szöveget a saját maga által, a gondolatmenet alatt kialakított rajzzal, ábrával dokumentálja. Röviden: ez látszólag visszatérést jelent egy korábbi oktatási formához, de mégis magasabb szinten. Célszerűnek látszik, hogy a magyarázó szöveget kiegészítő ábraanyagot a hallgatók maguk is leírják és lerajzolják. A rajzolás technikája rendkívül fontos oktató és hallgató számára egyaránt, és itt olyan módszerre gondolok, amely megtanulható, begyakorolható. A cél a gondolatot kiegészítő és magyarázó ábraanyag előállítása, és nem kétes értékű művészi ábrázolás. Ez a megállapítás felveti azt a kérdést, hogy az egyetemi tanszemélyzet vajon hol tanulhatja meg a didaktika ezen fontos fogását, és vajon hol készítik elő a hallgatókat arra, hogy ezt ők maguk is alkalmazni tudják? Úgy gondolom, ismét hangsúlyozottá kell válni a középiskolákban, de talán alacsonyabb szinten is, a rajzoktatásnak. Ebben a vonatkozásban elsősorban nem a figuratív rajzolásra gondolok, hanem az ún. vázlatábrázolási módra, amely segíti az asszociációt és a megjegyző emlékezést."

Az idézett sorok mind azt igazolják, hogy a termelés, illetve a szakemberképzés különféle területei mennyire igénylik a rajztanítás óraszámának növelését. Mégis, az utóbbi években – mint említettük – csökkent a rajzórák száma az általános és középiskolákban egyaránt. Balogh Jenő professzor előadásában leszögezte: „...Tény azonban, hogy az iparoktatás századunk elején, első harmadában – az eredeti koncepció szerint alkalmazza a rajztanítást, mai szemmel nézve fantasztikusan magas óraszámmal (Munkácsy Pál grafikonjaira gondoljunk!). Ez az óraszám – és az egyesített módszer – aztán egészen a nulláig zuhan a 70-es évekre.

Megdöbbentő ellentmondás! A tudományos forradalom követelte természettudományos nevelés fellendítése a szocialista iskolában nem vonta maga után a rajz tantárgy fejlesztését, sőt a legújabb tervei (az MTA-nak a vizuális nevelésre vonatkozó ajánlásaira célzok) figyelmen kívül hagyják ezt az alapvető szükségességet. Az ipari forradalom követelte szakoktatási reformokból teljesen kimaradt a rajz, amelyet az ipari fejlődés klasszikus korában első osztályú diszciplínának tekintettek, aminek jelentőségét most döbbenten kezdjük újra felismerni. Lelkesítő volt hallani az ipari képzés módosításának tervét, amelyben, ha nem is magas óraszámban, de eredeti és logikus egységben mutatkozik a rajztanításra vonatkozó elgondolás. A természettudományos és műszaki szemlélet itt kinyilvánított össz-

5 Az ember képe, miként „belülről", mentálisan önmagát „látja"; a kezet és a fejet nagyobb terület idegzi be, mint az egész testet – Egészségügyi ABC, Bp., 1967. 13. o. (az 1–5. képek Pap G. tanulmányai nyomán)
6 Csontváry Kosztka Tivadar: Szaharai vázlat IV, rajz, 1903 k.
7 Nagy István: Szántás, pasztell, 31x44 cm, 1927
8 Tóth Menyhért: Filozófus (Fej), ceruza, 33x24 cm, 1976
9 Szalay Lajos: Zűr, tus, tollrajz, 31x37 cm, 1974 (fotók Somfai I.)

hangja a történeti fejlődésben új szakaszt nyit. Az egyes rajztanítás megvalósításának feltételei adottakká nyilváníthatók, különösen ha másfél, két évtizedes ilyen irányú kutatásokra, kísérletekre, sőt elég széles gyakorlati bázis konkrét eredményeire támaszkodhatunk."

A rajzórák számának csökkentése azzal magyarázható, hogy egyes hivatalos személyek a rajztanításban – tévesen – ösztönös rajzolást, művészkedést láttak, nem értették meg a gyakorlati élet, a termelés szempontjából való fontosságát, nem értették meg, hogy a rajztanítás a műszaki képzés alapja. Nem látták tisztán pozitívumait.

A rajztanítás pozitívumai

A rajztanításnak, illetve vizuális nevelésnek nagyobb szerepet kell biztosítani közoktatási rendszerünkben, mert a termelés és a személyiségformálás egyaránt igényli.

1. A rajztanításnak az a legnagyobb jelentősége, hogy olyan alapképzést nyújt, amit az ipari termelés nem nélkülözhet. A rajz a műszaki képzés alapja. A termeléshez, a szakrajzok olvasásához és elkészítéséhez ugyanis térképzet szükséges, és ezt a rajz fejleszti ki legeredményesebben. Az ábrázoló geometriának is a rajztanítás a pillére, mert a hozzá szükséges térképzetet szintén csak a rajzoktatás biztosíthatja. A műszaki élet konstruálóképességet igényel, ezt is elsősorban a rajztanítás fejlesztheti ki. Felbecsülhetetlen érdeme a rajztanításnak az, hogy nem passzív diszciplína, hanem aktív, s ezzel alkotói magatartásra, hatékony munkára nevel. Fejleszti a tanulók kreativitását, aminek az élet más területén is hasznát látják. A rajz legfőbb haszna, hogy gondolatokat lehet vele közölni (közlő nyelv), a tanulók második anyanyelvévé kell tennünk. Jelentősége annál nagyobb, mert mint nyelv: nemzetközi – a rajzi közlést bármely országban megértik. Mivel a rajz alapozó tantárgy amelyre az ábrázoló geometria és a műszaki rajz épül, az egész ipari termelés hatékonysága nem kis mértékben a vizuális kulturáltság fokától függ.

2. A rajztanításnak döntő szerepe van a személyiség formálásában, mivel értelmi, esztétikai, érzelmi és világnézeti nevelést egyaránt nyújt. Az *értelmi nevelés*t többféleképpen is szolgálja: elsősorban azzal hogy a megfigyelőképességet fejleszti. „Aki rajzolni tud, mélyebben lát a valóságba" – írja Gorkij. A rajztanítás látni tanít, azaz lényeglátásra nevel. A rajztanításnak döntő szerepe van a fogalomalkotásban is. Képzeteink legnagyobb része ugyanis vizuális eredetű s a belőle származó fogalmaink tisztasága vizuális felfogóképességünk kiművelt ségétől függ. Sőt fogalmainkon keresztül egész valóságszemléletünk is bizonyos mértékig vizuális képzetünk függvénye. A vizuális felfogóképesség nagy előnye, hogy egy pillanat alatt olyan felismerésekhez, evidenciákhoz juttatja a tanulókat (gondoljunk például egy grafikonra), amilyeneket szóval csak hosszasan vagy egyáltalában nem lehet leírni.

6

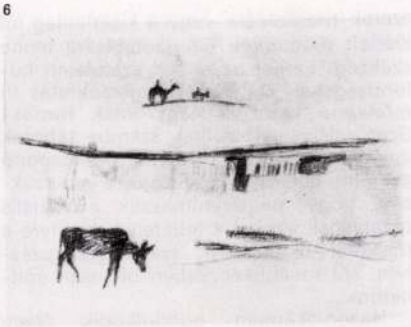

7

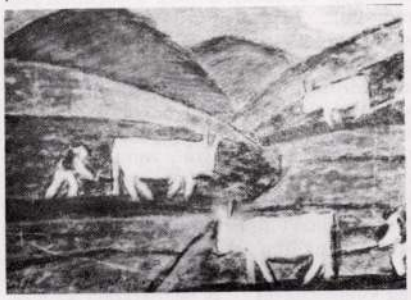

8

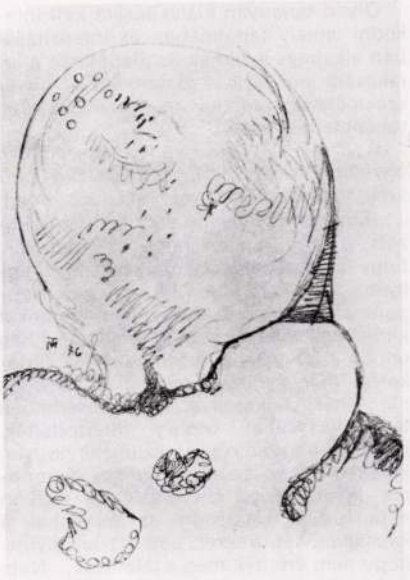

9

Az *esztétikai nevelés*ben is pótolhatatlan szerepe van a rajztanításnak. Fejleszti a tanulók esztétikai befogadóképességét, ízlését, kialakítja művészetszemléletük alapjait, ezzel fogékonyabbá teszi őket a művészetek értékei iránt. Az esztétikai neveléssel együtt *érzelmi nevelés*t is nyújt a rajz; általa a tanulók érzelmi élete elmélyültebbé válhat. Természetesen a társadalmi valóság, a történelmi kor és a műalkotások összefüggéseinek megvilágításával a rajzoktatás a *világnézeti nevelés*hez is hozzájárul. Nem elhanyagolható pozitívuma a rajztanításnak az sem, hogy a rajzi készség kifejlesztésével lehetővé teszi a tanulók önkifejezését. Alkotói örömben részesíti őket, fejleszti kreativitásukat, alkotó magatartásra nevel.

Tennivalók

Oktatási rendszerünk döntően a szóval közölhető ismeretekre, a fogalmi megismerési készség fejlesztésére van beállítva. Ez örökségként maradt ránk még azokból az időkből, amikor túlnyomóan az írott szöveg, a betű útján való ismeretközlés folyt az iskolákban. Ám ma az ismeretek többségét vizuális úton szerezzük be, s ezért tudomásul kell vennünk, hogy századunkban – a vizuális ráhatások fokozódásának korában – a vizuális megismerési készség kifejlesztése pedagógiai kötelezettségünk, ennek hatékonyságára fokozott gondot kell fordítanunk.

Idézzük *Szántó György* matematikus gondolatait: „Sokan nemhogy térben, de síkban is gyengén tájékozódnak. Amikor mozgásukban kellene látni az egymással összefüggő mennyiségeket, a hallgatók jelentős hányada egyszerűen nem látja maga előtt, s amikor beszél róluk, pusztán szimbólumoknak képzeli azokat a mennyiségeket, amikkel számol, ezeknek kölcsönhatása számukra nem világos. Amikor matematikai absztrakcióról van szó, és háromnál több dimenziós terekben kellene gondolkodni, azaz olyan problémákat kellene átlátni és megoldani, ahol háromnál több faktor van, a helyzet szinte kilátástalan. Például lineáris programozásból, ami a matematika alkalmazásának jelenleg igen divatos és eredményes példája, két vonalzóval egy papírlapon igen egyszerűen lehet feladatokat megoldani. Amikor ilyen elemi geometriai ismereteket követelő példákon szeretném a hallgatók térszemléletét segíteni – hogy utána a többváltozós problémákat is megértsék –, kiderül, hogy a legegyszerűbb ábrázolási készségük is hiányzik. Nem matematikai, hanem elsősorban írásbeli fogyatékosságokat érzek. A szervezésben és a számítógép használatában a vizualitásnak igen komoly, az absztrakt gondolkodással egyenrangú szerepe van. A halmazelméletben például, amely a matematika egyik legelvontabb része, lépten-nyomon használunk képi szimbólumokat, egyszerű körökkel vagy más idomokkal ábrázoljuk a halmazokat. De akkor rajzolni kell! A valószínűségszámításban alapvető fontosságú a teljes eseményrendszer fogalma, nélküle jó néhány alapvető tétel el

Vizuális nevelés

sem mondható. Más: hallgatóimnak még sokszor a saját vállalatuk hierarchiájának egyszeri leírása sem megy, hát még az azzal kapcsolatos szervezési feladatok meglátása. Alighanem igaza lehetett *François Galton*nak, amikor a belső látás képességének felnőttkori elsorvadásáról írt. Ez a velünk született képesség a gyermekeknél jól megfigyelhető. Ők még kívülről nézve is látják a házban a bútorokat, a lakókat, az óriáskígyóban lenyelt elefántot. Belső látásunkat valószínűleg az iskolában abszolutizált fogalmi szemlélet sorvasztja el. Mindent verbálisan akarnak megmagyarázni, s ennek következtében lassul a gondolkodás, a megértés folyamata is. Rajz nélkül a modellezés, a megismerés alapvető módszere is nehezebbé válik. A valóság gyakran túl bonyolult, ezért a számukra lényegtelen részleteket elhagyva egyszerűsítjük a dolgokat, modellt alkotunk, amit könnyű megérteni megjegyezni. De ha képtelenek vagyunk az egész dolog látására, nem tudjuk szétválasztani a lényegest a lényegtelentől, gondolkodásunk egysíkúvá lesz, egyszerű feladatok megoldására sem merünk vállalkozni. A vizualitás szerepe a számítógépek elterjedésével is megnövekszik. A megjelenített információk sorközei, térközei a szöveg- és adatelrendezés rendérzékét elsősorban fejlett látáskultúrát követel. Ezért sem közömbös, mi lesz a rajzoktatással."

A tennivalók sorában *dr. Pongrácz Pál* tanszékvezető egyetemi tanár (ELTE, Lakóépülettervezési Tanszék), a következőket említi: „...Zenei képzésünkhöz hasonlóan talán a vizuális képzésben is lehetne utat találni, és elismertetésére argumentumokat keresni. Legalább azokon az alkotó területeken, azon tevékenységek körében, ahol az ábrázolás munkaeszköz. Mérnök, műszaki ember, orvos csak elképzelhetetlenül szűk keretek között mozoghat, ha arzenáljában nem szerepel a közlésnek ez a sajátos nyelve: a rajz. ...Tapasztalataim bizonyítják, hogy a vizuális oktatásban kialakult helyzetünk társadalmilag tarthatatlan, az építészképzés tekintetében katasztrofális. A bekerült hallgatók zömének alig van vizuális képzettsége. Elvárnók tőlük, hogy gondolataikat, közlendőiket a rajzzal mint munkaeszközzel tudják kifejezni, de erre képtelenek. Az egyetemi négyéves, ötéves oktatás viszont képtelen ezt a hiányt behozni... A vizuális nevelés társadalmunk számára – a termelés, tágabban a népgazdaság érdekében – fontos tevékenység. Ki kell szélesítenünk és el kell mélyítenünk a vizuális képzést az általános és középiskolákban... Bizonyára új módszerek tisztázására vagy a kísérletileg jól kiérlelt módszerek elfogadtatására lenne szükség. Látjuk az ebbeli szemléleti különbségeket. De a matematikaoktatás új módszere körül is nagy viták forrtak! Szenvedélyesen szálltak szembe táborok egymással. Van tennivalónk, de központi akaratra, határozott cselekvésre van szükség, hogy megteremthessük a vizuális oktatásnak azokat a feltételeit, amelyre a főiskolai oktatásban, szakemberképzésben, sőt továbbképzésben biztosan építhetünk..."

Hasonlóképpen gondolkodik *Nagy Ottó* egyetemi adjunktus (NME, Szerszámgép Tanszék), amikor a következőket mondja: „...A rajzot, a rajzolást általában a kézügyességgel hozzák kapcsolatba: a rajzoktatást általában nem sorolják a súlyponti tárgyak közé. A társadalomnak viszont jelentős részét teszik ki azok a szakemberek, akik munkájukban a rajzra, rajzolásra, ábrázolásra vannak utalva. Zömük a szakmai ismeretekkel együtt kénytelen a rajzolást is megtanulni, ami – ha vizuálisan nem megalapozott – nem jelenti egyúttal a szerkesztési készség, a térérzékelés, térszemlélet formaérzékelés kifejlesztését... A rajzoktatást az általános iskolákban és a középiskolákban nagyon komolyan kell venni...

Olyan tananyag kialakítására kell törekedni amely tartalmában és intenzitásában alkalmas azoknak az alapoknak a lerakására, amelyek – esetenként az egyes szakmáknak megfelelően – hivatásszerűen továbbfejleszthetők."

A problémát *dr. Klinghammer István* egyetemi tanár (ELTE, Térképészeti Tanszék) újabb oldalról világítja meg: „...Egyetemi felvételin és a hallgatók között szerzett tapasztalatok azt mutatják, hogy a térképolvasáshoz szükséges térforma arányérzék igen kezdetleges. Roppant ellentmondás, hogy míg életünket kitölti az audiovizuális információ, addig ennek a felvételére, feldolgozására (értékelést már nem is említve) a tömegek nincsenek felkészítve. Egy kísérletben térképolvasókkal utólag lerajzoltatták, hogy mit hogyan képzelnek el, mit hogyan láttak a térkép alapján. Szóban elmondták ugyan, hogy mit láttak, de rajzban nem tudták visszaadni az arányokat, a kapcsolatokat, a teret, ami azt bizonyítja, hogy nem értették meg a jelentést... Nem tudom, hogy ezt a problémát miként lehet megoldani az általános és középiskolákban, milyen oktatási forma keretében, de a gondjaink égetőek! S ehhez csak annyit – nyomatékkal –: térképet mindenki használ, a tervező (területtervező, kertrendező), a geológus, meteorológus, mezőgazdász... De vajon jól használja-e?!"

A tennivalók ügyében *dr. Kriván Pál* egyetemi docens (ELTE) konkrétumokat is fölhoz: „...A geológusnak – internacionális szakmája művelése közben – legfontosabb közlési eszköze, összekötő információs csatornája a rajz. A nyelvismeret szükségességét kiküszöböli, ha két geológus a világ bármely pontján találkozik, és meg akarja értetni magát, elővesz egy papírlapot, s lerajzolja gondolatait, és máris rendben van minden... A középfokú oktatás rajzóraszámának nagyfokú visszaesése mellett rajzi kultúránknak a technika »tett még be«; jött a vetítőgép, a színes diapozitívok, az írásvetítők s andalító kiegészítésként az elsötétítés, vetített órák halmaza, audiovizuális oktatás minden tantárgynál. A földtanban a vizualitásnak nagy a szerepe. A tantermekben sötét van, folyik a vetítés, közben a hallgató nem jegyez, nem rajzol, nem rögzít, az eredmény megfelel a televízió előtt szerzett ismeretanyag-átvitel nagyon silány szintjének... A tesztrendszer elterjedése sem más, mint menekvés az írás-olvasás elől, visszatérés az analfabetizmus olvasáskészségéhez, hiszen X-et, vagy keresztet mindenki tud írni és olvasni. Csak látszólag vagyunk távol a témától. Az írásoktatásban jelentkező oda nem figyelés érvényesül később, akár egy rajzi feladat megoldásánál is... Mindent az alapoknál kell kezdeni. Ezt felnőttek is tehetik, bár akkor már nehéz (mert *Kodály Zoltán*nal mondom: ki miben járatlan, abban gyermek). Kezdjünk el »szolmizálni« tanulni rajzlapon, hogy utolérjük magunkat! Ehhez türelem, szívós küzdelem, és hosszú idő kell. De kezdjünk hozzá! Most, azonnal! ...Nincs megoldva a középiskolai rajztanárképzés sem. Ilyen az országban – helyesen – csak a Képzőművészeti Főiskolán van, ám az itt végzettek közül jó, ha évente egy-kettő vállal tanári állást...

A helyzet tehát az, hogy van ugyan magas szintű rajztanárképzésünk (papíron s nem is kicsi létszámmal), ám gyakorlatilag ez a semmivel egyenlő. Ezen nem sokat változtat hogy a Képzőművészeti Főiskolán működik rendkívüli »levelező« tagozat, évenként átlagban 12–18 hallgatóval; ez inkább továbbképzés, hiszen a hallgatók állásban lévő személyek. A probléma kettős: a művészek (alkotómunkájuk mellett) nem hajlandók tanítani, de ha ezt vállalnák is, a jelenlegi »nómenklatúra« szerint nincsen számukra hely... A Képzőművészeti Főiskola felvételi rendszerén sürgősen változtatni kellene. Lényegesen több hallgatót kellene fölvenni az első évre. Az első év munkájának eredményét látva biztosabban és kisebb lelkiismeret-furdalással választhatná ki a felvételi bizottság is a valóban legtehetségesebbeket a művész- és tanárképzésre. A többséget viszont nem kell elutasítani, hanem az első év után szaktanárképzőre beiskolázni a Főiskolán, nem levelező, hanem nappali tagozaton, mert itt vannak csak meg igazán a feltételei a magas színvonalú oktatásnak. Viszont tudni kell, hogy ennek csak akkor van értelme, ha a végzetteknek állást biztosítunk. Ezzel kapcsolatban emlékezzünk rá, hogy ipari szakmunkásképző iskolákba és szakközépiskolákba sokkal többen járnak, mint gimnáziumba. Komoly hiba, hogy ezekben az intézményekben semmiféle vizuális nevelés nincsen. Márpedig az iparban is olyan emberekre van szükség, akik nemcsak néznek, de látnak is. A kevés műszakirajz-ismeret órán még a rajzolvasást sem tanulják meg. Márpedig a rajzolvasás ismerete nélkül ma már senki sem lehet jó szakmunkás... Állítsák vissza a kö-

zépiskolákban a rajztanítást, megfelelő óraszámban; alapozzák meg a rajzi kultúrát, biztosítsanak ehhez képzett rajztanárokat."

Dr. Szügyi Edit adjunktus (KE, Táj- és Kertészeti Tanszék) hozzászólásában a rajztanítás és a többi tantárgy szoros kapcsolatáról beszélt: „...Az ábrázolás sajátos tárgyához kell alkalmaznunk a gyakorlat oldalát, tehát az ábrázoló geometriát, a szabadkézi rajzot, a makettezést. Valóban szakmainak akkor mondható a szakterületi ábrázolás (tervezés), ha az ábrázolás tárgyára és gyakorlatára vonatkozó ismereteinket a tevékenységünkön uralkodó szemlélettel alkalmazzuk ... A kevésbé hatékony ábrázolási gyakorlat negatívan hat a tervezésre, nem inspirál logikus munkára ... A felsőoktatási intézményekben a rajztanítás célja (egy megszerzett általános rajztudást feltételezve) a szakmai ábrázolás, a szakma speciális vizuális közlésének elsajátíttatása. A felvételin túl ... a szaktárgyak tananyagának nagysága és a korlátozott óraszám miatt már itt sincs mód az alapozó jellegű rajzoktatásra. A hallgatók csak bizonyos szintű hozott rajztudás, térlátás, fantázia birtokában késztethetők tervezésre ... A középiskolai rajztanítás korszerűsítésének egyik feltétele a többi tantárggyal való szorosabb kapcsolat megteremtése ..."

Végezetül *dr. Varsányi Zoltán,* vezető szakfelügyelő (Pedagógiai Továbbképző Intézet) felszólalását tekinthetjük úgy is, mint az eddigiek összefoglalását: „...Szakoktatásunknak kiemelkedően fontos területe a rajztanítás. Döntően azért, mert ez egy jellegzetesen kifejező nyelv, és ennek transzferhatása felmérhetetlen az oktatásnevelés, kiemelkedően pedig a munkára nevelés területén ... A magyarországi középfokú szakemberképzés utóbbi 25 évében történt változások nem váltak előnyére a szakoktatásnak. A tartalmi változások következtében messzemenőleg változott a rajz szerepe a tanítás, a tanulás folyamatában, és sajnálatosan háttérbe szorult a láttatás szerepe.

A technikumi oktatás az évek során természetesen tartalmi változtatásra szorult, sajnos, a döntés a tartalmi változtatás helyett ennek az oktatási formának a megszüntetését, felszámolását eredményezte. A technikumi oktatási formán belül a rajznak megfelelő szerepe volt. Az első évfolyamon szabadkézi rajzoktatásra heti 2 az ábrázoló geometria tanítására heti 3 órát fordítottak. A második, harmadik, negyedik évfolyamon géprajz címén tanították a heti 2, 4 és 4 órában. A technikumi képzés volt az az utolsó oktatási forma, ahol a szakrajz mint önálló érettségi tárgy szerepelt. A technikumból kilépő emberektől magas szintű rajztudást követelnek meg ... A mai szakközépiskolákban nagymértékben csökkentek a műszaki tárgyak: a rajzolásra már csak 6 óra jut (összességében), és célja csak annyi, hogy rajzolvasási szintre jussanak el a tanulók ... A vizuális nevelés társadalmunk számára – a termelés, tágabban a népgazdaság érdekében – fontos tevékenység. A rajzoktatásnak igen komoly transzferhatása van: közvetlenül a műszaki tárgyakra, közvetve a munkavégzésre."

Vissza kell térni az intézet megalapításakor lefektetett oktatási elvekhez, a művészképzésen alapuló rajztanárképzéshez – Lyka-Réti oktatási elveinek tanulmányozása és figyelembevétele mellett. Vissza kell állítani a középiskolai rajzoktatást mint a társadalmi igény egyik fontos területét. Ha ezt a két szempontot nem vesszük figyelembe, és nem látjuk ennek fontosságát, akkor a magyar felsőoktatás és szakmunkásképzés vallja ennek beláthatatlan kárát. A főiskola elsődleges céljának a rajztanárképzést kell megjelölni, mely képzés teljesen a művészoktatás elveire épül.

Kurucz D. István

Rajztanár-, avagy vizuális szakemberképzés?

Az 1984/85. tanévtől a tanárképző főiskolák rajz tanszékén bevezetendő új tantervről

A magyar általános iskolai szakemberképzés legfőbb bázisai a tanárképző főiskolák. Létszámuk nem mondható bőségesnek. Az ország különböző városaiban öt helyen találunk ilyen intézményeket, amelyekben mindenütt tevékenykedik rajz és vizuális nevelési tanszék. Feladatuk ellátni az ország általános iskoláit jól képzett rajztanárokkal. A társadalmi elvárás tartalmi igényei az elmúlt évtizedekben is gyakran módosultak, és ennek tudható be, hogy még a mai napig is vannak tisztázatlan mozzanatok a képzés céljának megítélésében. Ha végiggondoljuk a felszabadulás utáni, még inkább az államosítás után létrehozott új oktatási konstrukciót, a nyolcosztályos általános iskolai formát, láthatjuk, hogy törekvéseiben egyesíteni kívánta a népiskolák gyakorlatiasabb képzését a gimnáziumok alsóbb osztályainak általános műveltséget alapozó munkamódszerével.

Az 50-es évek politikai szűklátókörűsége lemerevedést, megtorpanást eredményezett. Az 1960-as évektől kezd ismét céljaiban is teljesebbé válni, és megszületik a tankötelezettség a nyolcadik osztály befejezéséig. Ebben az oktatási rendszerben a közoktatás széles íve meghatározó tényezővé válik, és magával vonja a menynyiségi növekedés következtében jelentkező gondokat és problémákat.

A humán műveltség háttérbe szorulása a természettudományos gondolkodás javára billenti a mérleg nyelvét. Ennek következtében az úgynevezett készségtárgyak óraszáma egyre inkább csökkent. Leginkább érzékelhető ez a folyamat a hagyományosan rajzóráknak nevezett órák esetében. A vizuális nevelést és ízlésformálást biztosító rajzórák számának csökkenése visszahatott a tanárképzésre is. Igaz, a korábbi években sem volt a rajz önálló szaktárgy, sőt a 60-as években egy ideig gyakorlattá vált a három szaktárgyat párhuzamosan folytató képzési forma.

Az igények változásával mind a mai napig egy természettudományos szaktárgyat kapcsolva (például matematika, biológia, földrajz) folyik a rajz szaktárgy oktatása.

Az 1973/74. tanévtől új kerettantervi követelmény lépett életbe a rajzoktatás területén. Már 1976-tól ismét módosítani kellett ezt a tervet. Az 1984/85. tanévtől újabb, az 1976-ost továbbfejlesztő változat lép be, melynek folyamatos bevezetésén most fáradozunk.

Lássuk, hogy az 1973 óta eltelt időben milyen szükséges módosításokat igényelt és mennyiben változtak céljaik az általános iskolai rajztanárképzés tekintetében. A képzés célja alapvetően nem változott. Változatlanul feladatunk az általános iskolák felső tagozatát tanító pedagógusok képzése, akik szakmailag jól felkészítve, a tanulók életkori sajátosságaihoz igazodva átadják ismereteiket. Ehhez a képzési célhoz igazodtak a tartalmi munka és a mód-

szertani megközelítések különböző formái. Ezt a feladatot eddig a főiskolák eltérő módon valósították meg. Ebben a munkában a tradíció volt meghatározó. A rajz tanszékek közül tradíciói folytán meghatározóbbak voltak az egri, a pécsi és a szegedi főiskoláké, és új intézményként lépett be a nyíregyházi és szombathelyi tanszék. A korábbi hagyományokhoz kötődő főiskolák szellemi magatartására jellemző a területükön található képzőművészek szemléletének és stílustörekvéseinek erős hatása. Ennek következtében Pécsett nagyon karakteres, konstruktív felfogást valló, elemző ismeretekre törekvő képzési modell alakult ki, amely szerencsésen integrálta magába a formaelemzések és a tudományos kutatások legújabb eredményeit. Egerben a népművészet letisztult formavilágának és szellemének adaptálásával sikerült karakteres szemléleti anyagot kialakítani és folyamatosan beépíteni a képzés fő irányaiba. Szegeden az alföldi festészet hagyományaként továbbélő, tárgyiasabb, természetelvűbb ábrázolási rendszer nyert polgárjogot, építve az egyéni alkotófantázia kibontakoztatására.

Két új intézmény, a nyíregyházi és a szombathelyi főiskola rajz tanszékein szívós munkával törekszenek önálló arculatuk kialakítására. Az öt különböző szemléletet képviselő intézmény ugyan képzési céljában azonos feltételek szerint dolgozik, de módszereik jelentős eltéréseket mutatnak. A szaktárgy oktatása hatékonyságának meghatározója az az óraszám, amelyben a felkészítés folyik. Az előző tantervben nem voltunk előnyös helyzetben. A rajzolás és festés mint fő tárgy heti óraszáma öt volt. Egy félévre optimálisan 15 hetet számolunk, s ezért félévenként 75 órában lehetett a hallgatóknak a rajzolás-festés ismeretére, szakmai fogások elsajátítására felkészülniük. Ebből a szűk óraszámból következett, hogy nagyon sok végzett rajztanár csupán elemi fokon volt képes mesterségbeli tudását megszerezni és azt önállóan növelni, továbbfejleszteni. Ennek ellenére jelentős számban kerültek az amatőr mozgalomba olyan diplomával rendelkező, rajz szakos tanárok, akik nem kívántak a tanári hivatás rögös útjaira lépni, mert könnyebb sikert reméltek a hivatásos pálya kínálta feltételektől.

Végzett hallgatóink jelentősebb része természetesen szakpárja valamelyikén maradt. A tanszéken oktató kollégák örök dilemmája maradt, hogy a rendelkezésre álló időkeret ellenére melyik megoldást tegyék hangsúlyosabbá. Tanítsák meg a főiskolai hallgatót a rajzolás-festés-mintázás gyakorlatának minél magasabb fokára, avagy teremtsenek egy szemléleti alapot, amely továbbépíthető és szakmai ismeretekkel, önképzéssel pontosítható. Ez a kettős törekvés jelenleg is megtalálható egyes oktatók törekvéseiben vagy az egyes tanszékek alapállásában.

Az új tanterv megfogalmazásakor döntés előtt álltunk, melyik pedagógiai módszert fogadjuk el hangsúlyosabbnak. A módosításra váró tanterv elkészítését a Művelődési Minisztérium Egyetemi-főiskolai Főosztálya a rajzi szakbizottság egyetértésével, 1982. év végén a Szegedi Tanárképző Főiskola Rajz Tanszékére bízta.

A tanterv célját a jövő követelményeihez szabtuk. Ebből következően fontosnak tartjuk a rajztanárképzés helyett egy szélesebb fogalom, a vizuális szakemberképzés fogalmát elfogadtatni és a képzés folyamán széles körű szakmai alapozást elvégezni. Ezzel a döntéssel törekvésünk egyértelművé vált. A szemléleti megalapozás kapott elsődleges szerepet azzal a feltételezéssel, hogy alkalmassá válhat nyitottsága folytán továbbépítésre, gazdagításra, elágazásokra bármely speciális terület felé.

Ehhez az új modellhez bizonyos fokig új módszerekre s az eddigi ismeretanyag átrendezésére, a belső arányok, az elméleti és gyakorlati ismeretek s a kialakított készségek valamilyen új konstrukciójára lesz szükség.

A realitások figyelembevétele bennünket is kötött. A korszerűsítés egyik alapelve a két szakpár és az általános tárgyak együttes kezelésével csökkenteni a hallgatók hivatalos óraszámát. A terhelést ezért inkább az egyéni alkotó- és kutatómunka és az önképzési formák irányába kívántuk terjeszteni. Ezen kötöttségeken belül kívánatosnak látszott a szakmai órák számának növelése. Azt úgy értük el, hogy már korábban is a rajz szaktárgyba beágyazódva szereplő tantárgycsoportokat önállósítottuk, és így plusz egy-egy órával növelni tudtuk félévenként a heti óraszámot. Ilyen egyórás tárgyak lettek: a tárgyábrázolás, az anatómia, a színtan. Ezáltal három félévben heti hatra növekedett a rajzolás és festés szaktárgy óraszáma. Az új tantervben kiemelt szerepet kap a művészettörténet és műalkotás-elemzés tantárgy is. Heti kettő-kettő, majd a második évtől heti egy órában hat féléven keresztül párhuzamosan fut a szaktárggyal. Ily módon végre lehetőség kínálkozik az elméleti ismeretek integrálására és a gyakorlati szakmai munka szorosabb kapcsolására s a műalkotások elmélyültebb elemzésére. Új tantárgyként lép be a 6. és 7. félévben heti két-két órában a képzőművészeti esztétika. Tantervi programja: „Ágazati esztétikaként segítsen esztétikai értékrendet kialakítani a vizuális műfajok és határesetek vizsgálatában. Tárja fel a téralakító művészetet és a társművészetek kapcsolódásainak esztétikai jellemvonásait. Hívja fel a figyelmet a környezetkultúra alakításában alkalmazható esztétikai lehetőségek felhasználására, a szépségideál alakulásának történelmi változásaira, a mű és befogadó viszonyának módosulásaira."

A szemléletalakítás és a gyakorlati is-

1

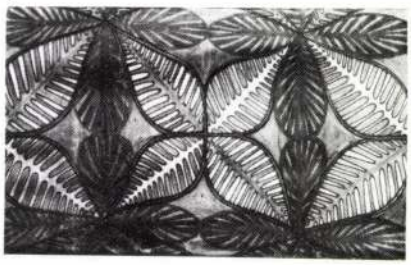

2

3

4

1 III. évf.-os hallgató: Batiktextil, 25x50 cm
2 IV. évf.-os hallgató: Festett plasztika, terrakotta, 45 cm
3 II. évf.-os hallgató: Tanulmányrajz, réz, 40x60 cm
4 IV. évf.-os hallgató: Kerámia, 30 cm
5 III. évf.-os hallgató: Tanulmány, akvarell, 40x60 cm
6 II. évf.-os hallgató: Zománc, 35x35 cm
7 III. évf.-os hallgató: Módszertani tabló (sakkfigurák átírási fázisai), 70x100 cm
8 III. évf.-os hallgató: Tanulmány, tempera, 50x35 cm (fotók Sipos I.)

RÉTI István 14

Almási Tibor: Művészeti és klikkharcok : Fejezetek a nagybányai festőkolónia történetéből. = Győri Műhely, XII.évf.5.sz. 1989 14 - 25. p.

FRAKNÓI Vilmos: Pázmány Péter. 1570-1637. Bp. 1886, Méhner. 344 p. 24 t. 24 cm.

/Magyar történelmi életrajzok 5./

Egységár: 500.-Ft

73/222

FÜGEDI Erik: Uram királyom. A XV. századi Magyarország hatalmasai. Bp. 1974, Gondolat. 253 p. 32 t. 24 cm.

Egységár: 50.-Ft

74/209

FÜR István: Magyar nyelvi összefoglaló. Nyelvtörténet, nyelvtan, irodalomelmélet ... 4., átd., bőv. kiad. Szeged, 1948, Szukits, Városi ny. 276 p. 16 cm.

Egységár: 30.-Ft

A nagybányai művésztelep története

Réti István könyve

Megelevenedett képzőművészeti irodalmunknak nagy eseménye van: megjelent néhai *Réti* István régen várt műve a nagybányai művésztelepről. A munkát a *Képzőművészeti Alap* adta ki 355 szöveg- és 80 képoldalon. A szerkesztés munkáját *Aradi* Nóra végezte és bevezetőt, jegyzetet is írt a szöveghez.

Jóleső örömet kelt az a nyolcoldalas megemlékezés, melyet *Lyka* Károly írt néhai nemes barátjáról, fegyvertársáról. Bennük pótolnia kellett a mű egy kétségtelen hiányosságát, mert: »*kimaradt az események elbeszéléséből a történetnek egy fontos hőse: maga Réti István*«. Hozzátehetjük e szavakhoz, hogy büszke tartózkodásból, hiszen Rétinek sohasem volt kedvtelése a kérkedés. Lyka vázlatából azonban megtudja az olvasó, hogy a nagybányai művészet megalapítását Réti kezdeményezte, hogy ő volt gondozója, féltékeny őre, mindene. De azt sem mulasztotta el Lyka, hogy rámutasson barátja egyéb nagy érdemeire. Jellemezte a kiváló festőt, a Képzőművészeti Főiskola átszervezőjét és kitűnő tanárát is.

Hogy Réti megírta emlékezéseit, abban némi kis része van baráti körének is. Különösen két meghittjének, *Petrovics* Eleknek és *Elek* Arturnak. Esti összejöveteleiken, vacsora után a »két Elek« sokszor biztatta e nagy feladatra, mert, ha nem vállalná, elvesznék a nagybányai művészet históriájának tömérdek fontos adata. Réti rendszerint valami tréfás megjegyzéssel hárította el magától az ígéretvételt. Csak 1938-ban, amikor a Főiskolán nyugdíjba ment, tehát teljes munkaereje felszabadult, kezdett művére felkészülni.

De, ha az elbeszélésben meglehetősen háttérbe szorította is önmaga szerepét, könyvében mégis benne él sugárzóan tölényes, fölötte fogékony, minden életviszonyban ritka éleslátással megáldott egyénisége. És megnyilvánul benne a művész is, aki tollal éppen olyan biztosan jellemez, mint ecsettel, akiben az írás művésze vetekszik a képalkotás mesterével.

Lykának azt a megállapítását, hogy művészeti irodalmunkban nincsen monografia, mely nagyobb gonddal, jelesebb szaktudással és több szeretettel készült volna, mint Réti műve, bízvást megtoldhatjuk azzal, hogy alig akad hasonló jelentőségű. Sőt, még a külföldi művészeti megemlékezésekhez képest is ugyancsak megállja helyét, annyira mélyen átélt és annyira kiformált. Amennyire emberi, annyira művészi is.

A nagybányai természet szépségéről adott jellemzése, a városka közéletének és társadalmi viszonyainak rajza, az egyes művészek emberi és művészi tulajdonságainak elemzése, Nagybánya jelentőségének körülhatárolása, az egyes festmények leírása, elemzése egyaránt kiváló. Sohasem fáraszt, vagy unalmas, akármilyen részletes is, mert Réti a szeretet hevével fűti át mondanivalóját, híven a telepnek még 1898-ban kiadott művészeti programjához, mely a szeretet teremtő erejét hangsúlyozta.

Réti Nagybánya város szülötte volt. Mindig odavalónak érezte magát, szerette szülővárosát. Rajongott természeti világának szépségéért. Művében az állandóan felbukkanó tájleírások színekben pompázó tájképekre emlékeztetnek, melyeket ecsettel nem kísérelt meg, de annyira átérzett és méltányolt társai művészetében.

Nagybánya társadalmáról leginkább a művésztelleppel való összefüggésében beszél és úgyszólván évről évre gondosan vizsgálja változásait, melyek igen érzékeny hatással voltak a telep sorsára. S mivel ezzel érzett egyet, nem fukarkodott az elismerés mellett a bírálattal sem.

A nagybányai művészek egyénenkénti jellemzésében írta Réti művének legfényesebb oldalait. A leggondosabb figyelmet *Hollósynak*, *Thormának*, *Iványi Grünwaldnak*, *Ferenczynek* szentelte. Ezek a húsz-harminc oldalas tanulmányok párjukat ritkítják. Nehéz közöttük választani. Mégis talán a Hollósyról szólót tarthatjuk a legkülönbnek, olyan mélyen világít bele ennek a különösen csapongó, problematikus egyéniségnek lelkébe, emberi mivoltának, életviszonyainak és művészetének összefüggéseibe. Vagy inkább a Ferenczyről írt képet kellene első helyre tenni? Ezt a remek portrét, mely mindenki másnak róla megkísérelt jellemzését elfeledteti? De nemcsak a négy telepvezető festőről írt kitűnően, mert se szeri, se száma nincs a többiekről, kicsinyekről és nagyokról, beszámoló megemlékezéseknek, melyek élesen kirajzolt arcképcsarnokot állítanak össze a Nagybányán élt, vagy csak éppen megfordult művészekről.

Réti nem az általános szólamok embere. Bizonyít, még pedig a művekkel, a legbeszédesebb, leghitelesebb bizonyítékokkal. Ebben is szinte kivételesen egyedülálló. A magyar képzőművészeti irodalomban nincs párja ebben. Leírja a képet, részletesen elemzi. Hollósy *Tengerihántás*-áról négy nyomtatott oldalon, úgyszólván minden elképzelhető szempontból elmélkedik. Szinte lélegzetvisszafojtva olvastuk, hogy mit tud még róla mondani? Egy bizonyos: nem csalódtunk a várakozásban. Itt, ezekben a képismertetésekben is szeretet vezette tollát, lelkes beleélés, vagy, hogy az ő kedvelt szavával éljünk: az intuíció. De ez a szeretet korántsem volt vak, egy-egy megjegyzés fanyarsága megérezteti, hogy Réti a fogyatkozásokat mindenben jól észrevette, akárcsak a művészek, vagy a többi szereplők jellemében. A legjellegzetesebb példája ennek, hogy *Hock* Jánosról, a művészet-politikusról milyen kegyetlen képet rajzolt.

Természetesen arról sem feledkezhetett meg, hogy a nagybányai festészet jelentőségét összefoglalja. Belé kellett helyezni a kolónia működését a XIX. századbeli magyar művészet keretébe, s a nyugati művészet levegőjébe. E körül is bölcs mértéktartást tanúsított. Egyáltalában nem túlozta el Nagybánya jelentőségét. Végső következtetéseit azonban nem lehet és nem szabad egy sokat és mégis semmitmondó mondatba sűríteni. De el kell olvasni műve harmadik részét, huszonhárom oldalt, mert csak így alakíthatunk magunknak fogalmat arról, hogy Nagybánya szerepléséről mit jelentett minden árnyalatával.

Napokon át mohón forgattuk Réti könyvének lapjait. Mikor elgondolkozva letettük a kötetet, hirtelen megelevenedett bennünk megjelenése. Láttuk magunk előtt, amint merev ballábát messzire kinyújtva ül a vendéglői asztal mellett és villogó félszemüvegén át élesen néz a vele szemben ülő Petrovics Elekre. Ősz, erősen meggyérült haján végigsimít jobbjával, aztán mosolyra enyhül sastekintete. Tréfásan válaszol hozzá méltó, meghitt barátjának, kivel szívesen és gyakran évődött.

De hamar eltűnik e kép. És ismét végtelenül gazdag posthumus könyve jár eszünkben. Könyve, mellyel a magyar képzőművészeti irodalomban el nem múló emléket állított magának.

Farkas Zoltán

Magyar Nemzet
1955. II. 22.

RÈTI ISTVÁN

Népszabadság

1957. október 13, vasárnap

Megnyílt a Réti István emlékkiállítás

Szombaton a Nemzeti Galéria Kossuth Lajos téri épületében megnyílt a Réti István műveiből rendezett emlékkiállítás. A megnyitón megjelentek *Mihályfi Ernő* művelődésügyi miniszterhelyettes, *Csatorday Károly*, a Külügyminisztérium protokollosztályának vezetője és *Réti István* özvegye. Ott volt a budapesti diplomáciai testület több vezetője és tagja.

Pogány Ö. Gábor, a Nemzeti Galéria főigazgatója mondott megnyitót, majd *Farkas Zoltán* művészettörténész méltatta Réti István munkásságát és a kiállítás jelentőségét. (MTI)

A kiállítás képeiből: Kenyérszelés.

Prága, október 16. (MTI)

A prágai Smetana színházban kedd este mutatkozott be a Magyar Állami Operaház balettegyüttese. A magyar művészek fellépését nagy érdeklődés előzte meg és a jegyek elővételben gyorsan elfogytak.

Az ünnepi előadáson megjelent *Antonin Zápotocky* köztársasági elnök, *V. Kopecky* miniszterelnökhelyettes, *J. Hendrych*, a központi bizottság titkára és a csehszlovák kulturális élet számos képviselője. Jelen voltak a *Kállai Gyula* művelődésügyi miniszter által vezetett magyar kulturális küldöttség tagjai és Gábor József prágai magyar nagykövet is.

A magyar művészeket *J. Vogel*, a prágai Opera igazgatója üdvözölte. *Palló Imre*, a magyar Opera igazgatója meleg szavakkal köszönte meg a baráti fogadtatást. A magyar balett-együttes első fellépése alkalmával Johann Strauss *Térzenéjét*, Kenessey Jenő *Keszkenőjének* második felvonását és Bartók Béla *Csodálatos mandarinját* mutatta be.

Az előadás után az oktatás- és kultúraügyi minisztérium a Waldstein-palotában fogadást adott a magyar művészek tiszteletére.

Kopecky miniszterelnökhelyettes fogadta a magyar kulturális küldöttséget

Vaclav Kopecky csehszlovák miniszterelnökhelyettes szerdán fogadta a *Kállai Gyula* vezette magyar kulturális küldöttséget. Kopecky és a magyar küldöttség tagjai a két országot érintő kulturális és politikai kérdéseket vitatták meg. A megbeszélés igen barátságos légkörben folyt le.

Réti István emlékkiállítás a Nemzeti Galériában

„...A művész a saját érzését vagy lelkét fejezi ki a természet által. Minél többet fel tud a természetből erre használni, annál nagyobb művész. A ki pedig a természet minden porczikáját saját érzésének illusztrálására használni birja, az a legnagyobb művész." Ezeket jegyezte vázlatkönyvébe 1892-ben, az akkor húszéves Réti István. Alig egy évre került Nagybányáról Münchenbe, *Hollósy* nagyhírű iskolájába, s már első műveiben világosan megmutatta, mit jelentett neki a művészet. A természetből, a valóságból őt mindenekelőtt az ember érdekelte: a *Bohémek* bonyolult érzelemvilága, a borongós hangulatú képmások, a táj és ember festői összefogásának kísérletei, a vázlatok és rajztanulmányok mind mélyen töprengő, sokat vívódó művészről tanúskodnak.

Réti művészi állásfoglalása azokban az években bontakozott ki, amikor Hollósytól tanult, és vele együtt dolgozott. Hollósy egész életét áthatotta a művész társadalmi felelősségének a tudata: meg tudta értetni tanítványaival, köztük Rétivel is, mit jelent a természet szabadsága a műteremmel szemben, és mit jelent az emberábrázolás vállalása. Ám mindenekelőtt Réti érdeme, hogy Hollósy nagyszerű nevelőmunkája és szuggesztív egyénisége messzebbre hathatott a müncheni művészkörnél, és az egész magyar festészet új korszakának éltetője lett: Réti volt a nagybányai művésztelep szervezője és ihletője. A müncheni fiatalok, akik Hollósy vezetésével az ő szülővárosába jöttek, hatalmas feladatot vállaltak. A természet újfajta megismerésével, a művészet határainak újfajta kitágításával, a magyar festészet európai értelemben modernné tételével le akarták győzni a hivatalos magyar közízlést, a kispolgári igény merevségét, és műveikkel meg is tudták vívni ezt a harcot.

Művészi módszereikben sok volt a közös. A plein-air festés jelentősége, a sajátos tartalmú természetelvűség, a képegység igénye mindannyiukban élt. Egyúttal elvük volt, hogy egymástól függetlenül dolgozzanak, és műveik mondanivalója, kifejezési formáik nagyon is különböztek. Réti művészetében egyre inkább erősödött az érzelmi elmélyülés, a századvég éveinek szomorú hangulatú lírája. Élete egyik fő művéből, az 1899-ben festett *Honvédtemetésből*, megrendítően csendül ki egy egész társadalmi réteg, a kisvárosi úri középosztály aggodalma: mi lesz a negyvennyolcas eszmékkel, ha a harcok utolsó élő tanúi is sírba kerülnek. A társukat temető öreg honvédek szomorú menetében Réti olyan híven érzékelteti a maga osztályának tehetetlen vergődését a századvégi Magyarországon, olyan sokat ölelt át korának valóságából, hogy ezért juthatott el a *Honvédtemetésben* — és csakis ebben a művében — a monumentalitásig.

Az őszinte emberség, amely művészetének ezt az első korszakát jellemezte, nem kopott meg a következő évtizedben sem, amikoris művészetébe behatolt a napfény, a színesség, a látvány ezernyi szépségének öröme. Hű maradt a Hollósytól tanultakhoz: öregasszony-képeinek mély embersége, portréinak jellemábrázoló ereje és festői változatossága, de még kudarcba fulladt kompozíciós kísérletei is, vívódó tájfestészete is, mind azt mutatják, hogy művészetében a gazdagodó természeti látvány az egyre sokoldalúbb emberi mondanivaló eszköze lett. Az *Öregasszonyok* élesen betűző napsugara, a *Kenyérszelés* finom színgazdagsága mind alárendelődött annak a következetességnek, ahogyan Réti festőszeme az emberi lélek finom belső rezdüléseit kutatta.

Mindez nem volt könnyed és közvetlen festői kitárulkozás eredménye. Réti nagyon is megküzdött azért, hogy őszintén alkothasson. Annyi más művésztársához hasonlóan, őt is magával ragadta *Ferenczy* művészetének szárnyalása és hatalmába kerítette mindaz, amit Ferenczy a művészet céljáról mondott. Réti számára ekkor már — elméletileg — a természet szépsége előtt való spontán leborulás, a látvány hangulati gyönyöreinek a megragadása jelentette a modern festészet egyetlen, a művészet rangjára egyedül jogosult útját. Idegen volt számára minden újabb festői felfogás, ő a művészet Ferenczy hangoztatta igényein nem akart és nem is tudott túllépni. De ugyanakkor az ő pszichologizáló, töprengő hajlama képtelen volt elszakadni a *Bohémek*, a *Hajnali hangulat*, vagy az interieurök világától, a tájfestés is sokáig csak kísérletképpen érdekelte: az elméletileg elfogadott művészetfelfogás és saját festői, emberi egyénisége olyan összeütközésbe került, hogy ezzel a válsággal nem tudott többé megbirkózni.

A megoldás keresése újabb művészi küzdelmekre indította. Visszavisszatérően, hosszú időn át foglalkoztatta a *Puvis de Chavannes* ihlette dekorativitás: a tizes évekből néhány aktkép és portré, a huszas évekből néhány nagyszabású kompoziciós kísérlet tanúskodik arról, milyen szívósan kereste a nagybányaias festőiség és a dekoratív képszerkezet összhangját. Elgondolkoztató, hogy e törekvései közül eddig jóformán semmi sem került nyilvánosságra, és ugyanolyan kevéssé volt ismeretes 1920 körül kibontakozott *tájfestészete*. Üde dombhajlatok, őszies tarkaságú hegyvidékek, éjszakai fényekben vibráló tájak: festészetének ez az egyetlen korszaka, amelyben a táj hangulata, ha rövid időre is, de fő mondanivalója volt.

Késői műveiben egyre több az egyenetlenség. Ám, ha bele is ütközünk lépten-nyomon a mesterségbeli bizonytalanságba, a hanyatlás jeleibe, lehetetlen nem látnunk azt, hogy műveinek emberi igényessége töretlen és realista szándékuk felülemelkedik az általa vallott művészetelméleteken.

Réti István, a kiváló pedagógus és műértő saját művészetének is könyörtelen bírálója volt. Ellentmondásait és későbbi egyenetlenségeit senki sem látta nálánál jobban. Ez is oka volt annak, hogy műveit évtizedeken át falnak fordította, hogy legtöbb alkotása még művészbarátai előtt is ismeretlen maradt. Soha nem volt még önálló kiállítása és csak most, a *Nemzeti Galériában* rendezett emlékkiállításon nyílt először alkalom arra, hogy több mint másfélszáz mű bemutatásával fogalmat adhassunk festőpályájáról.

Emléke eddig is sokoldalúan élt a magyar művészetben. Sok évtizedes pedagógiai munkássága, a Hollósy kezdeményezte művésznevelés főiskolai rendszerré emelése, a Nagybányával foglalkozó historikus írásai, s a magyar polgári festészet fejlődéséből fakadó esztétikai fejtegetései — mindez már eddig is fenntartotta emlékét a kortársakban és a fiatal művésznemzedékekben.

Réti mindig művekből, mindig az alkotó munkából indult ki, és saját művészete mutatja meg a leginkább, hogy vívódásainak és eredményeinek mi volt a forrása. Művészetének eszmei mélysége messze túljutott az ő tudatán, a bergsoni és crocei esztétikán nevelkedett szubjektív idealista felfogáson. Jellegzetes magyar művészpálya az övé: abban a korban legnagyobb polgári művészeink világnézetükön és társadalmi helyzetükön felülemelkedve tudtak humanisták lenni, és nagyszerű eredményeik a magyar polgári festészet sajátos realizmusaként foglalnak helyet művészetünk történetében. Ezt a társadalmi korlátok fölé emelkedő emberséget példázza Réti munkássága is és ezért nyitotta meg emlékkiállításainak sorát a Nemzeti Galéria éppen az ő műveinek a bemutatásával.

Aradi Nóra

Népszabadság
1957. X. 17.

Réti István emléke

Magyar Nemzet – 1955. I. 18.

Vannak boldog festők, akik természetes könnyűséggel, gyorsan és sokat alkotnak és vannak mások, akik az értelem fegyelmező ellenőrzése alatt lassú műgonddal bontják ki a festői gondolatot, mint gyöngyszemet a kagylóhéjból, óvatosan hántva le a fölöslegeket. Réti István az utóbbiak közé tartozott. Életműve számszerint véve nem gazdag. Sokszor évek múltak el és alig került ki egy-két kép a kezei közül. Egyik utolsó nagyméretű festői vállalkozása az *Est-hajnal csillag* volt, az este lilásszürke világításában megfestett aktos kompozíció. Évekig készült az epreskerti műtermében, újra és újra átfestve. Végül is befejezetlen maradt, művei katalógusában fel sem tüntette. Ez az erőfeszítés nem az a hősies szenvedély, melyet *Thorma* János a *Talpra magyar!* óriási vásznára pazarolt; itt az intellektus finom mérlegelése működött, keresve a megvalósítás tökéletes egyensúlyát. Aránylag keveset festett, de a *Bohémek karácsonyestje idegenben*, a *Honvédtemetés*, az *Öregasszonyok*, *A művész édesanyja* és még jó néhány műve örökértékű igazgyöngyszemek a magyar művészet kincsesházában.

Az elemző értelem nem tette hűvössé ezeket a műveket. Kevés festő van, akinek a képei ily meleg emberi megindultságot fakasztanának. A *Bohémek karácsonya* nemes romantikájú kép, mely telve van bensőséges lírával. Minden képe ezzel a közvetlen emberi hanggal szól hozzánk. Főműve, a *Honvédtemetés* szomorúságot és melankóliát sugalmazó kép, a 48-as érzésvilágú festő megkapó vallomása azokról az eszmékről, melyek annyit foglalkoztatták; szinte *Delacroix* szavait idézi: »*Az eszme a fontos, amit a műből kivirágoztatunk.*«

Művészeti írásait sokáig csak kevesen ismerték. Fontos művészetelméleti tanulmánya először a *Képzőművészeti Főiskola Évkönyvében* jelent meg és csak sokára könyvalakban is. Az elméletileg is fölényesen képzett festő nagyjelentőségű alkotása ez az írásmű. Más írásaihoz a *Nyugat* és a *Magyar Művészet* régi számaiban férhetünk csak hozzá.

A múlt év őszén adták ki a nagybányai művésztelepről szóló posthumus könyvét, a legszebb magyar művészeti írást, amelyben nagy írásművészettel és a visszaemlékezés meleg hangján mondja el a művészetünkben oly fontos korszak történetét, szép megemlékezésül fegyvertársairól, azokról a kiváló mesterekről, akikkel a művésztelep alapításában egykoron együtt működött s akik közül ekkor már csak maga volt életben.

A jeles elméleti fölkészültség úgyszólván kijelölte őt a tanítómesteri hivatásra. *Ferenczy* Károllyal, *Iványi-Grünwald* Bélával és *Thorma* Jánossal együtt megszervezi a nagybányai szabadiskolát, ahol éveken keresztül korrigált. Később a Képzőművészeti Főiskola tanára lett. Tanítványai hosszú sorának élén *Bernáth* Aurél és *Szőnyi* István áll. Aki az epreskerti festőosztályán, vagy a nagybányai festőkertben korrigálni hallotta, emlékezni fog mindég a festői látvány lényegét finoman elemző okfejtésére.

Élete utolsó hónapjainak a történetét a háború borzalmai festik alá. E rettentő hónapok viszontagságait özvegye elbeszéléséből ismerhetjük meg, aki önfeláldozóan ápolta a beteg mestert és aki leghívebben őrzi ma is emlékét:

»1944. június 2-án Bajnok utcai lakásunkat találat érte, kilakoltattak, minden a romok alatt hevert. Más lakásba költöztünk, a volt Teréz körúton, harmadik emeleten. Nem akart leköltözni férjem a pincébe, irtózott a gondolattól s így az első emeleten egy jó barátunk lakásában laktunk az utolsó napokban. Újabb otthonunkat is telitalálat érte pontosan fél évre rá, 1945. január 2-án.

Férjem napról napra gyengébb lett, a levegőtlen pince, az izgalmak tönkretették szívét. Január 17-én este 10 órakor elaludt s fél 11-kor két nagy sóhajtás után bekövetkezett a nagy tragédia. Ott ültem ágya mellett felöltözve bundában, fogta a kezemet, búcsúzóul.

A ház lakói közül négy férfi ment a Liszt Ferenc térre és sírgödröt ásott s golyózápor közepette vitték vállukon a koporsót, életük kockáztatásával. Ott feküdt április 27-ig.«

Hívei, tanítványai, akik az ostrom után látni kívánták és beszélni akartak vele, csak a Liszt Ferenc téri sírja mellett állhattak meg némán és lesujtottan. 1945. április 29-én helyezték örök nyugalomra a Kerepesi-temetőben a főváros által adományozott díszsírhelyre. A rokonok, barátok és tanítványok kis csoportja kísérte az utolsó útjára. Sírja fölött Bernáth Aurél mondott gyászbeszédet.

Halála tizedik évfordulóján a tanítvány emlékezik kegyelettel ezekkel a sorokkal egykori mesterére.

Sebestény Ferenc

RÉTI ISTVÁN

Réti István, festőművész (1872-1945).

Mezei Ottó: A Szinyei Társaság, avagy a kultúra szolgálata.

A Vigadó Galériaban rendezte meg kiállítását a három éve létesült Molnár C. Pál Baráti Kör – mely elődjének a Szinyei Merse Pál Társaságát tekinti. – A kiállítás egy tekintélyes számú önarckép sorozattal, Réti István „Önarckép a tájban," c. művével, a Magyar Művészet-szám, magánlevél bemutatásával, Beck Ö. Fülöp „Szinyei jutalom" plakettjével ~~ki~~ dokumentáris jellege is kellő hangsúlyt kapott.

Művészet, 1989., október, 2-old.

Réfi István

MAHIR MAGYAR HÍRLAP

SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.

Telefon: 337-748, 340-726

Ayafi Zsuzsanna

SOMOGYI NÉPLAP

1980 NOV 23

1021

István rajza
Lovas Károly

Réti István

festőművén

Tanítványai közütt volt az 1907-ben
született Hány Károlyi László

Grafikai Magyar Nagyló
1982 ápr. 27

A. Lajtos.

Réti István

festőművén

Egyetemi tanítványa volt Hány Károly Lánkó.

Dolgozó Lapja
1982 ápr. 24.

Réti István

Réti István (1872–1945): festő. A nagybányai művésztelep egyik alapító tagja és elméletírója, 1923-tól a Képzőművészeti Főiskola tanára. Pszichikai érzékenységű portrékat és életképeket, festői szépségű interieuröket festett, majd plein-air problémák foglalkoztatták.

Mihályfi Ernő: Művészek, barátaim Bp. Corvina 1977.

M.D.K.

Réti István, festő

- [és felsorolva nehány legjobb nagybányai] „megfestettér legcrőzebb dolgaikat" – írja Fülep Lajos „A magyar műkritika" c. cikkében.

Idézve: Magyar Szemle, 1906. jan. 18. 33-34. old. ról
Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos,
Bev. és összeáll. Perneczky Géza,
Bp. 1967. Corvina

82 old.

M.D.K.

Réti István, festő

„his képén részlet-finomságokat talált meg" – vija Fülep Lajos a Nemzeti Szalon kiállításáról.

Idézve: A Hét. 1907. márc. 17. 176-177. old.-ról.
Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos,
Bev. és összeáll. Perneczky Géza,
Bp. 1967. Corvina, 84. old.

M.D.K.

Réti István, festő

nevét említi Lyka Károly a Szinyei Merse Társaság kiállításáról írt ~~xxxxxxxx~~ beszámolójában

Idézve: Magyar Művészet, 1926. I. 1-2. old-ról

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos
Bev. és összeáll. Perneczky Géza,
Bp. 1967. Corvina 175. old.

Réti István
festő

M.D.K.

Nagybányai festő, a város szülötte

Frank János: Kósza-Sipos László
Élet és Irodalom, 1967. dec. 16-8 lap.

RÉTI ISTVÁN

és Thorma János a Hollósy kör két tagja Nagybányáról került Münchenbe, Nyaranta általában visszatertek Nagybányára és hivták Hollósyt, hogy azmiskolával együtt jöjjön velük. Hollósyéknak tetszik az ötlet. A Hollósy iskola és még nehány müvész 1896 májusában megy le Nagybányára. Ettől számitjuk a nagybányai müvésztelep megalakulását, melynek három legjelentősebb tagja: Hollósy Simon, Ferenczy Károly és Thorma János.

Nagy Ilóika: Hollósy-Ferenczy-Thorma Bp. 1904. 30 l. 18 képmell. Az én muzeumom 5.

RÉTI ISTVÁN

Thorma, Iványi-Grünwald és Ferenczy megalakítják a festőiskolát Nagybányán Hollósy kiválása után/1902-ben/.

Nagy Ildikó: Hollósy-Ferenczy-Thorma Bp. 1964. 30 l. 18 képmell. Az én muzeumom 5.

Réti István „Jertő"

MDK

Megemlítése.

R. P.: A 75 éves Bernáth Aurél köszöntése

7.

Népszabadság, Bp. 1970. nov. 13.

Réti István
Istőmüvész

Klebelsberg Kunó gróf kultuszminiszter a Nemzeti Szalonban kiállító francia Avant-gardista művészek tiszteletére a Nemzeti Kaszinóban ebédet adott, amelyen megjelent.

Magyarság

1929 III. 7.

Léta István
festőművész

A Nemzeti Szalonban kiállító francia avant-
gardista művészek tiszteletére a belügyminiszter
a Nemzeti Kaszinóban ebédet adott, amelyen megjelent.

Nemzeti Újság
1929 III. 7

Réthy István
festőművész

A Szinyei-Merse Pál Társaságban Andre Lethe a francia festők tárlatának rendezőpe által tartott előadásban a magyar művészviligot képviselte

Nemzeti Ujság

1929 III. 6

Réti István
Istvánnovár

Francia „Avant Gardisták" kiállítása – nemzeti
Szalonban – a megnyitón megjelent.

Nemzeti Újság
1929 III. 5

M.D.K.

Réti István festő

Tanárként müködött a Miskolci Müvésztelepen

Képzőművészeti élet a felszabdulás után 463.1.
A MÜVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II.
Bp. 1965.

Réti István

Festőművész

Műcsarnoki magyar képzőművészeti kiállítás-
nagybányai tájképe s figurális tárgyu műve
minden tekintetben múltban képviselik a nagybá-
nyai muster kvalitásait. –

Magyarság
1929 III. 6.

Réti István
Istömüvész

Kürnbergi magyar reprezentatív kiállítás-képeivel szerepel. Hatalmas, benne Hollósy Simon és München, Vagybánya s a párisi Académie Julien hatása. Ezt a külön elvárást a feléllítés bihosta.–

Kemseti nyiség
1929 II. 28

Réti István MDK

Jókai Mór arcképe 1899. o.v.85x7o cm.

Kenyérszelés 19o6.o.v.52x62 cm.tanulmány

Árokpart.1913.o.fa 54x68.2cm.

Veszprém,1965.Tompa Kálmán Képzőm.Kyüjt.kiáll.

Réti István MDK

Önarckép, 1904. o.v. 43x38 cm.

Veszprém, 1965. Tompa Kálmán Képzőm. Kyüjt. kiáll.

Réti István MDK

Kenyérszelés, repr.

Veszprém 1965.Tompa Kálmán Képzőm.Gyüjt.kiáll.

Réti István

Az 1896-os kiállitásról beszámolva Kelety Gusztáv méltatja művészetét.

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán Bp. 1965. 41.

M.D.K.

Réti István, festő

nevét, mint az 1896-ban alakult Nagybányai Szabadiskola egyik alapítóját említik:

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos,
Bev. és összeáll. Perneczky Géza,
Bp. 1967. Corvina 8. old.

M.D.K.

Réti [István], festő

képírseli egedül a 20-as évek-
ben a Főiskolán „az etikus művészi
munka szellemét."

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos,
Bev. és összeáll. Perneczky Géza,
Bp. 1967. Corvina

30. old.

Réti István, festő

M.D.K.

„melanhóliával teli, finoman elemző műveit", ~~említi~~ valamint csodálatosan intim mesehépeit említi:

Lyka Károly: „A Nagbányaiak", UJ TDÖK. 1897. dec. 18. III. évf. 12. sz. 136-137. o.

Idézve:

Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk. Németh Lajos, Bev. és összeáll. Perneczky Géza, Bp. 1967. Corvina

57. old.

M.D.K.

Réti István festő

Bohémek krácsonya idegenben, repr.

Bernáth Aurél: A muzsa udvarában , Bp. 1967.
128-129.l.

Réti István, festő

Az 1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár számára megszerzett dr. Tompa Kákmán gyüjt.oly csoportosulásokat és irányzatokat is bemutat, melyek a Képtárban hiányosan, vagy nem voltak képviselve. Igy Réti müve Nagybánya plein-air piktúráját mutatja be. 225-26-old. 55.jegyz

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

MDK

Réti István

Szőlőhegyen, o.

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke

Bp. 1952

MDK

Réti István

Balaton, o.

Egyéb köztulajdonból elveszett műtárgyak jegyzéke
Bp. 1952.

Réti-Kádi János.

8 órai Ujság.
1928. IX. 8. / 7.
(: Kritika. :)

Művészet 1942. VIII. é. 13. l.

Réti Kaády János: Menekülés a vihar elől.

" " – " : Termés.

MDK

Réti-Kády János festő

Kiállitások. Magyar Müvészet, 1928. 7. sz. 6oo l.

Réti _____, festő 1904

Megemlíti a cikk.

Gerő László: A XIX. sz. végi kérőeklektikus építészet jelentősége Budapesten 162-175.

MŰEMLÉKvédelem

bn. 1960. 3. sz.

MDK

Réti, festőm.

Magy.remekművek. Ernst-Muz. 47.kiáll. 1921. máj.

8 l.

M.D.K.

Dr. Réti Gyula

Az Aurora Művészeti Rt vezérigazgatója állandó külföldi kiállitásokat rendez magyar mesterek alkotásaiból. A kiállitásokon szerepelnek Iványi Grünwald, Csók, Perlmutter, Koszta, Rippl, M.Mannheimer, Vaszary, Fényes, Katona, Glatz, Góth Móric, Hermann, Szüle, Iványi, Gy. Sándor, Kemény Nándor alkotásai.
A lap közli Dr Réti Gyula fényképét.

Propaganda mesterkiállitások c.
Szinházi Élet. Bp. 1923. dec. 16-22.
XIII. évf. 51. sz. 32. l.

Réti István
festő -

Mikola András mestere volt.

Dévényi Iván: Mikola András halálára.
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 29. lap

Réti. István

Az ő tanítványa Kelle Sándor a Képzőművészeti Főiskolán (1933-1938.)

Kelle Sándor festőművész kiállítása. Pécs, Mohács, Kaposvár, Debrecen 1970. Kiáll. lat. Bev.: Kelle S.

Réti István

Növendéke volt Iván Szilárd.

(Savaria Múz.

„9" Szombathely 69.) Kiáll. kat. Bev.: Tasnádi Attila

Bp. 1969.

Réti István, festő

A dr. Tompa Kálmán gyüjt-ből a Pécsi Modern magyar Képtárban jelentősek tájkép tájképei. A tompitott szinvilágú "Nagybánya" /másnéven "Árokpart"/. 15. sz. kép. Vagy az 1921-es "Klastromrét". 225-26. old 55. jegy

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Béti

Emlitve

B. J. Eg elfelejtett művész
Magyar Nemzet, Jp. 1970. jul. 22.

Réti István
festő

Apáti-Abkarovics Béla 6 évet
töltött Réti István művész vagyá-
nyán.

Bauer Jenő: Apáti Abkarovics Béla kiállitása.
MŰVÉSZET, 1970.szeptember - 31.lap

Réti István, festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár új szerzeményei: Képek jegyzéke:
9. sz. kép: "Kenyérszelő", olaj. 54+65 cm. Ltsz.: 68.160.
Fekete repr. 228. old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Réti István

Lanitvónya Nagybányán 1906-ban
Farkas István.

Pataky D.: István Farkas; Acta Historiae Artium, Budapest, 1970. 1-2. p.

Réti István

szerepét és tevékenységét a Nemzeti Tanács mellett működő Irodalmi és Művészeti Szaktanácsban említi, illetve ismerteti

Rónay György: Intézkedések és tervek a művésznevelés megreformálására 1918-ban és 1919-ben. Mivtört.Ért. 1970.2.sz. 141-147. l.

142. l.

Réti István

szerepét és tevékenységét az 1919 tavaszán újjászervezett művészeti nevelésben említi ill. ismerteti

Rónay György: Intézkedések és tervek a művésznevelés megreformálására 1918-ban és 1919-ben. Művtört.Ért. 1970.2.sz. 141-147.l.

143. l.

Réti István,festő

A Pécsi Modern Magyar Képtár új szerzeményei:Képek jegyzéke:
15.sz.kép: "Nagybánya",olaj. 54+68 cm. Ltsz.:68.162.
Fekete repr. 228.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve,1967.Pécs,1968

Réti István

Emlékve

Szombathelyi Ervin: Bernáth Amél
Szöszöntése
Magyar Hírlap, Jó. 1970. nov. 14. 6. l.

Réti István
festő.

Szolnay Sándor festő első mesterei
~~[illegible]~~ közé tartozott.

Solymár István: Emlékezés a kétéves kerek jelenő . .
Művészet, 1970. julius – 19 lap.

Réti

Emlékére

Thorma János centenáriuma
Magyar Nemzet Bp. 1970. jul. 12.

Réti István

A posztnagybányaiak teoretikus festője ő, a művészet tényezői közül kizárja a gondolati elemet, a metafizikát, logikát, etikát, és az intuíciót emeli abszolút rangra.

Körner Éva: Derkovits Gyula, Corvina, 1968, 289.l.

Réti István

Csak kompozíciós szokásokról beszél. A szépet megfosztotta minden a priori gondolati tartalomtól, és csak a befogadó tudatában létezőnek fogadta el. A festői értékeket a természet szabta meg.

Körner Éva: Derkovits Gyula, Corvina, 1968, 290. l.

MDK

Réti István, festő

Tanára volt Farkas Istvánnak.

Lőrincz Miklós: Látomások, álomképek 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. aug. 3.

Réti István

Nagy Lajos: Magyar festő a római San Clementében (Réti István) – Művészet, 1967. 8. évf. 3. sz. 5-9.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája / Művtört. Ért. 1970. 1. sz. 68-107. l./

82. l.

MDK

Réti István, festő

Legjobb barátja volt Thorma Jánosnak. Kettejük kérésére látogatott Hollósi Simon Nagybánynára 1896-ban.

— : A vértanúk festője 6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. okt. 16.

Réti István
festő

Nagybányán Buzi László tanára
volt.

Eosery Kemér: Bura Barna
Művészet, 1970. felszám – 27 lap.

Réti István, festő

Mikola Andrej tanítványa volt Réti Istvánnak is.

— : Elhúnyt Mikola Andrej romániai magyar festőművész 8.

Népszabadság, Bp. 1970. júl. 10.

Réti István (1872–1945)

A Nagybánya: hűvésztelepi egyik alapítója volt

Kiss Sándor: Magyarország történetének képeskönyve 1849–1945 (Bp. 1969)

144 old.

Réti István

tanítványa a Képzőművészeti Főiskolán Háy Károly volt.

Hont Ferenc-Staud Géza: Szinházi kislexikon, Budapest, 1969.

18 ol

Réti István,

Hollósy Simon, Ferenczy Károly és Irányi-Grünwald nagybányai festők képei között nincs olyan nagy különbség, mint a szentendrei festők művei között.

A szentendrei festészet negyven éve (Németh Lajos)

(kultura - művészet)

Magyar Hírlap, 1968 szeptember 15. 9. l

Réti István

tanítványai alapították 1928-ban a szentendrei művésztelepet. Réti a nagybányai iskola érdemes tagja volt.

A szentendrei festészet negyven éve (Németh Lajos)
(Kultura-Művészet)

Magyar Hírlap, 1968. szeptember 15. 9. l.

Réti István

Elek Artúr Zézvetlen barátí

Zézéhez tartozott.

Marianna D. Birnbaum: Elek Artúr pályája

Bp. Akadémiai Kiadó 1969 118 old

Réti

Emlitve

A 75 éves Bernáth Aurél köszöntése
Népszabadság Bp. 1970. nov. 13.

Réti István

ellen is eljárást indítottak 1919 szeptemberében, noha a politikai eseményeknek csak csendes szemlélője volt.

Rónay György: Intézkedések és tervek a művészetnevelés megreformálására 1918-ban és 1919-ben. Művtört.Értek. 1970.2.sz. 141-147. l.

146. l.

RÉTI ISTVÁN

A JAPÁN-KÁVÉHÁZI MŰVÉSZASZTAL TAGJA.

MESTEREK – MESTERMŰVEK.

PETŐFI RÁDIÓ, OKT. 11, 1970.

Réti István, festő

A dr. Tompa Kálmán Gyült-ben a Pécsi Modern Magyar Képtárban képei közül kiemelkedő Réti egyik főműve a Az 1906-os "Kenyérszelő", eláradó fény, intim hangulat és harmonizáló szinvilág jellemzi. 225-26-old. 55. jegyz

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Réti István, festő

1963-ban a Pécsi Modern Magyar Képtár a BÁV 8.sz.
Aukciójján megvásárolta Rétinek "Nagybányai táj házakkal
c.festményét. 224.old. 38.jegyz

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve. 1967. Pécs, 1968

Réti István, festő

A dr. Tompa Kálmán gyüjt-ből származó képe a Pécsi Modern MagyarKéptárban "Nagybánya"15.sz.kép,a Nagybányán kedvelt motivumot,a boglyát mutatja be. 225-26.old 55.jegyz

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Evkönyve,1967.Pécs,1968

Réti István, festő

A dr. Tompa Kálmán gyüjt-ből a Pécsi Modern Magyar Képtárban jelentősek még tájképei. 1910-ből a "Napos táj boglyákkal. Fény-árnyék problémák foglalkoztatják elsősorban. 1906-ból "Nagybányai táj házakkal" a szokatlanul erős zöld-piros ellentéteket hangsúlyozza ki. 225-26-old 55. jegyz

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények I. k 219. old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

I

Réti István,festő

1967-ben a Pécsi Modern Magyar Képtár megszerezte dr. Tompa Kálmán nemzeti érdekű gyűjteményét.A 19.-20.sz. magy.képzőművészetének keresztmetszete.388 mű,180 művés: Réti hat művel szerepel.9.és 15.sz.kép. 227.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története Új szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve,1967.Pécs,1968

Réti István, festő

A dr. Tompa Kálmán gyüjt-ből a Pécsi Modern Magyar Képtárban portrémüvészetét az 1899-es Jókai Mór és egy "Önarcképtanulmány" képviseli. 225-26-old- 55.jegyz

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények I. 219.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, 1967. Pécs, 1968

Réti István

A müvész "uj ember a tárlaton" -irja Romhányi Sándor: "Mükiállitások" c. beszámolójában, s kiemeli festményét, amelyen:"három idegenben élő bohém karácsonyi töprengését vetette vászonra". Külön elismerését fejezi ki azért, hogy a müvet a Képzőművészeti Társulat a Nemzeti Muzeumba juttatja.

A müvek a Szalonban rendezett tárlaton szerepelnek.

Képes Családi Lapok, Bp. 1893. dec. 17.
XV. évf. 51. sz. 811-813. lap

Réti István, festőművész, (1872-1945).

A száz éve született Galimberti tehetséget szülővárosának nagymestere, Rippl-Rónai József fedezte fel. Nagybányán Réti Istvántól, Münchenben a Hollósy vezette técsői festőiskolában, majd Párizsban a Julian akadémián tanult.

Szabó Katalin: Galimberti Sándor: Tabán.
Népszabadság, 1983. V. 8.

Réti István,

A moszkvai Barátság Házában önálló kiállítást rendezett. German Ratner, az ismert ex libris rajzoló és festő, magyar témájú műveiből. Másfél évtizeddel ezelőtt megismerkedett a magyar művészek és gyűjtők Moszkvában tartózkodó küldöttségével: Salambos Ferenc, – Réti István, – Semsei Andor, – és Bordás Ferenccel.

Alla Zajceva: Kapcsolatom Magyarországgal.
Fáklya, 1983. aug. 7.

Réti István

"Hollósy mester" cimmel a müvészről készült rajzát hozza a lap.
Repr.

Szokolay Béla: A "Nagybányai Müvésztelep története" c. visszaemlékezésének illusztrációjaként mutatja be a lap Hollósy Simon arcképét.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 179. lap.

Réti István

A Műcsarnok felavatását, annak művészi forgal-
mát, az egyidejüleg megjelent sajtóvisszahang-
got, a művészetpolitikát, a korabeli művész-
gárda tagjainak működését, az ezredévi ünnep-
ségek idején, vagy azt követően a tárlatrende-
zések lehetőségét, adottságait, valamint a
Nagybányai Művésztelep alapitását megelőző
jelenségeket, átfogó krültekintéssel ismerteti
Szokolay Béla: "A Nagybányai Festőiskola je-
lentősége" cimmel.
Hivatkozik az egykori esztéteikai irodalomra,
mely a magyar művészek életcéljául jelöli meg
-az egyedül itthon kifejleszthető- "magyar
stilus" megteremtését. /idézőjel: Szokolaytól/

ÉLET, Bp. 1926. ápr. 4. XVII. évf. 7. sz.
128-130. lap.

Réti István

A művészetek iránt fogékony magyar közönséget tájékoztató egykori magyar sajtó -"ökos, véresen igaz"- cikkeinek hatására, néhány eredetileg nagybányai művész: Hollósy Simon, Ferenczy Károly, Réti István, Thorma János, Grünwald Béla, már megalapította az első magyar művésztelepet Nagybányán. Szokolay cikke az alapitók között említi meg Glatz Oszkár nevét is.
A művészképzésre vonatkozóan a beszámoló emlékeztet Hock János: "Művészet reformja" c. irására, "mely a legnagyobb galibát csinálta" s amihez majdnem minden művész hozzászólt. Közöttük szerepelt Ujváry Ignác és Pállik Béla.

ÉLET, Bp. 1926. ápr. 4. XXVII.évf. 7. sz. 128-130. lap.

Réti István

3-

Az esztétikusok közül: Alexander Bernát, Lyka Károly és Malonyay Dezső válaszoltak Hock János munkájára. /"Művészet reformja"/
A Szokolay-cikk ezután a századvégi kiállítások körülményeivel foglalkozik. Elsősorban az 1897. évi december havában rendezett tárlat, sajtó visszhangját ismerteti. A nagybányai festők a Hollósy Iskolával közös második kiállitásukat a Műcsarnok 1898 évi téli tárlatával egyidejüleg rendezték meg. Utána következett a Műcsarnok 1899.-i téli tárlata, amikor a sajtó együttetü elismerése a nagybányaiak mellett döntött. Ez a dicséret kihivta a Műcsarnok vezetőségének éles ellenállását.

ÉLET, Bp. 1926. ápr. 4. XVII. évf. 7. sz. 128-130. lap.

Réti István

A nagybányaiakat méltán ért sajtóelismerés következménye az lett, hogy a Műcsarnok vezetősége 1900-ban már nem engedélyezte számukra, hogy "mint szekció" külön teremben rendezhessenek kiállitást. Ezek után a nagybányai festők már csak egyszer, 1912. nyarán rendezték meg jubiláris kiállitásukat Nagybányán. Ezt követően soha többé nem szerepeltek, sem ugy, mint művészeti csoport, sem önálló,vagy csoportos kiállitással. Igy fejezi be Szokolay Béla a nagybányaiak sok viszontagságot ért művészi utjának ismertetését.

ÉLET, Bp. 1926. ápr. 4. XVII. évf. 7. sz. 128-130. lap.

7 { A Szokolay-cikkben szereplő valamennyi művésznév Csánky Dénes nevénél szerepel.

Réti István

A következő nevek a Csánky Dénes művészetét ismertető Szokolay-kritikában szereplők közül azok, akiknek művészi szemléletét röviden jellemzi:
Réti István: "Kirakat előtt" c. festményén "közeljut Mednyánszky érzésvilágához"- de ezt a kijelentést már egy másik művészre vonatkozó vélemény követi: „a barbizoni magyar mester Paál László" és Munkácsy Mihály ábrázolásmódjának ismertetése.
/Erről bővebben a jelzet alatt közölt Szokolay-beszámoló tájékoztat./
Csók István művészetéről nem esik szó, csupány annyi, hogy csak 1896-ban csatlakozik a nagybányai mozgalomhoz. 7

ÉLET, Bp. 1926.jan.24. XVII.évf. 2.sz. 29-31. lap.

Réti István

Szokolay Béla: "A Nagybányai Művésztelep története" cimü megemlékezésében ismerteti Hollósy Simon életét, művészi karakterét, példátlan nevelői hatását, szuggesztiv egyéniségét.
Nagyapja Korbuly Karácson, szamosujvári örmény kereskedő volt. A Hollósy nevet apja vette fel, aki a negyvenes években költözött Mármarosszigetre.
A Szokolay-cikk tiz festőt emlit meg, akiknek művészutja kapcsolatos Nagybányával. Ez az inditéka annak, hogy nevüknél a Hollósy életpálya ismertetése szerepel.
A művész édesapja az ifjabb Simont két testvérével együtt gondosan neveli.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 178-181. lap.

Réti István

Az elemi után négy gimnáziumot végez Hollósy,
majd Budapestre kerül a Kereskedelmi Akadé-
miára. Közben Klimkovitstól tanul rajzolni,
s vendéglátogatója a Mintarajz Iskolának.
Itt Székely Bertalan művészete hat a fiatal
Hollósyra. Utána édesapja hazaviszi és rövid
időre kereskedelmi tanulónak adja. Ebben az
időben kezd érdeklődni az erdészet iránt.
Vonzalma a hegyek közé viszi, heteken át ba-
rangol az uttalan utakon, s a természettel
olyan bensőséges barátságot köt, mely egész
életére döntően hat. Végleg elhatározza,
hogy festő lesz. Kerti fürdőházából müter-
met alakitva ott rajzolgat, másol és cigá-
nyokat fest.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz.
178-181. lap.

Réti István

Másfélévet tölt Mármarosszigeten Hollósy, amikor édesapja Münchenbe küldi. Itt 1878-tól 1882-ig Gabl és Seitz tanitványa . Hihetetlen gyorsan előrehalad, müveivel ezüst érmet nyer és kitüntetéseket kap. Mesterei megbizásából korrigál társainak.
A Műcsarnokban 1880-ban rendezi első kiállitását. Utána, szinte minden évben bemutatja müveit.
Egyszerre válik közismertté "Tengerihántás" c. festményével. "Ez a közvetlen, naturalisztikus, de tulnyomóan rajzi szemléleten alakuló müvészet volt az, amelyből a magyar impresszionista festés kicsirázott"-mondja szé szerint Szokolay.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 178-181. lap.

Réti István

Teljessé és -Hollósy egyéniségéhez képest- befejezetté akkor vált a magyar impresszionista festészet, amikor hajdani tanitványa Thorma János Párisból visszatértében megismerteti mesterével azokat a legujabban elismert szinproblémákat, melyek "a Nyugat másik müvészeti fókuszát foglalkoztatták."
Itt -a maga iskolájával- Hollósy lett "a magyar naturalista festészet kertésze."
Majdnem az egész magyar naturalista festő-generáció tanitványa volt.
A Szoklay-cikk ezek után "Nagybánya első mozdulatait" a várossal folytatott tárgyalásokat, a sajtóvisszhangot és a megalakulást is merteti, s név szerint felsorolja az elsőként odaérkező müvészeket.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII.évf. 9. sz. 178-181. lap.

Réti István

Az első művészek között, május 8.-án Hollósy Simon, Réti István, Grünwald Béla, Rudnay Gyula, Kiszely, majd kicsit később Ferenczy Károly és Horthy Béla érkezik a Művésztelepre.
A kezdeti évben harminchárom tagja volt Nagybányának. Mindaddig, amig Hollósy volt az iskola vezetője, évről-évre szaporodott a festőművészek száma. 1897-ben ötven, 1900-ban hetvenkét művésztagja volt a kolóniának. A sorozatos kiállitások egyre nagyobb sikere arra buzditotta a városi tanácsot, hogy az 1898 március 26.-i közgyülésen határozatot hozzon, -még azon év tavaszán- nyolc müteremház megépitésére.

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 178-181. lap.

Réti István

Tiz-tiz esztendőre nyolc müvész, évenként nyolcvan forintért bérbevette a nyolc müteremházat:
Hollósy Simon, Csók István, Ferenczy Károly, Horthy Béla, Réti István, Thorma János, Iványi Grünwald Béla és Glatz Oszkár.
Szokolay cikkében ezután még beszámol az egyre erőteljesebben fejlődő müvésztelep munkájáról, a müvésztanitványok számára megállapitott juttatásokról, ujabb müteremházak létesitéséről és Hollósy további életéről.
1901-ben utolsó nyarát tölti Nagybányán.
1902-ben Fonyódon, utóbb Vajdahunyadon, majd Técsőn és Máramarossziget en telepszik le iskolájával,

ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 178-181. lap.

Réti István

7/.

Hollósy 1917-ben megszünteti müncheni iskoláját és Técsőre költözik.
A cikkiró ezután megemlékezik a művészkolónia későbbi életéről és az ország egyéb helyein létesülő művésztelepekről.
Mindezek után elmondja még az 1902-ben létrehozott "Nagybányai Szabadiskola" viszontagságait, harcait és eredményeit, a fiatalok és az "öregek" időnkénti szembenállását, összeütközését, valamint a régi nagybányaiak érdemeinek elismerését, munkájuk megbecsülését./idézőjel Szokolaytól/- aki a művésztelep történetét a fentiek -mindenre kiterjedő, részletes- leirásával fejezi be.
ÉLET, Bp. 1926. május 2. XVII. évf. 9. sz. 178-181. lap.

Réti István

írod
2

Az Ujság. 1920 febr.
22. (Réti István
lemondott a főiskolai
tanárságról.)

Most hét év alatt ..
csak öraadó tanársággig
tudta vinni -

Sz.	A mester neve és a kép tárgya
1 *	Kupetzky János: Férfi képe.....
2 *	J. F. Falkoner: Madonna a gyermek Jézussal.....
3 *	J. Scoorel: Magdolna.....
4 *	Ismeretlen: A házasságtörő nő.....
5 *	Metz Gertrúd: Gyümölcscsoport.....
6 *	Metz Gertrúd: Virágcsokor.....
7	Salvator Rosa után: Tájkép..... Pyrker
8 *	F. Rosenhoof (?): Nyul.....
9 *	Dorffmaister István: Feszület.....
10 *	Orient[illegible] J.: Tájkép.....
11 *	Orient[illegible] J.:

Réti István

vród

Radocsay Dénes:

Művészlevelek. Thorma János levele Réti Istvánhoz.

Magyar Művészet

1948. 255, 256. l.

Mitte XIX. Jahrhundert.

Réti István

Perállag III

1537. l.

NGLAS, grün, mit gewundenen Rippen. Parád.

mit trichterförmigem, geriefftem Kelch.

auf Fuss, mit Monogramm. Empire.

FLASCHE, Glas, mit Monogramm. Empire.

nlich. Bükszád.

AS, gepresst, mit Schnabel. Bükszád.

N, Glas. Empire.

gemaltem Schild.

medaillonok. XIX. század első fele. — RUBINGLAS mit
hunderts.

Réti István

1.

Normál-tanmenet

Bp. 1915. I. l.

nyadi várépítkezés

lári naplója

I. feléről

Réti István

l~

Interieur

1913. 22-24. II

13. l

Aidéh
Viola
entatyák

TFŐ
0
mót vt.
Teofil
nác vt.

DD
1
Tamás ap.
Tamás
iamna sz.

RDA
2
Zénó
Zénó
asztázia

RTÖK
3
iktória
iktória
ai 10 vt.

670

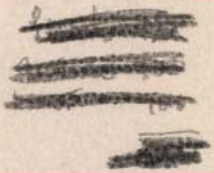

Hold: utolsó negyed

TEK
4
ám, Éva
ám, Éva
r. előbőjt

Julia

381–529, 523, 567, 574, 586

MBAT
5
ykarácsony
Karácsony
ykarácsony

Izr. S. Vajezev

Réti István, kstó

L. László Gyula

–: Heti ojánlat

4.

Új Tükör, B p. 1986. már 9.

XXIII/10

Réti István, festőművész (1872-1945).

Bars László büszkén őrzi kitűnő főiskolai diplomáját, melyet Csók István, Réti István, Gyulai Ágost, Gászár Elemér, Vaszary János, Edvi Illés Aladár, Lyka Károly és Rudnay Gyula nevé ékesít.

Bakó Endre: Látogatás Bars László festőművésznél.
Hajdú-Bihari Napló, 1983. jül. 23. 7.-old.

Réti István

Kaplai Millis művészete

Magyar Nemzet 1987. III. 14.

Réti István

Káplár Miklós mostoha vrat
esztendeje

Magyar Nemzet 1987. 11.12.

Réti István

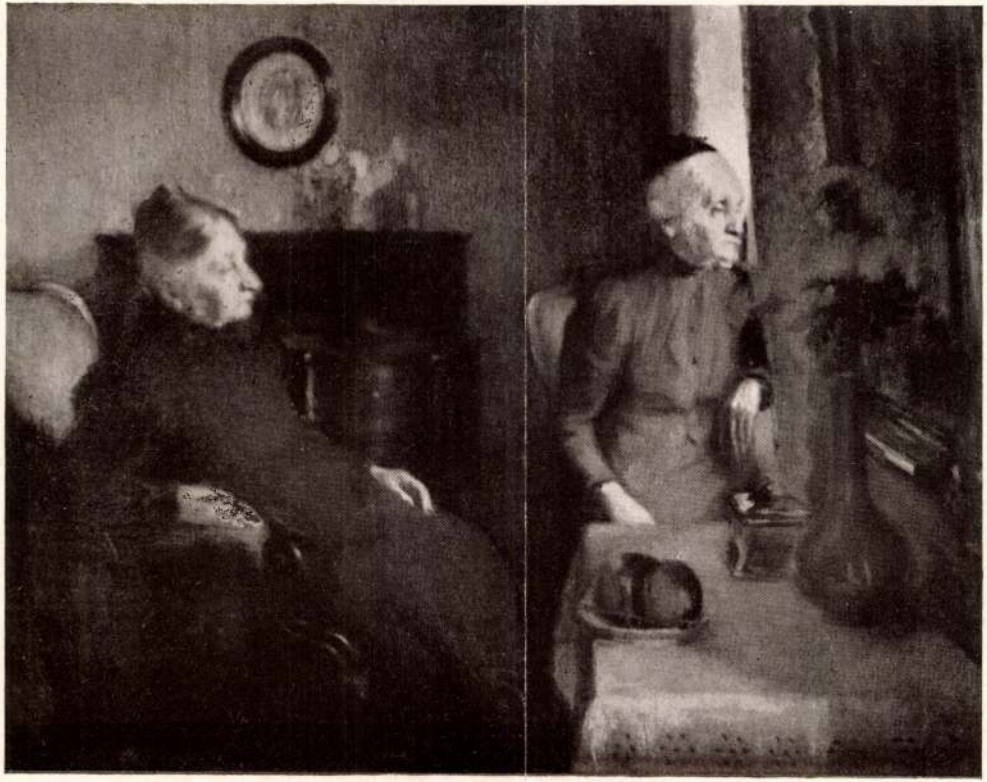

Réti Stefano — *Interno familiare* (120).

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PEST MEGYEI HÍRLAP

1970 OKT 24

1021

1970. OKTÓBER 24., SZOMBAT

ÚJJÁÉPÜL A RÉGI MŰVÉSZTELEP

Dr. Demeter László, Szentendre krónikása érdekes tájékoztatót küldött az újjáépülő régi művésztelepről. Beszámolójában megírja, hogy a város környékének bája és festőisége mindig is megragadta a művészeket. *Réti István* és tanítványai 1928-ban a városi tanácstól megkapták a Munkásbiztosító nagy, kertes üdülőjét. Az idő multán az itt levő épületek elavultak, a nagy hírrel és múlttal rendelkező szentendrei művésztelep nem biztosított egészséges és zavartalan munkalehetőséget lakóinak. Épült egy új művésztelep, de szükségessé vált a régi korszerűsítése is.

A Művészeti Alap támogatásával újabb 12, pihenő szobás, háló-étkező-mosdófülkés műteremlakás épül 64 négyzetméteres hasznos területtel. Lesz itt külön kiállítóhelyiség, sőt még házfelügyelői lakás is. A terveket a Műszaki Egyetem Rajz- és Formaismereti Tanszéke készítette el, igen pontos előtanulmányok alapján. A művész tervezésnek köszönhető, hogy *Közép-Európa egyik legtökéletesebb megoldású műtermei épülnek.*

A kivitelezést júliusban kezdték. Máris *alapozzák a lakásokat*, építik a falakat. A lakások jövőre, a kiállítóterem 1972-ben készül el. A Szentendrei Építőipari Ktsz a kivitelező. *Fehér András*, a ktsz elnöke és a szövetkezeti tagok valósággal vizsgafeladatnak tekintik, hogy az évszázados fák alatti telepet *hibátlanul, a tervek pontos betartásával* valósítsák meg. Arra törekednek, hogy a műtermes lakások kényelmes, hangulatos és zavartalan otthont biztosítsanak a művészeknek.

Addig azonban még sok nehézséggel kell megküzdeniük. Nincs elegendő szállítóeszköz, gyakran hiányzik a szükséges építőanyag s kevés a gép, amivel a munkát könnyebbé és termelékenyebbé tehetnék.

k. m.

RÉTI ISTVÁN

Nyissuk k
a „második" élés

Befejeződött a tsz-ek és háztáji gazdaságok együttmű

Mint már augusztusban jeleztük, a tsz-ek és háztáji gazdaságok együttműködéséről országos vizsgálat kezdődött. Pest megyében a megyei Népi Ellenőrzési Bizottság a napokban fejezte be vizsgálatát, amelyben rendkívül érdekes megállapításokat téve, fontos javaslatokkal élt.

A Pest megyei NEB megállapította, hogy az új gazdaságirányítási rendszer bevezetése után kiadott, a háztáji gazdálkodást erősítő rendeletek pozitív változásokat hoztak. A megye termelőszövetkezetei iparkodnak a forgó gazdálkodás figyelembevételével a lakóhelyhez közel, jó minőségű földet biztosítani a háztáji részére. Új jelenség, hogy a köztes termelés biz-

A háztáji gazdaságok a szarvasmarha-utánpótlás alapanyagát a vemhesüsző-akció keretén belül kapják. Az igények jóval nagyobbak, mint amennyit az állatforgalmi vállalat adni tud.

A háztáji gazdaságok állatállományának elhelyezése talán a legsúlyosabb gond. Az állatokat régi istállókban, ólakban, régi módszerekkel tartják. A tartási körülmények tehát korszerűsítésre szorulnak.

A kertészeti termelés visszaesése

Az utóbbi években a háztáji gazdaságok kertészeti termelése jelentősen visszaesett.

Réti Mátyás

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Grafikusművész

NÉPSZAVA

1981 JAN 25

1021

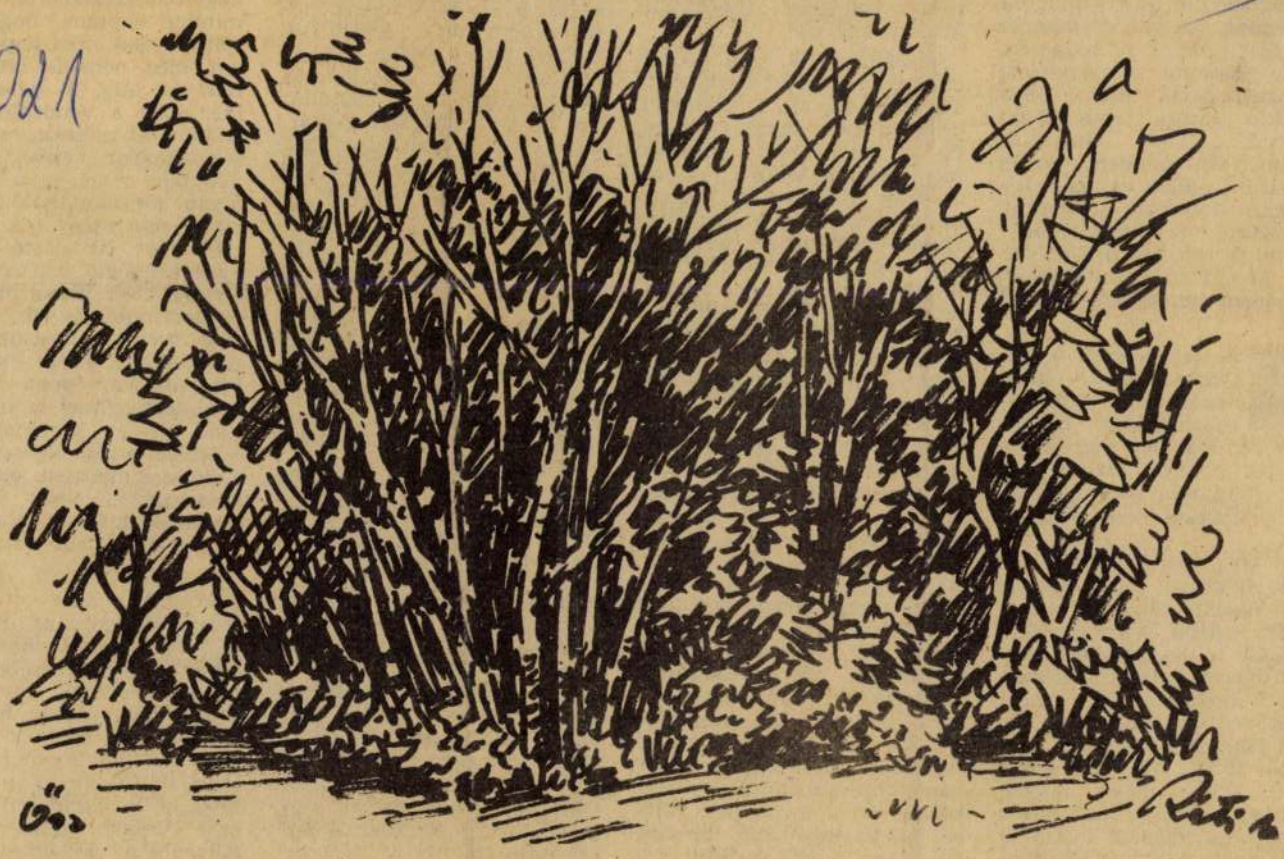

Réti Mátyás: BEREK

kitörik a nyelvük a hollandusoknak, de hát köpök én rájuk, nekem csak a magyar a vendég. Az otthoni magyar az igazi, mint a tengerész urak, azonnal megismertem a parancsnok urat, ilyen mackós járása nincs senki másnak. Bort hozhatok, uraim? Én mindent tartok raktáron, nálam van egri bikavér, domoszlói furmint, szekszárdi vörös, még tihanyi borom is van, egy újfajta vörös, Merlot a neve. Egyelőre három palackkal, vacsora előtt...

A tengerészek a potyára jöttek, mindenki tudja, hogy az amszterdami Hortobágy vendéglőben ingyen pia jár az otthoni magyarnak, csak hangosan kell köszönni, s keresni kell Abonyi urat.

— Még nem kezd a cigány, ilyenkor lehet beszélgetni igazán. Mert ha rákezdenek, rájuk kell figyelni. Szeretik a cigányzenét? Nekem muszáj otthonról hozatnom a muzsikusaimat, mert megköveteli a közönség. Ide sírni jönnek a magyarok. Zabálni, inni, sírni és sírni. Mert akkor lehet igazán könnyezni, uraim, ha tele a gyomor, a cigány húzza a nótát, igen ilyenkor elereszti magát az ember, belebőg a nagyvilágba, a hollandus éjszakába, nem uraim, cigánytott, mert arcán ott ragyogott az alkohol öröme, a bor birosa, szemében tündöklött Tihany kék ege.

— Mindennek az a rohadt cimbalom az oka! Nem, nem az, ami ott áll a dobogón, azzal nekem semmi bajom, de az az otthoni, amelyen meg kellett tanulni az én szegény nővéremnek. Mert a mi apánk nem akármilyen ember volt ám! De nem ám! Én még olyan embert nem láttam. Jól van, azt hiszik, hogy a bor beszél belőlem? Nem igaz! Kérem, igazi munkásember volt az én apám, uraim, gyári munkás, akinek ugyan elnehezedett a keze a gyárban, de azt akarta, hogy a lányáé örökre szép fehér maradjon. Ha lett volna pénze, kitaníttatja, iskoláztatja, úri módon járatja, zongorázni taníttatja, mert ez volt az álma és a vágya! Ez ám! De hát honnan vett volna annyi pénzt, ami egy zongorára elég lett volna? Nem baj, mondta édesanyámnak, az ő szeretett Ilonkájának, nem baj, veszek helyette cigány zongorát. És vett egy éppen eladó cimbalmot. Kéz alatt, persze, naná, majd újonnan a Gera kocsis hozta haza, beállították a tisztaszobába, anyám gyönyörű terítőt hímzett rá, s tanítómester is akadt, Rácz Lajos személyében. Csak ismerik odahaza Rácz Lajost? gott valamit.

— Még ' egy negye várni kell a kajára — r ta tovább friss értes Abonyi úr — addig, ú ehet senki az én asztalc amíg végig nem mo De igyunk még egy p kával. Hol is hagytam abba? Ja, igen, megvan, Rácz Lajosnál. Hát ő tanította az én nővéremet. Tavasztól őszig, bent a tisztaszobában, megtanította az ütők fogására, a húrok titkaira. Imádta ez a Rácz Lajos az én tiszta nővéremet, imádta kérem, csak a kezét merte megcsókolni, meg a haját, és fogta a kezét, hogy könnyű legyen elsajátítani az ütők helyes tartását, és az én nővérkém titokban zongora után sírdogált, utálta a cimbalmot napról napra, utálta Rácz Lajos lihegését, szuszogását, ezt az egész magyarnótás világot, a kontrázást, a basszust, a vékonyka hangok pengetését, az ujjak játékát, mindent, de mindent utált, ami a cimbalomhoz kötötte. De én, uraim, én ott álltam az ablak alatt, s amikor üres lett a tisztaszoba, beloptam magam, kezembe vettem az ütőket, s ahogyan Rácz Lajos tanította a nővéremnek, úgy próbálkoztam a dallamok újrajátszásával.

Töltött. A vörös bor a terítőre folyt, csak legyintett. A pohár remegett a kezében.

roska volt a neve, mint oly sok magyar vendéglőnek a világban, mert ez a Piroska olyan jól mondható, uraim, olyan echt magyaros, na, értik ugye? Itt előtte is magyar vendéglő volt. A világháború előtt Weisz úr csámborgott ide, akinek az ösztöne finoman megsúgta még harminchat előtt, jobb lesz kijönni. Na, éppen ide! De nem történelmet mondok én, csak az én történelmemet. Mert az enyém itt kezdődött. Bejöttem, kértem egy gint, narancslével, aztán ültem a sarokasztalnál. Vacsorára akkor épp nem futotta.

— Cigányok a dobogón, csak akkor nem ott volt a banda helye, mint most, fél ház, vacsoraidő, álmos hollandok, csak piszkálgatták a paprikás csirkét, mert ezek kérem nem tudják mi a jó. Hirtelen az egyik cigány a szívéhez kap, a banda abbahagyja, futnak a pincérek, kiviszik a cimbalmost. Ricsaj. Valaki orvosért kiált. Szívroham. Félelmetes pillanatok. A cigányok nem akartak visszajönni. A vendéglő közönsége persze nem

Réti Mátyás
MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1981 MÁJ 10
NÉPSZAVA
Irodalmi Szemle

1021

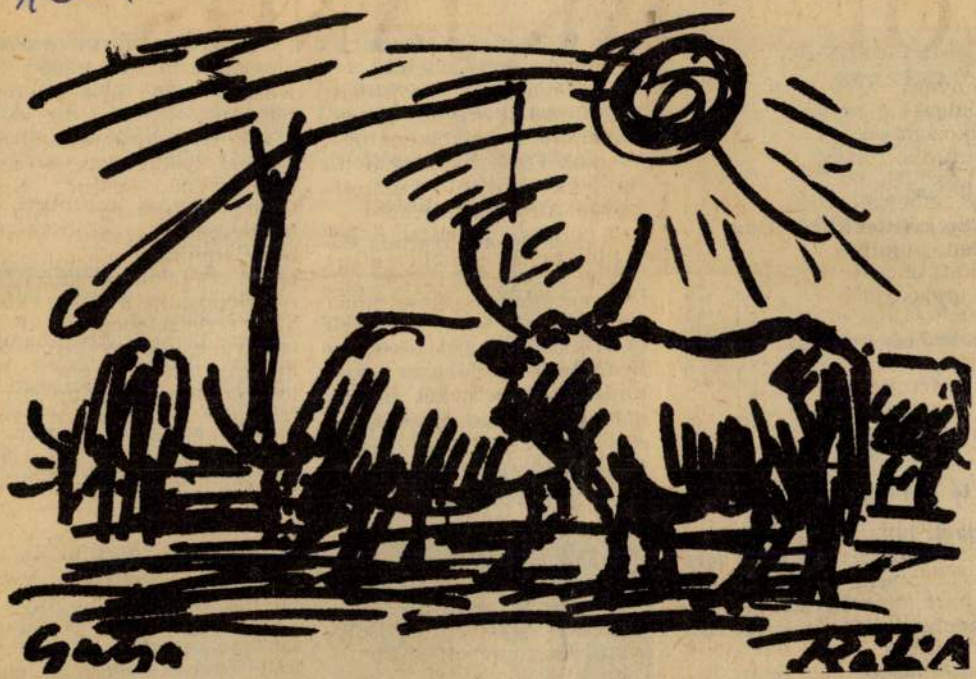

Réti Mátyás

GULYA

Mozaik

1981. MÁJUS 10., VASÁRNAP.

A Nap kel 5 óra 14 perckor, nyugszik 20 óra 8 perckor.

Szeretettel köszöntjük névnapjukon

Ármin

nevű olvasóinkat.

Ki a virágot, ki a virágföldet...

Reggel: billen a ZIL platója. Hull a humusz róla. Végre füvesíthetnek a budai alsó rakpart mentén az Árpád-fejedelem útja és a Kolozsi tér tájékán.

Csak magot kell vetni bele...

Estefelé: bodorított hajú, elegáns hölgy hajlong. Nem

— **William H. Morris jr.,** az USA kereskedelmi miniszterhelyettes vezetésével szombaton delegáció érkezett hazánkba a magyar—amerikai gazdasági és kereskedelmi kormányközi vegyes bizottság harmadik ülésére.

— **A budapesti Korona Pódium** Arcok és harcok című műsorával nagy sikerrel lépett fel Kálmán György és Mikes Lilla pénteken este Berlinben, a Magyar Kultúra Házában. A két előadóművész Cottbusban és Drezdában az NDK-ban dolgozó magyar fiatalok előtt folytatja vendégszereplését.

— **Kommunista műszakot** tartottak a hét végén Szolnok megye több üzemében és vállalatánál. Az Állami Építőipari Vállalat fizikai és irodai dolgozói — együttesen két és fél ezren — a szolnoki, karcagi, mezőtúri és a budapesti építkezéseken munkálkodtak.

— **Az idei bányásznapra** befejezik a dorogi bányász művelődési központ, a medence legnagyobb közművelődési intézményének teljes felújítását, átalakítását. A mintegy 25 millió forint értékű munka során már korszerűsítették a ház játéktermét, bővítették könyvtárát.

Mostra Roma 1928

L'Esposizione d'Arte Ungherese venne promossa dall'*Associazione Italo-Ungherese* sotto il Patronato dei *Governi Ungherese e Italiano* ed organizzata a spese del *Governatorato di Roma*.

La scelta delle opere è stata affidata dal Governo Ungherese al *Consiglio Generale delle Belle Arti*, presieduto dal Sottosegretario di Stato *Carlo Roberto Kertész*.

L'ordinamento dell'Esposizione in Roma è stato curato dal prof. *Stefano Réti*, Rettore della R. Accademia di Belle Arti Ungherese e dal gr. uff. prof. *Tomaso Bencivenga*, Direttore Capo della Ripartizione delle Belle Arti del Governatorato.

Commissario dell'Esposizione è il Segretario del Comitato Permanente per le Esposizioni all'Estero dott. *Aladár Haasz*, Consigliere di sezione al R. Ministero Ungherese del culto e della Pubblica Istruzione.

Az 1928. évi római magyar
kiáll. katalógusából,
melyből bevezetést Réti
István írta.

PRESIDENZA D'ONORE:

Conte CUNO KLEBELSBERG

R. Ministro del Culto e della Pubblica Istruzione d'Ungheria.

PIETRO FEDELE

Ministro della Pubblica Istruzione d'Italia.

Principe LUDOVICO SPADA-POTENZIANI

Governatore di Roma.

Conte ENRICO SAN MARTINO DI VALPERGA

Presidente dell'Associazione Italo-Ungherese.

COMMISSIONE

per la scelta delle opere esposte:

Presidente: Carlo Roberto *Kertèsz*, Sottosegretario di Stato.

Membri: Stefano *Csók*, Andrea *Dudits*, Stefano *Réti*, Giovanni *Vaszary*, pittori, professori della R. Accademia di Belle Arti a Budapest; Béla *Iványi-Grünwald*, pittore; Giuseppe *Róna*, Edoardo *Telcs*, scultori; Alessio *Petrovics*, direttore del R. Museo delle Belle Arti di Budapest; Tiberio *Gerevich*, professore d'Università, direttore dell'« Istituto Ungherese » di Roma; Paolo *Majovszky*, direttore della rivista d'arte *Magyar Müvészet;* Béla *Déry*, pittore, direttore della Società Artistica « Nemzeti Szalon », amministratore della mostra. Per le opere di arte decorativa: Giulio *Végh*, direttore del R. Museo di Arte Decorativa di Budapest; Lodovico *Ágotai*, direttore della Scuola Artistico-Industriale della città di Budapest; Colomanno *Györgyi* direttore della Società Ungherese di Arte Decorativa.

Sin dalla morte del gran re Mattia Corvino i vincoli che congiungevano l'Ungheria alla vita artistica dell'Europa, erano di molto indeboliti. Le lotte contro i Turchi, poi, dopo la catastrofe di Mohács (1526), l'assedio turco durato circa 150 anni e simultaneamente le incessanti lotte della nazione — già in sè divisa in due parti per le guerre religiose — contro l'Austria, che proruppero, durante il secolo XVII, più volte in aperte e sanguinose guerre per la libertà, e, finalmente, dopo la sconfitta di quella d'indipendenza del principe Rákóczi (1703-1711), seguiva un periodo secolare di letargia nazionale, messa a profitto dell'Austria per fondere la nazione esangue alle altre province del loro impero: tutti questi fatti ridussero l'Ungheria ad una parte meramente passiva. Tutta la energia vitale del popolo ungherese era impegnata per la conservazione della propria esistenza.

Durante questo periodo la parte occidentale e nordica del paese, anche geograficamente connessa col continente culturale dell'occidente d'Europa, fra le lotte più dure e fra calamità procurava di sostenere la continuità della vita spirituale ed in circostanze disgraziate dava non soltanto guerrieri e mar-

tiri, ma anche innumerevoli spiriti grandi nella letteratura mentre nella metà orientale del paese, sopra tutto la Transilvania, relativamente indipendente e libera — un principato staccato (1571-1690) dal paese d'origine — fu quasi il rifugio della cultura e dell'attività intellettuale ungherese. Ma dopo il ritorno sotto il dominio degli Absburgo, la vita andava irrigidendosi anche lì in una sonnolenza provinciale.

I monumenti artistici del medio evo — altrettante prove del grande sviluppo della cultura nelle epoche del regno delle dinastie Arpadiana ed Angioina e nel periodo degli Hunyadi — andarono per la maggior parte distrutti durante le guerre e le dominazioni straniere. Soltanto nella seconda metà del secolo XVIII s'iniziava qualche traccia di vita dalla irradiazione del così detto barocco austriaco, ma anche ciò principalmente nella parte occidentale del paese. I ricordi di questo movimento culturale sono conservati nelle decorazioni pittoriche e plastiche dei castelli signorili, dei palazzi e delle chiese.

Il risorgimento spirituale e politico della nazione ebbe principio solo verso la fine del primo quarto del secolo XIX: prima nel campo della letteratura, per opera del poeta Vörösmarty *e dei suoi compagni, poi nell'organizzazione sistematica della vita scientifica, sociale ed economica, iniziata dal conte* Stefano Széchenyi, *e finalmente nella vita politica, in seguito all'agitazione di* Lodovico Kossuth. « *Tale risveglio coincise negl'ideali, negli scopi e più tardi anche in comuni azioni col glorioso risorgimento italiano e la sua preparazione spirituale* » *condusse*

nel nostro paese alla guerra d'indipendenza del 1848-1849, in cui l'Austria non riuscì a soggiogare la nazione se non con l'invocato aiuto della Russia.

Nella prima metà di quel secolo le modeste manifestazioni della vita artistica restavano ancora di gran lunga inferiori al valore mondiale della letteratura ungherese, rappresentata da Vörösmarty, Petöfi, Arany, Madách, Jókai. *Dopo le influenze del barocco del secolo XVIII, lo stile impero ed il classicismo puritano* (Michele Pollák) *e qualche sporadica opera di architetti stranieri dimostrano il cammino percorso dall'architettura ungherese.*

I nostri pittori ricevevano in gran parte in Vienna la conoscenza pittorica con la quale potevano soddisfare i bisogni del paese sopratutto nel campo del ritratto (Barabás, *1810-1898*, Borsos, *1827-1883*) *o si legavano alle tradizioni del paesaggio italiano classico, come, per esempio, il* Carlo Markó (*1790-1860*) *il quale visse in Italia e dipinse paesaggi italiani. Merita qui ancora menzione speciale* Carlo Brocky (*1807-1855*), *il quale capitato da Vienna in Inghilterra, vi divenne uno dei più ricercati e individuali ritrattisti dello stile Biedermeier e verso la fine della sua vita, nella pittura del nudo, si attaccava con eccezionale disposizione al Tiziano come un tardo discepolo* (1).

Un maggiore slancio della nostra cultura non si rese possibile che colla liberazione politica in seguito all'accordo del 1867

---

(1) Qui è interessante notare che un pittore di Venezia, Jacopo Marastoni, immigrato a Budapest vi ha aperto la prima scuola d'arte nel 1846.

coll'Austria. La città di Budapest, divenuta capitale rifiorente d'un paese risorto a nuova vita, cercava di riparare con un ritmo febbrile alle mancanze del passato e nel corso del suo sviluppo l'architettura affrontò tutta una serie di nuove possibilità e di nuovi problemi. Gli stili storici rifiorirono sotto le mani d'illustri maestri architetti, fra i quali basterà menzionare Niccolò Jbl, Schulek, Steindl e Hauszman. E l'intento di creare uno speciale stile architettonico nazionale si manifestava in modo interessante prima nei tentativi di Feszl e, verso la fine del secolo, in quelli di Edmondo Lechner e dei suoi seguaci.

I primi tentativi più elevati dell'arte scultoria — nonostante le opere di scultura decorativa architettonica ed alcuni saggi minori di plastica di modeste pretese — si collegano al nome di Stefano Ferenczy (1792-1856), il quale ritornato in patria, dopo parecchi anni di studi, da Roma, dallo studio di Thorwaldsen, ideava vasti progetti, per l'attuazione dei quali però mancavano ancora le propizie condizioni nella vita pubblica ungherese, nè erano bastanti le sue proprie forze. D'altro canto il suo classicismo è venuto un po' in ritardo nel tempo dello slancio del romanticismo e del nazionalismo. Più tardi anche il geniale scultore Niccolo Izsó (1830-1875) non potè trovare il modo di esprimere adeguatamente nella sua scultura i suoi sentimenti ungheresi. Ma la produzione esuberante degli ultimi decenni del secolo XIX e del secolo presente ha fatto entrare la scultura ungherese per intiero nell'orbita della moderna arte europea. La vita politica ed economica più sviluppata ha dato

occasione anche allo sviluppo della scultura monumentale (Giovanni Fadrusz, Giorgio Zala, Luigi Strobl, Giuseppe Róna), *ma la produzione si fece ancora molto più intensa nel campo della plastica minore, dei monumenti sepolcrali e dei busti. Quanto alla soluzione formale di questi problemi, la produzione degli ultimi trenta e quarant'anni rappresenta tutte le sfumature delle tendenze artistiche dell'Europa, cominciando dallo stile classicista e neo-barocco della scuola viennese, attraverso alle tendenze della scultura naturalista ed impressionista francese insino ai tentativi « sintetisti », « astratti » e di diversi altri nomi. Le cognizioni tecniche, la varietà esteriore delle tendenze di stile, offrono in complesso lo stesso quadro della scultura di qualunque nazione dell'Occidente. Però si deve ammettere che la nostra scultura, benchè possa vantarsi d'una grande schiera d'ingegni illustri, quanto alla cultura intrinseca, alla consapevolezza, all'originalità specifica ungherese che può manifestarsi attraverso il temperamento e alla forza espansiva spirituale non raggiunge — secondo la nostra opinione — l'efficienza e il primato della pittura ungherese.*

Nella pittura, cominciando dalla seconda metà del secolo scorso, gl'ingegni zampillavano con tanta effervescenza dal profondo della nostra vita spirituale che il fermento prodottone non trovava riscontro in nessun altro ramo della nostra cultura, nè nella scienza nè nelle altre arti.

Già nell'ultimo decennio della nostra oppressione ebbe principio l'attività dei nostri eroi di pittura storica (Vittorio Ma-

darász, *1830-1917*, Bartolomeo Székely, *1835-1910*). *Circa la metà del secolo XIX in tutta l' Europa si dipingevano quadri storici e ciò, senza dubbio, influiva sull'attività e sulla scelta dei temi de' nostri pittori; ma da noi questa specie di pittura non ebbe un carattere teatrale decorativo o uno scopo solamente illustrativo, bensì serviva, con profonda convinzione, a fortificare spiritualmente la nazione soggiogata e minacciata nella sua esistenza. Essa ha rievocato nella sua coscienza il grande passato: la gloria e la tragedia.*

Poi, sotto un cielo politico più sereno — dopo il 1867 — la rifioritura della vita ungherese ha dato la possibilità d'uno sviluppo generale della nostra pittura. Molti edifici pubblici nuovi, offrirono a Carlo Lotz *e a* Bartolomeo Székely *le loro pareti per monumentali creazioni nobili. La nostra pittura figurale e di paesaggi, prima per i valori individuali di potenti ingegni e poi organicamente e consciamente, con tutti i suoi problemi, si collegava all'arte presente dell'Europa e si metteva al livello di essa*

Fra i grandi ingegni solitarii, inaspettatamente arrivati, i quali, non ad un modo organico, secondo la via naturale dello sviluppo, ma avanzandolo e quasi in opposizione ad esso, sono cresciuti dal suolo ungarico, senza dubbio il più grande è: Michele Munkácsy. *Il Rembrandt ungherese. Al suo sviluppo — dopo gli studi accademici tedeschi — ha dato ossigeno l'aria di Parigi, dove poi visse, lavorando, la sua età virile; ma le radici del suo ingegno assorbivano dalla terra ungherese gli elementi*

misteriosi e speciali della sua arte, appunto quelli che determinarono la sua personalità. Il suo temperamento è, in modo inesplicabile, ungherese. La forza esplosiva del suo ingegno si fa sentire come un tremito di un rimbombo lontano sotto il suolo fermo della realtà e sopra la sua anima inconscia incombe qualche nube d'un sentimento tragico, che non ha niente di patetico. Non è mai lieto nè il contenuto umano nè quello pittorico di ciò che egli esprime. Non brilla mai nella sua arte nessun raggio di sorriso. Rimane sempre tetro e severo. Ma contemplandolo più intimamente, attraverso il tono nero fondamentale, riluce, prima quasi impercettibile, ma poi sempre rafforzandosi, un fuoco di un colorito profondo e finamente differenziato, al quale le violenti macchie bianche prorompenti ed appassionate dànno un accento drammatico. La poderosa energia e lo slancio delle sue pennellate non sono mai un manierismo per sé stesso e la sua arte mirabilmente pittorica è sempre ricca d'un contenuto umano intimo e istintivo, sia che rappresenti scene tetre della vita popolare ungherese, sia la tragedia di Cristo, sia i grandi sofferenti dello spirito umano, come il cieco Milton o il morente Mozart.

Anche la sua sorte umana è piena di contrasti drammatici e commovente come un quadro di Munkácsy. Fanciullo, apprendista d'un falegname, conosce troppo la miseria. Poi studia mangiando il pane amaro dei protettori. A un tratto lo colpisce una fama mondiale. Diventa ricco, artista-grandseigneur, in Parigi accoglie nel suo palazzo, nelle serate, gli ambasciatori.

Passa gli ultimi dieci anni della sua vita fra i tormenti d'una malattia incurabile, per terminarla colla mente offuscata in un sanatorio. Il tempo della sua produttività artistica fu appena di due decenni. La critica prima lo esalta rendendolo famoso nel mondo, poi si raffredda e lo abbandona e, dopo la morte, lo disprezza e lo dimentica. Le nuove correnti artistiche hanno reso per un certo tempo gli uomini incapaci a ben giudicare.

L'amico diletto più giovine del Munkácsy e di temperamento affine, maestro del paesaggio ungherese, di una tragica sorte è Ladislao Paál. *Egli fu un'anima di pittore ancora più tempestosa, più appassionata. Dipingeva in Barbizon e nello stile dei grandi barbizonisti meglio rispondente al suo temperamento e alla sua concezione del mondo. Nella terra straniera sognava il bosco ungherese, il tramonto burrascoso e sanguinoso ungherese e la sconsolata solitudine della sua povera steppa lontana. Non aveva ancora 33 anni quando moriva della stessa malattia, di cui fu più tardi vittima anche Munkácsy. Il suo nome e la sua arte rimasero ignoti per più di venti anni e quando la sua nazione lo scoprì — appunto 25 anni fa — e volle presentare al pubblico per la prima volta le sue opere raccolte, un incendio scoppiato nei locali dell'esposizione la notte precedente l'inaugurazione, consumò una parte dei suoi capolavori sino allora ignoti. Così il destino avverso continuava a perseguitarlo persino dopo morte. Quale peccato aveva mai commesso per irritare gli Dei nemici?*

Fu viandante austero all'estero e ivi morì anche Michele Zichy (*1827-1908*). *Nobile signore ungherese, con poche inter-*

ruzioni per quasi 50 anni pittore di corte e confidente degli Czar della Russia, è, secondo Teofilo Gautier: « un monstre de génie ». Egli fu in primo luogo — e quasi esclusivamente — disegnatore, e ciò non soltanto nelle sue illustrazioni in cui era compagno ai pari ingegni dei più illustri poeti ungheresi, ma pure nei suoi quadri di grandi dimensioni. Questa capacità nel disegno obbediva docilmente ai suoi pensieri ed alla sua fantasia incomparabilmente ricca. Le sue composizioni allegoriche sono piene di profonde tendenze morali e filosofico-storiche. Nella corte degli Czar aveva frustato la superstizione, la guerra, la tirannide. Egli sta senza compagni nell'arte della nostra epoca, non subì influenze da nessuno, nè esercitò influenza su altri. La sua figura solitaria, senza sorriso noi dovevamo ricordare, come un fenomeno dei più interessanti e più strani della nostra arte.

Il dono della letizia manca pure nell'arte di Bartolomeo Székely (*1835-1910*). *Il colorito fondamentale del suo genio è congenere al gruppo trattato più sopra, come se esso avesse portato nella sua anima il presentimento tetro del destino ungherese. Egli visse la sua vita, monotona in apparenza, in patria, non abbastanza compreso e non abbastanza apprezzato, in una solitudine piena di scrupoli teoretici e di gravi pensieri. Era bensì professore, ma la sua armatura artistica fu grande e pesante agli epigoni per potersene avvalere. I suoi quadri storici sono creazioni coscienti, piene di anima; nelle sue grandi composizioni murali la fantasia pittorica ed il calcolo teoretico sono maturati in un equilibrio perfetto. Però non la concuranza, non la solitudine*

neanche l'essere sorpassato resero tragica la sua sorte; ma il non aver compreso egli stesso la massima essenza pittorica del suo ingegno. I bozzetti fatti circa il sesto decennio del secolo scorso per i suoi quadri storici — secondo il gusto di oggi ritenuti quadri completi — e i suoi paesaggi dipinti dalla natura, quanto al verismo dell'osservazione pittorica, quanto ai sentimenti immediati e quanto al coraggio nella pennellata, precedono le creazioni contemporanee degli artisti connazionali, dei tedeschi e persino dell'impressionismo francese. Allora in Europa non dipinse nessuno così. Ma egli stesso non ha apprezzato molto queste primogenite e più immediate rivelazioni della sua arte pittorica; nè furono allora conosciute dagli artisti: solo dopo la sua morte (1910) si venne a sapere quanti tesori nascondessero i ripostigli del suo studio. Egli precorreva l'arte della sua epoca, a capo della quale, volendo, avrebbe potuto stare, ma non riconobbe lo spirito di essa e per considerazioni teoriche l'avversò sforzandosi in un'altra tendenza, sulle traccie della tradizione.

Alquanto simile è pure il caso di Paolo Szinyei-Merse (*1845-1920*). *Anche questi precorse di gran lunga l'arte della sua epoca, ma non solo in rapporto ai contemporanei ungheresi e tedeschi. La luce, il colore e l'aria della natura esteriore egli colse senza Parigi, prima di Parigi, come è comprovato dalle date dei suoi quadri. Egli però quando i suoi contemporanei non lo apprezzavano e non credevano alla sua pittura, non mutò indirizzo, si ritirò nella sua villa di campagna e non dipinse più per un decennio e mezzo, forse per fiero sdegno o anche per apatica rinunzia.*

La sua arte intiera è una perenne lode dell'estate e della primavera piene di sole, del cielo azzurro, delle nuvolette come agnelli bianchi, delle colline verdi, scintillanti di luce e dei prati di maggio. Nei suoi quadri, uomini sani, felici, signore e giovani, vestiti alla moda pittoresca e colorita della sua epoca, godono le bellezze fresche di rugiada di un mondo idilliaco. Come un mazzo di fiori recentemente colti in un'alba d'estate, i suoi quadri ardono e profumano d'amore pei colori forti e infocati. Come il vento la bragia, così la sua fantasia attizza i colori delle sue sensazioni vissute. Egli compone in colori, ma ha imparato dalla natura l'armonizzamento di essi.

Lo Szinyei-Merse è, insieme con Munkácsy, il più caratteristico grande valore dell'arte ungherese. Essi sono i due poli opposti del medesimo asse, della mentalità ungherese, intorno al quale rotea tutta la nostra arte come espressione multiforme, momentanea ed eterna, dell'anima ungherese. Se Munkácsy colla sua tetra serietà è la rivelazione inconscia del pessimismo ungherese, che presente il suo tragico destino, lo Szinyei annuncia la fiducia raggiante di sole, la forza vitale, la concezione lieta del mondo della salute che può godere sempre la gioia dell'esistenza; la quale salute, contro ogni tristezza o avversità apportate dalla sorte, può sorpassare ogni male con ottimismo. Questa forza passiva fu spezzata in lui, solo quando nel 1919 vide crollare la sua patria millenaria e distruggere tutto ciò ch'egli aveva amato e creduto eterno come la Vita. Allora il corpo e l'animo del vegliardo, poco prima fiorenti e robusti, in mezz'anno

deperirono. Egli si ritirò nella sua villa campestre — già fuori delle nuove frontiere — ammalato, amareggiato, taciturno. Egli sentiva d'essere ingannato dal suo ottimismo. Non si lagnò, ma morì.

Fra i grandi della non lontana passata età eroica della pittura ungherese occupa un posto speciale Giulio Benczur (*1845-1920*) *la cui vita artistica fu accompagnata dal principio alla fine da condizioni psichiche favorevoli alla creazione lieta, senza ansie, da agiatezza e dal plauso pubblico. La vita e la società gli prodigarono tutto quanto si può offrire ad un uomo. Già da giovine fu pittore di corte di Lodovico II, re di Baviera; di lì fu richiamato alla sua patria (1883), e fu fondata per lui una scuola di composizione; riceve grandi incarichi da parte dello Stato, e commissioni di ritratti dai ricchi; diventa autorità suprema della vita artistica e in ultimo viene elevato dalla grazia sovrana alla dignità di membro della Camera dei Magnati. Egli cominciò dalla scuola di Piloty di Monaco, della quale conservava anche in seguito i contrassegni resi più gravi dalle sue qualità individuali. Fu maestro compositore di sicura sapienza dei grandi cortei festivi sfarzosi, delle scene storiche in costumi; pittore appassionato dei broccati, delle sete, dei velluti, delle armature belle e dei gioielli brillanti. Per queste sue inclinazioni nonchè per il suo modo di contemplare oggettivamente la natura rimanendo sempre in armonia colle tradizioni, e per la materialità e la sensualità lieta della sua pittura, per la plasticità accentuata di essa, la sua arte incontrò un favore senza pari presso il*

pubblico. Una grande schiera di discepoli e seguaci conserva ancora oggi il suo gusto e le sue tradizioni.

Abbiamo enumerato qui gli avi della pittura ungherese di un breve passato, la cui attività si produsse in gran parte nei tre o quattro ultimi decenni del secolo scorso. Con loro ed intorno a loro vi fu un intiero sciame d'ingegni maggiori e minori lavorando assiduamente per completare la nostra cultura di tutto quello che nelle altre nazioni più felici si era maturato con uno sviluppo lento e naturale di secoli. L'Ungheria cercava di raggiungere la sua epoca coll'avidità degli autodidatti e senza sistema. I nostri pittori storici erano ispirati dagli esempi tedeschi, francesi e belgi: Rethel, Delaroche, Gallait. I grandi affreschi e le minori composizioni di Carlo Lotz suggerirono alla cultura artistica ungherese il nobile gusto del Rinascimento. Il Benczur con il linguaggio della pittura neobarocca della scuola pilotyana di Monaco, rievocò una pallida reminiscenza dell'arte di Rubens. Il Munkácsy ci fece sentire le profondità rembrantesche dell'arte e la robustezza della pittura di Courbet e di Barbizon. Proprio nell'epoca più importante del secolo XIX, ai tempi delle grandi lotte della libertà del naturalismo e dell'impressionismo francese, tali maestri parlarono il linguaggio pittorico di un passato più o meno recente e fecero conoscere alla nostra nazione le tendenze e le tradizioni artistiche di un passato più o meno recente.

Da noi non si sentivano ancora i nuovi problemi e le doglie dell'arte presente. Szinyei-Merse era venuto troppo presto per essere compreso e per avere successo. « Giovine di talento »,

« delirium colorans »: con queste parole si passò all'ordine del giorno sul suo conto. Si scoprirono e si conobbero il suo nome e la sua importanza quando nel 1896 *si presentarono sul campo i pittori di Nagybánya.*

* * *

Nel settimo e nell'ottavo decennio del secolo scorso la pittura ungherese era ancora sotto l'influenza immediata di Monaco. Quivi compiva i suoi studi quella generazione e fu caso raro che qualche giovine pittore arrivasse fino a Parigi.

Ma, cominciando dal secondo lustro dell'ottavo decennio, la via dello studio conduceva di regola, attraverso Monaco divenuta stazione intermediaria, a Parigi. Tutti quelli che avevano la possibilità di recarsi all'estero, percorrevano questa strada. A questa generazione, appartenevano i pittori di Nagybánya, ad eccezione di Simone Hollósy *(1857-1918), il quale fu il più anziano fra loro ed al cui nome è legato l'inizio del movimento artistico di Nagybánya.*

L'Hollósy studiò pure in Monaco, e il primo periodo della sua arte (1885-1895) si formava secondo i principî del naturalismo francese rivelatosi allora a Monaco. La sua pittura piena di sentimento delicato, approfondita nella natura e la sua individualità umana suggestiva e interessante l'hanno reso presto capo dei giovani pittori ungheresi dimoranti a Monaco. Essi l'hanno amato con entusiasmo. Quando nel 1886 aprì una scuola di pittura, la frequentarono in numero sempre crescente non

soltanto i suoi connazionali, ma anche i giovani artisti di altre nazioni. Ed egli, sempre con loro, tanto nella scuola, quanto nelle piccole trattorie dei pittori bohèmiens, *ha predicato loro il suo semplice vangelo: non esserci altro canone nell'arte che la natura, non esserci altro legislatore per l'uomo che il cuore.*

Quando, nel 1896, la nazione ungherese stava celebrando le feste della sua millenaria esistenza statale e le anime degli Ungheresi erano prese da un'indicibile commozione, Hollósy, ad iniziativa di alcuni suoi ex-allievi, condusse la sua scuola in una gita estiva da Monaco all'Ungheria, per Nagybánya (1). *Qualche misterioso istinto li spingeva a cercare, come uccelli selvaggi, un nido. Con Hollósy vi andarono alcuni suoi amici pittori più giovani:* Carlo Ferenczy, Béla Grünwald, Stefano Réti *e* Giovanni Thorma; *nell'anno successivo ancora parecchi altri, — fra cui anche Stefano Csók, — allora già tutti artisti che avevano preso parte ad esposizioni pubbliche — anche all'estero — con maggiore o minore successo. Coi loro quadri, dipinti durante l'estate, essi organizzarono poi a Budapest una*

---

(1) Nagybánya era una piccola città, allora, all'estremità orientale del Paese con antiche case medioevali; una bella e dolce contrada, producente, sopra la terra, eccellenti e famose frutta e, sotto la terra, oro. La sua popolazione ungherese, gentile ed intelligente, accolse con cordiale ospitalità l'invasione degli artisti; più tardi costruì per loro appositi studi e ricevette da loro, in cambio, una rinomanza generale nel Paese. Tutto questo era una pagina cara e lieta della storia della coltura ungherese. Nagybánya appartiene oggi alla Romenia.

esposizione speciale. Questo fu il primo debutto in gruppo dei « nagybányisti » nel 1897. I loro dipinti trovarono entusiastica accoglienza da parte dei pittori e degli scrittori più giovani e furono invece vilipesi e scherniti ad alta voce dal pubblico; ma appunto in occasione di questa esposizione si discussero per la prima volta a Budapest le questioni, le tendenze e i principî artistici allora discussi da per tutto in Europa.

Si parlava in quell'epoca da per tutto, fra i pittori e nel pubblico, dei problemi del naturalismo e dell'impressionismo francese, pro e contro. Questo grande movimento artistico del secolo XIX, nei due ultimi decenni del secolo fece sentire il suo effetto nell'arte del continente. Monaco, allora — dopo Parigi — la città artistica più viva e più importante dell'Europa Centrale, venne a conoscere e ad accettare le verità del « plein air » e le nuove forme del naturalismo nelle opere del Bastien-Lepage e dei suoi compagni di stile. Ed al nord ed all'oriente dalle esposizioni del « Glaspalast », s'irradiava la suggestione dell'« arte nuova ». Gl'impressionisti stavano combattendo continuamente a Parigi sin dal sesto decennio del secolo scorso ed aveano già vinto in parecchie battaglie; ma la loro arte era troppo aristocratica per poter essere presto e più largamente popolare. Nella stessa Parigi l'opposizione non venne a cessare del tutto che verso il nono decennio e lo stato-maggiore degl'impressionisti non acquistò pieno diritto di cittadinanza nelle collezioni dello Stato francese se non quasi all'inizio del nuovo secolo, in seguito a lasciti importanti. Fu compreso prima Bastien-Lepage, che Manet, che

era venuto prima e ciò avveniva ancora in più grande misura, naturalmente, fuori della Francia. Il naturalismo di Bastien-Lepage e dei suoi compagni fu l'intermediario, per il pubblico, delle verità e delle bellezze del « plein air » e della pittura dell'atmosfera. Esso le ha rese più comprensibili col disegno e col concetto delle forme dell'Holbein e col concepimento pittorico nel senso tradizionale. Monaco, come ben può comprendersi, era molto disposta per queste qualità, così si spiega il gran successo quivi conseguito da Bastien-Lepage (1883) e quell'effetto che lui esercitò fuori della Francia sullo sviluppo della pittura. Quest'effetto risentì anche l'arte ungherese, la quale, appunto in quel momento, si legò, per la prima volta, alla vita attuale dell'arte europea. Questo legamento hanno effettuato nella seconda metà dell'ottavo decennio e nel principio del nono decennio quei giovani artisti i cui nomi abbiamo sopra enumerati parlando del gruppo di Nagybánya. Essi, allora giovanissimi, entusiasmati dall'arte di Bastien-Lepage e dei suoi compagni, rivelarono con un devoto lavoro e con un profondo amore la natura, creduta da loro nuovamente scoperta. Nessun effetto ebbero con queste opere nè sulla pittura ungherese nè sul pubblico, finchè si presentarono soli sulla scena. Dovettero presentarsi insieme, in gruppo, per attrarre a sè l'attenzione pubblica.

I pittori di Nagybánya nel tempo della loro prima comparsa navigavano già in altre acque, avendo già sorpassata l'epoca severa e dommatica del naturalismo puritano. Ad eccezione dell'Hollósy, tutti erano stati ed avevano soggiornato a Parigi, dove — come

pure in Monaco — facevano sentire gli influssi degli insegnamenti dell'impressionismo nelle esposizioni. Ma in esse, oltre a questi insegnamenti, anche altre tendenze cominciarono a sbocciare. Di fronte alla completa visione della natura del naturalismo si produsse nella pittura un processo di decomposizione ottica. Il grido di guerra rimase sempre la natura, ma gli elementi visuali si dissociarono; i pittori s'ingegnavano non di riprodurre la pienezza della realtà ottica, ma soltanto qualche elemento, più o meno consciamente separato di essa, mettendolo in rilievo astraendolo e spesso trascurando tutto l'altro. Così apparivano dei quadri in cui l'artista aveva soltanto lo scopo d'esprimere il giuoco delle linee o del movimento ed in essi il colore e il disegno dei dettagli appena avevano importanza. Altri si orientavano all'effetto decorativo ed alla concezione di due dimensioni dell'aspetto. Altri invece cercavano nel quadro l'effetto dell'illuminazione, il vigore del colorito e del sole, e nelle opere di taluni tutte le realtà del mondo si sciolsero e si smaterializzarono nella luce. Anche l'impressionismo fu una simile differenziazione, un procedere pittorico dissociante, di fronte alle velleità del naturalismo primitivo (1).

Anche l'impressionismo era pittura di natura differenziatasi in una tendenza col colorito individuale che si contrapponeva

---

(1) Le innumerevoli varietà dell'arte postimpressionista (cubismo, espressionismo, futurismo, surrealismo, ecc.), si possono ridurre a simili processi psicologici, colla differenza che questi cercavano di rompere tutti i legami con la natura.

all'obbiettivismo, per principio, quasi impersonale, del naturalismo dogmatico. Quello che l'artista ha trascurato o ha messo in rilievo, quello che ha accentuato e la misura con cui ha eseguito il tutto, costituisce appunto il colore speciale dell'opera d'arte. Il gruppo degli artisti di Nagybánya riallaccia, qui per la seconda volta, entro la cornice della propria attività, l'arte ungherese alla corrente dell'evoluzione europea.

Poco prima — nel 1893 — la stessa ondata dell'evoluzione, cioè il naturalismo differenziato con tendenza impressionista e individuale, s'era manifestato a Monaco colla fondazione della Secessione. Ma il gruppo di Monaco non esercitò mai influenza alcuna sull'orientamento degli artisti di Nagybánya. L'anima tedesca era anche per tutto il resto estranea alla loro personalità e loro, inconsapevolmente stimolati solo dalla natura di Nagybánya, e dalle loro disposizioni pittoriche, muovevano questo passo in avanti e continuavano poi per la propria strada.

Stabilitisi definitivamente a Nagybánya per ben dieci anni evitarono qualsiasi influenza immediata dell'estero; in loro impallidì il ricordo delle gallerie e delle esposizioni e tutta la loro evoluzione prese un carattere locale ed individuale. E se la loro strada correva parallela a quella della pittura straniera, questo non era che una conseguenza naturale del comune punto di partenza. Non si possono collocare fra gli impressionisti propriamente detti, benchè la critica ungherese spesso li chiami così. Nel corso della loro evoluzione toccarono anche la stazione dell'impressionismo, ma se ne allontanarono subito per cercare la

possibilità d'un'espressione artistica soggettiva più universale. Dopo aver fatto la conoscenza intima della natura e dopo esser diventati maestri dell'espressione pittorica, intrapresero, oltre le riflessioni pittoriche sulla vita del loro ambiente, anche, spesso e con successo, compiti d'arte più complessi.

L'importanza dell'influsso intellettuale e morale, che la loro apparizione esercitò nella vita artistica ungherese, non è inferiore al valore che ci hanno dato coi loro quadri. Il loro esempio sciolse le forze latenti dei contemporanei e aprì la strada alla libera produzione senza compromessi. In un paio d'anni mutò il colore delle esposizioni a Budapest e la critica scese in campo coraggiosamente ed apertamente in favore della nuova arte. Parallelamente agli artisti di Nagybánya tutta una schiera di giovani gareggiò nobilmente per lo stesso scopo. Subito dopo loro apparve nelle esposizioni Adolfo Fényes *« il pittore dei poveri » che col suo robusto naturalismo impose il successo. Inaspettatamente il pubblico comprese la segreta vita dei paesaggi deserti e tenebrosi delle poetiche tele della mistica anima di* Mednyánszky. *Qua e là spuntò nelle esposizioni il profondo colorito di* Koszta. *A Szolnok un gruppo di giovani pittori, seguendo l'esempio di quelli di Nagybánya, si unì nell'amore per il paesaggio del grande basso piano ungherese.* Kernstock, Perlmutter, Vaszary *apparvero in quel tempo, pittori del « plein air » e dello splendore del sole. Un paio d'anni dopo la prima esposizione degli artisti di Nagybánya, tornò a casa da Parigi* Giuseppe Rippl-Rónai *col suo impressionismo differenziato,*

inclinantesi verso la stilizzazione decorativa e finì per disorientare e pubblico e critica. Gli stessi artisti di Nagybánya, avendo cessato di esporre in gruppo, ottenevano in questo tempo i più grandi successi personali. Quando partecipavano ad esposizioni estere, erano sempre fra i primi e fra i premiati. Carlo Ferenczy *era all'apice della sua arte, creava le sue opere più belle e l'esposizione collettiva del 1903 segna una data gloriosa per l'arte ungherese. Anche* Iványi-Grünwald *con un'esposizione individuale gareggiò con i più grandi del suo tempo. In quell'agitata vita artistica stava, illuminato dai raggi del successo e della stima,* Paolo Szinyei-Merse, *ch'era stato nella generazione passata l'araldo di questa fioritura. Aveva ricominciato a dipingere ed era nuovamente entrato nella vita artistica. Nel 1905 accettò la direzione della Scuola Superiore di Belle Arti e nel 1907, assieme a Ferenczy e Rippl-Rónai fondò la cosidetta « Miénk » (Circolo degli impressionisti e naturalisti ungheresi) che riunì il fior fiore della giovane generazione di quest'epoca; giusto dieci anni dopo la prima esposizione dei pittori di Nagybánya. La vittoria dell'arte inaugurata dieci anni prima, poteva considerarsi completa e stabile. Però appunto nel tempo della sua organizzazione, la sua egemonia era già al tramonto. Dall'occidente clamorose ed impazienti si annunziavano già le diverse sette del post-impressionismo che avrebbero in poco tempo fatto sciogliere la « Miénk ».*

Verso la metà del primo decennio del nostro secolo la via dello studio all'estero dei giovani artisti magiari conduceva direttamente a Parigi, evitando volentieri la stazione intermedia di

Monaco. Per la maggioranza di questi giovani la libera scuola di Nagybánya, straordinariamente frequentata, era una residenza estiva, mentre l'inverno veniva trascorso nelle diverse scuole di Parigi. Qui si parlava già del tramonto dell'impressionismo e i giovani tornavano a casa ricordando sopratutto i nomi di Gaugin, Van Gogh, Cézanne, Henri-Matisse. Essi importarono il nuovo stile, cioè i nuovi principî. Li fecero conoscere a Nagybánya prima e a Budapest poi, dove fecero una rivoluzione, contro lo Stato maggiore della « Miénk » e contro la pittura naturalista.

La lotta fu senza quartiere. Una parte della critica della stampa appoggiò i neo-moderni e si allontanò da coloro che sino a poco tempo prima aveva glorificati e che si rifiutavano ora di abbandonare le convinzioni per cui tanto avevano lottato. Non sapevano e non volevano tradire la natura alla quale tanto doveva l'arte loro. Ma c'erano anche alcuni che cambiavano spesso di sella per rimanere sempre sulle cime dei cavalloni delle onde, sperimentando ogni anno sempre nuovi stili. Tentarono di staccarsi dal loro passato, ma difficilmente: la natura uccisa tornava contorta in fondo alle loro creazioni ed emergeva nonostante la loro volontà contraria. Sotto la guida di questi artisti più vecchi, nuovi gruppi si formavano, altri se ne scioglievano: come i costruttori della torre di Babele non s'intendevano più fra loro. Venne l'uso, come altrove, di dare alle pitture esposte, ampie ed anticipate spiegazioni nei cataloghi e molte volte questi commentari erano più importanti dell'opera stessa. Abbiamo

visto sfilare uno dopo l'altro e uno accanto all'altro i nuovi pittori, chiamati da principio col nome complessivo di neo-impressionisti e poi il pubblico imparò a conoscere i cubisti, gli espressionisti, i futuristi, e, verso la fine della guerra e dopo la guerra, il dadaismo, il costruttivismo, il surrealismo e tutte le nuove tendenze di nomi nuovi.

Tutta la vita intima europea era scossa da un turbine. La febbrile comunanza d'anime cercava nuove forme di vita, nuove forme d'arte. Questi esperimenti, come ondate continue infrangentisi contro le dighe, attaccavano impetuosamente e tentavano di distruggere i valori passati, le millenarie conquiste del lavoro e dell'evoluzione umana come cose antiquate.

Molti dei capiscuola dello scorso decennio, gli artisti di Nagybánya ed i loro amici, si opposero all' attacco e nel difendere le loro convinzioni seguirono la sorte dei girondini. Ma possiamo anche affermare che le ondate dei nuovi esperimenti non se ne sono andate senza lasciar traccia della loro arte. Non negavano la natura come base, ma questa non era più, con la sua influenza immediata, un ostacolo alla loro fantasia pittorica e nelle loro opere era possibile di osservare come un mutamento lento, che veniva dall'interno, un certo uso decorativo dei colori, una intenzione cosciente nella composizione e una considerazione più semplice e compendiosa della natura.

Come abbiamo detto sopra, molti anche fra gli arrivati vacillarono di fronte all'attacco della nuova corrente e con un giudizio un po' azzardato credettero possibile un'evoluzione inor-

ganica. La produzione artistica attraverso una stilizzazione premeditata scivolò sul terreno dell'arte decorativa. Poi parecchi, nel turbine delle correnti accavallantisi, perdendo l'orientamento, scoprirono nuovamente la natura e l'arte del passato, e attaccandosi ad esse, credettero di rigenerarsi. Questo svolgimento cominciato durante la guerra, continuò a svilupparsi anche a conflitto finito, quando ogni contatto culturale era interrotto fra le nazioni e ogni paese continuava la propria vita intellettuale isolatamente e per proprio conto.

Nel parossismo di questa disfatta vegetazione superficiale e senza radice, il ritorno alle forme tradizionali era una naturale reazione della cultura in difesa della propria vita. Crediamo che non solo da noi, ma anche nell'arte delle altre nazioni si sia contemporaneamente manifestato un movimento spirituale analogo.

Nell'ultimo decennio il desiderio per le forme antiche si manifestò non solo presso i più vecchi, ma anche presso tutto un gruppo di giovani. I principî della vecchia composizione formale ripresero credito, benchè vicino all'idea di una composizione equilibrata e chiusa, sia rimasta qua e là ancora qualcosa dello stile impressionista, una certa licenza e incompiutezza nel disegno. E quando dall'aggruppamento dei colori violenti e slegati, dei colori violenti degli ultra-moderni si tornò all'unità cromatica ed all'armonia della patina bruna delle antiche gallerie cessò l'influsso immediato dell'osservazione della natura. Più vicino a questa rimasero coloro che attraverso l'arte di Cézanne volevano trovare una via di comunicazione con la natura stessa. E in

questo circolo vizioso per una direttiva pacificatrice, molti credevano di ritrovare le tradizioni dell'arte nazionale nella pittura di Munkácsy *e di* Paál. *Questi due non piacquero e non ebbero mai un così largo influsso sulle anime, come in quest'ultimo decennio.*

*E se fra queste molte e diverse aspirazioni cerchiamo qualche caratteristica comune, crediamo che essa potrebbe trovarsi in una certa inclinazione per la caricatura. Questa tendenza l'incontriamo più o meno forte tanto nel post-impressionismo e nei suoi derivati, quanto nell'espressionismo, nelle opere dei primitivisti, neo-classicisti, e neo-romantici. Queste deformazioni non derivano dall'esagerazione dell'*humor *o della caratterizzazione, ma dalla paura del noioso e del volgare. La bellezza delle forme che ha suggerito al nostro gusto l'arte del passato è diventata noiosa a questi artisti e nella febbrile ricerca del nuovo la natura è divenuta convenzionale.*

Certo è che malgrado tante violenze e tanti tentativi, l'arte d'oggi non è priva d'interesse e di trovate. La confusione avverrebbe solo se in qualche modo il paradosso di Oscar Wilde potesse realizzarsi: fosse la natura a copiar l'arte.

Quest'incertezza, quest'effervescenza, dura ancora. Negli ultimi due decenni abbiamo visto passare e cadere nell'oblìo molti tentativi, molte direttive, che si annunciavano con grandi pretese, senza che alcuno riuscisse ad approfondirle e a farle maturare. Nuovi cuochi ci hanno ammannito nuovi cibi, preparati forse con buoni elementi, ma non hanno avuto tempo di

cuocerli a dovere, perchè il motto del progressivismo li incitava a nuove imprese.

Non volevamo giudicare, ma soltanto accennare e schizzare queste tendenze che caratterizzano l'agitazione dell'anima della nostra epoca e le doglie del tempo da cui dovrà nascere la nuova anima e la nuova arte, che a nostro giudizio non si distaccheranno da tutto ciò che sin'ora è stato. L'albero non è nuovo, solo è nuova la primavera che porta nuove foglie e nuovi fiori ed ingrandisce i rami dell'albero vecchio. Questo è segno che nella tempesta che strappa i rami di quest'albero vive l'istinto della continuità dell'evoluzione: le radici dell'anima umana, i sentimenti antichi da cui la cultura spirituale s'è sviluppata, non si possono strappare e annientare.

III.

La modesta collezione che in questa esposizione abbiamo l'onore di presentare al pubblico romano, non ha la pretesa di esser lo specchio di tutta l'arte moderna ungherese; questo potrebbe esser solo compito d'un museo. Perciò invece di dare un po' di tutto, abbiamo creduto meglio presentare meno artisti e più lavori, affinchè fosse possibile conoscerli più perfettamente. La brevità del tempo avuto per raccogliere le opere, e altre difficoltà ci hanno costretto a dare un quadro complessivo, ma incompleto, dell'arte ungherese degli ultimi tre decenni, dell'attività degli artisti che hanno rappresentato il progresso in quest'epoca, e che hanno

fatto dell'arte stessa una parte integrante ed organica della vita intellettuale ungherese e la cui operosità è ancora viva e forza efficace nell'evoluzione artistica.

Qui sono raccolte le opere dei più rinomati artisti appartenenti al recente passato ed ai giorni nostri, e con un numero maggiore o minore di quadri anche i rappresentanti della giovanissima generazione, che per lo spirito e per lo stile possono essere compresi fra i primi. Contribuiscono tutti ancora infaticabilmente allo sviluppo della nostra vita artistica attuale. Soltanto due non possono più aumentare la serie dei loro capolavori, perchè, a causa della cieca sorte, non sono più fra i viventi. La morte rapì Ferenczy e Rippl-Rónai nella pienezza della loro forza creatrice; ma soltanto il loro corpo perchè la loro arte con una immutabile freschezza ed una invincibile vitalità contraddice al pensiero della morte.

Carlo Ferenczy (1862-1917) era la figura più rappresentativa di Nagybánya. Fu artista di rara consapevolezza e nello stesso tempo d'istinto, amante della natura e maestro nell'arte di riprodurla con decorativa finezza. La storia di tutto il suo sviluppo è una lotta continua fra l'intuito artistico e l'intelletto, per il raggiungimento del necessario equilibrio. Uno fra i suoi quadri più antichi che figura in questa esposizione è un autoritratto giovanile, l'ultimo è invece un nudo di donna.

Di Giuseppe Rippl-Rónai (1861-1927), in rapporto all'infinita varietà e ricchezza della sua produzione, assai poco ci è riuscito di esporre. Portò con sè da Parigi la cultura artistica

francese che nel tentativo di riprodurre la vita ungherese, s'impregnò di spirito magiaro. I colori rinchiusi in contorni lineari, l'effetto decorativo d'un arazzo, si alternano colla fine e leggera interpretazione dell' artista impressionista. Verso la fine della sua vita, il suo intuito artistico si approfondì ancor più, e racchiuse nei suoi pastelli lo spirito e la bellezza moderna della donna.

Diamo un piccolo saggio delle opere più recenti di Stefano Csók, Béla Iványi Grünwald, Oscar Glatz. *Tutti e tre appartennero al gruppo di Nagybánya e presero viva parte all'iniziativa ed al successo di quel movimento. Glatz è rimasto il pittore della gaia natura ungherese e delle figure popolari. Csók, premiato in molte esposizioni straniere, invitato, con Perlmutter e Rippl-Rónai, a fare un autoritratto per la Galleria degli Uffizi, iniziò la sua carriera con un naturalismo fine ed immediato, per sciogliere più tardi il colorito decorativo e vivace dell'arte popolare magiara nel nobile tono dell'impressionismo. Lo stesso può dirsi dell'arte di Perlmutter, che però è rimasto più attaccato alla natura.*

Béla Iványi Grünwald, che ha dimorato un tempo a Roma, seguì una strada più varia di esperimenti e con arte matura fece valere i frutti del suo ingegno prima nei quadri impressionistici pieni di colore e poi in tutti i suoi tentativi svariati. Oggi si delizia nuovamente negli effetti atmosferici e nei giuochi di sole.

I colori di Giuseppe Koszta *toccano sempre più i registri più bassi. Non è molto vario nei suoi temi, come la maggior parte*

dei suoi compagni, ma le sue forti macchie di luce e d'ombra, il suo disegno pieno d'energia e che non cerca di piacere, dànno un senso di grandiosità al suo cupo naturalismo.

Ugualmente fosca è la visione artistica di Rudnay e Fényes. Adolfo Fényes, *robusto pittore della natura prima e conseguente impressionista dopo, oggi con le vicende della sua vita e con i ricordi delle sue letture s'è costruito un mondo favoloso, in cui si ripetono sovente i motivi della grande pianura ungherese e dei villaggi magiari.*

Anche Giulio Rudnay *è ricco d'immaginazione romantica, che dà alla sua fantasia i motivi delle favole popolari. In questi ultimi anni ha avuto notevoli successi, specialmente in Italia.*

Magyar Mannheimer *appartiene invece a quei pittori che preferiscono colori chiari e gai e col suo stile impressionista mescola realtà e fantasia, come nei suoi quadri magnifici dell'Alta Italia.*

Un gruppo rilevante rappresenta la più giovane generazione con opere più o meno numerose, di cui citiamo solo Pietro Szüle, Agostino Benkhard, *barone* Francesco Hatvany, Dionisio Csánki, Leopoldo Hermann, Eugenio Göbel *e* Béla Déry.

Non è nostro intendimento dare particolareggiate caratteristiche degli artisti singoli, perchè infine sono le opere stesse che debbono parlare dei loro meriti e dei caratteri del loro genio.

Non è compito nostro richiamare l'attenzione su l'arte di Filippo László *e di* Bartolomeo Karlowsky, *le opere rappresentative dei quali — fra l'altro il ritratto del Reggente d'Ungheria*

e quello del Capo del Governo Ungherese — sono, senza dubbio, dei valori molto invidiati dai proprietari.

Dobbiamo tralasciare di rilevare le caratteristiche di tutto un gruppo d'artisti vecchi e giovani, che rappresentano l'arte grafica ungherese, come Stefano Zádor, Giulio Konrád, Roberto Wellmann *e della generazione più giovane,* Guglielmo Aba Novák, Ferdinando Varga, Stefano Boldizsár, Eugenio Simkovics, Carlo Patkó, Elemér Antal, Valerio Ferenczy, *conte* Giulio Batthyányi, Dionisio Csánky *e* Colomanno Istokovics.

Dànno un'idea della nostra scultura, poche e distinte opere, d'artisti da noi ben noti: bei nudi in marmo e in bronzo, gruppi, ritratti e fini pezzi di plastica. Fra i più vecchi solo Giuseppe Róna, *l'autore del monumento al principe Eugenio di Savoia, è rappresentato nella nostra esposizione.*

Anche gli autori dei nostri monumenti irredentisti, Sigismondo Kisfaludy-Stróbl, Francesco Sidló, Giovanni Pásztor *e* Stefano Szentgyörgyi, *figurano qui con scelte opere. Il gran nudo di donna di Giovanni Pásztor, eseguito per il R. Istituto Astronomico di Budapest, sembra quasi il simbolo dell'arte ungherese che tende ad elevarsi: «Ad Astra». Ma ci sono ancora:* Aladár Gárdos, Alessio Lux, Lodovico Petri, D. Hadzsy *e* Géza Horváth. *L'arte della medaglia è rappresentata dalle belle raccolte di* Giuseppe Remény, *di* Edoardo Telcs *e* Livia Kuzmik, *la quale, in una grande medaglia di bronzo, ha ritratto con fine arte l'effigie di Benito Mussolini.*

Della nostra arte decorativa è stata scelta una piccola collezione, racchiusa in due armadi, di Giulio Vègh, di Colomanno Györgyi e di Lodovico Ágothay, rispettivamente direttori del R. Museo di Arte Decorativa, della Società d'Arte Decorativa e della Scuola di Disegno industriale di Budapest. Siamo riusciti inoltre a procurare per l'Esposizione un paio di arazzi di Noemi Ferenczy *e del valente maestro di Gödöllö, di recente defunto,* Aladár Körösföi Kriesch.

La rivista è terminata. Abbiamo date le informazioni necessarie sul recente passato, sul presente, sullo sviluppo e sulle tendenze dell'arte nostra e ora la parola spetta alle opere stesse esposte.

STEFANO RÉTI

Réti István

A MŰVÉSZET ÉS A TERMÉSZET

„Kívánatos, hogy a kritika, az esztetikai ítélet, mint művészi faktor, minél fejlettebb, minél magasabbrendű és minél finomabb lelkiismeretű legyen": írja Az Orsz. M. Kir. Képzőművészeti Főiskola 1931—32. évkönyvének tanulmányában „A művészet és a természet" viszonyáról *Réti István*, a főiskola volt rektora és professzora. Ennek a figyelmeztetésnek szellemében a „Magyar Művészet" kötelességének ismerte a hatalmas szellemi és írói fölkészültséggel megírt, közel 70 oldalas tanulmánynak ismertetését, hogy a művészet barátai gyarapodjanak mélységes igazságaiból, a művészet szeretetében. Művész írta, aki az alkotás minden fázisán vívódta végig az alkotás fájdalmas gyönyörét és a tudós professzor, aki széles horizonttal nézi, mint kritikus, az emberiség egyetemes, minden vonatkozásban érdekes művészetét. Látni fogjuk, hogy a tudós ügyesen lesett bele a művész lelkének teremtő kohójába és úgy nézte az alkotás csodáját, amint ő maga kívánja minden kritikustól tanulmányában, magasrendű szempontokból finom lelkiismerettel.

Réti István tanulmányának bevezetésében a művészetbölcselet modern irányairól ad széleskörű áttekintést. Szerinte a modern művészetbölcselet természettudományos alapra helyezkedve, vizsgálódásait a metafizikai gondolkodás eszmei magaslatáról a művészettudomány tényeket vizsgáló gyakorlatiasságára vitte át. Azonban ezen újfajta vizsgálódás lázában nem vette észre, hogy amint a művészet testét boncolgatja, kisiklott kezéből a művészet lelke. Nem eszmélt arra, hogy a művészeti alkotáshoz csak igen óvatosan szabad közeledni, mert tisztán értelmi érintésre elszáll a műremekből az élet és a rideg ésszel vizsgálódó csak holt anyagot boncol és azon keresi az életnek titkát. „Nincsen halott szépség, mert aki a szépséget veszi észre, az az életet veszi észre." A műélvezés intuición alapul. Az értelem számára a képzőművészeti műremek nem fogalom, azért ennek megértése nem fogalmi és logikai úton történik, hanem a művészeti alkotás hatása intuitív módon megy végbe a lélekben. A műremeket meg kell érezni és ez a „megérzés", a tudatban megszülető esztetikai ítélet tartalma. Az esztetikának kettős intuicióval kell a műremeket átfognia először, hogy megismerhesse a mű létrejöttének belső inditékait az alkotásban, másodszor, hogy a szemlélő belső örömét szavakba tudja fűzni a műélvezésben. Az intuició kitünő psychológiai kulcs a művészet létrejöttének és hatásának megértéséhez, ha az intuició fogalmának megfelelő tartalmat adunk. Hogy ezt megtehessük, meg kell vizsgálnunk a látási, művészetek vagy képzőművészetek kiinduló állomását, a természettanulmányt, mert a századforduló legnagyobb problémája a természet és művészet egymáshoz való viszonya, amely a modern művészeti háborúk sarkalatos vitapontja.

Nem is olyan igen régen, a természethez való visszatérés forradalmat, szabadságot jelentett a művészetben. Az igazság, őszinteség és közvetlenség diadalát az jelentette akadémiák élettelen formalizmusával szemben. A természet közvetlen tanulmányozása „durva naturalizmust" jelentett az akadémiák erőszakolt idealizmusával szemben. A naturalizmus győzelme a mult század második felében elkövetkezett és a természet diadalmasan éledt újra a művészetben. A jelen században átértékelték a művészet és természet viszonyát és az újabb művészi forradalmak a természettől való elszakadás és fölszabadulás jelszavát tűzték ki célul a művészet számára. A legmodernebb irányok valóban, szinte tökéletesen elszakadtak a természettől és így annál érdekesebbnek látszik annak vizsgálata, hol van tehát a határ, a természeti látvány, a valóság optikai hatóelemei és a művészet ily irányú szükségletei között, vagyis milyen fontosságú a művészetben és a művészi oktatásban a természettanulmány.

A képzőművészeti nevelésben centrális jelentőségű a rajztanítás és a látni tudás, amelynek leglényegesebb eleme a természet utáni rajz, festés vagy mintázás. Ez nem jelenti a képzőművészeti iskolázás tisztán természettanulmányra való korlátozását. A rajzolási metodika nem tisztán formai képzés és a látási élmények felületi lerögzítése, hanem a mesterségbeli készségeken túl a művész lelke minél töretlenebb és gyorsabb bontakozásának eszköze. Az élő modell után készülő tanulmány nem másoló művé-

Magyar Művészet
1933. 3-17.

let, lerajzolási és lefestési gyakorlat, hanem látási élmény, amelynek művészi megláttatása a tanár hivatása és megrögzítése a fiatal művész művészi feladata. A természettanulmány a művészi alkotó intuició iskolája és állandó gyakorlása.

A művészet fogalmát három tényező összeműködése teszi teljessé:

1. az indító intuició — a művész lelkében;
2. ennek kivetítése, teljessé érlelése — a műben;
3. a mű fogadtatása és hatása — a néző lelkében.

Az intuició, megérzés, vagyis érzés útján nyert közvetlen tudat valamiről. A művészi alkotásban három formája szerepel:

1. a szemléletélmény;
2. a belső képalkotó intuició: a képzelet;
3. az átélő, átérző, magát beleélő intuició.

Az alkotás folyamában e három szoros kapcsolatban, gyakran feloldatlan vegyülésben jelentkezik.

A szemléletélmény a képzőművészetben a látvány, amely a természet, vagy művészeti műalkotás útján, optikai úton közvetlenül válik tudatunk birtokává. A természettanulmány sohasem objektív képe a valóságnak, hanem a lélek által minősített jelensége a létnek, amelyhez egyéni lélektartalmát mindig hozzákeveri a szemlélő. Ezért a művészet mindig lírai természetű, még akkor is, amikor az intuició legegyszerűbb, legtárgyiasabb alakját, a konkrét látási élményt fejezi ki.

A művészetben rendkívül nagy szerepe van a szemlélet intuiciónak, mert a valóságot, a természetet kívánja kifejezni és így a művészet legősibb megnyilatkozása. Ezenkívül azért is igen fontos a művészet számára a szemléletélmény, mert a művészet mindig a természetelviség alapján regenerálódott a különféle stílusok megkövült és kifagyasztatott formalizmusából.

A természettanulmány indító intiuciója a szemléletélmény, ha megtalálja adaequált kifejezését, maga is műalkotás, tehát művészet. Eszköze a művészi kifejezésnek és eszköze a látvány tudatos, elemző megismerésének. Segítője a művészi tanulásnak. A természettanulmány által megszerzett művészi tudás habituálisan működik a művészetben elengedhetetlenül szükséges belső intuicióban.

A természettanulmányban nem szabad az értelmi elemet túlsoká előtérbe helyezni, mert a művészi intuiciós képesség sorvadására és ezzel az igazi művészet pusztulására vezet.

Az emberi szellem legmagsabbrendű teljesítményeit a teremtő képzeletnek köszönheti. A teremtő képzelet és belső képalkotó intuició a természeti látvány segítségére van utalva. A teremtő intuició a látási művészetekben az igazságra törekszik, azonban nem elméleti és hipotetikus sajátossággal, hanem szemléletesen élőként megjelenő látási élességgel. Mivel azonban a belső vízió sohasem oly részletes, hogy ennek nyomán a művész megalkothatná a művét, a természetélmény kiegészíti és módosítja, segíti a fantázia alkotta kép tökéletességeit. A természettanulmány a művészi képzeletműködés kialakulásában döntő fontosságú. Alapozza annak jellemét, szállítja a nélkülözhetetlen élményanyagot, amelyből valóságszerűen meggyőzően alakítja belső képeit.

A természettanulmány legmélyebb művészi jelentősége abban a szemléleti módban van, amely az élő valóság érzékeny tapintásához szoktatja a szemet. A természettel állandóan és odaadással érintkezve fejlődik ki a látásnak finom képessége, amely legfontosabb a művészetben, amely képesség a művészi alkotásba az élő felület, az élő vonal, az élő forma és szín melegét viszi be. Az élet finom reszketése az igazi művészi alkotás uralkodó tulajdonsága.

A beleélő intuició, a sympathiás fantázia, átérző képzelet, amely a művészet savaborsa, szintén reászorul a természettanulmányra, mert folytonos alkalmat ad a művésznek e mély és finom tevékenység gyakorlására és annak megerősödésére.

A műben az intuició a lelki rész, a mű fejlődésével mélyül és gazdagul és a „kifejezés" fizikai lehetősége szerint módosul. Kölcsönhatásba kerül az intuició a művel, mint a lélek a testtel. A művész érzése az anyaggal a formáért küzdelemben áll; jelentékeny részt kap az alkotásban az értelem és a megtanult tudás. Ehhez segítenek a művészi oktatás segédtudományai, amelyeknek nem szabad az intuícióval szemben prevalenseknek lenni, mert ez esetben sablónossá merevítik a művészetet. A friss érzésnek új erőfeszítéssel kell megteremnie a kifejező formát. A segítő disciplinák elméleti megismerésének túlzott jelentőséget adni a művészi oktatásban, tévedés. A primitívek művészete csupa kifejezés volt; művészet — tudás nélkül; az akadémiák művészete csupa tudás — többnyire művészet nélkül.

Minden tehetség saját jellemének megfelelő pedagógiai irányítást követel és a jó művésznevelésnek meg kell kísérelnie, hogy a növendék tehetségének hiányait tudással pótolja. A művészeti alkotás folyamatában parancsoló kényszerűség az adott terület és az adott eszközök. A műalkotás tömörítés, a végtelenből mindig csak egy rész. A műremek a lehatárolt emberi végtelen. Fontos a mű optikai és tartalmi teljessége. Ezek, a vonal menete, ritmusa, színek ereje, harmóniája, foltelosztása, a képhatás ritmikus, muzikális elemei (kompozíció stb.). A műremek

a képzeletben víziószerűen, rajzával, színével, kompozíciójával, minden mondanivalójával együtt születik. Aki közvetlenül és befolyástalanul tud látni, az az igaz művész, annak számára a mesterségbeli tudás csak eszköz, hogy saját élménytartalmát, művészi mondanivalóját minél teljesebben kifejezhesse a műremekben. Mindezekben hangsúlyozottan segíti a természet bensőséges és őszinte tanulmányozása, mert a természet az örök szépség ezerarcú megjelenése.

A műalkotás befejezője a néző, a befogadó tudat. A műalkotás, mint a művész érzésének önkifejezése, összekötő érzésvezeték a lelkek között. Minden esztetikai élvezet másodintuició, amely alapjában az alkotó intuició indításából keletkező érzelmi hatás, illetve érzelmi ítélet. A formai szépség tradícionális fogalma, objektivált tetszés: műveltségtermék; azért a primitív ember ítélete más, mint a kultúrálté. A művészetet élvezni hozzávaló kulturális előkészültséggel jobban, mélyebben és intenzívebben lehet, mint anélkül. A művészethez érteni nehezebb, mint a tudományhoz, mert az esztetikai ítélet intuitív természetű. Az esztetikai érték él, változik, fluktuál, erősödik, vagy elhalványodik egyes korok lelkisége szerint. Ez a kritika felelőtlensége az alkotáshoz való viszonyát illetőleg. A műalkotás önmagáért örökké mindenkinek felelős. Tehetség és kultúra határozzák meg a műalkotás jellemét és értékét és teszik kollektív szellemi munka eredményévé a művészeteket. A nem művész szemlélő őszinte érzése szerint mindig ragaszkodni fog a valóságnak valamely általa megszokott művészi kifejezéséhez és ezen az alapon természetszerűleg konzervatív hajlamú lesz. Ez magyarázza meg a jelenkor emberének idegenkedését a természettől elszakadt művészetekkel szemben.

Réti Isván fejlett intellektus, akinek magasrendű szempontjai vannak a művészetről és a legfinomabb lelkiismerettel nyúlt a természet és művészet sokat vitatott kérdéséhez. Tanulmányának igazságát leghatározottabban egyik mondatában sommázhatom: „A természettartalom a művészi igazság szilárd magva — ezt a magot, mint ízes gyümölcs húsa, veszi körül a művész, művészi munkája, az intuició és a kivetítés sok-sok lelki hozzáadása. — A mag az élet örök hordozója, a gyümölcs körülötte az új és friss, illatos lelki táp."

A művészek alkotásából felénk ízesedő lelki táplálék a nemes művészet fölfedezéséhez és minél mélyebb megértéséhez szolgáljon eszközül e kíváló tanulmány szerény ismertetése.

DR. DÉCSEI GÉZA

CSÓK ISTVÁN : CSENDÉLET
A művésznek a Mária Valéria-utcai szalónban rendezett gyüjteményes kiállításából

MŰVÉSZETI ÉLET ÉS IRODALOM

NAGYVÁRAD BAROKK ÉS NEOKLASSZIKUS MŰVÉSZETI EMLÉKEI. *Írta Bíró József. Budapest, 1932.* A török veszedelem és a labancvilág zavarai idején szinte szünetelt Nagyváradon a művészet. Azonban alighogy a zivatarok elmúltak, buzgó és építőkedvű püspökök egész sor oly épületet emeltek vagy segítettek emelni, amelyek hazánk művészetének történetében nem csekély jelentőségűek. Sajnos, ezeknek az alkotásoknak tüzetes átkutatása, a szerzőségek kérdése, stílusuk beható elemzése mindezideig késett, mert ehhez egyebek közt a váradi levéltárnak átkutatása és beható helyszíni vizsgálatok is elkerülhetetlenül szükségesek. Ezt a bonyolult és sokágú munkát nagy szorgalommal és hozzáértéssel végezte el a szerző a címben jelzett műben, amely a budapesti egyetem művészettörténeti és keresztény régészeti intézetében készült doktori értekezésnek, de terjedelemben is jelentékeny monografiává nőtte ki magát. Tartalmát röviden ösmertetjük az alábbiakban.

A XVIII. században megindult templomépítkezésnek legrégibb emléke az egyszerű Szt. László templom, amelyet 1720 körül kezdtek építeni, a munka azonban évtizedekig húzódott. Ki tervezte, nincs kiderítve. *Bíró* egy számadást talált, amelyben Franciscus *Suszter* a 30-as években úgy szerepel, mint aki ekkor az építkezést vezette. Mekkora része volt a templom alakításában, egyelőre ismeretlen. A nyomorúságos időket jellemzi, hogy a tornyot, amely a legszebb a váradiak közt, az alapkőletétel után mintegy hatvan évvel építették fel, amikor már Várad viszonyai kedvezőbbekké lettek.

A váradi püspökök azonban nem ezt az egyszerű templomot szánták székhelyük székesegyházának. *Okolicsányi* püspök új, nagy és díszes templomot kívánt s e célból Budáról Váradra hivatta Fortunato de *Pratit*, a budai és pesti működéséről ismert kamarai építészt. Ez terveket is rajzolt, de 1738-ban meghalt, s így más mesterről kellett gondoskodni. *Csáky* Miklós püspök e célból magához kérette *Vépi* Máté pálos atyát, aki már a sasvári pálos-templom építésénél is szerepelt s utóbb Váradon is szerephez jutott. *Bírónak* ezek a megállapításai új névvel gyarapítják építészettörténetünket. *Vépi* e tervei nem kerültek kivitelre s ezzel a székesegyház építése egyelőre megakadt.

Időrendben következett a ferencesek temploma, amelyet 1732—48-ig építettek ismeretlen mester tervei alapján. A templom már nincs meg, csak 6 oltára, szószéke, néhány oltárképe, amelyek jó része a plébánia-templomba vándorolt. A főoltárkép ugyanott van: a XIX. századbeli *Gölsz* Jakab váradi festő műve. Ez is új név.

A vártemplom és a kapucinusok temploma, szintén a Váradot ujjáépítő XVIII. század művei, elpusztultak. Annál örvendetesebb, hogy ma is eredeti alakjában áll a pálosok temploma, ma a premontreiek Fájdalmas Szűz egyháza. Ezt minden valószínűség szerint a már említett *Vépi* Máté tervezte. *Bíró* sok okot sorol fel a föltevés erősítésére, egyebek közt azt is, hogy a pálos mester Rómában is járt és *Miklós* váradi püspök 1740-ben ezt írja róla: „a Sassini Basilicának felállításában munkálkodó és az Architecturában derekassan értelmes . . .“ Azután azt is, hogy a váradi templom sok megegyezést mutat a sasvárival, bár jóval egyszerűbb emennél. Hasonlóképpen *pálos-művészet a* temérdek *nemes ízlésű fafaragás* (orgona, padok, stb.). Szerzőjüket név szerint nem ismerjük.

Közben megindult a székesegyház építése is, amely kétségkívül egyik legfontosabb építészeti emléke Váradnak. Különösen hosszú a története. „Azon harminc év alatt — írja a szerző — míg a székesegyház háromszor cserélt püspököt s majdnem ugyanannyiszor építészt, a magyarországi barokkművészetnek a klasszicizmusba való átmenetét fogjuk szemlélhetni, annak minden ízlés- és stílusváltozásával egyetemben“. A három főpap: *Forgách* Pál, *Patachich* Ádám és *Salamon* kanonok.

Forgách püspök Franz Anton *Hillebrandt*-tól kért terveket. Ezek a tervek ma már nem találhatók fel sehol. Különben is nem ezek alapján indult meg a székesegyház építése (alapkőletétel: 1752). *Salamon* kanonok szerint a püspök 1752 kora tavaszán Milánóból elhozatta Giovanni Battista *Ricca* építészt, aki pallérjával *(Luchini)* jött Váradra s „terveket készített a székesegyházról“. A római barokk, amelyet *Ricca* képviselt, *Forgách* szívéhez közelebb állott, mint az osztrák *Hillebrandt* stílusa. *Ricca* a római, Gesu-templom mását akarta Váradon megépíteni s *Bíró* rámutat arra, hogy a székesegyház alaprajza csaknem hű mása a Gesuének. Az építési munka serényen folyt s bizonyos „hogy már a hatvanas évek elején befejezték volna az építkezést, ha azt két körülmény meg nem hiúsítja; az egyik *Ricca* valószínű halála, a másik pedig *Forgách* Pálnak a váci püspökségre való váratlan áthelyezése“. A templom „tér- és tömegmegoldásában — írja *Bíró* — *Ricca* műve. Mindaz, ami ettől a tervtől eltér, a kupolának a nyeregtető alá süllyesztése, a tornyoknak, azok ablakainak, tagozásának, az óra elhelyezésének megváltoztatása s általában a for-

Réti István: Öreg honvédek.

Lyka: Téli tárlat, 1900–1.

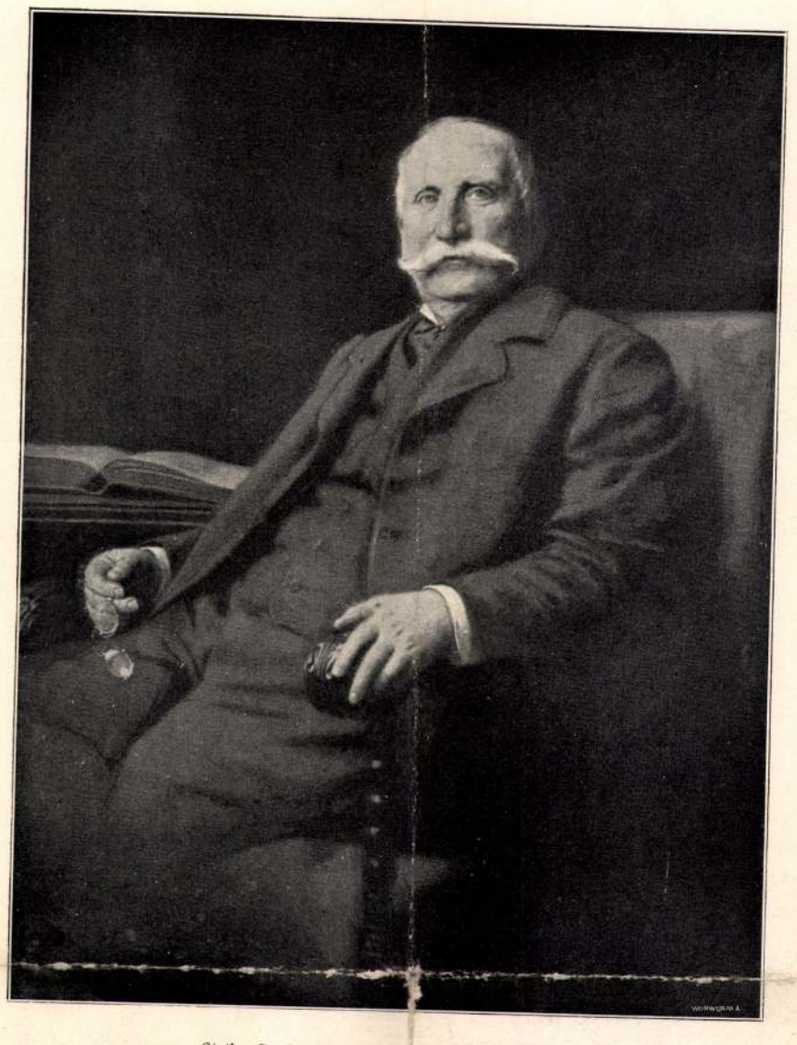

Stetka Gyula: Gyertyánffy István arczképe.

ványt Párisba: a hatalmas méretű, rézből kalapált csikóst.

Párisból küldte haza egyik nagy munkáját Margó Ede: a haldokló Hannele megható drámáját a márvány nemes nyelvén előadva. Két-háromszor szerepelt eddig mindössze a kiállításainkon, de jelentékeny ajánlólevéllel jött: Párisban ez a szobor elnyerte a mention honorablet, — a második eset, hogy magyar szobrász a francia fővárosban díjat kapott. Remélhetőleg nem az utolsó. Margó Ede az iparművészeti iskolából került Strobl tanár mesteriskolájába, a kinél még iskolás korában egy Liszt-szobrot mintázott. Maga Strobl tanár is minden előnyös tulajdonságával jelent meg a kiállításon: fehér márványból faragott delikát leányképmása szinte feledteti, hogy Strobl épp ez idő szerint egyik legnagyobb méretű monumentális művén dolgozik: Szent István király nagy lovasszobrán, a mely a budai Halász-bástyára kerül. De még e nagy munka közepette is visszatér régi kedves genrejéhez, az arcképhez. Egész szoborgyűjtemény a képmások ama sora, a mely Strobl tanár műterméből került ki. Édesanyja szobra talán a legintimebb műve, hozzá csatlakozik Jászai Mari, Vizváry és Simor, Fejérváry és Schlauch, Natália királyné és Munkácsyné, Csáky és Lónyai Margit, kőből faragott almanachja a nevezetes kortársaknak. Az ő képmása mellett még néhány mintázott képmás és tanulmányfej van a tárlaton. Néhányat közülük Ligeti Miklós készített, fiatal szobrász, a ki legújabban Anonymus szobrának koncepciójával keltette fel a műbarátok nagy érdeklődését. Ligeti is az iparművészeti iskolából került Stroblhoz s onnan Párison át vissza a budai várbazár műterem-sorába. A dekorativ munkák egész sorát ösmerjük tőle, bár

RÉTI ISTVÁN

ÚJ MŰVÉSZET

1996/ júl

8.o., 20.o.

az értekezletre a Nyugat, a
cializmus. Egy tiltakozás pe
is, nem jelent komolyabb társad
az ilyen jelenségek mégis hozzá
ben a légkör tisztázásához és k
téséhez. Ezért is tartottam szü

Szeretném továbbá felhivni figy
annak visszhangjára. A Szép Sz
tompitott hangu, mert ugy érezz
háborodása" ki nem tombolja mag
müködésünk ujabb fejezetéhez. I
derül az, hogy a csehszlovákiai
mennyire fejlődés- és cselekvés
ligens és érdeklődő a mienkhez

RÈTI ISTVÀN

Új művészet

2002/AUG

36.o.

f

Malerin
Maler, *1919 Nyíregyháza, +1976

ómművészetek Debrecenben,

) (es ist nur eine vage
nreiner war)
ßer

tor: Joannes de Strigonio (m.E.

Zeichenlehrer, *1960 Szekszárd.
4.12.1993.
t
häfter

, sondern **Klempner**

RÈTI ISTVÀN

ÚJ MŰVÉSZET

1998/jan.-febr.

P - 9396

29.0.

MDk

Réti, ~~Epo~~ Stephen, festő
a nagybányai iskola egyik vezetője

Gachot, François: Modern Hungarian painting
Hungarian Quarterly 1936 I
89.o

MDK

Réti, Stephen

festő. Nagybányán működött.

A 90-es évek elején csatlakozott Hollósy münchení iskolájához.

Farkas, Zoltán: The magyar Barbizon: Nagybánya.
Hungarian Quarterly, 1940 II. 729.

Réthy István

RÉTHY ISTVÁN: CSALÁDI INTERIEUR

CSUK JENŐ: VIHAR A PUSZTAI ÚTON

Nagyajos:

Dr. Szentiványi Gyula

restaurátor művész részére

Budapest

XI. Lágymányosi utca 16.

tovább

Réti István

Révész Imre

Rippl Rónai József

Skutezky Dőme

Spányi Béla

Spányik Kornél

Stetka Gyula

Szegfy Erzsébet

Székely Bertalan

Szenes Fülöp

Szinyei Merse Pál

Szlányi Lajos

Szikszay Ferenc

Kiad Párisi Kiáll 1900

Réti István: Öreg honvédek.

Lyka K. Téli tárlat 1900–1901.
Budapest 1901.

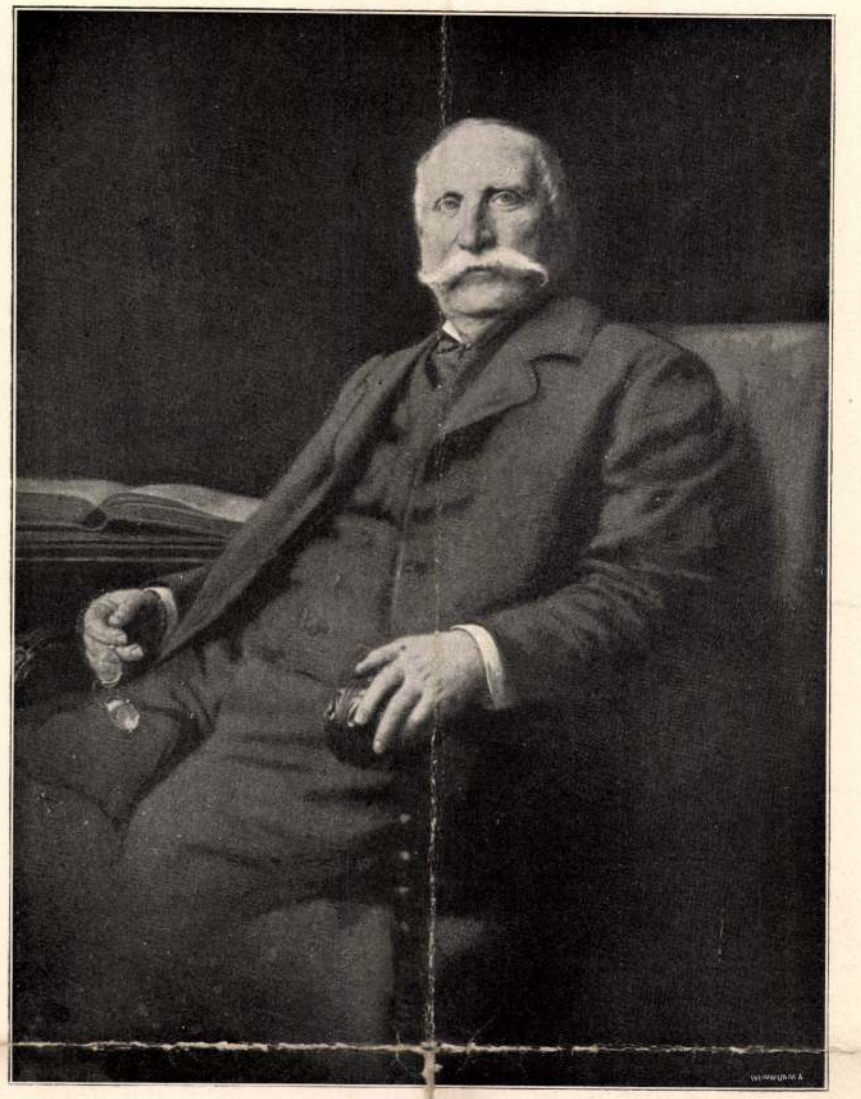

Stetka Gyula: Gyertyánffy István arczképe.

ványt Párisba: a hatalmas méretű, rézből kalapált csikóst.

Párisból küldte haza egyik nagy munkáját Margó Ede: a haldokló Hannele megható drámáját a márvány nemes nyelvén előadva. Két-háromszor szerepelt eddig mindössze a kiállításainkon, de jelentékeny ajánlólevéllel jött: Párisban ez a szobor elnyerte a mention honorablet, — a második eset, hogy magyar szobrász a francia fővárosban díjat kapott. Remélhetőleg nem az utolsó. Margó Ede az iparművészeti iskolából került Strobl tanár mesteriskolájába, a kinél még iskolás korában egy Liszt-szobrot mintázott. Maga Strobl tanár is minden előnyös tulajdonságával jelent meg a kiállításon: fehér márványból faragott delikát leányképmása szinte feledteti, hogy Strobl épp ez idő szerint egyik legnagyobb méretű monumentális művén dolgozik: Szent István király nagy lovasszobrán, a mely a budai Halász-bástyára kerül. De még e nagy munka közepette is visszatér régi kedves genrejéhez, az arcképhez. Egész szoborgyűjtemény a képmások ama sora, a mely Strobl tanár műterméből került ki. Édesanyja szobra talán a legintimebb műve, hozzá csatlakozik Jászai Mari, Vizváry és Simor, Fejérváry és Schlauch, Natália királyné és Munkácsyné, Csáky és Lónyai Margit, kőből faragott almanachja a nevezetes kortársaknak. Az ő képmása mellett még néhány mintázott képmás és tanulmányfej van a tárlaton. Néhányat közülük Ligeti Miklós készített, fiatal szobrász, a ki legújabban Anonymus szobrának koncepciójával keltette fel a műbarátok nagy érdeklődését. Ligeti is az iparművészeti iskolából került Stroblhoz s onnan Párison át vissza a budai várbazár műterem-sorába. A dekorativ munkák egész sorát ösmerjük tőle, bár

zein úrrá lett 28 éves mester optimista életfelfogásának bátor és ragyogó kifejezése.

Szinyei arra lett volna hivatva, hogy — úgy, mint a nagy francia impresszionisták a maguk hazájában — új fejezetet nyisson meg a magyar festészet életében. Sajnos, ez nem következett be. A nagy francia úttörőknek, Manetnek, Claude Monet-nak sem volt sok híve, de legalább a rokontörekvésű festőknek kis csapata vette őket körül, voltak lelkes irodalmi bajtársaik, fellépésük mozgalmat, harcot indított meg és hatásában átalakította a festészetet. Szinyeinek, ha egyesek méltányolták is tehetségét, nem akadtak sem rokonszellemű társai festőink között, sem olyan bírálói, akik tisztában lettek volna egész jelentőségével.

A Majálist, mely ma főbüszkesége modern festészetünknek, hűvösen fogadták és ez Szinyeit elkedvetlenítette. Dacosan visszavonult falusi birtokára és sokáig alig-alig festett valamit. Jóformán nevét is elfeledték. Csak 1896 táján fedezték fel újra. Felfedezték és ünnepelték s az elismerés melege újra virágzásba indította művészetét. Megint festeni kezdett. Képei azonban nem érték utol többé ifjúkori műveinek lendületét. Képzelete szárnyaszegett lett és egykori szabad és merész alkotásmódja helyébe objektívebb és utánzóbb jellegű naturalizmus lépett. Míg azelőtt emlékezetből és képzeletből dolgozott, most már csak természet után fest, még pedig jóformán csak tájképeket. Egész sorát festette így a vonzó és értékes tájképeknek, melyek a magyar Felvidék szépségét viruló, zengő színekben hirdetik. Ha az ifjúkor merész szárnyalása hiányzik is ebben a korszakában, tudása és kedélyének melegsége még mindig messze fölébe emelik a naturalista tájképfestők átlagának.

Szinyeit elsősorban nem a kritikusok fedezték fel, hanem a művészek. Akik legjobban lelkesedtek érte s leginkább terjesztették hírét, azok egy olyan festőkolóniának tagjai voltak, amelynek nagy szerep jutott a modern magyar festészet kialakulásában. A nagybányai festőkolónia ez. „Nagybánya kicsiny vidéki város volt az ország keleti szélén, ócska, középkori házakkal, szép, szelid hegyvidék, a föld felett zamatos, híres gyümölcsöt, a föld alatt aranyat termő", — írja róla Réti István festő, a kolónia tagja. Ma természetesen nem tartozik már Magyarországhoz. Alapítója ennek a kolóniának Hollósy Simon (1857—1917) volt, aki Münchenben tanult s aztán ugyanott egy látogatott főiskolát vezetett. A festészetben a puritán naturalizmus képviselője volt s bár Párizsban sohasem járt, Bastien-Lepage volt szellemi atyja, de Leibl-tól is kapott ösztönzést. Tanítómesternek született, mert rendkívül lelkiismeretes volt művészetében és suggesztiv hatású egyéniségében. Rajongtak érte az ifjak, s áhitattal hallgatták tanítását, hogy „a művészenek nincs más kánonja, mint a természet, s az embernek nincs más törvényhozója, mint a szív." (Réti) Képeinek tárgyát leginkább a magyar nép életéből merítette, hasonlóan külföldön működő kortársaihoz, akik rendesen hívek maradtak a magyar témához; azonban ő többet tett ezeknél a festészet megmagyarosítására azzal, hogy megalapította az első magyar festőkolóniát.

1896-ban vitte először nyári kirándulásra Nagybányára müncheni iskoláját. Vele ment néhány ifjabb festőbarátja, Ferenczy Károly, Grünwald Béla, Réti István, Thorma János, — a kirándulást évenként megismételték, s később mások is csatlakoztak hozzájuk, így Csók István és Glatz Oszkár. Ebből alakult ki a nagybányai festőkolónia, amely a modern naturalizmus legerősebb vára lett Magyarországon. Nem mintha már előbb is nem lettek volna úttörői a naturalizmus és impresszionizmus áramlatának. Voltak, sőt kitűnő festők is akadtak köztük. Igy pl. Deák-Ébner Lajos (1850—1934), aki már a 70-es években finom és gyöngéd plein-air képeket festett, egységes, világos tónusban, a szalónképesség határán maradó mérséklettel, de sok festői bájjal. Báró Mednyánszky László (1852—1919) az atmoszférikus hatások ábrázolásában volt az impresszionizmus magyar úttörője, ebben a témakörben némileg Claude Monet-ra emlékeztető jelenség, csakhogy ő lilásbarna tónusba ültette át Monet gazdagabb és változatosabb koloritját. Igen érdekes és egyéni oldalról mutatkozik művészete a figurális témákban. Ezekben festése erélyesebb, jellemző ereje pedig olyan fokot ér el, hogy a modern expresszionista felfogás előízét érezzük képeiben. Azonban ezek a művészek meglehetősen elszigetelten maradtak. A nagybányai festőknek rokonlelkű csoportja szervezetten lépett fel, iskolát alapítottak, közös kiállításokat rendeztek. Ebben volt erejük és ez volt hatásuk kulcsa. Egyszersmind azzal, hogy itthon telepedtek le, s hogy festészetük tárgyát a hazai természet, erkölcsi légkörét a hazai környezet szolgáltatta, sokkal járultak hozzá festészetünk önálló, magyar jellemének kifejlesztéséhez.

A nagybányai csoport egyébként különböző egyéniségű művészekből állott. Ami összefűzte őket, az a természetbe való áhitatos elmélyedés, a művészi szabadságnak, az egyéni művészi érzésnek tisztelete volt. Nemcsak művészi eredményeikkel szereztek érdemet, hanem azzal az erkölcsi hatással is, amelyet a magyar művészi életre tettek. Fel-

szabadító, bátorító példájukkal ők járultak hozzá a legtöbbel ahhoz, hogy a magyar festészet képe a modern naturalizmus szellemében alakult át, s hogy a novellisztikus ízű témafestéssel szemben a tiszta festői értékek emelkedtek uralkodó jelentőségre.

A kolónia tagjai közül Thorma János (sz. 1870) történeti kompozíciókat is fest, amelyeknek tárgyát az 1848-i forradalomból meríti, de ilyenkor is hű marad a modern realizmus szelleméhez. Ezekben is, a népéletből merített témáiban és tájképeiben is erős temperamentum és a mély és gazdag kolorisztikus hatások szeretete jellemzik őt. Kiválóan magyar jelenség s temperamentumában némi rokonságot mutat Munkácsyval. Réti István (sz. 1872) a meghitt, csöndes otthonnak költői lelkű dalnoka, az aranyos, meleg tónus festője, képmásaiban éles megfigyelő és kiváló jellemábrázoló. Egyszersmind kitűnő író, aki művészi munkáin kívül tollával is ébren tartja Nagybánya emlékét, s írásaiban éppen olyan finoman mérlegeli a szavakat, mint képeiben a valeuröket. Legnagyobb hatása volt a kolónia tagjai közül Ferenczy Károlynak (1862—1917), aki legjelentősebb művésze nemcsak a kolóniának, hanem a Szinyeire következő nemzedéknek általában. Ő is a Bastien-Lepage féle szigorú naturalizmus jegyében indult el, de már korán a maga útjára tért: az objektív naturalizmus szigorán áttört mély költői érzése, a puritán természethűséget sommásabb, szélesebb előadással cserélte fel, a művészi szintézis magasabb igazságához emelkedett fel. Átalakulása igen szerves és következetes fejlődés folyamán ment végbe, melynek főállomásai: ifjúságának érzéssel telt, lírai korszaka, férfikorának dekoratív naturalizmusa, melyhez életének utolsó évtizedében abstrakcióra való hajlam és fokozódó stiláris törekvések uralkodnak. Ami művészetének tárgyát illeti, igen sokoldalú volt: egyaránt festett bibliai kompozíciókat, tájat, arcképet, csendéletet és aktokat és minden munkájában nagy erkölcsi komolyságot tanusított. Ugyanő volt az, aki naturalista kortársai közül leginkább bizonyult fogékonynak az újabb áramlatok iránt.

A magyar Alföld szívében, Szolnokon is alakult egy festőtelep a XX. század első éveiben. Natauralista törekvésű művészek egyesültek benne, hogy a magyar föld és élet festői értékeit kiaknázzák. Olgyay Ferenc, Szlányi Lajos, Mihalik Dániel, Zombory Lajos, Fényes Adolf (akiről még több szó lesz később) voltak az alapítók nevezetesebbjei. Jelentőségre különböző férfiak, akik lelki értelemben nem tartoztak olyan szorosan össze, mint a nagybányaiak, úgy, hogy a szolnoki telep inkább geografiai kapcsolatot, mint művészi falanxot jelent. A művészek közül, akik ott dolgoztak, nem egy fejtett ki érdemes, sőt kitűnő működést, de együttes működésüknek nem volt olyan jelentősége, mint a nagybányai csoporténak. Ez már azért sem lehetett, mert ők akkor léptek fel, mikor a modern naturalizmus nagy harca már lezajlóban volt, s így rájuk nem annyira küzdelem várt, mint inkább csöndes munka a már feltört talajon.

V.

A világos áttekintés kedvéért némiképpen egyszerűsítettük az események előadását, s ezért kimaradtak egyes művészek, akik magukban véve éppenséggel nem jelentéktelenk, de kevésbé szóltak bele abba, amit fejlődési processzusnak szoktunk nevezni. Igy nem volt szó Pállik Béláról (1845—1908), aki mint az állatoknak, különösen a juhoknak virtuóz készségű ábrázolója vált híressé, minthogy pályája második felében egyedül ezt a műfajt művelte, azonban kiváló tehetségének a mi szemünkben még súlyosabb bizonyságát adta a festészet egyéb ágaiban, különösen az arc- és tájképfestésben. A hivatalos képmások szürke sorozata mellett családja tagjairól és barátairól néhány olyan arcképet festett, amelyek nagy festői erejét és érdekességét bizonyítják. Állatképeinek tájképi hátterében, de olykor felbukkanó önálló tájképeiben is olyan egészséges, friss realizmus és festői zamat van, hogy azt hisszük, a magyar művészettörténetnek még lesz róla mondanivalója.

Egész csoport kerül ki azokból a festőkből, akik a 80-as és 90-es években igen kedvelt genreképek festését művelték. Többnyire a müncheni akadémia növendékei voltak, innen hozták magukkal komoly rajztudásukat és a sötét tónusfestés szeretetét. Később rendesen nem tudtak ellentállani a modern törekvések, a plein-air festés csábításának, de ezen a számukra idegen területen kevesebb szerencséjük volt és hanyatlásnak indultak. A legtehetségesebb Gyárfás Jenő volt közöttük (1857), —1923), a természet tüzetes tanulmányozásában és a bravúros rajzban egyaránt kimagasló jelenség, nemzedékének egyik legnagyobb igérete. Főműve, a Tetemrehívás (1881) a kompozícióban elhibázott ugyan, de részleteiben nagy festői tudás meglepő jellemző erővel párosul. Kitűnőek fiatalkori képmásai és tanulmányfejei. Úgy indult, mint akinek útja magas csúcsok felé vezet, de pályája hamar megtört. Bihari Sándor (1856—1906), a par excellence genrefestő, a magyar népéletnek jellegzetes ábrázolója, inkább humoros oldaláról ragadta meg

Petrovics MM

Réti István

K

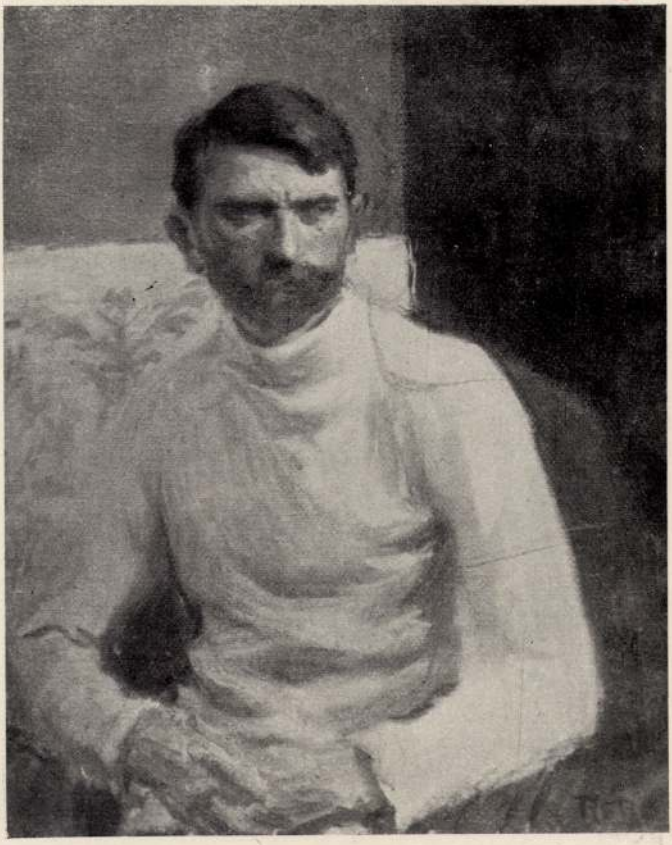

24 Réti István: Férfiarckép.

Képrőm. Tass, 1911. Fav

Miall. Est

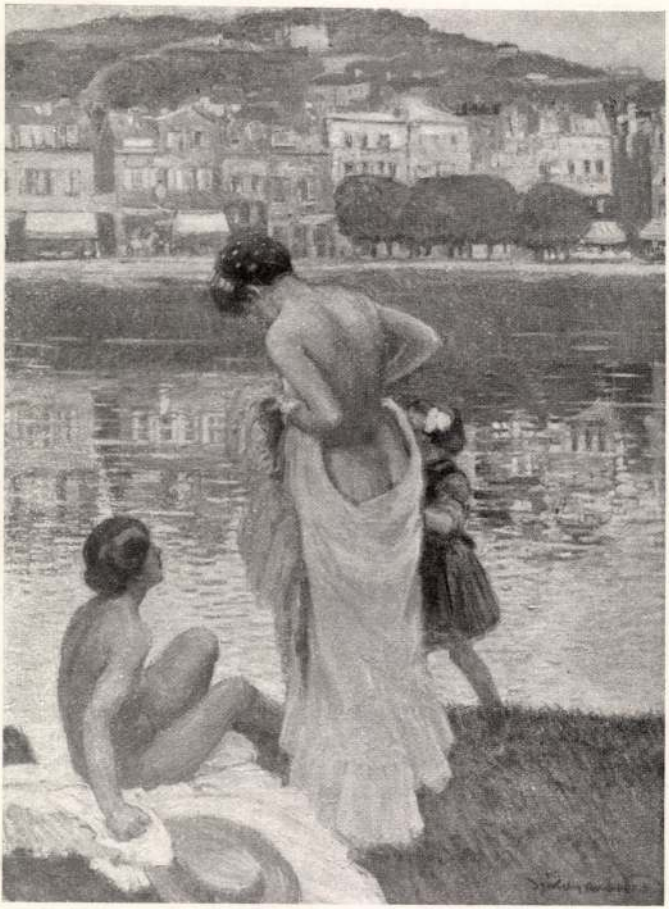

157 Dobai Székely Andor: Alszik a város.

Réti István : A nagybányai művésztelep kertje.

Nemzeti Szalon 1940. jan.-febr.
Színyei Társ.
VII. Kiáll.

Réti István

K

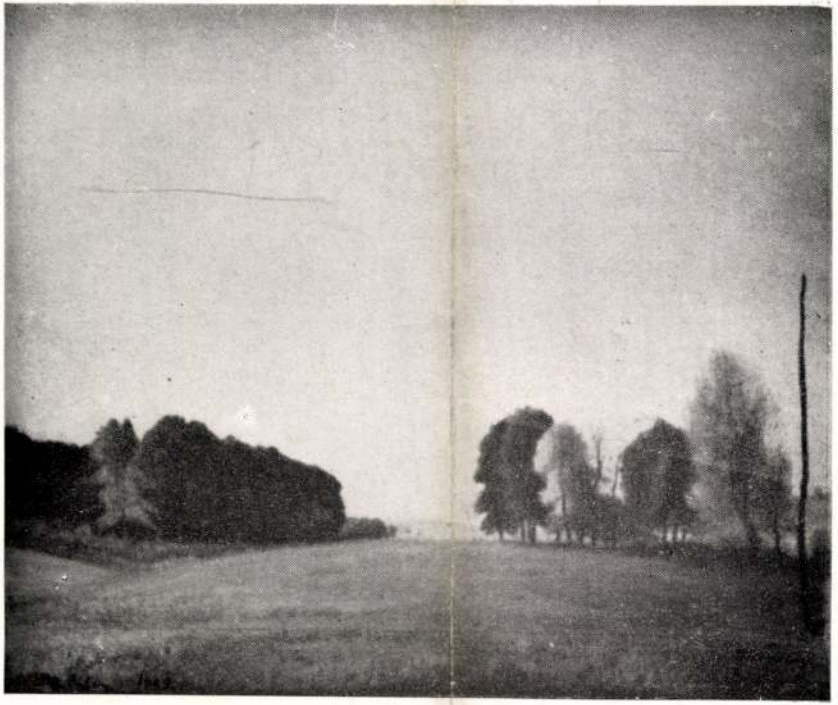

Rudnay Gyula : Szeptember.

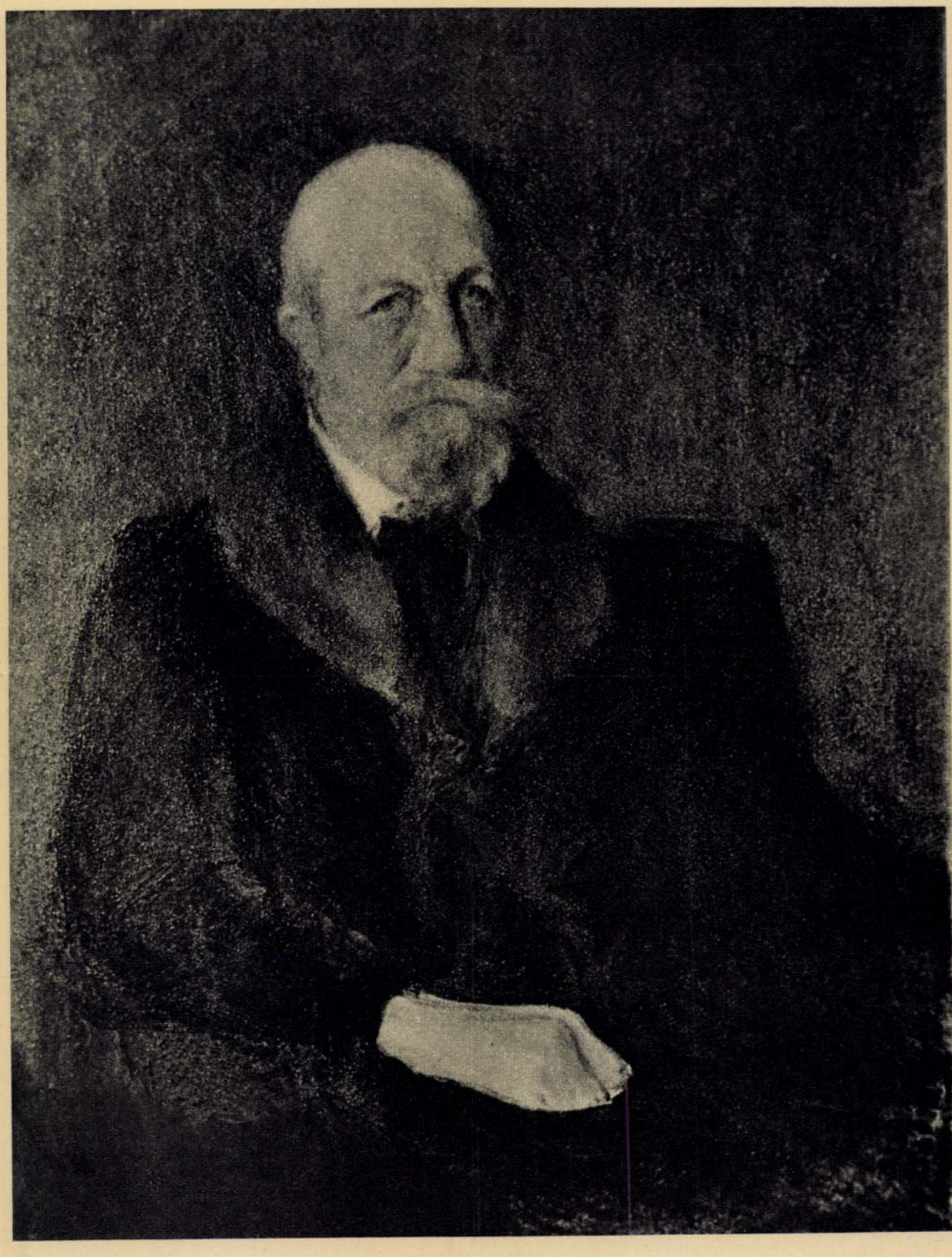

RÉTI ISTVÁN: JÓKAI MÓR

Petrovics MM

FERENCZY KÁROLY: LOVAGLÓ GYERMEKEK

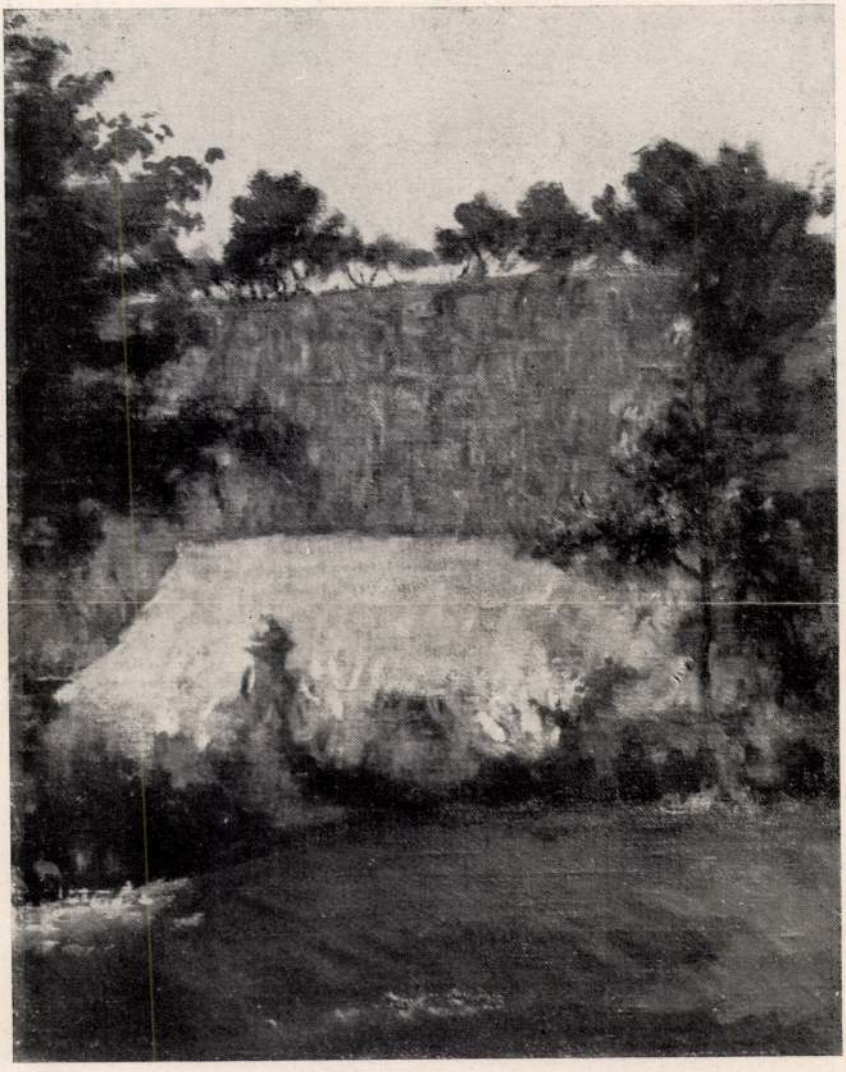

68. Réti István: Szőllőhegy.

Ernst Múzeum kiállításai.
T. XXXI. (1926)
11
Szinyei Társ. II. k. kiáll.

Réti István

K

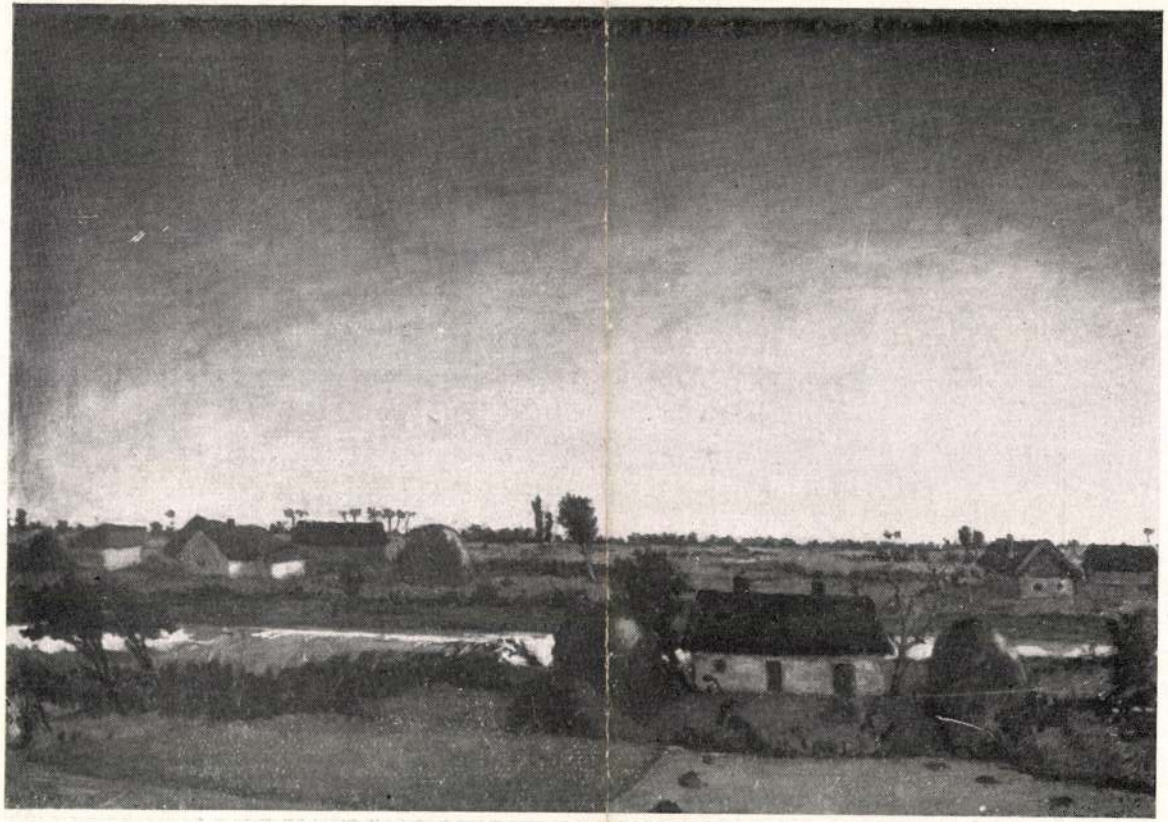

81. Fényes Adolf: Alkonyodik.

Réti István

K

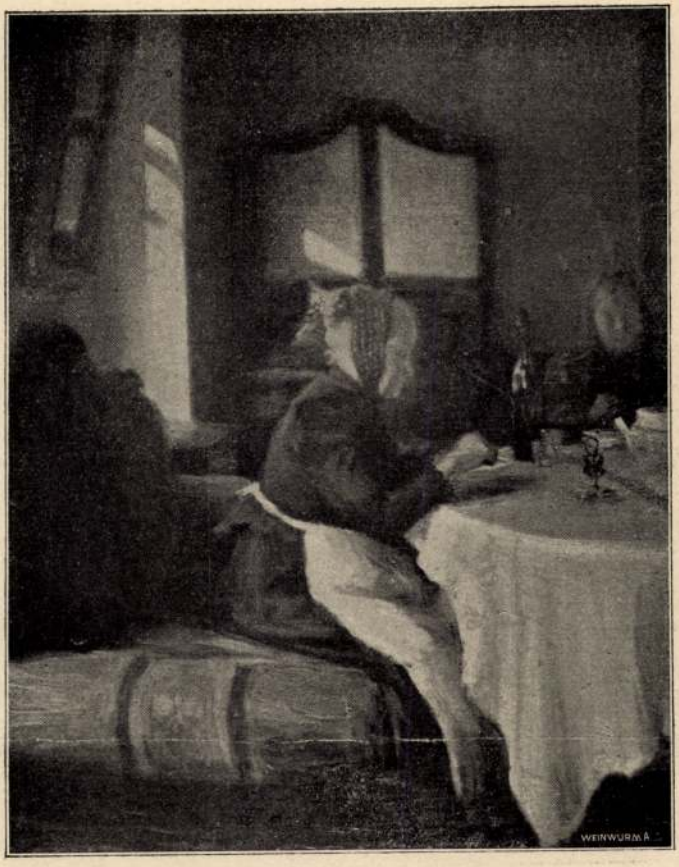

373. Réti István: Interieur.

Műcsarnok 1900/1. Őszi kiáll.

38. Tornai Gyula: Üldözési mánia.

Réti István

K

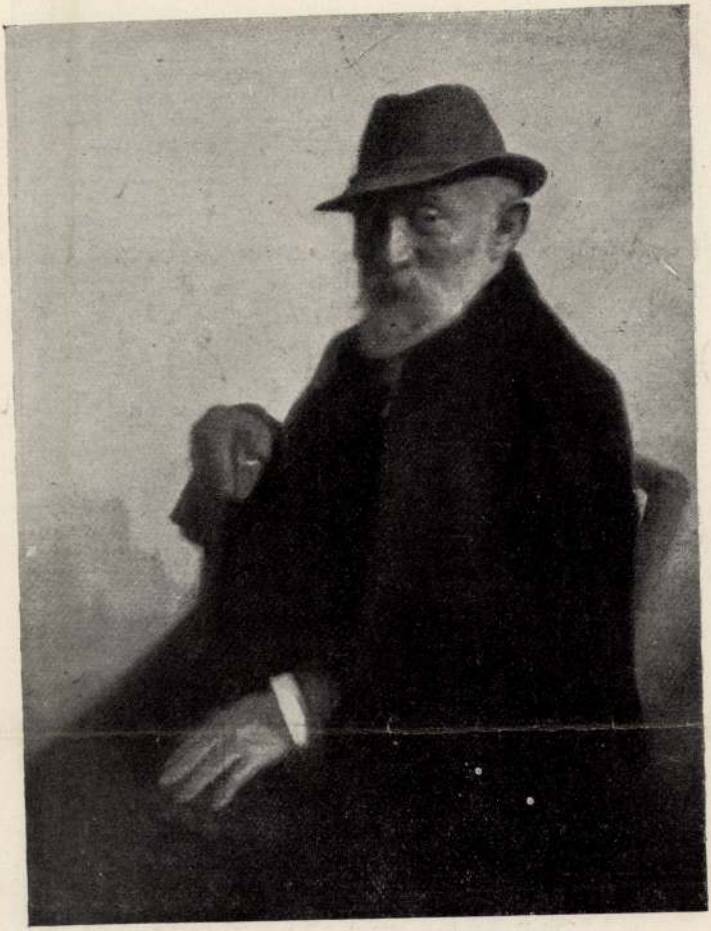

57 Réti István: Kiss József arcképe.

Műcsarnok 1917/18. téli tárl.

319 Balló Ede: Férfi arcképtanulmány.

Réti István K

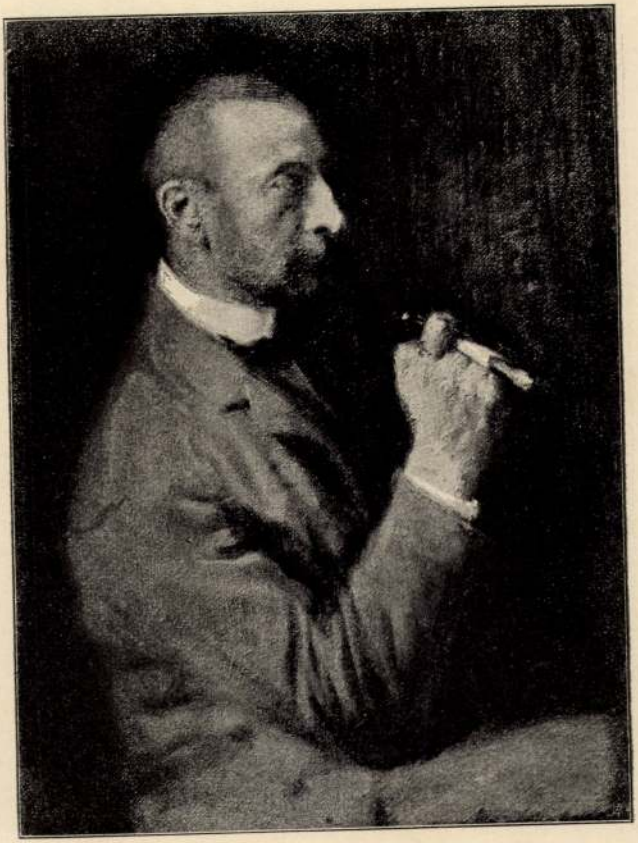

291. Réti István: Férfi arckép.

KMT 1903/4 Réti Rudolf

8. Perlmutter Izsák: Vasárnapi látogatás.

Réti István

173. Réti István: Herczeg Ferencz arczképe.

Réprom. Tass. 1899–1900 téli Kiáll

193. Horovitz Lipót: Férfi arczkép.

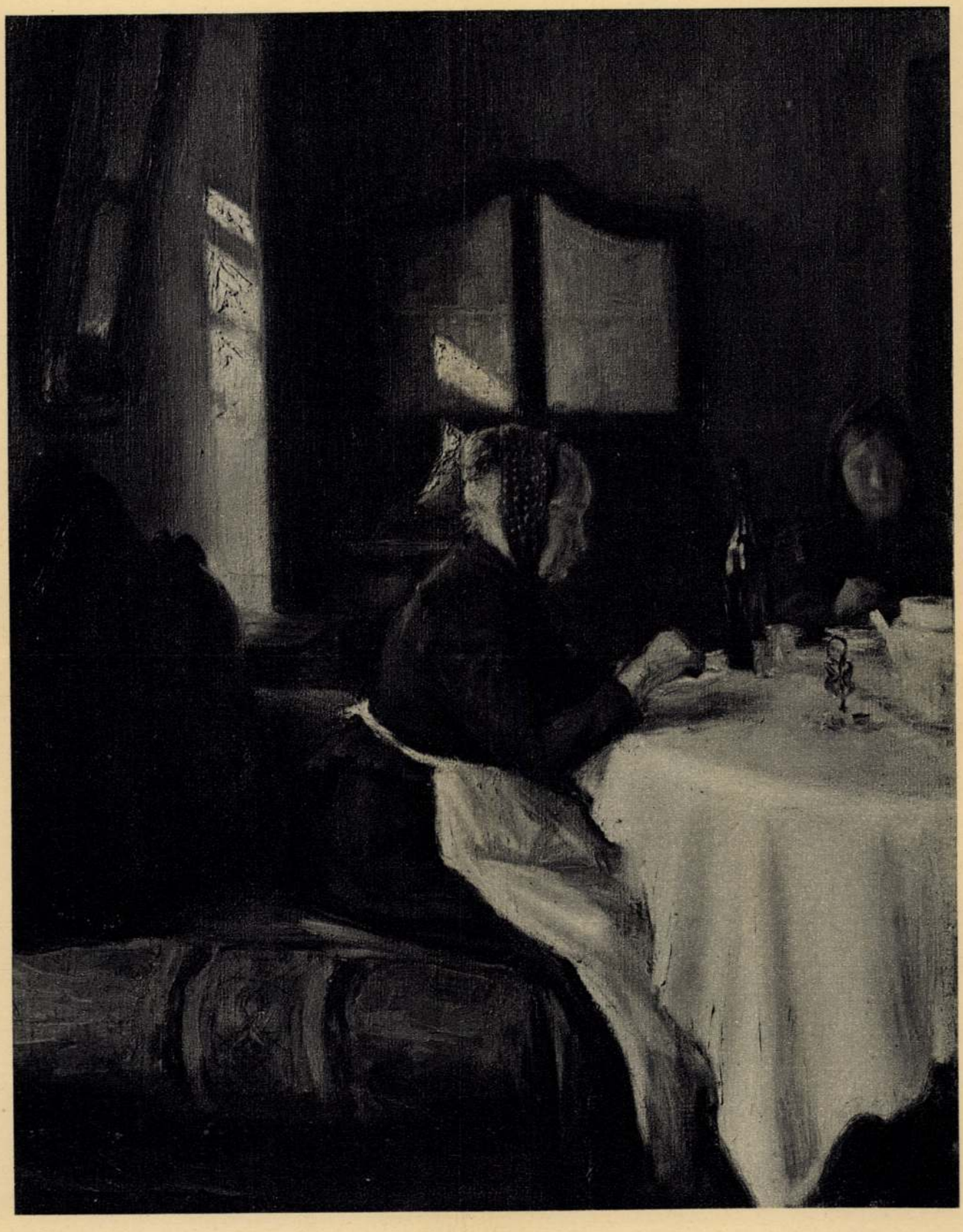

RÉTI ISTVÁN: ÖREG ASSZONYOK

Petrovics MM

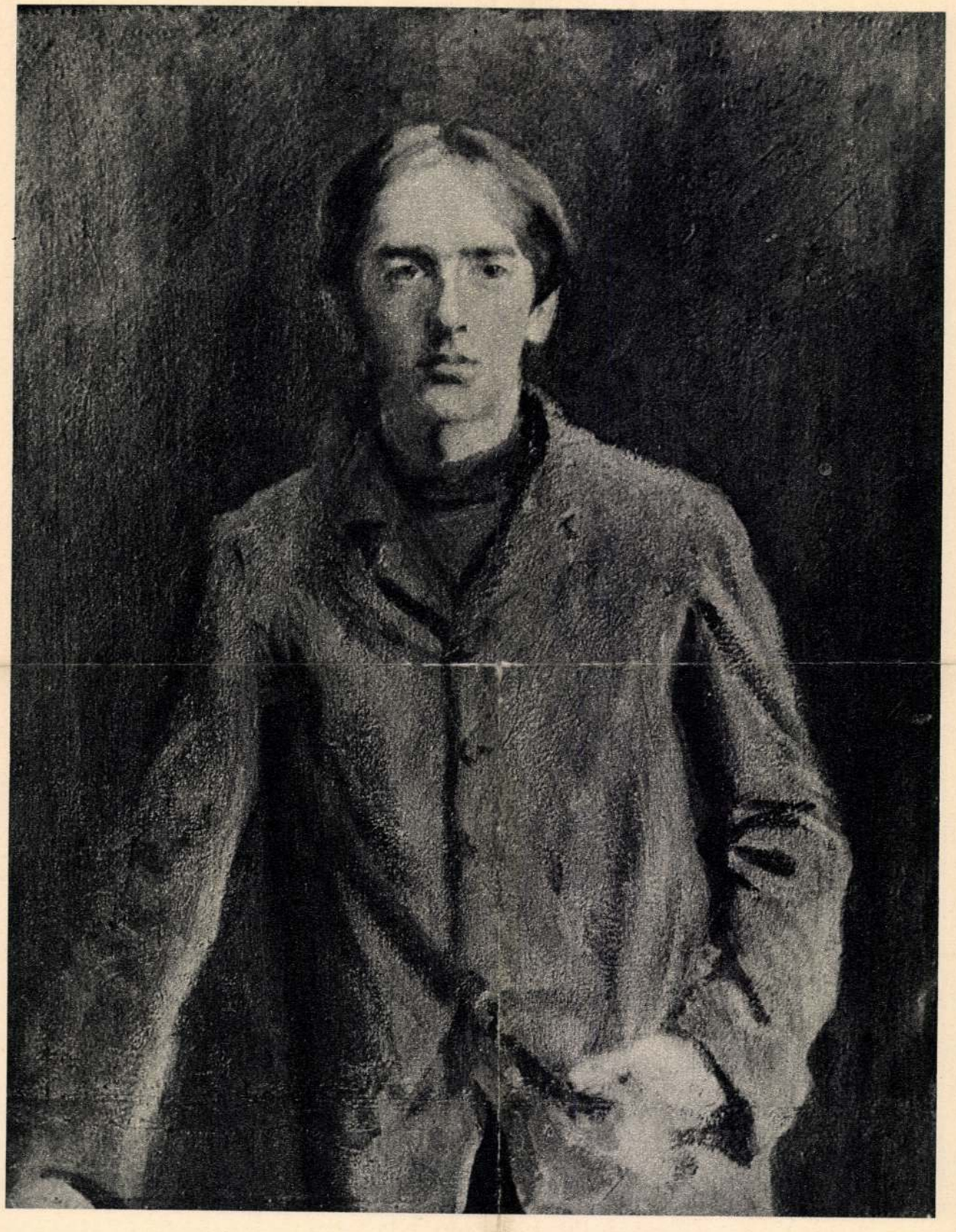

FERENCZY KÁROLY: FIÚKÉPMÁS

A HARMINC ÉVES NAGYBÁNYA

I.

A nagybányai művésztelep ez idén töltötte be, május elején, fennállásának harmincadik esztendejét. A harminc év, általános szokás szerint, nem jubileumi szám, és mégis most: e dátumnál álljunk meg egy percre. Arcunkat tenyerünkbe temetve, behúnyt szemmel a jelenre, emlékezzünk meg boldog időkről, a művészi Nagybánya születéséről és a három évtizedről, amit élt, cselekedett és hatott.

I.

A magyar művészet fejlődésében az utolsó harminc év a legjelentősebb jelenségek ideje. Termésben és biztató tanulságban gazdag idő. Ennek előtte csak egyes géniuszok, magányos csillagai a magyar égboltnak, hirdették fényükkel fajunk ígéretét a világnak, de magyar művészetről, mint szellemi életünk szerves fejlődményéről nem lehetett szó. Aminthogy: a fa nem erdő és az oázis egynéhány pálmája, bármi üdítő oltalom is a tikkadt vándornak, nem okoz a sivatagban éghajlati változást. Csak a nagybányai művészek föllépése és demonstrációja óta van ez másképpen. Ők nyitották meg a korszakot, amelyben a magyar művészet közvetlen és állandó és tudatos érintkezésbe került Európa művészeti jelenével, ennek törekvéseivel, életnyilvánulásaival. Művészetünk azóta nem elkésett gyalogosa kitaposott útnak. Azóta került a fejlődés homlokvonalába, ahol a többi nemzetek művészetével egy sorban halad. Munkában, érdemben a legjobbaknak társa.

Nem történt belső okok nélkül és nem történt egyszerre ez. Művészetünknek, műveltségünknek, közönségünknek érniök kellett hozzá. Művészeink letették a vizsgát, köztük elsőkül a nagybányaiak és azután a többi. Utánuk és körülöttük cikázott az újságíró-esztétikusok pillangó-serege, könnyű portyázással meg is előzte néha és új és újabb jelszavak ingoványába is csábította némelyüket. A közönség is haladt — lassú, elmaradó uszályként, messze hátul, egyre szélesedően, mint hajó orra után a hullámbarázda. Minden művelődésnek képe ez. A nagybányai hajó orra hasított harminc év előtt az élen s a hullámok szétterülő kévében fodroznak utána még ma is, hangos locsogással verődve vissza messzemaradott partokon.

II.

Közismert szólam itthon, dícséret, bók, hallani úton-útfelen: Nagybánya a magyar Barbizon. Ez igaz is, nem is. Szép vidék és a természetimádó fiatal művészek baráti csoportja: ez a hasonlóság a kettő között. De közelebbről szemügyrevéve a tényeket, a különbség egyre több.

Hogy a nagybányai festészet és a barbizoni nem azonos állomásai az általános fejlődésnek, hogy a két művészcsoport képei stílusban, ízlésben, egész külső megjelenésükben nem is hasonlítanak egymáshoz — ezt a legfőbb, legnyilvánosabb különbséget nem szükséges itt bővebben kiemelnünk. Igen jól tudjuk, hogy Barbizonnal a magyar festészet Paál és Munkácsy révén tart rokonságot. Egy egészen más nemzedék, közöttük negyven-ötven év.

Tökéletlen a párhuzam abban a relációban is, amelyben a két művészcsoport országuk előző művészeti kultúrájához állott. Mert az, hogy Barbizon közel van Párishoz, Nagybánya meg Budapesttől húszszor annyira, nem csupán földrajzi viszonylatban jelent különbséget. A távolság lelkiekben is analóg. Ez a fizikai távolság a nagybányaiaknak segít megőrizni önállóságukat, szellemük érintetlenségét, üdeségét a főváros lelki légkörével, etikájával, előítéleteivel szemben, amiktől egészségesen idegenek.

Barbizon művészeinek iskolája Páris. Rajzolni, festeni ottan tanultak s van köztük olyan is, aki megjárta Rómát, ami a francia tradíciók legmagasabb akadémiáját jelenti. A nagybányaiak idegenből, München és Páris iskoláiból hozzák kezdeti tudásukat s ottan érzik meg, az első fiatalság ösztönével, hogy mi olvad, forr az élő művészet

Magyar Művészet
1926. 6. 7.

FERENCZY KÁROLY: ÖNARCKÉP. 1893
Ernst-Múzeum

katlanában s a kor lelke mozdul bennük titkos rokonerjedésbe. Mint költés idején fészekre vágyó vadmadarak, csoportba verődve vonulnak haza, Nagybányára. Hangos önbizalommal s tüzes, de bizonytalan akarásával annak, amitől odakünt meglelkesedtek.

Értékük s érdemük épp ez volt Budapest akkori művészetével szemben, de sokáig épp ebbe akaszkodott ellenük itthon a vád, azt mondták róluk, hogy idegen szellem kifejezői, hogy művészetük magyartalan. Méltatlan és igazságtalan ráfogás, ma már tudjuk ezt, harminc év távlatából látjuk ezt. Éppen Nagybánya volt az első magyar festészeti iskola, amely függetlenségét a külfölddel szemben kivívta. Az idegenből hozott kultúrával magyar földet szívó magyar gyökér hajtását nemesítette meg s hamarosan maga adott oltóágat művészetünknek.

És vajjon van-e szemernyi igazság abban, hogy előttük ami volt, az magyarabb? Nem, nincs. Budapest művészete sem volt ősnövény, magról való. Felfogásban, festési módban régebbi, elfajzott oltása Bécsnek, amelyhez képest Piloty Münchene forradalmi modernség számba ment. Izlése, komponálási és festési módja nem itthon alakult ki festészetünk egyik ágának sem. Tájfestményeinket a hazai táj, történelmi képeinket a hazafias tárgy, életképeinket a népies kellékek, fokos, kulacs, pörge kalap meg borjúszájú ing, épp oly kevéssé tették magyarrá, mint a Pilotysta iskola arcképeit a zsíros plaszticitás, a közéleti tekintély és a díszmagyar. Stílusában egytől egyig bécsi volt ez, meg düsszeldorfi és müncheni.

A nyolcvanas évek során a népéletkép mellett az úgynevezett szalón-genre nyomul előtérbe a közönség tetszésében. A polgári életkép festett adomái, nyegle tárca-humoreszkjei, egy festői értékeiben témakörének megfelelően üres és felületes festészet. A bécsi barna rántás és az újabb müncheni iskola meszes hidegsége és unalma mellett az új olasz művészet cukrászata, rossz műkereskedések tónustalan tarkasága önti el a budapesti kiállítások falait. Vigasztalan szegénysége, sivár hiánya a művészi mondanivalónak s a festői törekvéseknek. Székely, Madarász, Munkácsy, Zichy a nyolcvanas évek végén úgy látszik, mintha hiába éltek volna s mélységük, halálos komolyságuk kiveszőben a magyar művészetből. Jól festeni a sikerhez alig volt szükséges, a festői értékeket észre sem vették. Szinnyei Merse, Paál László a hetvenes évek művészei s a nevük csak a millenniumkor s az új század kezdetén jutott a festők s a közönség tudomására. Akkor fedezték őket fel. Nem látták meg — jelentkezésük sorrendjében — Hollósyt, Csókot, Ferenczyt, Grünwaldot, Thormát se, épp a későbbi nagybányaiakat, amíg egyenként jelentkeztek. Meg nem látott festményeik ma a Szépművészeti Múzeum díszei épp úgy, mint Szinnyei és Paál László fel nem ismert remekművei. Munkácsy pedig, bár őt a közvélemény a legnagyobb magyar művésznek ismerte el, nagyszerű festőiségével nem inspirált senkit, nem csinált iskolát. Még utánozni sem tudták, meg se próbálták, mert meg se látták azt a festői tudást, erőt, mélységet, amely örök és páratlan értéke képeinek.

Nagy egészében ilyennek mutatják a budapesti tárlatok művészetünk állapotát a nyolcvanas évek végén. Ez a fajta művészet, a „széles rétegek", a szellemi élet vasárnapdélutáni kirándulóinak, az ízlésdemokráciának a művészete, még ma is tenyészik, évente látjuk kiállításokon felvonulni nagy tömegekben képeit, — de ma már nem vezet, nem uralkodik. Mindenkit — urat és cselédet — egybefogó uralmát a nagybányai támadás bontotta meg.

A rézhangszerek harsonázása közepett, az útszéli keringők, műdalok kintornahangversenyében azonban a nagybányaiak szívből jövő egyszerű énekét, természetes hangját senki se hallotta volna meg, ha történetesen nem csoportban lépnek a nyilvánosság elé és ha mellékük nem állnak s a figyelmet feléjük nem irányítják fiatal írók, akiknek lelke már hangolva volt erre a muzsikára.

Éles ellentétben állottak az új képek a budapesti közízléssel s csak ez magyarázhatja, hogy miért fogadták őket olyan botránkozással, gúnnyal. Mert hiszen egyébként minden kelléke meg volt ennek a festészetnek ahhoz, hogy megértsék: művészi önkifejezés természetesebb, őszintébb, közvetlenebb már nem lehet s elméleti megfogalmazásában is naív és primitív, primitív embereknek is érthető.

HOLLÓSY SIMON: TENGERIHÁNTÁS
Szépművészeti Múzeum

HOLLÓSY SIMON: KOCSMÁBAN MULATÓ TÁRSASÁG. Részletfölvétel
Szépművészeti Múzeum

A „természet“ és az „érzés“ volt a jelszavuk. A legfőbb sőt egyetlen igazi szépség maga a természet; ennek látványait visszaadni, azzal a megindultsággal, amit előtte éreznek, az a művészet célja. A XIX. század naturalismusának volt ez a hitvallása, alapelve annak a művészeti korszaknak, amely, egy-két angol előfutárától eltekintve, éppen Barbizonnal kezdődött.

III.

Barbizon első nagyjai még csupán érzésükben és tárgykörükben fordultak egyenest a természethez. Az akadémiák illemszabályaival és a romantikusok nagyotmondásával szemben épp ez a tisztaszívűség és közvetlenség volt az elvi érdemük. Festői látásuk és előadásmódjuk azonban még nem jelentett különösebb újítást. A „forradalmat“ — ha ugyan illik ez a hiteleveszett szó egy szívós, évtizedekig tartó szellemi szabadságharc eredményeire — az úgynevezett „impresszionisták“ csinálták meg. A barbizoni csoport művészei művészi életszemléletüket, felfogásukat függetlenítették az addig volt képektől, az impresszionisták: a szemüket, a természeti látvány optikai milyenségéről való tudatukat, a festészetben a legszorosabb értelemben vett festői funkciót, a látást. Letették szemükről az elődök szemüvegét, ez volt a mozgalom első ténye; a második az: hogy új szemüveget konstruáltak, amely a kor általános szellemi törekvéseivel összhangban állott.

Ugyanazon szelek duzzasztották a szabad, öntudatlan művészek vitorláit, mint amelyek a tudósok és bölcselők szigorú, módszeres munkáját irányították. Párhuzamosan haladtak ugyanazon áramlat sodrában művészek, tudós kutatók és gondolkodók. Mert mi felelhetett volna meg a művészetben a természettudományos gondolkodás és a pozitív bölcselet világmagyarázatának inkább, mint a természetelviség, amely a látási előítéleteket elveti s mindent újra, saját szemével akar megismerni.

A művészek a természettel, mint látvánnyal állva szemben, két úton igyekeztek ennek igazságát megközelíteni. Az egyik út volt a tárgyilagos megfigyelés, a látvány elemző tudatos szemlélete, a másik pedig a látvány egységének, mint optikai

egésznek, minden összefüggésével és változásaival együtt való megragadása. Amazt nevezték naturalismusnak, az utóbbit impresszionismusnak s mind a kettő a természetre esküdött. Amaz céljában és módszerében, néha a művészet lehetőségén túl, a valóság tárgyilagos képét igyekszik megközelíteni; míg az impresszionismus nem a kézzelfogható, konkrét valóságot figyeli, hanem ennek csupán optikai elemeire redukált összbenyomását s ezt, mint egyéni látási élményt óhajtja tudatosítani és kifejezni. Tehát a naturalismussal szemben szubjektív jellemű. A naturalismus a pontos rajzot, a formát, a tárgyak felületét anyagi mivoltukban is bevonta érdeklődési körébe, gyakran átlépve a látási művészetek stílus- és ízléshatárait; az impresszionismus érdeklődése a szín felé fordult; majd a látvány egységét figyelve, észrevette a színek összefüggését, tónusát, miközben rájött, hogy a szín a világítástól függ s a világítás, a hangulat: fényjelenség. Végül a világ egész valósága a fényben oldódott fel, párolgott el. Anyagtalanná lett. A rajz, a forma csak a színfoltok alakjában és finom valőrközeiben fejeződött ki, épp úgy, mint a távolság, a tér, amely az impresszionista tájképben a végtelenbe nyílott. Ez irányú eredményeit az impresszionismusnak a nehezebb fegyverzetű naturalismus is igyekezett a maga programmján belül felhasználni, alkalmazni, bár ez anyagelviségével néha nehezen vagy sehogysem volt összeegyeztethető.

A naturalismus egyébként a szükségszerüleg elmélyedő festői megmunkálás révén közvetlenebb, a közönségnek felismerhetőbb összefüggésben állott az elmult idők festői kifejezésmódjaival s éppen ennélfogva később az impresszionismus festői elvontságait közvetíthette, a publikum számára érthetőbbé tehette.

Az impresszionismus fejlett szemkultúrát kívánó, arisztokratikus művészet volt kezdettől s épp ezért később az epigonok kezében túlfinomodott s degenerálódott. Pedig az a művészcsoport, amelyet először neveztek impresszionistának, olyan festői igazságokért verette be fejét, amelyek kimondva Kolombus-tojásnak látszanak. Évezredek óta festettek művészek, nagyszerű művészeti korszakok váltakoztak s ujdonság volt az egyszerű tény, hogy a szabadban elhelyezett alak merőben más, mint a műteremben vagy szobában festett, még ha mögéje tájat festenek is. A természettudományok környezetelmélete, a milieu-teória ez a festészet megfogalmazásában. Az alak összefüggése hátterével, a természeti látványnak egységén belül minden rész determinált összefüggése egymással s az egésszel, s a determináló erő: a világítás, a fény. Mindezen látási tények elvétve eddig is megnyilvánultak igaz művészek művein, de nem következetesen keresztül víve, nem tudatosan. Mindaz, ami minden természetmegfigyelő festészetnek azelőtt nehézsége, akadálya volt, most a festők maguk választotta feladattá, gyönyörűséggé vált: a világítás változásait, a hangulatot, a soha többé vissza nem térő perc illanó szépségét ragadni meg, állítni meg. A világot mozgásában, folytonos elmúlásában. Esemény volt akkor minden őszinte kép, avagy vázlat, művészek lelkiéletének élménydarabja, egyetlen és új, anélkül, hogy az újathozás szándéka alkotóik tudatában szerepelt volna. Azokban a művészekben ez a hiúság hiányzott.

Az új természetszemlélet új kifejezési módot, új festői előadást is követelt. Az addig volt festészetek lassan fejlesztő megmunkálási módján nem követhették volna rajzban a mozgás, színben a hangulat, a világítás vágtató változásait. Őszinte beszámolót a benyomások igazságáról, festői tartalmáról csak a lehetőleg egyszerre festett kép, a „festői gyorsírás“ adhatott. A vázlat aztán így nem valamely kép előkészítő állapotát, hanem a kész képet jelentette, később pedig mérlegelt és lassan készült képek stílusává is lett. A széles, a friss, a közvetlen előadási módot átvette a későbbi naturalismus is, mikor az impresszionismus látási eredményeit egyesíteni akarta saját szemléleti programmjával. De átvették — a későbbi fejlődés folyamán máig — a természetelvi felfogástól távol álló, a régi képtárak szemüvegét újra feltevő művészek is és a közfelfogás ma gyakran azonosítja ezt az előadási módot az „artisztikum“ fogalmával.

Az előadási módnak egy másik modern, a célhoz idomuló alakulása, a tónusoknak tiszta színekre való felbontása (a pointilis-

CSÓK ISTVÁN: AZ ÁRVÁK. Részletfölvétel
Szépművészeti Múzeum

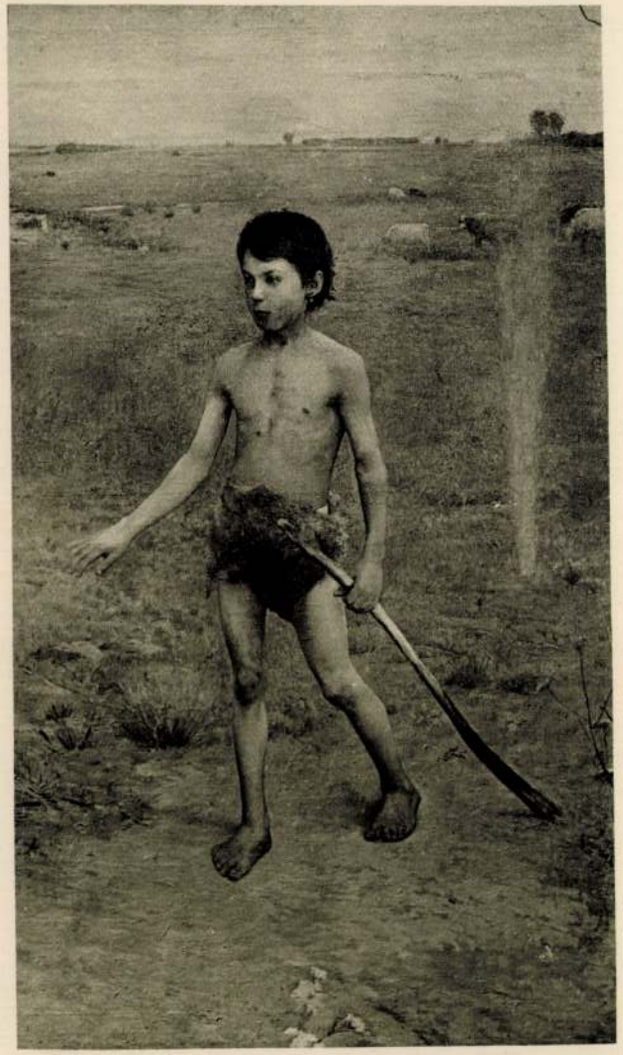

IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA: HADÚR KARDJA
Részletfölvétel. Szépművészeti Múzeum

mus, luminismus) a fény intenzívebb kifejezésére irányult, inkább technikai kísérlet és mint ilyen szintén számos secondaire művészeti irány kiinduló pontjául szolgált. Mérsékelten a naturalismus is használta, mikor a színek rezgését, a levegő játékát akarta éreztetni.

Nekik maguknak, az első impresszionistáknak, a minden festészettől mentes látásra való őszinte törekvését kezdetben nem befolyásolta saját előadásmódjuk. Közben alakult ez ki, munkájuk folyamán, új mondanivalójukhoz képest és mikor stílussá szilárdult, akkor kezdték aztán ezen saját stílusukon — saját szemüvegükön — keresztül látni a természetet ők is, követőik is. Ez természetes volt náluk s mindazoknál, akik a megfelelő látási tartalmat adták a hozzá kialakult formában, de amikor ez az előadási mód meggyőződés nélkül, a tartalom diktálta szükség nélkül lépett föl, akkor méltán kifogásolták mint olcsó modorosságot— és minden modorosság olcsó!—, de méltatlanul azonosították az eredeti, megokolt stílussal. Mint ez utóbbi rendesen történni szokott és történt később nálunk is, itthon, a nagybányaiak esetében.

IV.

A nagybányaiak nem sorozhatók a szorosan vett impresszionisták iskolájába. Nem ebből indultak ki, csak később érintették fejlődésük folyamán az impresszionismus állomását is, de túlhaladva ezen, az őket környező élet és képzeletük képeinek egyetemesebb kifejezői lettek.

Az indulás idején, az ezernyolcszáznyolcvanas évek végén s a kilencvenes évek első felében, a naturalismus jegyében és jelszavával dolgozott az a néhány fiatal művész, akikből később a nagybányai csoport alakult. Hollósy Simon (1857—1918.) volt közöttük a legidősebb és néhányuknak tanítómestere is, mivelhogy Münchenben 1886 óta festőiskolát tartott. Ebben az időben ott a természetszemléletnek az a módja látszott a legigazabbnak, a legközvetlenebbnek, a legérthetőbbnek, amelyet a Glaspalastban Bastien-Lepage néhány festményén ismertek meg s amelyek ott magyarjainkra a kinyilatkoztatás erejével hatottak. És valóban: a természetelviség a Bastien-Lepage és néhány főbb iránytársa és követője művészetének formájában hódította meg München és lassan egész Európa festészetét. Az impresszionismust, noha egykorú volt ezzel a naturalismussal, nem ismerték s nem értették akkor sehol. A kilencvenes években még Párisban is csak egy-két művész képviseli ezt a művészetet a Luxembourg-ban, Manet, Renoir, Raffaëlli s még ezt a tényt is, mint az elismerés jelét említi Geffroy, hozzátéve, hogy „Monet, Degas, Pissarro is ott lesznek maholnap és már régóta keresi őket minden szem az élő művészek ezen múzeumában" (La vie artistique. 1893.). Csupán a századforduló után a francia államnak hagyományozott nagyobb magángyüjtemények ismertették meg a közönséggel szélesebb körben az impresszionisták művészi munkájának jellemét s az egyéniségek értékét.

Bastien-Lepage, ez a hazájában ma — talán meg nem érdemelten — elhalványult hírű művész, a hetvenes évek közepétől 1884-ben fiatalon bekövetkezett haláláig egyik legtöbbet vitatott értéke és ígérete volt a francia művészetnek. Kisméretű, finom tökéletességű arcképein az Ingres-Clouet-Holbein-féle francia rajzi hagyomány vonalába kapcsolódott, míg életnagyságú alakos falusi életképeinek felfogásában egy Millet-szerű lélek meleg, bensőséges költészete tükröződött, festői törekvéseiben pedig az a szándék, hogy az úgynevezett szürke plein-air világítás mindentláthatóságában a részleteket az atmoszferikus egésszel, a a holbeini rajzot és formát a levegős tónus és szín modern követelményeivel összhangba juttassa.

Bastien-Lepage művészetét München két ízben csodálta: 1883-ban a „Le Mendiant"-t és 1887-ben „La pauvre fauvette" című plein-air-jét és néhány arcképét. Hollósy látta az előbbit, mielőtt a *Kukoricahántást* megfestette; az 1887-iki kollekciót fiatalabb barátai is látták s aki az 1889-iki párisi világkiállításra kijutott, főbb műveinek majdnem teljes gyüjteményét tanulmányozhatta. Neve fogalom volt, képeiben a természetet magát s a természetfestés legnagyobb diadalát látták. Rajta kívül még fiatalabb iránytársa, Dagnan-Bouveret lágyabb, színesebb, szándékos finomságú, néha édesbe hajló festészetének hatását nyomozhatjuk magyar képeken.

De nem annyira közvetlenül a képek, mint a szavak, a primitív elmélet, az elv maga formált festészetet, miként ez annyiszor megesett a legújabb kor művészetében. Hollósy a maga körében lenyűgöző meggyőződéssel, szuggesztív emberi egyéniségének minden erejével hirdette, tanította: nincs más művészet, mint a természet visszaadása. Ez a legigazabb, a legszebb, a legmelegebb művészet. Talán soha semmiféle esztétikai megfogalmazás olyan lelkes odaadó munkára nem buzdított még fiatalokat, mint ez az egyszerű beszéd. Hollósy maga népies életkép-interieurjein nagyszerű példáit adta az elmélyedő, szeretettel teli természetfestésnek. Senki a formát, a rajzot, az interieur levegőjének tónusába merítve finomabban nem kutatta, mint ő. Naturalismus ez, amely mindent fontosnak tart, mindent szeret, amit meglátni tud. Interieurjein többnyire a Münchenben akkor kedvelt ablak elleni élvilágításba állítja emberi élettől meleg alakjait, ami gazdag alkalmat ad forma- és tónusérzékenységének érvényesítésére. Hollósy nagyon finoman észreveszi az ablakon beömlő világosságnak a tárgylátás biztonságát zavaró erejét is, az alakok elé kerülő levegőt, a formák élén lesikló, foszforeszkáló fény nyugtalanságát, anyagtalanságát, amint beburkolja, bizonytalanná teszi a sziluettet, de azért belátni is igyekszik az árnyék mélységébe, homályába s anélkül, hogy ennek egységét megbontani akarná, a formát s anyagot tapintani igyekszik ott is, az ablak áttetsző függönyét anyagszerűségében, a parasztmellény pitykéinek elvesző csillogását, a a huszármente szövetét, — mindezt a festői megmunkálás olyan technikai készségével, zománcos finomságával, amely a hollandus kismesterek legjava munkáival vethető össze. Szóval: a látványba elmélyedő megfigyelés nála is impresszionista velleitásokat vegyített a naturalisztikus mindentmegcsinálás szándékába. Ez az öntudatába nem került összhangtalanság szeme és szándéka közt később küzdelmessé és improduktívvá tette szorgalmas munkáját s lassan ellankasztá kedvét. Néha évekig nem adott ki kezéből és temérdek munkával befejezetlenül hagyott egy-egy kisméretű képet. Viszont másrészt éppen ez okon naturalismusa valami egészen különleges, appart jelleget nyert, ami képeit messze kiemelte genrefestő kortársai fotografikus köznapiasságából.

A körülötte csoportosuló fiatalabb festők, barátai és tanítványai, kezdetben valamennyien ennek a naturalismusnak a zászlaja alatt dolgoztak. Lelkesedtek Bastienért, Dagnanért, Hollósyért, és a természetért. Eleinte még elég közeli a francia mesterek hatása, Bastien-Lepage, Dagnan-Bouveret fehér borúja, gyöngyházszínessége ül Grünwald Béla (sz. 1867.) „Isten kardjá"-n, Csók (sz. 1865.) „Szénagyüjtők"-jén s Ferenczy első művein. A képek láttán az éles tiszta rajz, a formák megmunkált felülete, a fehér plein-air hamvas fresco-tónusa, a félénk odaadás a látvány előtt, a képzeletnek bizonyos iskolás félszegséggel párosult, tartózkodó bája önkénytelenül a quattrocento primitívjeinek megilletődött, bensőséges művészetét hívja emlékezetünkbe. A természetnek szinte vallásos tisztelete s a festés áhitata jellemző értékei ennek a gyermekien őszinte művészetnek, a későbbi nagybányai csoport Nagybánya előtti művészetének. Grünwald, Ferenczy, Csók, Thorma, Réti 1889 és 1895 közt egymásután állítják ki első terméküket Budapesten, egyenlőtlen sikerrel, legtöbbjük alig észrevéve, de majd mindegyikük legelső kiállított munkája ma már a Szépművészeti Múzeum falain függ. Egy-kettő közülük e legelső művekkel Párisból hoz kitüntetést: Csók az „Úrvacsorá"-val III. érmet, Thorma a „Szenvedők"-kel mention honorable-t.

Ezek a fiatal művészek valamennyien, már első képeikben is valami többet hoztak, mint amit a szigorúan vett naturalista programm kíván. Fiatal lelkük gyöngédségét, költészetét. Érzésük melegíti át a természethű megfestés becsületes szándékát. A látványnak engedelmes tanítványai ugyan, de a természetfestés, korlátolt művészeti lehetőségeivel, ahogyan azt Hollósy körében akkor megfogalmazták, nem elégíthette ki alkotásvágyukat. A puritán naturalismus kizárta a műalkotás faktorai közül nem csak a belső képalkotó intuíciót, a képzeletet, hanem az egyszerű, rekonstruáló látási emlékezetet is, nem engedélyezett egyetlen ecsetvonást sem, ha csak nem közvetlenül a természet után és csupán a látvány intuícióját, a szemléletélményt fogadta el a festé-

CSÓK ISTVÁN: SZÉNAGYŰJTŐK
Kosztolányi Gyula úr tulajdona

szet egyetlen alapjának. Mint a festés iskolája kitünő volt ez a felfogás, de a művész temperamentumát s képzeletét láncra verte.

V.

Hollósyt a nyolcvanas években még nyűgözte az ortodox naturalista dogma vasfegyelme; ő teljes hittel vetette ennek alája dúslobogású emberi temperamentumát: akkor volt az az irány a legerősebb, akkor volt uralma tetőpontján. De a kilencvenes évek elején fiataljaink ismerték már Párist közvetlenül és a Bastien-Lepageismus csillaga elhalványulóban volt Münchenben is: a felszabadulási folyamat megindult lelkükben és képeikben. Nem történt ez a művészet nagy folyamának árja ellenébe. A müncheni, párisi kiállításokon — s e kettő számít akkor — már az impresszionismus tanításai kezdik megváltoztatni a naturalismus formáját. Napos képek, kék árnyékokkal, elemeikre felbontott tiszta színekkel, világítási feladatok, a lámpafény és az alkony hideg színeinek ellentéte kezdik a festők egyre nagyobb tömegét érdekelni. A puritán naturalismus nappali józansága mind kevesebb képen jelentkezik. A falakon váltogatják egymást a „lefestők" mellett az elbeszélők, az érzelmesek, a díszítő kedvűek, a misztikusok. Az egyéniség és a temperamentum felszabadulása ez, kiki válogathat a formában, témában kedve szerint, a világ és a művészet sokszerűsége revelálódik a képeken. A természettől nem fordultak el, csak sokféle jelenségét sokféleképpen interpretálják.

Fiataljaink művészete is lassú átalakulás, kibontakozás jeleit mutatja. Grünwald, Thorma, Csók, Réti világítási hatások és irodalmias témák felé fordultak. Csakhogy librettójuk nem a hetvenes-nyolcvanas évek festőinek librettója, nem népszínműi vagy polgári drámai jelenet, se nem adomázó humoreszk. Képtárgyaikat saját emberi élményeik, a körülöttük hullámzó élet komoly, érzelmes szemlélete, kedélyük fiatalos melancholiára való hajlamossága diktálta. Képeik librettója mellett a festői megoldás azonban

THORMA JÁNOS: SZENVEDŐK. Részletfölvétel
Szépművészeti Múzeum

sohasem lett másodrendű dolog náluk, a jó megfestésnek mindennél többre értékelése a korábbi naturalismusnak volt becses öröksége. Bensőséges, hangulati mondanivalójukhoz a világítási feladatok adták a festői keretet. Ez időben az esti világítás hatásaival majdnem valamennyien megpróbálkoztak. 1892-ben Grünwald „Angyali híradás a pásztoroknak" című nagyobb kompozícióján a tűzfény és az éjszaka effektusaival foglalkozik. Vele egyidejűleg Csók érzelmes tárgyú interieurjén, az „Árvák"-on, a szobai lámpafény és a külső kék alkonyat keveredését festi meg, a legtökéletesebb finomságú és zártságú naturalisztikus rajz- és formakezelés mellett. Egy évvel később Grünwald és Réti állítnak ki lámpavilágos képeket. De mindezek mellett a Bastien-Lepage-féle megcsináltság nehéz páncélját legelőbb Thorma (sz. 1870.) temperamentuma dobja le magáról, mindjárt első képének, a „Szenvedők"-nek megfestésénél. (1892.) Sem előadásában sem emberi mondanivalójában már nem kötik a közelmult naturalista iskola ideáljai. Témájából az emberi élmény melege csap elő, a véletlen látványt képzelete megtölti belső tartalommal. Tájkép részében már önkénytelenül az impresszionisták igazságait keresi: levegős, vibráló, színes, könnyed, inkább vázlatos, bár tónusával még a nyolcvanas évekbeli naturalismus borús plein-airjébe kapcsolódik. De nem a borús nappal szenvtelen szürkesége ez, hanem az alkonyatba hanyatló, novemberi késő délutáné, amelyet megszínesít a fák ködbe tompuló őszi tarkasága és az egésznek hangulatába festőileg finoman oldódnak az emberi kifejezéssel teli alakok.

Ezeket a művészeinket, valamint az egész magyar művészetet egy időre eltérítette a fejlődés európai irányából a magyar nemzet ezeréves fennállásának közelgő ünnepe. Az állam és a sajtó mindent elkövetett, hogy a nemzeti multat az emberek öntudatában elevenné és a közhangulatot ünnepélyessé tegye. A hivatalos körök e célra a történelmi festészetet gondolták igen alkalmas propagandaeszköznek s meg-

Réti István

K

rendelések, vásárlások, pályázatok útján igyekeztek ezt a műfajt új életre kelteni. Ez a programm ellentétben állott a kor általános művészeti törekvéseivel és így nem is hozhatott hasznot művészetünk számára. A leendő nagybányaiak közül hárman kísérelték meg: nagy történelmi kompozíciót, nagy vásznon, modern ízlésük és tudásuk szerint oldani meg. Grünwald „IV. Bélát" festé meg a tatárjárás után az elpusztult országba visszatérve, szép szürke plein-air-hangulat keretében. Csók „Báthory Erzsébet" szadista-pathologikus esetében látott festői alkalmat női aktok és magyar történelmi ruhaviseletek megjelenítésére, amit nagy tudással, kitünő naturalisztikus részletességgel oldott meg. Thorma pedig az „Aradi vértanuk" tragédiáját evokálta a nemzet emlékezetébe, a gyászt az örömünnepen, átérzett elbeszélő kompozíciójában, nagy kifejező erővel, mély hangulattal. Azzal a problémával, hogy mily módon és milyen mértékben kapcsolhatók bele a históriai festészet feladataiba a modern festői törekvések, akkor éppen csak ez a három fiatal művészünk kísérletezett, a többiek a régi csapáson tapostak.

Grünwalddal, Csókkal együtt indult a fehér felhős ég alatt Ferenczy Károly (1862—1917.) művészete is, de most nem követé társait a világítási érdekességek, sem a szociális szentimentalismus divatos útján és a millennium hangulata is érintetlenül hagyta művészi termelését. Felületesen talán úgy látszik, mintha megállt volna a többiek előbbi állomásán, a halkszavú, szürke plein-air-festészetnél. A világos, de naptalan nappal fehérsége, árnyéktalansága uralkodik festői témáin, majdnem egészen nagybányai korszakáig. De tüzetesebben vizsgálva akkori munkásságát: nem a puritánok hétköznapi naturalismusa már ez, nemesebb tükörből verődik itt vissza a természet. Festői látása érett, finomodott, mélyült s ízlésének dekoratív hajlandósága jutott benne mindinkább öntudatra. Már nem csupán a természethűség irányítá testését, hanem a „képszerűség" is, amit a látvány folthatásában keresett. És így lassanként saját stílusát keresve, egyrészt az impresszionisták igazságához közeledett, másrészt a folthatás hangsúlyozása a borús plein-air tompa színharmóniájában valami egyéni, gobelinszerű dekoratív jelleget kölcsönzött képeinek. Főbb művei ebből az időből (1892—1895.): „Tékozló fiú", „Englischgarten", „Önarckép", „Csók István arcképe", „Madárdal", „Ádám", „Orfeusz" stb. valamennyien ugyanazt a harmóniát mutatják. Témáiban arisztokratikus festői érzéke tiltakozott a hangos, hétköznapi irodalmiasság ellen, emellett azonban legtöbb képében valami gyöngéd költőiség rejtőzködik félénk szemérmesen.

A millenniumot megelőző évtized folyamán ezek a fiatal művészeink bocsátkoztak bele elsőkül a jelen művészeti fejlődés európai sodrába, érezték az áramlat erejét, boldogan eveztek az új vizeken. Az elsők voltak itthon, akik megértették koruk szavát s magukévá tették annak céljait. De ennél jelentékenyebb szerep is várt rájuk: a cél érdekében önállóan dolgozni, nemcsak közvetíteni, hanem tovább fejleszteni, amit Nyugat kultúrájától kaptak. Az iskolaévek leteltek, eljött az alkotás ideje. Ez csak akkor kezdődhetett igazán, amikor hazakerültek s egymást barátilag támogatva, itthon inspirálódva együtt dolgozhattak. Ez a korszak kezdődött Nagybányával, művészetünk nagykorúságának korszaka.

RÉTI ISTVÁN

Réti István: Krisztus az apostolok közt.

Magyar művészetért Eidel
1942. jun 6.–22.

Nagy Baloch János. Kubikosok.

Réti István festő

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Lap: Nagybánya és Vidéke

Megjelent: 1943 JAN. 16.

Réti István hetven éves

Nagybánya városa sokat köszönhet, nagy szülöttének, Réti István-nak (1872). Neki és Thormának köszönhető, hogy Hollóssy Simon lehozta Münchenből egész iskoláját, tanitványai seregeit Nagybányára, és hat nyáron át megismételte azt. Élénk művészeti élet fejlődött itt ki. Egy páran állandó lakói lettek Nagybányának. Miután Hollósy elhagyta Nagybányát, Réti, Ferenczy, Iványi-Grünwald, és Thorma, 1902-ben iskolát alapitottak, amit a város támogatott. Aztán 1911-ben megalakult a „Nagybányai Festők Társasága". Hosszu szellemi harc után — amit művészekkel vivtak — hivatalosan is elismerték Nagybányát.

Az itt kivirágzott művészet és szellem, a magyar műtörténet egy legérdekesebb és legszebb fejezete lett és és bevonult a halhalatlanságba.

Nagybánya a festők Mekkája volt... Százan és százan jöttek ide lelkes fiatalok és művészetvezető emberek a hazából és külföldről is Nagybánya fogalom lett: minden műveltebb ember tud róla.

Réti István, mint művész, számos remekművel gazdagitotta a magyar művészetet. Művészetéről beszélni nem vagyok hivatott, csak felsorolok néhányat művei közül: „Bohémek karácsonya idegenben" „Öregasszonyok", „Önarckép" (Szépmüvészeti Muzeum) „Honvédtemetés" (Réti Mester szerint főműve; sajnos, még eddig nem láthattuk. 1916-ban a marosvásárhelyi Muzeumba került letétbe. Állitolag most Budapestre hozták. Ezideig kiállitva nincs). „Idős hölgy arcképe" (?) Budapest Székesfővárosi képtár) Számos arcképei szerteszét, magántulajdonban vannak.

Mint művészeti iró, mélyreható munkát fejtett ki a magyar művészeti-irodalomban. Nagybányai festészetről beszélni sem lehet Réti István irásainak mellőzésével. Irásai forrásmunkák: „A 1912-es nagybányai képkiállitás katalógussának előszava", A huszonötéves Nagybánya" (Magyar Művészet 1921), „Hollósy Simon" (Amicus kiadás 1927), „A művészet és természet" (a Képzőmüv. Főisk. 1931—32. évkönyvében) Ugyancsak ilyen évkönyveken jelent meg „A művészetek rangsora" (?) cimű dolgozata. Évszámát és pontos cimét nem tudom. Most készül a nagybányai művészetről hatalmas műve, mely összefoglalása lesz mindennek, ami itt történt. Várva várjuk azt a könyvet!

Mint pedagógus honi munkássága alatt halhatatlan érdemeket szerzett. A növendékek százai fordultak meg kezei alatt. Szinte nincs jelentősebb magyar festő, aki nem lett volna tanitványa és ne gondolhatna hálával reá. Nagybányai munkássága után, 1913-ban került a Képzőművészeti Főiskolába tanárnak. Ott később, tiz évig rektor volt. A rajztanárkiképzést (Lyka Károlyal együtt) megreformálta, uj alapokra fektette.

Fölsorolásom hézagos, nem egészen pontos. De ebből is látható az a hatalmas életmunka, amit végzett és végez most is.

Nagybányáról, kedves szülővárosáról küldik üzenetüket a hegyek, fák és minden: az egész természet, amit Ő annyira szeret; tanitványai pedig hálás szivvel köszöntik: Isten éltesse, kedves mester!

Iván Szilárd.

*

Réti Istvánhoz, a világhirü mesterhez azonkivül is jogot formál a város, hogy egyike volt a festőiskola megalapitóinak. Réti István Nagybánya diszpolgára. Büszkék vagyunk erre két okból is. Elsősorban büszke lehet egy város Réti Istvánra, mint diszpolgárára, másodsorban azért, mert amig a tegtöbb város diszpolgárait politikusok és politikai nagyságok köréből választotta, addig Nagybánya olyan férfit választott, akinek munkája időtálló, benyulva a halhatatlanságba, mint városának élete.

Nagybánya meleg szeretettel köszönti diszpolgárát, az alkotó mestert.

315. *Csucs Ferenc:* Kis bárány, bronz 150.—
316. *Ferenczy Béni:* Vágtató ló, bronz 550.—
317. *Bory Jenő:* Bölény, bronz márványon 250.—
318. *Mindszenty Ferdel Lajos:* Könyörgő, bronz 400.—
319. *Damkó József:* Pihenő Nympha, márvány 1200.—
320. *Damkó József:* Farkaskaland, bronz 1500.—

XI. TEREM.

321. *Pirk János:* Római lovasok, rajz 300.—
322. *Szabados Jenő:* Jégvágás, o. f. 500.—
323. *Redner Renée:* Tatatóvárosi kert, o. f. 200.—
324. *Burghardt József:* Budavidékéről, o. f. 650.—
325. *Rónai Géza:* Novemberi délután, pasztell 500.—
326. *Tóvári Tóth István:* Novemberi szürkület, o. f. 600.—
327. *Perlrott Csaba:* Déli napsütés, o. f. 800.—
328. *Rónay Kázmér:* Eső után, o. f. 800.—
329. *Dobroszláv Lajos:* Falurészlet, o. f. 250.—

ni" kérdése vetődött elénk és akként fordul majd közeli és távoli jövendőnk, amiképpen erre a ki nem mondott kérdésre megtudunk felelni.

Történelmi példák bizonyithatják, hogy a legsulyosabb veszedelmekből is van kiút, ha a közös akarat és az egységes irányitás semmilyen formában nem szenved csorbát. ***Jóvátehetetlen bünt követnek el tehát azok, akik ezekben az időkben éket próbálnak verni magyar és magyar közé.*** *Hatalmon levő, uralkodó nemzetek sem engedhetik meg maguknak, hogy széthuzzanak, annál kevésbbé tehetjük ezt meg mi magyarok. Most el kell némulni az egyéni sérelmeknek, a személyi ellentéteknek, az osztály és egyébb érdekeknek, Csak egyetlen cél lebeghet a magyar nép lelki szemei előtt: a boldogulás lehetősége. Igen: ezen a lehetőségen, helyesebben a lehetőség keresésének módjain fordul meg minden! A szétforgácsolódás, a részekre tagolódás pusztulást jelent. Az egységbe tömörülés azonban sok értéket menthet vissza a közösség elveszett javaiból. Azt mondják: a történelem majd itél a nemzetvezetők tettei felett. Sovány vigasz. Mert a legsulyosabb itélet sem teheti jóvá az elhibázott vagy elrontott cselekedeteket. Ennek biztositására egy emberként álljunk minden vezető mellé, hogy ezzel segitségükre lehessünk nagy áldozatokat követelő uj épitő munkájukban.*

Mutassuk meg, hogy a veszedelem nagyságával együtt nő lelki nagyságunk is. Mutassuk meg, hogy mi, akik a béke áldásos napjaiban széthúzó, pártoskodó, viszálykodó nép vagyunk, ***amikor eljön a küzdelem órája, nincs olyan nagy áldozat, amelyet ne hoznánk meg lelkesedéssel hazánk és önmagunkkal szemben.*** *Vessük alá magunkat önként a magasabb állameszme uralmának és tegyük meg kötelességünket. Ne habozzunk vagyonunkat, életünket, sőt jobb meggyőződésünket is alárendelni a* ***a közös nagy cél*** *szolgálatának, mert csak igy vivhatjuk ki győzelmünket, drága magyar hazánk jobb és szebb jövőjét! Hiszen látjuk, hogy egyre nehezebb körülöttünk az élet, egyre* ***súlyosabb a reánkváró feladat és***

hogy mikor a legutolsó szem kukorica is elfogyott, akkor lépett be a pénzeslevélhordó.

Irjam-e tovább, ne írjam? Hisz ami most következik, az már hivatott műtörténelemíró tollára vár. Mint lesz az ifjúból férfi, mint fejlődik, alakul a zsenge tehetség öntudatos, komoly művésszé, mennyire nem tud más lenni, mint Garay, csakis Garay! Érzem, tudom, ez volna e helyen feladatom; de nem vagyok képes írni Garay művészetéről, hogy róla magáról is ne írjak. Hisz annyira egyéni ez a művészet, hogy ha csak vázolom életének egyes epizódjait, már művészetét is megértjük. A primitivek őszinte lelke, őszinte művészete az övé is. Csakis az érezheti úgy a magyar pásztort, aki, mint ő, két évet tölt egyfolytában közöttük (Szlavoniában). Hát Bugac, ahol még nem is oly régen magam is paroláztam Rózsa Sándor egyik-másik cimborájával. S hogy tud ezekkel az emberekkel bánni! S hogy irigyelték egymást a bugaci pusztabíróval! Hej, ha én művész lehetnék. — Hej, ha én volnék a bugaci pusztabíró! — Aztán mit csinálna kérem a helyemben? kérdi a pusztabíró, akinek már csak a címe az, lévén ő Kecskemét városi állatorvos. Mit csinálnék? Felölteném a régi pusztabíró ruhát, lóháton járnám be a pusztát naponkint. A pásztor szeretne, a betyár félne tőlem, én pedig a legboldogabb ember volnék a világon.

De most már végezzünk, ámbár vastag kötetet tudnék írni, ha mindazt, amit szeretnék, leírhatnám Garay Ákosról. Pedig még csak futólag sem említettem pompás néprajzi gyűjteményét. Régi betyár- s pásztordaltöredékeiből egy isten kegyelméből való zenei tehetség megalkothatná a magyar zenét.

Eddig van. Mialatt ezeket írtam, átálmodtam saját ifjúságomat is, mely a múltnak szól s befejezem e sorokat, melyek neked szentelvék, igaz hű barát, meleg szívű, páratlan magyar lelkű jó Garay Ákos.

CSÓK ISTVÁN

GARAY ÁKOS

TÁBORI KOVÁCSMŰHELY

bújni! Ilyen és ehhez hasonló tréfák járják, állandóan derűs hangulatot keltve. Majd rákerül magára a mesterre a sor. Ő is csipked, de őt is lehet csipkedni. Faragó az ő feledhetlen mosolyával (Ferenczy később Fanyaróra keresztelte érte) vette át a szót. «A napokban megszólít az öreg az utcán. — Kölcsönözz, de azonnal húsz markot. — Már minthogy én kölcsönözzek, hozzá hónap végén? Örülök, hogy élek. — Adj hát tizet. — Nincs. — De öt markod csak van, add ide. — Nincs nekem még csak húsz pfennigem se. — Igazán nincs? — Nincs, ha mondom. — No jó, nézd itt van egy üres cigarettapapiros, adj bele dohányt. — Nem dohányzom. — Az se baj, adj legalább egy szál gyújtót, hogy rágyujthassak.» Hollósy csak mosolyog. Pödörint egyet a bajuszán. No, végeztetek már? Had mondom el én még, mi történt a multkor a patkánykirállyal — no, meg velem is. Hogy miért nevezte patkánykirálynak Garayt, maig se tudom, de tényleg így nevezte.

— Emlékeztek, hogyne emlékeznétek — kezdte a szót az «öreg» — hisz sokszor elmeséltem, mint hozta ki Garayt az édesatyja Münchenbe. Félesztendeje is elmúlt, de az úrfi csak nem képes felejteni az édes otthont. Még ha ló volna, de bérelni kell, ha rá akar ülni. Pedig rajzolni se szeret egyebet huszárnál meg lónál, hanem azt aztán érti. (Mialatt ezeket beszélte az öreg, Garay éppen egy teljes felszerelésű huszár rajzolásával mulatott, a hátulsó patájánál kezdte a lovat, utoljára maradt a huszár csákóján a forgó.) Ennek a tejfeles szájúnak a ló a lelke. Hiszen láthatjátok, még a legutolsó patkószeg is a maga helyén van. Nyereg, kocsi, mind a kisujjában. Beszélhetsz neki Rembrandt vagy Bastien Lepageról, neki csak a pusztán jár az esze. Ennek ugyan hiába írták Tristant, Lohengrint, folyton a «Lóra csikós, lóra» cseng a fülében. De hát nem is erről akartam beszélni, hanem — s itt az öreg az arcára tette vastag ujjait s köztük átnézve röviden nevetett — a napokban bekopogok hozzá. Maga sírt, mi a baja patkánykirály? No, azt éppen nem, — felelte megindult hangon. Nézzen ide kérem, s egy elhasznált, istálló- és bagóillatú kocsiskosztümöt mutatott. Ez a Bódai, parádéskocsisunk mundérja volt. Ezt szoktam előszedni olykorolykor, hogy érezzek egy kis hazai levegőt. Körülnéztem a szobában. Mindjárt feltünt egy majdnem kész csendélet, mely azonban azóta se készült el. Kukorica, kulacs, miegymás volt rajta. Te Lyka, nagyon tudod, ki mit s mikor pingált, van-e tudomásod róla, készült-e már előbb is magyar csendélet? Láttam roppant mulatságos rajzokat is az úrfinál, meglássátok, senki se fogja őt felülmulni ezen a téren. Tarokkártya vázlatok. Rippli a skiz, Brandli természetesen a tökfilkó. Neogrády a pagát. Hát a kanászklub! Nem Rippli-e a számadó, a patkánykirály meg Csók Pisti a bojtár. Hát nem is ezt akartam ám mondani, hanem mert egy izben vagy három napig nem láttam, fölnézek hozzá mondok. Kopogtatok, meg-meg kopogtatok. Semmi válasz. Megnyomom a kilincset. Az ajtó enged, belépek. A szoba sötét, lélek se. Hát maga hol van, szólok. Itt, feleli egy síri hang az ágyból. — Mit csinál? — Halódom. Szép is maguktól. Ezek az ember jó barátai. Harmadnapja fekszem étlen-szomjan az ágyban s várom a halált. — Miért a halált? — Ha egyszer a pénzeslevélhordó nem jön, csakis éhen halhat az ember. — Hát nincs pénze? Ejnye, pedig nekem sincs, azt gondoltam magának lesz. De most egykettő mars ki az ágyból. Nagynehezen kiráncigálom, felöltözik és — tanácstalanul bámulunk egymásra. Mit tegyünk, se pénz, se hitel. Hopp, megvan! Itt a csendélet, a modelkukorica! Pár hasáb fa volt kéznél, mondhatom, soha jobb ízű pattogatott kukoricát nem ettem.

Falrengető hahota, a mester szavát nem lehetett hallani, — nagysokára fejezhette csak be,

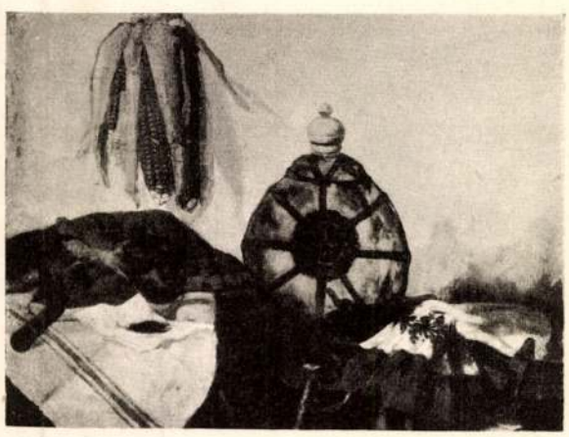

GARAY ÁKOS FESTMÉNYE — CSENDÉLET

ebédlő küszöbén. Az a bájos családi kép, mely élém tárult. Copperfield olvasása közben éreztem még csak ehhez fogható mámorító varázst, mely elfogott nemcsak engem, de mindenkit kivétel nélkül, kit jó sorsa Garayékhoz vezérelt.

E bájos környezetből került Garay először Budapestre, majd a rákövetkező évben a müncheni akadémiára. De nem sokat koptatta az akadémia márvány lépcsőjét. Magyar lelke sehogy sem volt képes megbarátkozni a német géniusz útmutatásaival. Már akkor Hollósy nemcsak hatalmas művészetével, de egyéni varázsával is maga köré tudta láncolni az ott időző fiatal magyarságot s bár akkor még nem volt iskolája, sokkal inkább tanultunk tőle, mint hírneves professorainktól. Garay különösen azon lelkesedett, ahogy Hollósy a csizmák ráncait tudta festeni. Különös, igazán megmagyarázhatatlan valami volt, de mindnyájunknak át kellett esni a Hollósy-lázon. Pedig Hollósy nem is műteremben, sokszor fűtetlen szobában dolgozott; azt is gyakran változtatta, hogy a házbért más is követelhesse rajta. Rippl-Rónai is gyakori vendég volt e kis szobában, majd a tragikus végű Faragó József. Később, mikor Hollósy iskolát nyitott, ragyogó csillagok voltak itt Thorma és Réti. Itt vált testté az ige, mikor megalakult a nagybányai festőkolónia, mely minden időkben egyik legfényesebb lapja lesz a magyar művészettörténelemnek. Hogy tréfa, vidámság volt főjellemvonása e kis társaságnak, azt fölösleges is mondanom.

Szivarfüst, lárma, vidám kacaj. Itt-ott egy-egy pohár sör, amit a földszinten levő korcsmából szívesen felhozott Schramm Rézi. Hirtelen nyílik az ajtó s belép Zemplényi. Szeme csillogásán látszik, valami fúrja az oldalát. «Na, ez a Kukuli! — megszólal hirtelen. Éppen ebédelni indultam, mikor találkoztam vele. Soká dolgoztam, két óra felé volt már délután. Hová mész Kuk-kuli, — mondok. Most keltem fel, hát reggelizni. — feleli ő. Szamár vagy, mondok, ha ilyenkor nem mindjárt ebédelni mész, tarts velem. Magad vagy szamár, — feleli ő. Én szoktam reggelizni. Csakugyan nyugodtan megkávézott s úgy ült ebédhez.» Ez hát nem volt valami fényes, de mindenki jót nevetett rajta. Kukuli aztán nem mehetett még éjfélkor sem valahova, hogy meg ne kérdezték volna tőle: Há mész Kukkuli? Reggelizni mész Kukkuli?

GARAY ÁKOS KARIKATURÁJA
CSÓK ISTVÁNRÓL

No ennél sokkal jobb a Rippli esete Lányival, mondd el csak Jóska. Rippl csak annyit vár, míg kihörpinti a maaskorsó maradékát s mindenki pukkad a kacagástól, amint elmeséli, mint ivott bruderschaftot a lavórból Lányival, az ösztöndíjas, komoly rajztanárral. «Tudjátok, jó sokáig söröztünk a Gabelsberger-Kellerben. Lányi nem mert hazamenni. Megkínáltam, tartson velem, legyen vendégem éjjeli szállásra. Otthon aztán sehogyan se tetszett egyikünknek sem, hogy még mindig magázzuk egymást. No jó. Se kancsóm, se poharam, itt a lavór, szerbusz! No, mit nevetsz te mafla? Ez Brandlinak szólt, a soproni németnek, aki köztünk Münchenben tanult meg magyarul. Nem eztet nevetek, szólt a jámbor. A szürkészöld szűk pantallon a giskaraitól *) jut eszempe. Hotyan nefetnek a katonág a Türkenkaserne előtte rajta!» Ez megint új thema. Mindenki csodálkozva kérdi, hogy lehetséges ilyen szűk nadrágba

*) Kis Garay.

GARAY ÁKOS

Hogy miért nem szerepel Garay Ákos a Művészet azon számában, mely, tudvalevő, a harctéri rajzolókat méltatja? Egyszerűen azért, mert a rajzok csak mostanában érkeztek meg. Pedig nem lehet teljes a sorozat Garay Ákos nélkül. Igy, ha külön is, kell hogy foglalkozzunk Garayval. Hisz ő teremtette meg a magyar huszártipust. Éppen ő az, ki minden egyes művében energikus bizonyítéka azon sokak által kétségbevont lehetőségnek, hogy van önálló magyar művészet, vagy legalább is nem hiú ábránd az utána való törekvés. Egy tekintet e rajzokra meggyőz ez állítás igaz voltáról. Örökre kár, hogy idő előtt letörte a betegség ezt a közel negyvennyolc éves művészt, kit rajongó fajszeretet s lángoló lelkesedés vitt a harctérre. Mennyit s minő nehézségekkel küzdve dolgozott s mily pokoli gúnyja a sorsnak: a lánglélek most is ott győz, szenved vitéz fiainkkal a harctéren, de a gyönge szervezet kimerül s a művész kénytelen lemondani élete legszebb álmáról. Mózes, kinek nem adatott meg az igéret földje!

*

Mialatt ezeket írom, egy fametszet lebeg folyton előttem. Valami harmadrangú képeslapban láttam régesrég. Elhagyott, újra kizöldült csatamező. Virágzó bokor tövében csonka ágyú, az ágyún egy dalolgató kis madár. Átkozott rossz kép volt, mégis rágondolok. Tán mert lelkem visszaszáll a multba, amikor még Garay is, meg én is, gondtalan ifjúságunkat prédáltuk; nem sajnálva a jelent, nem törődve a jövővel. Eszembe jut első találkozásunk a muzeum képtárában, ahova lelkesedni jártam kezdő mintarajziskolás koromban. — Ahogy elválhatlan barátokká lettünk. — Az első látogatás Puszta-Apáthiban a Garay-családnál. Oh az a szép puszta! Az angolkert, a kastély! Az a feledhetlen szép nyári nap, amikor először léptem át a tágas

GARAY ÁKOS VÁZLATKÖNYVÉBŐL

A

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

MEGHÍVJA ÖNT A

RÉTI ISTVÁN EMLÉKKIÁLLÍTÁS

1957 OKTÓBER 12-ÉN, SZOMBATON 13 ÓRAKOR TÖRTÉNŐ

MEGNYITÁSÁRA

MEGNYITÓ BESZÉDET MOND:

FARKAS ZOLTÁN

MŰVÉSZETI ÍRÓ

FK. POGÁNY Ö. GÁBOR 7573 M MINŐSÉGI-NY. FV. DRASCHITZ R.

Pécsi-Pilch D
Réti István
Richter Aladár
Cód

Magyarország Főméltóságú Kormányzója Jalsoviczky Károly államtitkárnak nyugalombavonulása alkalmával, érdemekben gazdag, több évtizedes munkásságáért a II. osztályú érdemrendet a csillaggal, **Glatz Oszkár** főiskolai ny. tanárnak, Szövetségünk társelnökének és **Réthy István** főiskolai ny. tanárnak a művészeti oktatás terén szerzett érdemeik elismeréséül a Magyar Érdemrend Középkeresztjét, **Szentgyörgyvári Gyenes Lajos** tanárművésznek, a Szövetség igazgatójának, a képzőművészek szociális és gazdasági ügyeinek szolgálatában hosszú idők óta kifejtett munkássága elismeréséül a m. kir. kormányfőtanácsosi címet, **Pécsi-Pilch Dezső** főiskolai tanárnak és **Ferenczy Józsefnek**, a Képzőművészeti Főiskola főtitkárának a Signum Laudist, **Richter Aladár** iparművésznek, az Iparművészek Egyesülete ügyvezető elnökének az iparművészet fejlesztése terén szerzett érdemei elismeréséül a Magyar Érdemrend Tiszti Keresztjét adományozta.

Képzőm. Közlöny
1939. 2. sz.

A XIX. SZÁZADI OLASZ FESTÉSZET KIÁLL

Olaszországban egyre nagyobb érdeklődés mutatkozik
századi olasz festészet iránt, mely bár nem emelkedik a k
kor művészeti magaslatára s irányító, vezető szerepet az
művészet alakulásában a század folyamán nem játszot
jelentős egyéniségekkel, jó festői kvalitásokkal ren
finom festőiségű mesterekkel dicsekedhetik. Egy kise
teményt mutat be ezekből a firenzei Galleria d'Arte.
Fattori, *Telemaco Signorini*, *Giuseppe Abbati*, *Silves*
képviselik a nagy művészi célokra nem törekvő, intim
és biztos művészeti eszközökkel rendelkező festésze
kis tájképeikkel, zsánerjeleneteikkel, melyek a kor
banális társadalmi képeivel vagy idegenforgalmi
tömegben gyártott „ciociara" ábrázolásokkal és r
vedutákkal szemben kétségtelenül a XIX. századi
tészet nívósabb alkotásai közé tartoznak. *Antonio*
Giovanni Boldini, *Armando Spadini* arcképekkel és f
nyed vázlatokkal szerepelnek, melyek különösen
érdemelnek. A háborúnak kell betudnunk, hogy
valamennyi kép igen magas áron kelt el. A kiállítás
vall, hogy a XIX. századi mesterek bizonyos fokú
lása folyamatban van.

Réti István

Irod
=
Végvári Lajos

Réti I. „Agitátor" c. képéről. Szabad Művészet. 1954. 220 – 226. l.

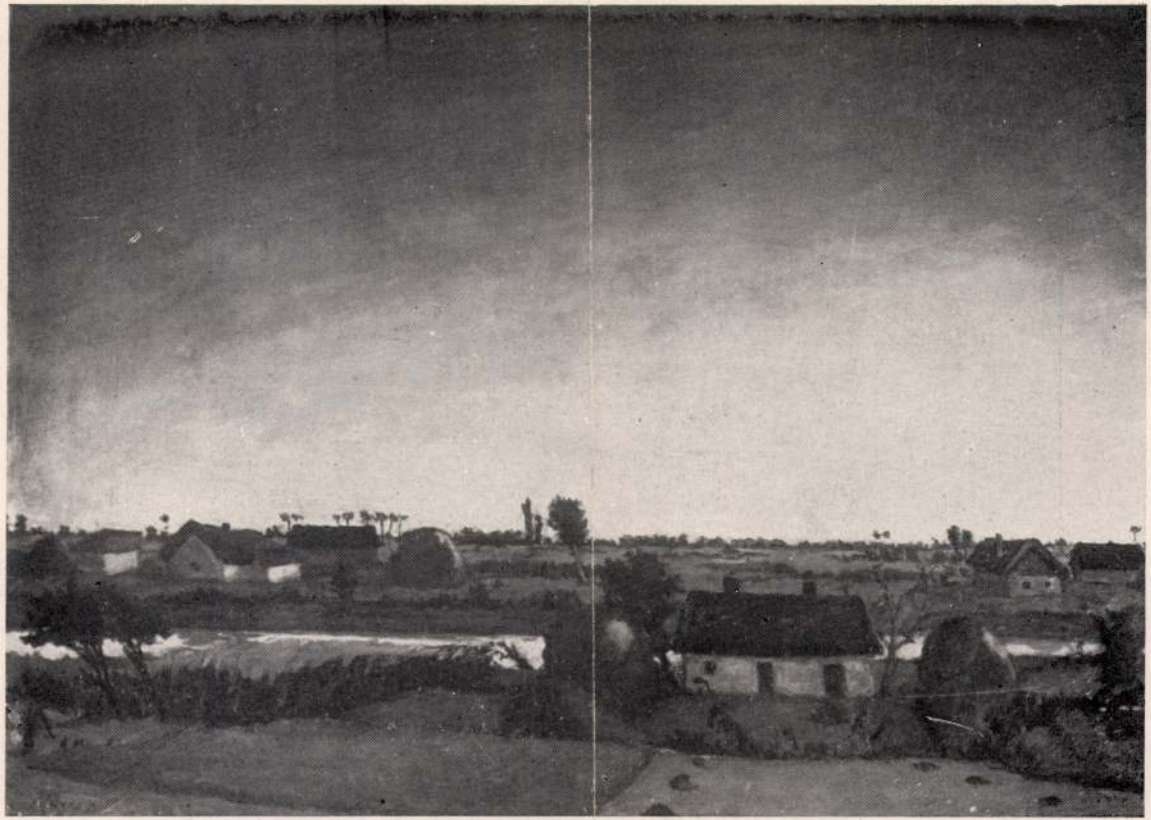

81. Fényes Adolf: Alkonyodik.

Ernst Múzeum kiállítása.
LXXXI. (1926.)
Szinyei Táp. II-ik kiáll.

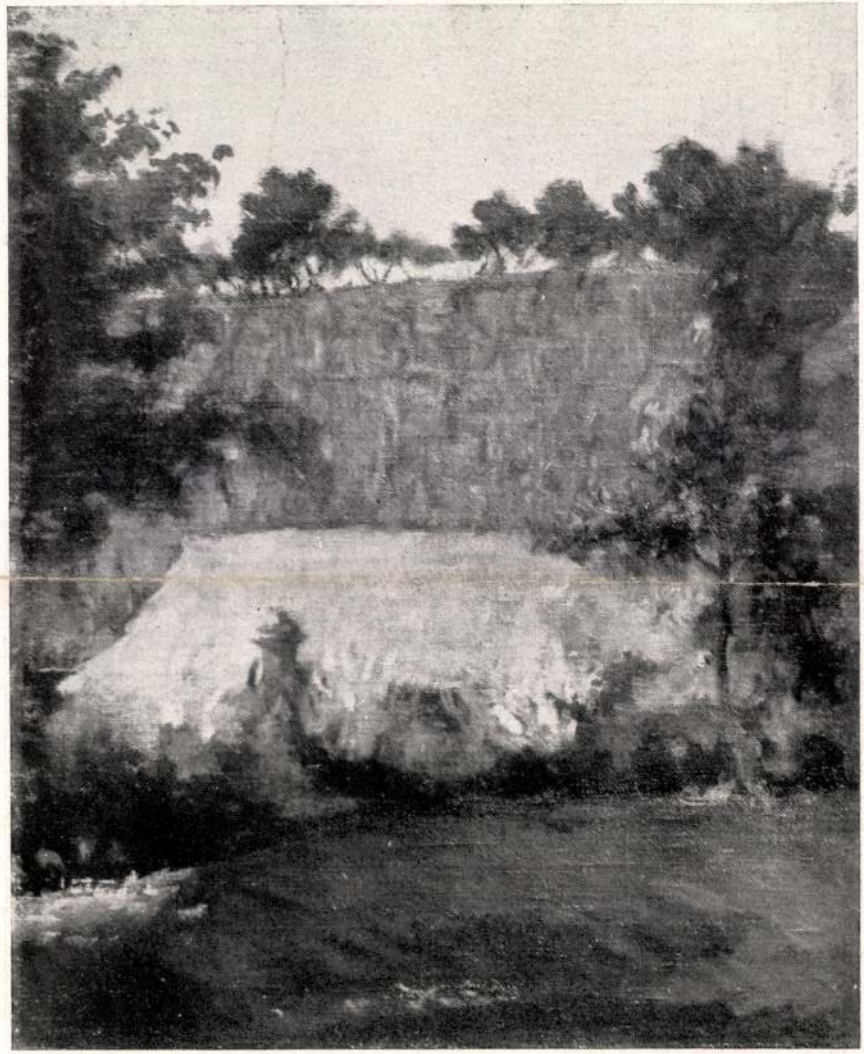

68. Rétt István : Szőllőhegy.

Réti István

K

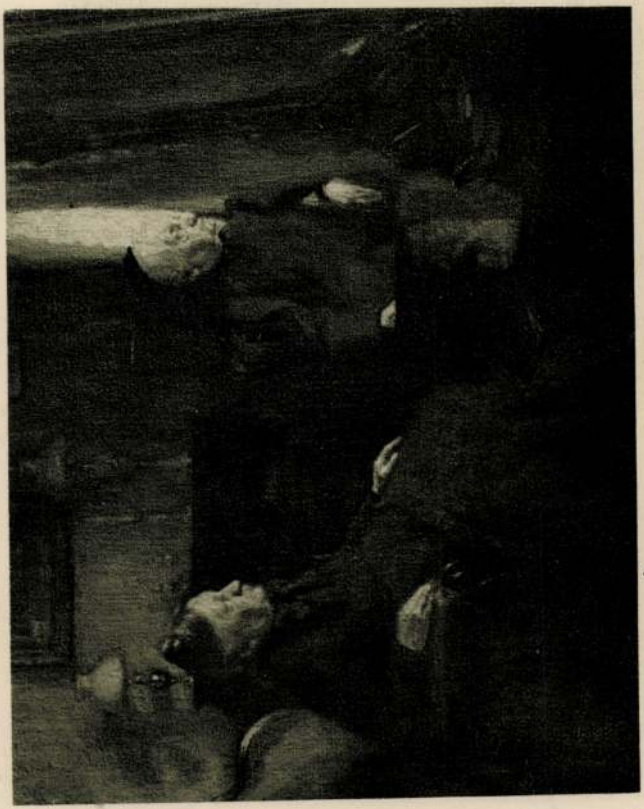

RÉTNY ISTVÁN: CSALÁDI INTERIEUR

KMTárs. Magyar Táj-és
életk. kiáll. 1927

CSUK JENŐ: VIHAR A PUSZTAI ÚTON

SZÜLE PÉTER: FEHÉRRUHÁS LEÁNY
A Szinyei Merse Pál Társaságnak a Nemzeti Szalónban rendezett IV. kiállításából

MAGYAR MŰVESZET
1933.

RÉTI ISTVÁN: OLVASÓ NŐ
A Szinyei Merse Pál Társaságnak a Nemzeti Szalónban rendezett IV. kiállításából

SZŐNYI ISTVÁN: ÁTKELÉS A DUNÁN

Réti István

K

RÉTI ISTVÁN: ÉDESANYÁM

KMTais 1932. febr. – márc.

Kiáll

Réti István : Önarckép

Révész felv.

Magyar Művészet
1937. 357. l.

Bernáth Aurél : Leány, kecskével Révész felv.

Réti István

M. N. K.

ZALA Tibor grafikus

Illusztrációi József Attila versciklusaihoz, kiállítva az 1960-as velencei Biennálén

Magyar Nemzet 1960 (XVI.) 109. sz. 3. l.

(d.) Derkovits-kiállítás Velencében

Pelli István: Magyar
nagy mivészlelek
Bp. 1954.
(1923-1924) 209 dd

K

~~Ferenczy Károly~~

~~Hollósy Simon~~

mincs

Céd

Réti István

cród

Lyka Károly:

Nagybánya bölcsö-

jenél. Müvészeti

Szalon (Kolozsvár)

1930. V. évf. 3-4. sz

P

jegyzék ..... t.

ugta

.....

..... *havára eső fize-*

állampénztárnál felvettem.

..... *hó* .....

Réti István

Thorma János

1912

Nagybánya ünnepe. — Séta a jubiláris tárlaton. — Írta ifj. Kárpáti Endre. Független Magyarország, aug. 4.

Nagybánya. Írta Jean Preux. A Hét, aug. 4.

A nagybányai festőkolónia történetéből. — Réti István munkájából. — Nagybánya, aug. 1.

Séta a képkiállításon. Jeltelen cikk. U. o.

A nagybányaiak. Írta Lyka Károly. Uj Idők, aug. 11.

Országos képkiállítás Nagybányán. Írta ifj. K. E. Alkotmány, aug. 4.

Ein ungarisches Barbizon. (Nagybánya.) Írta Max Ruttkay-Rothauser. Pester Lloyd, aug. 4.

(Művészet 1912, 287. l.)

Nagybánya. Irta Ambrózy Ágoston, Élet és Littera-tura, I. 9. szám.

FESTÉSZET

A „nagybányaiak". Irta dr. Zárándy György. Világ, aug. 22.

1912

M. O. 327. l.

Pörgölni

~~A helység látkép~~

Az előte

folyik, mely kér

kist van, balró

a kastélyt látju

~~kattal a~~ a mellé

plomos ⊥ és a kas

hegység képezi,

Az égbolt felhős.

„PERG

Rézmethet, méret

Lisza

⊥ a melyen innen, ~~lévő~~ a, házcsoport kőépső épü-
letén: „M: G: F:" betűk irvák föl,

A piemonti herceg megszemlélte a líbiai határerődítéseket

Tripoli, augusztus 16.
(Stefani.)

A piemonti herceg ma *Balbo* tábornagy és több más magasrangú tiszt kíséretében megtekintette a libiai nyugati határ erődítéseit. A piemonti herceg az erődítések fölött repülést is végzett; a katonai repülőgépet Balbo tábornagy vezette. Este a piemonti herceg és kísérete Tripoliszba tért vissza.

Az olasz trónörökös és Balbo légügyi tábornagy, főkormányzó jelenlétében keddre virradó éjszaka Tripoliban nagyszabású repülőgyakorlat volt. A repülőgépek többízben színlelt támadást intéztek a város ellen. A gyakorlatokon légelhárító alakulatok, a helyőrség tagjai, valamint a lakosság is résztvett. A gyakorlatok képet nyujtottak a légvédelmi szervezetek magas színvonaláról és felkészültségéről. A gyakorlatok befejeztével az olasz trónörökös előtt több gyalogos hadoszlop vonult el.

Hegymászás teljes tüzérségi felszereléssel

Torinó, augusztus 16.

Az alpesi első tüzérezred tüzérei most befejezett gyakorlataik során két igen nehéz hegymászó-teljesítményt végeztek. Az egyik csapat *teljes tüzérségi felszereléssel* a 3559 méter magas Mont Emiliusra hágott fel, míg egy másik — ugyancsak teljes felszereléssel — a Roccamelata 3538 méter magas csúcsát mászta meg.

Finnország nagyszabású erődítményeket épít Karélia keleti határán

Stockholm, augusztus 16.

Skoeld svéd nemzetvédelmi miniszter az idei finnországi nagy hadgyakorlatokon való részvétele után Stockholmba visszatérve, a lapok tudósítói előtt kifejezést adott annak a rendkívül kedvező benyomásnak, amelyet a finn csapatok testi erejéről, felkészültségéről és felfegyverkezéséről szerzett. Hozzátette, hogy Karélia keleti határán nagyszabású erődítmények készülnek, amelyek céljaira *300.000 finn állampolgár lemondott egynapi fizetéséről, béréről vagy jövedelméről.*

Drinápolynál megkezdte nagygyakorlatát a török hadsereg

Isztanbul, augusztus 16.

Kedden kezdődött Drinápolynál a török hadsereg nagygyakorlata, amely *augusztus 21-ig tart.* Ismet Inönü államelnök, a miniszterelnök, továbbá a kormány tagjainak nagyrésze kedden a gyakorlat színhelyére utazott. Isztanbult is bevonták a gyakorlatba. A feltételezett légi támadásra való tekintettel a városban nappali és éjjeli légvédelmi gyakorlatokat tartanak.

Kairó, augusztus 16.

Csütörtökön egy tüzérkapitány vezetésével egyiptomi katonai küldöttség szállt hajóra Alexandriában, hogy megtekintse a Kelet-Tráciában lezajló török hadgyakorlatokat. Az egyiptomi katonai küldöttség megszemléli a török katonai intézményeket, fegyvergyárakat és erődítéseket.

Az angol hadgyakorlatok próbagyakorlatai

London, augusztus 16.

A szárazföldi hadsereg szeptemberre tervezett nagyszabású hadgyakorlatainak próbagyakorlatai teljes ütemben folynak. A szeptemberi hadgyakorlatokon *olyan nagyszámú katonaság vesz részt, amennyit a világháború óta még egyetlen alkalommal sem vontak össze.* A most folyamatban lévő gyakorlatok hétfő reggel kezdődtek Anglia középső részén, Hantingdonshire vidékén. A mostani gyakorlatokon behatóan tanulmányozzák *a gyors csapatszállítás és a nagy lövegek álcázásának kérdését.*

Hétezer angol katona érkezett Szuezbe

Szuez, augusztus 16.

Szerdán hétezer angol katona érkezett Indiából Szuezbe. A csapatok a libiai határ mentén, valamint Mersa-Matruhban fognak állomásozni.

Brum amerikai altábornagy lesujtó bírálata a hadsereg szervezetlenségéről

Newyork, augusztus 16.

Brum altábornagy, a Newyork állambeli Plattsburgban a parancsnoksága alatt álló 1. hadtest hétezer tisztjéhez és altisztjéhez szerdán beszédet intézett és bírálgatta a hadtest minőségét, amely mintegy 75.000 főnyi szövetségi csapatból és nemzetőrből áll és jelenleg a virginiai és a Plattsburg melletti hadgyakorlatokon vesz részt. Brum altábornagy *igen hiányosnak mondotta a hadsereg szervezettségét* és a nemzetvédelem megerősítésére hozott legutóbbi intézkedéseket. Kijelentette, hogy a mozgósított csapatok egyáltalán *nem nevezhetők hadseregnek*, hanem legfeljebb rosszul felszerelt csapategységek gyüjteményének. A 321.475 teljes létszám helyett csupán 75.000 ember állt rendelkezésre. 480 darab 2.5 centiméter kaliberű ágyú helyett csupán 300 és 432 darab 15.5 cm. kaliberű tarack helyett csupán 84 áll rendelkezésre. Ugyanez a helyzet a gépfegyverek tekintetében, mert 4926 helyett csupán 1863 gépfegyvere van a hadtestnek.

Kacagó orkán kíséri végig

nagyszerű vígjátékát

Rendezte: W. Liebeneiner

Herti Kirchner
Cristl Mardayn
Paul Henkels
Gerdam Terno

Vihar egy kalap körül

TERRA-FILM

PREMIER MA!

Atrium • City • Kamara

Hitler negyedszázaddal ezelőtt lett katona

Berchtesgaden, augusztus 16.
(Német Távirati Iroda.)

Abból az alkalomból, hogy *Hitler negyedszázaddal ezelőtt lépett be, mint önkéntes, a 16. bajor gyalogezredbe, Göring* vezértábornagy szerdán felkereste a Berghofban Hitler vezért és a maga, valamint a német hadsereg nevében jókívánságait fejezte ki előtte. Hasonlóképpen jókívánságait tolmácsolta az évforduló alkalmából táviratban a hadsereg és a tengerészet főparancsnoka, valamint a vezérkar főnöke. *Himmler* SS birodalmi vezető a nemzeti szocialista védőosztagok jókívánságait személyesen fejezte ki Hitler vezér előtt. A kancellár szerdán délután a Berghofban fogadta a 19. (müncheni) gyalogezred küldöttségét. Ez az ezred ápolja a volt 16. »List« bajor gyalogezred hagyományait. *Zarn ezredes tolmácsolta az ezred szerencsekívánatait abból az alkalomból, hogy a vezér és kancellár 25 évvel ezelőtt az ezred kötelékébe lépett.* Hitler kancellár közvetlen szavakkal köszönte meg az üdvözlést és a küldöttség minden tagjának sajátkező aláírásával ellátott fényképét ajándékozta.

311'62 kilométeres átlagsebesség a 10.000 kilométeres távon

Uj világrekord

Párizs, augusztus 16.

Rossi repülőőrnagy 311.621 kilométeres átlagos sebességgel tízezerkilométeres távon új sebességi világrekordot állított fel kétmotoros 1920 lóerejű »Amiot 370« jelzésű gépén. *Rossi* Istres—Orly—Bordeaux—Toulouse—Istres—Lyon—Istres—Nimes—Istres útvonalon állította fel új rekordját.

Ujabb templomfosztogatás Kassán

Kassa, augusztus 16.

Szerdán délben a kassai Domonkosok-templomának egyik takarítónője tetten ért egy embert, aki álkulccsal felnyitotta a templomi perselyt és pénzt vett ki belőle. Az asszony rendőrért szaladt, aki előállította a persely-fosztogatót. Megállapították, hogy *Fekete* Károlynak hívják és a premontrei templom orgonafujtatója. Bevallotta, hogy már hosszabb ideje fosztogatja a Domonkosok templomának perselyeit. Kulcsot csináltatott a templomi perselyekhez, de azokat sohasem fosztotta ki teljesen, mert ez feltűnő lett volna, hanem csak kisebb összegeket vett ki belőlük. Feketét előzetes letartóztatásba helyezték és átadták a királyi ügyészségnek. A rendőrség tovább folytatja nyomozást, *mert keresi az összefüggést a mult hetekben történt három és a mostani templomfosztogatás közt.*

A Nemzeti Önállósítási Alapról szóló rendelkezések kiegészítése a visszacsatolt területeken magyar nemzeti érzésükkel kitüntek érdekében

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A magyar királyi minisztérium a *Nemzeti Önállósítási Alapról* szóló 4600—1937. M. E. számú rendelet kiegészítése tárgyában a következőket rendeli:

1. §. A Nemzeti Önállósítási Alapból az alap állami költségvetésében megállapított bevételeinek *legfeljebb egynegyed része erejéig*, a 4600—1937. M. E. számú rendelet 1. §-ának 4. bekezdésében megállapított korlátozásra való tekintet nélkül lehet kölcsönöket nyujtani az említett rendelet 1. §-ának 4. bekezdésében meghatározott személyeknek is, ezek közül pedig különösen azoknak, *akik a Magyar Szent Koronához visszacsatolt felvidéki, illetve kárpátaljai területeken magyar nemzeti érzésükkel kitűntek* és ennek következtében jutottak olyan helyzetbe, hogy önállósításuknak méltányos kölcsönnel való támogatása indokolt.

2. §. A jelen rendelet a Nemzeti Önállósítási Alapról szóló 4600—1937. M. E. számú rendeletnek egyéb rendelkezéseit, valamint a 2278—1938. M. E. számú, úgyszintén a 6100—1939. M. E. számú rendelet rendelkezéseit nem érinti.

3. §. Ez a rendelet kihirdetésének napján lép hatályba.

A tengerbe zuhant és elpusztult a london—stockholmi repülőgép

Öt halott — Crossley képviselő is az áldozatok között van

London, augusztus 16.

A British Airways angol légiforgalmi társaság közleménye szerint Seelandtól délre, Fording közelében a tengerbe zuhant a társaság egy személyszállítógépe, amely útban volt Stockholm felé. Négy utas, valamint a rádiókezelő életét vesztette. Csak Wright angol pilóta menekült meg.

A szerencsétlenül járt repülőgép roncsait kedden este búvárok megtalálták. A gép körülbelül 15 méter mélységben volt a tenger fenekén. A fülkék ablakai össze voltak törve.

A repülőgép roncsait szerdán kiemelték. A gép öt utasának holttestét partrahozták. Megállapították, hogy a hirtelen zuhanás következtében az egyik motor kiszakadt a gépből, a másik motor gépcsavarja pedig darabokra tört.

Az áldozatok között van Crossley konzervatív képviselő is.

Panama és Texas között a tengerbe zuhant egy tengerészeti repülőgép

Két halott

Newyork, augusztus 16.

Egy tengerészeti repülőgép — fedélzetén négy emberrel — Panamából Texasba menet a tengerbe zuhant. A személyzet négy tagja közül kettő megmenekült, kettő odaveszett.

EDWIGE FEUILLIÈRE nagysikerű bemutatkozása:
SZÉLHÁMOSNŐ VOLTAM!
Briliáns francia bűnügyi vígjáték.
Budapesten egyedül Hollywood filmszalón Bethlen-tér 3. Tel.: 142-455.

Takács tanár előkészítője néhány középiskolai felvételről lemaradt fiú és leány részére (bentlakók, bejárók). Nyári cím: Máriabesnyő, Fenyvesi nagy-út 19. szeptemberben Kmetty-utca 20 (Telefon 117-969.

Három kitüntetés

Réti István, Glatz Oszkár, szentgyörgyvári Gyenes Lajos

A művésztársadalom nyári pihenőjét örömhír verte fel. Három kiváló tagját a kormányzói kegy kitüntette. Igaz, hogy minden éremnek két oldala van. Ennek is. Hiszen Réti István és Glatz Oszkár főiskolai tanárságuktól való visszavonulásuk alkalmából kapták a kitüntetést. Csak Gyenes Lajost érte munkássága delén a méltó elismerés.

Réti István pályája egy áldozatos élet példaképe. Idestova ötven éve, hogy a *Bohémek karácsonya* című festményével (Szépművészeti Múzeum) jelentkezett! Nemrég kerültek a kezembe a *Magyar Siriusz* és a *Nemzet* elsárgult lapjai, melyekben lelkesen üdvözöltem [illegible] Előkezetes az a másik képe is, melyben anyját és nagynénjét festette a kisvárosi tiszta szobában, rendkívül finom atmoszféra csöndjében. (Szépművészeti Múzeum.)

De most nem a festőt érte a magas kitüntetés, hanem a festő-tanárt, azt, ki mikor hazatérve Nagybányára, Hollósy mellett az ifjú festők természetlátásának megtisztítására vállalkozott, oly sikereket ért el, hogy évek múlva meghívták a festőakadémia tanárának. Itt azután apostoli buzgalommal élt hivatásának, a festőt elnyomta magában, hogy kiszabadíthassa a főiskolát régi német rendszerének béklyóiból. Nem vált elvont elméletekbe temetkező salabakterré, mert elveit festői tapasztalataiból vonta ki. Arra tanította a keze alá került művésznövendékeket, hogy tanulják meg a természet előtt felbukkanó intuiciókat megragadni s formába önteni. Gyönyörködött tanári sikereiben. Ez kitöltötte egész lényét. S íme, utódja, méltó tanítványa, *Szőnyi* István, az új magyar mesterek eleje.

Glatz Oszkárról, mint tanárról és emberről elmondhatjuk, hogy *solitaire*, egyedül áll, még a mai világban is önzetlenül tudja szeretni az Embert, nemcsak növendékeit, de festőtársait is. Emlékezünk, milyen feltűnést keltett a rádióban tartott felolvasása Fényes Adolfról, aki pedig nemcsak festőtársa, de ugyancsak a magyar népi élet tárgykörében dolgozik. De hogy ezen csodálkoztak a népek, azt Glatz Oszkár sehogy se tudta felérni ésszel. Az ő természetéből úgy buggyant az ki, ez a szeretet, mint ahogy a madár csicsereg.

Mikor vagy egy félszázada feltűnt a nagybányaiak kiállításán, már akkor is azt festette és úgy festette, mint tegnap délben, festette a falut, a falusiakat és a falu életét. Azóta jár-kél a nagyvilágban, hóna alatt a tábori székkel, s ha valami uccán, teremben, bárhol megkapja, leül eléje, jól megnézi. Azon nem kell már töprengenie, mikép önti formába, mert stílusa kész. Gyulai Pált úgy rajzolta, amint szigorú szemmel lapot olvas. Mikszáthot amint pipaszárja mellett mesél. Alexander Barnátnál az kapta meg, hogyan gyötrődik összeráncolt homlokkal a gondolattal, míglen húsos néger ajkán megjelenik a kerek mondat. Csak az életért rajongó altruista tudja úgy élvezni a világ nyugodt szépségét. A nemzeti gondolat rajongója ő írásaiban és ruhájában. Az elsők egyike, ki magyar gúnyát öltött. Mert bár német a neve, mély magyar ő, az volt és az marad.

A harmadik kitüntetett, *Gyenes* Lajos annak a közmondásnak az eleven példája, hogy aki a virágot szereti, rossz ember nem lehet. Gyenes pedig virág-festő. Csakhogy a nem virágot, rózsát vagy szekfűt fest, hanem *egy* rózsát, de azt azután egyéni voltában, mert ismeri testét-lelkét, tud a nyelvén. Így ismeri ő társai búját-baját, együtt érez velük és egyetlen életcélja: segíteni, ahol segíteni kell. A *Munkácsy* Céhben éveken át együtt dolgoztunk. Soha ilyen tiszta önzetlenséget. Most a művészszövetség igazgatója, s ha örül méltóságának, bizonyára azért, mert reméli, hogy ennek a révén könnyebb lesz új segélyforrásokat nyitni. Rajztanár, önálló módszerrel, festőművész, egyéni érzéssel, de főleg Ember, nagy szívvel.

Dr. Lázár Béla

Minden utazási ügyben

vasúti, hajó, repülő és hálókocsijegyek, egyéni és társasutazások, szobafoglalás és valutaigénylés

forduljon AZ EST

utazási és menetjegyirodájához

Budapest, VII., Erzsébet körút 18—20

A negyvenéves asszony

A *Jour life*-ban egy amerikai írónő, Constance *Foster* mulatságos cikket írt a multkoriban a negyvenéves asszony öregedéséről, amelyben az amerikánus felszínességgel meglepően szellemes módon száll szembe. A legtöbb nő ugyanis éppen a negyvenes évek választóvonalához érve kezd gondolkozni a megöregedésről s amikor már rendszerint késő, mint egy elfutó káprázat után, kapkod fuldokolva az ifjúság után s ha a megereszkedő ízületek, a meglazuló vonások kétségtelenül jelzik is a jelenlévő valóságot, az átélt évek számát — legalább a külsőleges rekvizitumokkal felszerelik magukat, hogy fiatalt mutassanak. Ez a kapkodás sokszor egészen tragikus kátyukba viszi nem egy asszony életét, a szépészeti tortúrák, operációk kínos igyekezetén kívül egy erőltetett, hamis fonákságra, oktalan látszatokra dresszírozott ferdelelkűséget eredményez. Negyven év nagy idő — a fiatal leány testi-lelki önmagáraébredésének édes kezdetétől, a szerelem, a szenvedély, a családi élet ezer változatának átéléséig mennyi alkalmat ad arra, hogy a negyvenedikbe forduló asszony felkészültebb valóságérzéssel nézhessen a továbbiak elébe. Egy negyvenéves asszony volt szerető és anya, lelkén átviharzott a szerelem és az anyaság ezer megejtő hulláma, hitt és csalódott, boldog volt és volt talán reményevesztett is, szóval annyi mindenen keresztülment, hogy szinte a negyvenéves férfinál is érettebbre érhetett, hiszen a férfinál kiváltságosabb élményekből is kijutott neki: lehetett anya. Mégis egyszerre bakfisszoknyát öltenek, gyermekeiken túltéve, mert egyszerre úgy érzik, a »fiatalságot mindenáron meg kell tartani«. Ahelyett, hogy okosan mennének az öregedés elébe, mert hisz az a leghathatósabb fegyver a szerelem megtartásában is, szeleburdian játsszák meg a 29 éves látszatát. El akarják hitetni magukkal, hogy az élet még nem mult el, még csak most kezdődik minden édességével. Pedig az élet nem negyvenéves korban kezdődik, de semmi oka az asszonynak, aki elérte, hogy szerencsétlennek érezze magát, sekély a lélek, amely ettől boldogtalan s azt hiszi, hogy e négyszer tíz esztendő a pusztulás gödrei elé vezette volna. Négyszeres prizmán több vetület tükröződik — ezután is jöhet még gazdagodás.

De Constance Foster nem ezeket korholja elsősorban. Helén barátnőjét említi meg névszerint, aki, mert már negyvenéves, nincs tekintettel férjére, otthon hanyag és régi ruhákban jár. Ó, igen, ismerjük a típust, ócska papucsok, kócos haj, szakadt harisnya és cérnaspulni ennek a kelléktára, akárcsak a másik típusnak a szemöldökszedő tű, az arcdunsztoló gép és a melloperáció. »Helén« nem tudja, hogy egy asszony akkor veszti el vonzóerejét, mikor lemond róla s ezt nem tudja szegény, — a kozmetikai intézetbe járóval ellentétben, aki olyan bájakat szeretne magának, amilyenek csak bakfisoknak járnak ki.

De a szellemi tunyaság is negyven évnél kezdődik. Aki az arcát minden héten elviszi ápoltatni, eszét parlagon hagyja. Ha körmei nem lennének lakkozva, nagyon kétségbeesne, az viszont nem jut eszébe, hogy elméjét is csiszolnia, élesítenie kellene. Csak arra van gondja, hogy autójából ne hiányozzék az olaj, de agyát már évek óta nem frissítette fel.

És ekkor jön rendszerint a »másik« szerelem a férfi és a nő életében is. Az életük közös kapcsai ehhez éppen eléggé meglazultak. Az amerikai írónő barátait emlegeti fel, akik az ezüstneműt gondosabban kezelték, mint szerelmüket, a kopaszodó férfifejről és a hanyag pongyoláról mindketten másfelé tekintenek és másvalakit vesznek észre. Constance Fostert csupán egyetlen év választja el a negyventől, de józan, igazán reális amerikai lényét nem tölti ez el hisztériával. Az ondulált és platinaszőke flapperek elébe idézi a rejtélyes Mona Lizát, legyenek olyanok negyvenéves korukban.

Nyugodt fölényével, titokzatos mosolyával ez az asszony egyesíti magában mindazt, amit férfi valaha is kívánatosnak tartott egy asszonyban. Ez az asszony már szeretett és átfújt rajta a szenvedély viharja, de van benne még, amit nem mutatott meg, ami még vonzó, érdekes, értékes, minden férfit varázslatába tud vonni, pedig semmi vámpíri nincs benne, semmi démoni. Csak az érett asszonyiság kiegyensúlyozottsága, édes, nőies magabiztossága, önállósága, okos tartalmassága, amelyet negyven év nem képes kifosztani, sőt csak növelni tud. Nincsenek ezen az arcon hamvas rózsák, de egy mélységes komolyság, romolhatatlan értéktudat, egy sugárzó büszkeség, hogy nő létére negyven éven át csak gyarapodott, habár mindig adott és tud még ezután is adni, barátságból, szeretetből, kölcsönös becsületből, olyan élettársnak, olyan férfinak, akivel az élet nagy élményére érdemes közösen vállalkozni.

Bakfist játszó negyvenéves asszonyok, tanuljatok meg tőle komolyan vizsgálódni, éveitek és életetek igaz értelmén gondolkozni.

Erdős Jenő

A Gyöngyös Bokréta bemutatkozása

A Gyöngyös Bokréta kedden este nagy sikerrel mutatkozott be a Városi Színházban. Mint már megírtuk, az idén a visszacsatolt Felvidék bokrétái gazdagítják a Gyöngyös Bokrétát. A számban és színben meggazdagodott bokréta 17-én tartja második bemutatóját, amelyen fellép a komáromszentpéteri és a hontmegyei nagyhindi Bokréta. Az előbbi az árgyilus táncot járja el, mely bizonyára a mesebeli Árgyilus királyfiról kapta a nevét. Ugyancsak a komáromszentpéteri bokréta táncolja el a sallai táncot, mely a menyasszony búcsúztatásának koreográfiai kifejezése. A nagyhindiek szintén egy változatos menyasszonytáncot mutatnak be. Műsorra tűzték a maconkai népi játékokat, Báta aratóünnepét, Homokmégy párnatáncát, a hollókői bakuszt, a törökkoppányi csókpohár nevű menyasszonykérést, Pusztafalu virágtáncát, a szanyi legények verbunkosát, az érsekcsanádi szőlőőrzést.

A Gyöngyös Bokréta a Városházán és az Országzászló előtt

A Gyöngyösbokréta szereplői már kilenc év óta évről évre felvonulnak a Városházára, hogy köszöntsék a főváros vezetőségét a szíves vendéglátásért. Ezidén a menet a Városi Színház előtti térről a Rákóczi úton, a Kossuth Lajos uccán és a Városház uccán át vonult a Városháza udvarára. A menet gyönyörű, színpompás látványt nyujtott: az élen kun csikósok, mögöttük szanyi legények lovagoltak. A lovasok után két magyar legény széles fehér szalagot vitt, ezzel a felírással: »*Magyar, ápold régi hagyományaidat!*« A lovasok után színes népi viseletben asszonyok és lányok következtek, akiket taps fogadott.

A Városházán a bokrétások elénekelték a Himnuszt, majd *Bencze* József nosszuheteényi aratógazda »igaz magyar paraszti szívvel« köszöntötte a polgármester képviseletében a tanácsnoki kart és a főtisztviselők élén megjelent *Bódy* László alpolgármestert. Az alpolgármester beszédében szívesen köszöntötte a megnagyobbodott haza gyöngyösbokrétás szereplőit. Az alpolgármester beszéde után *Kovács* István koppányszántói kántortanító beszéd kíséretében átnyujtotta az alpolgármesternek a búzakalászokból font és virágokkal díszített népművészeti függőkosarat.

A városházi ünnepség után a gyöngyösbokrétások menete *a Szabadság térre vonult, az Országzászló elé.* A teret sokezer főnyi magyar és többszáz külföldi töltötte meg. Az Országzászlónál megjelent *Bódy* László alpolgármester, *Felkay* Ferenc és *Szebeny* József tanácsnok, K. *Markos* Béla, a Székesfővárosi Idegenforgalmi Hivatal igazgatója, valamint az Országzászló Bizottsága elnökségének tagjai: *Urmánczy* Nándor, *Javorniczky* Jenő, vitéz *Pólya* Antal miniszteri tanácsos, *Grill* Lóránt ügyvezető-igazgató. A székesfővárosi tüzoltóság zenekara eljátszotta a Himnuszt, majd *Cselényi* Pál országgyűlési képviselő az Országzászló emelvényén nagy beszédben köszöntötte a 400 tagú bokrétás csapatot. »A mi boldogságunk csak akkor lesz teljes, — mondta — ha nemcsak táncaitokban, éneketeikben gyönyörködhetünk, hanem az egész magyar nép boldog és békés életében is.« *Cselényi* Pál beszédére *Csepreghy* Kálmán kéméndi igazgató-tanító válaszolt. A beszédek után a felvidéki bokrétások élén *Paulini* Béla néhány szó kíséretében az Eszak szobrának talapzatára tette az Országos Magyar Bokréta Szövetség koszorúját, majd megkoszorúzta a többi irredenta szobrot is. A szép ünnepség a Hiszekegy eljátszásával ért véget.

— **Száz magyar középiskolai tanuló utazik Olaszországba.** Az olasz kormány száz magyar középiskolai tanulót meghívott Olaszországba kétheti tartózkodásra. A középiskolásokat azokból az iskolákból válogatták ki, amelyekben olasz nyelvet tanítanak. A legjobb eredményt elért tanulókat a tanulmányúttal jutalmazzák. Az Olaszországba utazó csoport elutazása előtt *Prém* József vezető tanárral megjelent az olasz követségen és megköszönte gróf *Vinci*, olasz követnek az olasz kormány vendéglátását. Az olasz követ a száz magyar diáknak kellemes olaszországi tartózkodást kívánt. A csoport csütörtökön reggel 8 órakor indul a déli pályaudvarról.

Megjelent az 1940. évi

NOUVEAU PETIT LAROUSSE ILLUSTRE

A legtökéletesebb francia kézi lexikon

1770 old. 6560 képpel és térképpel. Ára kötve **P 11.20**

Kapható AZ EST könyvkereskedésében, VII., Erzsébet-körút 18—20

Réti István

173. Réti István: Herczeg Ferencz arczképe.

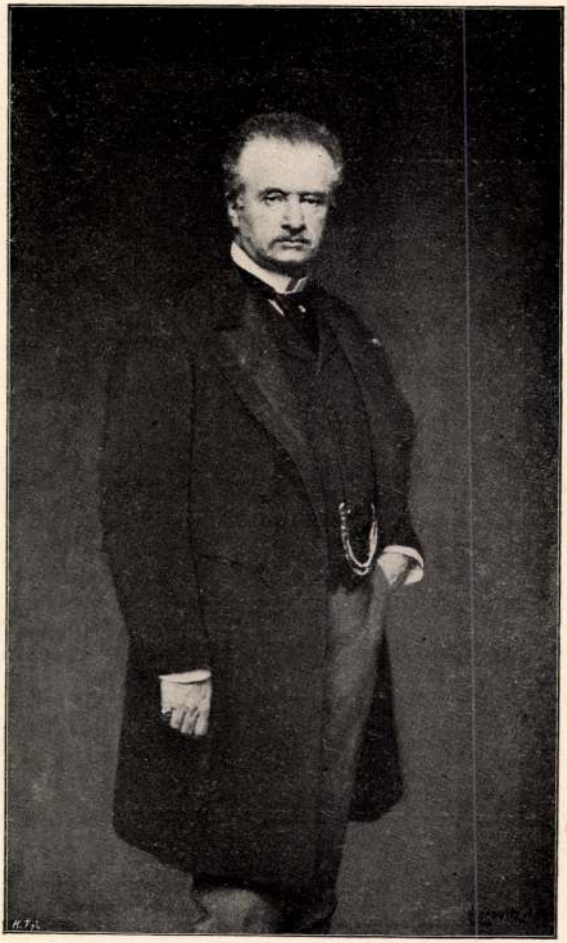

193. Horovitz Lipót: Férfi arczkép.

Réti István

l.

Lykafest 1896-1914

41. l.

43. l.

(többször)

44. l.

MDK

Réti István

Nemzeti Szalon 54. csop. kiáll. 1927. jan.

Péti Istvan

Nemzeti Szalon 5/4. csop. Kiáll. 1927. jan.

MDK

Réti István

Modern festők csoport-kiáll. N. Szal. Magyar Hirlap 1907. évf. 59. sz.

Réti István

Szerepel a „Nagybányai festészet" c. kiállítás a Nemzeti Galériában

Vigília, 1963. 4 sz., 246 old.

MDK

Réti István

az alábbi kiállitás biráló bizottságának tagjává választották

A varsói kiáll. előkészületei. Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1927. márc. 15. 44.l.

Réti István, Jestő

Székes Jehér várott „A századforduló művészete" c. kiállításon bemutatásra kerül a nagybányai művészetet jól szemléltető két műve.

Rózsa Gyula: Jegyzetek kiállítások ról

8.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1965. jún. 3.

MDK

Réti István

Szőnyi István. RátStr. 1012.1.

bj Salók. 1890
IV. č. 3 sz. 53. l.

Réti István: Archip.

Lej Salók. 1896
II é. 41. sz. 285. l.

Réti István: Hallóssy Simon.

Uj Idők. 1897
III. é. 43 sz. 296.

Réthy István: Édes szavak.

M.D.K.

Réti István

Festőművész.

Meghalt Háy Károly László Munkácsy dijas festőművés
Magyar Nemzet 1961. jan.24. 7.old.

M.D.K.

Réti István

Festőművész.

Nagy részvéttel kisérték utolsó utjára Csók István.
Magyar Nemzet 1961. febr. 9. 4.old.

M.D.K.

Réti István
festő

A Nagybaingai művésztelep
című könyvben a művész
külön fejezetben emlékezik
meg Pink Jánosról.

Fraub János: Pink János
Élet és Irodalom, 1965. szept. 18 - 9 lap.

MDK

Réti István

Tihanyi János Lajos. N. Szalon. 46. csop. kiáll. kat. 1925. okt.

M.D.K.

Réti István
festő

1954-ben Végvári Lajos
a Szabad Művészetben
foglalkozott a művész
„Agitátor" című képével.

Horváth Béla: Kernstok Károly „Vonható hajósok" című képéről.

Művészet, 1965. július – 11 lap.

Péti Lehel
festő

M.D.K.

Méltatás.

Kiss Ákos: Bíró Ferenc festészetéről
Művészet, 1965. július – 37 lap

MDK

Réti István festő

B.G. II. 535 l.

M.D.K.

Réti István.

Festőművész.

Vörös Géza emlékkiállitása a Műcsarnok kamaratermében.

Magyar Nemzet.1961. szept.1. 4.old.

M.D.K.

Réti István
festő-

Méltatás.

Bakó Miklós: Schönberger Armand
Művészet, 1965. aug-17 lap.

MDK

Réti István

Vitéz Mátyás, festő. E.G. II. 595.l.

MDK.

Réti István

Müvei a pécsi Modern Magyar Képtárban

Dunántuli Napló 1965 juni.24lap 5.

MDK.

Réti István

Müvei a Nemzeti Galériában

Kisalföld 1965 május 9.lap -

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
12.

Péczely

R é t i I s t v á n :

Intérieur.

A Ráth-György dij nyertese.

Olajfestmény.

M Ű V É S Z E T
IX.évf.1910.
417.l.

Péczely

R é t i I s t v á n :

Tanulmány/Szakállas férfi/

Szénrajz

M Ű V É S Z E T
XI.évf.1912.
60.

Péczely

R é t i I s t v á n :

Tanulmány/Anya gyermekkel és cicával/

Szénrajz

MŰVÉSZET Péczely
XI.évf.1912.
64.

Réti István:

Tanulmány/Ülő öregasszony/

Olajfestmény.

M Ű V É S Z E T Péczely
XI.évf.1912.

48.

R é t i I s t v á n :

Kenyérszegő nő:

Olajfestmény.

Ardo dr.gyüjteményében.

M Ű V É S Z E T Péczely
XI.évf.1912.
49.

R é t i I s t v á n :

Intérieur.

Olajfestmény.

Magyar Művészet 1926.9.o. Kerényiné

Réti István:Szőlőhegy.
A székesfőváros tulajdonába

MŰVÉSZET Péczely
XI.évf.1912.
45.

Réti István:

Arckép/Huszártiszt/

Olajfestmény.

MŰVÉSZET Péczely
XI.évf.1912.
51.

Réti István:

Arckép/Öreg asszony,az Intérieur
e.festményhez/

Olajfestmény.

Magyar Müvészet 1927.25.o. Kerényiné

Réti István:Családi interieur.1909.
Stoll Károly tul.

M Ű V É S Z E T . Péczely
II.évf. 1903. Béla
333.l.

R é t i I s t v á n :

Hazafelé.

Rajz.

Egész oldalas reprodukció.

M Ű V É S Z E T
XI.évf.1912.
57.

Péczely

R é t i I s t v á n :

Bohémek.

Olajfestmény.

Szépmüvészeti Muzeum.

M Ű V É S Z E T Péczely
XI.évf.1912.
61.

R é t i I s t v á n :

Önarckép.

Olajfestmény.

Magyar Művészet 1926.376.o. Keresényiné

Réti István:Nagybányai táj./Szent János völgyi részlet/ A berlini magy.kir. követség tulajdona.

Magyar Művészet 1926.375.o. Kerényiné

Réti István:Családi interieur.1911.
Schuller Gusztáv tulajdona

M Ű V É S Z E T Péczely
XI.évf.1912.
54.

R é t i I s t v á n

vázlatkönyvéből/Leányfej/

Szénrajz.

-M Ű V É S Z E T Péczely
XI.évf.1912.
51.

R é t i I s t v á n :

Arckép /Bajuszos férfi/

Olajfestmény.

Réti István: A honvéd temetése

Nouvelle Revue de Hongrie 1943.
XXXVI. année, LXVIII. tome, 175 lap.

Réti István: Arckép

Nouvelle Revue de Hongrie 1943.
XXXVI! année, LXVIII. tome, 174 lap.

LENGYEL FILMHÉT

Öten a Barska utcából

1947. Lengyelország. Varsó még romokban áll, mindenütt a fasiszta rombolás átkos kezenyoma. Égnek meredező csonka faldarabok halott ablakszemek, törmelékhegyek, meztelen, rozsdás, bombától görbített tartóvasak... Városregető, — de nem eltemetett város. Füstölgő kéményű gyárak, felmagasodó épületek, széles, hatalmas utak tanúsítják: Varsó szebb lesz, mint valaha. De a felemelkedés útja nem egyszerű.

A háború, a szülők elpusztulása, nélkülözés, nyomor, rossz társaság nem egy fiatalt indított a züllés útjára, rabolnak, isznak, a munkát messzi elkerülik...

Öt tizenhét év körüli fiú áll a bíróság előtt. A vád ellenük: lopás. Másra is van gyanú, de bizonyíték csak erre. A lengyel nép bírósága messzemenően jóindulatú: elítéli őket, de az ítéletet próbaidőre felfüggeszti. Így indul az *Öten a Barska utcából* meséje. Mikor a film végére érünk, jó érzéssel mondunk búcsút ezeknek a fiataloknak, mert igaz úton járó hasznos, becsületes, sokatigérő emberekké lettek. *Hogyan jutnak el a bűntől a felemelkedésig* — ez a film története. Emberi, igaz történet. A film írói mély társadalom és emberismeretről tettek tanúságot. A cselekmény menete, a jellemek fejlődése meggyőző. Nem művi úton, a film íróinak szándékából válnak ezek a fiatalok becsületessé, hanem törvényszerűen: az épülő szocializmus szabaddá teszi a felemelkedésük, becsületes életbe való visszatérésük útját. Megbecsülés, büszke hírnév, tiszta, boldog szerelem az osztályrészük. Jacek ez a féllábú, bűnében is kedves, jószándékú fiú elindul, hogy újságíróvá legyen. Zbych-ből zongoraművész lehet. Marek és Kazek kiváló szakmunkásokká fejlődnek. Az új társadalom legyőzi körülöttük és bennük a régit, a züllőt felébresztve nagygyánövelve a fiatalokban meglevő sok jót.

Ez az eszmei tartalom tisztán, örömtelien csendül ki az egész filmalkotásból s *ez a legnagyobb értéke.* E jelentékeny siker a film íróinak: Aleksander *Fordnak* (aki egyben a film rendezője is) és Kazimierz *Kozniewskinek;* az operatőrnek: Jerzy *Lippmannak;* a zeneszerzőnek: Kazimierz *Serockinak* és a színművészeknek közös nagy érdeme.

Ki kell emelni, milyen felemelő igazsággal mutatja meg a film a munka embernemesítő hatását. Marek és Kazek, akiket a munkásosztály — tolvaj múltjuk ellenére — befogad, sőt eredményeiket elismerve, magasra emel, folyamatosan, vissza-visszaesve, korántsem egyszerre alakulnak igazakká a mindennapi munka valóságos pátosza, szépsége, felszabadító, lélektisztító mivolta következtében.

A szerelem aranyszála mélyen a cselekménybe fonódva, annak elválaszthatatlan részeként szövi át az egész történetet. Úgy, amint az életben is. Kazek fejlődésében, igaz emberré, jó munkássá válásában a Hanka iránti szerelem a főmozgatók egyike. Hanka és Kazek szerelmi jelenetei (különösen az omladozó templomban lejátszódó) *művészi megoldásukban is felemelően szépek, tiszták.*

Sok még a kitűnő jelenet a filmben. Megrázó Marek látogatása osztálytársa édesanyjánál, aki beleőrült fia eltűnésébe. Az édesanya alakítása rendkívül művészi magaslatokon jár, hasonlóképpen Mareké, aki közvetve részese a fiú halálának. Kiemelkedő jelenet az is, melyben Kazek úrrá lesz az exkavátoron, vagy ahogy a részeges Macist, Kazek mesterét, kigúnyolják a munkások. Művészi feszültséggel telített az a kép, amikor Macis úgy akarja megfélemlíteni Hankát, hogy az exkavátor markolófejét sebesen egyenest a lánynak irányítja. Hanka mozdulatlan. Hőssé magasodik.

Az egész cselekmény változatos, érdekfeszítő. *Szinte izgalmas.* Még a helyszínekben is sok az önmagában megragadó. A figurák zöme érdekes, igazi. Nem hibátlanok és nem koromfeketék: emberek, fiatalok, jó és rossz összefonódó keverékei.

A lengyel filmgyártás — mint az *Öten a Barska utcából* is bizonyítja — sikeres harcot folytat a sematizmus ellen, nagy léptekkel halad előre az élet teljességének, az ezer és ezer apróságból és nagyságból összetevődő tipikus emberi jellemeknek ábrázolásában. És a sematizmus elleni harcban nem lendül át ellenkező, naturalista végletekbe. Egyre biztosabban járja az igazi realizmus, *a szocialista realizmus* útját. Mindemellett nem mentes a hibáktól. A sematizmus még meglévő maradványai például, hogy az imperialisták és ügynökeik tevékenységét a film meglehetősen erőszakoltan ábrázolja. Jellemük, magatartásuk túlzottan egyoldalú. Fölösleges és ugyancsak erőszakolt, hogy Macist szintén az ellenséges ügynökök sorába iktatják a forgatókönyv írói. Az elmaradott, Macis-fajtájú emberek többségére semmiképp sem jellemző, hogy az ellenség ügynökei. A figura ilyen megformálása épp ezért ahelyett, hogy erősítené, gyengíti a film hatását. Az sem helyes, ha a következetes munkásokat, kommunistákat mindig szikár, aszkéta külsejű embereknek mutatják be. Sokkal közelebb állna a nézőkhöz Wojciechowski, az egyszerű kommunista kőműves, a fiatalok gyámja, ha nem lenne ilyen szikár figura (a színészi alakítás különben igen jó). Hiba az is, hogy a film írói egy jelentős szerepet játszó gyilkossággal is bonyolították a történetet, de e gyilkossági ügy kimenetelét — elfelejtették megfelelően megoldani. Ez annál helytelenebb, mert a fiataloknak, ha nem is tevőlegesen, de részük volt abban.

A fiatalok alakjának színészi megformálásában a legszebbet Mieczyslaw *Stoor* (Marek), Aleksandra *Slaska* (Hanka), Tadeusz *Janczar* (Kazek), Andrzej *Kozak* (Jacek) nyújtották.

Az operatőri munka az egész filmben magas művészi szinten áll. A Varsót felölelő távlati képektől a csatornákban lejátszódó jelenetekig mindenütt képszerűségben is szépet alkot. A színek érzékletesek.

A rendező, Aleksander *Ford* — a lengyel haladó filmművészet egyik úttörője — ismét jelentős alkotással gazdagította a lengyel filmművészetet.

Az *Öten a Barska utcából* díjat nyert a cannes-i filmfesztiválon. A magyar közönség is ki fogja tüntetni szeretetével.

G. Vészi János

RÁDIÓBÍRÁLAT

A felszabadulás emléke

VASÁRNAP. Néhány jelentősebb műsorszámról: 1. *Pest felszabadulásának emlékműsorát* nemcsak a főváros lakossága hallgathatta az emlékekben elmerült töprengéssel, hanem az egész magyar nép. Amikor Kossa István az utolsó fasisztáktól kifüstöléséről, a még bombázott utcákról, az első meleg tál levesről, az elhullott lovak kővéfagyott tetemeiből készült ebédekről, *Vas* Zoltán első burgonyaosztásáról beszélt: *szinte újból átéltük az egészet!* Persze, a megnyugtató érzéssel: otthon ülünk a készülékeknél, békés családi körben. *Ortutay* Gyula a szabad rádió első napjairól, *Haraszti* Sándor az első szabad sajtótermékről emlékezett. Az adás még színesebb és ötletesebb lett volna, ha nemcsak említik az első színielőadást, de közreműködőit is szerepeltetik a mikrofon előtt. 2. *»A szabadság reggele«, Hegedüs* Géza készülő drámájából vett és ötven percbe sűrített hangjátéka villanásszerű jelenetekben idézte a magyar értelmiség magatartását a Martinovics-vezette forradalmi mozgalom idejéből. Erőteljesen megrajzolt alakjainak szavaiból, tetteiből kiviláglott a francia forradalomnak a magyarokra gyakorolt hatása. *Apáthi* Imre fegyelmezetten tartotta az együttest s így a darab rendezése is előnyösen különbözött az ifjúsági hangjátékok olykor hevenyészett előadási stílusától. 3. *Ferencsik* János déli hangversenye a rádiózenekarral egy költőien megformált *Brahms*-művel, a IV. szimfóniával, igen élvezetes volt. 4. *»Mesél a Nilus«*... A zenés irodalmi műsor ötletesen »Az ember tragédiája« egyiptomi képével kezdődött és világirodalmi szemelvényeket tartalmazott, ügyes, friss tolmácsolásban. Kézenfekvő lett volna, ha a hárfa-átkötések és más kísérőzene helyett *Verdi* is helyet nyer benne a nilusparti jelenettel.

(K. K.)

Réti István emléke

Vannak boldog festők, akik természetes könnyűséggel, gyorsan és sokat alkotnak és vannak mások, akik az értelem fegyelmező ellenőrzése alatt lassú műgonddal bontják ki a festői gondolatot, mint gyöngyszemet a kagylóhéjból, óvatosan hántva le a fölösleget. Réti István az utóbbiak közé tartozott. Életműve számszerint véve nem gazdag. Sokszor évek múltak el és alig került ki egy-két kép a kezei közül. Egyik utolsó nagyméretű festői vállalkozása az *Est-hajnal csillag* volt, az este lilásszürke világításában megfestett aktos kompozíció. Évekig készült az epreskerti műtermében, újra és újra átfestve. Végül is befejezetlen maradt, művei katalógusában fel sem tüntette. Ez az erőfeszítés nem az a hősies szenvedély, melyet *Thorma* János a *Talpra magyar!* óriási vásznára pazarolt; itt az intellektus finom mérlegelése működött, keresve a megvalósítás tökéletes egyensúlyát. Aránylag keveset festett, de a *Bohémek karácsonyestje idegenben,* a *Honvédtemetés,* az *Öregasszonyok, A művész édesanyja* és még jó néhány műve örökértékű igazgyöngyszemek a magyar művészet kincsesházában.

Az elemző értelem nem tette hűvössé ezeket a műveket. Kevés festő van, akinek a képei ily meleg emberi megindultságot fakasztanának. A *Bohémek karácsonya* nemes romantikájú kép, mely telve van bensőséges lírával. Minden képe ezzel a közvetlen emberi hanggal szól hozzánk. Főműve, a *Honvédtemetés* szomorúságot és melankóliát sugalmazó kép, a 48-as érzésvilágú festő megkapó vallomása azokról az eszmékről, melyek annyit foglalkoztatták; szinte *Delacroix* szavait idézi: *»Az eszme a fontos, amit a műből kivirágoztatunk.«*

Művészeti írásait sokáig csak kevesen ismerték. Fontos művészetelméleti tanulmánya először a *Képzőművészeti Főiskola Évkönyvében* jelent meg és csak sokára könyvalakban is. Az elméletileg is fölényesen képzett festő nagyjelentőségű alkotása ez az írásmű. Más írásaihoz a *Nyugat* és a *Magyar Művészet* régi számaiban férhetünk csak hozzá.

A múlt év őszén adták ki a nagybányai művésztelepről szóló posthumus könyvét, a legszebb magyar művészeti írást, amelyben nagy írásművészettel és a visszaemlékezés meleg hangján mondja el a művészetünkben oly fontos korszak történetét, szép megemlékezésül fegyvertársairól, azokról a kiváló mesterekről, akikkel a művésztelep alapításában egykoron együtt működött s akik közül ekkor már csak maga volt életben.

A jeles elméleti fölkészültség úgyszólván kijelölte őt a tanítómesteri hivatásra. *Ferenczy* Károllyal, *Iványi-Grünwald* Bélával és *Thorma* Jánossal együtt megszervezi a nagybányai szabadiskolát, ahol éveken keresztül korrigált. Később a Képzőművészeti Főiskola tanára lett. Tanítványai hosszú sorának élén *Bernáth* Aurél és *Szőnyi* István áll. Aki az epreskerti festőosztályán, vagy a nagybányai festőkertben korrigálni hallotta, emlékezni fog mindég a festői látvány lényegét finoman elemző okfejtésére.

Élete utolsó hónapjainak a történetét a háború borzalmai festik alá. E rettentő hónapok viszontagságait özvegye elbeszéléséből ismerhetjük meg, aki önfeláldozóan ápolta a beteg mestert és aki leghívebben őrzi ma is emlékét:

»1944. június 2-án Bajnok utcai lakásunkat találat érte, kilakoltattak, minden a romok alatt hevert. Más lakásba költöztünk, a volt Teréz körúton, harmadik emeleten. Nem akart leköltözni férjem a pincébe, irtózott a gondolattól s így az első emeleten egy jó barátunk lakásában laktunk az utolsó napokban. Újabb otthonunkat is telitalálat érte pontosan fél évre rá, 1945. január 2-án.

Férjem napról napra gyengébb lett, a levegőtlen pince, az izgalmak tönkretették szívét. Január 17-én este 10 órakor elaludt s fél 11-kor két nagy sóhajtás után bekövetkezett a nagy tragédia. Ott ültem ágya mellett felöltözve bundában, fogta a kezemet, búcsúzóul.

A ház lakói közül négy férfi kiment a Liszt Ferenc térre és sírgödröt ásott s golyózápor közepette vitték vállukon a koporsót, életük kockáztatásával. Ott feküdt április 27-ig.«

Hívei, tanítványai, akik az ostrom után látni kívánták és beszélni akartak vele, csak a Liszt Ferenc téri sírja mellett állhattak meg némán és lesujtottan. 1945. április 29-én helyezték örök nyugalomra a Kerepesi-temetőben a főváros által adományozott díszsírhelyre. A rokonok, barátok és tanítványok kis csoportja kísérte az utolsó útjára. Sírja fölött Bernáth Aurél mondott gyászbeszédet.

Halála tizedik évfordulóján a tanítvány emlékezik kegyelettel ezekkel a sorokkal egykori mesterére.

Sebestény Ferenc

Az élet szép...

A Dérynéről elnevezett új színháza Budapestnek, nem színháznak épült. Hogy mikor lett igazán azzá? Január 14-én este, a »Néma levente« bemutatóján. A darab tette? Az is, persze, elsősorban e csudás és bűvös és bájos tündérmese Mátyás királyról, a magyar reneszánszról, ez a csipkefinom játék a szerelemmel. A darab, a magyar verses drámaköltészetnek ez a gyöngyszeme vagy stílusosabban Corvina-kötete, melynek nem több a mondanivalója, mint az, hogy a szerelem keserves, gyönyörű és édes, hogy játszani jó, küzdeni szép, hogy a hűség elnyeri jutalmát, hogy »az élet szép, tenéked magyarázzam?« Nincs ennél több mondanivalója, de nincsen kevesebb se.

Valódi rangját a Déryné Színház mégis nem egyedül a darabtól, hanem annak (új) bemutatójától, az első este sugallatos légkörétől nyerte. Ott ült az első sorban »jobb« és »bal« között a kis folyosón, karosszékben, felesége mellett az agg és mindannyiunknál ifjabb szerző, Heltai Jenő. Mielőtt a függöny szétnyílt, a nézők őt keresték és megtalálásának örvendeztek.

A második felvonás utolsó hangjainál észrevette a fél színház, hogy Heltai Jenő fölkel és kiballag a még sötét nézőtérről. Nagy volt a siker, Ruttkai Éva — róla, nagy emelkedéséről külön kell majd írni! — Ladányi Ferenc, Bilicsi nem győztek a függöny elé lépni. A közönség nem mozdult. A minden íróember fülének legdrágább kiáltás, a »szerző« zúgott végig a földszinttől a magas erkélyig. Mindenki azt hitte, hogy Heltai valahol a kulisszák mögött áll már és majd megteszi azt, amit az ilyen száz sikerű, tízezer táblás házat megért nagy szerző is szívesen cselekszik: megfogja a főszereplők kezét és kilép ő is a magaalkotta világ szünetében, megköszönni, hogy alkotása tetszik, hogy adhatott. Ám Heltai nem jött és nem jött és nem jött.

Kéreti magát? Ezt senki sem hitte. A taps nem halkult, de mi, várakozó és a színház varázsától átfűlt nézők, kezdtük egymás közt megtárgyalni, hová lett. Míg az író barátai a színfalak mögé siettek, a darab rendezője kijött a nézőtérre, hogy beinvitálja. Heltai sehol. Csak nem tévedt el második világában, a színfalak között? Csak nem szöktött meg az ünneplés elől?

Leánya találta meg. A nézőtér mellett, a parányi színészi társalgóban ült szelíden egy karosszékben és pipázott. Nagyon kívánta már. Nem akart senkit zavarni dohányos szenvedélyével. Gondolta, ha vége a tapsnak, majd megtalálják.

De nem mozdult senki a teremből. Úgy vonult vissza a két sor néző között, a taps árkádjai alatt, mint a templom hajójában a völegény, karján láthatatlanul, de mindnyájan láttuk, örök jegyesével, a művészettel.

Boldizsár Iván

DEBRECENI PERCEK

Egyéni szemszög

Az Aranybikát. Debrecen híres, régi szállodáját a múlt év végén megfiatalították. Szinte Aranyborjúnak lehetne most nevezni. Éttermében, amely tavaly ilyenkor még veszedelmesen hasonlított egy ütött-kopott indóházi restihez, most tisztaság és rend. Közepén hatalmas pálma hajt. A szobák csinosak, még rézkarcok is díszítik s a folyosókon lépcsőkön új szőnyeg fut végig. Csönd, nyugalom, előzékenység. Az átalakított eszpresszó három egymásbanyíló terme az új kárpitokkal halk és meghitt, nem úgy, mint tavaly, amikor olyan zajos volt, rideg és zsúfolt, mint egy söntés, szombat este. Mondják, hogy a szálloda felfrissítése 1,200.000 forintba került. Megérte. Eggyel megint több az olyan vidéki szállodánk, ahová nem viszolyogva, hanem örömmel és otthonosan lép be az utas.

De nem erről akarok beszélni. Hanem arról, milyen furcsa, egyéni szemszögből tudnak látni néha az emberek. Gondolom, nemcsak ilyen apró dolgokban van ez így, hanem talán mindenben.

A színház nézőterén éppen az előttem lévő sorban ül az Aranybika két szobaasszonya. Ismerem őket a szálloda folyosójáról. Egyikük vetette meg olyan frissre és habosra szobámban az ágyat. Elmerülten nézik az Ármány és szerelem kitűnő előadását.

Egyszerre a színre lép egy Debrecenben közismert színész, akit ez a két asszony is tudom, személyesen, név szerint ismer. Hiszen ott lakik a szállóban. Mégis, meglátva őt, a két szállodai alkalmazott szinte egyszerre hajol össze és a felismerés örömével egyszerre mondják egymásnak, a színészben elsősorban a vendéget nézve:

— Nézd! A 139-es!

Neon

Ha már a színháznál tartunk, el kell mondanom ezt is.

A Kossuth utcába a ködös debreceni estében egy villogó neon-hirdetés csábítja be a szemet. Messziről nem látom, mit mondanak a betűk. Csak azt, hogy a fényük zöld, s alul egy piros nyíl mutat a házra.

Na, ez a színház új neonja, gondolom magamban, végre, hogy felszerelték! A nyíl éppen a színház felé mutat, amely az utca többi házának homlokzatsoránál mélyebben fekszik s így a szép, régi, rokokó épület egy kicsit félrehúzódva álldogál az utcán. Végre hát neonfény is felhívja rá a figyelmet, mint Pesten a mellékutcában lévő színházakra.

Ahogy megyek a világító tábla felé s elolvasni még nem, de megszámolni már tudom a betűit, egyre gyanúsabb nekem a dolog. Hat betű. Ebből nehezen fog kikerekedni: CSOKONAI SZÍNHÁZ. Még ez a szó sem, hogy: SZÍNHÁZ, mert az meg hét betű.

Közelebb érve látom, hogy a függőleges tábla ezt hirdeti:

TOTÓZÓ

S alatta a nyíl, amely egy mellékutcába mutat.

A színház környéke ellenben sötét. Néhány régi gömbégő a bejáratnál, semmi más.

Így vigasztalom magam: nem baj, az emberek mégis tudják már talán, hogy színházban többet nyerhetnek, mint egy magát neonfényekkel kellető és illegető totózóban.

Önfegyelem

Még valamit a színházról. Főleg azért, mert a dolog túlmutat önmagán és példa is.

Délután háromkor épp társulati ülésre érek a színházba. Színészek és műszakiak hívták össze; a színház alkalmazottai és nem a színház vezetősége. Úgy érzik, mondják egymásután a felszólalók, hogy a színházban meglazult a fegyelem. Próbákról, saját vallomásuk szerint elkésnek, kimennek a színpadra, ugyancsak saját vallomásuk szerint, kényelemszeretetből nem eléggé előkészített maszkban, a műszakiak, megintcsak saját vallomásuk szerint, előadások alatt zajonganak a színfalak mögött. Satöbbi. Szóval nincs elég fegyelem. S mert a fegyelmezetlenséget másként nem lehet nyomban megtorolni, saját elhatározásukból fegyelmi bizottságot választanak és visszaállítják a pénzbüntetést. Színházaknál emberemlékezet óta mindig is volt törvényszék, most is szükség van rá.

Hallgatom ezeket a tiszta felszólalásokat. És arra gondolok, hogy íme, művészek értik meg először a goethei elvet: önkorlátozásában mutatkozik meg a mester. A fegyelem visz a továbbfejlődéshez és az önfegyelem az a bilincs, amely felszabadít.

Hógolyó

A nevezetes debreceni ötösfogatot nem láttam. De láttam egy kétezres fogatot a repülőtéren. A MALÉV, a magyar légiforgalom gépeit két ezerlóerős gép röpíti. Kétezer táltos van egy gépbe fogva. Felszállás előtt a pilóták hógolyóznak. Hajdú-Bihar fele, a levegőből láttam, hó alatt volt, lejjebb, délre — mert repülőgépen az ember, stílusosan, égtájak szerint számol — Csongrád megyét nem fedi hó.

Tehát a pilóták hógolyóznak. Ők, akik folyvást az ég felé emelik a fejüket és mások fejét is, lehajladoznak a földre és hólabdát gyúrnak viháncolva.

Nem tudom, de én a pilótákat valahogy szárnyas embereknek tekintem, valamiféle mennybéli jövevényeknek, akik a csillagokkal komáznak és angyalokkal pertu vannak. Egyáltalában nem csodálkoznék, ha a felszállás után azt látnám, hogy egyikük kihajol a pilóta-ülésből, a legugusztusosabb hófelhőből hógolyót gyömöszöl és egy kollégiumi diák pajkosságával — puff! — hólabdával céloz a debreceni Nagytemplom méltóságteljes, széles civis-hátára.

Mátrai-Betegh Béla

Ünnepi könyvankét a Lengyel Olvasóteremben

Varsó felszabadulásának tizedik évfordulója alkalmából a budapesti Lengyel Olvasóteremben hétfőn este ünnepi könyvankétot tartottak *Somlyó* György *»A Visztula sellője«* című útinaplójáról. *Aczél* Tamás Sztálin- és Kossuth-díjas író mondott ismertetést az útinaplóról. *Somlyó* György varsói emlékeiről beszélt. A könyvankéton közreműködött *Palotai* Erzsi előadóművésznő, aki az útinapló egyik részletét és Tyihonov, Eluard, Neruda és Broniewski Varsóról írt verseit mondotta el.

ORVOSI POSTA

K. I. Tipusos példája az egészségügyi babonák keletkezésének: mert magas vérnyomás, vesebetegség stb. eseteiben megszorítjuk a konyhasófogyasztást — tehát a konyhasó ártalmas! Tessék azonnal sózni ételeit, mert a konyhasó nélkülözhetetlen és — »egészséges«! Ha tovább folytatja ezt az előírtalanos táplálkozást, igen kellemetlen tünetek fejlődhetnek ki. Súlyos görcsök, gyengeség, lábikrafájdalom lehetnek jelei a szervezet belső összhangját veszélyeztető konyhasóhiánynak!

B. B.-NÉ. Az izmok rendszeres foglalkoztatása, tréningje nemcsak arra jó, hogy azok tömegét vagy erejét növeljük, hanem egyben igen kedvezően hat az általános anyagcserére és így összes szerveink működésére. Ezért a tornát ma már nemcsak a testegyenésztetben alkalmazzuk, hanem bel. és idegbetegségek kezelésében.

S. M.-NÉ. Az alszárfekély kezelésére újabban nagy adag E-vitamint ajánlottak.

S. K. Mit egyen a »kisfokú« vérszegénységben szenvedő? Húst, zöldfőzelékeket, húslevest, gyümölcsöt. Különösen a kajszibarack ajánlatos a gyümölcsök közül, még befőtt alakjában is!

H. H.-NÉ. Tudunk mi is arról, hogy Basedow-kór ellen sok más mellett ajánlják a chinakérget, sőt a tölgy- és fűzfakérget is, anyarozskészítményeket, stb., de súlyosabb esetben sokkal biztosabban hatnak modern gyógyszereink. Kövesse pontosan orvosa utasításait.

Dr. M. S. A koszorúértrombózis kezelésében néhány év óta a dicumarol és származékai valóban jó szolgálatot tesznek. Ajánlották a gyümölcs-cukornak (laevulose) 20 százalékos oldatát is.

M. M. A vitaminok divatja ellenére is józan mérséklettel azt kell üzennünk, hogy nemcsak vitaminnal él az ember, hanem fehérjével, szénhidráttal és zsírral is! A vitamin egyiket sem pótolhatja, mert csak kiegészítő-anyag, amelyből sokkal kevesebb kell, mint amazokból.

T. S. A bacilus nem állat, hanem növény. A vírus egyik sem, mert egész kezdetleges szervezet, mintegy átmenet a szervetlen világ felé.

H. B.-NÉ, GYÖR. A fertőző, lázas betegségek kezelésében kitűnő támogatószer a strychnin. Különösen a diftéria kezelésében vannak tapasztalatok.

K. K.-NÉ. Alacsony vérnyomásúaknál gyakran figyelhetjük meg, hogy reggelenként fáradtak, erőtlenek, nehezen indulnak munkába, de estére annál frissebbek, rugalmasabbak, munkaképesebbek. Az ilyenek önismeretük alapján jól teszik, ha este dolgoznak. Ha az alacsony vérnyomáshoz szédüléses tünetek is járulnak és ha nem más betegségnek (szívgyengeség, idegek, stb.) a tünete, akkor a modern szerek közül a desoxycorticosteronacetat alkalmazása lehet indokolt.

Dr. W. A.

Vasárnapi galopperedmények: I. 1. Tökmag 2. Aladin, T: 18, h: 12, 16. Bef: 74. II. 1. Erzsébet 2. Akárki 3. Bodóné. T: 79, h: 21, 39, 14. Bef: 335 és 208. III. 1. Szép Dáma 2. Bibic 3. Abel. T: 30, h: 16, 35, 16. Bef: 274 és 67. IV. 1. Bomba 2. Akárhogy 3. Csaplános. T: 92, h: 24, 28, 39. Bef: 428 és 442. V. 1. Esemény 2. Lobogó 3. Ujszász. T: 156, h: 35, 36, 63. Bef: 902 és 1146. VI. 1. Adél 2. Hajrá 3. Dursuline. T: 97, h: 35, 24, 20. Bef: 347 és 164. VII. 1. Bejöhet 2. Dervis 3. Aranykéz. T: 31, h: 15, 17, 16. Bef: 97 és 102. VIII. 1. Bajkeverő 2. Borostyán 3. Bordy Bella. T: 35, h: 17, 14, 21. Bef: 69 és 147. IX. 1. Csábító D. 2. Adópengő 3. Arvácska. T: 36, h: 23, 16, 22. Bef: 64 és 102. X. 1. Marcsa 2. Winnetou 3. Ahogyan. T: 51, h: 14, 18, 17. Bef: 148 és 103.

Rádióműsor

KEDD JANUÁR 18.

KOSSUTH-RÁDIÓ: 8.30: Rácz Béla és zenekara. — 9.00: Indulók és tömegdalok. — 9.15: Úttörő-híradó. — 9.40: Bartók Béla műveiből. — 10.10: Dallal a világ körül. — 11.00: Moniuszko: Krími szonettek. — 11.30: Kálmán: Cigányprímás — kerítő. — 11.40: Négy költő. — 12.15: Hazai tájak dalai. — 13.00: Könyv, muzsika, színház. — 14.25: Szellemi ötletusa. Negyedik forduló: Történelem. — 15.00: Őszi utazás a Tiszaháton. Irta Szabó Pál. — 15.12: Operarészletek. — 16.00: Afrika belsejében. Rádiójáték. — 16.40: A Pitvarosi Népi Együttes. — 17.10: Válaszok falusi hallgatóknak. — 17.30: A wartburgi dalosverseny műsorából. II. rész. — 18.00: Egy évtizede... Otthon — a Józsefvárosban. Riport. — 18.20: Szív küldi. — 19.00: Arenszkij: Változatok egy Csajkovszkij-témára. — 19.15: Zrínyi. Dráma három felvonásban. — 20.00: Esti Híradó. — 23.20: Előadóművészeink hangversenye. — 0.10: Népi együttes.

PETŐFI-RÁDIÓ: 14.00: Népi zene, népi tánc. — 15.00: Edith Piaf énekel. Balassa Tamás zongorázik. — 15.30: Sőtér István ismerteti a »Hét évszázad magyar versei« c. antológiát. — 16.00: Népi zenekar. — 16.48: Könnyű zene. — 17.00: Dalok. — 17.30: Az új Belváros. Előadás. — 17.45: Tánczene. — 18.30: Az épülő kommunizmus nagy országában. — 19.00: Liszt Ferenc hazai kapcsolatairól. Előadás. — 19.50: Csajkovszkij: Trio. — 20.40: Tudományos híradó. — 21.00. Operarészletek. — 21.30: Lengyel Zenei Hét. — 22.00: Zenekari hangverseny.

— **Az épületgépészeti kiállítás** társadalmi bírálatára ankétot rendez január 20-án délután fél 6-kor a Váci utca 33. számú házban az Építőipari Tudományos Egyesület Épületgépészeti Szakosztálya. Az ankéton bemutatják a »Szerelőipari előregyártás« című hangosfilmet.

MOZIK MŰSORA

A LENGYEL FILMHÉT FILMJEI:

ÖTEN A BARSKA UTCÁBÓL (színes lengyel film): VÖRÖS CSILLAG (Lenin krt. 45.) 4, f7, 9. MUNKÁS (Kápolna u. 3/b.) n4, h6, n9.

KALAND MARIENSTADTBAN (magyarul beszélő színes lengyel film): SZABADSÁG (Bartók Béla út 64.) 10, 12, 2, 4, n7, f9. MŰVÉSZ (Lenin krt. 88.) f4, h6, 8. TÁTRA (Pesterzsébet) f4, h6, 8. SZABADSÁG-HEGYI (Evetke u. 2.) 19-én: 6, 8.

KERESEM AZ IGAZSÁGOT (magyarul beszélő lengyel film): URÁNIA (Rákóczi út 21.) 4, f7, 9. DUNA (Fürst Sándor u. 7.) 4, f7, 9.

GYŐZELEM KATONÁJA I. rész: (magyarul beszélő lengyel film): FÉNY (Ujpest) f4, h6, 8.

2×2 NÉHA 5 (új színes magyar filmoperett): SZIKRA (Lenin krt. 120.) prol. f10, f12, h2, 4, n7, f9. MÁJUS 1. (Mártírok útja 55.) prol. 4, n7, f9. PUSKIN (Kossuth Lajos u. 18.) prol. 9, 11, n2, f4, h6, 8. CORVIN (Kisfaludy köz) prol. h4, 6, f9. ZUGLÓI (Angol u. 26.) prol. f4, h6, 8. FELSZABADULÁS (Flórián tér 3.) prol. f4, h6, 8. DÓZSA (Róbert Károly krt. 59.) 4, n7, f9.

KAMÉLIÁS HÖLGY (színes francia film): (13 éven felülieknek): KOSSUTH (Váci út 14.) 6. hétre prol. f5, h7, 9. ALKOTMÁNY (Ujpest) prol. f4, h6, 8. HUNYADI (Kispest) 4, n7, f9. TÁNCSICS (Csepel) prol. f4, f6, h8.

SIMON MENYHÉRT SZÜLETÉSE (új magyar film): (kísérőműsor: Operettalbum): TOLDI (Bajcsy-Zsilinszky út 36.) f4, h6, 8. TAVASZ (R.-palota) h6, 8.

EGY NYARON ÁT TÁNCOLT (magyarul beszélő svéd film): (16 éven felülieknek): VÖRÖSMARTY (Üllői út 4.): prol. f10, f12, f2, f4, h6, 8. BRIGÁD (Pestlőrinc) f6, h8.

SVÉD GYUFA és ALJEKO (két színes szovjet film egy műsorban): UGOCSA (Ugocsa u. 10.) 4, n7, f9.

ÓLOMKENYÉR (csehszlovák film): GORKIJ (Akácfa u. 4.) f4, h6, 8. ATTILA (Budafok) h6, 8.

1. Magyar híradó, 2. Ősz Badacsonyban, 3. Szovjet—román labdarúgómérkőzés, 4. Kilenc kiscsibe: HÍRADÓ (Lenin krt. 13.) Reggel 9-től este 11-ig folytatólag.

Én és a nagyapám (magyar filmvígjáték): (kísérőműsor: Ami megérthetetlen): BÁSTYA (Lenin krt. 8.) h10, 12, n3, f5, h7, 9. TANÁCS (Szt. István krt. 16.) prol. 10, 12, n3, f5, h7, 9. SPORT (Thököly út 56.) prol. 4, n7, f9. UJVILÁG (R.-keresztúr) h6, 8 szerda szünnap. VILÁG (R.-mihály) h6, 8, szerda szünnap.

A kékvércsék erdejében (új színes magyar természetfilm): (kísérőműsor: Pixi és Mixi a cirkuszban): ADY (Tanács krt. 3.) prol. f4, h6, 8. JÓZSEF ATTILA (Kálvária tér 7.) f4, h6, 8. KOSSUTH (Pesterzsébet) f6, h8.

Gyárvár (csehszlovák film): BETHLEN (Bethlen Gábor tér 3.) 4, n7, f9. MORICZ ZSIGMOND KULTÚROTTHON (Jókai u. 2.) 19-én: f6, h8.

Zűrzavar a cirkuszban (csehszlovák filmvígjáték): CSOKONAI (Népszínház u. 13.) 10, 12, 2, 4, 6, 8. HAZAM (Váci út 150.) 4, n7, f9. VERSENY (Pataki István tér 14.) f6, h8. MOM KULTÚROTTHON (Csörsz u. 18.) 19-én, 3, n6, f8.

Fel a fejjel (színes magyar filmvígjáték): BANYASZ (József krt. 63.) 3. hétre prol. A-terem 4, n7, f9. MARX (Landler Jenő u. 39.) h4, 6, n9. ELŐRE (Delej u. 41.) f6, h8. HALADÁS (Bartók Béla u. 128.) f4, h6, 8.

Színházak műsora

Opraház: Bohémélet; L. 5. (7) — **Erkel Színház:** Álarcosbál (7) — **Nemzeti Színház:** Az ember tragédiája (6) — **Katona József Színház:** Pygmalion (7) — **Magyar Néphadsereg Színháza:** Zrínyi (7) — **Déryné Színház:** A néma levente (7) — **Madách Színház:** Caesar és Cleopatra XIV. (7) — **Madách Színház Kamaraszínháza:** Nóra (7) — **Fővárosi Operettszínház:** Csárdáskirálynő (7) — **Blaha Lujza Színház** (Dohány u. 42.): Párisi vendég (7) — **Vidám Színpad:** Hol szorít a cipő (7) — **Fővárosi Kis Színpad** (Jókai tér 10.): Téli találat (fél 8) — **Petőfi Színház:** Pál utcai fiúk (4) — **Jókai Színház:** A tanítónő (7) — **Állami Bábszínház:** Szigorúan bizalmas (fél 8) — **Jászai Mari Színház** (Állami Faluszínház előadásai. Kölcsey u. 2.): Bújócska (7) — **Bartók-terem:** Hanglemezműsor IV. sor. 5. (7) — **Kodály Zoltán Kultúrotthon** (Nagymező u. 11.): Mikrobarázdás hanglemez előadások: Mozart: Requiem, C-moll zongoraverseny (7) — **Budapest Varieté:** Le az álarccal (8) — **Kamara Varieté:** Lepsénynél még megvolt (6 és fél 9) — **Fővárosi Nagy Cirkusz:** Busch Cirkusz (3 és 7).

— **A Magyar Közlöny** január 16-án megjelent 5. száma közli a Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1955. évi 3. számú határozatát a tanácstagok összeférhetetlenségére vonatkozó szabályok megállapításáról. A hivatalos lap közli a Minisztertanács 1006/1955. (I. 16.) számú határozatát a községek, intézmények és vállalatok használatában lévő földek utáni beadási kötelezettség megállapításáról.

FÉRFI ÁLLÁS

Diszmadárgyár, Bp., IV., Tinódy S. u. 18—22., keres jó bőripari géplakatosokat, csőszerelőt, villanyszerelőt és vizsgázott fűtőt. Jelentk.: Naponta 1/2—16 óráig.

A 29/3. Csatorna és Vízvezetéképítő Váll. (Bp., VII., Wesselényi u. 4.) kazincbarcikai munkahelyre felvesz csőszerelőket és hegesztőket. Jelentk. a fenti cím m.-ügyi osztályán.

Keresünk azonnali belépésre férfi s. munkásokat, erős áramú és motortekercseléshez értő villanyszerelőt, szivattyú javításhoz értő géplakatost, elektró és általános műszerészeket, szerkezetlakatost. Csepeli Kőolajipari Váll. — XXI., Petroleumkikötő. Megközelíthető: Gyorsvasúttal és a 19-es autóbusszal.

Asztalos gépmunkásokat azonnal felveszünk. Üzletépítési és Berendező Vállalat, Bpest, IX., Máriássy utca 4—6.

Anyagbeszerzőt gyakorlattal, budapesti lakhellyel keresünk. Részletes önéletrajz küldendő Annamajori Gazdaság, Baracska.

Esztergályosokat és férfi s.-munkásokat felveszünk. Esztergályosok darabbérben dolgoznak, világos, jól fűtött forgácsoló műhely. Segédmunkások részére, ahogy a kollektív szerződés előírja, munkaruha és védőétel biztosítva. Első Magyar Gazdaság-Gépgyár, Bp. XI. ker., Hunyadi János utca 2. szám. (Albertfalva.)

Építő Szöv. kertes tagjai azonnali belépésre asztalosokat és kőműves s.-munkásokat. Jelentk.: XIV. Thököly út 171.

Gyakorlott szövőkat, 6 és 4 gépeseket, szövőtanulókat, valamint lakatosokat, marósokat, esztergályosokat és gyalusokat felvesz a Pamutszövőipari Váll. II. sz. telepe, Bpest, XIII. Fáy u. 81—83.

Kazánfűtőt villanyszerelőt, segédmunkást és női munkaerőket keres felvételre az Ujpesti Gyapjúszövőgyár, IV., Berni u. 1.

Esztergályosokat magasabb kategóriában felveszünk. Bp., XIV. Ilka u. 2.

Azonnalra keresünk vízsgázott kazánfűtőket, önálló csőszerelőket és varrógépműszerészeket. Duna Cipőgyár IV. Táncsics M. u. 10.

Felveszünk gyors- és gépírót, aki a számlázásban jártas, valamint részlegvezetőt, aki a villanyszerelési szakmában jártas. Általános Villamossági KSZ. Pozsonyi út 19.

Férfi s.-munkásokat Budapest területére felveszünk. Jelentkezés Gáz- és Szénsavértékesítő Váll. személyzeti osztálya, V. ker. Néphadsereg (volt Falk M.) u. 3.

Vidéki nagy iparvállalat keres — lehetőleg nőtlen férfit vagy egyedül álló nőt gyakorlattal rendelkező számviteli osztályvezetőt. Ajánlatokat »mielőbbi belépésre« jel. a kiadóba.

Férfi munkaerőt felveszünk. Fémipari és Evőeszköz Ksz. IX. Liliom utca 26.

Kályhacsempe kisipari gyártásának technológiájában szakértőt keresek. Levélben: Barkóczi, Bajza utca 68.

Keresünk azonnali belépésre kissorozatú és egyedi gépalkatrész gyártásához nagy gyakorlattal rendelkező műszerész (edző) szakmunkást. Jel. Bőr- és Cipőgépalkatrészgyár, Bp. IV., Ujpest, Nyár u. 108.

Elcserélem házmesteri lakásomat szobakonyhás lakásért, ahol gáz és kamra van. Cím: VI. Szinyei Merse u. 32.

A 44. Építőipari Váll. kőműves tanulókat vesz fel 14—18 éves korig. Jelentkezni lehet: Bpest, V. Kossuth L. tér 13—15 IV. e., m.-ügyi osztálynál. Feltételeket a vállalatnál közlik.

Kőműves, festő, asztalos szakmunkásokat, asztalos gépmunkásokat, betanított asztalosokat, valamint kőműves s.-munkásokat felveszünk. Üzletépítési és Berendező Vállalat, Bp., IX., Máriássy u. 4—6.

Férfi és női bádogosokat, s. munkásokat azonnali hatállyal felveszünk. Cím: É. M. Épületbádogozó Váll., Bpest, XIV. Ilosvai u. 8—12. sz.

Felveszünk harisnyakötő művezetőket és segédművezetőket. Jelentk.: Budapesti Harisnyagyár, Bp., III., Folyamőr u. 21.

Felveszünk gyakorlott hegesztő, csőszerelő, villanyszerelő, vasszerkezeti és géplakatos szakmunkásokat, Cserzőanyaggyár, Csepel, Zsák Hugó u. 22.

Lakatosokat azonnali belépésre **felveszünk.** Kompozíció Illóolajgyár, Bp. XIV., Vértes u. 6—8.

Vizsgázott kazánfűtőt felvesz szövetkezet gondnoksága. Bp. V., Semmelweis utca 19.

Jegszekrényjavítót, asztalost, bádogost, ablaktisztítót, görényes patkányirtót és s.munkást felveszünk. Jelentk. VII., Elemér u. 31. Közért Karbantartó Váll.

Orion Rádiógyár felvesz autogénhegesztőt és asztalos szakmunkásokat. Cím: X., Jászberényi út 29.

Felveszünk 1 és 2 hengeres kötőket, láncolókat és javító szakmunkásokat. Jelentk. Bpesti Harisnyagyár, Bp., III., Folyamőr u. 21. — M.-erő gazd.

Nadrág- és zakógépészeket felvesz Áruházak Textilfeldolgozó Váll., VIII., Blaha Lujza tér 1—2. III. emelet. M.-ügyi osztály.

Óbudai Hajógyár (III., Hajógyár-sziget) felvételre keres esztergályos, csőszerelő, marós és fűtő szakmunkásokat, továbbá férfi segédmunkásokat és jogosítvánnyal rendelkező traktorvezetőt. Szabadban dolgozók részére meleg uhát biztosítunk.

NŐI ÁLLÁS

Vizsgázott gyermekgondozónőket felveszünk. Hungária Jacquardszövőgyár bölcsődéje. Budapest, XIX. Kölcsey utca 9—13.

Budapesti Városi Tanács Mértékutáni Szabósága, Bp., V. ker., Egyetem tér 5. sz. keres azonnali belépéssel női és férfi önálló szakmunkásokat.

Takarítónőt azonnal felvesz Fővárosi Fotó Vállalat, V., Dorottya u. 11.

Irodatakarításhoz délutáni munkára takarítónő felvételik. Budapest, VI., Gorkij fasor 42.

Manikurnőt felvesznek. Farkas fodrász, XIII., Hegedűs Gyula (Csáky) u. 43.

Fiatal, minden információt bíró, perfekt gyors- és gépírónő, aki az adminisztrációhoz is ért, sürgősen állást keres. Nagy Piroska, XIII., Szent László u. 22.

Perfekt magyar gyors- és gépírónőt keres budapesti vállalat. — Életrajzokat »Jó munkaerő 25« jel. kiadóba kérünk.

Rózsaszínűnek jó referenciával gyermekteles, négyagú orvoscsaládhoz azonnalra keresünk. — Mansfeld, VI., Munkácsy utca 25. Kertbejárat földszint.

Rózsaszínűnest vagy bejárónőt mindennapra, azonnalra keresek, Rajna, V., Vécsey u. 4.

Bejáró takarítónőt keres orvos egész napi elfoglaltságra. Lenin krt 52. I. 11.

Idősebb nő nazt, vezetést vállalna. — »Megbízható 10221« jel. a kiadóba.

Vidéken nagyarasz vállalmék gazdaságnoz, baromfihoz, varrásahoz értek. — »Pest közelében 10320« jel. kiadóba.

Idős nyugdíjas vidalmá magános háztartása vezetését. — »Vidékre is 10204« jel. kiadóba.

Önálló tőzsömmdenest bentlakással azonnal felveszek. VI., Liszt Ferenc tér 10, II. 3. Lukács. Tel.: 421—116.

Bejárónőt nagy lakásba heti 2—3 egész napra felvesznek. Ujpest, Bán Tibor 43.

Vidékre menne könnyebb háztartási munkára kitűnően főző hetvenes, mindenben perfekt, intelligens, egyedülálló, dr. Elek cimen, II., Fény u. 2.

IRÓ- SZÁMOLÓGÉP

Azonnali megjelenésre keresünk kézi és elektromos számológépeket, minden szektortól. Duna Cipőgyár, IV., Táncsics M. u. 10. Anyagbeszerzés. 293—211 és 292—276. Paschek.

Számoló- és írógépet bérbe veszünk. Népművelési Építő és Tatarozási V. Bp V. Kozma Ferenc u. 3. Tel.: 115—600/57.

Egy hibás National kassza eladó. Tóth, Kispest, Kazinczy u. 13.

Írógépemet kölcsön adom. Ifj. Baditz Pál, Miskolc, Tass u. 15.

VARRÓGÉP

Süllyesztős, alig használt varrógép eladó. XIV., Cházár András u. 16, fszt. 1.

Singer süllyesztős varrógép eladó. — Barcsay u. 3. I. 11.

GÉP, SZERSZÁM

15 tonna nyomású bakelit golyósprés eladó. Kopacz X. ker., Halom u. 30. Pince.

Eladó vasipari gyalugép, stabil Sachs motor, sportkocsi, tűzhelyfűtató 220, háromkerekű gyermek kerékpár igényesnek. V. Stollár Béla 12. Till lakatos.

9 HP Güldner Diesel fekvő hengeres, stabil motor, kifogástalan, üzemképes állapotban eladó. — Pogács, Kiskörös, Temető tér 8.

Négyhengeres motorhoz magasfeszültségű csappantyús és egy kalapács gyújtású mágnes eladó. Véha Jenő, Gyoma, Kőrösi Csoma 5.

Nagyteljesítményű 18 és 12 kalapácsos daráló eladó. Üzemben bármikor megtekinthető. Hunka Rezső, Maglód.

FIGYELEM
Anyagbeszerzők! Kisiparosok! A Műszaki Bizomány Vállalat üzletei:
VI., Szállin út 28 gépek és egyéb műszaki cikkek
VI., Nagymező utca 38. Villamossági cikkek,
VIII., József krt 81. Szerszám-, forgácsoló-szerszám.
Bizományi átvétel és értékesítés. Keresse fel bizalommal üzleteinket.

Wortmington szivattyú, újonnan generálozva, 86x45 méretű, 18 atmoszférás, Szinyei-Merse 23. I. 3.

Golyósprés, 40-es, orsóval eladó. VII. Peterdy u. 23. Lakatosmühely.

Egy db Frocs gép, 1 db revolverpad eladó vagy bérbeadó. XX. ker., Csepel, Táncsics M. u. 104. — Megtek. du. 3—7-ig.

BÚTOR

Nádazott rekamié, mübútor eladó. Lenin krt 60. I. 2. — 223—622. 5—7-ig.

2 személyes barokk és **Coloniál** garnitúra olcsón. **SCHIFF** Szt. István krt. 26.

Kombinált szekrény eladó, egy 3 méteres, egy 220 cm-es kaukázusi dió, IV. ker., Ujpest, Komját Aladár u. 134. 55-ös villamossal A pád-kórháznál.

Kombinált szekrény, 180 cm hosszú, 3000-ért, hálószoba, háromméteres kombinált szekrény, asztal eladó. XV. ker., Rákospalota, Bocskai u. 13. 25-ös busszal tanácsháznál.

Rekamié, fotel, szelon, fotelágy, biedermeier szék és más. Afrik. és szőrmatrac, kifogástalan, olcsón eladó. VI., Zichy Jenő u. 33. Műhely.

Új hálószoba igényesnek eladó. Rendelést is felveszek. IV. ker. (Ujpest), Tavasz u. 9.

Gyönyörű neobarokk rekamié, fotelok, székek asztal olcsón eladó. Fizetési könnyítéssel. Fürst Sándor u. 38/b. Sátori.

Egy komolnált szoba, egy háromajtós kombinált szekrény, egy olcsó rekamié, fehér szekrény és egy szelon elköltözés miatt eladó. Dohány u. 71. III. 5.

Kombinált szoba, egy gyönyörű hajlított dió hálószoba, olcsó rekamié bordó huzattal eladó. Asztalosnál, VII., Damjanich u. 49.

Keveset használt kétszem. rekamié jutányos áron eladó. Wesselényi huszonegy, kárpitos.

Kolonial és barokk kétszemélyes garnitúra, páros fotelok Kendi. Semmelweis u. hét. Telefon.

Öltöző szekrények 100 személy részére eladók. VI., Kazár u. 5. Gödör. 227—574.

Eladó komplett egyszemélyes hálószoba, modernizált, kisméretű ebédlő, kifogástalan, 5 darabos ülőgarnitúra. Megtek. 2—3 közt. Sztálin út 127. I. 3.

Rekamiés háló igényesnek sürgősen eladó. Dob u. 5. I. 1.

Dióháló, konyhabútor, elsőrendű kisipari munka, olcsón. Ujpest, Virág u. 80. Telefon: 292—157.

Gyermekágy, csővázas, sodronybetéttel, lószőrmatraccal eladó. Molotov tér 3. Bors.

Modern dióháló, elsőrendű minőségben eladó. Rendelést felveszek. Horváth, IV., Ujpest, Komját Aladár u. 105. Keletitől 20-as, Nyugatitól 43-as busz.

Cseresznye háló eladó. József nádor tér 9. I. 1. Martin.

Csodaszép kombinált szekrény, rekamié, hálószoba, részletre Ujpest, Deák u. 24.

Kisipari dió háló és kombinált szekrény eladó. Bútor alakítást, javítást vállalok. Ujpest, Tél u. 53.

Három m-es kombinált szekrény asztalosnál eladó. IV. ker., Csokonai u. 36.

Nagyon szép intarziás, 6 db álló szalon, empir garnitúra eladó, XIII. Kis Gömb u. 13.

Gyönyörű, keveszámélyes rekamié, epedás, 2800-ért, világítós rekamiék, fotelok, székek, szelon, minőségben, olcsón. Vörösmarty u. 73.

Különlegesen szép kombinált szekrény és luxus sötét háló igényesnek eladó. Megt. hétköznaponként 18 és 21 óra között. Sztálin út 83. fszt. 12.

Eladó: Két részből álló kombinált szekrény igényesnek. — Dabronyi, XIV., Bosnyák u. 13.

Kombinált szekrény, dióháló eladó. VII., Hernád 38 (utcai bejárat).

Kétszem. rekamié, két fotel, négy szék eladó. VIII., József u. 7.

Rekamié, kétszemélyes, fotelok olcsón. Horn Ede 12. Biró. Nagymező utcánál.

Elsőrendű hétrészes sötét hálószobabútor eladó. V., Petőfi Sándor u. 12. VI. 3. Tel.: 183—171.

Előszobaszekrény, fél háló faliszekrény eladó. Novotny, Rákóczi út 13. egész nap.

Háloszoba, kombinált szekrény, asztalok eladók Kovácsnál, Thököly út 28. üzlethelyiség.

BÉJÉ fotelágyat rekamiét garnitúrát készít Bodonyi Jenő, Rudas László u. 57.

Kombinált mübútor diófa-szekrény igényesnek eladó. Klauzál tér 5. f. 3.

Nehéz, sötét diófaháló olcsón eladó. György, Rákospalota, Klapka u. 45.

Hálószoba és kombinált szekrény eladó. Ujpest, Katona József utca 11/a. 90-es villamossal Mária utcáig.

Világítós, 2 személyes garnitúra, I. rendű munka, nagyon kedvezően eladó. Dohány u. 5.

Szép kivitelű, sötét dióháló és háromajtós szekrény eladó, fizetési feltétellel, IV. ker., Ujpest, Tél u. 2/a, temetővel szemben. Megközelíthető 21, 62, 90, 91 villamossal.

Hálószobabútor és kombinált szekrény eladó. IV. ker. (Ujpest), Povázsai György u. 3.

Kétszemélyes rekamié, 2 fotel, 4 szék, bordó epinglével eladó. Kádár, Rudas László u. 67.

SZŐNYEG

Felújítás, szőnyegjavítás, átszabás, tisztítás. Kárpitozott bútorok helyszíni tisztítása. Régi szakember, Arató Adler) Oszkár. 389—039.

Magyarperzsa, 240×360-as, új állapotban eladó. VIII., Szigligeti u. 30. Horváth.

Szőnyegjavítás, tisztítás, rojtozás, átalakítás. Hoffmanné, Ráday u. egy. Tel.: 189—387.

Szőnyegjavítás, átalakítás, rojtozás, mosás. Voszgericsián, volt Kecskeméti utcai szőnyegjavító, most Szarka u. 7. T.: 186—355.

HANGSZER

Zongorák, pianinók vásárolhatók kisiparosnál. Veszek használt zongorát, pianinót. Javítás, nangolás, szakbecslés. Demeter Klauzál utca három. 221—396.

Zongorák, pianinók, tangóharmonikák rendbehozva olcsón. Javításra szoruló hangszereket vásárolok. Radványi Szövetség utca 18. (Divatcsarnoknál.) 420—290

Zongorát, vagy pianinót veszek készpénzzel csakis priváttól, kizárólag délután 1—5-ig. 221—119.

Bösendorfer zongora, világmárkás pianinó megbízásból, jutányosan eladó. Lipovniczky zongorakészítőnél, Rákóczi út harmincnégy. Telefon: 420—636. Javítások!

ZONGORÁT, PIANINÓT vásárol készpénzért **ZONGORATEREM** Lenin krt 101. Tel.: 123—398.

Rövid, hosszúhúros bécsi zongorát elcserélnék egy jó állapotban lévő motorkerékpárért, esetleg ráfizetéssel. Érdekl. Bpest, XIV. ker. Benkő u. 15. fszt. 2.

Schweighofr angol mechanikás zongora eladó. Cím: Kluczky. VIII., Kisfaludy köz 1. II. 2. 9—11. 5—7-ig.

RÁDIÓ

Zsebrádió, amerikai, telepre, hálózatra. Tízlemezváltós Darling, új Orion rádióval, lemezekkel privátnak. Cimbalom u. 7. Tel.: 155—513. Király.

FOTÓ, OPTIKA

Vidéki fényképészek anyagbeszerzését olcsón vállalom. — Szurdoki Z., Budapest, Fürst Sándor u. 15. III. 2.

FOTÓ-AMATŐRÖK! keskeny mozifilmhívás, színesfilm-hívás. **4 NAP ALATT!** **FŐVÁROSI FOTÓ VÁLLALAT** Szent István körút 20. Dorottya utca 11. Bartók Béla út 49.

Super-Ikonta 3.5 Tessárral, távmérős új állapotban eladó. — Wesselényi u. 57. III. 6. 426—852.

Exaktám 3.5 lencsével, táskával 2800, Zorkij kettes lencsével, tokkal 2600, hivatalos számlával (3700 volt). Tel. reggel 8—10-ig 227—147.

RUHÁZAT

Bundák, kullkabátok, szőrmebélések, átszabások, használt bundát veszek. Somogyi szűcs, Kossuth Lajos u. 5.

Börkabátok, irhabundák speciális festése, tisztítása, javítása. — Kaszás szűcsnél, Váci utca hatvanhét.

Szőrmebundák, szőrmebélések Gervai szűcsnél, Váci utca 24, első emelet. Használt bundát veszek!

Perzsabundák, elsőrendű minőségű szőrmebélések kaphatók Szemere szűcsnél, Lenin krt, huszonhat. Szőrmebundát veszek!

Használt férfi ruhákat veszek, bőrkabátot is. Városház 12. Érdeklődni csak 384—441 telefonon.

Bilgeri csizma, 42-es, új, sámfával, norvéger férfi ruha, 172-es méretre, 190 cm-es síléc, korcsolyacipő, rácsavaros korcsolyával, 42-es, eladó. XIII., Hegedűs Gyula u. 15. III. 2. Este 8—10-ig, vas. de.

Alig használt, finom minőségű szmoking öltöny eladó. (XXI. ker., Kossuth Lajos u. 121.)

Szőrmebundák, begombolható szőrmebélések, szőrmekucmák, Halpern szűcsnél. Rákóczi út négy. Szőrmét veszek!

JÁRMŰ

Kétpárevezős kielbootot vesz: 123—313.

1 db Mercedes (170-es) baloldalas csonktengelyut megvételre keres Helyi Ipari és Városgazdasági Dolgozók Szakszervezete, Budapest, VI., Benczur u. 43.

Gyujtó és lendkerék mágnest vidékre is 24 órán belül javít, tekercsel, delejezés. Elektró Farkas, Visegrádi u. 53. Tel.: 205—091.

Vennék 500 kcm-es BMW-t oldalkocsival, kifogástalant. Esetleg cserébe adnám teljesen új, 250-es Pannoniámat. Részletes ajánlatot Faragó Károly, Kalocsa, Petőfi S. u. 72.

500-as oldalkocsis NSU-t márkás oldalkocsisra cserélek. Esz altó saxophont és rádiós műszereket (csövizsgáló) ráadok, 200-as DKW (kifogástalan) szintén eladó. Pethes Sándor, Jászapáti, Járási Tanács.

BMW oldalkocsis motorkerékpárt 500-tól 750-ig megvételre keresek. Tóth János, Abasár, 356.

RÉGI KÖNYVEK

Megvételre keresünk Verne: Le Tour du monde en quatre-vingt jours című regényét, eredetiben. Ifjúsági Könyvkiadó. Lenin krt. 9—11.

ADÁS, VÉTEL

Karakül, egyszínű gyapjút veszek. Nágelné, Váci utca 7. Mackókészítő.

BRILIÁNS, ARANY, ÉKSZER, EZÜST, ÓRA vétele. VII., Rákóczi út 19. V., Martinelli tér 5. (Volt Szervita tér.)

Asztaliteniszney eladó. Friedrich, XII., Csaba u. 3. Moszkva térnél.

Alig használt 4 személyes gúlasátor eladó. VI., Hajós u. 26/B. Szabóüzlet.

»TENTE« MÉLYKOCSI és SPORTKOCSI jó állapotban ELADÓ. 423—436.

Baromfi vagy nyúlketrecek 6—16 rekesszel olcsón eladók. Práter u. 47. Asztalosnál. 468—639.

Használt ikerablakok, ajtók sürgősen eladók, asztalosnál, Hungária krt. 86.

Vörösréz fürdőkályha, sárgaréz armatúrával, öntöttvas alsó résszel eladó. — Tóth Endre, XIV., Tábornok u. 25/A.

Fehér gyermekágy, kifogástalan, kisipari munka, salgótarjáni »Kalória« kályha eladó. XII., Csörsz u. 1. fszt. 5.

Páncélszekrény eladó. Leonardo da Vinci u. 13. Lakás.

Gyermek kerékpár, kisipari, művészi kovácsolt vasasztal (tálaló), Üllői út 68. fszt. 4.

Billiárd asztalt vásárolunk. Komplett 500-as és Rex Tel.: 110—038.

Raptarmerleg és 0.6, 220 V. egyfázisú villanymotor eladó. Tribolt Lajos, Ács.

Bútorok, perzsaszőnyegek, edények, ruhaneműek, sürgősen eladók. 360—657. I., Hunyadi J. út 3. — Tolnai, 4 órától.

ALBÉRLETI SZOBA

Bútorozott szobát keres két fiatal nő. Agnemű van, 300 Ft-ig. Pesterzsébet, Kölcsey u. 33.

Idős Édesanyám részére csendes helyet keresek, hol szükség esetén gondozásban is részesülhet. Labanc út 43. magasföldszint.

GYERM. GONDOZÁS

Kisgyermeket szabadsághegyi meleg lakásában szakszerűen, szeretettel gondoz óvónő. 166—

Réti István

Vajvári L.: R. I.
„Agitátor" c. képéről.
SzM, 1954. 220-26. l.
képpel

Réti István

Vejvári L.: Naabánya a m. művészetben. SzM, 1953. 222-23. l (képpel)

Réti István

Jegyző

l.

Rimp. 98–102. l.

Réti István

Csehi Miklós: A magyarországi festészet kialakulásának néhány sajátossága. Sz M. 1953. 164–167. (Képpel.)

RÉTI ISTVÁN :

217. Anyám. - Olajf., v. 87 x 100 cm.Jelz. a.b.s.: "Réti 1902".

RIPPL-RÓNAI JÓZSEF / 1861 - 1927 /

218. Apám - anyám. - Olajf., lem.p. 95x69.5 cm. Jelz.f.j.s.: "Rónai".

219. Miss Gibbs. - Paszt., p. 43.5 x 54 cm. Jelz.nélkül.

220. Zórka. - Paszt., p. 42 x 52 cm. Jelz. a.j.s.: "Rónai 21".

221. Vörös sapkás, vörös sálas önarckép. - paszt., p. 42 x 52.5 cm. Jelz. a.j.s.: "Rippl Rónai 1924".

222. Flox és Filox. - Olajf., lem.p. 49 x 66 cm. Jelz.l.b.s.: "Rónai"... és olvashatatlan irás.

ROMEK ÁRPÁD :

223. Régiségek. - Olajf., v. 70.5 x 80.5 cm. Jelz.l.b.: "Romek Árpád".

RÓNA JÓZSEF / 1861 - 1939 /

224. Szavoyai Jenö lovas képmása. - Szobor, br. 63 x 50 cm. Jelz. nélkül.

Fővárosi Képtár jub. kiáll
1944. január

Réti István

tovább

MDK.

Réti István

Müvei a Nemzeti Galéria dokumentációs kiállitásán

Esti Hirlap 1965 ápr.23.lap -

MDK.

Réti István

A Nemzeti Galériában lévő müveiről

Pestmegyei Hirlap 1965 ápr.18.lap -

Réti István

Kiállít

PH. 1983. IV. 11.

örgy ut 41.), készpénzfizetés ellenében.
49.650-51 Müvészettörténeti Dokumentá-
. Ebben az esetben a kért könyvet pós-

"Acta Cassae Parochorum" egri anyaga,
örök utáni állapotát rögziti.

Müvészettörténeti Dokumentációs
Központ

Réti István

állandó művásárt rendez festményeiből

a T. G. Amephívója, NÚ 1931 IV. 8.

T. Cim!

A Művészettörténeti Dokumentációs K
ráskiadvány-sorozatát. A sorozat első

"Magyar Tanácsköztársaság K
című levéltári publikáció jelent meg,
Művészeti Osztályának iratanyagát és
iratanyagának a képzőművészetre vona

Értesitjük, hogy ezenkivül intézetünk

"Művészettörténeti Tanulmány
című kötete, mely a Dokumentációs K

Továbbá kapható

"Művészettörténeti Tanulmány
című kötete. Ára: 45.- Ft.

A felsorolt kiadványok megvásárolhat

Réti István

Mestere volt Szőnyinek

Lyka Károly A zebegényi mester

Élet és Tudomány 1960 dec

19641. l.

K é

Név: . . . . . .

Születési év: . . . . . Hely: . . . . .

Hol, mikor és kinél tanult: . . . . . .

Önálló kiállitásai: . . . . . .

Mely kiállitásokon vett részt: . . . . .

Hol jelentek meg kritikák vagy méltatá

Réti István

Festő

Szeitler L.: Szüvészek, művek és mű-
gyűjtők

Jelenkor 965 9 sz. 857 l.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

ton: . . . . . .

. . . . . .

MDK

Réti István

Kampfőiskola. 5.l.

Beti Jaiyan

Kamptiskola. S.J.

MDK

Réti István

résztvett az alábbi kiállitason

Kiállitások. A Szentendrei Müvésztelep első kiáll. Magyar Müvészet 1926. 364.l.

Réti István MDK

Szőlőhegy, olf.

Mücsarnok 1 932.Budapest közönségének képzőművészeti gyüjteményéből rendezett kiállitás.

Réti István
festő

M.D.K

Méltatás.

Cifka Péterné: Csóka Istvánu: Krumplitisztogatók
Művészet, 1965. október - 17. lap.

M.D.K.

Réti István
festő

Réti István szerint Csók az 1897-ben Nagybányán festett „Krisztus és az Olympus" című képet fel darabolta művel ez nem horkatott volna sikert számára.

Telepy Katalin: Emlékezés Csók Istvánra . . . Művészet, 1965, okt. – 12 kep.

Réti István
festő

M.D.K.

Münchenben kötött barátságol
Csók Istvánnal.

Polgár Mihály: Csók István centenáriumára
Művészet, 1965. október - 15 lap.

MDK.

Réti István

Kapcsolatai Farkas Zoltánnal

Müvészet 1965 7.lap29.

Réti István.

Hollósy Simon müncheni festőiskolájának tanítványa volt.

Utnk. Kolozsvár, 1954. Máre. 9.

Note Nature:

M.D.K.

Réti István, festő

„vagy Nagy Zsigmond „Agitátor"-képei hevesbé tudatos alkotások, mint Kerustoké..."

Aradi Nóra: Daumier, Derkovits és utódaik

Bp.1968. Magvető, 41. old.

M.D.K.

Réti István, festő

nevét emliti a szerző, kisvárosi interiorképeinek hagyománytisztelő, múltba néző hangját összehasonlítva Rippl-Rónai friss kerdeményezéseret elkotó, szellemesebb és karakterisztikusabb környezet-ábrázolásaival.

Aradi Nóra: Daumier, Derkovits és utódaik

Bp.1968. Magvető, 39. old.

NDK

Réti István

Önarckép, paszt.

Száz Magyar festők Itáliában. N.Gal. kat. 1967.

Réti István

műtörténeti vonatkozásai

A műalkotásokról. Bp. 1960. 62 e., 24 t.
20 cm. (Kulturális Élet)

41. l.

Réti István (1872-1945)

festő, a nagybányai művésztelep egyik vezetője. A nagybányai szabadiskola, majd a Képzőművészeti Főiskola vezetője volt. Jelentős elméleti munkássága.

A műalkotásokról Bp. 1960. 62 l., 24 t. 20 cm. (Kultúrális Élet) 59. l.

Réti István

Nagybátyám Ferenczy Károllyal szorosabb kapcsolatban volt.

Ferenczy Valér: ~~Károly~~ Ferenczy Károly. Dp. én. (1935.) Nyugat k.-191 l., 24 t. 15.

Déli István

a Nagybörnyai Művészetelepen dolgozott és oktatott.

A XIX század nagy magyar mesterei

Budapest, 1956. Ber.: Lyka Károly

M.D.K.

Réti István festő

Egyike a nagybányai művésztelep szervezőinek

Aradi Nóra: Képzőművészet és közönség, Bp. 1961.
47.l.

Réti István

„Honvédáltemetés" (1899), olaj, 196×226,
az Országos Szépművészeti Múzeumban
őrzött képét pines táblára közli

A XIX század nagy magyar mesterei
Budapest, 1956.

M.D.K.

Réti István, festő (1872-1945)

a nagbányai művészet legkulturáltabb egyénisége, elmélyedésre hajlamos lénye mint tanárt kiválóbbá tette a művéznél. Fellemző, hogy ő lett a Nagbányai irányzat ideológusa a történetírója. Croce és Bergson intuíció elméletén alapuló írásai mély hatást gyakoroltak a 30-as éverben induló fiatal festőkre.

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp.1968. 933.934. old.

+ „Gregassronyor" hajza 935- "

NAGYBÁNYA

AMULT esztendő május havában a nagybányai művésztelep új negyedszázadot kezdett. Jubileumot nem ült, nem ünnepelt, kiállítást nem rendezett, kedve sem lehetett, módja sem volt hozzá. Több mint három éve idegen uralom alatt van. Akik ott maradtak, élnek, dolgoznak s azt csinálják, amit eddig: művészetet hitük szerint, magyar kultúrát politikai velleitás nélkül. A köztudat kapujában Nagybánya a millennium évében jelentkezik először.

Azóta az irásokban, melyek az újabb magyar művészet fejlődésével foglalkoznak, sokat emlegetik nevét, de a fogalom, amit hozzáfűznek, egészen bizonytalan, sokszor téves, a tényadatok ismerete és értéklése egyaránt.

Pedig a rosszindulat és tudatlanság gáncsai és a felületesség túldicséretei ellenére a nagybányai művészcsoport lelkes akarata, kitartó, becsületes munkássága elbírja a tárgyilagosságot és megérdemli a lelkiismeretesebb érdeklődést: kik voltak hát a nagybányaiak, milyen művészek és milyen emberek? Tömörülésük okai és körülményei mik valának, milyen ideahevítette őket, milyen eredményeket értek el?

Az 1912. évben Nagybányán rendezett nagyobbméretű visszatekintő kiállítás katalógusában részletesebb beszámolót adtam a kolónia történetéről és ehhez — addig az ideig — adatokban lényegeset hozzátenni nem tudok. Mivel az a beszámoló nagyon szűkkörű nyilvánosság: a kiállítás látogatói, jóformán csak a nagybányai közönség számára és főként annak a látószögéből íródott, nem lesz talán fölösleges, ha a feledésbe ment, vagy nem is ismert adatokat — »A Műbarát« igen tisztelt szerkesztőjének kívánsága szerint — némileg átdolgozva és kiegészítve ezúttal a nagyobb nyilvánosság elé bocsátom.

Meleg alkalomszerűség is fűződik e munkámhoz: Ferenczy Károly nemrégen zárult emlékkiállítása gyönyörű ünnepe a szomorúan forduló negyedszázados nagybányai művészetnek. Társai nem jöhettek el, maguk és műveik elszakítva innen, szétszórva: előállt Ő egyedül, élete nagyszerű művével, hogy emlékeztesse az embereket.

I.

»... És ez a Puszta megöl,
Hol hasztalan kiáltok«.

Azok a lelki diszpoziciók, amelyek a mult század kilencvenes éveinek közepén néhány fiatal művészben a testvéries csoporttá tömörülés és az egycélú, együttes munka gondolatát megérlelték, a magyar költészet öntudatában csak jóval később találtak hangot. Igaz, hogy ez a hang zengő és erős volt!

Csak az új század gyanútlan hajnalán csattan a lanton a lázadó ének. Egy új Berzsenyi ostoros haragja, keserű elégedetlensége torlódik dalba: fölverni szavával a »magyar ugart«.

Az alvó, vad mezőn elhaló, dacos, panaszos kiáltásban benne reszket a magyar nirvána, a halálba álmosodó akarattalanság melankóliája is:

»... A dudva, a muhar,
A gaz lehúz, altat, befed ...«

A szántatlan, bús televény némasága fölött pedig ott rezeg a dalnok lelke délibábja: a kultúra, a szépség, a finom hangulatok szentelt városa: Páris. Álmok királya emésztő vágyakozással tárja ki karját a fénysugaras idegen géniusz felé. Ám a valóság zord, választás nincs: magyarnak született, sorsa visszakövetelí őt.

Fogékony fül hallgat az érces férfipanaszra. Fiatal emberek fölneszelnek, szivük dalát dalolja valaki.

Külföldet járt írólegények, művészfiúk alkotásra vágyas lelkéből sikoltják az »Új versek«:

»... És ez a föld a lelkek temetője ...
Itt meddő a nagy gerjedés.«

Jó egy évtizede haraglik, forr bennük is, amit Ady közéjük rivall. A magyar talentum sorsa, a »Hortobágy poétájának« tragikuma régen a lelkükbe sajátult.

Zarándokai Münchennek, Párisnak, Itáliának, szerelmesei a mának, a haladásnak, szélbe szórják lelkük hímporát: a nagy ugar nem termékenyül.

Gyomlálni, vetni, aratni, mindjárt ma, a holnapot se várva: a fiatalság mindent akarása, a ki nem próbált tehetség toporzékoló cselekvésvágya igazságtalanná is teszi őket a magyar multtal, a magyar eredményekkel, saját magyarságukkal szemben. De az emberi szellem tragikus ősgesztusa, a lázadó lélek láncát tépő erőfeszítése hiába: magyarságuk erősebb, szivüket örök törvény köti.

Az egymás ellen támadó érzéseknek ez a förgetege, mely Ady lantján oly erővel zúgott, egy nála idősebb nemzedék szivében már megvívta csatáját. Az a művészgeneráció, amelyik a kilencvenes évek közepe

A Műbarát 1922. II. 10 z.

előtt kezdte nyilvános pályafutását, első fiatalságában átélte már ezt a Páris-rajongást, ezt a belső vihart. A harc el is dőlt bennük: a »nagy ugar« győzött Páris és München fölött. Haza jöttek.

Álmaikat nem álmodni, hanem akarni akarták. Tavaszt hozni. Sivatagban nemes virágok dús vegetációját megteremteni.

Ez az indulat szökkent cselekvésbe annál a művészi vállalkozásnál, amely Nagybánya nevéhez fűződik.

II.

A nagybányai művészeti egyesülés gyökerét Münchenben Hollósy körében, az ő iskolájában kell keresni.

Hollósy Simon szerepe a magyar művészet fejlődésében ma már ismeretes. 1886 óta volt Münchenben festőiskolája, amelyet ott általában jobbnak tartottak az akadémiánál és a többi magániskolánál. Tanítása páratlan volt, ami a lelkiismeretes, művészies rajzot illeti, szuggesztiv és megihlető erejű. Művészeti meggyőződése a természet mély, meleg szeretetén nyugodott, és a francia naturalizmus elveire és példáira esküdött, főleg Bastien-Lepagera, akinek képei akkortájt hozták izgalomba München festőit.

E hagyományos és akadémikus művészetű városban egy egész generációnak Hollósy iskolája nyitotta ki először a szemét a természet közvetlen megismerésére a modern művészet szellemében. Tanításának szűk volt a műterem négy fala, vendéglők és kávéházak törzsasztalánál élesztette tanítványai talentumát, lelkük szent tüzét

Érdekes, szokatlan egyénisége, a zsenialitás minden külső reprezentatív tulajdonságával, vérmérséklete, szenvedélyes fordulatos beszédje különös varázzsal voltak a fiatalokra, fanatikus hívőket szerezve neki, akik szinte életcéljuknak érezték mesterük kultuszát.

Élő, meleg fal volt körülötte fiatal barátainak ez a köre, védte őt a külső világ hidege ellen, rajongó szeretetével kárpótolta a nélkülözésekért, az elnemismertetésért, ő pedig megosztotta velük vidámságát, nyomorúságát, szétosztotta köztük nagy talentumát.

Késő éjszakába nyúló, forró viták közepett az irodalom, a művészet, az élet és a természet nagy problémái felől, szórta ötletei színes szikráit. Szerény symposionok új Szokratesze a nagy tanító, hullámos hollófürtű, fiatal férfi, szenvedélyes szavú; logikája az érzés, — erkölcse, bölcsesége, vallása: a természet.

Courbet párisi, Leibl müncheni propagatórius szerepléséhez hasonlítható Hollósynak ez az erjesztő munkája. De míg ezek otthon vívták az élő művészet harcát az akadémiák mumifikált művészete és a közízlés ellen, Hollósy alól hiányzott a hazai föld: a művészeket nevelhette, lelkesíthette Münchenben, de az otthoni viszonyokra csak távoli, csak közvetett hatása lehetett. Ez a feladat a nagybányaiak összességének volt fenntartva. A magasabbrendű művészeti erkölcs öntudatával a nagybányaiak demonstrálták nálunk először a művészet szabadságát, ők kapcsolták a magyar művészetbe az európai élő művészet problémáit, céljait.

III.

A nagybányai expedíció eszméje köztem és Thorma (mindketten Hollósy barátai és volt tanítványai) közt egy beszélgetés alkalmával merült fel, mikor 1895-ben arról esett szó, hogy Hollósy szülőmegyéjétől remélt millenniumi megrendelését Nagybányára jöhetne megfesteni. Idehozhatná iskoláját is, ha a város valami csűrt vagy pajtát adna helyiségül s esetleg vasúti kedvezményt az odautazásra. Mikor pedig ez év végén Münchenbe menve, a kedvező hangulatról és a lehetőségről ezirányban meggyőződtem és sűrű levélváltás indult meg nagybányai barátaimmal a dolog megvalósítása céljából. Dr. Virágh Béla, akkori nagybányai albíró vehemens agitációjának köszönhető elsősorban a város polgármesterének s közönségének megnyerése az eszme számára.

A polgármester, Turman Olivér, felfogta az akkor teljesen újfajta vállalkozás nagy anyagi és még nagyobb szellemi horderejét a városra nézve és levélben tette meg ajánlatát, mely szerint műtermet építtet Hollósynak és iskolájának 10—15 ezer forint költség erejéig, ha Hollósy pozitiv ígéretet tesz, hogy tanítványait tíz—tizenöt éven át minden nyáron lehozza. Ezt az áldozatkészséget csak a lehető legkisebb mértékben fogadhattuk el, mert nem tudhattuk, előzetes példa sehol a világon nem lévén, miképpen sikerülhet egy ilyen kirándulás.

Így csinálták aztán a ligeti faműtermet egy e célra ajándékozott szénatartóból, amely 15 évig volt az iskola egyedüli hajléka és még ma is használatban van. Az államvasutaktól pedig az odautazó művészek számára negyven darab ingyenjegyet eszközölt ki a város a határtól Nagybányáig és vissza.

Ezalatt Münchenben is folyt a munka, a kapacitálás, az informálás. A magyarok se tudtak ugyan sokat Nagybányáról, az idegenek egész Magyarországról még kevesebbet. Némelyeket életük biztonságáról

kellett megnyugtatnunk, másokat afelől, hogy fedél alatt, rendes lakóházban lakhatnak, ágyban hálhatnak, a lótej már nincs divatban, és a húst az angolok nyersebben eszik.

Hollósyval készült jönni Grünwald Béla, előző ősz óta társa az iskola vezetésében, a fiatal gárdának akkor már neves tagja. Ő főleg az iskola adminisztrációját és finanszirozását vállalta. Azután nagy volt a gaudium, mikor egyszer Ferenczy Károly kijelentette, hogy velünk jön ő is Nagybányára. Mi már akkor is egyik legjobb magyar festőnek tartottuk őt, akinek neve azonban itthon éppoly ismeretlen volt a közönség előtt, mint a Hollósyé.

Mialatt készültünk az útra, megérkezett és extázisba hozott mindnyájunkat Thorma országos diadalának a híre az »Aradi vértanuk«-kal.

Ilyen művészeknek az összesereglése Nagybányán, egy érzésben és lelkesedésben, nagy távlatot nyitott meg képzeletünkben a mozgalom jelentőségét és jövőjét illetőleg.

IV.

1896 május elején jöttünk az országba Hollósyval mintegy huszan, köztünk 10—14 külföldi (német, orosz és angol), a millenniumi ünnepségek mámoros lármájában, rongyos, gőgös kis csapat, hitünk szerint a modern művészet honfoglalói itthon.

Görögtüzes év! Megfúrt hajón bált rendező reménységek ünnepe, szegény vak nemzetünk díszmagyaros dáridója! Ma: elmúlt fiatalságunk, féligh asznált erőnk fájdalmas, bűnbánatos emléke.

Az ünnepi virágdísz elrejtette akkor a tanulságok töviseit. A vigalom serlegébe nem öntött senki keserű cseppet: az aggodalom nem a megrészegülés fia. Az embereket eltöltötte a polgáriasult élet nyugalma, ernyesztő biztonsága, a farsangos jelen elmerült önmaga élvezésében s a multra bízta a jövőt. A sötéten látóknak úgy látszhatott: a továbbélés nagy ösztöne, a cselekvő akarat alkoholos mámorba hanyatlik.

Ez országos részegség zűrzavarában a multakra visszatekintő önünneplés közepett a mi arcunk előre fordult, a mi lelkesedésünk a jövőnek szólt, amelyet majd mi verekszünk ki magunknak, eszményeinknek. Egyedül állottunk, erőseknek éreztük magunkat: a fiatalság isteni erőérzete feszítette szívünket.

Május 6-án értünk Hollósyval új otthonunkba, Nagybányára, ahol megvetve lábunkat, kimozdíthatjuk majd sarkából a forgatlan magyar glóbuszt.

A város úri közönsége polgármesterével élén a vonatnál várta és villásreggelivel vendégelte meg a két csoportban érkezőket. A természet és lelkünk együttes tavasza ujjongva zengett ünnepi himnuszt az installációhoz.

Ezután még egyre, egymásután érkeztek a festők. Számuk a nyár folyamán harminchatra emelkedett.

Budapesten a sajtó is tudomást szerzett a dologról. Irótestvéreink segítettek nekünk, az újságokban szorgalmasan ismertették a mozgalmat, magyarázták a célját, jelentőségét, elismeréssel öntözték a zsenge palántát. Ennek lehetett a következménye Kiss Józsefnek a látogatása Révai Ödön kíséretében, hogy költeményei illusztrálását reánk bízza és velünk megbeszélje.

Augusztus hó folyamán meglátogatott bennünket Szinyei Merse Pál is, kinek neve és művészete, annyi évi méltatlan mellőzés után, akkor került egyszerre az elismertetés verőfényébe. Ebben része volt, mint már több ízben megírták, a nagybányaiak hangos lelkesedésének is. A millenniumi kiállításon — átutazásunk alkalmával — bámuló gyönyörűséggel szemléltük a »Majális« örökéletű üdeségét, az addig nekünk is ismeretlen mester nagyszerű művészetét, amely huszonöt évvel érkezésünk előtt, süket időkben, a mi igazságunkat hirdette. Az ő szemében pedig a mi eljövetelünk a hóolvadást jelentette — mint azt tréfásan utalva hasonló című hatalmas hangulatú képére mondotta...

Ez az első esztendő azonban a termelésben messze mögötte maradt a nagy terveknek és lelkesedéseknek. A művészi és baráti együttlét ebben a szokatlan és új szépségekkel teli környezetben nem hasonlított semmi máshol ismert művészéletmódhoz s folyton új szenzációkkal szolgált: a higgadt, tervszerű munkába való elmélyedésre ez az állandóan izgatott hangulat nem volt kedvező. Ehhez járult még az anyagi viszonyoknak nyomasztó volta is, úgy hogy a kolónia szeptember végén bizonyos lehangoltsággal oszlott szét. Nagyrészt mind visszatértünk Münchenbe Hollósyval.

Az őszt és a telet leginkább Kiss József illusztrációinak készítése töltötte be. Az elszéledéskor tapasztalt depresszió azonban Münchenben megszűnt.

Idegenek és magyarok mind többen és mind nagyobb kedvvel igérkeztek és sürgették a kirándulás megismétlését. Közben megjött a polgármester meghívása is Hollósyhoz, amire mi válaszunkban hosszú levélben az anyagi támogatás feltétlen szükségességét hangoztattuk. Érvelésünkre támaszkodván, sikerült is a városnak az államtól szubvenciót kieszközölni. Wlassics miniszter »a

város közönségének nemes buzgalmát« méltányolva 2000 forintot bocsátott a város rendelkezésére, amelyet az teljes egészében Hollósynak adott. A támogatás ellenében a miniszter kikötötte, hogy a kolónia művészei munkálkodásukat ősszel Budapesten külön kiállításon mutassák be.

A hangulat ismét magasra szökött, a nyár s az ősz vállalkozó és izgatott munkálkodással telt el. Az odarándulók is nagyobb számmal voltak, mint előző évben. Az iskolában negyvenegy tanítvány dolgozott a nyár folyamán s önálló művész, magunkat beleszámítva, kilenc készült képeivel az első nagybányai kiállításra. Köztünk volt már Csók István is, aki az előző tél folyamán testtel-lélekkel a nágybányai zászló alá állt. Hollósy, Thorma, Ferenczy sorstársa itthon, már akkor számos külföldi elismerést aratott művész, a nyár folyamán is a müncheni nagy aranyéremmel szaporítja külföldi kitüntetéseit — elsőként a kolónia művészei közül. Lejött Faragó József, aztán Horthy Béla, Glatz Oszkár, Nyilassy, Kubinyi Sándor, az e nyári munkáikkal álltak először a nyilvánosság elé. Itt festett még Zemplényi Tivadar és — barátságtalan szemmel bár — benézett hozzánk Pállik Béla is, aki Hollósyt és művészetét nem szerette.

A miniszter kívánságára hivatkozva a Képzőművészeti Társulattól külön termet kértünk a téli kiállítás keretén belül vagy azon kívül, egész munkásságunk bemutatására. Nosza lett felháborodás, gúnyolódás. »Forradalom egy pohár vizben« szellemeskedett egyik újság mérgestollú festőreferense. Az akkor még valami nevetséges, abszurd kívánságnak tetszett az alapszabályok lovagjai előtt, hogy egy csoport »vidéki« festő külön termet, önrendelkezési jogot kérjen. Kérelmünket kereken elutasították.

Szerencsére ott volt a régi műcsarnok helyisége, — akkor éppen »Plasztikon« — amelynek két termét kibéreltük és Wlassics miniszter ott nyitotta meg nagy, előkelő vernissage-közönség jelenlétében az első nagybányai kiállítást.

V.

A kiállítás hatása a publikumra és kritikára szenzációs volt, az erkölcsi siker példátlan. Erről az újságok akkori cikkei is tanuskodnak.

A kritika és a közönség tágra nyitott szemmel állott az új művek előtt. Hiszen addig is került a tárlatokon egy-egy hasonló kép eléjük, Csók, Ferenczy, Thorma már előbb is állítottak ki, e másféleséget azonban nem irány-, hanem niveau-különbségnek hitték, természetesen a régi, szemükbe idegzett, szokványművészet javára. De most, egyszerre egy egész kiállítás! Érezték, hogy itt teljesen új, számukra eddig ismeretlen jelenség revelálódik előttük.

Az újságokban, folyóiratokban legjava fiatal íróink szegődtek lelkesedésük, hitük egész melegével az új művészet ciceronéjává. Lyka, Ignotus, Bródy és mások ismertették, elemezték, méltatták legjobb tudásuk szerint, egyelőre inkább irodalmi analógiákból indulva ki, az új művészeti eseményt, és tavaszt hirdettek és győzelmet. Valóban: a nagy műcsarnok téli tárlatával szemben a párhuzam — az általános vélemény szerint — Nagybánya javára ütött ki.

A konzervatív kritikának elképpedésében elállt a szava, alig hallatszott egy-egy ijedt, haragos hang. A dogmák őrei, a hivatalos művészek, az »illetékes körök« rosszalólag csóválták fejüket, de Wlassics miniszter továbbra is csodálatos éleslátásról tanuskodó rokonszenvvel viseltetett a mozgalom iránt. Annál hangosabb volt azonban a vidám gúnyolódók tábora, a Manet-ék közönsége, a képek előtt vihorászó tömeg. Élclapokban, zsúrokon, operett- és orfeumkuplékban olcsó szellemeskedések céltáblái voltak az újfajta képek. »Zöld lovak és lila fák« — adták szájról-szájra. A műveltebbek azt mondták: »szecesszió« — ma destrukciót mondanának — és nagyon féltették a jó polgári ízlést. Szóval a siker valódi és mély vala.

Az anyagi eredmény is elég jó volt. A lapok cikkei, a Ferenczy Károly mindenfelé kiragasztott plakátja — az első magyar művészi plakát — eléggé felkeltették az érdeklődést, sok ezernyi közönség látogatta a négy-öt hétig nyitva levő kiállítást. Az állam majd mindenkitől vásárolt képet és a publikum is megmozdult, úgy ahogy. E tekintetben nem voltak vérmes reményeink.

Ezen első nagybányai kiállítás eredményeit megerősítette a második, amely 1898 dec. 16-án nyilt meg szintén a régi műcsarnokban. Külső siker tekintetében éppenséggel nem maradt az elsőnek mögötte, az elismerés még általánosabb, egyöntetűbb volt, noha ez a kiállítás már nem hatott annyira az újdonság ingerével, aztán meg számban kevesebbet is adott, mivel csak egy év munkásságát mutatta be. Széltében hangoztatták a hivatalos téli tárlat művészeti csődjét (és hogy az nem lett teljesen igaz, attól Fényes Adolf »Szegény emberek« ciklusa — a nagybányaiakéval rokon komolyságú művészet — mentette meg). Egyébként a Műcsarnok falain az előző nagybányai kiállítás hatása nyilván megállapítható volt. Természetesen

ez csak külsőségekben nyilvánult, nyers, meg nem értő alakban.

A harmadik évre pedig a Képzőművészeti Társulat megnyitotta a Műcsarnok kapuit, a téli tárlaton külön termet adott nekünk, amelyben képeinket magunk zsűriztük, magunk rendeztük.

A Hollósy-iskola azonban nem volt velünk, mesterével együtt Hock János protektorátusa alatt a Nemzeti Szalonban állított ki. Így különválva jobban ki volt szolgáltatva az addig visszavonuló konzervatív kritika kíméletlen, igaztalan támadásainak. Ez időtől fogva az iskola nem állított ki többé velünk és nemsokára megszűnt nagybányai lenni — mesterével együtt.

Ezen a télen történt, hogy a magyar művészek a párisi nemzetközi kiállításra készülve, a kiküldendő képek zsűrijébe két nagybányai művészt is beleválasztottak: Csókot és Ferenczyt, sőt Ferenczy lett a zsűri elnöke is. Ez a véletlen ugyan nem jelentette a nagybányai művészeti felfogás érvényesülését, hiszen kisebbségben voltak s különben is az egész magyar művészetet jellemző művek kiválogatásáról volt szó, legföllebb a meg nem alkuvás és a pajtáskodás mellőzése, szóval az erkölcsi befolyás lehetett a bűnük, mégis — vagy éppen ezért — nagy neheztelések, nagy haragok keletkeztek. Mint ez ilyenkor történni szokott, kilincseltek minisztériumban, kormánybiztosnál, gyűléseztek az Egyesületben, sikerült is a kiállítás megrostált anyagát a zsűri megkerülésével fölhígítani, és a bosszú nem késett sokáig, nem is volt nehéz.

Mi, akik semmi korteskedésben, semmi személyes vagy anyagi érdekharcban soha részt nem vettünk, a Képzőművészeti Társulat ügyeinek irányításába sem szólhattunk bele. Mikor az 1900. évi decemberi téli tárlatra az előző évben már megkapott jogokat s külön termet újra kértük, ezt megtagadták, a termek új tapétázását s az egységes művészi rendezés szükségét hozva föl indokul. Váratlan csapás volt ez, nem számítottunk rá. A régi Műcsarnok helyisége már nem volt kibérelhető. A Nemzeti Szalon termei (nem a mostani épületben) kicsinyek, rossz világításúak, bizonytalanra nem halaszthattuk el a kiállítást, az anyagiak kényszere alatt kényre-kegyre belementünk.

A Műcsarnok birtokolói nem palástolták érzelmeiket. Legelőbb is a felvevő zsűri mutatta meg »elfogulatlanságát«, éppen a csoport beérkezettebb művészeivel szemben: »rostált«. Az egységes rendezés nevében szétszórták képeinket a »legjobban« hozzájuk választott tapétájú termekben, úgyhogy a csoport se együttesen, se egyenként nem érvényesülhetett érdeme szerint. Pedig talán sohasem küldtünk jelentékenyebb anyagot és számra nézve is elég súlyosan voltunk képviselve: nyolc festő negyvenegy képpel.

A »nagybányai« nevet és jelleget azonban nem semmisíthették meg, ismerték ezt a festők, a sajtó, sőt a közönség is. Az ujságkritikák szétszórtságunk dacára együtt fogtak, együtt tárgyaltak minket, élesen elítélve a műcsarnokiak eljárását.

A kár azonban megvolt, épp az érdekek és az anyagi érvényesülés harcában nem számítottunk többé csoportnak, amely egyöntetűen mozdul és veti latba művészi súlyát. Az ebből eredő anyagi okok miatt sem birt többé a nagybányai csoport együtt mint csoport kiállítani. A következő évben a Műcsarnok és a Nemzeti Szalon egyidejűleg mutattak be nagybányai képeket, amelyekről csak nevünk után tudták, hogy itt készültek. Az írók és kritikusok emlékezetében nem enyészett el Nagybánya fogalma.

VI.

Míg Budapesten így alakult, változott a sorsa a nagybányai ügynek, azalatt odahaza is történtek följegyezni való érdemesebb mozzanatok.

Az első kiállítás sikere után tudatára ébredve Nagybánya jövendő hivatásának, a kolóniának állandósítása és megerősítése céljából műtermek építését tartottuk a legelső fontos lépésnek. A város bennszülött polgárságának közönyét — főleg Thorma buzgó fáradozásának — sikerült eloszlatni s rávenni őket, hogy igyekezzenek odakötni azokat a művészeket, akik a város nevének új értelmet, addig ismeretlen jelentőséget adtak.

Hollósy, Csók, Ferenczy, Glatz, Grünwald, Horthy Béla, Réti és Thorma írásos kérelmére 1898 tavaszán a város közgyűlése nyolc műterem építését szavazta meg. A tervek Turman polgármester halála következtében papiron maradtak. Három évvel később újabb közgyűlési akcióval sikerült két műtermet felépíttetni s azután 10 évig nem történt ez ügyben semmi.

A jóindulatú és buzgó polgármester sajnált halálával a város érdeklődése és gondoskodó előzékenysége lassanként teljesen megszűnt, noha az elért eredmények után ezt fokozottabban várhattuk volna.

Az 1901. év a kolónia belső életét és szellemi tartalmát illetőleg mélyre ható változást hozott. Hollósynak és iskolájának utolsó esztendeje volt ez Nagybányán, ahonnan, őszkor elutazva, végleg elszakadt. Elhatározásának közvetlen okai tisztán személyes

természetűek voltak, de hogy ez Nagybánya művészeti fontosságára akkor már nem volt válságos, a dolgok további folyásából is kiviláglott és az előzményekből egészen érthető.

A nagybányai tömörülésnek a csirái az ő müncheni körében keresendők, s e mozgalom megindulásában is lényeges, semmiképp nem kisebbithető érdeme van Hollósynak, aki nélkül az egész el nem képzelhető, erre már rámutattam. De a dolgok későbbi alakulásában, fejlődésében — a budapesti kiállitások után — a súlypont az ő személyéről észrevétlenül eltolódott. Mi ugyan az iránta való szeretetből erről magunknak se adtunk számot, de ő, bár öntudatlanul, haragosan érezte ezt.

Iskolája nagyon látogatott volt, 60—70-re fölment nyaranta a tanitványok száma. Alig van ma abból a generációból való magyar festő, aki hosszabb-rövidebb ideig meg ne fordult volna ott. Ezenkivül az egyharmad-, egynegyedrészt az idegenek tették. Többnyire oroszok, lengyelek, osztrák- és nagynémetek, egy-egy angol, amerikai, spanyol és más nemzetbeli is. Külföldről kultúráért eddig csak Nagybányára jöttek emberek. Az iskolának ez a virágzása anyagilag is kedvező volt Hollósynak. A tandijakon kivül minden évben kapta az állami segélyt is.

Láttuk, hogy 1898 óta az iskola és mestere tőlünk különválva állitott ki. Igy aztán az a visszás helyzet keletkezett, hogy néha ugyanegy időben két nagybányai kiállitást is láthatott a budapesti közönség: az összehasonlitás természetesen az iskola hátrányára ütött ki. A nagyobb szellemi súlyt, a »nagybányai« név jelentőségét az a csoport reprezentálta, amelyben Thorma, Ferenczy, Grünwald, Glatz, Csók egyénisége és munkássága formálta ki ezt a fogalmat a maga sokoldalú egységességében. Ez a fogalom, ifjúságunk bizonytalan, fényes, ködszerű álma való életre váltva, ebben a hidegebb, konkrét, cselekvő formájában nem elégitette ki az álmok emberét — Hollósyt. Ő elment, lelkünknek fájt a régi benső kötelék elszakitása, de Nagybánya megmaradt.

(Folytatjuk.) RÉTI ISTVÁN.

szet szeretetétől s ismerve már csak történeti búvárkodásának alapján is azokat a hatalmas erkölcsi értékeket, melyeket a korszerű művészet ápolása és intézményes oktatása a nemzet számára jelent, gyökeresen szakított a megelőző évtizedek szellemével s a Képzőművészeti Főiskolának általa szerkesztett szervezeti szabályzata, mely 1921 szeptemberében Vass József miniszterssége alatt életbelépett, az oktatás súlypontját mind a művész-, mind pedig a tanárképzés terén, a művészi nevelésben jelölte meg. E szervezeti szabályzat előkészítő megbeszélésein a tanári kar tagjai közül Olgyay Viktor, Réti István, Pilch Dezső voltak jelen. Rajtuk kívül Andreetti Károly, Megyer Meyer Antal, Benkhard Ágost, Baranski E. László és Horn Antal vettek részt az előkészítésben, majd utóbbiak a szervezet életbe lépése után, már mint tanárok, annak megvalósításában. Lyka előterjesztésére a miniszter egymásután nevezte ki az Intézet tanárai közé a magyar művészet akkor volt legjobbjait Csók István, Vaszary János, Rudnay Gyula és Benkhard Ágoston személyében, akik Lykával vállvetve munkálkodtak az eredmény kialakításán. Lyka volt az, aki a régi állandó igazgatói rendszer helyébe a váltakozó rektor és rektori tanács eszméjét iktatta s példás tartózkodással lemondva igazgatói tisztségéről, helyet adott a választandó rektornak. A Főiskola tanári kara viszont első rektorául éppen Lyka Károlyt választotta meg, amivel őszintén érzett elismerésének akart kifejezést adni. A rektori székben Lyka Károlyt Csók István, Glatz Oszkár, Réti István, Andreetti Károly, majd ismét Réti s az ezidei rektor Benkhard Ágost váltották föl. Réti István különböző körülmények folytán többször és hosszabb ideig, közel 8 évig ült a rektori székben. Ez a körülmény, valamint az, hogy egész élete és munkássága a magyar művésznevelléssel szorosan összeforrt, eredményezte azt, hogy amidőn 1927-ben a Lyka-féle reformtervezet is részben módosító átalakításra szorul, az átdolgozást a Klebelsberg Kúnó gr. akkori miniszter által, Kornis Gyula dr. egyetemi tanár vezetése alatt kiküldött bizottsággal karöltve, Réti István, mint azidei rektor vállalta. Ő maga kitűnően ismerve a Főiskola történetét, — hiszen ez a szerény vázlat is Réti István egyik nagyobb dolgozatának adatain alapszik, — ismerte a múlt nehézségeit, zökkenőit és összevethette azokat a jelen nehézségeivel s biztos kézzel jelölhette meg a segítségnyujtás útját és módozatait. Több

Kampfőrik.

mint 2 éves munka után a Főiskola szervezeti szabályai Réti István fogalmazásában végleges formát nyertek s e véglegesen kialakult szabályokat Klebelsberg miniszter előterjesztésére, 1930. évi november hó 11-én kelt magas elhatározásával vitéz nagybányai Horthy Miklós Kormányzó Úr Őfőméltósága is jóváhagyta.

Ez a szabályzat elvileg az 1920-as Lyka-féle tervezet alapján áll, annál azonban sokkal részletesebb.

Ezóta a Főiskola szervezetének élete zajtalan és zökkenő nélkül való. Kisebb nehézségek, mint minden intézménynél, itt is adódnak ugyan, ezek azonban külső hatások következményei és könnyen ellensúlyozhatók. Ilyen nehézség volt pl. a felvételek során mutatkozó pártfogások érvényesülésének már-már veszélyessé váló mértéke, melyet a Főiskola a felvételi zárt létszám kérésével s a felvételnek fentebb ismertetett titkos pályázatokhoz hasonló átszervezésével küszöbölt ki.

A tanári kar a huszas évek folyamán Dudits Andorral (1925) és Karlovszky Bertalannal (1928) is kiegészült, akik azonban azóta már nyugalomba is vonultak. A jelenlegi tanári kart föntebb ismertettük.

Az új szabályzat szellemében, a most már teljesen főiskolai jelleget nyert intézetben tanszabadság uralkodik s a hallgató legfontosabb tárgyának az alakrajznak, vagy mintázásnak tanárát, ha csak a tanár el nem utasítja, szabadon választja. Bár a két tagozat (művészképző és tanárképző) ma is fennáll, a súlypont az egységes szellemű, de az egyéniségnek szabad szárnyalást engedő művészi nevelésen van, úgy, hogy művészképzős és tanárképzős növendékek stúdiuma kezdetben egyforma s csak a harmadik évtől kezdődően szaporodik lényegesen a tanárképzősök tudományos kiművelése. Ez a módszer természetszerűen adja eredményként, hogy a rajztanárság szemléletében esztétikai és értékítéletében ugyanazok az elvek szerint igazodik, mint az alkotó tehetség. Széthúzó, ellentmondó tanítást, elméleteket nem hallván, az irígység nem uralkodik el benne, nem becsüli alá a művészi teljesítményt, hanem értékeli s ezáltal hasznos és jelentékeny munkásává lesz távoli s esetleg szerény helyzetében is annak a közös, nagy szellemi célkitűzésnek, mely a Főiskolát annakidején létrehozta, de amely megvalósulásához csak ma és

A tanfolyamok elvégeztén a művésznövendékek végbizonyítványt, a tanárjelöltek pedig ezenfelül az iskolatípusok által megkívánt alap-, szak- és pedagógiai vizsgálatok megállása után rajztanári oklevelet nyernek. E vizsgálatokat az Orsz. M. Kir. Rajztanárvizsgáló Bizottság végzi, mely egyrészt a Főiskola tanáraiból mint beltagokból, másrészt a Főiskola által felterjesztett s a V. K. Miniszter úr által két évre kinevezett szakemberekből mint kültagokból alakul.

Ennek a hatalmas szervezetnek, tanárok és hallgatók egyetemének igazgatása a Főiskola épületeinek gondnoksága, szervezeti, jogi, fegyelmi ügyek ellátása s a Főiskola érdekeire való általános őrködés nem csekély feladat. A kormányzásnak sok gondot és körültekintést kívánó munkája a Tanári Kar által választott Rektori Tanácsra tartozik, amelynek élén a Rector Magnificus áll. A Rektori Tanács 6 tagból áll, ezek közül 4 művész-tanár, 2 pedig a többi tárgyak tanárai közül kerül ki. A Tanács egyharmad része kétévenként új választás alá kerül. A rektort és a két prorektor egyikét a Kari Ülés két évre választja s a másik prorektor mindig a lelépő rektor. Ennek az autonom rendelkező szervnek adminisztratív kiegészítője a főtitkár, aki a Tanács határozatait végrehajtja, az irodát vezeti és az intézet rendjére közvetlenül felügyel. E nehéz és fontos tisztet 1927 óta dr. Ferenczy József tölti be, míg előtte Pécsi Pilch Dezső rendes tanár vállalta e feladatot.

Míg a rektori tanács a Főiskola szellemi és erkölcsi irányítását intézi, elvi és fegyelmi ügyekben határoz, addig a tanulmányra vonatkozó kérdésekben a Kari Ülés rendelkezik. Így a felvételek, osztályozás, ösztöndíjak odaítélése, tandíjmentesség stb. a Kari Ülések elé tartoznak.

A kétkamarás országgyűlés megalakulásakor a Főiskola képviseletet nyert a felsőházban. Elsőizben a Főiskola Lyka Károlyt választotta meg a felsőház tagjává. Kisorsoltatása óta a felsőház rendes tagja Réti István.

*

Amíg a Főiskola a mai kiépített szervezetéhez s az oktatásnak mai művészi szelleméhez eljutott, fejlődése hosszú és változatos történeti multra tekinthet vissza. A kiegyezést követő évek

Kampfőisk.

tennivágyása a közoktatásügyek miniszteri székében olyan férfiút talált, akiben egyéb kiváló értékek mellett, a művészi érzék és művészetszeretet is kivételesen magas színvonalat ért s aki éppen ezért azonnal fölismerte az országban ezen a téren mutatkozó hiányokat, elmaradottságot, szükséget és kívánságokat s késedelem nélkül hozzáfogott a változtatáshoz, a javításokhoz, a betöltéshez. Ez a férfiú br. Eötvös József volt, aki az ország művészeti életére és fejlődésére nézve a két legnagyobb horderejű dolgot véghezvitte, a képzőművészet hazai oktatásának megszervezését s az Esterházy képgyüjtemény megvásárlását. A képtár megvásárlásával nemzeti gyüjteményeinket emelte európai színvonalra s egyben széles alapjait rakta le a további fejlődésnek s ugyanez volt a szándéka akkor, mikor 1868-ban Keleti Gusztávot, Európa majd minden országát felölelő tanulmányútra küldi abból a célból, hogy a nyugat országaiban nagyhírűvé lett különféle művészi és rajzoktató intézeteket összehasonlító módon tanulmányozza és a levonható tanulságok alapján, idehaza hasonlócélú állami intézmény felállítására és szervezetére vonatkozóan előterjesztést tegyen.

Keleti Gusztáv Franciaország, Anglia, Belgium és Németország intézeteit nézte végig. Résztvett az első rajzoktatásügyi kongresszuson Brüsszelben, jelentését terjedelmes kötetbe foglalva, nyomtatva nyujtotta át Eötvös miniszternek, aki Keleti előterjesztését elfogadta s az első hazai állami művésznevelő intézet, Országos Magyar Királyi Mintarajztanoda és Rajztanárképezde néven 1871 szeptemberében, sajnos már a kezdeményező Eötvös halála után, Pauler Tivadar minisztersége alatt megnyilt. Első igazgatója maga Keleti Gusztáv lett, ki ezután több mint harminc évig vezette az Intézet ügyeit.

Keleti racionalista, természettudományosan vizsgálódó s minden jelenség mögött anyagi mozgatóerőt kereső korszaknak volt sokoldalúan képzett, tehetséges *és* művelt fia. Nézetei, melyeknek jelentésében hangot ad, korának, ha nem is avant-garde-ista, de mindenesetre modern nézetei voltak akkor, midőn a művészetet programm szerint az ipar legmagasabb ágának állította, mikor jelentőségét nemzetgazdasági tényezőként számszerű értékekben és pénzvalutában próbálta lemérni. Abban a korban nemcsak hazánkban, de szerte Európában, divatos volt csak a termelést s

Réti István

Nagybányai látkép c. műve
Kenyérmelő asszony — " —
a pécsi modern magyar
Képtárban van

Jelentés 1967 V. n. 444 old.

MDK

Réti István

neve említve

Iván Szilárd gyűjt.kiáll. M. Galória 1965.

M.D.Y

Rélly István
festő

Ágh Ájhelin festő mestere volt.

Kádár Zoltán: Ágh Ájhelin hajós 60 éves
Művészet, 1967. december - 43 kep.

M.D.K.

Réti István festő

Sok vitája volt Ferenczyvel , annak Napsütés c. képe festésekor, kétségbe vonta, hogy az erős napsütés szineit vissza lehet adni olajfestékkel.

A tanulmányokról szólva , a festés örömét hangsulyozz

Studiumai inkább befejezetlen képnek hatnak.
Ferenczy Béni: Irás és kép, Bp. 1961. 9.1.

MDK

Réti István

A bohémek karácsonya, o., vázlat

20.sz.i m. festészet és szobrászat N.Gal.
és Móra F.Mus. Szeged 1966.

MDK

Réti István

alábbi tanára volt a főiskolán

Gánóczyná T.Krenner Amália festő kiáll.
Derkovits-terem 1966. okt.

MDK

Réti István

Jókai Mór arcképe, o.

Árokpart, o.

Tompa Kálmán képzőművészeti gyüjteménye
Rippl Rónai Muz. Kaposvár 1966.ápr.

MDK

Réti István

A Magyar Nemzeti Galéria, 1965.

Réti István

képét festi meg egy csoportképen Rippl Rónai József, 1908-ban, ceruza és akvarell kivitelezésben, 22,7 x 28,7 méretben.

Genthon I. - Bodnár E.: Rippl-Rónai József centenáris kiállítása, 1961, Kaposvár, 1961. 21. l. 30. p. a.

Réti István

Magyar Művészet

1934. 20, 59. l.

FRANCISCUS HUNGARIÆ BOHEMIÆ &c REX

Réti István

Irod
Z

Magyar Műveszet
1936. 123. l.

Rés. Thèses

No II

Hooper Huénard

1916 - U.S.C.

Hollósy Simon mester. Az *Uj Idők* számára rajzolta RÉTI ISTVÁN.

Uj Idők 1896. II. 285. l.

Réti István

— Szóval nem, de magaviseletével. Mikor távozni akartam, lekötött egyetlen biztató pillantásával és mikor maradtam, eltaszított. Ha hideg és közönyös akartam lenni, felgyujtotta a véremet kacérkodásával és mikor vérem forrt, lehűtött egy hideg mosolylyal, avagy gúnyos szóval. Csúnya játék volt ez, Mája, gonosz és lelketlen! Ön vétkezett ellenem...

— Hogyan?

— Úgy, a mint egy szép asszony vétkezhet. Mert a legnagyobb bűne, ha igér és biztat, aztán pedig nem váltja be igéretét. De én nem vagyok az az ember, a kit kijátszható, ön adósom, fizessen hát!

— S ha nem akarok?

— Behajtom én a tartozását, ha életembe kerül is! Úgyis mit ér az egész sívár lét, ha nem aranyozhatom be szerelmével. És szeretni fog, akár akarja, akár nem.

— Várjon hát sorára, ha olyan biztos a dolgában. Annyit azonban mondhatok önnek, hogy az ilyen eszközökkel nagyon hosszúra nyujtja a terminust. Nem vagyok az a nő, a kire ijesztgetéssel lehet hatni. Szenvedésén tán megkönyörültem volna, de dacossága csak megvetést ébreszt bennem.

— Utolsó szava ez, Mája?

— A legutolsó.

— Jó! Akkor hát tudja meg, hogy mi nem megyünk el innen élve.

— Meg akar ölni? — A fiatal nő alakja kissé megreszketett és vállainak remegése elárulta benső felindulását.

— Magát is, magamat is. Csak egy mozdulatomba kerül és mind a kettőnket elnyelt az örvény. Valamely földalatti sziklaüregben megakadnak majd holttesteink és ott pihennek az idők végtelenségeig... De azért ne féljen, — tette hozzá kisérteties mosolylyal, — az ön szépsége nem fog elenyészni. Ez a víz csodálatosan konzervál. Bevonja majd az ön testét, meg az enyémet is szép hófehér réteggel és évszázadok múlva, mikor ránk akadnak, azt fogják mondani: De szép egy szobor! . . . Ugy-e, hogy ez a gondolat nagyon megnyugtató? Egy szép asszony, a ki tudja, hogy szépsége örökké való. Ezért még hálával is tartozik nekem.

— Ne beszéljen így, Luigi, — könyörgött a nő, — hisz jól tudja, hogy élni akarok. *Akarok,* hallja-e?

Annyi sóvár vágy volt ebben az egy szóban, annyi mohó megkívánása annak, a mi jó, élvezetes és gyönyört nyújtó, hogy Da Fonca szívében újra éledezett a remény. A ki ennyire megkívánja az életet, az megadja az árát is.

— Csak öntől függ, Maja, — szólott szelidebb hangon — ha úgy akarja . . .

Közelebb lépett ismét, de gesztusa olyan sokatmondó volt, hogy a fiatal nőben ismét felülkerekedett az undor, dacosan hátravetette fejét és szeme közé vágta a férfiúnak egész megvetését egyetlen egy mondással:

— Az az ár még az én életörömömnek is nagyon drága!

A következő pillanatban összebonyolódott a két alak a félhomályban. Da Fonca derékon kapta Máját és el akarta tépni a hidkorláttól, a melybe a nő görcsösen kapaszkodott. De erősebb ellenállásra talált, semmint sejtette volna. A kétségbeesés megkétszerezte a fiatal nő erejét és nem bocsátotta el a korlátot, mert jól tudta, hogy csak az mentheti meg. Nem kiáltott, mert a hangját úgyis elnyelte volna a földalatti dübörgés, de homályosuló tekintete a bejárón csüngött, onnan remélve a szabadulást.

. . . Másfelől jött. Borsod Pál, a ki a vízgyöngyökből szőtt fátyol mögött nézte az egész jelenetet — a beszélgetésből egyetlen szót sem hallott — a mint észrevette, hogy már nagyon is komolyra fordul, úgy tett mint a néhai peleskei nótárius: nézőből felcsapott szereplőnek. A legválságosabb pillanatban ott termett a hídon, megfogta Da Fonca urat két vállánál, hatalmas erejével egyet lódított rajta, úgy hogy az a híd végén álló bazaltoszlopba ütközött és az ütéstől megtántorodva, alig tudott megállni a lábán. Úgy támaszkodott a síma hideg kőhöz, mint a kit a villám sujtott, félig eszmélet nélkül, elkábulva, de bensejében a rettenetes kudarcnak teljes érzésével. Mája pedig kerekre nyitott nagy szemekkel nézte egy pillanatig megszabadítóját, aztán a kitörő életöröm egész tomboló lelkesedésével, a mely azt sem tudja, mit cselekszik, nyakába borult Borsod Pálnak, kétszer-háromszor megcsókolta és elragadtatásában csak annyit tudott mondani:

— Köszönöm! köszönöm!

Aztán körüljárta mint a kis gyermek, a ki nem tud betelni valami óriási dolognak látásával, megtapogatta két karját, kedveskedve érintette két erős vállát és hirtelen, minden átmenet nélkül, büszkén odaszólt a még mindig félig alélt Da Foncának.

— Na Luigi uram, maga ugyan mesterére talált?

(Folyt. köv.)

A sárkány.

Írta: Bodrogi Lajos.

Idősb Ósfay Gida addig gyűjtött, kapargatott, míg egy kellemes este csak neki is itt kellett hagynia ezt a szépen megteremtett mindenséget. Itt hagyta azt a még szebb világot is, a mit magának teremtett: az ősi kastélyt, a nagy parkot, a tehermentes kétezer holdat, mindent, mindent. Az ősi kastély, a nagy park és a többi hasznos és szép járandóság tulajdonképpen a testvéröcscséé volt egy darabig; rövid és élvezetes birtoklás után holmi kamatok és járulékaik fejében gerényesi Kohn Gábor úr kezére került az egész komplekszus, a ki aztán a zsugori nyugalmazott ezredesnek, idősb Ósfay Gidának adta el. A pretium affectionis fejében a vén bolond az ősi birtokra búsásan rá is fizetett. A vén bolond aztán sietett összeveszni az egész familiával; nem akart maga körül tűrni nevető örökösöket, nem még testvéröcscse egyetlen fiát se, a kit világgá ment atyja halála után bedugott valami nevelőintézetbe, fizetvén érte esztendőnkint ötszáz forint készpénzt és ezer forint mellékeseket, a mint ez úri nevelőintézetekben már így szokás.

Művészet a vidéken. Biztató arányokat kezd ölteni az a mozgalom, amely végre-valahára a vidéknek is juttat valamit a művészetből. Eleinte kételkedéssel, sőt bizonyos gúnynyal tárgyalták ezt a kérdést a lapok, most azonban komolyan kell vele számolni. Az első szép példát Szeged adta meg, amelynek immár van *Képzőművészeti Egyesülete*, amely kiállításokat fog rendezni és azon van, hogy a szegedi kultur-palota műgyűjteménye meggyarapodjék. A kormány nemrégiben néhány becses művet ajándékozott Szegednek, e napokban pedig egy szegedi műbarát, bégavári *Back*, értékes adománynyal gyarapította a múzeumot. Két óriás szobornak, a klasszikus vatikáni Laokonnak és a diszkobulosznak hű másolatát ajándékozta a kulturpalotának. E klasszikus művek már meg is érkeztek Szegedre, mindegyike megüti a két métert. Ezzel nevezetes gyarapodás érte a szegedi gyűjteményt.

Más városok is szives buzgalommal látnak hozzá a művészeti propagandához. Arad és Kassa nemsokára szintén összeköttetésbe lép a fővárosi művészeti egyesületekkel, hogy kiállítást rendezzen. Az eszme, amelyet néhány lelkes műbarát a felszínre vetett, mint ebből látni, termékeny talajra talált a magyar városokban.

Réti István, akinek arcképei az utolsó tárlaton oly méltó feltünést keltettek, Budapesten telepedett meg. A fiatal művész már is két megtisztelő megbizatást kapott: a nemzet koszorusa, *Jókai* lefesteti magát vele és ugyancsak Réti portraitirozza *Herczeg* Ferencet.

MINDENFÉLE

Emile Loubet. Napoleon iskolát csinált Franciaországban: a katonás és hódító köztársaság egykor közkatonát állított az ország élére, a polgári respublika azután, jóval utána egy timárlegényből s most az imént egy parasztfiuból csinált államfőt. Ez a demokrata elv diadala s mutatja azt, hogy az elnökválasztás fontos történeti esetében az immár huszonnyolc éves köztársaság fönntartja demokrata hagyományait. *Fauret*, a timárlegényt *Loubet*, a parasztfiu követte az elnöki székben. Nagy dolog ez, szinte mesébe való, más országban alig is volna elképzelhető az efféle.

Az uj elnök hatvanegy éves, élete azonban nem bővelkedett olyan eseményekben, amelyekből előre ki lehetett volna olvasni azt, hogy egykoron ekkora tisztség éri. Szülei, szerény földmívespár, szorgalmasan taníttatták s miután elvégeztették vele a jogot, Emile bekerült egy ügyvédi irodába. Ott körmölgetett egy kollegájával, *Méline* nevezetüvel, egy pár esztendeig. A két ügyvédbojtár dehogy álmodta volna, hogy egykor épp ők ketten fognak versenyezni a francia köztársaság elnöki székeért. Pedig úgy történt: *Loubet* és *Méline* volt az e heti elnökválasztáson a két legkomolyabb jelölt. És *Loubet* került ki a harcból győztesen.

Talpig demokrata, nyugodt, munkás ember. Mikor elnöki izenetét átküldte a parlamentnek, abban kifejtvén programját, fölszólította az országot, hogy békében munkálkodjék a közgazdaság, a tudomány és a művészet jegyében. Lám, olyan program, amelyet nem sokszor hallani államférfiaktól. Politikai programban művészetről és tudományról hallani igazán szokatlan.

Loubet megválasztását szives rokonszenvvel fogadta az egész világ. Láttatlanban is megszerette mindenki az egyszerü munkás embert, akit nem tolakodó ambició, hanem becsületes jelleme vitt oly magas tisztségre.

Csak két ember siratja az ő megválasztását: egy öreg parasztgazda meg a felesége. A Loubet szülei. Hogy most már sohasem fogják látni a fiukat, hogy most már elveszett rájuk nézve — erről panaszkodtak könyhullatva.

De azért titokban néha bizonyára örömtől dagad a keblük, ha eszükbe jut, hogy az ő nevelésükből került ki Franciaország legelső tisztviselője.

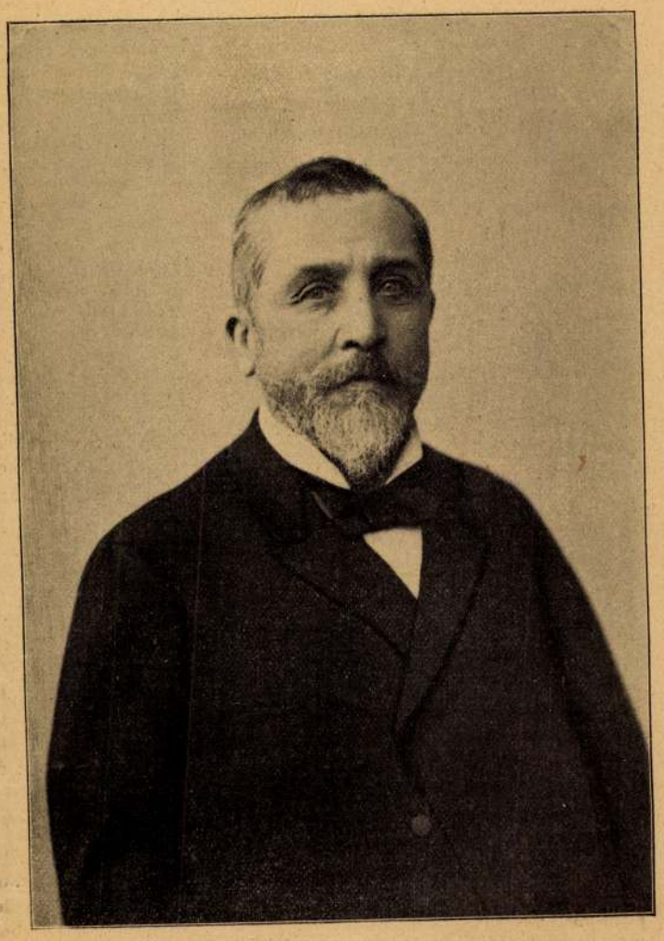

A francia köztársaság új elnöke

Kemény és enyhe telek

Régi magyar följegyzések

Úgy látszik, az idei tél a vége felé még jóvá akarja tenni azt, amit eddig elmulasztott. Kezdődött mint *enyhe* tél, minőről az ismeretes *legöregebb* emberek sem emlékeznek és végzi, mint normális, jónevelésü és becsületes tél, amely tudja, hogy mivel tartozik a korcsolyázni óhajtó emberiségnek.

De azért sok kihágást engedett meg magának az idén tél apó az időjárás hagyományos törvényei ellen. Mentségül fölhozhatja, hogy ez nem az első eset és akárhányszor dicsérték vagy ócsárolták már az ilyesmiért. Régi magyar följegyzések számtalan esetet tudnak szokatlanul hideg és szokatlanul enyhe telekről és régi magyar krónikák viszont olyan telekről is tudnak, amik tavasznak beváltak.

— 719-re forduló — írja egy régi krónika — olly rettenetes hideg, havas tél lett, hogy még Ásiának déli részeiben is száz napnál tovább hevertek a nagy havak a föld szinén, és majd minden fák, vadak, madarak el vesztek miatta, a' tengerek egészen befagytak.

Az 1643-iki tél olly hideg lett, hogy Mart. 6-kán újonnan befagyott az Albis vize és más folyók 's azontúl még 3 hétig járták a vizek hátát jégen. Husvétba olly hideg volt, hogy a' madarak megfagytak.

1780. Sopronból azt irják, hogy a Fertő ezen hónapnak második hetiben egészen befagyott, és hogy a jég ezen hónak 15-ik napjánn $^2/_3$ rőfnyi vastagságúnak talaltatott. Pápa tájánn is az esztendő kemény szaraz hideggel köszönt-bé; el-annyira, hogy, valamint a mult nyáron a száraz hévségtől, úgy most a hidegtől, sok helyekenn, a föld megrepedezett. Még-is (ezt jegyzi mint különös ritka dolgot felőle az onnan irt levél) Tapoczafő és Kovátsi nevü helységek között, a hév-viz körül, a fenyő madarak (Snefek) feles számmal talaltatnak és lövettetnek. (Magyar Hirmondó 1780. 54—55.)

Ellenben az enyhe telek is nagy számmal szerepelnek régi krónikákban. 1790 ben. II. József császár halálának esztendejében volt ilyenforma langyos tél s egy akkor kelt levélből olvassuk, hogy: — A' bétsi Botánikus kertben szabadon nyiladoznak az ibolyák.

Ugyancsak nagyon lanyha volt az 1803-ik esztendő tele. Gróf Teleki Imre, a bécsi *universitás* hallgatója irja akkor: Fűtésről egészlen el is felejtkezénk a' telen; mártzius elsején pedig, 9—10 óra közt nagy zivatar, dörgés, villámlás vót, mire 12 óra tályban ollyan meleg zápor következe, mint juliusban. Mindenek nagyon félnek az inséges esztendőtől és a' Restauratiókban eggy sült kappan

Uj Idők 1899. V. 9.

3 forint pengő. N. B. Fertályonkint nem is aggyák.« Ugyancsak ezen a télen különös időjárás volt Erdélyben. Langyos esők, nagy szélviharok és földindulás váltakoztak. Bágyban leomlott a torony, Maros-Bényén Bethlen Lászlónénak szakadt be a drága borokkal telt pincéje, Hidvégen pedig Nemes gróf udvarháza pusztult el, 50.000 forintot érő drága butoraival.

Rendkivül enyhe tél volt századunkban az 1833-ról 34-re menő tél. 1833-ról így szól egy fenmaradt régi jegyzet: Sylvester napján a csendes, szinte *tavaszias* időben, csapatonként jártak a köszöntő *hangászok* az előkelőbbek háza elejébe, hogy idvezlő, ujesztendei mus'ikájukat hallassák. Bunkó János bandája Fáy András és Dubraviczky Simon alispán lakása előtt mus'ikált remekül, és a patvaristák Révay úrfiak, egy szál *Gehrokban* álldogáltak a vármegyeháza előtt és nyájas beszélgetésbe eredtek arra menő szép asszonyokkal, a *budai játékszín* művésznői, Hubenayné meg Balogh *leány*-aszszonynyal. A Dunaparton pedig esti 5 órától 11 óráig mozsaraztak és pisztolyokkal durrogtak a könnyedes ruhába öltözött ifiak.

Ugyancsak itt áll, hogy nagy föltünést kelte a *halpiacon* végig sétáló Andrássy György gróf, aki *virágfüzéres stikkelt piké* mellényt és fehér *casimir pantallót* viselt.

Utóbbi évtizedekben 1872-ről 73-ra volt olyan lágy tél, hogy januárban ibolya nyilt a városligetben és 1889-ben, mikor február 2-án, gyertyaszentelő Boldogasszony napján, könnyü kabátokban tolongtak az emberek a bécsi kapucinusok temploma körül, ahol Rudolf trónörökös virágos ravatala állott.

KRÓNIKÁS

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI

Női kaszinó. 1. Tagjai kizárólag az Orszagos Kaszinó tagjainak női hozzátartozói lehetnek. Ahoz, hogy az Országos Kaszinó valakit befogadjon, nem szüksegeltetik egyéb kvalifikáció, mint az, melyet minden uri kaszinó megkövetel: független társadalmi állas, kifogástalan előélet es a valasztmány hozzájárulasa. Van ott sok polgárember, kereskedő és gyáros. 2. Az új evnegyed április 1-en kezdődik.

Cs. 1. Azt jelenti, hogy dicsőséget és sikert kiván annak, aki megkapja. 2. De igen. 3. Ha az édesanyja tudtaval és beleegyezésével történik.

A legnagyobb bolondság. Az ilyen témát nagyon ügyesen kell megírni, hogy elfogadható legyen, mert különben kirivó a lehasága. Olyan, mint a pillangó, melytől ha elvesszük szarnyait és zománcát, marad a puszta hernyó. Nem nekünk való.

Bakfis. 1. A szüleivel elmehet. 2. Igen. 3. Már r g megszünt.

S.-Tarján. Singer és Wolfner kiadásában megjelent egy egesz monológgyüjtemény, abban biztosan megtalálja azt, amit keres. De szakasztott olyant, aminőt ön kiván, nem ismerünk.

Loli. A szíves megemlékezésért fogadja köszönetünket. Az a, különben kedves divat fiatal leányoknak és nem felnőtt íróknak való.

P. Z. *Ómoravica.* A budapesti cim és lakásjegyzékből vagy pedig a rendőrségi bejelentő hivatal útjan megtudhatja. — Sorsjegyek dolgában nem szolgalhatunk fölvilágositással, de ha beküldi sorsjegyei lajstromát bármely fővárosi bankháznak es mellékeli a válaszra szükséges levélbélyeget, szívesen adják meg a kivánt fölvilágositást.

232. sz. előfizető. 1. Nem ismerjük személyesen s így nem tudjuk, odavaló-e. 2. Álnév alatt ir, velünk sem közölte igazi nevét. 3. Nincs még férjnél.

Ifj. H. K. *Muraszombat.* Annak a költeménykötetnek szerzőjét ösmerjük: igazi neve *Petrovics* László, jelenleg főgimnáziumi tanár Nyitrán. Oda tessék fordulni az életrajzért.

M. J. *Budapest.* 1. Mind a kettő helyes. 2. Annyit jelent, mint felülvizsgálás. 3. Füredi: Közhasznu idegen-szótar.

A bálkirálynő. Megkaptuk és a legközelebbi számok egyikében véleményt mondunk róla.

V. R. *Pécs.* Az Abziehbild helyes magyar kifejezése *lefejtő kép.* A lehuzó kép nagyon is szószerinti fordítás és magán viseli német származásu jellegét.

Lila virág. 1. A Kossuth-szoborra föl-ajánlott pénzt méltóztassék valamely napilapnak beküldeni. 2. *Huszka* József, annak a szép női melltűnek tervelője, tanár, lakik IX., Soroksári-utca 19. sz. Budapesten.

Női társaság. *Szarvas.* Köztünk bizony nincs kuktaviselt ember. De utána nézettünk a Zilahy Ágnes híres szakácskönyvében, ahol az áll, hogy a magyarosan főzött bablevesbe vereshagyma és törött bors való. Hivatkozván erre az elsőrangu forrásra, ily értelemben döntjük el a vitát.

Fordító. 1. Köszönjük szives ajánlatát, de hosszu időre el vagyunk látva. 2. Azt a mondást le sem lehet fordítani, mert nagyon is borsos az értelme. 3. A német diákok szótárát nem ismerjük.

Nagy-Láng. A beküldött képes levelezőlap teljesen megfelel a postai szabályzatnak, a büntetés kiszabása tehát jogtalan. Forduljon panaszával a postaigazgatósághoz.

Nandin. Az elsőt bátran használhatja, nem ártalmas. A másodikat nem ösmerjük s így nem tudjuk, ártalmas-e.

Lacika. 1. Olasz káromkodás, le nem fordítható, 2. Vayk cime: Rákospalota, Sándor-utca 8. 3. A kaiman az alligátor és a krokodilus egy faja. 4. Használ. 5. Mindenkor a legszivesebben válaszolunk előfizetőinknek.

T. E. *Beborult a nagy ég . . .* Háromféle kidolgozásban is beküldte a versét s véleményünket keri, hogy melyik a legjobb? Egyik se. Egyik rosszabb a másiknál.

V. F. *Virágok.* Kedves ötlet. A másik már sokkal gyöngébb, mintha nem is abból a forrásból fakadt volna.

B. A. *Dalok.* Az első százszor meg százszor elmondott, közönséges, ismert hang; a másikban mintha megcsillanna valami kis sugaracska, de az is olyan halvány, hogy alig lehet meglátni.

V—a. *Be sok mindenre megtanit . . . Feltámadunk.* Sok fajdalom zokog ki költeményeiből, sok acélos erő dacol bennük a sors keserüségeivel: mégsem eri el a kivánt hatást. Érzéseinek, dacoló erejének azonban igyekezzek adni sajátosabb, eredetiebb szint, lendületesebb szárnyat: akkor irhat még sok szépet.

E. H. 1. Tanácsot kér tőlünk, hogyan lehetne azt elfelejteni, kit reménytelenül szeret? Ebben a tekintetben nincs tapasztalásunk, nem is szolgálhatunk tehát biztosan ható gyógyszerrel. De azt hisszük, hogy szorgalmas munka, utána megfelelő szórakozás segíthet a bajon, a többit pedig meghozza az idő. 2. Arcszépítő szerek dolgában még kevesebb a jártasságunk, mint remenytelen szerelem dolgában, miért is arról az arckenőcsről nem mondhatunk véleményt.

K. A. *Szeretném, hogyha sirni tudnék.* A közlendők köze soroztuk.

Nem közölhetők. Levél a levelekről. Mai világ. Búbánatos szegény szivem. Kora tavasz. Elmennék én hozzád . . . Irénhez. Elmennek én messze, messze . . . Bordal. Temeteskor. E . . nek. Elszállottál . . . Emlék. I—II. Hervadt virág. Borús percek.

Tartalom

Szöveg: *Giroflé és Girofla.* Irta Ambrus Zoltán. — *Virágok.* Irta Végváry Ferenc. — *Vén leány.* Irta Tutsek Anna. — *Jegyesek.* Irta Lévay Mihály. — *Egy új filozófiai rendszerről.* Irta Igric. — *Markó.* Irta Lyka Károly. — *Vörösmarthy Ilonka.* — *Az első viharból.* — *Széll Kálmán.* — *Horkayné a kaszinóban.* — *Rovatok*: Képeink. — Irodalom. — Művészet. — Mindenféle. — A szerkesztő üzenetei.

Képek: A flirt vége. — Az ő nótája. — Reliefek a Szent Istvan-szoborhoz (3 kép). — Diana és Endimion. — Széll Kálmán. — Horkayné. — Loubet.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: **Singer és Wolfner**
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI. ker., Andrássy-út 10. szám.

Influenzás idő jár.

Majdnem minden második ember abban szenved. E makacs betegségnél a legkellemetlenebb a köhögés és rekedtség. — Ily körülmények között megnyugtató dolog az influenzából származó köhögés és rekedtség ellen oly biztos hatásu szerrel birni, mint a **Réthi-féle Pemetefű-cukorka.**

Aki az »Osan« fog- és szájtisztító

szert, a hírneves Czerny cég ezen új találmányát egyszer megkisérelte, az nem használ többé mas gyártmanyt. Az általános elterjedes és elismerés, melyre Osan rövid idő alatt talált, minden egyéb feldicsérést felesleges sé tesz. Bővebbet a lap hirdetési rovatában.

Selyem báliszövetek

45 krtól 14 frt 65 krig

méterenként — saját gyáraimból —

valamint **fekete, fehér és szines Henneberg-selyem 45 krtól 14 frt 65 krig** méterenkint, sima, csikos, kockázott, mintázott és damaszt stb. (mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző szin- és árnyalatban stb.) **Ruhák s bluzokra a gyárból! Privát fogyasztóknak postabér-, vámmentesen s házhoz szállitva**

Minták póstafordultával. Magyar levelezés.
Svájcba kétszeres levélbélyeg ragasztandó.

HENNEBERG G. selyemgyárai Zürichben

(cs. és kir. udvari szállító).

Réti István

ivód

Petrovics M M

X. l.

Római teleter, szalacskai

VI. 133.

Réti István

l.

Nagybányai kiáll

1898. Bpest

Réti István

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 6, 48, 56, 233, 433-4
1926. 2, 9, 298, 305-316, 364, 365-84, 484
1927. 8, 25, 113, 162, 237
1928. 282-283, 286, 292, 299, 301, 305, 340, 399, 529
1930. 120, 295-96, 499, 647
1931. 182, 302, 322
1932. 66, 83
1929 1, 54, 179, 308, 355-6
1933. 89-91, 232, 372

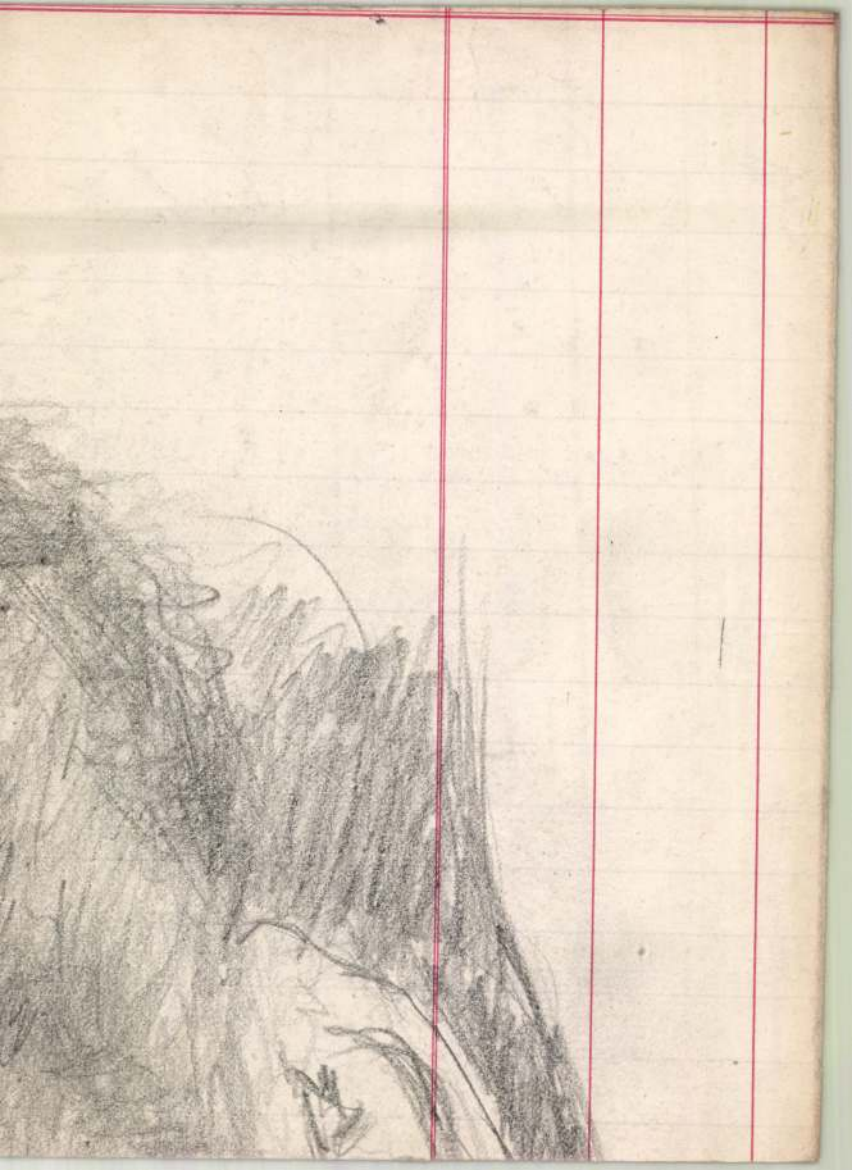

VII. ÁGOSSÁG RT.

Réti István

Feladó:

MAGYAR MŰVESZET

1926. 305, 365,

Réti István: A harmincéves magyarság I-II.

LEVELEZŐLAP

II. MAGYAR FILATELISTA NAP
BUDAPEST 1925 DECEMBER 12–14
HARANGHY.

~~Atapi Gupta dr. VIII. 146.~~

Réti István

1927-31 és 1932-33-ig rektora a képzőm. főiskolának

Ferkèpzomfoiskèvk 4. l.

15. l.

A képzőművészeti főiskola részére az Országgyűlés felsőházaba ~~részére~~ tagul választatott 10 évre 1933. jan. 1-tól.

u. o. 16. l.

Réti István

Vrd

Kőszegi László:

Revízió a művészet körül. Bpest, 1934.

16. l.

Réti István

l.

Révai XXI. 719. l.

vármegye.

om.

mplomrom.

n. (?)

n. (?)
om.
plom. (?)
lom.
om.
n.
om.
templom.
nplom.
ref. templom.
.
plom.

om.

templom. (?)
lom.

Nábrád, ref. templom.
Námény, ref. templom. (
Nyir-Vasvári, g. k. templ
Ököritó, ref. templom.
Papos, r. k. templom.
Peleske (*Kis-*), ref. templ
Penyige, ref. templom.
Porcsalma, ref. templom.
Rápolt, ref. templom.
Rozsály, ref. templom.
Sályi, ref. templom.
Sárköz, ref. templom.
Sárköz-Ujlak, ref. templo
Sima, ref. templom.
Sonkád, ref. templom.
Szamos-Becs, ref. templo
Szekeres, ref. templom.
Szaniszló, ref. templom.
Szent-Miklós, ref. templo
Szinyér-Váralja, r. k. tem
Tatárfalva, ref. templom.
Tisza-Becs, ref. templom.
Tisza-Berek, ref. templom
Tisza-Kóród, ref. templom
Tunyog, ref. templom.

Réti István

Érod

E E Szi 48 – 49. l.

Réti István

irod

Az Est. 1930 márc.

6. (Hat nyilatkozat Benedek Péterről és a Benedek-esetről.)

u. 3017

Réti István

Nagybányai k. k. 1912.

126

Korcsma a fehér hattyúhoz.

268. Salamon van Ruijsdael.

Réti István

Két öreg hölgy c. képe
repr.

Albuma. A nyolcvanéves
Pesti Napló ajándék.
1850 - 1930. 46 l.

...o István (1850-40 k.). - Elszámol-
...
1901: VIII. 26-án 373 eln.sz. alatt
...szeti Muzeumban helyeztetett el. (480 97)

1461 Olasz

~~Bulletin~~

A gót
és csatorn

Már
Mère
Vétete
L. 19

Massárotól v

Cellározan

ütt.

366

Réti István

képz. főiskola rendes tanár
1923 —

alakrajz és festés

Évkképzőisk. 1931 - 32. 75. l.

1907.

in.

imajú, rajzolaszögletes, de egy oldalú csegely előlapján
ra.

ssé jobbrafordult, de szembenéz.
ipkeszegéssel és gyöngy~~ökkel~~ di- magas ruha
ata a kettős gyöngysor között:

. R. I. ET. TRAN. PRINC: ~~L~~.

~~apja sima.~~

ranyozott ezüst-csegely domborművel,
sértéke 10 K.-- Havas Emil ajándéka
907-116).

217

1653

Réti István

64 RÉTI ISTVÁN: ÖREG ASSZONYOK. *Szépművészeti Múzeum.* A művész anyja és nagynénje az asztalnál, kedves, régimódi, levendulaszagú interiőrben. Az ablakon napfény szűrődik a szobába és életet lop be a csendes kisvárosi otthonba. Aranyosbarna, meleg tónus ömlik el a képen, meghitt emberi melegség árad belőle. Megtanulhatjuk itt, hogy az igazi művész nem szorul az érdekkeltésnek keresett eszközeire és egyszerűséggel és igazsággal jobban tud hatni, mint sokan mások mesterkélt fogásaikkal.

Petrovics M. M.

111. l.

Réti István

1927 – 1931. rektor a Képző-
1932.
művészeti főiskolán.

Évkképzősök 1931-32. 4. l.

Léva.

Az előtért a vár és váro
nyugvó hid köt össze és bástyá
a környékbeli hegyek látszanak

LEVENZ

Rm., mér. a vk. 5.
Das ehmals gedruck
140-95

Réti István

festőművész.

a képz. főiskola ~~ideiglenes~~ szerződéses tanára

1920 – 1923.

alakrajz és festés

Évk. képz. főisk. 1931–32. 791.

10456.

turbánnal, köntöse felett brokat
rirata:

MPERATOR TVRCARVM VIGESIMVS MDCXXVI.

a vk. 13:10.1 cm.

Réthy István

Gerő Ödön, London Elek

Modern magyar festőművészet. Budapest, é. n.

73. l,

Asztal mellett c. képe repr. 80. l.

Karácsony az idegenben, c. képe repr. 82. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Réti István

festőművész.

a képző. főiskola ideglenes tanára

1913 – 1920.

alakrajz és festés

Érkképz főisk. 1931-32. 78. l.

1907.

és eg kétoldalú négszögletes
csegely elölapján

rdultan, ~~és~~ arczélben van ábrázolva.
~~tartott~~ lilliomvégű jogart tartja.
rgos, vértje pedig diszes. A hátla-
van oldalt N és B betűkkel. Körira-
gyöngysor között

IVS. RAKOCI. D: G. PRINCEPS. TRANS.
EG. HVNG. DOM. ET. SI: COME. 1646.

~~lap háttere sima.~~

csegely domborművel, méretei
20 K. -- Havas Emil ajándéka 1907.
7).

218

1652

Réti István

red

Budapesti Hemle

1938. febr. 239. l.

Ön is nyerhet, ha sorsjegyet

TÖRÖKNÉL

vásárol.

1939. 24791. LEGRÁDY TESTVÉREK R.T., BUDAPEST

kazattal nagy tő
legnagyobb főny
nyerték.

Egy sorsj

70

Három hu
egyet, vagy töb
lapon sürgősen,
szíveskedjék.

Nyereme

Kísérelje
mények egyikét
kívánataink me

Hivatalos sor

Egész sorsjegy
Fél sorsjegy ·
Negyed sorsjeg
Nyolcad sorsje

Réti István

vód

Komor András:

A Szinyeyék fiatalyai

Kut. 1926 I. 3 n.

14–15, l.

NÉPSZAVA KÖNY

FIÓKKIADÓHIVATAL

POSTATAKARÉ
BUDAPEST V
TELEFÓNSZÁM

Tervezte Sa

Réti István

nyerte 1912 dec. a Ráth-
György díjat Interieur c.
festményére.
Kül. 1872. Nagybányán. Hollósy
münchenni iskolájában, majd
Párizsban a Julien akadémián
tanult. Legelőször 1893-ban állí-
tottaki „Bohémek karácsony-
estéje idegenben c. olajfestmé-
nyét, meget az állam vásárolt
meg. 1900-ban elnyerte a Lipót-
városi Kaszinó díját, később pedig
Fraknói püspök római ösztöndíját
a melyet két évig tartózkodott
az olasz fővárosban. Réti egyik
megalapítója a nagybányai
művésztelepnek.

Pesti Hirlap 1912 dec. 5
(A téli tárlat díjai.) U. 43

Budapest 4.
Postafiók 167.

Réthy István

írad

Tván, Ede, Dolgozó Kolóniák.

Pesti Napló. 1912. jul. 7.

U. 130

MIKSA

RD"

i

a 6

lt 23

5

Réti István

Réti István, Csók István, Vaszary János, Glatz Oszkár, Rudnay Gyula és Benkhardt Ágost feltűnően durva becsületiértesért feljelentette Karlovszky Bertalant és Bosznay Istvánt. Az Est 1932 máj. 1

U 3192

Karlovszky azt mondta: Gazember, aki ig tanít. Bosznay is hasonló értelemben nyilatkozott, tanárlártaik ezért perelték be őket.

1745. Réti István.
Sz. Nagybányan 1872 december 16-án.
Honvéd-temetés.

Lé

A bajtársukat örök nyugalomra helyezett honvédek zászló alatt és dobszó mellett tornek a hátul látható temetőből hazafelé. A jobbra haladó menet élén kucsmát és szürke kabátot viselő vitéz lépked a vörös-fehér-zöld nyelü nemzeti lobogóval. Őt nyolczan követik páronként, mig a dobos oldalt helyezkedett el. Az első pár köpenybe burkolózott, hosszú hajú és szakállú ősz férfi meg egy egyenruhába öltözött agg harczos. A következő párból, az innenső, sötétzöld kabátot és a tulsó, kinek arcza beretvált, prém kucsmát meg zöldes szürke öltözetet hord. A harmadik és a negyedik párbelieknek pedig csak fejök látszik. A temető rácskeritésén belül asszonyok jönnek; a sirkertben pedig keresztek, fejfák és emlékkövek kötik le figyelmünket. A háttér hegyes vidék. Jelzése alól jobbra: RÉTI
NB.1899.4.

Vászon, méretei 196:226 cm.
Vétetett 1900: I. 20-án a 4924 sz. leirattal 6000 kor.
Elszámoltatott 1900: IX. 3-án (29/900. 457/900)
Az elszámolást tudomásul vették 1900: XII. 17-én a 14683 sz. alatt (689/900).

904:IV. 28.

2837

26. Réti (Wieser) István.

(Sz. Nagy-Bányán 1872. deczember 16-án.)

Bohémek karácsonya.

Az idegenbe került czimborák, a szent estén, egyik társuknál gyültek össze, egy szegényes szobában egy asztalka körül mélabús hangulatban láthatók. Előttök ernyős petroleum-lámpás ég. A gazda a nyószolya szélén ül, jobb kezével, az asztalra könyökölve, fejét támasztotta meg s balját ökölre szorítva a sarkon nyugtatja. Szomorúan nézi vendégét, ki az asztal innenső végén helyezkedett el es gondolatokba merülten bal lábát térdére tette, s míg azt jobb kezével fogja, baljával az asztalra nehezedik. A harmadik pedig, mert neki szék már nem jutott, hátul áll és zsebre dugott kezekkel egykedvüen szívja szopókába tett czigarettáját. Az asztalon üres pohár es különböző tárgy köti le figyelmünket. A falon balra kép lóg, mely hátrafordult meztelen leányt ábrázol. Jelzése alól jobbra: »RÉTI.«

Vászon, méretei 145·5 : 121 cm. — ily lelt. sz. 444. —

1894: VI. 3. — 1895: III. 24. — 1896: III. 26. — 1897: III. 26. — 1898: III. 26.

A képcsarnokegyleti alap kamataiból vétetett 1893-ban. — Ltsza 444. az 1893. deczember 20-iki 59647 sz. leirat alapján 1200 frtot (2400 K.).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

-- 1900: III. 26. -- 1901: III. 26. -- 1903: III. 26. -- 1904: III. 26. — 1905: III. 26.

1905. átvételi jegyzék 210. — Száma az Orsz. Képtárban a sz. nban 1857. és a leltárban 2837. —

Képcsarnokegyleti alap % 1893. dec. 20.

ly lelt 444.

724

208

1652. Réti István.
Sz. Nagybányán 1872 december 26-án.
Gyötrődés.

Az ágyban fekvő fiatal ember fájdalmában bal könyökére támaszkodik, félig felül és jobb kezével az ágy szélét fogja. A szegényes szobában balról vaságyat látunk, a melyben a beteg fejjel jobbra fekszik. Rövid haja és szemöldöke barna, bajusza és szakálla leberetvált. Inge a mellén szétnyílik, párnája fehér, takarója sötétszinü. Az ágy mellett a széken ernyős petroleumlámpa ég és a tisztitott czipők már oda vannak készitve. A háttérben jobbra a polczon könyvek látszanak. Jelzése alól balra: RÉTI.
94.

Vászon, méretei 120.5:101.5 cm.
Vétetett 1898: XII. 31-diki 90432 sz. leirattal 800 frtért. (14/99).
Elszámoltatott 1899: IV. 6-án. Az elszámolást tudomásul vette 1899: V. 25-én a 29855 sz. leirat. (277/99).
Az 1899: V. 29-diki 37021 sz. leirat alapján (275/99), 1899: VI. 3-án (383/99), kiadatott a szegedi Muzeumnak (437/99).
Az átadást 1899: IX. 26-án a 44017 sz. leirat vette tudomásul (560/99).
L a Szegedi Hiradó 1899: VI. 3-iki 135 számát.

4385. Réti István.

Sz. Nagybányán 1872 deczember 16-án.

Bolt előtt.

Az esti világításban ábrázolt város jobbról lévő emeletes épületének boltja előtt négyen állnak, a kikből háromnak arczát a kirakat fénye világítja meg és a kik mögött urinő távozik balra. Feléjök balról fiatalember közeledik zsebredugott kezekkel. Közűlök a piros fejkendős cseléd-leány hátrafordultan áll, a fiúcska és a kosarat vivő leányka arczélben látható, a pipázó férfi pedig kezeiben dohányt igazgat. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól jobbra: »RÉTI.«

Vászon, méretei 130·3 : 120·2 cm. — Lelt. sz. 4385. — Vétetett középületek díszítésére és más gyüjtemények gyarapítására, illetőleg állami elhelyezések czéljaira az 1912 augusztus 15-iki 108062 sz. leirat alapján 3000 K-án (1690–912). — Kifizettetett 1912 szeptember 14-én (1801–912). — Elszámoltatott 1912 október 8-án (2060–912). — Az elszámolásra nézve lásd a 3161–913 szvsz. előadmányt.

Jegyzet. E festmény hátán hegyes tájék van ábrázolva, jobbról a hegyek aljában, földszintes házakkal, az előtérben pedig jobbra haladó munkáspárral, a melyből a férfi derékig meztelen.

III.
966 (4385)
981 (135).

Vet
1912

1952. Réti István: (16-án.
Sz. Nagybányán 1872 december)

Öreg asszonyok.

A szoba közepén álló és fehér abrosszal letakart kerek asztalnál, két öregasszony ~~kávézik~~. Az egyik, ki szines pamlagon ül, jobbra fordul és arczélben látható, kezeiben ~~a csészét~~ tart. ~~Hája bőz~~ Az előbbi ősz fuleit babos kendővel kötötte le, magas ruhája sötétkék és kötényе fehér. Az ~~mátik~~ utóbbi szembe néz, ~~beszélni látszik~~, fejét fekete kendő védi és ruhája sötét szinü. Előttük czukortartó, só, paprika, ~~sóló~~ palaczk és két pohár van. Balról ~~[illegible]~~ asztalka ~~[illegible]~~, szemközt ~~üveg~~ lóg és az ablakon keresztül a nap süt be ~~[illegible]~~ Jelzése jobbra: „RÉTI".

Vászon, méretei 79.5: 65.3 cm.
Vétetett az 1901: I. 3-án kelt 99318 ex 900 sz. leirattal 1600 koronán. (1/901.) Elszámoltatott 1901: VII. 19-én (90/901.)

Az elszámolást elfogadta az 1901: IX. 23-i 64907 sz. rendelet. (554/901.)

A St. Louisi kiállitásra kiadatott 1904: II. 3-án (50-904).

pedig üveges szekrény tünik szemünkbe.
A falon a ranykeretes
a pamlagnak támlája fölött
tányért
mig a má szembenéz és beszélni látszik.
étkezik
tükör
alól

St. Louis
99318-900

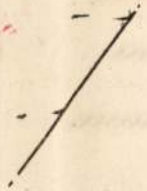

Arad
Reti

Réti Istvan

Wod-koz

Nagy 6

Philosburg h.n. V.26.

A babona utja

Irta Berényi János gróf

„Köd előttem, köd utánam"

Mielőtt az olvasót erre a rövidre szabott, de lehetőleg mindent bemutató utra vezetném, melynek állomásain a látnivalókat ujszerü világitásban észlelteti a magyarázó, foglalkoznom kell azzal a szervvel, mely többé-kevésbé kimagasló homlok mögött sejthető a teremtés koronájánál ott: hol székel az agy. Mert minden életmüködésnek, gondolatnak vagy cselekedetté vált elmerezdülésnek kiinduló pontja az *agy*, onnan irányitja a testnek, ennek a megszámlálhatatlan menynyiségü sejtpolgárokból álló szervköztársaságnak életét: az *én*, vagyis a *lélek*, mint az élő testnek államfője.

A teremtésnek legcsodálatosabb és legkényesebb szerkezete az emberi agyállomány, melyet a megérthetés céljából — talán nem egészen helytelenül — egy telefonközpont tágas kapcsoló-terméhez lehetne hasonlitani, ahol a számtalan ki- és befutó huzalok, kábelek — ez esetben az idegszálak — kapcsolását csupán csak egy hölgy végzi, lévén az *ész* (die Vernunft, la mente) nőnemü fogalom. A születés pillanatától a halálig megszakitás nélkül dolgozik, néhaidején szédületes gyorsasággal, majd pedig renyhe lassusággal, de még a jótékony alvás felfrissitő folyamata alatt is *mindig* müködik, szövi az álmokat... Csak nem visszük át minden álmunkat az ébredés tudatába. Teszi mindezt egyetlen ellenőre, felügyelője és főnöke az „én" uralma alatt. Hogy aztán itt is előfordulnak tévedések, azt ne vegyük zokon, hisz hölgyről van szó, aki sokszor retteg, mert gyakran ijesztgetik s akire olykor akkorát orditanak, hogy ezt az összerezzenést sosem tudja feledni, miért is ez esetben mindig tévesen kapcsol (kényszerképzetek), végül pedig az állandó nagy „strapában" az idegszálak is kopnak, gyengülnek (neuraszténia), nem is szólva arról, hogy a kedves testtulajdonos dorbézolásai és kicsapongásai következtében a huzalok, dugaszolók szigetelése elpusztul, mert kimarja az alkohol vagy a spirochéta halvány, de bizton rágó foga, minek következtében több huzal érintkezvén egymással, bekövetkezik az ugynevezett „zavaros áthallás" (hallucináció, vizió), amin már a lipótmezei javitómühely sem igen tud segiteni.

Ez a villamossággal és elektromagnétikus hullámokkal müködő központ sem volt mindig ily hatalmas berendezésü és széles hatáskörü. Ősdédükapánk kobakjában sokkal kevesebb munkát végzett *ész* önagysága, mert az ösembernél, ha valamit meglátott, az értelem válasza igen gyakran az volt, hogy: *jaj, mi ez, — jó vagy rossz?* Évek százezreinek sora kellett ahhoz, hogy az ember az állandó ijedős félelmet leszerelje, lecsökkentse és a megszokás enyhitő csititásán keresztül a *megismerés* biztos révébe vezesse. Főleg a mindennapi «gyakorlati» élet keretén *kivül* eső természeti tünemények sokféle jelensége, valamint mindaz, ami az élet és a halál ellentétes látszatával, az életkörülmények kedvező vagy kedvezőtlen alakulásával állott vonatkozásban, maradt a bizonytalanság okozta félelem, sőt a rettegés anyaga. Ezen anyag nagy részére az ujabb kor, sőt csak a legujabb kor tudománya adta meg a felderitő választ, de nem mindenki részére.

Nézzünk kissé szét a velünk egy társadalmi szinvonalon álló embertársaink között és csakhamar észrevehetjük, hogy nem mindegyike él teljes egészében a huszadik században. Az egyik nagy művész és jóllehet egykor levizsgázott a fizikából, mégsem tudja megérteni, hogy mi a rádió — csodának tartja. A másik mély tudásu, történelemmagyarázó, élvezetes, magasröptü előadásokat tart és — nem hiszi el, hogy a föld gömbölyü! A harmadik európai hirü egyetemi tanár, de annyira egyoldalu és elfogult, hogy adófizető polgárok százezreit szeretné kiirtani vagy legalább is számüzni. A negyedik pedig kiváló iró, aki időnként a legnagyobb nyugalommal levelez a — szellemekkel!

Szóval, a lélek labilitását vagy a tudás hiányosságát, egyoldaluságát megtaláljuk a legmagasabb müveltségüek között, a félmüveltteknél még gyakrabban — nem is emlitve a müveletlenek nagy tömegét. És itt már helyben is vagyunk, mert az eddigiekből következtetve megérthetjük, hogy a *babona: az ismeretlentől való félelem. A babonás szokás pedig: az ismeretlentől való félelem következtében véghez vitt cselekedet, valamely hátrány elhárítása, vagy előny biztositása céljából.*

A babonás hiedelemnek keletkezése kétségtelenül az ősemberhez vezet, aki a természeti tüneményekből, az akkori nagyméretü állat- és növényvilágból meritette a bizonytalanság okozta félelem anyagát. A tudás, müvelődés haladásával a babonás hiedelem maga nem csökkent, csupán átalakult, amint azt például a *tüzzel* kapcsolatban — mint jellegzetes esettel — majd meglátjuk. Csökkent ellenben a „hivők", a babonás emberek száma egyenes arányban a felvilágosodottság terjedésével. A babona utja azonos az általános müveltség utjával, mely keletről jött nyugatra és terjedt el az egész világon. Első iránya *Babiloniából* vezetett *Európa* felé, ahol annak érlelő, honositó állomása *Görögország* volt. Innen származik a gonosz szellemben (ördögben) való hiedelem sokféle változata, mint a varázslat, a megrontás és ezek ellenszerei a ráolvasás, ráimádkozás, gyógyitás, ami akkor nemcsak a kuruzslók (orvosok) foglalkozásához tartozott, mert minden betegséget megrontásnak tartottak, — hanem főképen a papok kenyerét szolgáltatta, akik mindenkor igyekeztek a tömeg tudatlanságát, hiszékenységét felszinen tartani, hogy igy biztositsák a saját jövedelmező üzletüket.

Második iránya a *zsidók, arabok* és *egyiptomiaktól* vezetett hozzánk a *mórok* spanyol uralma alatt (VIII—XIII. század) és azok közvetitésével, akik még több csodabogarat ültettek át a mi földrészünkre. Az egy Istent imádó zsidók a babilóni fogság alatt kezdtek hasonló dolgokkal foglalkozni, mert azelőtt ilyesmi istentagadást jelentett, jóllehet *Saul*, aki a boszorkányokat (jósnők) elüzte, közülük egyet, az *endori boszorkányt* mégis megtartotta, mert, ugy látszik, jó politikai tanácsokat adott neki. A szájhagyományból fejlődött *kabbala* tulajdonképpen vallásmagyarázat volt s csak idők multával, egyes okoskodók, szőrszálhasogató böngészők behatása folytán, akik mindenáron titokzatos, rejtett, Istenhez vezető erők és jelek után kutattak, lett a kabbalából a babonának bőséges forrása. *Reuchlin* János (Capnio 1455—1522) pforzheimi tudós-humanista a kabbalát a középkori kereszténység körébe is átültette, megnyitván ezáltal a babonának határtalan lehetőségét. Az *egyiptomiak* leginkább a halál utáni élettel foglalkoztak és hirdették a lélek halhatatlanságát. Az ő felfogásuk szerint az isteneket kényszeriteni lehetett arra, hogy az emberek akaratát, kivánságát teljesitsék. Ezt a hitet egy görög tudós, *Jambrichus* a Krisztus utáni IV. században a görög felfogásnak megfelelően átalakitotta s ebből tákolta össze *Cornelius Agrippa* (Rettesheim Heinrich 1486—1535) az ő *theurgiáját*, varázslattanát — mellyel a jószellemektől nyert hatalommal vitte véghez csodatetteit —, amiket ma büvészek és hipnotizálók mutogatnak, továbbá több természettudományi alappal biró közismert dolgot is. Az *arabok* a csillagászattal kapcsolatos ismereteket terjesztették, melyekből az *asztrológia* (jóslás a csillagokból), utóbb pedig a csillagászat tudománya lett. A titokzatos *alchimia* idővel megalapitotta a mai vegyészetet.

Harmadik utja a babonának a mult században *Amerikából* vezetett hozzánk s az a *buddhista* és *indus* elemeket foglalja magában.

A kereszténység az ókorban és középkorban magába szivta és feldolgozta a pogány tanokat, minthogy az emberek régi felfogását nem tudta egycsapásra megváltoztatni. Igy a többek között átvette teljes egészében az *istenitéletek* (ordalia) alkalmazását az igazságszolgáltatásban, ami alapjában véve a legborzalmasabb babona tultengése volt. A sulyosan gyanusitottnak ugyanis a többek között fehéren *izzó vasat* (tüzpróba) kellett puszta kezében kilenc lépésnyire vinnie, vagy izzó vasakon járnia s aztán bekötözték kezét vagy lábát, a kötést lepecsételték és három nap mulva felnyitották. Ha ép volt az illető testrész, akkor ártatlansága bizonyult, ha sebes, akkor bűnös volt és kivégezték. Persze az akkori általános butaságban nem gondoltak arra, hogy az erősen izzadó kezü vagy lábu (ilyen idegfeszültségben még jobban izzadt!) esetleg megussza a próbát... ők mindenáron a jó istenke legszemélyesebb beavatkozását és csodát vártak, hisz ezeket a látványosságokat papok rendezték. A *vizpróba* (viz alatt tartás vasketrecben) *kelta* eredetü s a hirhedt *boszorkánypörök* először a pogány *Izlandon* váltak az emberiség örök szégyenére.

A keresztény egyházi hatóságok — a köznéppel közvetlenül érintkező alsó papsággal ellentétben — eleinte ellenezték, sőt zsinati határozat alapján halállal büntették a boszorkányperek megtartását és magát a boszorkánysúgba vetett hitet, de megtörtént az a szomoru dolog, hogy *egy* embernek tudatlansága és korlátolt egyoldalusága következtében az egyház is beleesett ebbe a borzalmas sötétségbe és a középkorban mindinkább belemászva abba, csak századok multán tudott ebből kikecmerkedni. Ugyanis *Albertus Magnusnak* (1193—1280) volt egy magakészitette automata szolgája (lásd az *Ujság* 1927 julius 24-iki számában megjelent «A gépembertől a gépmadárig» cimü cikkemet) s amikor a nagy «konstruktőr» mester elfogult tanitványa, *Aquinói szent Tamás* egy napon meglátta az ajtót nyitó és őt üdvözlő gépembert, annyira megijedt — nyilván azért, mert mechanikai antitalentum volt — hogy összezuzta az «ördög munkáját» és attól fogva, hirtelen, buzgó harcosává lett a boszorkányhitnek. Több se kellett és a sötétség gyorsan terjedt, ugy, hogy két évre szent *Tamás* halála után, 1264-ben folyt le *Languedoc*-ban az első európai boszorkányper... ahonnan aztán hosszu utjára indult a butaság, hogy később az *inkvizició* vér- és kintivornyáiban gázolva, bizonytalanná tegye sokszor a legbecsületesebb és legjózanabb ember életét is. Az utolsó boszorkányégetés nálunk *Szegeden* volt a mult század legelején, *Mexicoban* pedig 1877-ben, de azért még most is állandóan kisért a mult..

Kötetekre való munka volna *a babonás szokásokat* összegyüjteni és felsorolni, hisz minden nemzetnek, népnek, fajnak, sőt minden vidéknek és városnak is néha egymástól eltérő a *hite* az ismeretlentől való félelem elleni védekezésben, de nem is ez a célja soraimnak, hanem inkább rámutatni arra, hogy ebben a hitben is van valami, ami üdvözit. Mindenek előtt le kell tárgyalni az u. n. *durva* babonákat, melyek eszközeit a hullák csonkitásával, boszorkányokkal stb. keresik a legnehezebb járatu agyvelők emberi állatjai, akik kimélet nélkül fegyházba valók. Az ártatlan eszköz és kimenetelü babonás cselekedetekben azonban legtöbbször megtaláljuk azt a bizonyos *lelkiállapotot*, melyet a babonába vetett hit előidéz, közvetlenül vagy közvetve *előnyös helyzetet és viselkedést* okozva annál az egyénnél, aki általa akar valamit elérni. Ime a példa: Egy jókora termetü, de félénk természetü hölgyismerősünk, mielőtt hozzánk jönne, telefonál, hogy kössük meg a kutyákat. Még a láncravert házőrzőktől is fél, pedig azok ismerik, hogy jószándéku, de *azért* rohanják meg bődületes ugatással, mert tudják, hogy *gyáva*. A hátrálva ijedős, félénk embert ugyanis az állat még inkább támadja. Már most én kisérletezek ezzel a hölggyel, a babonához fordulok és azt mondom neki, hogy ezentul, ha jön, szoritsa marokba mindkét kezének hüvelykujját és bátran haladva, halkan mondja: «nesze kutya turó, nesze kutya turó». Mi történt az én gyáva hölgyemmel? A személyembe helyezett *bizalma* elfogadtatta vele a babonás természetével egyező varázslatot és a babonába vetett *hite* következtében bátran járt... nem sikongott, nem hiszterizált... s a kutyák meghököltek... visszavonultak. (Persze, ez csak normális ebekre vonatkozik, veszett kutyára nem.) Ugyanez volt az őskeresztény mártirok esete is. Az oroszlánok közé kergetett vértanut néha annyira megerősitette a *Megváltóba*, az uj vallásba helyezett hite, hogy a feléledt életösztön hozzájárulásával, bátorsága teljes erejével és tekintélyével, vakbuzgó rajongó módjára meredt a fenevad szemébe és... megmenekült, a szájhagyomány, a kegyelet pedig ebből szőtte a legszebb csodatetteket.

A magyarázat megkönnyitése céljából felemlitem még, hogy azonos lelkierők idéznek elő hasonló lelkiállapotot betegség esetén is. Az orvos személyébe, tudásába helyezett *bizalom*, az orvosság, vagy orvosi eljárás hatóerejébe vetett *hit* máris segithet. Miért? Mert a szervezetnek és minden helyzetállapotnak is, legnagyobb ellensége a gyáva félelem. Az teszi gyengévé, legyhedtté, ellenállóképtelenné az embert kórral és veszedelemmel szemben. Az a beteg, aki se az orvosban, se az orvosságban nem bizik és mégis meggyógyul — az a természet gondoskodó erejébe veti bizalmát, hitét... mert *a hit mindenképen üdvözit*.

A *talizmánok, varázsszavak* és *varázscselekedetek* hatása is ily módon magyarázható és érthető a különösen nehéz és kényes helyzetekben, midőn nem ép életveszélyről van szó — de igen kellemetlen következményekről. diák például szurkol, *„drukkol"* a vizsgájá vagyis hüvelykujját szorongatja. Mi történ ilyenkor? A hiányos készültség, vagy a mi den körülmény között kissé félénk termész okozta, de mindenesetre zavaró szepegés-res ketést levezeti egy pontra és ott tudatala cselekedettel rögziti, szépitve ezzel a vizsgá tató előtt a látszatot és megerősitve ezen „v rázscselekedet" használó voltába vetett hit vel saját bátorságát.

Van még a babonának többféle hivatás Kedvesen serkent a munkára; ügyesen elter a rossz gondolatokat; édeskés reményt önt anyányi leányzóba, de ami olykor a legham kásabb rejtett célja, az a *megatkuvó alk mazkodása*, midőn multak emlékeivel kacé kodik, hogy a jelen kellemetlenségeit en hitse és mosolyba fojtsa. Mert bizony ő apáink legrégibb őse még leborult a tüz elő és imádta a melegadó nagy ismeretlent. Ag béli telefonközpontunk bővülésével aztá mindig szükebb és szükebb keretek közé sz ritottuk az emésztő lángokat, mig végre eg jólkiagyalt «spórhert» vasbordái között rab ejtettük a félelmetes elemet. És akkor jött szurtos fekete ember... a kéményseprő.. és bekormozta a ragyogó tisztaságu háziszen télyeket. De mit tett «ész» önagysága ott fent kobakunkban lévő őrhelyén? Gyorsan bekap csolta a bosszuság vonalát a multakon át rez dülő imádás vezetékével együtt a babona fül kéjével... és azóta a Jutkák, Borcsák és Mar csák ábrázata mosolyra derül..., sőt titok ban meg is tépdesik a szurtos, piszkoló, szö rös kéménycsiklandozóját.

A világhatalmu kereszténység ködbevesző összokások nyomdokán halad akkor is, midőn a magasztos célu katolikus egyház szentté avatja példás erényü, csodatévő szolgáit. Most tanában itt a fővárosban egy különös, meg hatóan szép esetről beszélnek, melynek hire hozzám is eljutott, de amelynek forrása után hasztalanul kutatok. Elmondom — talán igy közelebb jutok a valósághoz:

Egy budapesti pénzintézetben szolgál ma napság egy nagyon erényes és hitbuzgó kato likus leány, aki özvegy édesanyját is tartja fizetéséből. De a B-lista démona őt is megsu hintotta, mert felmondták állását. Hasztalan rimánkodott a vezér magas szine előtt, nem volt számára kegyelem. Már szinte mérlegelte lelki szemeivel a Duna hidjait, a lomha járású folyam szennyes hullámait *Lethe* vizének vélte, mely az örök feledés és béke honába vezet... de mégse ment a nagy utra, sőt uj ból próbálkozott a nagyur szivéhez férkőzni. Az eredmény borzalmas volt, — megtiltották neki a további kérlelést. Most már csak ván szorgott a földi sártekén, — ösmerőse, párt fogója nem volt, senkije sem volt ebben a kö nyörtelen társadalomban. Élő embernek nem panaszolhatta bánatát... csak a templo mokat járta és forró imába zárta mérhetetlen gyötrelmét. — Egy délelőtt aztán puszta szo kásból, vagy talán valami belső sugallatra ujra felment megszokott hivatalába és a fo lyosón véletlenül szembekerült a mindenható direktorral, aki e szavakkal fogadta: «Jó hogy jött, kisasszony, — na tudja, magának nagy szerencséje van, éppen most volt nálam egy fiatal, gyönyörü, szelidarcu apáca s oly szé pen kért, könyörgött a maga érdekében, hogy nem tudtam visszautasitani, nem tudtam ellentállni és visszafogadtam magát. Tessék, menjen a szobájába és foglalja el helyét!»

ÖNAGYSÁGA TIZSZERES RABLÁNCA...

A férje: Cuncókám-buncókám!, életem gyöngye!, galambom és paradicsommadaram! — mondjad csak: mért zörögsz, mért csörögsz, valahányszor a fejedhez nyulsz, hogy megigazitsd etonba szabályozott fürtöcskéidet?

Önagysága: Már meg mit akarsz, fiacskám? — Folyton csak dünnyögsz és morogsz.

A férje: Nem én! — Ma jókedvem van, bizony Isten... De hallom, hogy zörögsz és csörögsz, ahányszor csak moccansz.

Önagysága: Ne kiállhatatlankodj. Tudod jól, hogy karperecek gyüjtése a passzióm.

A férje: Tudom. De ime — most már tiz darab arany-abroncsot látok a csuklódon. Tegnap még csak kilenc arany-abroncs zörgött és csörgött a csuklódon.

Önagysága: Mert kilenc — az csak kilenc. Azonban tiz, — az egyrészt tiz, másrészt kerekszám. Tehát vettem egy tizediket is.

A férje: Vetted? (Szuróan mered a szemébe.)

Önagysága: (zavartan néz rá) Mért kérded olyan különösen? Nem! — nem vettem! *(haragosan)* — találtam!

A férje: Cuncókám-buncókám! — nem tehetek róla: ezek a zörgő-csörgő aranykarperecek — Isten tudja — furcsa gondolatokat ébresztenek bennem. Arany-abroncsokat rabszolganők viseltek keleten...

Önagysága: (rámosolyog) Hát én nem rabszolganő vagyok itt — nyugaton? A te rabszolganőd, fiacskám — itt, nyugaton *(és megsimogatja az arcát).*

A férje: És ennek a bizonyságául hordod őket?

Önagysága: Ennek. Csak ennek.

A férje: Tizet?

Önagysága: Tizet.

A férje: (idegesen járkál) Cuncókám-buncókám; — emlékszem — — amikor nászuton voltunk, azt mondtad szerelmesen: «Végy nekem, Jenő, egy olyan ici-pici, zörgő-csörgő aranyabroncsot!» — Azt feleltem: «Jól van, gyere velem egy boltba és veszünk.» — «Ja, de akkor nem érvényes! — válaszoltad te szerelmesen — «a rablánc csak akkor érvényes, ha *a rabtartó maga* veszi és *maga* füzi a rabnő karjára.» — — És ekkor én *magam* vettem és *magam* füztem...

Önagysága: (zavartan) No és?

A férje: No és — azóta már kilenc olyan zörgő-csörög rajtad, amit *nem* én magam vettem, *nem* én magam füztem...

Önagysága: (hosszu szünet után) No és?

A férje: (dünnyög) No és?!

Önagysága: (roppant kedvesen) Szóval: még eszedben van, amit akkor — a nászuton mondtam?

A férje: De mennyire! — Mindig is eszemben volt!

Önagysága: (összefonja a mellén a karját; a szeme villámlik) De az persze sohasem jutott eszedbe, hogy az ilyen rabláncot egy figyelmes férjnek tizszer is, huszszor is megujitania illik; — különösen — ha aranyból van az a lánc! — —

A férje: (a nyakát forgatja) Pardon — erre nem gondoltam.

Önagysága (mosolyogva) De én igen! — — én *önként* megujitottam a szerelmes láncomat...

A férje: Kilenczer?

Önagysága: Eddig csak kilenczer; — — ha Isten éltet: százszor... *(és meg is csókolja).*

(És minden rendben van.)

Földes Imre

Uj olasz könyvek
az Ujság kölcsönkönyvtárában
VII., Erzsébet körut 43 (Royal-épület)
és minden trafikkiadóhivatalunkban

Uj angol könyvek
az Ujság kölcsönkönyvtárában
VII., Erzsébet körut 43 (Royal épület)
és minden trafikkiadóhivatalunkban

Szem- és fültanu Kossuth Lajos végső napjairól

Réti István festőművész, a Képzőművészeti Főiskola rektora elbeszéli torinói élményeit

Réti István, Thorma Jánossal, aki a nagyhicsőségü nagybányai festőiskola alapitója s a Képzőművészeti Főiskola jelenlegi rektora, mint egészen fiatal müvész Torinóban, ugyszólva a Via dei Mille-beli Kossuth-házban töltötte azt a három hetet, mely közben a nagybeteg kormányzó végső tusáját vivta a halállal. A halott Kossuthot le is rajzolta azután *s Réti István kis ceruzarajza*, mely ma az Ernst-muzeumé, *az egyetlen hiteles rajza a halott nagy férfiunak*. Ami egyéb rajz és festmény forgalomba került róla, az fényképek nyomán készült.

Kossuth Lajos közelgő nagy emlékünnepének alkalmából felkerestük Réti Istvánt és megkértük, hogy beszélje el a torinói Kossuth-napokra vonatkozó emlékeit az *Ujság* olvasóinak. Réti rektor szokott szives készségével teljesitette kérésünket.

— Ifju piktor voltam 1894-ben s a tavaszt Rómában töltöttem, Lyka Károllyal, ki akkor egyik fővárosi lapnak a római tudósitója volt, együtt nézegettük márciusnak abban az első hetében Rómát. Jól emlékszem a napra, mert más izgalmas esemény emléke is füződik hozzá: aznap vetettek bombát az anarkisták a Montecitorióba, az olasz parlament üléstermébe. Mikor este hazatértünk — együt laktam Lykával — Lykát már várta lapjának távirata. Felszólitás volt benne arra, hogy utazzék azonnal Torinóba s onnan küldjön rendszeres tudósitásokat Kossuth betegségéről. Minthogy pénzt is mellékeltek a táviratban, az utasitás végrehajtásának semmi akadálya sem volt. Mivel azonban háromnegyed kilenckor indult már a torinói gyors, készülődésre nem jutott idő. Egy szál ruhában, börönd és csomag nélkül indult el Torinóba Lyka. Én elkisértem a vasutra s ott hirtelen elhatározással magam is felkaptam a vonatra. Másnap délelőtt tiz óra táján érkeztünk Torinóba gyürötten és fáradtan. Mint afféle podgyásztalan utasok, alig tudtunk szállást kapni.

— Első dolgunk az volt, hogy a Kossuth-házba nézzünk el. A magyar sajtó képviselői, sőt a kormányzó betegségének hirére érkezett látogatók közül is mi voltunk az első érkezettek. Csak utánunk jöttek más pesti lapok tudósitói, köztük Salamon Ödön, az «Egyetértés», Kovács Dénes, a «Vasárnapi Ujság» képviseletében, azután Bródy Sándor, Sipulusz (Rákosi Viktor), Zigány Árpád, Sturm Albert, Lukács Gyula országgyülési képviselő. Az ujságirók csakhamar meghitt kis társaságot alkottak. Utánuk érkezett meg Genfből, ahol mint nyugdijas élt családostól, Figyelmessy Fülöp ezredes, Kossuth Lajosnak egyik legragaszkodóbb hive. A kormányzó is nagy véleménnyel volt róla: azt szokta mondani reá, hogy a világ legbecsületesebb embere. Szép, piros arcu, fehér szakállu, kék szemü cilinderes ur volt Figyelmessy ezredes. Harminc éven át képviselte az Egyesült Államokat Uj-Guineában mint konzul s Genfben a jól megérdemelt nyugalmat élvezte. Kossuth nagy betegségének hirére nyomban Torinóba sietett. Vélünk hamar barátságot kötött és attól fogva sok idejét töltötte közöttünk. Kedve telt a sok lelkes fiatal emberben, kik között meleg vonzódást tapasztalt személye iránt. A később érkezettek között volt Óváry Lipót, egykori negyvennyolcas honvéd is, ki utóbb az Országos Levéltár élére került itthon. Ő is csakhamar összemelegedet a mi kis társaságunkkal.

— Az ujságirók egész idejüket a Kossuth-házban és környékén töltötték. Az orvosok átlag másfél-kétóránként bulletint adtak ki a nagybetegről s azok tartalmát az ujságirók nyomban Pestre sürgönyözték. Távirati kérésükre az olasz kormány a távirati szolgálatot éjjelre állandósitotta.

— Napok multán megérkeztek Kossuthnak egyéb körökből való hivei is. Megjöttek a politikusok közül Károlyi Gábor, Eötvös Károly, később Helfy Ignác. Megjött Türr István, majd Budapest főváros küldöttsége, Márkus József alpolgármester vezetésével. Egyre többen érkeztek mindenfelől. A mi kis meghitt körünk tagjai bajtársi egyetértésben éltek egymással. Emlékszem, hogy március tizenötödikét milyen hangulatos módon ünnepeltük meg. Több öreg olasz garibaldista is eljött reá és sokat beszélgettek emlékeikről. Éjfélután kettőkor adták ki az utolsó orvosi bulletineket s azokat hüségesen megvárták az ujságirók.

— Az orvosi bulletinek tartózkodó hanguak voltak, de hozzánk egyéb hirek is beszivárogtak a beteg környezetéből s azok semmi jót se mondtak. Csodálatos szivósággal állta a nagybeteg hatalmas szervezete a halál támadásait. Március 21-én reggel — azt hiszem, nem tévedek a dátumban, arra azonban bizonyosan emlékszem, hogy nagypéntek napján volt — arról jött hirünk, hogy a beteg állapota válságosra fordult. Bródy Sándor, ki életének abban a korszakában sokat foglalkozott orvosi dolgokkal, a szükszavu orvosi jelentésekben közölt tünetekből, de talán annál is inkább ráérzéssel (ő maga «intuició»-nak nevezte) megállapitotta, hogy elkövetkezett a végnek eleje, s ebédután megsürgönyözte lapjának, hogy az agónia megkezdődött. Valamennyi társát lefőzte és valamennyi ujságot megelőzte táviratával.

— Kora délutántól fogva a Kossuth-ház kapualjában és lépcsőházában tanyáztunk. Az ujságirók felváltva szaladtak el sürgönyeikkel a táviróhivatalba. Estére megtelt az egész lépcsőház emberrel. Voltak ott olaszok, voltak magyarok, nem tudnám megmondani, melyikből volt több. Nyolc óra után Kossuth titkárja, egy Aulich nevü öregur, beszólitotta az ujságirókat az ebédlőbe. Nagy zöldernyőjü lámpa alatt ültünk ott félhomályban és elfogódva, lélekzetvisszafojtva vártunk. Tele volt a szivünk szorongással és akkora megilletődöttséggel, hogy a könnyeinket alig birtuk visszafojtani. Közben ki-kijött közénk Ruttkayné, hireket hozott a betegről és nyájasan, kedvesen elbeszélgetett velünk. Kijött Eötvös Károly is, és szokott hangos, széles módján a tüdőgyulladás háromféle esetéről tartott előadást.

— Félsötétben üldögéltünk a zöldernyős lámpa alatt, amikor tiz óra után, féltizenegy táján, egyszerre kirohant a betegszobából a titkár: — *Meghalt!* — ennyit mondott és bennünk megfagyott a sziv.

— A gyászhirre mindenki a halott szobájába igyekezett, hogy utoljára lássa a kormányzót. Valahogy kinyilott a lépcsőházra szolgáló ajtó és a sok ember betódult a lakásba. Végre is a két Kossuth-fiu állott elé bük és a kegyelet nevében kiméletre kértek a tömeget.

— Mélyen meghatva mentünk el, mi, fiatalok. A két legjobbkedvü ember közöttünk, az örökké tréfára és kacagásra kész Sipulusz és Kovács Dénes volt a legmeghatottabb. Keservesen sirtak.

— A következő nap délelőttjén Linek Lajos meg én engedelmet kértünk a halott Kossuth Lajos lerajzolására. Meg is kaptuk az engedélyt, de azzal, hogy nagyon hamar kell végeznünk a munkával, mert már ott voltak a balzsamozó professzorok. Egy órát hagytak a rajzolásra, félegytől félkettőig. Kossuth Lajos az ágyában feküdt, tőle jobbra és balra lila orgonából font koszoruk. Én ülhettem elsőnek a rajzoláshoz és én kaptam az aránylag legkedvezőbb nézőpontot. Husz-huszonöt perc alatt elkészültem ceruzarajzommal. Nem ugy Linek, ki vászonra kezdte festeni Kossuth fejét, de nem volt ideje, hogy csak kissé is megcsinálja. Azonfelül neki már csak kedvezőtlen nézőpontu hely jutott. Utóbb azonban fénykép után festette meg ismert képét a halott Kossuthról.

— A következő napokon megindult a deputációk özönlése hazulról. Csak azt vártam meg, mig a halottas vonat elindult — Lyka Károly is vele ment Pestre — azután visszatértem Rómába. Az a három hét, amit a nagy haldokló ágya lábánál töltöttem, felejthetetlen emlékévé lett életemnek.

Kigyütt a rendölet
Jazz Betlehem gróftú
Meister szappant vegyen
Mindenki a bótbú!

A'nékü ne essék
A nagymosás sehun,
Sé a fővárosban
Sé pediglen falun.

A valóságról és az igazságról

Irta Hajós Lajos dr. egyet. m. tanár

Pesthy Pál dr. igazságügyminiszter az *Ujság* október 18-iki számában «Az igazságszolgáltatás és az orvostudomány» cim alatt nagyon komoly, megfontolásra méltó gondolatokat fejtett ki arról, hogy az itélő birónak mennyire szükséges, hogy az orvosszakértők véleményadását nem pusztán a laikus müvelt ember értelmességével, hanem a közölt tudományos megállapitások hozzáértésével hallgassa meg; — hogy a felmerülő orvosszakértői kérdéseket jól feltenni, a válaszokat jól mérlegelni, — de meg ott is, ahol szakértők mindig kéznél nem lehetnek, mint pl. a tanukihallgatásoknál, — orvostudományos felkészültséggel kisérni legyen képes, megitélni tudja a tanu vagy a vádlott szavahihetőségét, beszámithatóságát és igy tovább.

Mindenesetre kivánatos volna, hogy a biróság tagjai közül mentől több olyan utriusque doktor legyen, akik birák és amellett orvosdoktorok is, — vagy legalább, hogy *a jövő nemzedék birái bizonyos orvosi tárgyak, törvényszéki bonctan, vegytan, lélektan hallgatására kötelezzessenek* és birói kvalifikációjukat ezekre a tárgyakra is terjedő vizsgák letételével érdemeljék ki. Vagy hogy a gyakorlati lehetőségeken tul ne menjünk — hogy legalább a büntető biró, továbbá a vagyonrendelkezés kérdéseiben és baleseti kártalanitási perekben itélkező biró ennek a minimális kvalifikációnak megszerzésére kötelezzessék a jövőben.

De az orvostudomány és jogtudomány közös birtoklása egy más szempontból is gondolkozni valót ád. Bármily tiszteletet is követel és érdemel az orvostudomány, nem szabad tulértékelni annak pozitivitását. Vannak oly orvosi megállapitások, amelyekhez semmi kétség nem férhet. De vannak vitatható megállapitások is. Olyanok, amelyeknél lehetséges, hogy több orvosszakértő nem ugyanazon, vagy talán ellentétes véleményre jut. Meg kell állapitanunk, hogy a polgári és

büntetőperekben felmerülő orvosszakértői kérdések között igen sok olyan van, amelyekre az adható válaszok pozitiv biztossága nagyon messzire esik a kétszer-kettőtől.

A jó szakértő bizonyára válaszában rá fog mutatni a különféle megoldási alternativákra és eshetőségekre és logikus munkával fog igyekezni a bizonytalanságban megkeresni a legnagyobb valószinüséget, — azonban ez a munkája már nem valóságmegállapitás, hanem valószinüségi itélet. Mennél lelkismeretesebb a szakértő, annál gyakrabban kénytelen oly munkát végezni, amely hasonlit a büntetőbiró munkájához, aki alig vagy ritkán tud oly büncselekedet felett itélkezni, amelynek egész lefolyása és a vádlott benne játszott szerepe minden kétséget kizáró szabatossággal áll előtte. *A biztosan tudás* helyét az *igazságtalan látás* foglalja el, *a bizonyos valóság helyét a birói igazság*. Pozitiv megállapitás és birói megitélés között az a sajátságos viszony állapitható meg, hogy annak, aki tényeket akar megitélni, annak minden, a dologhoz tartozó adatot és ösmeretet nagyon kell tudnia, de mindennél jobban kell tudnia, hogy az adott esetben *mit nem tud eléggé*. A judicium, a biróilag pallérozott elme legjava munkája *az igazság meglátása a tények nem elég tisztán, nem elég világosan látása mellett is*. Szemben a teljes biztossággal megállapitható tényekkel vannak olyanok, amelyeket csak a fenkölt és felkent biró lelki látása lát meg, — ezek a «nem bizonyitható több-mint-bizonyosságok». Ami a tényekben több mint bizonyos, de a legtöbbször nem bizonyitható, csak bizonygatható, — *az az igazság*. Az itélet a legtöbbször nem a valóságot, hanem az igazságot találhatja csak meg.

Olyanféle szétágazás és egymásbaütközés egy-azon kérdés feletti szakvéleményekben, most is érezhető az ujságtudósitásokból egy haláleset megfejtésénél, vajjon szivbénulás, belső elvérzés, mérgezés, kézzel vagy selyemkötéllel való megfojtás okozta-e, — nem igen fordulhatna elő, ha véleményüket kimondó szakértők gondosabban keresték volna azt, *hogy mit nem látnak vagy nem tudnak eléggé* és nemcsak azt keresték volna, hogy a kutatások egyik vonalán, a feltevések egy irányában, az alternativák egyik utján mit tudnak egyoldaluan bizonyitani. Tudom, hogy nem szabad egy szakértőről sem feltételezni és nem is teszem, hogy a véleményezés tárgyát képező jelenségeket ne differenciális és többoldalu vizsgálat alá vetik, a megoldási lehetőségeket mind végig gondolják és logikai kizárások utján jutnak el kimondásukhoz, — azonban ez a logikus munkájuk a kimondás határozottságához a megitélendő jelenségek *olyan határozottságát követeli meg, amily határozottság a jelenségekben nagyon ritkán fordul elő*. Valószinüséget állitani a bizonyosság hangsulyával nem szabad. Amikor ez történik, jönnek létre oly eredmények, hogy több szakértő más és más vitássá tehető megfigyelésére alapitott szakvéleménye, — mindegyik a tudomány megdönthetetlen biztosságát éreztető hangon, egymással összeütköző, külön-külön egyenlően határozott véleménykimondására vezet.

A szakértői tiszt betöltéséhez a szakmabeli tudáson kivül, a megdönthetetlen becsületességen kivül az elmének ugyanarra a nemes kvalitására van szükség, mint a birói tiszt betöltéséhez, judiciumra. A birói bölcsesség, — mert ez a judicium élő kisugárzása, — az igazságot keresi, — ott is, ahol a valóság bizonytalan, homályos, vagy megtévesztő. Az igazságügyminiszter ur nagyon megszivlelendő megállapitásához, hogy a biró tanuljon bele ama ösmeretekbe, amelyekkel a szakértő operál, — hozzá kell füznöm azt a második, nem kevésbé fontos követelményt, hogy a szakértő tanulja meg, — ha máskép nem lehet, jogászi képzettség megszerzésével, — *a biró gondolkozásának koronáját, az igazságkereső itélkezőképességet.*

A világ legnagyobb egyetemi zenekara. Százötven tagja van, akik a délkaliforniai egyetem hallgatói és különleges egyenruhát viselnek.

Réti István Bpest.

Mulsamok

1893/94. téli kiáll -

1894. tavaszi kiáll -

1894/95. téli kiáll -

1896. mill. kiáll.

1899-1900. téli kiáll.

1900-1901. téli kiáll

1903-4. téli kiáll. 289-291

1905-6. téli kiáll. 191, 248

Alapi Gyula dr.: A Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének harmadik archaeologiai tanfolyama

V. 239 — 265. —

Réti István

festő szül. 1872 Nagybánya-

ipod

Krück. II. 426. l.

Réti István

Műcsarnok

1911. tav. kiáll. 24, 266

1912-13. téli kiáll. 97

Zabla, népvándorláskori VI. 132.

Réti István

U. 4205.

Edgar: Greek Bronzes (Cat. du Musée du Caire) III. 204.

Rétí István

szül. Nagybányán 1872

Rk. Grün. ezetts.

1890/91 I. I. osztály

római

Legiók jelvényei V. 258.

Réti István

festő

mint a képzőmüvészeti

főiskola választottja

fősendiháza tag

Élet. arch.

Haeffler

133 l.

Réti István

Nagyb. l. 9 l.

1895. bene és Thorma
van keleth. az esme.
1896. Nagybunya 1892
és tél München

Nagyb

Potaissa h. n. V. 265.

25000

1910: Lepsiszlag
1909: Sopron
1908: Sümeg
1907: Szombathely
1906: Temesvár
905: Bártfa
904: Szeged
903: Kassa

Réti Istvan

1900. párisi világk. 2 gén
1901. München kis arany
gén
1904. saint-louis ~~kiall~~ neuretk
kiáll. 3 gén

Persi jánosné V. 12.

Réti István, festő,

Szül 1872 XII. 16. Nagybányán. Münchenben és Párisban tanult, 1893. Budapesten Bohemich karácsonya idegenben c. képével tűnt fel. ~~A~~ 1896. a nagybányai művésztelepnek egyik alapítója volt. 1900. a Lipótvárosi Kaszinó díjat díjat nyerte Öreg honvédek c. képével, 1901. Intérieur c. festményére Münchenben második érmet kapott. 1905-tól Romában, 1908-tól Nagybányán ~~működött~~ élt. 1913 óta a Operti képzőmű-főiskola tanára. Arcképeket (Jókai Mór, Herczeg Ferenc) és illusztrációkat is (Kiss József költeményeihez) készített.

Művészeti lexikon 671 l

(7

JUNIUS

17

Réti Istvan

---

olajfe

a szépm. Mecsenben

Római korsó VI. 112

Réti István

Művészet 1902 365
– 1903. 333
– 1904. 406
– 1905. 338
– 1907. 412
– 1910 417
– 1911. 131, 139, 149
– 1912. 45 – 51, 54, 57
60, 61, 64.
– 1913. 12, 26
– 1915. 98, 321

Magyar Művészet
1925. 6, 48, 56, 233, 433–4
1926. 2, 9, 298, 305–316,
364, 365–84, 484.
1927. 8, 25, 113, 162, 237
1928. 282–283, 286, 292–
299, 301, 305, 340, 395, 595

7 (1011),

Réti István

Műcsarnok
1917-18 téli kiáll.
57
1927. magyar táj
88, 393, 394, 396.

~~Gyűjtőigyak Konzerválása~~
~~I. 52.~~

Érkezett 1905 nov. 6.

970/1905 sz. (Szepsi szentgyörgy. 1905 nov. 5.)

A székely nemzeti múzeum választmánya jelentése a múz. alapítójának özv. Csercy Jánosnénak elhúnyláról. (Részvéttávirat a polgármesterhez XI. 7.)

Réti István

irod

Réti István a lipótvárosi kaszinó díjanák nyertese. Művészet. (Szabó jele)

1900. 1343. l

Réti István

lásd

Rimp. 98. l

Réti István

U. 43.

	A műtárgynak					Jegyzet
	anyaga	mag. mméterben	széles	értéke korona	f.	
. .	bronz	280.-	-	600	.	ép
. .	bronz	230.-	-	600	.	sérült
. . .	bronz	302.-	-	700	.	sérült
. .	bronz	495.-	-	600	.	ép

Róti István, festő; szül. 1872 december 16-án Nagybányán.

Réti István

Kossuth Lajos archeje,
olasz.

Tm Bp 1932

23. HÉT

3 VASÁ
Klotild, Klotild

4 HÉ
Kar. sz. Fer., Kerény

5 KE
Bonifác, Bonifác

6 SZE
Norbert, Norbert

7 CSÜTÖ
Róbert, Róbert

8 PÉN

Réti István

Édesanyám arcképe

olajfestmény

Tm Bp. 1932

Képtárból.

522 32

...ben 1869 junius 27-én.)

...sztfán.

...térben, középütt, keresztfán látjuk a Megvált...
...tól ragyogó feje jobb kere ~~fej~~ felé hajlik. Ékesseget a
...ezi, hosszú barna haja vállaira omlik, bajusza s szakálla
...fehér gyolcsesal kötötték körül s folül a kereszt-
... szegeztek fel három sor irással. Balról áll a
...zanya s fiára tekintve kezeit kebléa keresztbe tevé
...hér fátyol takarja, palástja zöld és ruhája sötét
...sarukat hord. A feszület körül mezei virágok dis-
... a kigyó alakot öltött Sátán fetreng vissza nézve
...üvet rágva. Fejét a jobbról elötörölángok világítják
... hegyek foglalják el, melyekre sötétség borult s az
...ályosult nap látszik. Felvése folül jobbra: A. Mül
..."

..., méretei —. — J. A. művész ajándéka —
...3 Képt. 32. — Depo régi VT: 10. és uj 35 b.

~~...ima 35. b.~~
~~...ima VT: 10.~~

3.

...a 522.

Réti István

Grid

Műcsarnok, 1900 544 l.

(A Lipótvárosi Kaszinó díja.)

Rön. d. életrajmal

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191....

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ....., 191....

.....

tanu.

.....

tanu.

Réti Ivonn

festő

Kiód

Bsza 216. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
a

8. sorsz. Műhelyi minta.

Réti szóm

lárd

Ellik

42

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

Réti (Wieser) István festő

Sz. Nagy Bányán, 1872. december 16 án.

1. Bohémek karácsonya. „Réti" Vászon, 145.5 x 121. A Képcsarnok egyleti alap kamatai-ból vétetett 1893-ban. M. N. Muz. Cat. 149. l.

Réti István.

festő.

1.) Hazafelé. (Est. Egy derékig mesztelen férfi, balján egy növel a háttérben hegyek alatt látszó falú felé lépdel, háttal vannak a néző felé fordulva.)
Szénrajz - Repr. Művészet, 1903. 333 l.

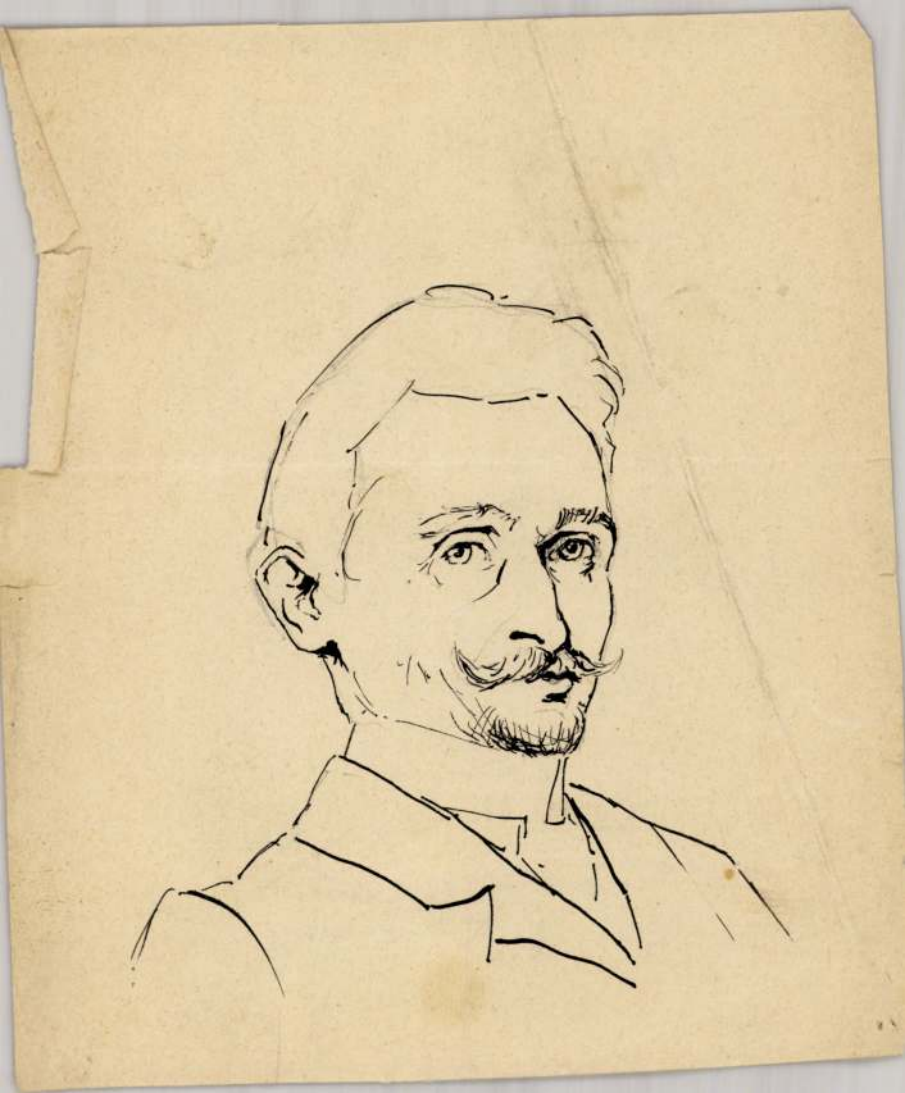

Réti István.

Szőlőhegy.

Kaiser.

Tm. Bp. 1992.

] talapzatra helyezett

lt

) s tojásdad medaillonban, melyet gyümölcs- és
s melynek talapzatát gyermek fejek díszítik.
kis bajuszt és rövid körszakált hord. Köntöse
csipőjé felé lánci halad s vállra vetett men-
a talapzaton hat sorban:

gatsch wird Hierinnen fürgestellt,
verlust der Türck schlug auß dem Feld.
l er die Festung ward geschlossen,
sturmt, und da viel Bluts vergossen:
Feind gezwungen, übergab,
Accord nach Commora ziehen ab.
I. G. T. v. R.

rban:

ij Abraham Aubrij

vnalkeretnek 37: 26·3 cm.

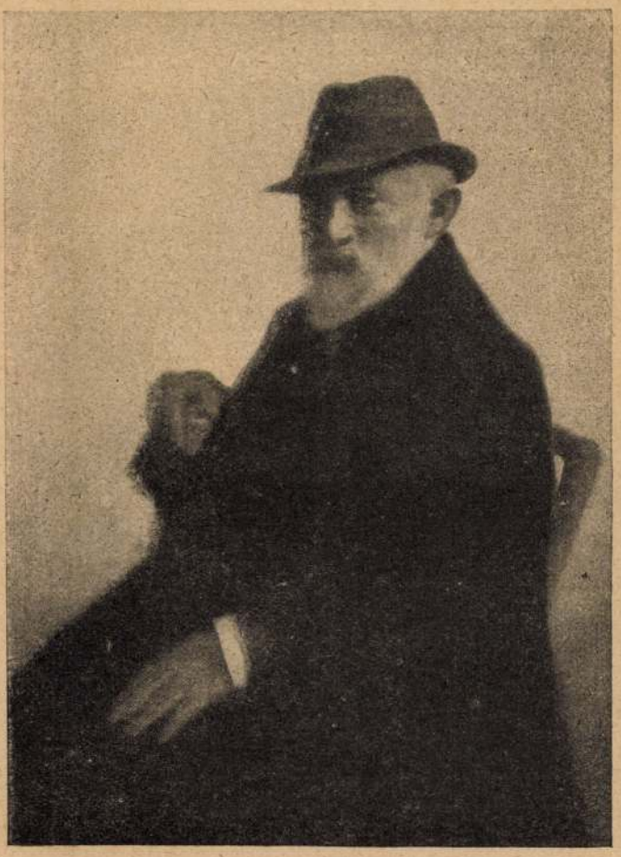

Kiss József. A magyar állam megbízásából festette Réti István

dítani csak azért, hogy elijesszék a tékozlástól. Mert ő úgyse szokott tékozolni. Neki mindig csak az kell, ami okvetlenül muszáj. És ami muszáj, az muszáj! Ezt már mindenki tudhassa! Ez volt az ő álláspontja és ettől nem is tágított egy jottányit sem. És hát mit csináljunk? Elvégre Hindenburgot mégse hivathattuk el, hogy meggyőzze az igazunkról!

Ehelyett más módszerhez nyúltunk. Egy reggel nyájas hangon mondta neki a feleségem:

— Kedves Mari néni, egy szívességre kérném. Ma kivételesen menjen le maga három kiló krumpliért. Kifogyott a spájzból és a szobaleányt nem akarom leküldeni, mert más dolga van.

Mari néni készségesen felelte:

— Nem báj! Májd én lemegyek!

— Itt van a bódé a Lövölde-téren. Csak aztán ne maradjon sokáig, Mari néni, mert máma korábban akarnánk ebédelni!

Mari néni méltatlankodott:

— Már hogy márádnék sokáig! Ázért a kis krumpliért! Az ilyet nekem mondáni se kell!

Vette a szakajtó-kosarat és elbicegett. Mi meg összenevettünk kárörvendően.

Déltájban jött haza. A haja egy kicsit szét volt dúlva, az arca viharos volt, a kosara pedig üres. Nincs kizárva, hogy a Mari néni a bódé előtt, az ácsorgók soraiba keveredve, némelyekkel összepofozkodott egy kicsit.

Szótlanul, fájdalmas sóhajtással leroskadt a hideg tűzhely mellett a szenes ládára és megtörten, kétségbeesetten meredt maga elé, mintha egy összeomlott világnézet romjain üldögélt volna. A feleségem elfojtott nevetéssel megkérdezte tőle:

— No, Mari néni! Hozott krumplit?

Mari néni fájdalmasan rebegte:

— A nyávályá törje ki! Igazán háboru ván!

Avar

— Kiss József új verskötete —

Minden, ami virág volt tavasszal s ami zöld sátorként feszül nyáron az ágak közt: aranyra válva pereg le ősszel a humuszra. Aranyeső, ahogy a festők festik.

A mester tavasza és ősze is így vált arannyá az „Avar"-ban. (Hát ezt szimbólikusan kell érteni, mert az arany ma is csakúgy a borjúk matériája, mint egykor a Szinai hegy táján.) De az ő avara megőrizte eredeti hevét, kering benne az élet vére, finom formái tökéletes füzérré szövődnek. Az avartól csak az értékes ó-aranyszínt kölcsönözte: öreg költő gazdag adományai. Értékük az irodalomtörténeté, zamatjuk a miénk, szeretetünk az övé.

De milyen szegény ez az adományunk ahhoz mérve, amit tőle kaptunk! Irodalmunk két elbeszélőköltemménnyel lett gazdagabbá az „Avar" révén: klaszszikusnak mondanók, ha e jelzőt nem használták volna túlgyakran a könyvtárak polcán olvasatlanul heverő kötetek számára. E két elbeszélő-költemény szerzője a sorsot szövő élet, a nyersanyagot a véletlen vetette a költő lába elé, de ő adta neki a remek formát, amely által a világ szimpla eseményeitől elkülönödik, rögtön magasrendűvé válik, átitatódik egy pompás elme zamatával s a mulandó esetből állandó és változhatatlan, magáért s magában élővé lett. E két műben mindenestül benne van a mester érzése, tehetsége, művészete és eszejárása.

Kiss Józsefben, az epikusban is sok a közvetlenség: lírai költeményeinek meg persze éppen ez az elem a veleje. Túl az élet szalmalángos tüzein, az ősz avarja fölött trónolva, mint egy ősi jós: rejtélyes mélységekről szól hozzánk: szívek, szerelmek, hatalmak, szenvedélyek, pusztulások, bánatok piroslanak és sötétlenek sorai közt. Az élet arabeszkje, amelyet egy mesteri kéz cizellált úgy, amint egy bő és mély szív diktálta.

Varju-farsang

Sűrű hó hull lassan
A szalmakazalra,
Arany melegével
Csalogat az alja.

Fekete köpenyben
Száz varju a havon,
Készül a nagy fényes
Varju-lakodalom.

Kényes a vőlegény
Meg a varju-mátka,
Nehéz selyem módra
Suhog sötét szárnya.

Fontoskodó varjak
Ide-oda járnak,
Lecsap hosszú csőrük,
Ha szemet találnak.

Most szánka csilingel
El a kazal mellett,
Felszállnak a varjak.
— — — — — —
Nagy fekete felleg
Csavarog-kavarog,
Míg belevész végre
A végtelen, néma,
Tompa fehérségbe.

Czóbel Minka

Ujság 1918. XXIV. 3.

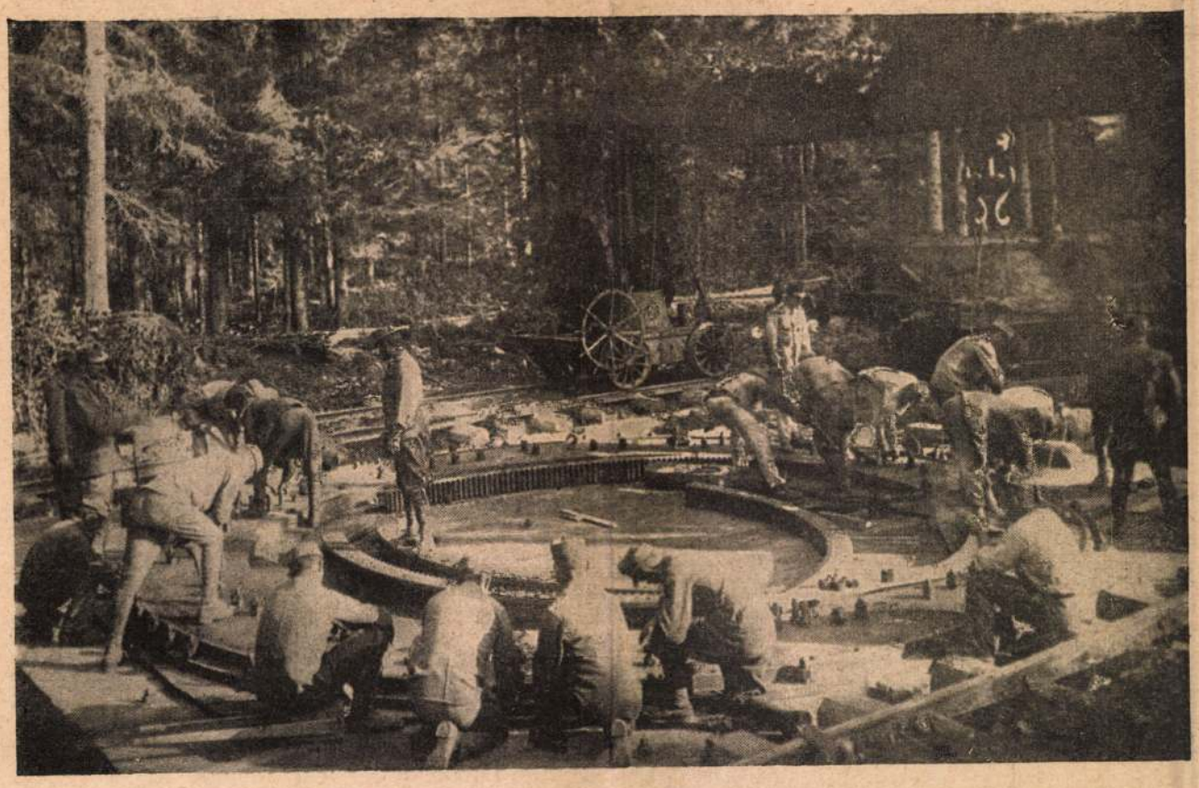

Az olasz harctérről. Alapozási munka egy nehéz ütegünk számára

akkor a strucemadárhoz hasonlít. Szeret nagyokat enni, de legalább főzni is szeret; szelid, nem pörlekedő, dolgos — a jó Isten áldja meg.

A háború elején az történt véle, hogy megcsúszott a konyha mozaikpadlóján és kificamította a bokáját. Szegény, keresztényi megadással viselte ezt a csapást, csak sóhajtozott nagy fájdalmában. Az orvos gipszbe tette a lábát, — rendbe is jött hamarosan. De azért aztán is nehezére esett a járás. Azóta nem is járt ki a házból. Erre különben azelőtt is nagy hajlama volt a Mari néninek. Elüldögélt a tűzhely mellett, vagy kis szobájában. Ha nem volt dolga, csak úgy elüldögélt ölbe tett kézzel. Sohsem olvasott semmit se, az a gyanúm, hogy nem is gondolkozott, — így aztán nem is unatkozott sohasem.

Egyhangú, de nem éppen boldogtalan élet volt ez a konyha és cselédszoba szűk körében. Én legalább sohsem hallottam a Mari néni panasz-szavát. Igaz, hogy nevetni se láttam sohasem.

Közben odakünn — amint tudni tetszik, — meglehetősen nagy dolgok történtek. Megvolt a gorlicei áttörés, az olasz árulás, elfoglaltuk Szerbiát, Romániát, a tengeralattjárók sülyesztették a hajókat egyremásra. A Mari néni minderről semmit se tudott. Talán ha tudott volna róla, akkor se tulajdonított volna neki különösebb fontosságot. Ő délben megfőzte az ebédet, este a vacsorát és nem tartotta magát illetékesnek arra, hogy más egyébbel is foglalkozzék.

Bármily sértő is lehetett a hadvezetőségekre a Mari néni e közönye, mi nem panaszkodhattunk miatta, mert a maga dolgát mindig jól ellátta. Főzni jól főzött a Mari néni, azt meg kell adni neki. Az igaz, hogy legszívesebben a tót nemzeti ételeket főzte, dehát az ember szívesen hoz egy kis áldozatot a nemzetiségi béke kedvéért.

Felhőtlen, boldog viszony volt ez. Ha köröskörül borús volt is az emberiség horizontja, a konyhából állandó verőfény sütött kis családi egünkre ... Hanem hát egyszer kitört a válság ...

Úgy történt, hogy a világháború negyedik évében, egy reggel bedöcögött a Mari néni és azt mondta a feleségemnek:

— Má jó volná á hús mellé egy kis franciá-krumpli.

— Az bizony jó volna! — hagyta rá a feleségem.

— Akkor kérek hozzá egy daráb váját, egy findzsá tejfelt és nyolc tojást.

A feleségem elszörnyedve összecsapta a kezét.

— Hova gondol, Mari néni! Nyolc tojás! Hiszen manap nyolc tojás egy német embernek nyolc hétre jár! . . .

— Nem is hijják ázt német krumplinák, hánem franciá-krumplinák!

— De mégis, hova gondol! Egy darab vaj, egy findzsa tejfel és nyolc tojás ... Nem, ez igazán sok egy kis krumplihoz!

— Jáj, ámi jó, áttól nem szábád sájnálni!

Ezt a bölcs szentenciát a kellő nyugalmas méltósággal mondotta ki. A feleségem is elismerte, hogy neki van igaza, de a francia krumpliból mégse lett semmi se.

Hanem a Mari néni azóta duzzogott. Ezt lehetetlen volt észre nem venni. Folyton előállott a célzásokkal. Például:

— Hiábá! Vízzel nem lehet rántást csinyáni!

Vagy:

— Á tojást nem lehet kispórónyi áz ételből. Inkább én megfizetem ázt á rongyos három krájcárt!

A feleségem megbotránkozva rákiáltott:

— Három krajcár? Nem három krajcár most egy tojás, Mari néni, hanem egy korona! És még így se lehet kapni!

No, ettől aztán végképp megsértődött a Mari néni. Minek nézik őtet, hogy ilyen bolondságokat akarnak elhitetni véle! Hogy egy tojás egy korona! Ő ugyan nem sokat járt iskolába, nem is nagysága, hanem csak egyszerű cseléd, de annyit tán csak mégis tud ő is, hogy mibe szokott kerülni egy tojás! Nem éppen szükséges szegény vén fejét ilyesmikkel elbolon-

pénzügyminiszteri számellenőr 42 éves korában, Budapesten. — Kirchknopff Márton egri főegyházmegyei nyugalmazott áldozópap életének 71-ik, áldozópapságának negyvennyolczadik esztendejében Jászberényben. — Titz Lajos huszonhat éves korában Budapesten. — Pósa Gyula nyug. királyi törvényszéki telekkönyvezető 38 éves korában, Ipolyságon. — Mocsy Átilla, a budapesti egyetem hallgatója 21 éves korában Garamvezekény községben. – Idősb. Barta László nyug. székesfővárosi tanácsjegyző 66 éves korában Balatonfüreden. — Quatal János nyug. főkalauz 70 éves korában Győrött. — Benedek Győző 17 éves korában Tordán. — La Borda János nyug. pénzügyi tanácsos 77 éves korában Budapesten. — Horváth János nyug. áll. főgimnáziumi tanár 57 éves korában, Kisczebén. — Dévaványai Halasy Elemér, az egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár váltóosztályának főnöke 35 éves korában, Budapesten. — Felsőkubini és deménfalvi Kubinyi Kálmán 85 éves korában Gömörszkároson — Széplaki Zsuffa Fausztin Gyula minorita-rendi örökös kormánytanácsos, házfőnök, kiérdemült főgimnáziumi igazgató és áldozópap 66 éves korában Lőcsén. — Alsódomborúi Zalán Lipót János földbirtokos, Zalamegye törvényhatósági bizottságának tagja 67 éves korában Budapesten. — Ifj. tamásfalvi Klug Nándor dr. egyetemi magántanár 34 éves korában Budapesten. — Leblovits Lázár 67 éves korában Ungvárott. — Danka-nics Jeremiás, Szent Bazil-rendi áldozópap és csernekhegyi kolostori házfőnök-helyettes, 58 éves korában. — Dr. Werner Rezső nyug. kolozsvári egyetemi tanár, kiváló jogtudós, Budapesten. — Ziegler Kálmán királyi közjegyző, volt országos képviselő, megyei és városi bizottsági tag, 59 éves korában Csáktornyán.

Bodnár Jánosné szül. martonfalvi Bartók Petronella, életének 74 évében Kakszentmártonban. —

VILÁGOS.

Világos indúl és a második lépésre mattot ad.

zia eleven, szines játéka, a kifejezés friss ereje.

Bizonyára kevés. Az elbeszélés a mi színvonalunkat nem üti meg.

Zászlóavatásra. Nem különb, sőt talán kevesebbet is ér az efféle alkalmi versek átlagánál, — mi pedig, ha már közlünk ilyet, a legislegjavából válogatunk.

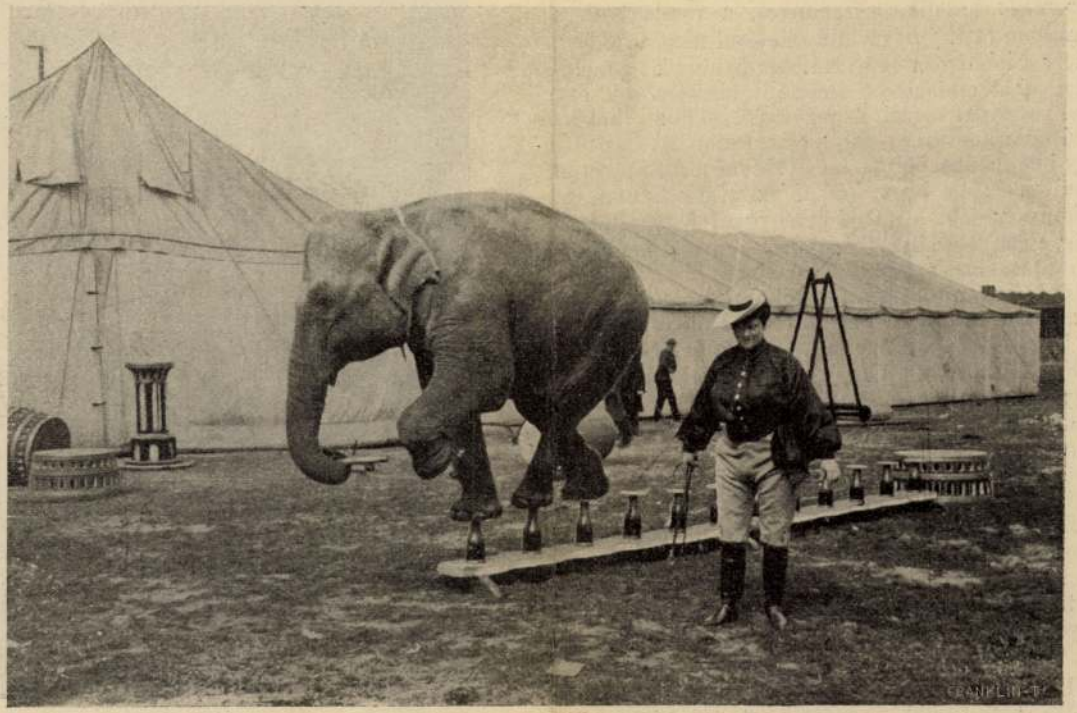

PALACZKOKON SÉTÁLÓ ELEFÁNT.

Katona Géza éttermei **IV. kerület, Váczi-utcza 38. szám. Münchení Hofbräu-sör** a bajor királyi udvari serfőzdéből **Részvény udvari-sör** a Kőbányai részvény-serfőzdéből. Külön páholyok és termek nagyobb társaságok részére. Tiszta fajborok és izletes ételek.

védelmüket, tanulmányozásuk módjait s végül tanácsokat ad a madárnapok tárgysorának összeállítására vonatkozólag.

A posvány. A mult évben óriási feltűnést keltett Amerikában egy irányregény, *Upton Sinclair* munkája, melynek éle a chikagói húsgyárak ellen irányult. Borzalmas színekkel írta le azt a rettentő lelkiismeretlenséget, a melylyel a legfontosabb élelmiszereket kezelik, a szennyet, a rondaságot, a munkások testi épségével és életével nem törődést, a mely a hús-trösztök gyáraiban divatozik s a melylyel a sokat emlegetett amerikai milliomosok egy része vagyonát szerzi. A regényről akkor sokat írt az európai kontinens sajtója is, Amerikában pedig nagy lett hatása alatt a megdöbbenés. Az emberek rémülten látták, hogy készül az a sok hentesárú, húskonzerv stb., a mit jó étvágygyal fogyasztottak eddig, népgyűléseken forradalmi hangok emelkedtek a plutokraták ellen, a parlament s a hatóságok intézkedéseken törték a fejüket. A gyárosok az első pillanatban megijedtek egy kicsit, aztán csakhamar újabb szenzációk támadtak s a dolgok folynak tovább is, mint eddig. Upton Sinclair regényét most magyar fordításban adta ki, az eredeti «Jungle» czímet nem épen találóan «A posvány»-ra fordítva, *Baross* Károlyné. Ránk, a kik nem Chikágóból szerezzük be a sonkát és kolbászt, nem hat olyan szenzációsan a regény, mint az amerikaiakra, mi más tanulságot keresünk benne: az amerikai munkásviszonyok jellemzését, a mely már csak azért is érdekel, mert sok ezer honfitársunk él odaát a tengeren túl hasonló sorsban. A kép, a melyet így kapunk, nagyon sötét, szinte vígasztalan s ha sok tekintetben tendenciózusan van is rajzolva, elég komor perspektívát tár azok elé a honfitársaink elé, a kik ezrével vándorolnak ki Amerikába Ha Sinclair regényének magyar fordítása csak egyet is itt tudna

A «Könyves Kálmán»-társaság szalonjából.

INTERIEUR. — Réthy István festménye.

Vas. Ujs 1907 — 343. L

Réti István

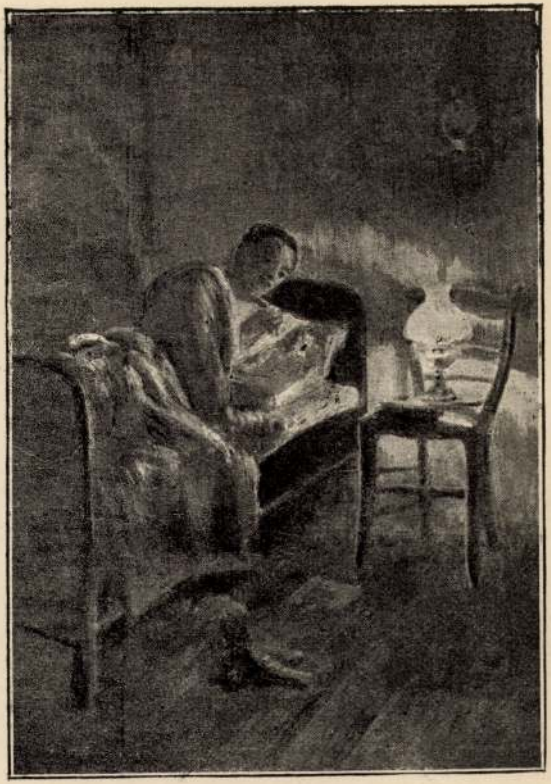

RÉTI ISTVÁN. Gyötrődés.

Műcsarnok 1894/95. Kat. k.

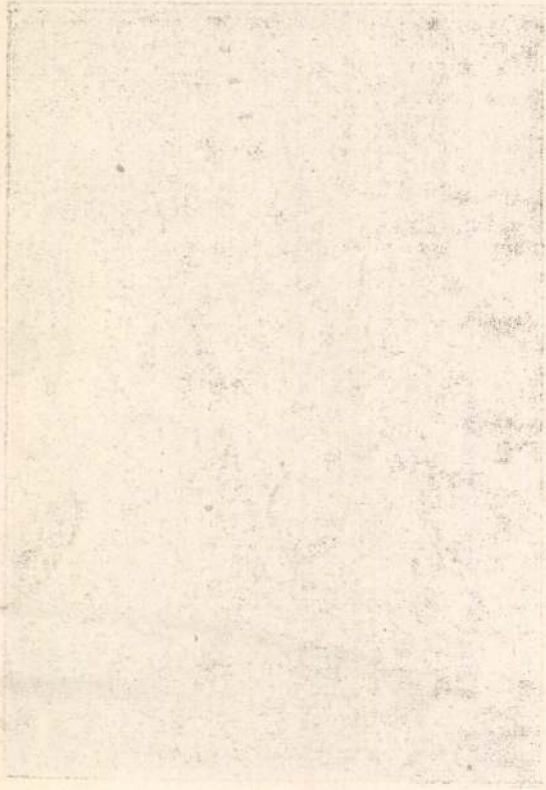

Réti István

Két öreg bölgy,
repr.

Pesti Napló,
1880 évi — ajándék-
albuma,
1880 — 1930.

Réti István

életrajz

irod.

Csokonay 127. l.

10114

közve, tojásdad medaillonban. Feli-

ATHFELT MAREXIALLO
RCITI DI LEOPOLDO

, Fe, Viennae

cm.

RÉTI ISTVÁN (szül. 1872)
85. Thorma János festőművész (szül. 1870) képmása.

Ernst gyűjt.
Magyarművészképcs. 18. l

Nemzeti Legitimista Néppárt
V., Bálvány-u. 5.
Telefon: 883-37, 883-68.

—

Kedves Barátom!

Többször és nyíltan szállítam sz
mely a mai veszedelmes külpolitikai
vezetett. Nem sikerült. Ezért még a k
pártjából.

Az ország sorsáért való mélysé
kapcsolatom arra kötelez, hogy tovább
érdekeit, a polgárság nyugalmát és a
Én tehát felveszem a harcot,
ki az országot a mai szörnyű helyzeté

kibontom a legitimi

„Istenért,

Réti István

Irod

Tamás Ernő: Nagy-
bánya — az elsza-
kitott „magyar
Barbizon." A Pesti
Hirlap Vasárnapja

1931. jan. 18.

A «Könyves Kálmán» társaság szalonjából.

INTERIEUR. — Réthy István festménye.

Das. Ujs. 1907
343. P.

Réti István

Budapesten. — Kirchknopf Márton egri főegyházmegyei nyugalmazott áldozópap életének 71-ik, áldozópapságának negyvennyolczadik esztendejében Jászberényben. — Titz Lajos huszonhat éves korában Budapesten. — Pósa Gyula nyug. királyi törvényszéki telekkönyvezető 38 éves korában, Ipolyságon. — Mocsy Átilla, a budapesti egyetem hallgatója 21 éves korában Garamvezekény községben. – Idősb. Barta László nyug. székesfővárosi tanácsjegyző 66 éves korában Balatonfüreden. — Quatal János nyug. főkalauz 70 éves korában Győrött. — Benedek Győző 17 éves korában Tordán. — La Borda János nyug. pénzügyi tanácsos 77 éves korában Budapesten. — Horváth János nyug. áll. főgimnáziumi tanár 57 éves korában, Kisczebén. — Dévaványai Halasy Elemér, az egyesült budapesti fővárosi takarékpénztár váltóosztályának főnöke 35 éves korában, Budapesten. — Felsőkubini és deméntalvi Kubinyi Kálmán 85 éves korában Gömörszkároson — Széplaki Zsuffa Fausztin Gyula minorita-rendi örökös kormánytanácsos, házfőnök, kiérdemült főgimnáziumi igazgató és áldozópap 66 éves korában Lőcsén. — Alsódomborúi Zalán Lipót János földbirtokos, Zalamegye törvényhatósági bizottságának tagja 67 éves korában Budapesten. — Ifj. tamásfalvi Klug Nándor dr. egyetemi magántanár 34 éves korában Budapesten. — Leblovits Lázár 67 éves korában Ungvárott. — Dankánics Jeremiás, Szent Bazil-rendi áldozópap és csernekhegyi kolostori házfőnök-helyettes, 58 éves korában. — Dr. Werner Rezső nyug. kolozsvári egyetemi tanár, kiváló jogtudós, Budapesten. — Ziegler Kálmán királyi közjegyző, volt országos képviselő, megyei és városi bizottsági tag, 59 éves korában Csáktornyán.

Bodnár Jánosné szül. martonfalvi Bartók Petronella, életének 74 évében Kakszentmártonban. —

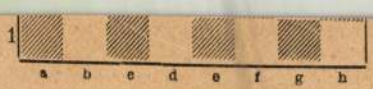

VILÁGOS.

Világos indúl és a második lépésre mattot ad.

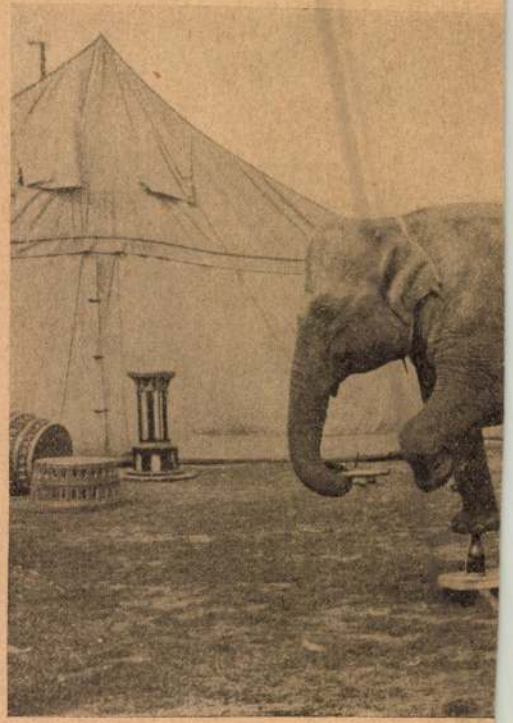

PALACZKOK(

Katona Géza éttermei IV. kerület, Váczi-utcza 38. szám. Mün udvari-sör a Kőbányai részvény-serfőzdéből. Külön p

Réti István

ivód

Morvay Győző — örv. Schönherr Antalné: Schönherr Gyula dr emlékezete. Bpest, 1910. 51. l.

Nagyságos

Dr.Szentiványi Gyula urnak

Müemlékek orsz.biz.titkára

B U D A P E S T

~~Lehel utca. Iparm.muz.ép~~

V. ker. Rákóczi u. 1

Réti István

Tanulmány, rajz,
repor.
Művészet. 1910. 417. l

Művé

Szerkes

Lyka K

Réti István

Jelentés a nagybányai festőkoloniáról. — 1910. évre.
Irta Réti István. Nagybánya, szept. 22.

(1910

(Művészet 1910. 395. l.)

A kerepesi temető. Irta Petrik Albert. Élet, okt. 30.

IPARMŰVESZET

Réti István

cikkei a nagybányaiak
művészetéről a nagybá-
nyai helyi lapban.

Említi:

Művészet 1910. 83. l.

Réti István

Tizennégy esztendő a nagybányai festőkolónia életéből. Irta Réti István. Nagybánya, 1909 okt. 17. és okt. 24.

(Művészet 1910. 96. l.)

Nagyságos
Szentiványi Jolán urnő
XI. Budafoki ut 10/c.
Budapest.

Réti István

Intérieur c. festmaje, mely a Rath György díjat nyerte, repr.

Művészet 1913. 12. l.

Polgár Gyula: A tájképfestészet analízise . . . 342
Éber László: Theophilus presbyter és a középkori iparművészet 354
Varjas Sándor dr.: Az impresszionista lélek . . 371
Sztrakoniczky Károly dr.: Kecskemét 395
Kacziány Ödön: Emlékezések a mult századból . 401

FESTÉSZET

Lyka Károly: Réti István 46
Kelemen Lajos: Csürös Mihály oltárkészítő piktor 52
Kacziány Ödön: Makart korszaka Bécsben . . . 55
Lyka Károly: Falfestés 110
Lázár Béla: Katona Nándor 142
Kézdi-Kovács László: László Fülöp 171

A képek lajstromát és a művészek névm

Réti István

lásd ökv.

Ki – kicsoda?

686-l.

BUDAPEST
935 DEC 18

Réti István

1890/91 I.

Ferk. pzomfoiskèvk

126. l.

utóbbi fejlesztette tovább, mélyítette ki és oldotta meg páratlan zsenialitással a V. által fölvetett művészi problémákat. V. művészi tanulmányait ötvösműhelyben végezte, híres ötvösműveiből azonban csak a firenzei Battistero nagy ezüst oltárának Ker. Szt. János lefejezését ábrázoló domborműve maradt fenn. Sokat dolgozik a Mediciek számára. 1464-ben Medici Cosimo egyszerű sírkőlapját, majd a Villa Careggi egy égetett agyagdomborművét mintázza és a 60-as évek végén valószínűleg ő faragja részben a firenzei S. Lorenzo sekrestyéjének fantasztikus szörnyekkel díszített lavabóját. 1472. készül el Piero és Giovanni de' Medici síremlékével (S. Lorenzo), melynél két helyiség közötti félkörives nyílásba állítja az érclevéldíszekkel és koszorúkkal, különböző színű márványdarabokkal ékesített, ékszerszekrényalakú porfir-szárkofágot. Ugyanebben az időben mintázza szintén a Mediciek számára bronzból való, hetykeállású híres Dávidját. Fürtösfejű, mosolygósarcú, hajlékonytestű suhanc, fejlődő idomainak éles formáit, az izmok játékát, az erek vonalait a zsírpárnák még sehol sem homályosítják el. Méltó társa a Palazzo Vecchio kútjának delfint tartó, kedélyes puttója (1469 után), mely eredetileg a Villa Careggi egyik kútját ékesítette. A Szépművészeti Múzeumban is van egy V. művészetéhez igen közel álló bronz-puttó. 1477 után V. Lucrezia Tornabuoni síremlékét alkotja a római Sta. Maria sopra Minerva-templomban, ennek azonban csak néhány domborműve maradt fenn két különböző gyüjteményben. 1476—83-ig mintázza és önti bronzba a firenzei Orsanmichele híres Donatello-fülkéje számára Krisztus és Szt. Tamás csoportját, a quattrocento egyik legbeszédesebb, formailag legmegoldottabb szoborművét. Ez a munkája részben már

Réti István

cső

Ferenczy Valér

A régi Magyarország. Nyugat

1931. márc. 1.

EILIGE DRU

KARL W. HIERSEMANN

BUCHHÄNDLER UND ANTIQUAR

LEIPZIG

KÖNIGSTRASSE 29

POSTSCHLIESSFACH 163

FERNRUF Nr. 71976

FREI!

Réti István

AZ ORSZ. M. KIR. KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA ÉVKÖNYVE AZ 1927/8. TANÉVRŐL. Budapest, 1928. 31 lap. — „A Képzőművészeti Főiskola az utóbbi években Hamupipőkéje volt a magyar kultúrpolitikának . . . Államháztartásunk árva gyermekeként szerepelt és koplalt intézetünk", — ezekkel a szomorú megállapításokkal jellemzi az évkönyvben közölt rektori megnyitó beszéd a Főiskola általános helyzetét. Az adatok, amelyeket az évkönyv tartalmaz, igazolják ezt az állítást. *Még mindig vannak ott tanárok (kitünő nevű mesterek), akik ingyen, szívességből tanítanak, ami talán unikum az egész világon. Még mindig nincs a Főiskolának sem helye, sem pénze arra, hogy az iparművészetet saját keretén belül taníthassa. Még mindíg kétséges a szegény hallgatók menzájának sorsa.* Még mindíg teljesen rendezetlen a tanárok státusa. Ezek valóban szomorú megállapítások s az intézetet már csak az a remény élteti, hogy a pénzügyminisztérium szíve hazánk ez egyetlen és legmagasabb fokú képzőművészeti intézete irányában egyszer csak meg lesz puhítható.

MAGYAR MŰVÉSZET

Réti István rektor magas színvonalú székfoglalójából egyébként azt is látjuk, hogy az intézet a rajztanárképzés mai magas színvonalát azzal is fejleszteni igyekszik, hogy a képzés négy évét ötre emeli, ami az intézet szabályzatának átalakítását kívánja. Ez folyamatban van, amit örömmel veszünk tudomásul. Mert bár a magyar rajztanárképzés magasan fölötte áll minden más ország rajztanárképzésének, mégis helyes azt fokozni, mert a művészi szellemmel átitatott rajztanárban látjuk a biztosítékot arra nézve, hogy java publikumunk, amely mégis csak a középiskolákból kerül ki, az eddiginél mélyebb művészeti kultúrában fog részesülni, bár nehéz lesz a küzdelme a modern rajztanárnak az új tanórarendek mostoha szabványaival, amelyek az eddiginél is rosszabb helyzetbe hozták a művészet-tanár, vagy ahogy ma még nevezik: rajztanár helyzetét nemes és fontos küldetésének teljesítésében.

Az évkönyv beszámolójából kitűnik, hogy a Főiskola két új tanárt is kapott *Karlovszky* Bertalan és *Lechner* Jenő személyében s hogy a Főiskola munkáinak nagy kiállítása a közvélemény előtt a legnagyobb sikert aratta, ami arra vall, hogy az intézet lelkesedéssel és eredménnyel végzi nemzeti misszióját.

Az intézetnek 366 hallgatója volt, az érdekesség kedvéért megemlítjük, hogy volt köztük német, észt, angol, francia, tót anyanyelvű is. Rajztanári oklevelet tizenkilencen kaptak.

SETTS) SZÁRMAZÓ SZOBA. 1800 körüli idő
i múzeum

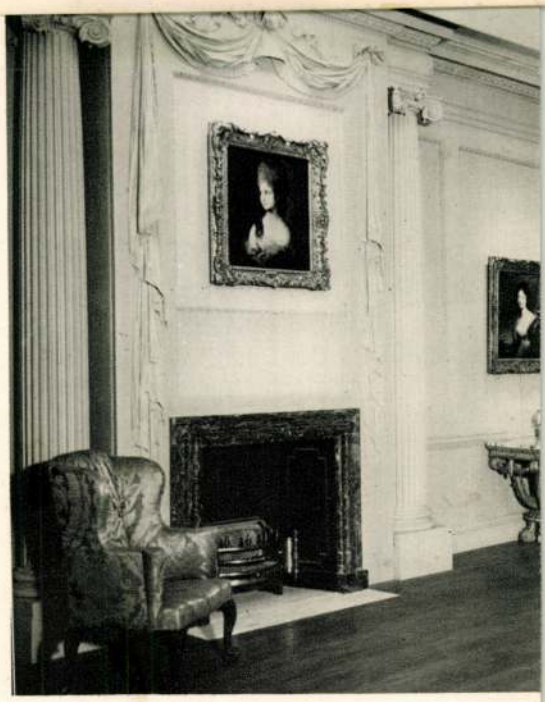

WRIGHTINGTON HALL-BÓL (UXMINSTE
A kandalló fölött Thomas Gainsborough
Philadelph

Réti István

vód

z

Bálint Jenő:

Művészfejek. Bpest 1930.

MAGYAR MUVESZET

1930. 295. l.

Réti István

RÉTI ISTVÁN,
festőművész, a Magyar Országgyűlés felsőházának r. tagja. Rendes tanárrá kineveztetett 1923. évi november 27. A Főiskolán tanít 1913. szeptember óta.

Képzm. Főisk. Esk

1936/37. 64. l.

[illegible] Esztergomi érseki képtár
Fővárosi Lapok, XIII – 1876, 760 l.

367. U. az: Forum Romanum. Vászon, olaj, 95 x 128 cm.

Körösy László: Esztergom. Esztergom 1887, 239 l.
Maszlaghy II. 196 szám
A művésznél megrendelve:

—

Reuyi 23 l.

Esztergom látképe:
Földvány István: Az esztergomi érseki képtár. Fővárosi Lapok, XIII – 1876, 760 l.

Réti István

Réti István: A harminc éves Nagybánya –

MAGYAR MUVESZET

1926. 366. l. 373. l.
375. l. 379. l. 382. l.

Családi interieur 1911.

c. képe repr. 375. l.

Nagybányai táj (Szent-János-völgyi részlet) a berlini m. kir. követ-ség tulajd.

Repr. 376 l.

MAGYAR MŰVÉSZET

Réti István

cód

Kovács József:

Nagybánya balladája, Keleti Ujság (Kolozsvár) 1938.

jan. 2.

Réti István

wod

Lyka Károly.

Nagybánya jubileuma

Művészet 1912, 254. l.

Réti István

Az Est Hármaskönyve
1929 I. k.

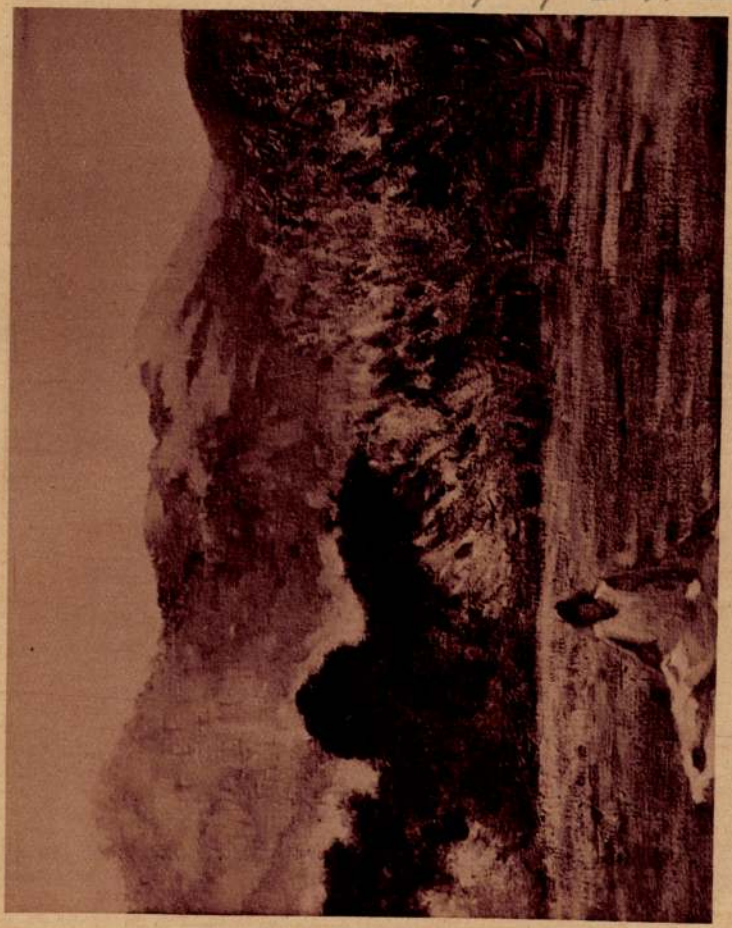

Réti István: Tavasz

A művészi portréfotografálásnak egyik legizmosabb fiatal tagja, finom ízléssel dolgozó, sokat ígérő művelője TÓTH MARGIT, akinek IV., Petőfi Sándor utca 2. szám alatt van újabban nagyon kedvelt, divatos műterme. Képein mindig a legnehezebb megoldást keresi és az egész alakot úgy helyezi el, hogy az természetes, nyugodt, önmagában lezárt egész legyen. A képábrázolásnak klasszikus céljait, az egyszerűséget és a természeti hűséget szokatlan készséggel érzékelteti. Minden képén meg-

MARGITAY TIHAMÉR: AZ ELLEN

RÉTHY ISTVÁN: OTTHON.

Évk KMT. 1928 · 138 · l

Réti István

egyezik Réti Istvánnal (szül. 1872), az egyetlen nagybányai származású nagybányai festővel. Réti hozzá hasonlóan Horváth Henrik nagybányai rajztanár mellett kezdte, majd átesve a budapesti Rajztanárképző gráduján 1891-ben Münchenben Hollósy tanítványának szegődött. Hollósytól átrándult Párizba, ott festette meg első s egyben legismertebb vásznát. Bohémek karácsonyestje idegenben (1893, Budapest, Szépművészeti Múzeum) a címe. A kép nagy feltűnést keltett, az állam megvásárolta, ami elsősorban a rokonszenves tárgynak tulajdonítható. Három festő ül a szegényes kis szobában, közöttük az asztalon petróleumlámpa ég. A tejüveg ernyőn keresztül bágyadt egyenletességgel szivárog a fény, végigsöpör a búsongó fejeken, melyeknek gondolatai a szent estén, a reménytelen messzeségből hazafelé készülnek. Réti mesterien aknázta ki a tárgy hangulatát, nemekelt a tompa megvilágítás valószerű ábrázolásában. Lehelletfinom árnyalataival, a borongó tónus egységével egyéni elmélkedés szülötte s tulajdonképpen az aktuális festői problémákhoz, így Bastien-Lepagehoz vagy az impresszionizmus hoz semmi köze nem volt. Az indulás, melyet a közvetlenség és őszinteség ritka erényei keretelnek, igen jellemző Réti művészetére.

Itáliai tanulmányút után visszatért Münchenbe s elsősorban neki volt köszönhető, hogy Hollósy Nagybányára tette át székhelyét. Rétinek valóban hálás lehet szülővárosa. Ott volt az emlékezetes installáció gyönyörű tavaszi napján, visszatelepedett a városkába s legalább is nyaranta azóta is ott dolgozik.

Ezekből a külső eseményekből arra lehetne következtetni, hogy mű-

vészete specifikusan nagybányai, iskolapéldája az ott kifejlődött festési módnak. Csodálatos, hogy éppen ellenkezője igaz. Réti képein látszik meg legkevésbé a nagy mozgalom visszfénye. Kivételes intellektusa a munkában nemcsak hasznára, de kárára is van, művei lassan, nehezen készülnek, oeuvre-je talán legkisebb valamennyi társáé között. A kevés kép, melyben nagy szerepet játszanak interieurök idősebb vidéki úriasszonyokkal, de akad közöttük kép, más és tájkép is, egytől-egyig szép példája a megnemesedett naturalizmusnak. Szürkék, barnák nehéz levegőjű homályábra bukkannak fel figurái; melyeket az átérzés ereje teszi rokonszenvessé. A formák csak látszólag lazák, belső, alig észrevehető kompozíció rendje tartja azokat össze. Nemcsak a nagybányai művésztelep körüli érdemeivel, nemcsak művészetével, hanem pedagogiai munkásságával is mélyen belenyúlt a magyar festészet történetébe, elleinte szülővárosában korrigált s öregbítette a helyi szabadiskola hírnevét, 19.. óta a budapesti Képzőművészeti Főiskola tanára s szabad rendszerű, objektív nevelési ~~[illegible]~~ módjának áldásos hatása úgyszólván az egész mai nemzedék művészetén meglátszik.

!

Folytatása
Csók Istvánnál

Réti István

vód

Lyka Károly:

A nagybányaiak küldetése.

Magyar Művészet

1925. 1. 7. 6 és

köv. ll

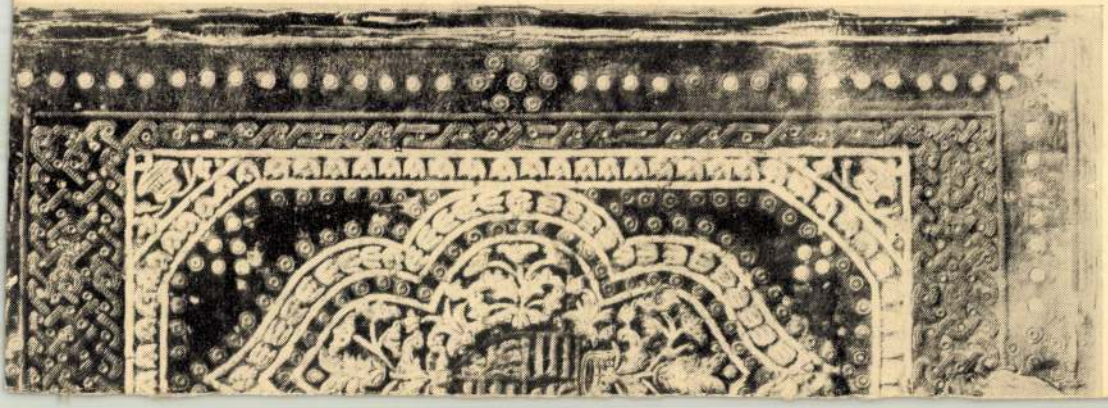

1941 ápr.-máj.

Nemzeti Szalon

Tárlatok kiáll-

RÉTI ISTVÁN:

81. Fürdősétány, olajf.	mgt.
82. Férfiarckép, pasztell	Prihradny Kálmán úr tulajdona

Réti István

Réti István

című

Grandpierre Edit:

A mai modern festészet.

Pásztortűz. 1941. 259. l.

263. l.

KÉPEK.

1—310.

s lent jobbra: C. Agricola p.

ı: Adamek.

bra: T Ajdukievicz.

alra: Aggházy Gy.

Alt Jacob (1789—1872).

9. HALÁSZHÁLÓK SZÁRITÁSA. J
Vizfestmény. 24.5×35.5 cm.

Alt Jacob (1789—1872).

10. A VIZESÉS. Jelzés lent jobbra: J
Vizfestmény. 19×14 cm.

Altomonte (Hohenberg) Martino (1657—

10/a. SZENT MAGDOLNA. (Oltárké
Vászon. 245×175 cm.

Amerling Friedrich (1803—1887).

11. AZ ÁLOM.
Tusrajz. 10×18 cm.
A bécsi Lobmeyer-féle gyüjtemény

Angol (?) művész, 17. század.

12. FÉRFI KÉPMÁS.
Miniatür. Réz. 8.5×6 cm.

Angol iskola, 17—18. század.

13. NŐI KÉPMÁS.
Vászon. 85×70 cm.

Angol iskola, 18. század.

14. NŐI KÉPMÁS.
Vászon. 76×63 cm.

Réti István

Ernst Múz. kiáll. 47

Magyar remekművek.
1921. máj.

Krisztus a halászoknál,
Wertheimer A. tulajd.

Thorma János arcképe
Ernst Lajos tulajd.

ményebb anyagból, fából való keresztgerendák alkalmazásával, s pompázó, de felszínes stukkódíszítés felrakásával. (E felületes, efemer stílus kialakulásában annak a babonás előítéletnek is volt része, hogy közülük egy fejedelem sem akart az elődje által épített palotában lakni, viszont ugyanezt tudta az utódjáról is, úgyhogy nem törekedtek az „örökkévalóságra" szóló épületeket teremteni, hanem csakis olyanokat, amelyek éppen csak a saját uralmuk végéig tartsanak ki.) Ez a felszínes technika stílusalakulás szempontjából a következő eredménnyel járt: gyatra anyagból, vályogból utánozták a kőépítés elemeit, főként a körívet, amelynek tartását úgy iparkodtak megszilárdítani, hogy az oszlop és a körív talpa között a körív alsó nyílását átfogó fagerendát falaztak be. Persze maga a vályogív sem birta el a hellenisztikus építkezésnek szélesen szétterjeszkedő, nagynyílású körívét, hanem kénytelen volt nagyobb szilárdság okáért az ív alsó két végét patkószerűen behúzni s magát az ívet inkább tojásformára, magasabbra felhúzni. Amikor aztán a vályogív már eléggé megkeményedett, akkor az ív talpát tevő fagerendát az ív két lábánál ferdén lefűrészelték s úgy a fűrészelt felületet, mint a gerenda többi kilátszó részét (kopt) faragásokkal díszítették. Így alakult ki az iszlámi *„patkóív"* típusa s főként annak jellegzetes „párnatagja", amely az oszlopfej és az ív közé iktatott gerendatörzs maradványaképen lett a M. egyik ismertető jegyévé s terjedt el aztán a M. egész területén. Típusa a nyugati iszlám területén inkább a *csúcsos ív* és a megtört csúcsos ív felé karcsúsodik; a keleti tájakon,

Réti István
Ferkó

Fővárosi Lapok 1900. dec. 23., 19. old.
(Művészet. Kisebb művészi hírek.)

Kalmár

Réti István
festő

Fővárosi Lapok 1900. dec. 23., 13. old.
(Vajda Imre: Téli tájak.)

Kalmár

Réti István

Koppmagyarf 150 éve

RÉTHI ISTVÁN :
298. Bohémek karácsonya. - Szénr., p. 33.5 x
27 cm. Jelz.l.j. monogramm.

br. MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ / 1852 - 1919 / :

224. Óbudai részlet. - Szin.fekete kr.rajz, p. 31 x 51 cm. L.b.: Hagyatéki bélyegző.

225. Tabáni viskók. - Szin.fek.kr.rajz, p. 33.2x49.6 cm.Jelz.l.j.o.:"Mednyánszky"

226. Férfi arckép. - C.rajz, p. 24 x 30.7 cm. Jelz.l.j.:"Mednyánszky Pest".

MEDVECZKY JENÖ :

227. János evangelista. - Tollr., p. 31.3 x 24.5 cm.Felirás a j.o.:"János evangelista".

 M. D. K.

RÉTI · István festő

Szül. 1872 Nagybánya, meg 1945. jan. 17.

Érettségi után a Mintarajziskolában tanult (1 hónapig)

1891-ben Münchenbe utazott és beiratkozott Hollóty iskolájába

Gimnáziumi vajstanára: Horváth Henrik

1893. Párisba megy. Beiratkozott a Julian-iskolába. Fél év múlva hazautazott Nagybányára

Réti Nagybánya

 M. D. K.

RÉTI István festő

„Bohémek karácsonya idegenben"

1894. marc. 1. Rómába utazik. Ilir jön Kossuth belegségérőe Sykát, akivel Rómában tartózkodik lapja (Pesti Naplo) Torinóba utaztatja Réti vele megy.

„Kossuth a halottas ágyon" (magj. Magyar Hírlap

Ismét Róma, majd Paris.

Következő évek Nagybánya, Télen München

Réti: Nagybánya

festő

(1894)

München a Hollóty-kör-

vetette fel a nagybányai kép gon-

1913 Tanár a Képzőművészeti Főiskolán.

1905. Elnyeri a Fraknói-díjat (2 évi

tartózkodás Rómában) Korben: Firenze

Porto d'Anzio

itt (1907) Hagerhorti Jép be-

mutatva Bécsi Kiállitáján (1908)

Pest: Nagybánya

— 6. — M. D-K.

ÉTI István festő

„Golgotha" (1902)

„Bolt előtt" (1904.)

Kenyérszelés (1906)

Férfiak a tengerparton (1907)

Az 1900. évi párisi kiáll. II. o. aranyérem

1901. a müncheni Glaspalastban III. o. "

1905 Saint Louis III. o. aranyérem

Férfi arckép

1.

Rébi: Nagybánya

– 4 – M. D. K.

RÉTI István festő

~~1091~~ 1901. Lipótvárosi Kaszinó díja

1906., 1907. Frohnói-díj

1912. mücsarnoki Róth György-díj

Réti István. Nagybányai művészkelea Ba. 1954.

11–18, 23, 24. 31, 32, 33, 35, 41, 42, 43, 45, 46, 48, 49, 53, 55, 56, 57, 58, 63, 66, 67, 71, 75, 76, 78, 81, 83, 84, 85, 87, 88, 89, 102, 108, 109, 112, 114, 117, 122, 127, 129, 174, 175, 184, 186, 228, 233, 234, 235, 246, 248, 251, 254, 257, 263, 264, 265, 269, 272, 293, 297, 298, 300, 302, 303, 304, 305, 309, 310, 311, 317, 318, 320, 322, ~~10~~ 1–7. l.

M. D. K

RÉTI István festő

Irodalmi munkássága:

A nagyványai művésztelep tört (1912) jubi-
láris katalógus

„Műbarát" „Magyar Művészet" Nyugat c.
folyóiratokban (1923-1926) ugyanaz a Teleptől
ír.

Könyve Hollósyról (1927)

Képzőmův. Fársk. Arkve. A művészet és a
Természet

Réti István: Nagyványai művésztelep Bp. 1954.
(Lyka bev.) 17-18. l.

Réti István

und

Körösi, Alexander. =

Das ungarische Barbizon. Pester Lloyd Morgenblatt. 1942. okt. 11.

NE VÁLTSON NAPIJEGYET

A MŰCSARNOKBA !

A 79 ÉV ÓTA FENNÁLLÓ ORSZÁGOS
MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT
MINDEN MAGYAR MŰVÉSZETBARÁTOT
MEGHÍV TAGJAI SORÁBA

Réti István

I.

Ernst Mur. 131. kiáll

37-22-

MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPITÉSZ-EG
IV. Reáltanoda-utca 13–15.

Lakás- és [illegible] tassék

A Müemlékek Orsz. Bizot
tek.elnökségének
B

T.p. --

~~Ál[illegible]~~

IX Rákos utc
10

Réti István

Část
3

A Kéve könyve
1913. V. k.
lapszám nincs

Réti István

cród
2

Szabbya János:
Nagybánya - A Kéve
könyve. 1912. I. k.

Réti István

a Kéve tisztelettbeli tagja.

A Kéve Könyve

1929. ~~VIII. k.~~ 59. l.

~~Aganes, átfurt,~~ ~~öskori~~ (VII. 110.

Réti István

Lód

Kőszegi László:
Eszthétikai megtisztulás
tunk. Bpest, 1924

KIRÁLYI EGYETEMI MAGYAR NYOMDA

31 nap **MÁRCIUS** 12. hét

14 Vasárnap		Invocabit *Matild*
15 Hétfő		Nemzeti ün. *Nemzeti ün.*
16 Kedd		Geréb *Henriette*
17 Szerda		Patrik *Gertrud*
18 Csütörtök		Sándor *Sándor, Ede*
19 Péntek		József *József*
20 Szombat		B. Cs. Mór *Hubert*

Réti István

wód

Szana Szárév

364. l.

Vasárnap

27

Kr. király

● Ujhold 11 ó. 15 p.

Hétfő

28

Simon és Jud. ap.

Kedd

29

Narcisz pk.

Szerda

30

Protestáns naptár

Október-Nov.

V	27	Szabin
H	28	Simon
K	29	Zenó
S	30	Kolos
C	31	Ref. e.
P	1	Marian
S	2	Achill

Ó görög naptár

Október

V	14	Nazár
H	15	Lucián
K	16	Longin
S	17	Ozeás
C	18	Lukács
P	19	Joel
S	20	Artem.

Izraelita

Réti István

vód

Farkas Painting

463. l.

Primári laboratóly

< Réti István >

László

< > Egy város jellemképe.
Nyugat. 1940. 2. f.

Réti István

ród

1

Lázár Béla dr.

Három kitüntetés. Pesti Napló

1939. aug. 17

Réti István

Ivód
z
Lázár Béla

Tizenhárom magyar festő, Bpest, 1912.
79. l – 80, 81

Réthy István, festő TV. 134.

Réti István

ivod

Schönherr Gyula dr.

emlékezete. Bpest 1910.

197. l. – 199. l.

-
e-
i
á-
s-
t-
,
eg-
ért
ékben
dát

z r
tebb
zázad
ráte-
a nép-
gymás-
a köl-

[redacted].

[redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted]

Réti István

ivód
2

Petrovics Elek:

Ferenczy Károly –
Bpest, é n. Kiüvé –
neti Pantheon –
22. l –

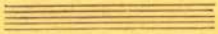 számu meghívó igazoló szelvény.

A rendezőbizottság az est szigorú zártkörüségére való tekintettel mély tisztelettel kéri Kedves Vendégeit, hogy e számozott igazolószelvényt kitöltve a pénztárnál feltétlenül leadni sziveskedjenek. (A sajtóban nem közlendő lányok neveit kérjük aláhúzni.)

A megjelent vendégek neve:

Asszonyok: .....

.....

Leányok: .....

.....

Urak: .....

.....

Réti Istvánné

l.

Ernst-Múzeum aukció

I

41. l.

Réti István

l.

NYOMTATVÁNY:

Ernst-Múzeumaukciója II.

208. l.

30.122. — K. M. E. Ny.

MEGHÍVÓ

AZ ORSZ. M. RÉGÉSZETI ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT

1939. FEBRUÁR 1-ÉN SZERDÁN DÉLUTÁN 6 ÓRAKOR A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ELŐADÓTERMÉBEN (VIII. BAROSS-UTCA 13. SZ. FDSZ.) TARTANDÓ

ÜLÉSÉRE

TÁRGYSOROZAT:

1. Nyírségi műemlékek. (Lux Géza, Genthon István és Szentiványi Gyula beszámolója. Vetített képekkel.)
2. Csányi Károly másodelnök záróbeszéde.

GEREVICH TIBOR
elnök

Vendégeket szívesen lát a Társulat.

RÉTI ISTVÁN

m. kir. kormányfőtanácsos, a Képzőművészeti Főiskola rektora, szül. Nagybányán, 1872. Művészeti tanulmányait Bpesten, Münchenben és Párisban végezte. Értékes munkáival rendszeresen szerepel a hazai és külföldi reprezentatív kiállításokon, melyeken számos nagy díjat és kitüntetést nyert. Az ő iniciativájára és hathatós közreműködésével keletkezett a nagybányai művésztelep, melynek hosszú időn keresztül tanára volt s amely annyi nagyszerű magyar festőtalentum kivirágzását segítette elő. Kiváló pedagógiai munkássága új terrénumot kapott 1913-ban a Képzőművészeti Főiskolán, melynek ezidőszerint rektora. Figurális művei, melyek bensőséges, lefokozott színűkkel és klasszikus konstrukciójukkal keltettek feltünést, mindenkor nagy sikereket arattak. Számtalan ilyen természetű alkotásai közül a legismertebbek: Bohémek karácsonya, Kenyérszegő nő stb., stb.

RÉTI STEFANO

Consigliere superiore di Governo, rettore dell'Accademia di Belle Arti, nato a Nagybánya, nel 1872. Studiò a Budapest, Monaco e Parigi. Partecipa con le sue notevoli opere a tutte le esposizioni nazionali ed estere ed ha ottenuto numerosi premi e menzioni. Per sua iniziativa e con il suo appoggio si potè constituire la celebre Scuola d'arte di Nagybánya, della quale fu per lunghi anni professore e dalla quale sorsero tanti giovani che oggi contano fra i migliori artisti ungheresi. Le sue particolari capacità pedagogiche ebbero poi nel 1913 un altro terreno, sul quale operare, all'Accademia di Belle Arti, della quale attualmente è rettore. I suoi quadri a soggetto, sia per le loro tinte sempre profonde e delicate, sia per la loro costruzione classica, hanno ottenuto sempre grande successo. Fra le sue innumerevoli opere citiamo: „Natale di buontemponi", „Donna col pane." ecc.

B U D A P E S T, 1 9 3 3

Réti István

Gregus-díj
Kossuth Lajósnak a
Fővárosi Képtárban
lévő archépéért,
mely Petrovics Elek
szerint az 1932-1937-es
évkör leghitünöbb
festészeti alkotása -

Oh!

Magyarország
1938. dec. 28.

Réti István

vrót

Lázár Béla = Iványi

Grünwald Béla. Az Ernst-Múzeum művész-kömpei. II. Bpest, 1921, 3. l. 4. l. 5. l. 11. l.

BUDAPEST
939 JAN. 14. 22.
LFK 4 LFK
MAGYARORSZÁG
21
20

Réti István

róla

Farkas Zoltán: A
Képzőművészeti Főiskola
vállalása.

MAGYAR MŰVÉSZET

1937. 187. l. 190 l.

Réti István

Nagybánya (1908)

Bíró József

A nagybányai képtár

MAGYAR MUVESZET
1937.178 l.

Réti István

Honvédtemetés
vagy Öreg honvédek
mind a két néven szerepel a cikkben

Biró József. A maros-
vásárhelyi képtár-

MAGYAR MUVESZET

1937, 172 l. 179, l.
180, 181, 182, l. képekkel.

Cinpe 1934.

Biró mint
Réti Jönnivét federi fel.

Nyomaz a lép?

Réti István

Önarckép, repr. –

MAGYAR MŰVÉSZET

1937. 357. l.

VASÁRNAP **6** Kat. Dorottya Prot. Dorottya	N. k. 7 ó. 21 p. N. ny. 17 ó. 8 p.
HÉTFŐ **7** Kat. Romuald Prot. Tódor	
KEDD **8** Kat. M. János Prot. Aranka	
SZERDA **9** Kat. Alex. Cirill Prot. Abigail	
CSÜTÖRTÖK **10** Kat. Skolasztika Prot. Elvira	Izr. 9. Sobebim bőjt
PÉNTEK **11** Kat. L. Mária Prot. Bertold	
SZOMBAT **12** Kat. 7. szerv. a. Prot. Lidia	Izr. 11. S. Thezave

Rětí István

festő

Műcs. kiáll, 1893 tól

Pipics 119. l.

KRASZNAHORKA

Vár.

Ethymmel Samu: krasznahorka.
VV 1857, 3–5.l. (több 4.l)

RÉTI ISTVÁN

94. A Balaton partján. Olajfestmény
95. Női arckép. Olajfestmény

Egry József: A

Nemzeti Szalon

1942. jan. hó

Szinyei Társ. VIII. kiáll.

ván : Csendélet.

RÉTI ISTVÁN

72. A nagybányai művésztelep kertje, olajf. Eladó.

Nemzeti Szalon

1940. jan. 7/br.

Szinyei Társ. VII. kiáll.

1940 dupl

A SZINYEI MERSE PÁL TÁRSASÁG

MŰVÉSZTAGJAINAK

JUBILÁRIS (VII.) KIÁLLITÁSA

Réti István festő

előadása (más olvasta fel)

A magyar romantikusok-ról

Bpesti rádió I.

hullámhosszán

1943. dec. 27.

Irodalmi felolvasás volt, képző művészetől nem volt szó benne.

Elég lapos és üres előadás volt.

Budapesti
. Tud. Egyetem

INRI

Réti István

cvéd

Vallólyzör 1943

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Réh István

Wildspitze a Mittelbergfernerrel
Ötztaler Wildspitze mit Mittelbergferner

ATOIS-PFUND

csód

Csánky Kolorvár

GIOVANNI MÜLLER

Tél az Aversi-völgyben
Winter im Aversthal

Réti István

László

Szépm. Múz. graf. o.

45. kiáll. (1922.)

149.2.

CENTENARIUM
1839
1939

Réti István

erőd

Petr Egy kimult

171. l.

117

TALP

gyertyatartóhoz vagy kereszthez. Háromlábú, átört, románstílú.
Magyar (?) munka a XII. századból.
Réz, 10·5 cm.

K **KEHELY,** (185. réz.)

talpa hatkarélyos, a gomb rotulusain nielloképek.
Olasz, XIV. század.
Aranyozott réz, újabb kuppája aranyozott ezüst, mag. 18·5 cm.

Réti István

Irod
2

Petrovics Elek:

Ferenczy Károlyról -
Kis adalék egy nagy festő
jellemrajzához.

Magyar Csillag
1942. I. 339-346. l.

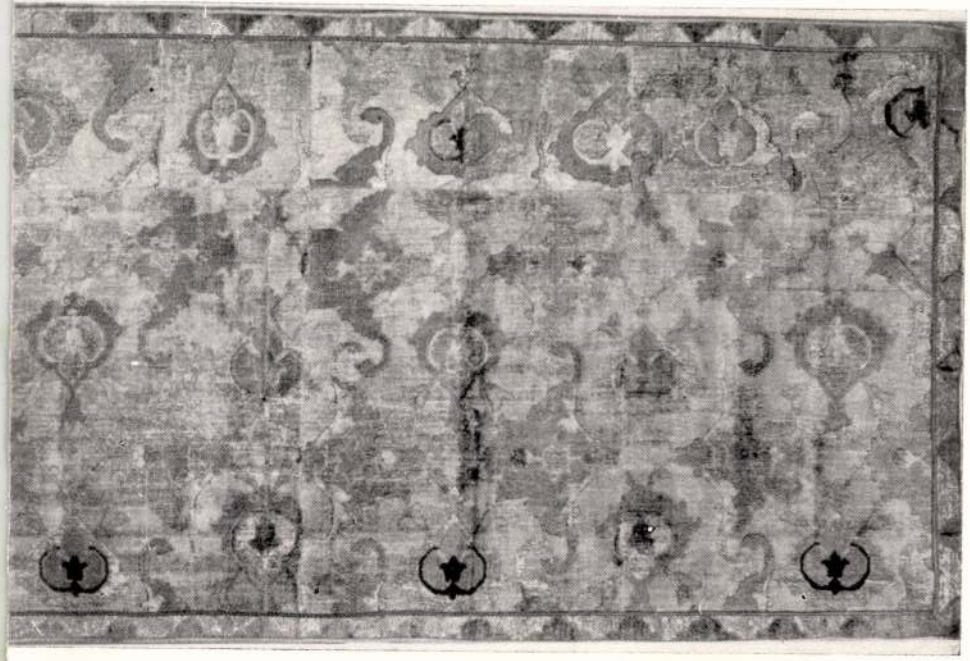

RÉTI ISTVÁN :

217. Anyám. - Olajf., v. 87 x 100 cm.Jelz.
a.b.s.: "Réti 1902".

Székesfov. képt. jub. kiáll
1944

Réti István

cm. Jelz.l.b.: "ifj.Czene Béla 1941".

apátfalvi CZENE JÁNOS :

49. Önarckép. - Olajf., fa. 39 x 50.5 cm. Jelz.l.b.: "apátfalvi Czene János".

CZÓBEL BÉLA :

50. Interieur. - Paszt., p. 64 x 49.5 cm. Jelz.l.j.: "Czobel".

DABÓCZY MIHÁLY :

51. Siratók. - Szobor, pat.gipsz. Mag.: 53 cm. Jelz.a talapz.elől:"Dabóczy M."

Réti István

Kenyérszegő
c. képe
repr.

Művészeti Szalon
(Kolozsvár) 1929.
IV. évf. 5-6-ik
19. l.

934.

Ismeretlen mester.
A XIX. századból
Lorelei.

A sziklák tetején balra
néz az örvénybe, a mely felet
ragyog, kibontott haját a szé
baljában pedig öt huros lanto

Rm., mér. 39.7:30 cm.—

410

Magy. Képt. 288.- Dep.r

Benedek ajándéka 1872. jún
ban sz. nr. 934/98.—

babérkoszorú. Arannyal átszőtt sötétbarna köntöse felett vörös palást. Nyakát fodrozott fehér gallér veszi körül. Sötétbarna alap. Felül balra a következőket olvashatjuk: «Natvralis Ac ve- | rissima Matthiæ | 1. Reg: Hvng: | Effigies.»

Olajfestmény. Vászon. 62—49 cm.

XVIII. sz. Mednyánszky Dénes báró ajándéka. Ltsz. 424

40. *I. Mátyás király.* (1458—1490.)

Mellig ábrázolt, félig jobbra forduló és balra néző alak, rövid hegyes szakállal és gyér bajusszal. Göndör hajában babérkoszorú. Arannyal átszőtt barna köntöse felett vörös palást. Nyaka körül fodrozott gallér. Sötétbarna alap. A kép alatt a következő felírás: «Mathias. Corvinvs. Kombt A 1458 Zvr Vngarischen Cron. erobert 1485 die | Stadt Wien. stirbt 1490 in Wien. alt 47 Jahr seiner Regirung 32.»

Olajfestmény. Vászon. 76—62 cm.

XVII. sz. Ltsz. 502.

41. *I. Mátyás király követsége Iván cárnál.*

Boltozatos csarnok, melynek padlóját vörös szőnyeg takarja s melyet a középen egy pillér választ ketté. A háttérben, a jobb sarokban, trónusán ül a cár; előtte két-két fehérruhás testőr. A fal hosszában egyházi férfiak. Jobbról és balról az ország világi nagyjai. Jobbra az előtérben, szemben az uralkodóval, a háttal ábrázolt, piros és zöld ruhába öltözött követek, a király levelével. A kép hátsó oldalán a következő (XVIII. századi) jelzés: «Johan de Johani f. 1459.»

Fa. M. 43·5—64 cm. A Nemzeti Múzeumból. Ltsz. 7.

42. *I. Mátyás király.* (1458—1490.)

Vállig, bal arcélben. Fekete sapkában és ugyanolyan ruhában, mely alól kibúvik fehér ingének bő gallérja. Sötétbarna haja válláig ér. Bajusza, szakálla borotvált. Zöldesbarna sötét alap.

Fa. M. 42—31·1. Eredetijét festette Luca d'Orlando. Másolta *Elia Volpi.*

A M. K. Keresk. Ministerium ajándéka. Ltsz. 835.

43. ***I. Miksa császár halotti képe.*** (1519.)

A borotvált arcú, félig balra fordult halottat mellig ábrázolva látjuk. Az arany keresztes fekete takaró alól csak feje látszik ki, melyet vörös sapka fed, fülére lógó szárnyakkal. Zöldesbarna sötét alap. Fent a következő felírás:

«Spectator. Ex. Hac. Maximiliani. Cæsaris. Mortui. Effigie. Considerato. Qvam. Mors. Aeqvet. | Omnia. Nam. Qvem. Ob. Insignia. Dvm. Viveret. Facta. Divvm. Mortales. Jvdicabant. Mox. | Fati. Inclementia. Hominem. Vt. Vides. Ostendit. Qvare. Mvndvm. Sperne. Coelestia. Qære. | Nam. Nostra. Hæc. In. Cineres. Gloria. Tota. Redit. | Natvs. Anno. M.CCCC.LIX. Die. XXII. Mensis. Martii. | Moritvr. Anno. M.D.XIX. Die. | XII. Mensis. Janvarii. | Vixit. Ann. LIX. Mens. X.»

Fa. M. 47·5—36. Német festő munkája a XVI. századból. A Nemzeti Múzeumból. Ltsz. 179.

44. ***I. Miksa császár és családja.*** (1486—1519.)

Könyöklő mögött, balról jobbra a következők képei láthatók: I. Miksa, vörös kalapban és hermelines vörös palástban, átkarolva tartja az aranybrokát ruhát és zöld palástot viselő gyermek I. Ferdinándot. Utána V. Károly, vörös ruhában, fekete kalappal. Legszélről a gyermek Lajos király, ibolyaszínű felöltőben. Mögötte Burgundi Mária hercegnő, zöld ruhában, sárga főkötővel és vörös kendővel. Leghátul I. Fülöp spanyol király, fekete kalappal. Háttér: balra sötét ibolyaszínű függöny, jobbra erdőtől és hegyektől körülvett tó. Részint az ábrázoltak felett, részint azok alatt a következő felírások olvashatók: «Maximilianvs. I. Imp. | Archidvx Avstriæ | Dvx Bvrgvndiæ. | Philippvs Hisp. Rex I. | Archidvx Avstriæ. | Maria. Dvcissa. | Bvrgvndiæ. Max. Vxor. | Ferdinandvs. I. Imp. | Archidvx Avstriæ. | Carolvs. V. Imp. | Archidvx. Avstriæ. | Lvdovicvs Rex. | Hvng. Et Bohemiæ».

Olajfestmény. Fa. M. 73·2—61.

Eredetijét festette Bernard Strigel (Bécs. Cs. Kir. Udv. Művészettört. Múzeum); másolta *Réti István.* Ltsz. 962.

Tört. Képes. Lajstr. 1907

Réty István

Van. Ujs. 1900. 835. 1

Műtárlatok. A *Műcsarnok* téli kiállítását napról-napra nagy közönség látogatja. Egy díjat, a lipótvárosi kaszinó ezer koronás díját már oda is ítéltek *Réthy* István «Öreg honvédek» című nagyobb festményének. —

Réti István

Ernst Museum kiállításai

CXXXI. 1932

37.

Réti István

Lásd

=

Kőszegi László:

Mi mindenről feledkeznek meg a modern művészet magyarázói?

Budapest, 1930.

RÉTI ISTVÁN

39. Hegyoldal 15,000.000

RÉTI ISTVÁN

88. Szöllőhegy* 15,000.000

RÉTI ISTVÁN

119. Fák alatt 15,000.000

Baumeisters an seine Welt: an den
sten Bezirk seines Privatlebens heran.
erei liess in dem harmonischen Zu-
Senkrechten und in der feinen Abge-
wahre Kammermusik der Farben,
klingen. Gleichwohl musste die Ge-
ls künstlerisches Hemmnis empfunden
rlauf der letzten Jahre diese Gebun-
. Heute schafft er bereits in völliger
üge der Konstruktivität preiszugeben.
h besonders deutlich an dem grossen
3) ermessen. Zum Vergleich ist ein
s heranzuziehen, das dem Museum
n ersten Blick fällt der Unterschied
Stilleben die einstige Eckigkeit und
nden ist. Allerdings sind auch bei
agrechte und senkrechte Gliederungen
h diesmal steht der Tisch parallel
grund. Auch hier fällt der Blick von
ese sich mehr der senkrechten Bild-
rtiefung zuzuneigen scheint. Durch
ird ebenfalls diese senkrechte Aus-
betont. Die Tür ist nicht nur gegen-

E. M. LXXXI. kiáll.

ständlich geschlossen. Sie hat auch bildnerisch den Sinn, abschliessend

Réti István (szül. 1872).
482. A NAGYBÁNYAI MŰVÉSZTELEP KERTJE. Jel
l. jobbra: Réthy.
Vászon. 95×120 cm.

468

Réti István (szül. 1872).
483. ÖNARCKÉP. Jelezve l. jobbra: Réti 1917.
Vászon. 84×72 cm.

Almásy-Teleki II
1939

Réti István

Árverési Csarnok ~~kat.~~ aukció

31. sz. 1926 febr.

33. sz. 1926. jun.

39. sz. 1927. okt.

40 sz. 1927. dec.

Viselet.

A kissé balra tekintve á
[illegible] gyalogos zászlótartó (
felemelve tartja, a háttér pe

Szines rm., mér. 1

140-91-8

Rétí István

vrod
z

Lázár mmjövöje

79. l –

Réti István

rod
2

Barát-Éber-Takács:

A művészet története
II. k. Európa művészete. Bp. 1934. 333. l.

Réti István

l.

Ernst Muzeum aukció
XXXII. 373 tt.

Leipzig II. 168.

Réh István

trad.

Fenno-Ugrica

538, 541. l.

1904. T. 20.

Nyiregyháza (60/1904.)

Könyvtemle

Réti István †

erőd

B. K. M. A művésztelepek jelentőségéről.
A Kéve könyve
1928. 56. l. 58. l.
60. l

a Kéve tisztelettbeli
művésztagja

Réti István †
festő

Szabadság
1945. ápr. 25.

— *RÉTI ISTVÁN HALÁLA. Pest ostromának utolsó óráiban, január 17-én meghalt Réti István festőművész a Képzőművészeti Főiskola tanára. Utolsó tagja volt annak a nagy gárdának, amely 1896-ban a nagybányai festő-kolóniát megalapította. Mély érzésű és rendkívüli intelligenciájú művész és ember volt. Képei közül a Bohémek karácsonya és a Honvédtemetés a legismertebbek. Híven ápolta a nagybányai hagyományokat, nemcsak mint festő, hanem mint finom tollú író is. Elsőrendű pedagógus is volt, sok száz tanítványa, köztük az újabb festőnemzedék több kiválósága köszönheti neki kiképzését. Hetvenkét évet élt. Testét most ideiglenes nyugvóhelyéről özvegye exhumáltatja és április 29-én, vasárnap d. e. fél 12 órakor a Kerepesi temetőben a főváros által adományozott díszsírhelyen helyezik véglegesen nyugalomra.*

negoldhatónak tartjuk, mert az iparos
és ugyanaz, a mennyiben az egyiket a

doljuk legalább — a vevő közönség
mert nem birják, vagy azokat, kik nem
csiráival kisérleteket koczkáztatni.
méltó; ő képezheti a mæcenást, a kit
zetében biztosítja a vevő közönséget
valóban jó. Módot nyujt ezenfelül tag
számított az által, hogy alapszabályaib
létesített a tudomány és a gyakorlat
azokból a kezdeményezéshez megkivá
melyek együttesen ma a művészi ipar
lözhetlenek.

Budapest, 1885. deczember hó.

T. Szerkesztő Úr!

A folyóirat első évfolyama már befe
az tartalmával és külső megjelenéséve
melyeknek megírására már régen eltö
ket multák, de azért még sem hagyha

Réti István

vöd
i

Lyka – Muther
II. 258. l.

séges megvilágitás problémáját
-n.A Madonna lesüti a szemét,
randuca-ból.A képet csaknem tel-
ndifferens,Két példányban van meg,
core-i magángyüjteményben.A jobb
jet valamelyik templomnak részére
ai San Giovanni in Monte egyik
ecilia oltárképet,melynek keretét
aragó készitette.Ma már csak a
i Pinacotecaban őrzik.Cecíliának
onna ábrázolásokon szokásos.Emlé-
ra és balra két-két alakot helyez.
sonió alakjaira helyez.Az alakokat
onyos,hogy nem teljesen Rafael
erek Giovanni da Udinetől,Rafael
gérdekesebb Madonna-kompoziciója
ónyelv szerint Madonna della
,az alakokat ugy helyezi el,hogy
lonna nem előkelő hölgy,hanem a
lőkben is a pórlassagot hangsu-
ett képeinek.Élénk,derüs,mosoly-
peinek egyik érdekes példája a
porlas Madonna,Monumentalis
tteret függöny alkotja,csak a
ly finom tónus-ellentéteket hoz
re festette 1517-22 között a
Vatikani Képtarban őriznek.Giulio
zült,1519-ben már nagyjaban készen
mano fejezte be.Ez volt életének
r haldoklott ezt a képét akarta
ből áll.Krisztus mennybemenetelét,

Réti István

vrd

Bálint Jenő =

Művészfejek.

Bp. 1929.

Ő nare Keppel –

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Réti István

ind.

Mysk Ernő

78. l.

KUNOSSY, SZ

KÖNYV-, MŰ- ÉS ZENEMŰ-NAG

OLASZORSZÁG REMEKEI
KIADÓHIVATALA.

Magyar regényirók képes kiadása
főképviselősége.

PALLAS NAGY LEXIKONA
NAGY KÉPES VILÁGTÖRTÉNET
KLASSZIKUS REGÉNYTÁR
CORPUS JURIS HUNGARICI
KÉPES REMEKIRÓK GYŰJTEMÉNYE
ezimű kiadványok főbizományosai.

BU

IV., Semn

Telefon-sz. 79—09.

15016. számu chequeszámla a m. kir. postatakarékpénztárnál.

Bjsz

Sürgönyczim: MONARCHTYPE.

Válasz ... hó ... kelt becses levelére.

T. Cz.!

Bátorkodunk Önt fig

szállója van. Ennélfogva a saját érd

Réti István

l.

Déry 1927

10 l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

Réti István

rod

Ybl utolsó

49, 50. l.

Hasz festő

Lazarini, II. 209

Réti István

Kiáll. cím

Közlezrkiáll

1267. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Réti István

vrád festő

Steinhofer

II. 80. l.

Réthi István

Thorma János, Glatz Oszkár művészekről mondja Tövis: "Igéretek" c. cikkében: "elcsendesedtek a nagybányaiak közül, akiket magukban még soha se láttunk". Ezzel kapcsolatban vádolja a Nemzeti Szalon és a Műcsarnok politikáját, valamint a MIÉNK csoportját. A két előbbinél, a "polgári művészekből összeverődött szövetség tartja markában a hatalmat, a MIÉNK pedig a modern művészet exkluziv arisztokratáinak kaszinójává lett."

A HÉT, BP. 1908. aug. 23. XIX. évf.
34. sz. 551. lap.

Réthi István

Thorma János, Csók István, Kernstok Károly, Nagy Sándor, Olgyay Viktor, Strobentz Frigyes, Vaszary János, Szinyei Merse Pál, Ferenczy Károly, Rippl Rónai József, Fényes Adolf, Grünwald Béla azok a müvészek, akiknek nevét felsorolja Tövis: "Nemzetköziek és szövetségiek" c. kritikájában, -"kimart müvészek"-nek -nevezve őket, s ezzel kapcsolatban felkéri a belügyminisztert, oszlassa fel a szövetséget, mint alapszabályok nélkül müködő titkos társaságot, mely fennállásával is törvénybe ütközik. Ezután felsorolja a visszaéléseket és kéri a közönséget, hogy kerülje el a Mücsarnok téli tárlatát, ahonnan kitiltották a magyar müvészeket.
A HÉT, Bp, 1908. nov. 22. XIX. évf.
47. sz. 761-762. lap.

Réti István

źród

Gerevich L. arte

27. l.

1890. László F

Sz. Pesten 1869

Dr. Faknói Vilmos arcz

Derékig, kissé balrafordul
kopasz. Haja dús, szemöldöke
bajusza leberetvált. Collaréjának
szik, reverendája felett nyakba
keresztet hord. A háttér sötét
bekarczolt betűkkel: »*László*
és a kép hátán lefelé haladó k
szeti Múzeumnak László F. E

Vászon, méretei 80·2 : 58 c
művész ajándéka 1900 augusztus
2100 K.

Kifüggesztésére vonatkozó ad
ban. 1906 : VIII. 17. — 1907 : V

Jegyzet. Az 1907. április 3
és az 1907 május 17-iki 44904
elcseréltetett a 3461 lelt. sz. műv

III : 2

Aj. 1900.
László Fülöp

Réti István

l.

Rely . 104. l.
105. l.

Moolor h. n. VII. 164.

schüssel, grün glasiertes Porzellan, [illegible]

556. VÁZA, porcellán, tojásdad testén ko
Scene in Kobaltblau. China.

557. EVŐKÉSZLET, porcellán, 18 személ
Porzellan, für 18 Personen, mit blau

558. CSÉSZE ALJJAL, porcellán, grisaille
szines virágcsokor. Bécs, 1802. — Sc
auf der Leibung auf goldbelegtem G

561. NAGY VÁZA, porcellán, kék alapon
Porzellan, auf blauem Fond stilisiert

562. NAGY VÁZA, porcellán, oldalán ko
Vase, Porzellan, mit Chinoiserien, au

563. VIRÁGTARTÓ, porcellán, kék ala
Blumentopf, Porzellan auf blauem Fo

564. KÉT DISZEDÉNY FEDŐVEL ÉS
Bécs, XIX. sz. — Zwei Prunkvasen m
Wien, XIX. Jh.

565. VÁZA FEDŐVEL, porcellán, piros
zellan, mit Frauenbildnis. Wien, XI

870.

ai modoru disszel. Herend, 1915. — Gedeckeltes Gefäss, rt. Herend, 1915.

mu testtel, zöld-piros, arany diszitéssel. Ellbogen, 1850 k. — nförmiger Leibung und grün-rot, goldenem Dekor. Ellbogen,

feldi kolostort ábrázolja Bécs mellett, hegyektől övezve. :s, 1817. — Porzellanbild, das Kloster in Lilienfeld bei Wien 1817.

mboru, barok diszitéssel, közben szétszórtan buzavirágdisz. - Zweihenkliges Gefäss, Porzellan, mit Barockdekor en Relief, de Du Paquier, um 1730.

orcellán, szines szoborcsoport. Ludwigsburg, XVIII. sz. — XVIII. Jh.

:ska, álló helyzetben (ragasztott). Bécsi jeggyel. — Kavalier, ener Marke.

rocska. Höchst, XVIII. sz. — Stehender Chinese, farbige

lán itt a kiserdő mellett volt pihenésben, amott a patak mellett derékig fürdőzésben. Hátha itt is megfordult az öreg akkor, valamikor régen, hogy azóta a legkisebb nyoma is eltűnt, mennyi ideje annak, éppen huszonhét esztendeje?

Igy keresgette gondolatban az apját, akár menetelés közben, a végeláthatatlan mezőkön keresztül léptette fáradt tagjait, akár végignyúltában a hirtelen szerzett szalmán. Éjjel az őrségen, amikor égő szemet meresztett és nappal is, a rétekkel, falvakkal ismerkedősen.

Csontos arcú, nagybajuszú ember volt az apja. Homlokára előre dűlt egy kevéske haja. Kék volt a szeme, mint a búzavirág s az egyik golyója komolyan pihent, a másik hamisan nevetve forgott, amikor nagyokat gondolt és mély szóval mesélgetett. Kicsi gyerek volt ő még akkor, a padkán ült, a kemence dudorában melegedett, a fürtös heverőn támasztotta az állát és úgy nézte figyelősen az apját. A rézkupakos, kifaragott pipa mindig ott volt az öreg szájában. Az akkor fel sem tűnt, csak most jutott eszébe. Az is, hogy sokan emlegették úgy, pipás Forintos.

A hadnagy úr most előrevágott a karjával és rohanni kellett közelebb a falu felé. Onnan pattogva és dörgetve fenyegették őket és a zsupos házak fölött tágra nyitott, nagy száraz csontkarral ölelgettek feléjük.

Ámde Forintos Jóska nem félt ettől, sőt annyit se mozdult a testének, lelkének egyetlen porcikájában sem a félelem, amennyi egy röppenő megrezzenésre elegendő. Inkább nagyokat harsant, jókedvűen kurjantott és akkorákat rivalt, hogy egyszerre maga is meghallotta és megbámulta a hangja zengő erejét.

A hadnagy úr karja most egyszerre csak a föld felé mutatott. Előbb az ujját a magasba emelte és azután hirtelen rábökött a földre.

Azután magához szorította és hanyatt dobta magát. Feltekintett a felhők között bukdácsoló napfény irányába és belefürdette csukottszemű arcát az Isten tekintetébe.

— Édesapám, — folyt elő a száján az ima, — itt a pipa... Kend is így feküdt itt, amikor elhullatta, de véglegesen.

Előkapta hímzettszélű vászonkendőjét, a Marika jegyajándékját és avval kezdte dörzsölni a feltámadt pipát.

Rája is lehelt, lelke párájába is beléfürdette és szeme nedvével is megvizesítette. Egész teste forró vízbe mártódott attól, hogy meglátta a pipa pohos oldalán a fonott cserfalombokat, azután a magyar címert, felette a szent korona vonalait és megismerte a pipa rézkattintójának megcifrázott voltát is.

Csókjának nedves öröme is megillette most már a szerszámot. Kendője magára vállalta a pipa testének egész piszkát, amit hosszú földalatti megbújásában szerzett az magára. S hát Jóska melengető markában végezetre tündökölve bújt meg a csodálatos Istenküldötte.

Kétfelől a címeren meglelte a bizonyító betűket is: Id. Forintos József. Az évszám is alatta: 1900. A rövid szár végében előtűntek apja pipátszorító fogainak a nyomai is.

Elkábult ettől Forintos Jóska. Átdobta magát térdre, meg megint hanyatt vetette a testét. Orcáját az Ég felé fordította és hangosan kiáltotta:

— Miatyánk, ki vagy a Mennyekben...

Egyszerre megdördült mellette a földi világ. Felugrott, de annyi időt még szerzett magának, hogy előkapta bontatlan pakli dohányát és villámgyorsan megtelítette belőle a pipát.

ságban hagyta a családját. Jóska édesanyja görbe tagokkal feküdt a reuma miatt. Két kisebb testvére mellett tízéves korában Jóska lett a család irányító feje. Kapával, nemsokára kaszával dolgozott kint a mezőn, otthon meg krumplilevest főzött a napi egyszeri étkezésre. Nagyon vigyázott, hogy kevéske zsírral pirítsa a rántást és takarékosan, vékonyan héjazza le a burgonyát. Igy aztán a sokféle apró gondoskodás, növekvő törődés hamarosan elfogyasztotta ideje után a kedvét is.

Amikor mostanában harcba kellett indulnia, vígan tette. Az állomásra indulása előtt még elment Kerekes kovácshoz, aki apjával együtt volt odakint, az első harcban, tizennégyben, nagy Oroszországban. Sokszor elmesélgette, hogyan feküdtek együtt, idősebb Forintos Jóskával, egy orosz falu előtt, az árokban, pipázgatva, lövöldözve. Majd meg nagy rianással hogyan támadtak neki a községnek, hogy végezetre szuronnyal verdessék ki onnan a muszkát.

— Hanem mikor nekikezdtünk, apád szegény, akkor már befejezte, — így mesélte. — Akkor mikor felugrunk, hogy odahagyjuk az árkot, látom, hogy Jóska koma félredobja magát, azután osztán elcsavarodik, a pipa kiesik a szájából és maga meg elenyészve dől végig a földön. Csak annyi időt tőthettem mellette, hogy elhozzam a bugyelárját, meg a beírós könyvecs-

Így mondogatta el Jóska apjának hősi elindulását Kerekes kovács, a szemtanu. Elindulása előtt hát mégegyszer felkereste őt Jóska és alaposan megvallatta. Hol vót, hogyan vót, milyen község vót és később mimódon temették el idősebb Forintos Józsefet a falu akácos temetőjében?

— Arrafele menek én is mostan, — így okolta meg Jóska a vallató kérdezősködés túlságát. — Hátha talán

„A magyar művészetért"-kiállítás a Műcsarnokban. Krisztus az apostolok között. Réti István festménye.

Réti István

ired

Petr Samtida

19. l.

94, 95. l.

nepekkel.

ELSŐRAN

SINGER „66" a legujabb és legtökéletesebb varrógép.

Singer varrógépek csak a mi üzleteinkben □□□□□□□□ kaphatók. □□□□□□□□

SINGER Co. varrógép részvénytársaság

Budapest, IV., Semmelweiss-utcza 14.

Fióküzletek az ország minden városában.

Arad. Fiume-kávéház. Az előkelő közönség találkozóhelye. Összes bel- és külföldi ujságok.

*

Arco, Grand Hotel des Palmes. Modern kényelemmel berendezve, villamos világítás, lift, központi fütés, pensió. Elő- és utóidényben engedmény. Nagy pálmakert.

*

Ifj. Andai é

Budapest, VI. ker., Király

Ékszermunkák, kiváló pontossá

Bad-Hall. Lovag dr. G
hely, minden kényele
által látogatva.

Bad-Hall. Hotel zur
átalakítva. Mindenütt
Polgári árak. Magyar

Bad Reichenhall. Häuss
és borkereskedése. Cz
finomabb csemegebor

Réti István

festő

irod

Szok Nagyb

HELYSÉG

BUDAPEST

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

SZOB

KOR

1873

ŐRZÉSI HELYISÉG

VI. Podmaniczky utca

TULAJDONOS

MÉRET

2.7

TÁRGY

Ferdinánd lidi kút

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS):

Vöalak jobbjában zig
zatot 3 delfinköpő
választja el. Idők
hódot s ezért 1927-ben
parkjában állitották
készült pontos másolat

FÉNYKÉP, RAJZ

Réti István

festő

erőd

Radocsay Dénes

Egy művész levele.

Budapest 1947.

1 sz. 17 l.

Réti István

vód
z

Biró József

Európa festészete -
Bp. c. n. 100, 101. l.
88 n. Ép.

3402. Laurits Regner Tuxen.
Sz. Koppenhágában 1853

Kröyer P.S. arczképe

Sásos előtérben kö
~~[illegible]~~ Balra néz és
vel ~~[illegible]~~ botját fog
alaku doboz van, mig baljának
táska ~~[illegible]~~ szijába akasztott
és hegyes szakalla szőke. In
valóját kettős csokorra kötö
vetette. Öltözete, a mely sá
mez kalap, kissé kivágott me
tókájába van rózsabimbó val ~~[illegible]~~,
kete harisnya és czipő. A há
ja el. A tájékon esti hangul
két sorban: L. Tuxen 1904.

Vászon, méretei 184.3:1
Vétetett az 1907. januá
6000 Kán. (160-907). -- Kifiz
ex 907).

Vét. 7738-907

Réti István

Irod
2

Lyka Károly:

Magyar mesterek.

[Bp. 1941] 169. l.

(A nagybányaiak.
Különlenyomat.)

Réti István

vod
z

Tér és Forma:
1944. 7. sz. (sz.:
Szemelvény Réti
István „Képalkotó
művészet" c. inni
könyvéből.)

10955.

dó király szembe néz és kez-
nes kardot tart. A háttér he-
t lovasok küzdelmével. Felirata:

itter des güldenen Fliess, Seiner
y.May. in Ungarn u:
ld Marschall.

nmid excud Aug. Vind.

a rl. 28.6:18.6 cm.

5
5

Réti István

pestő Szinyei törs. tagja
Műcsarnok
1932. febr. – márc. kiáll. 124.

Réti István

rząd

Bar Ebtah

333.1.

Réti István

festő

irod

Radocsay Dénes:

Pesti művészlevelek.

(Szabados Jenő)

Budapest 1947

75, 76. l.

képpel

Reti István

vród

a

Péter II

142. és kv. M.

Réti István

festő

vrod

Pogfestforr

7, 22, 3.6. l.

Réti István

wód

Bernáth Aurél

Írások a művészetről.

Bp. 1947. 62–66. l.

(Emlékezés Réti Istvánra.)

Réti István

l.

Gerő Művészetről

77. 242. l.

leg komoly művészi s így nemzeti érték. A legnagyobb felelősség természetesen azokat terheli, akiknek megadattak a földi javak, de közönyük folytán saját hibájukból kimaradnak a nemzet szellemi közösségéből.

A Régi Műcsarnokban most megnyíló kiállítás a magyar művészetnek csak egy részét öleli fel, a képzőművészetet: festményeket, szobrokat. Önzetlen, lelkes hozzáértők válogatták össze annak mindenegyes darabját. Mindenkinek módja lesz, hogy hozzájuthasson a magyar művészi szellem kincsesházához és annak legszebb értékeit elvigye otthonába. Csak úgy fűtheti erős, teremtő akarás a magyar művészeket, ha maguk körül érzik az ország szeretetét, melegítő testvéri közösségét.

Ezt akarja kifejezésre juttatni az a nagyszabású estély is, amelyet a magyar társadalom a többi művészeti ág testvéri közreműködésével a magyar királyi Operaházban rendez azért, hogy hangsúlyozza a szellem, a kultúra fon-

Réti István

Thieme Becker
XXVIII. 189.l.

Lyka

Réti István

l.

Petrčlet

58, 74. kvll.

Mehmed-dúrlánc

36, 79,
LXVIII

Réti István

Irod

Lykamnotosit II.

310. l.

GIUSEPPE GUETTA

SPEDIZIONI - BANCA - VIAGGI

AGENZIA DI CITTÀ DELLE

FERROVIE DELLO STATO

VENEZIA

S. MOISÈ 1474

TRASPORTI INTERNAZIONALI MARITTIMI E TERRESTRI - SERVIZI CELERI PER GLI STATI UNITI E PER IL CANADÀ - VAGONI GROUPAGES CELERI PER L'INGHILTERRA, FRANCIA, BELGIO, OLANDA, DANIMARCA E PAESI SCANDINAVI

FURGONI IMBOTTITI

OPERAZIONI DOGANALI
IMBARCHI E SBARCHI
ASSICURAZIONI

Ufficio Spedizioni - S. Moisè 1474	Tel.	1100
Ufficio Viaggiatori - S. Moisè 1474	»	411
Ferrovia - Ufficio Merci	»	433
Rialto (Agenzia di Città) Servizio speciale Bagagli	»	435
Agenzia di Città Venezia-Lido	»	9108

INDIRIZZO TELEG.: "AMERICAN,,

Réti István

vád

Lázmüvkérd

2 t. l.

7. Forster, A műemlékek védelm

8. Illyés, Kerentzéni élet pé

9. Mittheilungen d. Zentralkommi

10. Jahrbuch " "

11. " f. Altertums Kunde

12. Kunstgeschichtliches Jahrb

13. Zeitschrift f. bildende Kunst

14. Siebmacher, Wappenbuch

15. Collignon, Histoire de la sculpt

16. Petri, hilágyszerre monograf

Réti István

wód

Pétermagyarów

Verecke V. 107. l.

Európa Film-,Könyv-,Lapterkesztő és Könyvkiadó R.-T.

B u d a p e s t

V., Rothermere-u.12.III

Réti István

ired.

Pétermagyrinó

Verecke. V. 107 l.

ngarns kräftig beitragen wird.

Réti István

cikk

V. L.: A budapesti művészpörök.
Forum. 1932. 156 l.

Réti István

vod

z

Petrillüvelöd

V. 523. l. –
527. l

Réti István

l.

Csókeml

28. l. a következőkben sokszor eml.

TAUB HIRLAPIRODA

NAGYKÁROLY

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Réti István

Interieur

Honvédtemetés

Ciupelat

~~Kard, tinódi bessenyő~~ VIII. 158.

Réti István

vód

Ibl képrom

332. l

Réti István

l.

Szépmüvèszet

1943. 52 sl

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Réti István

l.

Szépmüvészet
1943. 61. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

TÓTH FERENC
[illegible] dohány- és szivar árnda
[illegible] okmány-, törvényt[illegible]
[illegible]. Posta értékcikkek [illegible]
[illegible]. Helyi- és fővárosi [illegible]
[illegible]
[illegible] — Tel.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Réti István

irod

Din Paris

46, 47. l.

nyomtat

Réti István

vród

Din Páris

3 j. l.

Rétí István

Lásd

Lehel: Nemzeti

Művészet. 11–12.4.

155, 156, 157 l.

ZÉPMŰVÉSZETI MUZEUM

BEAUX ARTS)

NA-ÚT 41.)

HOPP FERENC KELETÁZSIAI MŰVÉSZETI MUZEUM

(VI., ANDRÁSSY-ÚT 103.)

Budapest, 28. 5. 25

...ek, amint vezem érre, eltün-
...ssan a festmény, anélkül hogy
...kulönben még nagyobb baj éri.

< Réti István >
első cikke

< > Fiatalkori emlékek. Emlékkönyv Lyka Károly hetvenötödik születésnapjára. Bp 1944. 22–42. l.

céd

A MŰME

Tábla

I. A történelmi főcsoport épületei a tó fe
II. és III. A magyar szent korona elölről és hátu
IV. A román keresztfolyosó bejárata . . .
V. A román keresztfolyosó belseje . . .

Lap
után

206
210
220
234
240
250
256
268
272
274
286
288
294
304
310
312
314
316
320
326
328
330

Réti István

Lvod

„Kolb Zenó" ? Egy

eszme harmincéves

utja

Emlékkönyv Lyka

Károly hetvenötödik

születésnapjára.

Bp 1944. 59. l.

Réti István

rádiófelolvasása

A művészetek rendje és rokonsága –

Közölve: Képzőművészeti Főiskola Évkönyve.

1934/35

tt testén szines virágdisz. Tata, XVIII. sz. m. f. —
Form, mit Blumenschmuck. Tata, zw. H. XVIII. Jh.

es alak, sárga alapon piros épülettel és virágokkal.
l, Fayence, gerippt, darauf Gebäude u. Blumen in Rot

t vörös fürészes sáv közt kis szines virágokkal. Holics,
nit Deckel, Fayence, mit kleinem Blumendekor. Holics,

, zöld mázzal. Holics, XVIII. sz. m. f. — Buttergefäss.
n glasiert. Holics, zw. H. XVIII. Jh.

oldalán lebegő Amorett. Holics, empire. — Oberskanne,
Holics, empire.

ycserép, jelenetekkel és gyümölcsdisszel fekete szinben.
eine Schüssel, Steingut, mit Szenen und Obstdekor in

testén elől táncoló férfi. Erdély, XVIII. sz. — Alvincer
r Wandung tanzender Mann. Siebenbürgen, XVIII. Jh.

l, testén elől medaillonban Szent József. Erdély, XVIII.
Zinndeckel, auf der Wandung in Medaillon der heilige

Réti István

Nyári dal c. repr.

Ujság. 1926. máj. 23.

máj 25

ára vigyázni kellett, ez nem ment a közegészségügyi

4 obás	Műterem	Lakás összesen	Üzlet	Raktár	Beköltözhetővé vált	Megjegyzés
—	—	50	12	—	1926. XI.	
—	—	50	9	—	1926. XI.	
—	—	**100**	**21**	—		
—	—	61	4	—	1927. XII.	
—	—	60	4	—	1927. XII.	
—	—	**121**	**8**	—		
—	—	—	—	—	1927. XII.	
—	—	**79**	—	—		
55	**1**	**5.774**	**326**	**72**		

<Réti István>

cikkei

< > Nagybányai
művészek. ∫ Nyugat
1924. márc. 16. — ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ (Ferenczy Károly.)
1924. máj. 16. — (Thoma
János) 1924. júl. 1.

∫ (Két halott és Két élő!)

Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula ú.

Budapest VI.

Lágymányosi utca 16.

< Rédi István >
cikke

< > A „Bohémek karácsonyestje".
Ujság. 1939. ápr. 9.

a muszaki es gazdasági tudományok művelésének legfőbb helye,

mában eggyé olvadt a kettő. Kitűnt, hogy következetes végiggondolás egymáshoz vezeti őket; a nevelés gyakorlatának alapos elemzése pedig azt bizonyítja, hogy a nevelésben egyik szempontot sem lehet ridegen alkalmazni, bár az megtörténhetik, hogy egyik álláspont hivei a másikat csak öntudatlanul alkalmazzák.

A nemzetnevelésben az volt az új, hogy benne mind az egyéni, mind a közösségi szempont tudatos és a kettő egybeolvadása nem valami erőltetett összekapcsolásból ered, hanem egyszerűen a valóságot fejezi ki. Az egyéni oldalról indulva, a nevelés célja az, hogy az egyéniség személyiséggé fejlődjék, azaz tudatossá és nemessé. Ez azt jelenti, hogy az ember akkor éri el a teljes fejlettséget, amikor a közösségbe tartozásával tisztába jut s átérzi az ebből következő felelősséget; az ember egyéni értékének ez a fokmérője. A közösség pedig mindig valamely egyéni alakjában érvényesül; az egyéni alakulat a beléje tartozó egyesek minősége szerint erős vagy gyenge, emelkedik vagy hanyatlik; az egyesek kifejlődése csak egyéni alapon, egyénies módon érhető el; az egyéniség elismerése és ápolása tehát a közösségnek érdeke.

Réti István festőművész, a nagybányai művésztelep megalapitójának egyike, a magyar művészképzés nagy egyénisége, művészettörténeti és esztétikai irodalmunk kiváló alakja 1872. december 16-án született a Fernezelyi patak tág völgyében elterülő Szatmár megyei városkában Nagybányán. Édesapjában-Wieser Alajos kincstári főerdőszben-és édesanyjában, a régi erdélyi nemesi családból származó Makray Ilkában

Dévényi Iván: Réti István érdeklődés élt a művé-
Látóhatár 1971/9-10 938.old. szet iránt.

Réti István

A Réti családod-az apa német eredete ellenére-mély magyar patriotizmus hatotta át;az 1948-49-es szabadságharc eseményeit és büszkeséggel halbotta emlegetni szüleitől és rokonaitól.1866-ban váratlanul meghalt az édesapa,Réti Istvánt ettől fogva anyja és anyja nővére nevelte.A nagybányai gimnázium rajztanára a 8o-as években Horváth Henrik volt,aki elsőként ismerte fel Réti István müvészi hajlamait.

Dévényi Iván:Réti István
Látóhatár 1971/9-1o 938.old.

Réti István 3.

A kis gimnazista már tizenkét-tizenhárom éves korában rajzokkal,önarcképpkkel tüzdelte meg leveleit-tizennégy éves korában már olajfestékhez nyult,s tizenöt éves korában már példaképe is volt: Michelangelo.Réti Istvánnak a müvészi hivatás iránti vonzódását nagyban erősitették barátjának,a nála másfél évvelidősebb Thorma Jánosnak szavai,Thorma akkor már Hollósy tanitványa volt Münchenben.

Dévényi Iván:Réti István
Látóhatár 1971/9-10 938.old.

A Thormától hallottak lázba hozták Rétit,elhatározása-hog y festő lesz-véglegessé vált.Az édesanya szivesen fogadta fia pályaválasztását.Az érettségi után Réti a budapesti Mintarajziskolába iratkozott be/189o/,itt azonban csak egy hónapig maradt. Greguss Jánosnak,a szükös képességü,vaskalapos festő tanárnak oktatási módszere,művészetszemlélete csöppet sem elégitette ki;Münchenbe vágyott.

Dévényi Iván:Réti István
Látóhatár 1971/9-1o 938.old.

Réti Alajosné-eladva nagybányai családi házukat-
lehetővé tette a müncheni tanulmányutat/1891/fiának.
Réti meg sem próbálta az elaggott müncheni akadé-
miára való bejutást-ehelyett Hollósy szabadiskolájába
iratkozott be.Hollósyt nagyon szerette.A Hollósy-kör
tagjai esténként a Lohengrin kávéházban gyültek össze
-Réti és Lyka azonban a Café Luitpoldot is gyakran
felkereste,mert ez a kávéház hires volt nagy folyó-
irat és hirlapválasztékáról.

Dévényi Iván:Réti István
Látóhatár 1970/9-10 938.old.

Két évi münchemi tanulás után Réti fél évre Párizsba utazott/1893/.Itt a Julian-akadémia ésa muzeumok között osztotta meg ádejét.Az impresszionista festészet ekkor még idegen volt számára,viszony Pierre Puvis de Chavannes munkáit figyelmesen és elragadtatással tanulmányozta.Párizsból 1893 nyarán hazatért Nagybányára.Szülővárosában festette meg-augusztus és november között-első jelentős munkáját,a Bohémek karácsonyestje idegenbeb cimü kompozicióját.

Dévényi Iván:Réti István
Látóhatár 1970/9-10 938.old.

Réti István 7.

A huszonegy éves,ismeretlen festő/Réti/ munkája-
pár héttel elkészülte után-a Nemzeti Muzeum Kép-
tárába került,a Képzőművészeti Társulat ajándékaként.
A Bohémek karácsonyestje idegenben cimü képe később
a Sz pmüvészeti Müzeumban függött,ma a Magyar Nemzeti
Galéria tulajdona.A Bohémekért kapott tetemes összeg
lehetővé tette Réti itáliai tanulmányutját/1894 márc/
Lyka már régóta invitálta festőbarátját Rómába.

Dévényi Iván:Réti István
Látóhatár 197o/9-1o 938.old.

Az események ugy alakultak,hogy 1894 tavaszán Réti mindössze néhány napot töltött Rómában.Amikor ugyanis Réti római lakótársát és ciceronéját,Lykát főszerkesztője táviratilag Turinba küldte,hogy tájékoztassa a Pesti Napló olvasóit Kossuth Lajos válságosra fordult egészségi állapotáról-Réti habozás nélkül Lykával tartott./Kossuth 1894.márc.2o-án bekövetkezett halála után Réti engedélyt kért és kapott,hogy lerajzolja a nagy államférfit./

Dévényi Iván:Réti István

Látóhatár 197o/9-1o 938.old.

1894-ben készitett rajza alapján Réti 1894 nyarán festményt is készitett a felravatalozott Kossuth.1894 őszén ujra Nagybányán-családja körében-találjuk a müvészt;ekkor festi meg Gyötrődés cimü képét,amely egy nagybeteg,szenvedő tekintetü ,ágyban fekvő fiatalembert ábrázol.A kép nincs hijával a festői szépségeknek-tuláradó szentimentalizmusa miatt azonban mégsem sorolhatjuk Réti legsikerültebb munkái közé.

Dévényi Iván:Réti István
Látóhatár 1970/9-10 939.old.

Réti István lo.

1895-ben Réti ismét a bajor fővárosban él.Az esztendő utolsó hetei a magyar müvészettörténet egyik legdöntőbb fordulatát érlelik meg:Réti felveti a gondolatot,hogy Hollósy-a következő év tavaszán-szabadiskolájával települjön át Münchenből Nagybányára.Réti állhatatossága eredményre vezetett,s a millennium esztendejének májusában Hollosy és mintegy husz tanitványa megérkezett Nagybányára.A festőiskolát a pályaudvaron ünnepélyesen fogadták a város vezetői.

Dévényi Iván:Réti István

Látóhatár 1970/9-lo 939.old.

40

A nagybányai müvésztelep történetének azokban voltak sulyos krizisei is: személyi konfliktusok /Hollósy kiválása 1902-ben, Iványi Grünwald Béla eltávozása 1910-ben/, nemzedéki és elvi meghasonlások/a kolónia öregeinek és a Czóbel Béla körül csoportosuló neó-knak, fiatal avantgardistáknak ellentéte/és nem hiányoztak a materiális gondok, nehézségek sem. E bajok, válságok áthidalásában, Rétire mindig számithattak társai.

Dévényi Iván: Réti István
Látóhatár 1970/9-10 939.old.

Réti István

1896-97-ben több illusztrációt készitett Réti István Kiss József költeményeihez/Szerelemvágy, Mese a varrógépről,Jehova,Roboz Ágnes,Lepereg az óra,Gedővár asszonya/és Bródy Sándor Ezüst kecske cimü kötetéhez,1898-ban megfesti édesanyja arcképét, 1899-ben és 1900-ban pedig ujabb portrék kerülnek ki müterméből.Legkiemelkedőbbek ezek közül Herczeg Ferenc iró arcmása/két változatban/,Jókai Móré/három változatban/,Katona Nándor festőművészé és Bródy sándoré/két változatban/.

Dévényi Iván:Réti István
Látóhatár 1970/9-10 939.old.

Az 1899-es év végén készült el Réti festői munkásságának egyik legnagyszerübb darabja,a nagyméretü ,sok alakos Honvédtemetés/vagy Öreg honvédek/.A századforduló önáltató,a valódi nemzeti problémák iránti süket és vak közszellemével és teátrális ,mesterkélt,patétikus képzőmüvészetével merőben ellentétes mü ez.A veteránok lassu vonulását megvilágitó későszi,már erőtlen napsütés hainei harmonizálnak a mondanivalóval.

Dévényi Iván:Réti István
Látóhatár 197o/9-1o 94o.old.

Réti István 14.

A XX.század első három lustruma /19oo-1914/ is szerencsés korszaka Rétinek,a festőnek.Ő a heves napfény ábrázolásától és a világos,élénk szinek használatától sokáig tartózkodott,19o1-ben mégis megfesti a Napos táj boglyákkal cimü merész koloritu plein-air képet,s alakos interirurjein is megnő a napsütés szerepe. Az Öregasszonyok/19oo/ és a Kenyérszelés/1906/ modellje Réti édesanyja és nagynénje.

Dévényi Iván:Réti István
Látóhatár 197o/9-1o 94o.old.

1905-ben Réti elnyerte Fraknói Vilmos, a történetiró püspök díját, amely két évi római tartózkodásra adott módot. Az 1905 decemberétől 1907 decemberéig tartó római /és firenzei/ időzés gyümölcse néhány arckép /Damkó József szobrász mellképe, 1906: Sidló Ferenc szobrász portréja 1907/, Porto d'Anzió-ban készült, frissen lendületesen megfestett Férfiak a tengerparton cimü mü és a Krisztus az apostolok között c. kompozició.

Dévényi Iván: Réti István

Látóhatár 1970/9-10 946.old.

Krisztus az apostolok között/vagy Krisztus tanitványait lelkesiti/ cimü kompoziciómegalkotására a Fraknói dijjal kapcsolatos kötelezettségek/hogy ti. a dijazott müvésznek egy vallásos tárgyu munkát is kell készitени/inditották Rétit.A Krisztus kompozició több változatban készült el,Réti egyikkel sem volt megelégedve,s a legnagyobb méretü-körülbelül husz négyzetméteres-verziót esztendők multán megsemmisitátte.

Dévényi Iván:Réti István
Látóhatár 1970/9-10 946.old.

Rétiá István 17.

Az 191o-es évek elején Réti néhány női aktot is fest. A legartisztikusabbak, legemlékezetesebbek ezek közül a Meztelen, haját igazitó cigánylány/1912/ és az Ülő, meztelen cigánylány/1913/. E képeket a szecesszió és a dekorativ törekvések inspirálták. Cigánylány-aktjai az általa oly sokra becsült Ferenczy Károly akt ábrázolásaival/Női akt vörös háttérrel 1912, Alvó női akt 1912/ tartanak rokonságot.

Dévényi Iván: Réti István

Látóhatár 197o/9-1o 941.old.

1913-ban Réti Istvánt a Képzőművészeti Főiskola óraadó tanárjává nevezték ki;1920-ban Lyka Károlylyal ő dolgozta ki a Főiskola reformját;1928 és 1935 között a rektori tisztséget is betöltötte. Növendékeivel/Paizs Goebel Jenő,Szőnyi István, Boldizsár István,Modok Mária,Rozgonyi Lászkó,Iván Szilárd stb./szivesen és türelmesen foglalkozott.

Dévényi Iván:Réti István
Látóhatár 1970/9-10 941.old.

Réti István viszonya egyes ókonzervativ tanár - társával/Karlovszky Bertalan,Bosznay István/ hüvös és feszült volt a Képzőművészeti Főiskolán.Tanári /és nyolc évi rektori/ elfoglaltsága s a személyi surlódások következtében a korábban sem temmékenxy mester alkotókedve még jobban megcsappant.
Élete utolsó negyedszázadában igen keveset festett.

Dévényi Iván:Réti István
Látóhatár 1970/9-10 941.old.

Réti István 2o.

Élete utolsó negyedszázadában festette a Klastromrét a Virágheggyel cimü nagybányai tájképet/1921/,az Önarckép kalappal,pünkösdirózsa csokorral/192o/,Benkhardt Ágostonné estélyiruhás arcképe/192o-as évek közepe/ vagy a mester anyósáról készült Ülő idős asszony /1941/.

Dévényi Iván:Réti István
Látóhatár 197o/9-1o 941.old.

Réti müvészeti irói tevékenysége a század első éveiben kezdődött, első-a nagybányai müvészek célkitüzéseit ismertető-irásai a nagybányai helyi lapban jelentek meg. A telep történetének feldolgozása ifjukorától foglalkoztatta, a szivéhez annyira hozzánőtt müvészeti társulásról már 1903-ban napvilágot látott egy kisebb cikke-ert azután terjedelmesebb elaborátumok/Tizennégy év a nagybányai festőkolonia életéből 1909; Az 1912-es nagybányai jubiláril kiáll. katalógusának előszava/ követték.

Dévényi Iván: Réti István

Látóhatár 1970/9-10 941. old.

Müvészettörténeti és müvészetelméleti publikációinak száma a két világháboru között megszaporodott;a Nyugat,az Elek Artur által szerkesztett A Mübarát,a Szinnyei Merse Pál Társaság folyóirata; a MagyarMüvészet és Az Est egy sor tanulmányát, cikkét és tárlati beszámolóját közölte,1927-ben pedig önálló könyvecskét adott közre Hollósy Simonról/Amicus kiadás/.

Dévényi Iván:Réti István
Látóhatár1970/9-10 941.old

1944-ben került ki a nyomdából Képalkotó művészet cimü kötete/Vajna és Bokor kiadása/, amely két, nggyobb lélegzetü értekezést/A müvészet és a természet;A müvészetek rendje és rokonsága/tartalmaz.1941 és 1944 között született meg Réti A nagybányai müvésztelep cimü vaskos munkájának kézirata/A szerző kezdetben A Nagybányaiak cimet szánta könyve élére/.E mü összegzése és betetőzése a mester müvészeti irói müködésének.

Dévényi Iván:Réti István
Látóhatár197o/9-1o 941.old

Réti István

Olvasó nő c. képe

repr.

Képzőművészet

1933. 250. l.

Az összes bevételek alakulása

1930. .....
1931. .....
1932. .....
1933. .....
1934. .....
1935. .....
1936. .....
1937. .....
1938. .....
1939. .....

Az 1939.évi szolgáltatás

A Vizművek 1939. évi jöve

szaporulatban a következőket szolgálta

1./ Kamatok és kölcsöntörlesztés:
a./ kölcsönök után.....
b./ kölcsöntörlesztés.....
c./ törzsvagyon után.....

Réti István

Szinyei Merse, Ferenczy,

Thorma c. cikke

Magyar Művészet

1938. 3. sz.

)LYAM

ASÁG MEGBÍZÁSÁBÓL
)ALMI ÉS NYOMDAI R.-T.
, 1925

< Réti István >
Cikke

< 7 Hollósy
Simon. Nyugat.
1918. jún. 1.

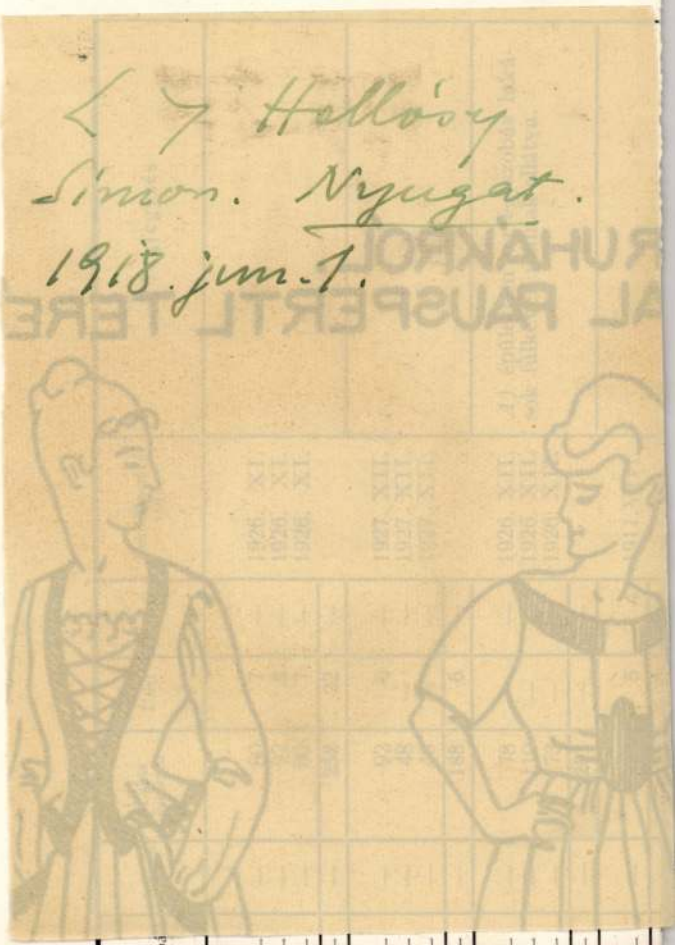

—	—	157	21	—	1928. II.1.	Ezenkívül az anya- és csecsemővédőintézet által bérelt helyiségek, 1 három-, 5 két- és 3 egyszobás lakásból átalakítva.
—	—	70	12	—	1928. II.1.	
3	—	137	—	—	1928. II.1.	
—	—	75	—	—	1928. II.1.	
1	—	12	—	—		
4	—	**451**	**33**	—		
					1927. XI.	
—	—	52	—	—	1927. XI.	
—	—	75	7	—	1927. XI.	
—	—	48	—	—	1927. XI.	
—	—	60	—	—	1927. XI.	
—	—	48	—	—		
—	—	**283**	7	—		
					1911.VIII.1.	
—	—	52	7	—		
—	—	**52**	**7**	—		
					1910. VIII.	
—	—	84	4	4	1910. VIII.	
—	—	79	2	8	1910. VIII.	
—	—	77	—	6	1910. VIII.	
—	—	72	2	4		
—	1	**312**	8	**22**		

Réti István

vird

Bernáth Aurél:

A hetvenéves

Réti István.

Magyar Nemzet

1943. jan. 3.

63.

Réti István
festő

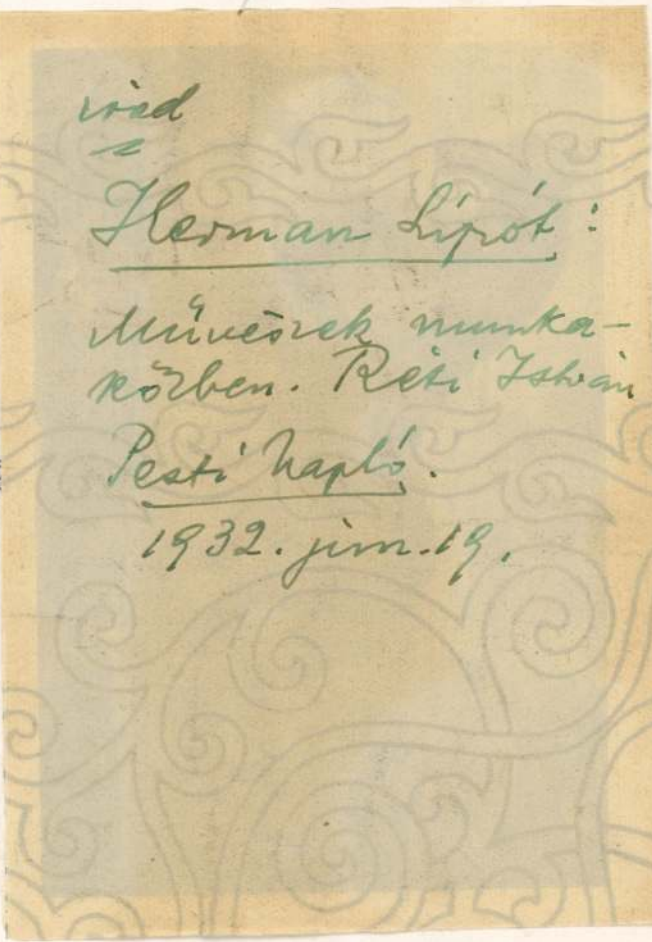

ired
=

Herman Lipót:

Művészek munkakörben. Réti István

Pesti Napló.

1932. jun. 19.

462.

210.

Réti István
festő

tárlat kritikákat írt
Az Est-be.
Pl-

Réti István:
Őszi tárlat a Mű-
csarnokban.
Az Est. 1938. nov. 11.

116.

Réti István

„teljesebb festőrieg"

~~Műcs, kiáll, tól~~

Pipics ~~49~~ l.

50.

Ecser, r. k. és paplak

61

Rétí István

wód

Nagyjmagy

55–56 l.

Réti István

Tükör 1941. 2. f.

*

A BAUMGARTEN-DÍJ KIOSZTÁSA. A Baumgarten Ferenc irodalmi alapítvány évdíjainak kiosztása az idén csöndben, hírlapi hozzászólások és viták nélkül folyt le. Nem is igen lehet alkalom a vitára. Akik az évdíjakat kapták, a régebbi és a fiatal nemzedék tagjai, mind értékes írók, jogosultságuk kétségen felül áll, a névsor a két kurátor, Babits Mihály és Basch Lóránt lelkiismeretes körültekintésére és tárgyilagosságára vall. Vannak benne költők, két erdélyi: Reményik Sándor és Tompa László és egy Dunántúl élő fiatal, tehetséges lirikus, Takáts Gyula. Van műkritikus kettő, Réti István az idősebbek, Kállai Ernő a fiatalabbak közül. Az irodalmi essayt s az irodalomtörténeti kutatást Kerecsényi Dezső képviseli, a regényírókat Kolozsvári Grandpierre Emil. Mi különösen az utóbbi kettőnek örülünk. Mind a ketten megbecsült munkatársai a Tükörnek, az egyik néhány szép tanulmányszerű cikkével, az utóbbi novelláival járult hozzá a Tükör népszerűségéhez és tekintélyéhez. Kerecsényi kitűnő Kölcsey-könyve és Kolozsvári Grandpierre három regénye a Franklin-Társulat kiadásában jelent meg, a negyedik most van ugyanitt sajtó alatt. Ez nekünk is elégtételünk, mutatja azt a helyet, melyet a Tükör az irodalmi megítélés szerint elfoglal.

Réti István

Úrod

Velence 1922

156. l.

~~FELJEGYZÉSEK JANUÁRRA~~

Halak hava
—
Télutó

FEBRUÁR

Bő
ha

A hónap és hét napjai	Római katolikus naptár	Protestáns naptár	Új-görög naptár	Ó-görög naptár	
1 Szerda	Ignác pk. vt.	Ignác	Trifón	19 Makár	5
2 *Csütörtök*	*Gysz. B. A.*	Karolin	**Jezus tal. S.**	20 Eutim ap.	6
3 Péntek	Balázs pk. vt. †	Balázs	Simeon és An.	21 Maxim hv.	7
4 Szombat	Korz. András pk.	Ráhel	Izidor	22 Timót	8

5-én. 6. *Róm. kat. ev.* V. vas. Vízkereszt után. A jó magról és a konkolyról. Máté X
Prot. ev. ugyanaz; olv. Kol. 3, 12–17. — *Új-görög ev.* A vámos és farizeusról. Luk.
Ó-görög ev. ugyanaz.

5 **Vasárnap**	**A5.** Ágota sz. vt.	**A5.** Ágota	**A Triodium**	**23 Triodium**	
6 Hétfő	Dorottya sz. vt.	Dorottya	Julian orv.	24 Xene	10
7 Kedd	Romuald apát	Tódor	ifj. Lukács	25 Naz. Gerg.	11
8 Szerda	Máth. Sz. Jónos	Aranka	Zakariás	26 Xenop.	12
9 Csütörtök	Alex. Cirill	Abigail	Nicefor vtk.	27 Krizoszt.	13
10 Péntek	Skolaszt. sz. †	Elvira	Pál vt.	28 Efrém	14
11 Szombat	Mária lurdi mj.	Bertold	Teodóra	29 Ignác	15

12-én. 7. *Róm. kat. ev.* Septuagesima. Hasonló mennyeknek országa a családo
Máté XX, 1–16. — *Prot. ev.* ugyanaz; olv. Kor. I, 9, 24–10, 5. — *Új-görög ev.* A t
Luk. 15 r., 79. sz. — *Ó-görög ev.* ugyanaz.

12 **Vasárnap**	**A. Hetv. vas.**	**A.** Lídia	**A. Hetv.-vas.**	**30 B. Hetven.**	
13 Hétfő	Ricci sz. Katalin	Ella	Zoe	31 Cirus	
14 Kedd	Bálint vt.	Bálint	Máro	**1 Febr.** Trifón	
15 Szerda	Fausztin vt	Fausztin	Onezim	**2 J. Kr. bem.**	
16 Csütörtök	Julianna sz. vt.	Julianna	Pamfil vt.	3 Szim. és A.	
17 Péntek	Donát pk. vt. †	Donát	Marianne	4 Izidor	
18 Szombat	Simon pk. vt	Konrád	Leó pápa	5 Ágota	

19-én. 8. *Róm. kat. ev.* Sexagesima. Midőn nagy sereg gyűlt egybe. Luk. V
Prot. ev. ugyanaz; olv. Kor. II, 11, 19–12, 9. — *Új-görög ev.* Az itéletről. Máté 2
Ó-görög ev. ugyanaz.

19 **Vasárnap**	**A. Hatv.-vas.**	**A.** Zsuzsan.	**A. Húsh.-v.**	**6 B. Hús.-v.**	
20 Hétfő	Aladár pk.	Álmos	Leó pk.	7 Partén	
				8 Tódor	

Réti István

wód

Kanyoföisk.

UNTNEY HILL. CANNON STREET, LONDON, E. C. 4.

ENGERS
IMITED

GENERAL AGENCY FOR HUNGARY

DEÁK SÁNDOR

SPORTING GUTS WHOLESALE BUSINES

BUDAPEST, IX., RÁDAY-UTCA 59.

TELEFON: 87-3-89.

Réti István

1. Kossuth Lajos arcképe
2. Édes anyám arcképe, 1902
3. Szőlőhegy

1932 főv új szerzem.kiáll Műcsarnok

Réti István

erőd

Kampfőrisk

14. l.

Réti István

---

l.

Szépm. Mivr. Evk

I. 173. l. 174 l.

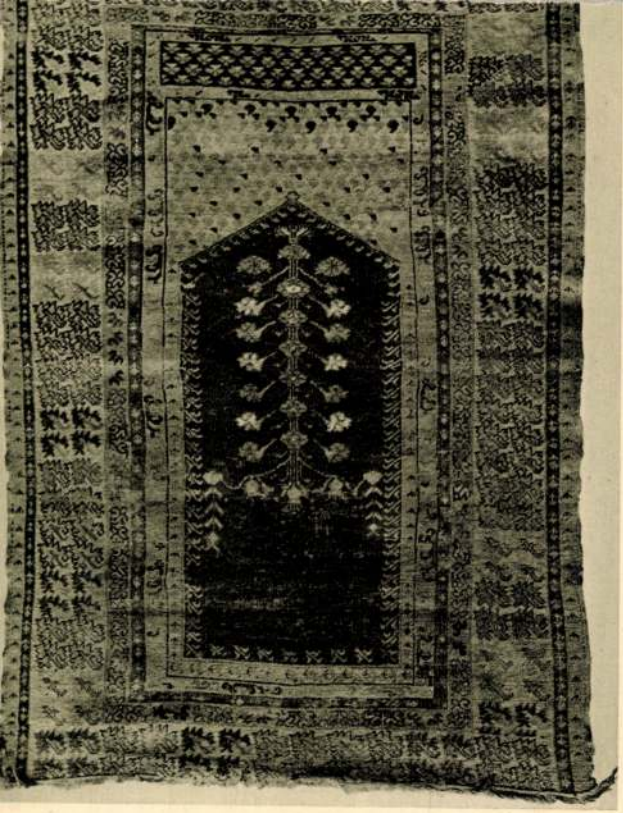

Réti István

Réti István: Tájékoztató.

Kny. Nyugat
8°, 0K, 16L, Budapest, 1928.

Réti István: Öreg honvédek

Stausz S. felv.

MAGYAR MUVESZET
1937

Réti István: Részlet az Öreg honvédek-ből
Stausz S. felv.

Réti István: Részlet az Öreg honvédek-ből Stausz S. felv.

Réti István, az Orsz. magyar kir. Képzőművészeti Főiskola rektora, főiskolai tanár, festőművész. Született Nagybányán, 1872 december 16-án. Édesatyja néhai Alajos. Középiskoláit Nagybányán végezte. A Mintarajziskola elvégzése után Münchenben Hollósy Simon iskolájában folytatta tanulmányait, majd 1893 elején Párisban az Academie Julien-ben. Ez év őszén tünt fel „Bohémek karácsonya" c. festményével, amely a Szépmüvészeti Muzeum uj képtára tulajdonában van. Párisból Olaszországba, majd Münchenbe, 1896-ban Hollósyval egyetemben visszatért Nagybányára, ahol az ottani művészélet egyik alapitójává lett. A nagybányai festők kiállitásán számos izben vett részt, főbb munkái ebben a korszakban: „Gyötrődés" (1894), „Hajnali hangulat" (1897), több arckép, Jókai Mór, Herczeg Ferenc, Bródy Sándor stb, 1900-ban a „Honvédtemetés" (államtulajdon Marosvásárhelyt), ugyanezen évben „Interieur" (Szépmüvészeti Muzeum tulajdonában), ezen időre esik számos külföldi kitüntetése, Páris és München aranyérme, 1901-ben a Lipótvárosi Casino dija. Müvészi müködésének ezen korszakában nagyobbrészt figurális témákat dolgozott fel. 1902-ben a nagybányai szabadiskola alapitója és 1913-ig annak egyik vezetője volt, mikor a Budapesti főiskolára tanárnak meghivták s azóta itt müködik, de nyaranta Nagybányán tanitott és a megszállás alatt is, amikor még Torma vezette az iskolát, minden évben leutazott és a bukaresti és a jassy-i képzőmüvészeti akadémia növendékeit is tanitotta. 1912-ben elnyerte a 2000 koronás Ráth György dijat. 1915-ben állami megrendelésből kifolyólag a történelmi képcsarnok részére megfestette Kiss József képét. 1931-ben a főváros tanácsának megbizásából a főváros nagyterme részére Kossuth Lajos monumentális képét. Képzőmüvészeti témákkal foglalkozó irodalmi munkái a „Mübarát", „Nyugat" és a „Magyar Müvészet" hasábjain jelentek meg. 1920-ban megbizták a főiskola ujjászervezésével. 1928/30-ban a tanári testülettel karöltve megszerkesztette a főiskola legujabb szervezeti szabályzatát és tanulmányi rend-

Ráth Gy. 2. l.

jét, amit a Kormányzó 1930-ban jóváhagyott.

908

Tagja a Képzőművészeti Tanácsnak és a Külföldi Ösztöndijak Tanácsának. A Főiskola részéről delegált póttagja az országgyülés felsőházának. 1928-ban a római magyar kiállitás megrendezése körül szerzett érdemeinek elismeréséül az olasz Korona-rend parancsnoki keresztjét kapta.

Magyar Művészet 1933

A MŰVÉSZET ÉS A TERMÉSZET

„Kívánatos, hogy a kritika, az esztetikai ítélet, mint művészi faktor, minél fejlettebb, minél magasabbrendű és minél finomabb lelkiismeretű legyen": írja Az Orsz. M. Kir. Képzőművészeti Főiskola 1931—32. évkönyvének tanulmányában „A művészet és a természet" viszonyáról *Réti István*, a főiskola volt rektora és professzora. Ennek a figyelmeztetésnek szellemében a „Magyar Művészet" kötelességének ismerte a hatalmas szellemi és írói fölkészültséggel megírt, közel 70 oldalas tanulmánynak ismertetését, hogy a művészet barátai gyarapodjanak mélységes igazságaiból, a művészet szeretetében. Művész írta, aki az alkotás minden fázisán vívódta végig az alkotás fájdalmas gyönyörét és a tudós professzor, aki széles horizonttal nézi, mint kritikus, az emberiség egyetemes, minden vonatkozásban érdekes művészetét. Látni fogjuk, hogy a tudós ügyesen lesett bele a művész lelkének teremtő kohójába és úgy nézte az alkotás csodáját, amint ő maga kívánja minden kritikustól tanulmányában, magasrendű szempontokból finom lelkiismerettel.

Réti István tanulmányának bevezetésében a művészetbölcselet modern irányairól ad széleskörű áttekintést. Szerinte a modern művészetbölcselet természettudományos alapra helyezkedve, vizsgálódásait a metafizikai gondolkodás eszmei magaslatáról a művészettudomány tényeket vizsgáló gyakorlatiasságára vitte át. Azonban ezen újfajta vizsgálódás lázában nem vette észre, hogy amint a művészet testét boncolgatja, kisiklott kezéből a művészet lelke. Nem eszmélt arra, hogy a művészeti alkotáshoz csak igen óvatosan szabad közeledni, mert tisztán értelmi érintésre elszáll a műremekből az élet és a rideg ésszel vizsgálódó csak holt anyagot boncol és azon keresi az életnek titkát. „Nincsen halott szépség, mert aki a szépséget veszi észre, az az életet veszi észre." A műélvezés intuición alapul. Az értelem számára a képzőművészeti műremek nem fogalom, azért ennek megértése nem fogalmi és logikai úton történik, hanem a művészeti alkotás hatása intuitív módon megy végbe a lélekben. A műremeket meg kell érezni és ez a „megérzés", a tudatban megszülető esztetikai ítélet tartalma. Az esztetikának kettős intuicióval kell a műremeket átfognia először, hogy megismerhesse a mű létrejöttének belső inditékait az alkotásban, másodszor, hogy a szemlélő belső örömét szavakba tudja fűzni a műélvezésben. Az intuició kitünő psychológiai kulcs a művészet létrejöttének és hatásának megértéséhez, ha az intuició fogalmának megfelelő tartalmat adunk. Hogy ezt megtehessük, meg kell vizsgálnunk a látási, művészetek vagy képzőművészetek kiinduló állomását, a természettanulmányt, mert a századforduló legnagyobb problémája a természet és művészet egymáshoz való viszonya, amely a modern művészeti háborúk sarkalatos vitapontja.

Nem is olyan igen régen, a természethez való visszatérés forradalmat, szabadságot jelentett a művészetben. Az igazság, őszinteség és közvetlenség diadalát az jelentette akadémiák élettelen formalizmusával szemben. A természet közvetlen tanulmányozása „durva naturalizmust" jelentett az akadémiák erőszakolt idealizmusával szemben. A naturalizmus győzelme a mult század második felében elkövetkezett és a természet diadalmasan éledt újra a művészetben. A jelen században átértékelték a művészet és természet viszonyát és az újabb művészi forradalmak a természettől való elszakadás és fölszabadulás jelszavát tűzték ki célul a művészet számára. A legmodernebb irányok valóban, szinte tökéletesen elszakadtak a természettől és így annál érdekesebbnek látszik annak vizsgálata, hol van tehát a határ, a természeti látvány, a valóság optikai hatóelemei és a művészet ily irányú szükségletei között, vagyis milyen fontosságú a művészetben és a művészi oktatásban a természettanulmány.

A képzőművészeti nevelésben centrális jelentőségű a rajztanítás és a látni tudás, amelynek leglényegesebb eleme a természet utáni rajz, festés vagy mintázás. Ez nem jelenti a képzőművészeti iskolázás tisztán természettanulmányra való korlátozását. A rajzolási metodika nem tisztán formai képzés és a látási élmények felületi lerögzítése, hanem a mesterségbeli készségeken túl a művész lelke minél töretlenebb és gyorsabb bontakozásának eszköze. Az élő modell után készülő tanulmány nem másoló művé-

let, lerajzolási és lefestési gyakorlat, hanem látási élmény, amelynek művészi megláttatása a tanár hivatása és megrögzítése a fiatal művész művészi feladata. A természettanulmány a művészi alkotó intuició iskolája és állandó gyakorlása.

A művészet fogalmát három tényező összeműködése teszi teljessé:

1. az indító intuició — a művész lelkében;
2. ennek kivetítése, teljessé érlelése — a műben;
3. a mű fogadtatása és hatása — a néző lelkében.

Az intuició, megérzés, vagyis érzés útján nyert közvetlen tudat valamiről. A művészi alkotásban három formája szerepel:

1. a szemléletélmény;
2. a belső képalkotó intuició: a képzelet;
3. az átélő, átérző, magát beleélő intuició.

Az alkotás folyamában e három szoros kapcsolatban, gyakran feloldatlan vegyülésben jelentkezik.

A szemléletélmény a képzőművészetben a látvány, amely a természet, vagy művészeti műalkotás útján, optikai úton közvetlenül válik tudatunk birtokává. A természettanulmány sohasem objektív képe a valóságnak, hanem a lélek által minősített jelensége a létnek, amelyhez egyéni lélektartalmát mindig hozzákeveri a szemlélő. Ezért a művészet mindig lírai természetű, még akkor is, amikor az intuició legegyszerűbb, legtárgyiasabb alakját, a konkrét látási élményt fejezi ki.

A művészetben rendkívül nagy szerepe van a szemlélet intuiciónak, mert a valóságot, a természetet kívánja kifejezni és így a művészet legősibb megnyilatkozása. Ezenkívül azért is igen fontos a művészet számára a szemléletélmény, mert a művészet mindig a természetelviség alapján regenerálódott a különféle stílusok megkövült és kifagyasztatott formalizmusából.

A természettanulmány indító intiuciója a szemléletélmény, ha megtalálja adaequált kifejezését, maga is műalkotás, tehát művészet. Eszköze a művészi kifejezésnek és eszköze a látvány tudatos, elemző megismerésének. Segítője a művészi tanulásnak. A természettanulmány által megszerzett művészi tudás habituálisan működik a művészetben elengedhetetlenül szükséges belső intuicióban.

A természettanulmányban nem szabad az értelmi elemet túlsoká előtérbe helyezni, mert a művészi intuiciós képesség sorvadására és ezzel az igazi művészet pusztulására vezet.

Az emberi szellem legmagsabbrendű teljesítményeit a teremtő képzeletnek köszönheti. A teremtő képzelet és belső képalkotó intuició a természeti látvány segítségére van utalva. A teremtő intuició a látási művészetekben az igazságra törekszik, azonban nem elméleti és hipotetikus sajátossággal, hanem szemléletesen élőként megjelenő látási élességgel. Mivel azonban a belső vízió sohasem oly részletes, hogy ennek nyomán a művész megalkothatná a művét, a természetélmény kiegészíti és módosítja, segíti a fantázia alkotta kép tökéletességeit. A természettanulmány a művészi képzeletműködés kialakulásában döntő fontosságú. Alapozza annak jellemét, szállítja a nélkülözhetetlen élményanyagot, amelyből valóságszerűen meggyőzően alakítja belső képeit.

A természettanulmány legmélyebb művészi jelentősége abban a szemléleti módban van, amely az élő valóság érzékeny tapintásához szoktatja a szemet. A természettel állandóan és odaadással érintkezve fejlődik ki a látásnak finom képessége, amely legfontosabb a művészetben, amely képesség a művészi alkotásba az élő felület, az élő vonal, az élő forma és szín melegét viszi be. Az élet finom reszketése az igazi művészi alkotás uralkodó tulajdonsága.

A beleélő intuició, a sympathiás fantázia, átérző képzelet, amely a művészet savaborsa, szintén reászorul a természettanulmányra, mert folytonos alkalmat ad a művésznek e mély és finom tevékenység gyakorlására és annak megerősödésére.

A műben az intuició a lelki rész, a mű fejlődésével mélyül és gazdagul és a „kifejezés" fizikai lehetősége szerint módosul. Kölcsönhatásba kerül az intuició a művel, mint a lélek a testtel. A művész érzése az anyaggal a formáért küzdelemben áll; jelentékeny részt kap az alkotásban az értelem és a megtanult tudás. Ehhez segítenek a művészi oktatás segédtudományai, amelyeknek nem szabad az intuícióval szemben prevalenseknek lenni, mert ez esetben sablónossá merevítik a művészetet. A friss érzésnek új erőfeszítéssel kell megteremnie a kifejező formát. A segítő disciplinák elméleti megismerésének túlzott jelentőséget adni a művészi oktatásban, tévedés. A primitívek művészete csupa kifejezés volt; művészet — tudás nélkül; az akadémiák művészete csupa tudás — többnyire művészet nélkül.

Minden tehetség saját jellemének megfelelő pedagógiai irányítást követel és a jó művésznevelésnek meg kell kísérelnie, hogy a növendék tehetségének hiányait tudással pótolja. A művészeti alkotás folyamatában parancsoló kényszerűség az adott terület és az adott eszközök. A műalkotás tömörítés, a végtelenből mindig csak egy rész. A műremek a lehatárolt emberi végtelen. Fontos a mű optikai és tartalmi teljessége. Ezek, a vonal menete, ritmusa, színek ereje, harmóniája, foltelosztása, a képhatás ritmikus, muzikális elemei (kompozíció stb.). A műremek

a képzeletben víziószerűen, rajzával, színével, kompozíciójával, minden mondanivalójával együtt születik. Aki közvetlenül és befolyástalanul tud látni, az az igaz művész, annak számára a mesterségbeli tudás csak eszköz, hogy saját élménytartalmát, művészi mondanivalóját minél teljesebben kifejezhesse a műremekben. Mindezekben hangsúlyozottan segíti a természet bensőséges és őszinte tanulmányozása, mert a természet az örök szépség ezerarcú megjelenése.

A műalkotás befejezője a néző, a befogadó tudat. A műalkotás, mint a művész érzésének önkifejezése, összekötő érzésvezeték a lelkek között. Minden esztetikai élvezet másodintuició, amely alapjában az alkotó intuició indításából keletkező érzelmi hatás, illetve érzelmi ítélet. A formai szépség tradícionális fogalma, objektivált tetszés: műveltségtermék; azért a primitív ember ítélete más, mint a kultúrálté. A művészetet élvezni hozzávaló kulturális előkészültséggel jobban, mélyebben és intenzívebben lehet, mint anélkül. A művészethez érteni nehezebb, mint a tudományhoz, mert az esztetikai ítélet intuitív természetű. Az esztetikai érték él, változik, fluktuál, erősödik, vagy elhalványodik egyes korok lelkisége szerint. Ez a kritika felelőtlensége az alkotáshoz való viszonyát illetőleg. A műalkotás önmagáért örökké mindenkinek felelős. Tehetség és kultúra határozzák meg a műalkotás jellemét és értékét és teszik kollektív szellemi munka eredményévé a művészeteket. A nem művész szemlélő őszinte érzése szerint mindig ragaszkodni fog a valóságnak valamely általa megszokott művészi kifejezéséhez és ezen az alapon természetszerűleg konzervatív hajlamú lesz. Ez magyarázza meg a jelenkor emberének idegenkedését a természettől elszakadt művészetekkel szemben.

Réti István fejlett intellektus, akinek magasrendű szempontjai vannak a művészetről és a legfinomabb lelkiismerettel nyúlt a természet és művészet sokat vitatott kérdéséhez. Tanulmányának igazságát leghatározottabban egyik mondatában sommázhatom: „A természettartalom a művészi igazság szilárd magva — ezt a magot, mint ízes gyümölcs húsa, veszi körül a művész, művészi munkája, az intuició és a kivetítés sok-sok lelki hozzáadása. — A mag az élet örök hordozója, a gyümölcs körülötte az új és friss, illatos lelki táp."

A művészek alkotásából felénk ízesedő lelki táplálék a nemes művészet fölfedezéséhez és minél mélyebb megértéséhez szolgáljon eszközül e kíváló tanulmány szerény ismertetése.

DR. DÉCSEI GÉZA

CSÓK ISTVÁN : CSENDÉLET
A művésznek a Mária Valéria-utcai szalónban rendezett gyüjteményes kiállításából

MŰVÉSZETI ÉLET ÉS IRODALOM

NAGYVÁRAD BAROKK ÉS NEOKLASSZIKUS MŰVÉSZETI EMLÉKEI. *Írta Bíró József. Budapest, 1932.* A török veszedelem és a labancvilág zavarai idején szinte szünetelt Nagyváradon a művészet. Azonban alighogy a zivatarok elmúltak, buzgó és építőkedvű püspökök egész sor oly épületet emeltek vagy segítettek emelni, amelyek hazánk művészetének történetében nem csekély jelentőségűek. Sajnos, ezeknek az alkotásoknak tüzetes átkutatása, a szerzőségek kérdése, stílusuk beható elemzése mindezideig késett, mert ehhez egyebek közt a váradi levéltárnak átkutatása és beható helyszíni vizsgálatok is elkerülhetetlenül szükségesek. Ezt a bonyolult és sokágú munkát nagy szorgalommal és hozzáértéssel végezte el a szerző a címben jelzett műben, amely a budapesti egyetem művészettörténeti és keresztény régészeti intézetében készült doktori értekezésnek, de terjedelemben is jelentékeny monografiává nőtte ki magát. Tartalmát röviden ösmertetjük az alábbiakban.

A XVIII. században megindult templomépítkezésnek legrégibb emléke az egyszerű Szt. László templom, amelyet 1720 körül kezdtek építeni, a munka azonban évtizedekig húzódott. Ki tervezte, nincs kiderítve. *Bíró* egy számadást talált, amelyben Franciscus *Suszter* a 30-as években úgy szerepel, mint aki ekkor az építkezést vezette. Mekkora része volt a templom alakításában, egyelőre ismeretlen. A nyomorúságos időket jellemzi, hogy a tornyot, amely a legszebb a váradiak közt, az alapkőletétel után mintegy hatvan évvel építették fel, amikor már Várad viszonyai kedvezőbbekké lettek.

A váradi püspökök azonban nem ezt az egyszerű templomot szánták székhelyük székesegyházának. *Okolicsányi* püspök új, nagy és díszes templomot kívánt s e célból Budáról Váradra hivatta Fortunato de *Pratit*, a budai és pesti működéséről ismert kamarai építészt. Ez terveket is rajzolt, de 1738-ban meghalt, s így más mesterről kellett gondoskodni. *Csáky* Miklós püspök e célból magához kérette *Vépi* Máté pálos atyát, aki már a sasvári pálos-templom építésénél is szerepelt s utóbb Váradon is szerephez jutott. *Birónak* ezek a megállapításai új névvel gyarapítják építészettörténetünket. *Vépi* e tervei nem kerültek kivitelre s ezzel a székesegyház építése egyelőre megakadt.

Időrendben következett a ferencesek temploma, amelyet 1732—48-ig építettek ismeretlen mester tervei alapján. A templom már nincs meg, csak 6 oltára, szószéke, néhány oltárképe, amelyek jó része a plébánia-templomba vándorolt. A főoltárkép ugyanott van: a XIX. századbeli *Gölsz* Jakab váradi festő műve. Ez is új név.

A vártemplom és a kapucinusok temploma, szintén a Váradot ujjáépítő XVIII. század művei, elpusztultak. Annál örvendetesebb, hogy ma is eredeti alakjában áll a pálosok temploma, ma a premontreiek Fájdalmas Szűz egyháza. Ezt minden valószínűség szerint a már említett *Vépi* Máté tervezte. *Bíró* sok okot sorol fel a föltevés erősítésére, egyebek közt azt is, hogy a pálos mester Rómában is járt és *Miklós* váradi püspök 1740-ben ezt írja róla: „a Sassini Basilicának felállításában munkálkodó és az Architecturában derekassan értelmes . . .“ Azután azt is, hogy a váradi templom sok megegyezést mutat a sasvárival, bár jóval egyszerűbb emennél. Hasonlóképpen *pálos-művészet a* temérdek *nemes ízlésű fafaragás* (orgona, padok, stb.). Szerzőjüket név szerint nem ismerjük.

Közben megindult a székesegyház építése is, amely kétségkívül egyik legfontosabb építészeti emléke Váradnak. Különösen hosszú a története. „Azon harminc év alatt — írja a szerző — míg a székesegyház háromszor cserélt püspököt s majdnem ugyanannyiszor építészt, a magyarországi barokkművészetnek a klasszicizmusba való átmenetét fogjuk szemlélhetni, annak minden ízlés- és stílusváltozásával egyetemben“. A három főpap: *Forgách* Pál, *Patachich* Ádám és *Salamon* kanonok.

Forgách püspök Franz Anton *Hillebrandt*tól kért terveket. Ezek a tervek ma már nem találhatók fel sehol. Különben is nem ezek alapján indult meg a székesegyház építése (alapkőletétel: 1752). *Salamon* kanonok szerint a püspök 1752 kora tavaszán Milánóból elhozatta Giovanni Battista *Ricca* építészt, aki pallérjával *(Luchini)* jött Váradra s „terveket készített a székesegyházról“. A római barokk, amelyet *Ricca* képviselt, *Forgách* szívéhez közelebb állott, mint az osztrák *Hillebrandt* stílusa. *Ricca* a római, Gesu-templom mását akarta Váradon megépíteni s *Bíró* rámutat arra, hogy a székesegyház alaprajza csaknem hű mása a Gesuének. Az építési munka serényen folyt s bizonyos „hogy már a hatvanas évek elején befejezték volna az építkezést, ha azt két körülmény meg nem hiúsítja; az egyik *Ricca* valószínű halála, a másik pedig *Forgách* Pálnak a váci püspökségre való váratlan áthelyezése“. A templom „tér- és tömegmegoldásában — írja *Bíró* — *Ricca* műve. Mindaz, ami ettől a tervtől eltér, a kupolának a nyeregtető alá süllyesztése, a tornyoknak, azok ablakainak, tagozásának, az óra elhelyezésének megváltoztatása s általában a for-

Réti István

Interieur c.
képe repr.
RéT. 48. tábla

Réti István

Honvédtemetés c.
képének repr.

Ki P. XLVI. tábla

Rétí István

cród

KiP. 148. l.

Rettegi ref templom

Gotikus, alapraja
erődítés nyomai és
alapraja -
Gotikus zárókövek
a boltozaton
műveszletek
textiliák
ezüst és ón templomi
edények, köztük egy
gazdagon díszített ezüst-
pohár 1601-ből

Debreczeni László 1930

10, 11. l - 12, 13. l. 14. l.

Harang 1691-ből
Kis harang. 1712 ből

mesterjellel.

m. kir. Vallás és közoktatásügyi minisztertől

~~306/1942. I~~ szám.

3.307/942

BUDAPEST 942 AUG.--8 É 6 AC 5 AC

A Müemlékek Orsz. Bizottsága tek. Elnökségének,

Hivatalból.
Szszolgálati ügyben.
Dij átalányozva.

Budapest.

IX., Hőgyes Endre-u. 10

Réti István

Irod

Oltványi Imre:
A hetvenéves Réti
István. Jelenkor
1943. 1. szám.

POPOVICS BÉLA
SZÉCSÉNY
Hírlap bizományos.

r.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

HENRI POINCARÉ.

1854—1912.

Julius 18-án a táviró az emberiség egyik legkiválóbb szellemének kimúlásáról hozott hírt: *Henri Poincaré*, a világhírű mathematikus és fizikus nincs már az élők sorában. A mathematika az utolsó évtizedekben annyira szerteágazó fejlődésnek indult és ma már oly rengeteg anyagot ölel fel, hogy hovatovább lehetetlen lesz egy embernek a mathematika egész birodalmát áttekinteni; hátha még a mathematikai fizikának önmagában is óriási területét hozzávesszük, akkor már oly anyagot kapunk, melynek meghódítása messze felülmúlja az átlagos tudós képességeit. Úgy vélem *Henri Poincaré* volt az utolsó, a ki a tudománynak e két hatalmas fejezetét teljesen magáévá tette, sőt mélyreható teremtő munkával gazdagította mindkettőt.

Poincaré valóban méltó utóda ama fejedelmi gárdának, mely a mathematikai fizika terén örök dicsőséget biztosít Franciaországnak: csak *Laplace*, *Poisson*, *Lagrange*, *Fourier* és *Cauchy* neveit említem. E tudósok a mathematikai problémák forrásait a természettudományokban, első sorban a fizikában keresték és oly mathematikai módszerek kidolgozásán fáradoztak, a melyekkel a fizika által természetszerűen felvetett kérdések megoldhatók. Ezáltal egyrészt a természettudományok jelentős haladását biztosították, másrészt helyes, gyümölcsöző irányba terelték a mathematika fejlődését. Újabban a mathematikában mindinkább eltérnek ettől az iránytól és tisztán a mathematikából merített problémákkal foglalkoznak, miáltal kiteszik magukat annak a veszedelemnek, hogy eredményeik, mint a valósággal kapcsolatba nem hozható, tisztán képzeletbeli fogalmak közti vonatkozások, kevesebb érdeklődésre számíthatnak.

Poincaré is igen sokat foglalkozott az úgynevezett tiszta mathematikai feladatok megoldásával; hiszen legelső nagyobb figyelmet érdemlő dolgozata is, melyet még bányamérnök korában tett közzé, a számelmélet egyik legelvontabb fejezetére vonatkozik; mind a mellett fáradságos kutatásainak vezércsillagaként ott lebegett szemei előtt a fizikai alkalmazás. Alig van a fizikának és csillagászatnak oly fejezete, melyet szellemes új mathematikai eljárások segítségével érdekes eredményekkel ne gazdagított volna. A mathematikust bámulatba ejti az a rendkivüli találékonyság, melylyel a mathematika legkülönbözőbb fejezeteinek eredményeit czéljaira fel tudja használni; azt mondhatnánk sport műszóval élve, hogy bámulatos

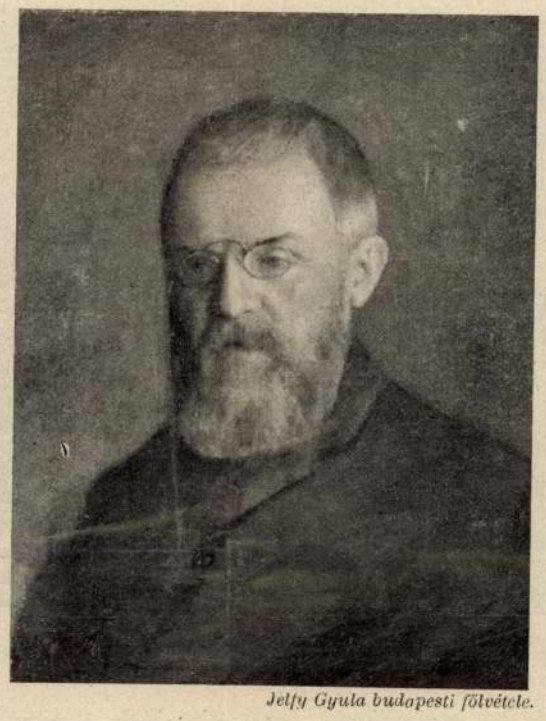

Jelfy Gyula budapesti fölvétele.

HENRI POINCARÉ.

a «techniká»-ja: csupa ötlet, szellemes fogás, melyekkel játszva győzi le az egyenes úton le nem küzdhetőnek látszó nehézségeket.

Nem fogom az olvasót vizsgálatainak részletes ismertetésével untatni; ez egyrészt még a legáltalánosabb jellemzés mellett is igen nagy terjedelmet öltene, másrészt csak a szakembert érdekelné, s ez is megtalálja igen találó és kimerítő méltatását ama *Poincaré* munkásságának jelentésében, melyet *Dr. Rados Gusztáv*, a műegyetem jelenlegi rektora, készített a Magyar Tudományos Akadémia megbizásából 1905-ben, a mikor a magyar tudós társaság *Poincarét* a Bolyai-díjjal tüntette ki (megjelent az Akadémiai Értesitőben és németül a «Mathematische Annalen»-ben). E helyett inkább *Poincaré*-nek utolsó éveiben kifejtett ama munkásságáról akarok szólni, a mely a tudományos búvárlatok módszereire, tudományos fogalmaink kialakulására vonatkozik és ilyenformán általános érdeklődésre tarthat igényt.

Az ilynemű fejtegetésekben persze megszünik a bizonyításnak és érvelésnek kérlelhetetlen szigorúsága, mely a mathematikai fejtegetéseknek fővarázsa; az ilyen természetfilozófiai kérdések nagy része felfogás és izlés dolga, a tudós inkább érzelmeit közli velünk, nem pedig meg nem dönthető érvekkel támogatott meggyőződését. Ezért van az, hogy ilyen természetfilozófiai dolgozatnál az érdeklődés fokmérője nem is annyira a tartalom, mint az iró személye. Mert az természetes, hogy csak annak a tudósnak a módszereire vagyok kiváncsi, a ki e módszerekkel élve, tudományát hatalmas lépéssel tudta előre vinni, míg az oly könyv, melynek szerzője csupán módszertani tanulmányokkal foglalkozott, csak mérsékelt érdeklődésre számíthat. Ez magyarázza azt a rendkivüli feltünést, melyet *Poincaré* természetfilozófiai irányú művei a művelt közönség legszélesebb rétegeiben világszerte keltettek (Science et hypothése, La valeur de la science, Science et méthode), melyekben főképen a mathematikai alapfogalmak kialakulásával és a mathematikai fizika módszereivel foglalkozik. Valóban kiváló szellemi gyönyörűség e művek olvasása, melyben a tudománya minden zugával annyira ismerős szerző minden gondolatát, megjegyzését találó példák egész sorával támogatja, élénkiti. *Poincaré* felfogását egész röviden a következőkben lehet összefoglalni: A mathematikai alapigazságok az emberi észnek részben önkényes megállapodásai, olyanféle konvencziók, mint mikor a nemzetek megállapodtak, hogy a Sévresben elhelyezett platinarúd hosszát fogadják el hosszúság egységeül; e mathematikai megállapodások azonban a külső világról szerzett benyomások hatása alatt keletkeznek, tehát hozzásimulnak, alkalmazkodnak a külső világ jelenségeihez és ez magyarázza meg, hogy az észnek ezek a megállapodásai a jelenségekre haszonnal alkalmazhatók.

Poincaré egyike volt a legtermékenyebb tudósoknak; tudományos dolgozatainak száma meghaladja a 300-at és valamennyi mélyreható, eredeti módszerekkel viszi előre valamely feladat megoldását. Szerzőjüket a világból kizárólag a tudomány érdekelte; még pillanatokra sem sikerült érdeklődését egyéb földi dolgokra terelni. A lázas modern élet ott pezseghetett körülötte, ő gondolataiba mélyedve alig szerzett tudomást a jelenségekről, semmiért sem hagyta el ama változatos képeket, melyek lelki szemei előtt megjelentek, folyton élvezte a világ legszebb harmóniáját, a mathematikai mennyiségek törvényeit. Igazi, mélységes, tökéletes szellemi életet élt. Gyenge fizikuma miatt nem érhetett magas kort, 58 éves korában örökre elszunnyadt.

A Magyar Tudományos Akadémia midőn a 10,000 koronás Bolyai díjat 1905-ben legelső esetben adta ki, a világ összes mathematikusai közül őt találta a díjra legméltóbbnak, 1906-ban pedig külső tagjává választotta; egyik természetfilozófiai munkája «Tudomány és föltevés» czímén a Természettudományi Társulat kiadásában 1908-ban magyar nyelven is megjelent.

Zemplén Győző.

ESTE FELÉ.

Oh, majd ha örök nyugalom borítja
Fáradt szememre fehér fátyolát,
S hová tusázó harczaim tüzében
Nem láttam, lelkem a Vég-ig belát:
Megszánjátok a rejtelmek kapuján
Dörömbölő, leroskadt követet;
S elsóhajtjátok sorsom angyalával:
Szegény lélek, mennyit nem szenvedett!

A napok úgy hullottak rám sötéten,
Mint milliom alkonyat gyászsora:
Lelkemen, e fehér üvegharangon,
Azt kongatták ki szomorún: Soha . . .
Soha vidámság piros lobogóját
Nem tűzik váramra angyalkezek;
Én, mint egy eltévesztett ember-átok,
Örökkön bolygó voltam és leszek.

Isten kilőtt sötét nyila a légben:
Suhogva szállok ezer sziven át;
És vért ütök és jajt ütök a sziven,
Míg zengem suhanásom gyászdalát.
Nem tudja senki: honnan jön, hová megy?
Csak fájdalom jár elvesző nyomán.
Forrása: ott buzog az ősi létben,
Országa: a nem ismert tartomány.

Gyötrődő gyötrelem, búsongó bánat,
A jajongó jaj vagy te, szellemem.
Meghalni nem tudó. Hiába hozza
Angyalhadát a Múlás ellenem.
A porba szórva: szelek viharozzák
Lelkemmel a gyászt, hol csak ember él.
A havasok magános gyásza: gyászom,
Fájdalmam sirja a sárga levél.

Majd egyszer elmerül napomnak napja
Örök sötétség tenger-mélyibe.
Majd egyszer megpihen a zaklatott szív,
S reáborul zászlónak: tört hite.
Az ős Mindenség visszavesz magába,
Egységem sokasággá szétomol.
Bár ott lobogok minden szem tüzében:
Keresnek majd és nem látnak sehol.

Oláh Gábor.

HAZAFELÉ.

Liliputi utak, piczi czikornyák.
Rémlik a falu s kirajzolódik.
Látom a tornyát.

Száguld a vonat. Szikrás füstöt ereszt.
S kővé meredten szökik előle
Sok Krisztus-kereszt.

Keresztülröppenve száz törpe tanyán,
Megáll a vonat és sírva fakad
Az édesanyám.

Lovászy Károly.

FÁTUM.

Versről álmodtam hajdan, hol nincsenek szavak:
Hol mosolygás és bánat egy messze, halk zenébe'
Olvad össze és elkong a csendes messzeségbe',
Mint falún a harangok, a hogy elhangzanak.

És hallom ezt a verset, naphosszat vele élek:
S hallom a görnyedt ősznek borzongós iszonyában
S hallom csendes estéken elhagyatott szobámban,
De elsuhan előttem, mint gúnytűző kisértet.

Oh mond keserűszájú, féltékeny hatalom,
Megváltó, örök versem meg sohsem irhatom?

És álmodtam egy nőről, a ki van is, de nincsen . . .
A ki kecses és bájos, mint könnyülábú lányka,
De fénylő asszony, a ki a nagy sötét csatába'
Könnyes, mosolygós arczczal segitsen a bilincsen.

És láttam ezt az asszonyt; kell, hogy itt éljen vélem...
Láttam, emlékszem fáradt, sötét tekintetére;
De mint a nagy álmokban — álmok örök késése, —
Későn nyulok utánuk, el talán sohsem érem.

Oh mond keserűszájú, féltékeny hatalom,
Könnyes, mosolygós nőmet meg sohsem kaphatom?

. . . Mert olyan szomorú az, ki álmot ezret látott
Soha utol nem éri a fénylő boldogságot.

Ifj. Bókay János.

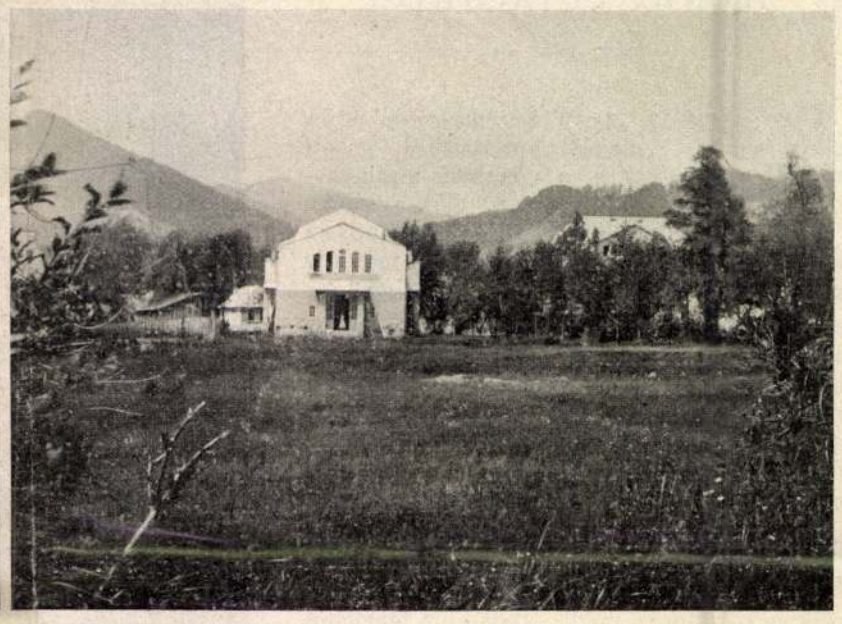

A NAGYBÁNYAI ÚJ FESTŐISKOLA KÖZÖS MŰTERME, S A FESTŐISKOLA ÉS MŰTERMEK ÚJ ÉPÜLETE

tással, a melyet az új művésziskola és a többi műtermek helyiségeiben rendez. Ezzel akarja dokumentálni, hogy Nagybánya neve mit jelent a magyar művészet újabb történetében. Rengeteg sok kép, rajz kerül itt kiállításra: a ki tizenöt év alatt megfordult, dolgozott Nagybányán, részt vehet ezen a kiállításon. Ez a kiállítás különben egészen lefoglalja most a nagybányai művészeket,* csak az iskolában folyik a munka. Hosszú időkön át egy nagy pajtaszerű csür volt a «szabad iskola».

Itt ülték-állták körül a modellt a növendékek, itt folyt a korrigálás s ha az eső megeredt, be kellett vonulni a csűr előtt lévő kis dombról a pajtába s várni, míg újra kiragyogott a nap a hegyek mögül.

Ma már hatalmas, tágas közös műterem áll a tanítványok rendelkezésére — hatvannál többen voltak a múlt évben a kolonián — s külön műtermek, a melyeket Nagybánya városa építtetett a múlt évben. De az igazi modell Nagybányán maga a természet, ez a csodálatosan szép kárpit, a melynél szebbet alig találunk Magyarországon. Mennyi szépséget, változatosságot nyújt ez a művészi szemnek, meglátásnak! Nagybányán azonban már nemcsak a művészet, hanem maguk a művészek is rég — polgárjogot szereztek. Már *nemcsak* művészek, hanem *nagybányaiak* (ezt a kedvesen furcsa megkülönböztetést ott hallottam). Lehet sokféleképp kommentálni!

* Thorma János, Ferenczy Károly és Réthy István fogják rendezni.

*

Szolnokon, a hol egykor Pettenkofen festegette tájképeit, ma valóságos kis művész tábor tanyázik: «Öregek és fiatalok.» Az öregek a törzslakók, a fiatalok azok, a kik csak ideiglenesen jönnek ide, közöttük a budapesti Képzőművészeti Főiskola huszonöt növendéke — ennyien vannak az idén. Az elkülönített kis kolonián csupa jókedv, mosolygás és munkakedv. Tele mindegyik műterem lakóval és — már képekkel is. Lehet itt is pingálni a körülzárt udvaron, de az egész Szolnok vidéke, a Tisza mente, a sok füzes — mind pikturának való anyag.

Reggeltől estig dolgozik itt mindenki; jó példával kell előljárni az «öregeknek» — a főiskolai növendékek okulására, a kiket a nyári hónapokban tanulni küldenek oda. Fényes, Szlányi és Zombory a «mesterek». Hogy mennyire szigorúan veszik a tanítást, a fegyelmet, csak el kell olvasni azt az ügyrendet, a mely huszonhat pontban irja elő, hogy mit — szabad és kell csinálni a tanítványoknak. A mult évi első, jelentéktelenebb kisérlet után az idei nyári-kurzus már igen szép eredményekkel biztat. Hogy ennek az újításnak milyen mélyen rejlő jelentősége van szinte kiszámíthatlan. Az iskola termeiből a szabad természetbe kerülnek ki még a tanulási években itt nem csupán a tudásuk bővül, hanem művészi fejlődésük, felfogásuk és szellemük megkapja azt a helyes irányt, a mely alapja lesz egész művészetüknek.

A tanítványokat különben a szolnoki művészeti egyesület nemcsak erkölcsi, hanem anyagi támogatásban is részesíti. A tanítótanárok három külön csoportban korrigálnak. Fényes Adolf a figurális, Szlányi Lajos a tájkép és Zombory Lajos az állatkép-festés «tanfolyamában» tanít.

Legtöbb baja van Zombory mesternek, a kinek nemcsak az állatképfestéshez kell értenie, hanem — az állatokhoz is!

Lippich István telepigazgatóval együtt ő gondoskodik az állatok «beszerzéséről». Ló, borjú, tehén, birka, ökör váltakozva «áll modellt» a tanítványoknak. Felette komoly művészi jelentősége van ennek az állatfestési oktatásnak; nálunk ez az első eset, hogy tanítványok ily értelemben, szabadban festenek állatmodellek után.

A szolnoki telepen dolgozó növendékek dolgaiból egyébként a tanfolyam végeztével külön kiállítást fognak rendezni. *Iván Ede.*

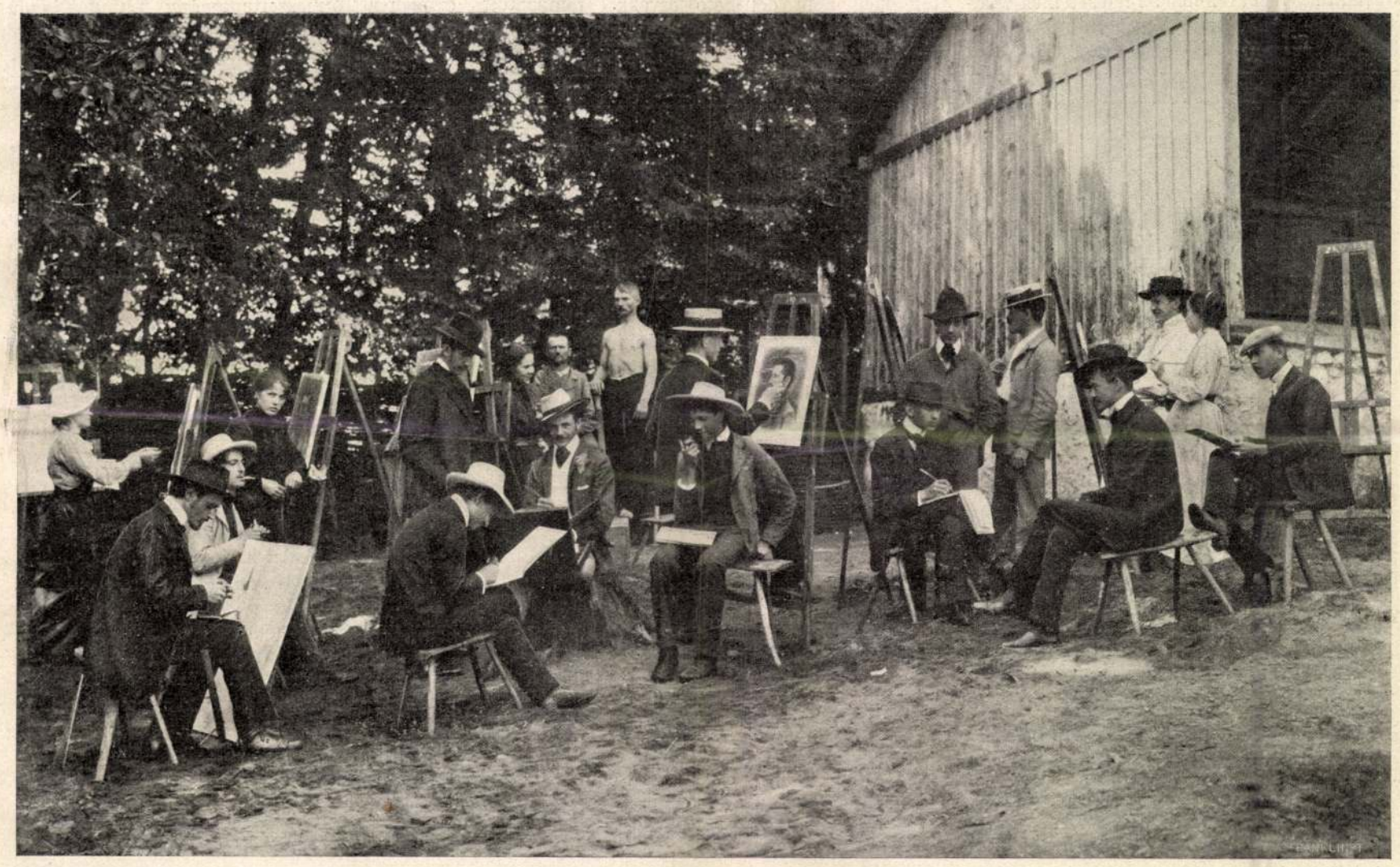

A NAGYBÁNYAI ELSŐ, SZABAD FESTŐISKOLA NÖVENDÉKEI MUNKAKÖZBEN.

— Nyomorult kigyó, mindent tudok! — dörögte.

Siránkozó asszonyi hang válaszolt:

— Ártatlan vagyok, hidd el... Egy szó sem igaz.

— De láttalak. Vele láttalak. A karjaiban láttalak. Még tagadod!?

Görcsös zokogás hallatszott...

— Most leszámolunk. Megfojtalak. De előbb térdre! Imádkozzál! Kérj bocsánatot Istentől, ne mondhasd, hogy bűnben öltelek meg és a kárhozatba löktelek. Megérdemelnéd ezt is. De én a lelked halálát nem kivánom. Csak a testedet, azt a gyönyörű, hitvány bűnös testedet ölöm meg. Három percz időt adok. Nézd. Előveszem az órámat. Három percz. Imádkozzál.

— Oh, irgalom, irgalom... Engedj élni... Csak egy napig még... Az élet oly szép és én fiatal vagyok... — könyörgött a nő szivettépően, majd az ablakhoz rohant és kikiáltott:

— Segítség! Gyilkos! Segítség!

— Hiába orditasz. Istennél a segítség, — dörögte kegyetlenül a férfi — kiáltásodat itt senki sem hallja meg... Itt egyedül vagyunk és itt leszámolunk. Három percz, és megfojtalak...

A rendőr intett; a kihúzott kardját ideadta nekem, mig ő revolverét fogta kezébe. A fal mellett osontunk a kapuhoz, mely legnagyobb meglepetésünkre nyitva volt. Akadálytalanul léptünk be a tornáczra is, majd onnét az előszobába, a hol egy térdnadrágos lakáj állt elénk azzal, hogy az úr most senkit sem fogad, az úr most — dolgozik.

— A törvény nevében! — kiáltotta a rendőr és fellökve a lakájt, berontott a szobába, utána én...

Mint a rendőri riporterek irják: «rémes látvány tárult a belépők elé». Felhangzott a vérfagyasztó sikoly, melyet a jóimént, kint az erdőben hallottam. A szép asszony a padlót borító szőnyegen hanyatt feküdt; a férje rajta térdelt, és vérben forgó szemmel, a nyakát szorítva, fojtogatta:

— Meghalsz, bestia!

A rendőr revolverével a férj elé ugrott:

— Add meg magad! — kiáltott rá.

A férj egy-kettőre felugrott és csodálkozva nézett a rendőrre. Az asszony is felült a szőnyegen, rendbe hozta az összeborzolt haját, lesimogatta ruhája gyűrődéseit, és értetlenül bámult reánk.

— Mit akar? Ki hitta magát? — kérdezte a férj a rendőrt álmélkodva, majd hozzám fordult:

— És ön mit keres itt? És ha már eljött, mért hord kivont kardot sétapálcza helyett?

Az asszony fölkelt, és nyugodtan leült egy székre:

— Furcsa emberek, — mondotta, és úgy nézett ránk, mintha négerek volnánk.

Ötöltünk-botoltunk, magyaráztunk. Én vittem a szót és elmondtam mindent. A férj hahotázva kaczagott, majd megszorította a kezemet:

— Köszönöm, köszönöm. Ilyen jó kritikát még sohasem kaptam, — majd a feleségéhez fordult — köszönd meg te is, Eliz, olyan jól játszottuk el szerepünket, hogy azt hitték, hogy csakugyan hitvesgyilkosság készül...

De a rendőr nem engedett a tekintélyéből. A házaspárnak be kellett mennie vele a rendőrségre, a honnét alázatos bocsánatkérés mellett távoztak csakhamar.

Egy hírneves művészpárt gyanusítottam meg, a kik egy új drámának a két főszerepét próbálták. A társulat csak harmadnap jött utánuk a tengerparti fürdőhely szinházába, és ők addig is próbákat akartak tartani. Különálló, magányos villára ép azért volt szükségük, hogy próbáikkal, melyek nagy lármával járnak, ne háborgassanak senkit, és ne adjanak félreértésre okot, a mi egyébként nem ezuttal történt először. Az asszony czélzása a lapok magasztalására, nem a rablási riportra vonatkozott, hanem egy szinházi mübirálatra, a melyet azonban én nem olvastam el. Hálából azért, hogy akaratlanul is, és bár kissé különös formában, meghódoltam tehetségük előtt, összes előadásaik alatt, minden este külön páholy állt rendelkezésemre... A nagy jelenet, a melyet a rendőrrel megzavartam, a harmadik felvonásban fordul elő...

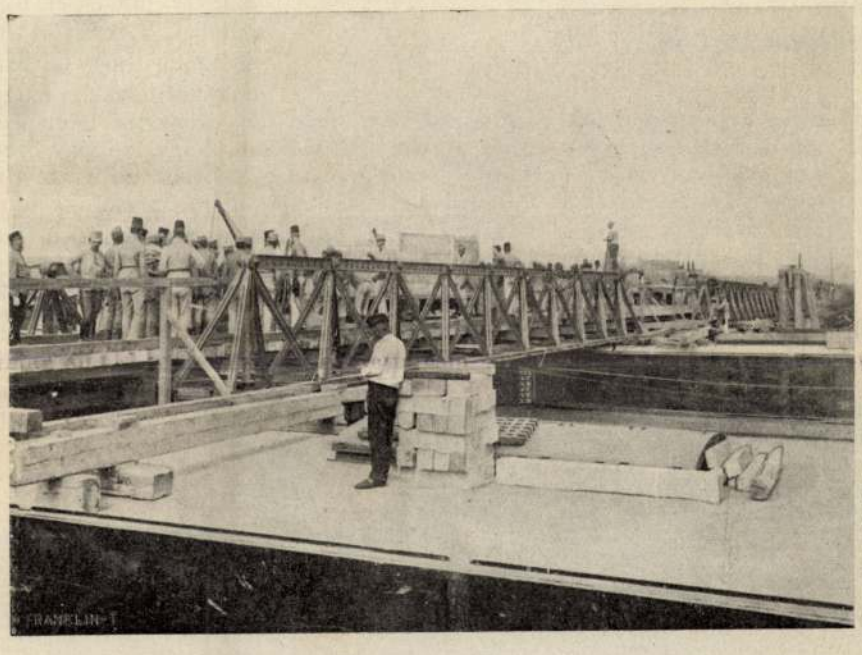

A Herbert-féle vasrácstartók az uszályhajókra felrakva (a hídon Herbert ezredes, a tartók konstruktora).

József főherczeg a Herbert-féle tartók összeállítását szemléli.

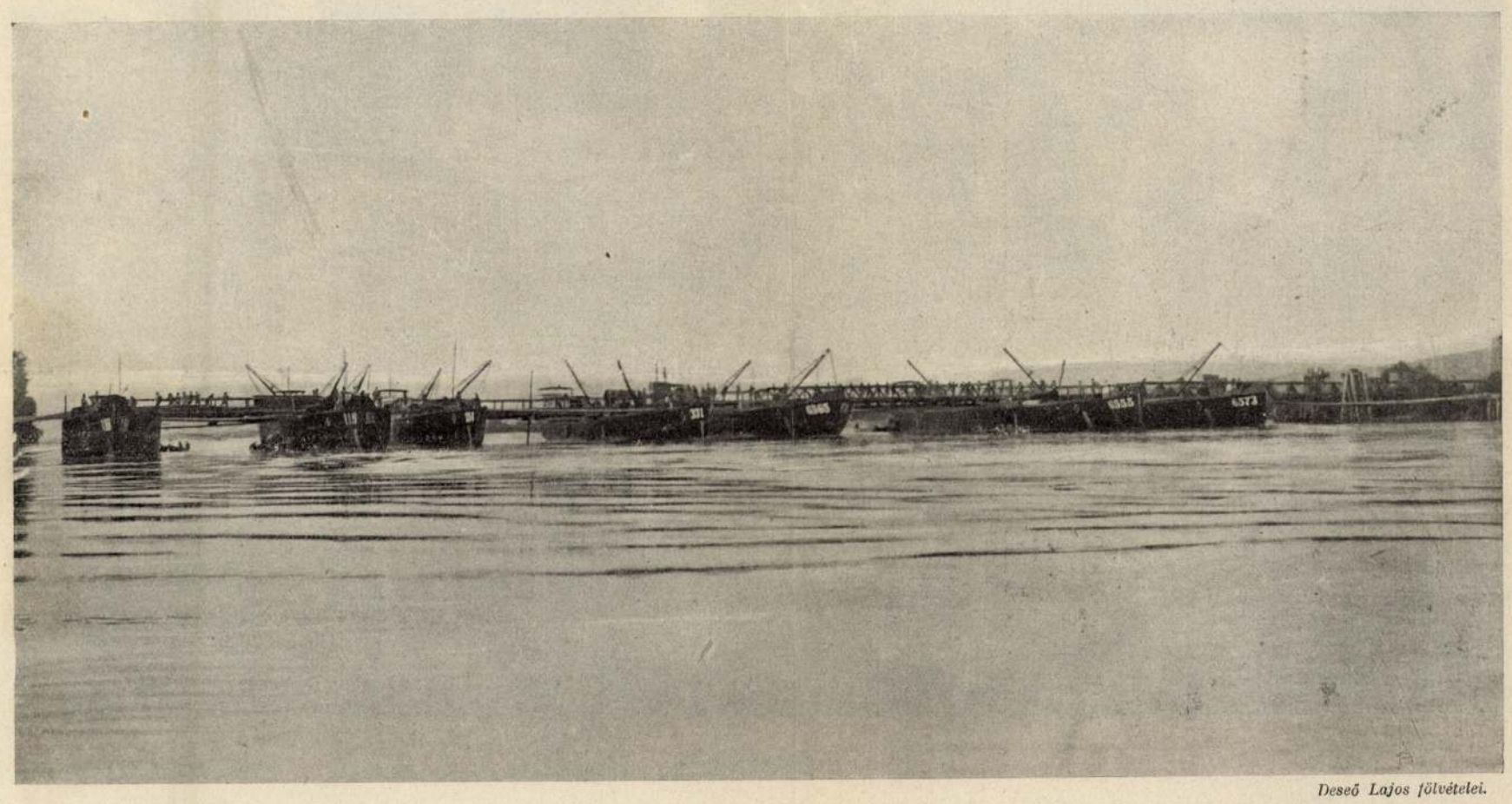

Deseő Lajos fölvételei.

A DUNAI UTÁSZ GYAKORLATOK BUDAPEST FÖLÖTT. — A HAJÓHID, MELY HÁROM NAP ALATT KÉSZEN LETT.

602-3 1912.

MŰVÉSZEK MUNKÁBAN.

LÁTOGATÁS A NAGYBÁNYAI ÉS SZOLNOKI MŰVÉSZTELEPEKEN.

Visszatérés a természethez: minden idők és korok művészetének ez az annyiszor felszentelt, megihletett — néha cserbenhagyott — jelszava, ujjongva hódol neked ismét az egész magyar művészet!

Alföldi rónán, a hol nagy perspektivát rajzol a széles horizont, hegyek bérczei között, a hol változatos formációkat rakott egymás mellé a természet, intim ligetek árnyas fái alatt, a hol a lombok között besurranó napsugár szineket fokoz fel ragyogóbbakká, formák konturjait rögzít erősebbekké, vizek mentén, a hol fény és árnyék játéka jobban egybeolvad: száz és száz kéz idegein át fut vászonra, rajzlapra mindaz, a mit a művészi meglátás össze tud foglalni, elsurranó impressziókból meg tud fogni, vagy lassú és tartós megfigyelés eredménye gyanánt le tud magának szűrni.

Csak az utolsó évtizedben is, a hogy Gaugin és Cézanne kimondották az új igét (pedig az is a természet szava volt!), hányszor fordítottak hátat művészeink a természetnek, a míg azután az onnét eltávolódó út ismét visszavezette őket hozzá.

FÉNYES ADOLF A NÖVENDÉKEK KÖZT.

Hogy az egyik stilust keres a természet felkinálkozásában, formák vagy szinek hansulyozását, a másik konturokban igyekszik érzékelhetővé tenni művészi nyelvét, a harmadik, hogy Nagybánya gyönyörű bérczes vidékei vonzzák, a tiszaparti Szolnok füzes karaktere, siksága, vagy a kecskeméti vidék sajátos szépsége érdekli-e: a magyar művészet és művészek valami csodásan szép harmóniában együtt élnek ismét a természettel.

*

E napokban a nagybányai és szolnoki festőkoloniát látogattam meg.

Mily nagyszerű, érdekes és komoly munka folyik ezeken a művésztelepeken.

Valami érdekesen szép, különváltnak látszó életet él mindegyik, valójában azonban mégis közösek: közösek a munka komolyságában, az élettel és természettel való közösségben, és abban a szép harmóniában, a mely minden telepnek a patriarchalisság jellegét adja.

Nagybányának már műtörténelmi múltja és sok-sok tradiciója van! Nagyszerű múlt ez a magyar művészet történetében. Tizenöt év múlt el azóta, hogy a Münchenből hazatért magyar művészek egy nagyobb csoportja letelepedett ezen a gyönyörű vidéken, hogy Hollósy Simon mester évről-évre megjelent itt tanítványaival. A tanítványokból ma már «mesterek» lettek, a kik a többi koloniákon irányítják a fiatal művészeket és tanítványokat.

Tizenöt év emlékét örökíti meg a napokban Nagybánya városa azzal a nagyszabású kiállí-

A JÁMBOR MODEL.

A BUDAPESTI KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA NÖVENDÉKEI A SZOLNOKI MŰVÉSZTELEPEN.

Réti István festőművész, 1872 -

Pásztortűz, 1931. 10 sz.

250. l.

Tropos Sándor: Az élet érdekel csupán

Kirimi

Réti: István festőművész

Művelt Nép, 1954. szept. 19. 5. old.

Táblakép – „Golgota" – Réti István

Revue de Hongrie

1910. III. a. V. f. 503–504. l.

Bibliai képek a Művészházban.

Réti István

festő"

Revue de Hongrie

1910. III. kötet. 6. f. 503–504. l.

Bibliai képek a Művészházban.

Egyházi Berendezés, XV. nel, a városi tanács pedjai, Lőcse, ht. 7. kemplom, 1494,

Religio, 1883. jul. 31.
97.-99. o.

Liszkay K.: Lepes-egyházi... &c.

Réti István festő

Magyar Müvészet 1925.6-24.o.
Lyka Károly:A nagybányaiak küldetése.

Réti István festő

Magyar Művészet 1925.233.o.
Két fiatal magyar festő kiállitása Párizsban.

R é t i István festő

M Ű V É S Z E T
I.évf. 1902.
365-366.
"L'arte e la critica"

Réti István festő

Magyar Müvészet 1925.48-51.o.
A velencei magyar kiállitás.

Réti István festő

Magyar Müvészet 1925.56.o.
/e.e./: A Szinyei Merse Pál-Társaság
Barátainak Köre

Réti István festő, 1872 -

Művészet, 1931. 25-26 sz.
565. l.

Gulyás Károly: Marosvásárhely képtára

Réti István festő

Magyar Csillag, 1942 II. évf.

6. sz. 339-346 l. Petrovics Elek:

Ferenczy károlyról.

Önálló táblakép

Réti István: Akttanulmány

Pesti Napló, 74 éf. 1923 XII. 25

Réti festö.

ARS UNA.1923/24.II.évf.2o3.l.

Réti

ARS UNA. 1923/24. II. évf. 194/97. 1.

Réti István műkritikus.

Atheneum. 1933. XIX, 29-80.

Réti István festö.

ARS UNA.1923/24.12.1.

Táblakép. Est. Réti István

Magyar Müvészet 1925. 433-435. o.
Kiállitások.

Művészetelmélet.

A művészet és a természet, irta

Réti István.

Atheneum. 1933. XIX. 79/80.

Művészi oktatás

Nouvelle Revue de Hongrie

1943. XXXVI. a. LXVIII. t. 173-175. l.

Réti István. (Oltványi Imre).

Festészet — XIX. s.v./XX. s.e. - Önálló táblakép

Réti István „Nagybányai utca éjjel"

Revue de Hongrie, 1908.

I. ann. 111 - 120. l.

M.I.É.N.K. Kiállítás a Nemzeti Salonban.

önálló táblalép, Réti István
„Bohémek karácsonya i de-
genben" c. kép

Mat. Szemle, 1894. 110.- 119.o.

p.: Képk: cúlitásunk... etc.

Festészet XIX./XX. sz. – Önálló táblaképp.

Réti István: „Golgota"

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. t. 503–504. l.

Bibliai képek a Művészházban.

Réti István, festő

Kat. Szemle, 1894. 110.- 119. o.

p.: Képkiállitásunk... etc.

Réti István festő

Népszava 1920. nov. 6. 5. o.

A „Kéve" 12. kiállítása

Réti István, festő

Pásztortűz, 1928. 23 sz.
546. l.

Magyar kultúrkiórúha.

Rossi

Pester Lloyd, 1867
XIV. évf. 240.sz. 5.old.

Stern F. pozsonyi gyémántmüves
a pesti Frohner hotelben

Réti István festő

Pesti Hirlap. 1932. máj. 12.12

Ujabb mérőszpor

Réti István festő

Magyar Művészet, 1926

305-316.o.
Réti István: A harmincz éves Mann bánya I.

Réti István festő

Művészet, 1922. II. 40.–44. o.

Rónaffy Dezső: Emlékezés Ferenczyre és Nagybányára.

Réti István festő

Műbarát, 1922. II. 22-o.

A Nemzeti Szalon Réti Tárlata,

Réti István festő

Művészet, 1922. II. 193–198 l.

214–225. o. Réti István: Naplóinge

Réti István festő

Művészet, 1921. I. 322-323

Művészeti hírek.

Péti István, festő

Pásztortűz, 1931. 25 sz.

565. l.

Gulyás Károly: Marosvásárhely nyíl'ára.

Építészet elmélet.

Tér és Forma. Kó. 6. 1932. 271 l.

Hogyan vélekedik Petrovácz Gyula orszag. kép v. törvhat. tag a tervező magán építészről.

Réti István, festő, tanár

Pásztortűz, 1931. 10 sz.

250. f.

Szopos Sándor: Az élet, érdekel csupán

Réti István festőművész, 1872-

Pásztortűz, 1931. 10 sz.

250 l.

Szopos Sándor: Az élet érdekel szupán

Réthy István, festő

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. k. 782-784. l.

Impressionista iskola.

Réti István

festő

Revue de Hongrie

1910. III. a. V. f. 503-504. l.

Bibliai képek a Művészházban.

Réti István festő (1872–)

Nouvelle Revue de Hongrie, 1941.
XXXIV. année, LXV. Tome,
169–175 l.

Farkas Zoltán: Magyar festők Párisban.

Réti István

festő

Nouvelle Revue de Hongrie

1943. XXXVI. a. LXVIII. I. 173-175. l.

Réti István (Oltványi Imre)

Réti: István, festő, 1872 -

Pásetortüz, 1931. 25-26 sz.

565. l.

Gulyás Károly: Marosvásárhely képtára

Réti István, festőművész, tanár

Pásztortűz, 1926. 11 sz.

254. l.

Kohlay Béla: A nagybányai művésztelep.

Réti István, festő

Pásztortűz, 1927. 1 sz
22. l.

Szoholay Béla: A nagybányai műviz
telep.

Réti, festőművész, tanár

Pásztortűz, 1927. 1 sz.
22. l.

Szokolay Béla: A nagybányai művész telep.

Réti, festő-művész, tanár

Pásztortűz, 1927. 2 sz.

47. l.

Szabó Mária: Az Ember festője

Réti, festőművész

Pásztortűz, 1927. 4 sz.
96. l.

Szokolay Béla: Magyar táglúgs és zsánerkúgs
kiállítás a műcsarnokban

Ricti István, festő

Pásztortűz, 1927. 18 sz.

424. l.

Jakab Géza: A nagybányai mester ünnepére

Réti István festőtanár

Pásztortűz, 1927. 22 sz.

514. l.

Bilkey Dezső dr.: Rátz Péter képei között

Réti festőművész

Pásztortűz, 1927. 12 sz.
287. l.
Say: Székely fiatalok kiállítása.

Réti István, festő

Pásztortűz, 1927. 18 sz.
431. l.

Szilagyi Dezső dr.: gróf Teleki Ralf a nagybányai festőművész

Réti István, festő

Budapesti Szemle, 1904. CXVII.

131. – 136. l. — Meller Simon: A

Téli Tárlat.

Réti István festő

Budapesti Szemle, 1900.

CI. 453.–464. l. Éber László: a

képzőmüv. Társ. téli tárlata.

Réti István festő.

Katol.Szemle.1918.133-34.l.

Réti István festő

Budapesti Szemle CCLII. 1939. 228-237. Petrovics Elek: Hat év magyar festészetéhez

Réti István festő

Magyar Müvészet 1926.1-2.o.
Lyka Károly: A Szinyei Merse Pál Társaság kiállitása.

Réti István festő

Magyar Müvészet 1925.433-435.o.
Kiállitások.

Réti István

festő

Revue de Hongrie

1910. III. ann. V. f. 503–504 l.

Bibliai képek a Művészházban.

Réti István, festő

Revue de Hongrie, 1908.

I. année, 111 – 120. l.

M. I. É. N. K. kiállítás a Nemzeti Szalonban.

R é t i István festő:

"Interieur"

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
26.
Illusztráció: 12.

~~Műnézők, XX. 17.~~

Réti István festő (1872 –

Hungarian Quarterly, 1940.

Vol. VI. No. 4. 727–733 o.

Farkas Zoltán: Nagybánya, a magyar Barbizon

Réti István festö.

Mibarát.1922.II.193/98.214-225.l.

Réti István festö.

Mibarát.1923.III.23.1.

Réti István festő

Pesti Hirlap. 1926. jul. 27. 13

A spontanéri művésztelep első kiállításának megnyitása

Réti István festö.

Műbarát. 1921. I. 322-23. l.

Réti István festő

Pesti Hirlap. 1923. márc. 18. 7

k. k. h. a művésznőwenbékek kiállítása

Réti István festő

Pesti Hírlap. 1923. márc. 25. 8

K. K. L. a Kéve kiváltása

Réti István festő

Pesti Hirlap. 1923. szept. 16. 5

a képzőművészek Egyesülete a képzőművészeti Főiskola rektora és tanárai ellen

Réti István festő

Pesti Hirlap. 1920. okt. 3. 4

k. k. L. a „Kéve" XII-ik kiállítása...

Réti István

Művészet, IV., 1905. 217-226.

Malonyay Dezső: Grünwald Béla

Réti István festő

Magyar Művészet, 1926

365-384.o.

Réti István: A harminc éves Magyarország. II. közlemény.

Réti István festő

Magyar Művészet, 1926

364.0.,
kiállítások.

Réti István festő

Pesti Hírlap. 1922. jan. 6.6

K. k. d. Réti kiállítása a Szalonban

Réti István.

Művészet.1905.III.406.l.

Réthy Istvánt
testő

Bóni Ujsag
1924 szept. 4. 7. l.

Réti István.

8 órai Ujság.
1931. IV. 10., 4.
(:Kritika:)

Réti István

Ybl E: Réti István K

„Kenyérszelő" – képei.

Művészet Ért. 1958.

VII. 1. Sz.

51–53.

Képezzel

Réti István

K

Glatz Oszkár és Réti István kincverese. Itta Sz. T. Kéve könyve V. k.

(Művészet 1914. 284. l.)

Réti István

Thorma K

RÉTI ISTVÁN: CSALÁDI INTERIEUR. 1909

Stoll Károly úr tulajdona

Gerő Ödön. A magyar népéletkép.
Magyar Műveszet 1927. 25 l.

Részlet a Képzőművészeti Főiskola kiállításáról Wachter Klára felv.

rajz — úgy látszott — mintha jóval kevesebb szerepet játszott volna, mint a szín. Ez a felfogás persze természetes visszahatás volt az egykori akadémizmus túlzottan grafikus jellegű tárgyszemléletével szemben, de mihamarább rá kellett jönnünk, hogy az igazán jó impresszionista alkotások látszólag laza rajzstruktúrája mögött ugyancsak hatalmas rajztudás rejtőzik.

Igen gondos rajztanítás nélkül nem is lehet az ifjúságot a képzőművészetre előkészíteni. Hogy ezt a rajztanítást főiskolánk mai tanítása milyen kiterjedt mértékben nyujtja, azt a növendékek tanulmányai pompásan igazolták. Akármelyik tanárnak tanítványait figyeltük meg, *Réti* Istvánét, *Glatz* Oszkárét, *Benkhard* Ágostét, *Rudnay* Gyuláét, *Kandó* Lászlóét, *Pilch* Dezsőét, *Sidló* Ferencét, *Kisfaludi-Strobl* Zsigmondét vagy *Szentgyörgyi* Istvánét, minden esetben feltűnő volt a rajztanításra fordított nagy szorgalom és gondosság. Az eredmények között egészen kiváló naturalista tanulmányokat élvezhettünk, amelyek hasonló európai intézmények teljesítményeivel diadalmasan veszik fel a versenyt.

Meggyőződésünk az, hogy elsősorban is ezen a kitünő rajzoktatáson nyugszik főiskolánk sikere. De természetesen nem hanyagolja el a többi elengedhetetlen oktatást sem. Általános szellemi műveltséget is iparkodik tanítványainak nyujtani, de nem kevésbbé oktatja a különleges művészeti ismereteket, a műtörténetet, a festés és grafika technikáit, az építészet elemeit, sőt iparművészeti vonatkozásokra is kiterjed és csak mindezek eredményeként állhatott elő az a magas színvonal, mely az önállóbb alkotásokban és a tanulmányokban egyaránt felismerhető volt.

A főiskola teljesítményeinek láttára tehát okvetlenül felmerül a szervezet és a tanítási rendszer jóságának kérdése is, annál is inkább, mert újabban kétféle oldalról, kétféle szempontból is kifogások hangzottak el a főiskola ellen. Mindkét fél megegyezett abban, hogy a mai tanítás kettéválasztását javasolta. Az egyik törekvés, mely néhány kiváló művészünktől indult ki, a művészképzést szét akarta választani a rajztanárképzéstől és mesteriskolákat kívánt a művésznövendékek részére egy-egy kiváló művészegyéniség vezetése alatt. A másik fél szintén erre törekszik, meghagyná az egységes művészoktatást, de mégis különválasztaná a rajztanároktatástól.

Bármelyik terv megvalósítása káros volna. A mesteriskolákra bontás céltalan. Kialakult művészetet tanítani nem lehet — erre Courbet annak idején pompás gúnnyal mutatott rá, az ilyen oktatás epigonokat nevel, amire Benczur

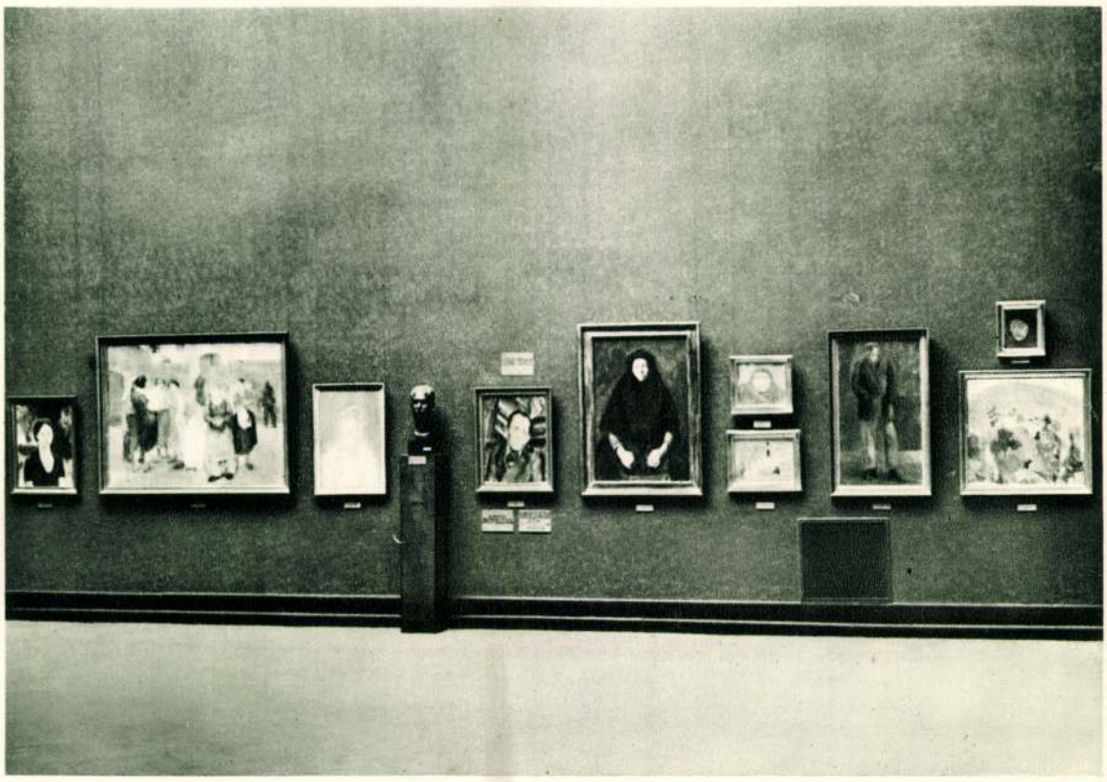

Részlet a Képzőművészeti Főiskola kiállításáról Wachter Klára felv.

Részlet a Képzőművészeti Főiskola kiállításáról Wachter Klára felv.

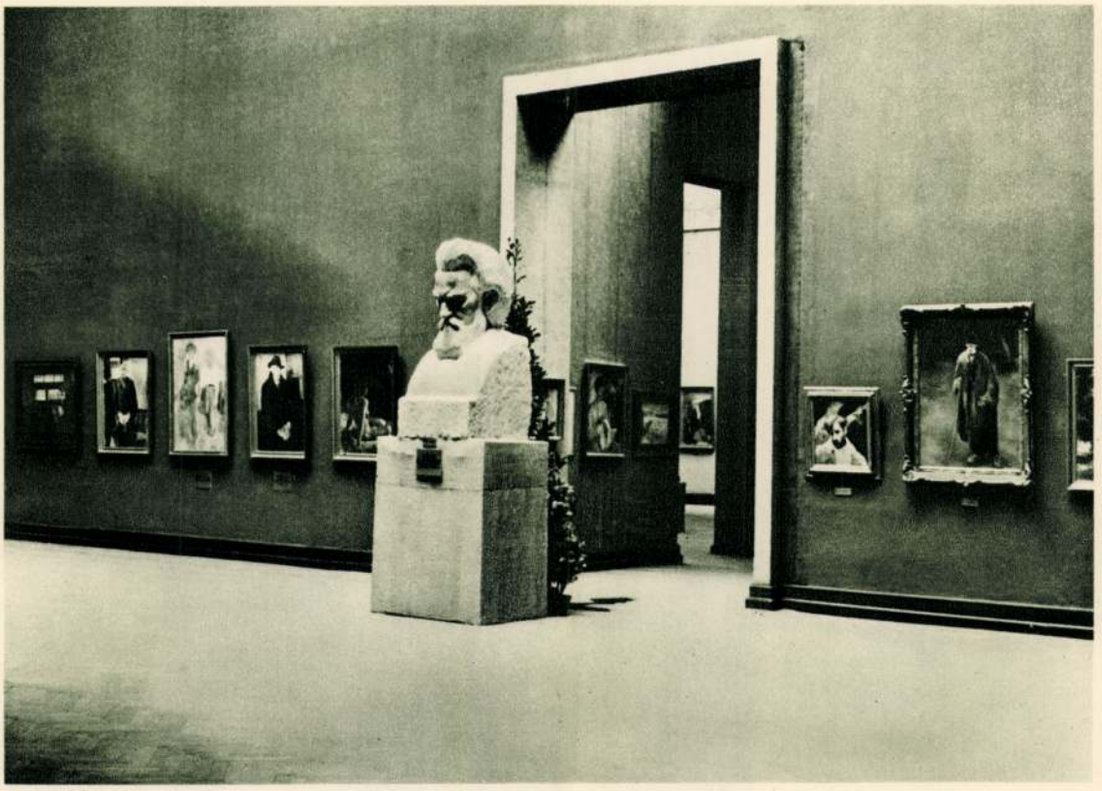

Részlet a Képzőművészeti Főiskola kiállításáról Wachter Klára felv.

Részlet a Képzőművészeti Főiskola kiállításáról Wachter Klára felv.

Réti István

K

Részlet a Képzőművészeti Főiskola kiállításáról Wachter Klára felv.

mesteriskolája elég bizonyságot szolgáltatott. Nem szerencsésebb a másik terv sem, amire a főiskola multja döntő bizonyítékokat nyujtott. Kétféle művészettel foglalkozó tábort neveltek, mert hiszen a rajztanári pályára lépők is művészettel foglalkoznak, bár szerényebb expanzióval, mint a művészek, és ez a két tábor a multban gyakran élesen szembefordult egymással. A rajztanárságban maradi, a művészet állandó megújhodásával és átalakulásával ellenkező hajlandóságok fejlődtek ki, ami nagyon káros eredményeket szült. A vidék művészeti kultúrája, mely különben is hajlamos a vezető művészet lendületétől való visszamaradásra, lemaradt a jó művészet mellől, ami nem is volt csoda, ha rajztanárai ellenséges érzelmekkel távoztak az iskolából. Kétségtelenül az a megoldás volt helyes, melyet a Lyka-féle reformtervezet dolgozott ki. Alapvető tétele ennek az, *hogy az egész fiatalságot egységes művészeti előkészítésben kell részesíteni.* A Lyka-féle reformnak részletkérdéseit és megvalósítását aztán *Réti* István dolgozta ki, kettejük kongeniális elgondolásából és iparkodásából alakult ki véglegesen a mai főiskolai rendszer és tanulmányi rend, amelynek fényes eredményeiről ez a hatalmas kiállítás dokumentumszerűen számolt be.

Annyira meggyőző erővel, hogy mindazokban, akik elfogulatlanul tudnak látni és ítélni, a legteljesebb megelégedést, sőt lelkesedést ébresztette, de egyúttal azt a meggyőződést is, hogy a mai rendszeren bármelyik irányban is változtatni nem haladást, hanem ellenkezően visszaesést jelentene.

FARKAS ZOLTÁN

A Képzőművészeti Főiskola kiállítása.

MAGYAR MŰVESZET
1937

NE VÁRJON! őszi bevásárlásaival,

ezért meghivjuk nagyrabecsült vevőinket az igen olcsó árak mellett beérkezett cikkeink szives megtekintésére.

140 cm széles tartós, jóminőségü öltöny- vagy sötétkék iskolaszövet méterje P 4.90. 140 cm széles kitünő minőségü divatos férfiöltönyszövet nagy választékban, méterje P 6.90. 2 m hosszu kitünő kész lepedő drb-ja P 3.28. Jó minőségü tenniszflanell méterje 68 fill., kitünő pamutvászon, ágynemükanavász, angin, kékfestő méterje 79 fill. Divatmintás bársonyflanell méterje P 1.28.

Kapható:

SZÖVET- és TEXTILRAKTÁR

CSAK AZ UDVARBAN

Budapest, 32 KIRÁLY-UTCA 32 Sarokház

Postai rendeléseket 44 év óta lelkiismeretesen teljesitünk.

NAPI HIREK

A Pesti Hirlap legközelebbi száma Nagyboldogasszony keddi ünnepe után csütörtökön reggel jelenik meg, a rendes időben.

Hazatérő kincsek

Mint hét vármegyére szóló, részeg, vad dorbézolásra a nagytakaritás, ugy következik a spanyol polgárháboru több mint két esztendeig tartott vértivornyája után a rendcsinálás komoly munkája. A rettentő harcokban feldult, megviselt ország bekötözi sebeit, eltakaritja a háza táján felgyült erkölcsi szemetet, azon van, hogy eltüntesse a szörnyü pusztitás nyomait, helyreállitsa, amennyire lehet, a sok elszenvedett veszteséget.

Az irtózatos testvérharcban alulmaradt köztársaságiak, amig a spanyol föld egy részén uralmuk tartott, rengeteg nemzeti értéket szállitottak külföldre: az állampénztár és az állami gyüjtemények kincseit. Alkalmasint azért, hogy végszükség esetén valamilyen uton-módon piacra dobják, pénzzé tegyék, pénzzé, amivel a kétségbeesett ellenállás költségeit fedezhetik, elodázhatják a biztos vereséget. Bizonyára sok el is herdálódott ezekből az értékekből. Ami megmaradt, most vándorol hazafelé.

Sürün érkeznek hiradások ezekről a kincsvándorlásokról. Most is elindult a francia partokról egy nagy spanyol tehergőzös haza, Bilbaóba. Tele aranyruddal. A győztes nemzeti forradalom vezérei ismét birtokba vették az ország aranyát s hozzáláthatnak a pénzrendszer megszilárditásához, a lábbadozó Spanyolhon anyagi erejének fellendítéséhez.

Genfből pedig egy tizennégy kocsiból álló különvonat indult el Barcelonába, megrakodva több mint ötszáz hatalmas ládával. Ezek a ládák mütárgyakat rejtenek, képeket, szobrokat, az évezredes ibériai művészet csodált remekeit. Éveken át üresen ásitott helyük a muzeumokban, ahonnét „hivatalos" fosztogatók eltávolitották őket. Most mennek vissza a kényszerü emigrációból, raktárak mélyéből, betonpincék sötétségéből, hogy otthon, a maguk méltó környezetében szolgálják ismét az örök és elpusztithatatlan szépségáhitatot.

Ezeket a hajókat, ezeket a vonatokat a nyugalomra vágyó emberiség csöndes áldása kiséri. Járjanak szerencsével. Ők a béke argonautái. Lázas, izgága korunkban a legkevésbé nyugtalanitó vándorok.

Liktor.

— **A hercegprimás befejezte nyári pihenőjét.** Dr. *Serédi Jusztinián* hercegprimás arról a primási birtokról, ahol nyári pihenőjét töltötte, hétfőn visszatért székhelyére, Esztergomba. A biboros egyházfejedelem, aki előtt mingyárt megérkezése után zenés és fáklyás felvonulásban tisztelegtek Bart, Bény, Kéménd, Kőhidgyarmat és Zsigárd községek népviseleti küldöttségei a dorogi bányász-zenekar, a leventezenekar és a levente-diszszakasz kiséretében, kedden, Nagyboldogasszony ünnepén, amely az esztergomi bazilika bucsuja, délelőtt 10 órakor ünnepélyes főpapi szentmisét pontifikál az esztergomi főszékesegyházban és utána szentbeszédet mond, amelyet a primási mise egyházi zenéjével a rádió is közvetiteni fog.

— **Vidos Elek nyug. rendőrfőparancsnok balesete.** Hétfőn délután a Baross-téren a Keleti pályaudvar előtt egy villamos elütötte *Vidos Elek* nyug. rendőrfőparancsnokot, amint a fiumeiuti lakása felé igyekezett. A mentők *Vidos Eleket* a Bakay-klinikára szállitották. Ott megállapitották, hogy sérülései nem sulyosak.

— **Orvosi kinevezések.** Dr. Karafiáth Jenő titkos tanácsos, főpolgármester a székesfőváros közkórházainál üresedésben lévő segédorvosi állásokra dr. *Joós Elemért*, dr. *Szabó Pál Józsefet* és dr. *Takáts László* orvosokat nevezte ki.

— **Vitéz Bonczos Miklós vidéki körutja.** Vitéz Bonczos Miklós belügyminisztériumi államtitkár hétfőn, vidéki körutja során, ellátogatott *Békéscsabára*, *Gyulára* és *Hódmezővásárhelyre*. Békéscsabán vitéz *Jánossy Gyula* polgármesterrel tanácskozott a város szociális kérdéseiről, Hódmezővásárhelyen felkereste vitéz *Endrey Béla* polgármestert és mind a három városban számos közintézményt tekintett meg és tájékozódott a hivatalok ügymenete felől. Este Szeged felé folytatta utját.

— **Kitüntetések.** A kormányzó dr. Magasi *Magassy Dénes* igazságügyminisztériumi államtitkárnak — nyugalomba helyezése alkalmából — sok évi hü és buzgó szolgálatának elismeréseül a Magyar Érdemrend középkeresztjéhez a csillagot; kiváló és buzgó szolgálatuk elismeréseül dr. *Fattinger Sándor* pénzügyminisztériumi miniszteri osztályfőnök, dohányjövedéki központi igazgatónak, dr. *Hirsch Nándor* és *Frimmel Gyula* pénzügyminisztériumi miniszteri tanácsosoknak, *Glatz Oszkár* és *Réti István* festőművészeknek, a Képzőművészeti Főiskola nyugalmazott rendes tanárainak a művészeti oktatás terén szerzett érdemeik elismeréseül a Magyar Érdemrend középkeresztjét; *Gyenes Lajos* festőművésznek, a Magyar Képzőművészek Országos Szövetsége igazgatójának, a képzőművészek szociális és gazdasági ügyeinek szolgálatában hosszu idő óta teljesitett értékes munkássága elismeréseül a kormányfőtanácsosi cimet adományozta. A kormányzó megengedte, hogy *Tersztyánszky Ákos* c. államtitkárnak, a posta vezérigazgatójának, nyugalombavonulása alkalmából három évtizedet meghaladó időn át kiváló szaktudással és példás lelkiismeretességgel kifejtett értékes és eredményes munkásságáért teljes elismerését; dr. *Csulak Elemér* miniszteri tanácsosnak, dr. *Büsch Viktor* miniszteri osztálytanácsosnak, *Bosnyák Lajos*, *Láncz József* és dr. *Keresztessy Ernő* miniszteri osztálytanácsosi cimmel és jelleggel felruházott miniszteri titkároknak, valamint dr. *Bolgár Emil* pénzügyi titkárnak és dr. *Rényi Béla* pénzügyi segédtitkárnak fáradhatatlan és értékes szolgálatukért elismerését tudtul adják; dr. *Tarján Béla* szegedi közjegyzőnek a közjegyzői pályán több mint három évtizeden át kifejtett eredményes működéseért és dr. *Hübner Emil* ceglédi ügyvéd, vármegyei tb. főügyésznek közhasznu érdemes tevékenysége elismeréseül a kormányfőtanácsosi, *Knobloch Ferencnek*, a Kisbéri Takarékpénztár Rt. vezérigazgatójának pedig közhasznu érdemes tevékenysége elismeréseül a kormánytanácsosi cimet adományozta.

— **„Magyarország iparositására a mai helyzetben nagyobb szükség van, mint valaha."** A Belgrádban megjelenő *Vreme* hosszabb cikkben foglalkozik Magyarország helyzetével az iparositás szempontjából. A cikk részletesen ismerteti azt a három legfontosabb kérdést, amely szerinte a magyar ipar fejlődésével szoros kapcsolatban áll és pedig: *1. az agrárreformot; 2. az ipari tőkeképződést és 3. az ipari munkásság helyzetét.* A cikk végeredményben arra a megállapitásra jut, hogy *Magyarország iparositására a mai helyzetben még inkább szükség van, mint valaha.*

— **Eltüntek az Atlanti-óceánon a „repülő bolondok".** Londonból jelentik: Még mindig semmi hir sem érkezett *Alex Loes* és *Dix Deckers* amerikai pilótákról, akik pénteken régi szerkezetü repülőgépen az ujskóciai Saint Petersből elindultak, hogy átrepüljék az Atlanti-óceánt. A két pilóta felszállása óta *több mint ötven óra telt el*, a gép benzinkészlete pedig *legfölebb 25 órára volt elegendő*. Azt remélik mégis, hogy a két „repülő bolond"-ot *valamelyik tengerjáró hajó vette fedélzetére, vagy pedig sikerült nekik Észak-Irország elhagyatott vidékén leszállaniok.*

— **Egy ezredes halálos vadászszerencsétlensége.** Nagykanizsáról jelentik: Bremzer Gusztáv ezredes, akit csak nemrégen helyeztek át *Nagykanizsáról Pécsre, Balatonfenyvesen* nyaralt családjával. Amig a családja a *Balatonban* fürdött, *Bremzer* vadászni indult. Utközben fegyvere eddig meg nem állapitott ok miatt *elsült* és oly sulyosan megsebesitette az ezredest, hogy már nem lehetett rajta segiteni és rövidesen *meghalt*. Holttestét *Nagykanizsára* szállitják és ott temetik el.

— **Magyarbarát belgiumi paptanár Budapesten.** Legutóbb Budapestre érkezett főtisztelendő *Ghesquiere Arnold* tanár és szerkesztő *Regőczy István* magyar lelkészíró kiséretében. Ghesquiere a leglelkesebb magyarbarátok sorába tartozik. A latin nyelv és a francia nyelv tanára, több lapot szerkeszt és nagy befolyása van a belga katolikus sajtóra. A Hollandliában megjelenő holland nyelvü magyar ujság, a „Hongaorische Courant" belga főmunkatársa. Sok magyar gyermek lótevője, kissé beszél is magyarul.

— **A Makovetz Gyula-sakkemlékverseny.** A Makovetz Gyula-sakkemlékverseny ötödik fordulóján három játszma fejeződött be és három függőben maradt ötórai küzdelem után is. A dr. *Balogh—Szabó* spanyol játszmában Szabó vezérszárnyi tulsulyba került és győzött. *Füstér* nagy anyagi tulsulyával nyert *Krumpholcz* ellen, mig *Kovách* erős királyszárnyi támadással győzte le dr. *Lászlót*. A *Szily—Barcza* közti bástyavégjáték *Barczára* kedvezőbb állásban maradt függőben, mig egyenlő állásban szakadt meg a *Réthy—Sebestyén* és a *Soóky—Sz. Tóth* játszma. A versenyzők állása az ötödik forduló után: Szabó 5, Füstér 3½, Barcza, Szily 3 (1), Sebestyén 2½ (1). Sz. Tóth 2 (1), Kovách 2, Réthy, Soóky 1½, dr. Balogh 1, dr. László ½. A versenyt a Saskörben (Vámház-körut 4.) játsszák este hétórai kezdettel.

— **Judik József előadása.** Sopronból jelentik: A Nyári Egyetemen *Judik József*, a Magyar Nemzeti Bank igazgatója, a milliárdos beruházási programmal, a termelőerők észszerü kihasználásának szükségességével foglalkozott és szembeszállt azzal az egyoldalu felfogással, hogy a közjólét emelésére a közmunkák a legalkalmasabbak.

— **Kiutasitották Németországból a berlini zeneakadémia lengyel származásu tanárát.** Berlinből jelenti a Lengyel Távirati Iroda: *Sienkiewicz Sándort*, a berlini zeneakadémia lengyelszármazásu tanárát, kiutasitották Németországból.

— **A kispesti frontharcosok ünnepélyes diszőrsége az Ereklyés Országzászlónál.** Sokszáz idegen és külföldi magyar jelenlétében tartottak diszőrséget a kispesti frontharcosok vasárnap az Ereklyés Országzászló előtt. A frontharcosok *Gecső Gyula* e. e. főhadnagy, frontharcos városi képviselő parancsnokságával vonultak fel. A szürke taxisok zenekara a Himnuszt és a Hiszekegyet játszotta, majd megkezdődött a térzene. Ennek befejeztével a zenekar hangjai mellett a diszszázad diszmenetben elvonult az Országzászló és a köré gyülekezett előkelőségek előtt.

Hunyadi-só gyors és enyhe,

Ezt használd, ha gyomrod renyhe

Hunyadi János természetes forrássó a 75 éve bevált keserüviz ujszerü párlata. Boritékja csak 16 fillér, ize sós — **nem keserü!**

Nagyboldogasszony

Ezt a napot, amely a Boldogasszony mennybemenetelének ünnepe, valahogy mindig az anyák ünnepének éreztem. Talán mert annak az Édesanyának dicsőségét hirdeti, aki aranycsillagos kék köntösében ott áll élet és halál felett a mennyekben, imádkozva érettünk, bünösökért, akiket ugy szeret, mint anya gyermekeit. Talán azért is fonódott össze bennem e napnak vallásos jelentése az anyaság dicsőségével, mert ezen a napon születtem . . .

Mindig arra kellett gondolnom Nagyboldogasszony napján, hogy a földi anya menynyire osztozik annak az Anyának sorsában, aki odafenn, tul a csillagokon, immár csak szeliden mosolyogni tud és imádkozni érettünk, bűnös gyermekeiért. Van-e közöttünk egy is, aki valaha ne vétett volna az édesanyja ellen, de van-e közöttünk egy is, akinek vétkét meg nem bocsátotta az anyai szív? Van-e közöttünk egy is, akinek bűnét magára nem vette az édesanyja, akiért ne imádkozott volna éjjel és nappal, hét tőrrel átszurt szivében is a megértés, megbocsátás szelid mosolyával? És van-e közöttünk egy is, akinek édesanyja, ha immár odafenn él, halálon és életen tul, az Ur közelségében, — van-e közöttünk egy is, aki ne érezné, hinné, tudná, hogy a mennyekbe költözött lélek most sem szünik meg vigyázni reá, imádkozni érte és remegni tévelygő életéért, amelynek bűneit, botlásait onnan felülről is megbocsátón nézik az anyai szemek? A Szűzanya mennybemenetelének napján arra gondolok, hogy az anyaság szépségében és szenvedéseiben, földi kálváriájában és mennyei megdicsőülésében minden asszony a Nagyboldogasszonytól kapja a megértés, megbocsátás és a végtelen szeretet erejét, a Nagyboldogasszony glóriájából hull egy-egy fényes sugár annyi földi anya homlokára és az Ő kék köntöse burkolja be őket szeliden, odafönn a csillagos végtelenségen tul . . . (—thy.)

— **Vitéz Szabó Sándor ny. altábornagy éles hangon utasitja vissza a Rongyos Gárda megtámadását.** A Miskolcon megjelenő „Magyar Jövő"-ben vitéz *Szabó Sándor* ny. altábornagy éleshangu cikkben foglalkozik a *Rongyos Gárdát* ért támadással. „Mi fajmagyarok — irja többek között — el sem tudjuk képzelni azt a lehetőséget, hogy valaha is lengyel barátaink ellen kellene harcolnunk, mert surlódási felületek nem voltak és nem is lesznek. Másrészt természetszerüleg minden pillanatban készen állunk arra, hogy ha szükséges, ugy élet-halálharcot vivjunk bármely olyan állam- vagy népközösséggel szemben, amely *a magyar állam és a magyar nép erkölcsi vagy anyagi függetlenségét próbálná érinteni.* Nem tudom, hogy kormányzatunk meddig szándékozik még türni a magyar önérzet büntetlen sértegetését, de az elkeseredett magyar társadalom *egy percig sem várhat tovább a politikai pártokon felül álló szervezkedés megindításával* és minden magyarokat ért sérelem azonnali alapos megtorlásával. A beszédekből elég volt. Az ugynevezett Rongyos Gárdát állitólag denunciálták és durva sértéssel illették. Ha ez a szörnyü cselekedet valónak bizonyul, a Rongyos Gárda majd szerez magának kellő elégtételt." A cikk igy végződik: „Nem merem el se hinni, hogy a külföldiekkel ellentétben lehetnének magyar állampolgárok, akik magyar önzetlenséget és a magyar önfeláldozási készséget jelképező Rongyos Gárdánk bármely kategóriáját sértegetni mernék, mert ezek a gárdák lehettek rongyosak, de az őket sértegetők vagy rágalmazók — akár külföldiek, de belföldiek még inkább — velük összehasonlitva csak rongyok lehetnének, de nem is az ő rongyaik, hanem csak idegeneké."

— **Házasság.** *Névay Ilonka* zongoraművésznő és dr. *Molnár Károly* augusztus hó 17-én délelőtt féltizenkét órakor a Rákóczi-kollégium kápolnájában házasságot kötnek.

Dr. felsőeőri *Miklós Imre* ügyvéd (Monor) és *Kungler Lenke* (Győr—St. Albans, New York) augusztus 14-én délután 6 órakor tartották esküvőjüket Győrben a református templomban. (Külön értesités helyett.)

Bossányi Ilonka és *Véghelyi Béla* augusztus hó 16-án este ½7 órakor tartják esküvőjüket a Szent Imre herceg-uti ciszterci plébániatemplomban.

Zsimka Izabella és dr. *Simon József* Máv. fogalmazó, emléklapos honvédhadnagy, a mai napon déli ½1 órakor tartják esküvőjüket a veresegyházi róm. kat. plébániatemplomban.

Bakosi Bak Berta és *Esztegár Gyula* ma délután ½6 órakor tartják esküvőjüket a Bakáts-téri plébániatemplomban.

Dr. *Végh György* és *Drbál Ilonka* házasságot kötöttek. (Minden külön értesités helyett.)

Sugár Rózsi és *Müller Miklós* a mai napon házasságot kötnek.

Bartók Ibolya és *Berger László* házasságot kötöttek. (Minden külön értesités helyett.)

Hogyan született meg Danzig Szabad Állam?

Irta Nagy Emil

Izgalmas várakozással figyeli az egész civilizált világ, hogy mi fog történni a közeli hetekben, vagy napokban *Danzig Szabad Államban*, mert ugy akarta a csodálatos *Végzet*, hogy ennek az alig kétezer négyzetkilométer területü, kötött szuverénitásu, kikötőváros-országnak a magatartásán fordul meg ma egész Európa jövendő sorsa.

Ebben a világraszóló drámai helyzetben nem lesz talán érdektelen annak őszinte és tárgyilagos feltárása, hogy voltaképen mi módon is született meg ez a kis Szabad Állam Keletporoszország testéből, anélkül, hogy a békekonferencián államjogilag Lengyelországhoz csatoltatott volna.

A danzigi szabad állam létesülésének izgalmas fordulatokban gazdag története Washingtonból indult el, 1918. január 8-án, amikor a világháboru véres tobzódása közben Wilson, a volt amerikai elnök, aki akkor kezében tartotta az európai nemzetek sorsának mérlegét, a Kongresszuson előadta az ő világhires 14 pontját, amik közül a 13-ik pont szószerint igy hangzott:

— *„Kell létesiteni egy független lengyel államot, amelyik magában foglalja mindazokat a területeket, amelyeken vitatlanul lengyelek laknak, szabad és biztos kijárással a tengerhez."*

Ennek a wilsoni szózatnak hatása alatt megalakult a *Lengyel Nemzeti Bizottság*, azt a feladatot tüzvén ki maga elé, hogy mennél hatalmasabb, mennél szebb és mennél gazdagabb uj birodalmat teremtenek régi nemzeti dicsőségük ujból felépitendő romjaiból.

A bizottság hatalmas történeti és néprajzi anyagot gyüjtött, ezeket ellátta megfelelő térképekkel, s igy fogott hozzá nagyszabásu és lelkes propagandamunkájához, főleg Amerikában és Franciaországban.

Némely lengyel tényezők Keletporoszország ellen irányuló területi követeléseikkel tulmessze is mentek, de abban a tekintetben tökéletesen egyhangu volt az egész lengyel nemzeti közvélemény, hogy a Visztulának, amelyet lengyel nemzeti folyónak neveztek, véges-végig, ki egészen a tengerbe ömléséig, lengyel földön kell folynia, s azonkivül széles és szabad szárazföldi kijárást is követeltek a tengerhez, mint a virágzónak induló hatalmas uj birodalom nélkülözhetetlen szükségességét, *s abban a kivánságban is egyhangu volt az egész lengyel közvélemény, hogy Danzig Lengyelországhoz csatoltassék, mint az uj birodalom tengeri kikötővárosa.*

Ezek a lengyel törekvések különösen nagy visszhangra találtak Franciaországban. *Pichon* külügyminiszter ennek ily módon adott kifejezést:

— Lengyelország legyen *erős és nagy, igen nagy* (forte et grande, très grande).

Ebben a franciákat nemcsak érzelmi szempontok vezették, hanem az a félelem, hogy a lezüllött Oroszország rovására Németország később hatalmi terjeszkedési politikát követhet és ezért akartak egy minél hatalmasabb Lengyelországot iktatni a két nagy birodalom közé. Ezt a francia szempontot megerősitette Lansing amerikai államtitkár is, aki már 1918. szeptember 21-iki emlékiratában kifejtette egy nagy lengyel birodalom felállitásának szükségességét a franciákkal egyező szempontból, s már ott kifejezetten követelte Danzigot mint kikötővárost Lengyelország számára.

Wilson kezdetben nem akart ilyen messze menni, hisz Danzig vitatlanul teljesen német város, már pedig akkor ő még mereven a néprajzi elven állott, amint azt a fentebb idézett 13. pont is mutatja. Wilson csak annyit akart, hogy a Visztula nemzetközi semleges folyónak nyilvánittassék, mint a Duna, Danzigban felállitandó lengyel kikötővel.

De a kitünő lengyel propagandának sikerült egészen megnyernie maga számára dr. R. H. Lord amerikai professzort, Wilson bizalmas tanácsadóját, aki a lengyel követelések fanatikus harcosa lett. Az ő befolyására, de a párisi közvetlen hatások sulya alatt is, Wilson a békekonferencián a lengyel kivánságot tette magáévá Danzigot illetőleg is.

Dr KÁLLAY TAMÁS

ez év november elején elsőrendü **műtárgyakból és régiségekből**

aukciót rendez.

Ezen nyilvános árverésre felvesz egyes tárgyakat, hagyatékokat, lakásberendezéseket is. A tárgyak felvétele IV., Párisi-u. 1., minden kedden és pénteken 11—1-ig. Tárgyakra megállapodásszerinti előleg felvehető. Telefon 18—16—58.

mint moha a követ– úgy lepi be fogát a FOGKŐ

...kemény rétege. A fogkő anyaga előbb-utóbb tönkreteszi a legerősebb, egészséges fogat is. Használjunk naponta kétszer KALODONT fogkrémet — KALODONT szájvízzel!..

KALODONT

1919. január 5-én Pichon francia külügyminiszter felhivta a Lengyel Nemzeti Bizottságot, hogy a január 18-án tartandó teljes ülésre küldjön két megbizottat. Ebben a tényben már bent rejlett az uj lengyel birodalom fogalmának tényleges elismerése. *Dmovski*, a lengyel bizottság vezére január 29-én a Tizek bizottsága előtt nagy hatással és sikerrel adta elő a lengyel kivánságokat, természetesen ide értve Danzig teljes bekebelezését is Lengyelországba.

A lengyel ügy elintézésére kiküldték az ugynevezett *Területi Bizottságot*, amelynek *Cambon*, a jeles francia államférfiu lett az *elnöke*, s dr. *R. H. Lord*, a fanatikus lengyel barát az *előadója*. Ez a bizottság a helyszinen is tanulmányozta a kérdést.

Március 17-én döntött arról a Bizottság, hogy minő javaslatot terjesszenek a teljhatalmu Négyes Bizottság (Big Tour) elé, amelynek köztudomásulag tagjai voltak: Wilson, Clemenceau, Lloyd George és Orlando.

A bizottság kebelében elkeseredett vita folyt le, főleg Danzignak Lengyelországba való teljes bekebelezését illetőleg, de a végeredmény mégis az lett, hogy a Bizottság egyhangulag Danzig bekebelezése mellett foglalt állást.

Ezt a javaslatot Cambon március 19-én referálta a négy világhatalmu urnak.

Ekkor következett be azután az a meglepő fordulat, ami Danzig jövő sorsát hordozta méhében:

Lloyd George, aki addig bele se szólt a dologba, váratlanul, általános elképedésre, drámai erővel tört lándzsát amellett, hogy miután Danzig tökéletesen német város, erkölcsi lehetetlenség, hogy az bekebeleztessék Lengyelországba. Megfagyott a bizakodó mosoly a lengyelbarátok ajkán.

Megindult a nagyszabásu kapacitáció, hogy Lloyd George-ot más nézetre tereljék, de minden törekvés hiábavalónak bizonyult, Lloyd George hajthatatlan maradt, Paderevskinek, a másik lengyel kiküldöttnek, Lloyd George személyes barátjának könyörgése ellenére is. Március hónap hátralevő napjaiban Danzig volt a főtéma Párisban.

A francia lapok nekimentek Lloyd Georgenak, amire ő dühösen azzal válaszolt, hogy követelni fogja a konferenciának egy más semleges városba áttételét. A szinfalak mögött állandóan folyt az elkeseredett vita Danzigról, aminek végre is az lett az eredménye, hogy Wilson és Lloyd George *kompromisszumot* kötöttek, s igy született meg *Danzig Szabad Állam*. Eszerint a versaillesi békeszerződés 100. és következő pontjai értelmében, illetve az 1920 november 9-én megkötött párisi szerződés szerint az ujonnan megalakitandó *kikötőváros-állam* belügyileg szabad állam, önálló törvényhozással, 8 tagu kormányzó testülettel (Senatus), s nem része a Lengyel Birodalomnak, hanem a Népszövetség oltalma alá helyeztetik, ami a Danzigban székelő népszövetségi főbiztos állásában is kifejezésre jut, aki a lengyelek és a danzigi kormány között előálló minden vitában első fokon biráskodik, a végleges döntésre a Népszövetség tanácsa lévén illetékes. Az állami függetlenség az önálló pénzverési jogban is kifejezésre jut. Jogilag csak danzigi állampolgárok vannak, a lengyelek Danzigban idegen alattvalók.

Viszont Danzigra egyszersmindenkorra kötelező az egységes vámterület Lengyelországgal önálló vámkezeléssel, de a varsói fővámhivatal felügyelete alatt; a lengyel külügyminiszter képviseli Danzigot külpolitikai vonatkozásban, de emellett a Senatus mint államkormány vezetheti a külpolitikát. Danzig vasutait a lengyel államvasuti igazgatóság kezeli, van Danzigban külön lengyel postahivatal, a kikötőt közösen kezelik egy svájci elnökkel s Lengyelországnak joga van a kikötőben a Westerplattenen katonai őrséget tartania. a lengyel érdeket főkonzulárius képviseli Danzigban, amely nem lehet se katonai, se tengeri bázis, nem épithet erődítéseket, nem állithat elő területén hadianyagot, s alkotmányát a Népszövetség beleegyezése nélkül nem változtathatja meg.

*

Ilyen, eléggé cifra kompromisszumot kötöttek Danzigról Wilson és Lloyd George, amit a németek és lengyelek között a fentebb már emlitett 1920. november 9-iki párisi szerződés épitett ki részletesen.

*

Hamarosan kisült, hogy a felemás államalakulat nem néz áldásos jövő elé. Első perctől kezdve megindultak a villongások. A lengyelek nem adták fel a nemzeti reményt, hogy Danzig egyszer majd mégis csak be fog olvadni Lengyelországba, viszont a danzigi kormány és törvényhozás a teljes és korlátlan állami függetlenség felé törekedett.

Az ujabb eseményeket már ismeri minden ujságolvasó.

A katonai vonatkozásu ügyek illetékessége

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A honvédségen belül minden katonai parancsnokságnak és hatóságnak megvan a maga pontosan körülhatárolt hatásköre. A honvédelmi minisztériumban kizárólag azokat az ügyeket intézik, amelyek miniszteri illetékességet kivánnak.

Teljesen céltalan, felesleges költséget és időveszteséget okoz, továbbá az ügyek gyors elintézését is késlelteti az a sokszor követett s immár szokássá vált helytelen eljárás, hogy a honvédelmi miniszterhez olyan beadványokat, kérvényeket intéznek közvetlenül, amelyeknek érdemi elintézése az alsóbbfoku honvédhatóságok vagy parancsnokságok hatáskörébe tartozik.

Az ügynek jövőbeni gyors elintézése érdekében is felhivja a honvédelmi miniszter a figyelmet a következőkre:

*Minden katonai vonatkozásu ügyben elsősorban a területileg illetékes járási (városi, Budapesten a kerületi) katonai parancsnoksághoz, vagy a községi előljáróságh*oz *(jegyzőhöz) kell fordulni.* Az előadott ügyet ott vagy azonnal elintézik, vagy elintézésre előjegyzik, ha pedig nem tartozik hatáskörükbe, akkor felvilágositást és tanácsot adnak arra nézve, hogy a vonatkozó kérvényt vagy beadványt mely katonai parancsnoksághoz vagy hatósághoz kell cimezni és elintézés végett mely uton hová kell benyujtani, továbbá, hogy a kérvényhez milyen okmányokat kell mellékelni és ki által milyen záradékkal ellátni.

A jövőben a honvédelmi miniszterhez cimzett és oda akár közvetlenül megküldött, akár pártfogók utján eljuttatott olyan kérvényeket, beadványokat, stb., amelyeknek elintézése nem a honvédelmi miniszter, hanem az alsóbbfoku katonai hatóságok hatáskörébe tartozik, *iktatás és elintézés nélkül vissza fogják küldeni a beadónak.* Tehát az érdekeltre nézve egyenesen hátrányos, ha ügyében az illetékes hatóság vagy parancsnokság helyett közvetlenül a honvédelmi miniszterhez folyamodik.

A MŰVÉSZET ÉS A TERMÉSZET

„Kívánatos, hogy a kritika, az esztetikai ítélet, mint művészi faktor, minél fejlettebb, minél magasabbrendű és minél finomabb lelkiismeretű legyen": írja Az Orsz. M. Kir. Képzőművészeti Főiskola 1931—32. évkönyvének tanulmányában „A művészet és a természet" viszonyáról *Réti István*, a főiskola volt rektora és professzora. Ennek a figyelmeztetésnek szellemében a „Magyar Művészet" kötelességének ismerte a hatalmas szellemi és írói fölkészültséggel megírt, közel 70 oldalas tanulmánynak ismertetését, hogy a művészet barátai gyarapodjanak mélységes igazságaiból, a művészet szeretetében. Művész írta, aki az alkotás minden fázisán vívódta végig az alkotás fájdalmas gyönyörét és a tudós professzor, aki széles horizonttal nézi, mint kritikus, az emberiség egyetemes, minden vonatkozásban érdekes művészetét. Látni fogjuk, hogy a tudós ügyesen lesett bele a művész lelkének teremtő kohójába és úgy nézte az alkotás csodáját, amint ő maga kívánja minden kritikustól tanulmányában, magasrendű szempontokból finom lelkiismerettel.

Réti István tanulmányának bevezetésében a művészetbölcselet modern irányairól ad széleskörű áttekintést. Szerinte a modern művészetbölcselet természettudományos alapra helyezkedve, vizsgálódásait a metafizikai gondolkodás eszmei magaslatáról a művészettudomány tényeket vizsgáló gyakorlatiasságára vitte át. Azonban ezen újfajta vizsgálódás lázában nem vette észre, hogy amint a művészet testét boncolgatja, kisiklott kezéből a művészet lelke. Nem eszmélt arra, hogy a művészeti alkotáshoz csak igen óvatosan szabad közeledni, mert tisztán értelmi érintésre elszáll a műremekből az élet és a rideg ésszel vizsgálódó csak holt anyagot boncol és azon keresi az életnek titkát. „Nincsen halott szépség, mert aki a szépséget veszi észre, az az életet veszi észre." A műélvezés intuición alapul. Az értelem számára a képzőművészeti műremek nem fogalom, azért ennek megértése nem fogalmi és logikai úton történik, hanem a művészeti alkotás hatása intuitív módon megy végbe a lélekben. A műremeket meg kell érezni és ez a „megérzés", a tudatban megszülető esztetikai ítélet tartalma. Az esztetikának kettős intuicióval kell a műremeket átfognia először, hogy megismerhesse a mű létrejöttének belső inditékait az alkotásban, másodszor, hogy a szemlélő belső örömét szavakba tudja fűzni a műélvezésben. Az intuició kitünő psychológiai kulcs a művészet létrejöttének és hatásának megértéséhez, ha az intuició fogalmának megfelelő tartalmat adunk. Hogy ezt megtehessük, meg kell vizsgálnunk a látási, művészetek vagy képzőművészetek kiinduló állomását, a természettanulmányt, mert a századforduló legnagyobb problémája a természet és művészet egymáshoz való viszonya, amely a modern művészeti háborúk sarkalatos vitapontja.

Nem is olyan igen régen, a természethez való visszatérés forradalmat, szabadságot jelentett a művészetben. Az igazság, őszinteség és közvetlenség diadalát az jelentette akadémiák élettelen formalizmusával szemben. A természet közvetlen tanulmányozása „durva naturalizmust" jelentett az akadémiák erőszakolt idealizmusával szemben. A naturalizmus győzelme a mult század második felében elkövetkezett és a természet diadalmasan éledt újra a művészetben. A jelen században átértékelték a művészet és természet viszonyát és az újabb művészi forradalmak a természettől való elszakadás és fölszabadulás jelszavát tűzték ki célul a művészet számára. A legmodernebb irányok valóban, szinte tökéletesen elszakadtak a természettől és így annál érdekesebbnek látszik annak vizsgálata, hol van tehát a határ, a természeti látvány, a valóság optikai hatóelemei és a művészet ily irányú szükségletei között, vagyis milyen fontosságú a művészetben és a művészi oktatásban a természettanulmány.

A képzőművészeti nevelésben centrális jelentőségű a rajztanítás és a látni tudás, amelynek leglényegesebb eleme a természet utáni rajz, festés vagy mintázás. Ez nem jelenti a képzőművészeti iskolázás tisztán természettanulmányra való korlátozását. A rajzolási metodika nem tisztán formai képzés és a látási élmények felületi lerögzítése, hanem a mesterségbeli készségeken túl a művész lelke minél töretlenebb és gyorsabb bontakozásának eszköze. Az élő modell után készülő tanulmány nem másoló művé-

MAGYAR MUVESZET
1933

let, lerajzolási és lefestési gyakorlat, hanem látási élmény, amelynek művészi megláttatása a tanár hivatása és megrögzítése a fiatal művész művészi feladata. A természettanulmány a művészi alkotó intuició iskolája és állandó gyakorlása.

A művészet fogalmát három tényező összeműködése teszi teljessé:

1. az indító intuició — a művész lelkében;
2. ennek kivetítése, teljessé érlelése — a műben;
3. a mű fogadtatása és hatása — a néző lelkében.

Az intuició, megérzés, vagyis érzés útján nyert közvetlen tudat valamiről. A művészi alkotásban három formája szerepel:

1. a szemléletélmény;
2. a belső képalkotó intuició: a képzelet;
3. az átélő, átérző, magát beleélő intuició.

Az alkotás folyamában e három szoros kapcsolatban, gyakran feloldatlan vegyülésben jelentkezik.

A szemléletélmény a képzőművészetben a látvány, amely a természet, vagy művészeti műalkotás útján, optikai úton közvetlenül válik tudatunk birtokává. A természettanulmány sohasem objektív képe a valóságnak, hanem a lélek által minősített jelensége a létnek, amelyhez egyéni lélektartalmát mindig hozzákeveri a szemlélő. Ezért a művészet mindig lírai természetű, még akkor is, amikor az intuició legegyszerűbb, legtárgyiasabb alakját, a konkrét látási élményt fejezi ki.

A művészetben rendkívül nagy szerepe van a szemlélet intuiciónak, mert a valóságot, a természetet kívánja kifejezni és így a művészet legősibb megnyilatkozása. Ezenkívül azért is igen fontos a művészet számára a szemléletélmény, mert a művészet mindig a természetelviség alapján regenerálódott a különféle stílusok megkövült és kifagyasztatott formalizmusából.

A természettanulmány indító intiuciója a szemléletélmény, ha megtalálja adaequált kifejezését, maga is műalkotás, tehát művészet. Eszköze a művészi kifejezésnek és eszköze a látvány tudatos, elemző megismerésének. Segítője a művészi tanulásnak. A természettanulmány által megszerzett művészi tudás habituálisan működik a művészetben elengedhetetlenül szükséges belső intuicióban.

A természettanulmányban nem szabad az értelmi elemet túlsoká előtérbe helyezni, mert a művészi intuiciós képesség sorvadására és ezzel az igazi művészet pusztulására vezet.

Az emberi szellem legmagsabbrendű teljesítményeit a teremtő képzeletnek köszönheti. A teremtő képzelet és belső képalkotó intuició a természeti látvány segítségére van utalva. A teremtő intuició a látási művészetekben az igazságra törekszik, azonban nem elméleti és hipotetikus sajátossággal, hanem szemléletesen élőként megjelenő látási élességgel. Mivel azonban a belső vízió sohasem oly részletes, hogy ennek nyomán a művész megalkothatná a művét, a természetélmény kiegészíti és módosítja, segíti a fantázia alkotta kép tökéletességeit. A természettanulmány a művészi képzeletműködés kialakulásában döntő fontosságú. Alapozza annak jellemét, szállítja a nélkülözhetetlen élményanyagot, amelyből valóságszerűen meggyőzően alakítja belső képeit.

A természettanulmány legmélyebb művészi jelentősége abban a szemléleti módban van, amely az élő valóság érzékeny tapintásához szoktatja a szemet. A természettel állandóan és odaadással érintkezve fejlődik ki a látásnak finom képessége, amely legfontosabb a művészetben, amely képesség a művészi alkotásba az élő felület, az élő vonal, az élő forma és szín melegét viszi be. Az élet finom reszketése az igazi művészi alkotás uralkodó tulajdonsága.

A beleélő intuició, a sympathiás fantázia, átérző képzelet, amely a művészet savaborsa, szintén reászorul a természettanulmányra, mert folytonos alkalmat ad a művésznek e mély és finom tevékenység gyakorlására és annak megerősödésére.

A műben az intuició a lelki rész, a mű fejlődésével mélyül és gazdagul és a „kifejezés" fizikai lehetősége szerint módosul. Kölcsönhatásba kerül az intuició a művel, mint a lélek a testtel. A művész érzése az anyaggal a formáért küzdelemben áll; jelentékeny részt kap az alkotásban az értelem és a megtanult tudás. Ehhez segítenek a művészi oktatás segédtudományai, amelyeknek nem szabad az intuícióval szemben preválenseknek lenni, mert ez esetben sablónossá merevítik a művészetet. A friss érzésnek új erőfeszítéssel kell megteremnie a kifejező formát. A segítő disciplinák elméleti megismerésének túlzott jelentőséget adni a művészi oktatásban, tévedés. A primitívek művészete csupa kifejezés volt; művészet — tudás nélkül; az akadémiák művészete csupa tudás — többnyire művészet nélkül.

Minden tehetség saját jellemének megfelelő pedagógiai irányítást követel és a jó művésznevelésnek meg kell kísérelnie, hogy a növendék tehetségének hiányait tudással pótolja. A művészeti alkotás folyamatában parancsoló kényszerűség az adott terület és az adott eszközök. A műalkotás tömörítés, a végtelenből mindig csak egy rész. A műremek a lehatárolt emberi végtelen. Fontos a mű optikai és tartalmi teljessége. Ezek, a vonal menete, ritmusa, színek ereje, harmóniája, foltelosztása, a képhatás ritmikus, muzikális elemei (kompozíció stb.). A műremek

a képzeletben víziószerűen, rajzával, színével, kompozíciójával, minden mondanivalójával együtt születik. Aki közvetlenül és befolyástalanul tud látni, az az igaz művész, annak számára a mesterségbeli tudás csak eszköz, hogy saját élménytartalmát, művészi mondanivalóját minél teljesebben kifejezhesse a műremekben. Mindezekben hangsúlyozottan segíti a természet bensőséges és őszinte tanulmányozása, mert a természet az örök szépség ezerarcú megjelenése.

A műalkotás befejezője a néző, a befogadó tudat. A műalkotás, mint a művész érzésének önkifejezése, összekötő érzésvezeték a lelkek között. Minden esztetikai élvezet másodintuició, amely alapjában az alkotó intuició indításából keletkező érzelmi hatás, illetve érzelmi ítélet. A formai szépség tradícionális fogalma, objektivált tetszés: műveltségtermék; azért a primitív ember ítélete más, mint a kultúrálté. A művészetet élvezni hozzávaló kulturális előkészültséggel jobban, mélyebben és intenzívebben lehet, mint anélkül. A művészethez érteni nehezebb, mint a tudományhoz, mert az esztetikai ítélet intuitív természetű. Az esztetikai érték él, változik, fluktuál, erősödik, vagy elhalványodik egyes korok lelkisége szerint. Ez a kritika felelőtlensége az alkotáshoz való viszonyát illetőleg. A műalkotás önmagáért örökké mindenkinek felelős. Tehetség és kultúra határozzák meg a műalkotás jellemét és értékét és teszik kollektív szellemi munka eredményévé a művészeteket. A nem művész szemlélő őszinte érzése szerint mindig ragaszkodni fog a valóságnak valamely általa megszokott művészi kifejezéséhez és ezen az alapon természetszerűleg konzervatív hajlamú lesz. Ez magyarázza meg a jelenkor emberének idegenkedését a természettől elszakadt művészetekkel szemben.

Réti István fejlett intellektus, akinek magasrendű szempontjai vannak a művészetről és a legfinomabb lelkiismerettel nyúlt a természet és művészet sokat vitatott kérdéséhez. Tanulmányának igazságát leghatározottabban egyik mondatában sommázhatom: „A természettartalom a művészi igazság szilárd magva — ezt a magot, mint ízes gyümölcs húsa, veszi körül a művész, művészi munkája, az intuició és a kivetítés sok-sok lelki hozzáadása. — A mag az élet örök hordozója, a gyümölcs körülötte az új és friss, illatos lelki táp."

A művészek alkotásából felénk ízesedő lelki táplálék a nemes művészet fölfedezéséhez és minél mélyebb megértéséhez szolgáljon eszközül e kíváló tanulmány szerény ismertetése.

DR. DÉCSEI GÉZA

CSÓK ISTVÁN : CSENDÉLET
A művésznek a Mária Valéria-utcai szalónban rendezett gyüjteményes kiállításából

MŰVÉSZETI ÉLET ÉS IRODALOM

NAGYVÁRAD BAROKK ÉS NEOKLASSZIKUS MŰVÉSZETI EMLÉKEI. *Írta Bíró József. Budapest, 1932.* A török veszedelem és a labancvilág zavarai idején szinte szünetelt Nagyváradon a művészet. Azonban alighogy a zivatarok elmúltak, buzgó és építőkedvű püspökök egész sor oly épületet emeltek vagy segítettek emelni, amelyek hazánk művészetének történetében nem csekély jelentőségűek. Sajnos, ezeknek az alkotásoknak tüzetes átkutatása, a szerzőségek kérdése, stílusuk beható elemzése mindezideig késett, mert ehhez egyebek közt a váradi levéltárnak átkutatása és beható helyszíni vizsgálatok is elkerülhetetlenül szükségesek. Ezt a bonyolult és sokágú munkát nagy szorgalommal és hozzáértéssel végezte el a szerző a címben jelzett műben, amely a budapesti egyetem művészettörténeti és keresztény régészeti intézetében készült doktori értekezésnek, de terjedelemben is jelentékeny monografiává nőtte ki magát. Tartalmát röviden ösmertetjük az alábbiakban.

A XVIII. században megindult templomépítkezésnek legrégibb emléke az egyszerű Szt. László templom, amelyet 1720 körül kezdtek építeni, a munka azonban évtizedekig húzódott. Ki tervezte, nincs kiderítve. *Bíró* egy számadást talált, amelyben Franciscus *Suszter* a 30-as években úgy szerepel, mint aki ekkor az építkezést vezette. Mekkora része volt a templom alakításában, egyelőre ismeretlen. A nyomorúságos időket jellemzi, hogy a tornyot, amely a legszebb a váradiak közt, az alapkőletétel után mintegy hatvan évvel építették fel, amikor már Várad viszonyai kedvezőbbekké lettek.

A váradi püspökök azonban nem ezt az egyszerű templomot szánták székhelyük székesegyházának. *Okolicsányi* püspök új, nagy és díszes templomot kívánt s e célból Budáról Váradra hivatta Fortunato de *Pratit*, a budai és pesti működéséről ismert kamarai építészt. Ez terveket is rajzolt, de 1738-ban meghalt, s így más mesterről kellett gondoskodni. *Csáky* Miklós püspök e célból magához kérette *Vépi* Máté pálos atyát, aki már a sasvári pálos-templom építésénél is szerepelt s utóbb Váradon is szerephez jutott. *Birónak* ezek a megállapításai új névvel gyarapítják építészettörténetünket. *Vépi* e tervei nem kerültek kivitelre s ezzel a székesegyház építése egyelőre megakadt.

Időrendben következett a ferencesek temploma, amelyet 1732—48-ig építettek ismeretlen mester tervei alapján. A templom már nincs meg, csak 6 oltára, szószéke, néhány oltárképe, amelyek jó része a plébánia-templomba vándorolt. A főoltárkép ugyanott van: a XIX. századbeli *Gölsz* Jakab váradi festő műve. Ez is új név.

A vártemplom és a kapucinusok temploma, szintén a Váradot ujjáépítő XVIII. század művei, elpusztultak. Annál örvendetesebb, hogy ma is eredeti alakjában áll a pálosok temploma, ma a premontreiek Fájdalmas Szűz egyháza. Ezt minden valószínűség szerint a már említett *Vépi* Máté tervezte. *Bíró* sok okot sorol fel a föltevés erősítésére, egyebek közt azt is, hogy a pálos mester Rómában is járt és *Miklós* váradi püspök 1740-ben ezt írja róla: „a Sassini Basilicának felállításában munkálkodó és az Architecturában derekassan értelmes . . .“ Azután azt is, hogy a váradi templom sok megegyezést mutat a sasvárival, bár jóval egyszerűbb emennél. Hasonlóképpen *pálos-művészet a* temérdek *nemes ízlésű fafaragás* (orgona, padok, stb.). Szerzőjüket név szerint nem ismerjük.

Közben megindult a székesegyház építése is, amely kétségkívül egyik legfontosabb építészeti emléke Váradnak. Különösen hosszú a története. „Azon harminc év alatt — írja a szerző — míg a székesegyház háromszor cserélt püspököt s majdnem ugyanannyiszor építészt, a magyarországi barokkművészetnek a klasszicizmusba való átmenetét fogjuk szemlélhetni, annak minden ízlés- és stílusváltozásával egyetemben“. A három főpap: *Forgách* Pál, *Patachich* Ádám és *Salamon* kanonok.

Forgách püspök Franz Anton *Hillebrandt*tól kért terveket. Ezek a tervek ma már nem találhatók fel sehol. Különben is nem ezek alapján indult meg a székesegyház építése (alapkőletétel: 1752). *Salamon* kanonok szerint a püspök 1752 kora tavaszán Milánóból elhozatta Giovanni Battista *Ricca* építészt, aki pallérjával *(Luchini)* jött Váradra s „terveket készített a székesegyházról“. A római barokk, amelyet *Ricca* képviselt, *Forgách* szívéhez közelebb állott, mint az osztrák *Hillebrandt* stílusa. *Ricca* a római, Gesu-templom mását akarta Váradon megépíteni s *Bíró* rámutat arra, hogy a székesegyház alaprajza csaknem hű mása a Gesuének. Az építési munka serényen folyt s bizonyos „hogy már a hatvanas évek elején befejezték volna az építkezést, ha azt két körülmény meg nem hiúsítja; az egyik *Ricca* valószínű halála, a másik pedig *Forgách* Pálnak a váci püspökségre való váratlan áthelyezése“. A templom „tér- és tömegmegoldásában — írja *Bíró* — *Ricca* műve. Mindaz, ami ettől a tervtől eltér, a kupolának a nyeregtető alá süllyesztése, a tornyoknak, azok ablakainak, tagozásának, az óra elhelyezésének megváltoztatása s általában a for-

Réti István

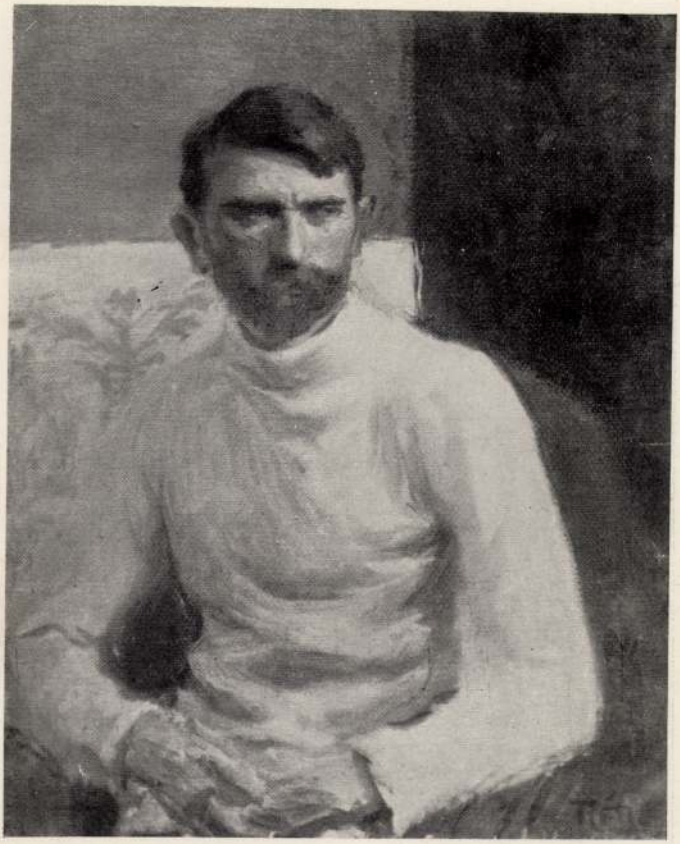

24 Réti István: Férfiarckép.

Székely Andor

157 Dobai Székely Andor: Alszik a város.

KMT 1911. tav. Eladó.

— **Kérelem Társulatunk tagjaihoz.** Azt hiszszük, nem szorul bővebb megokolásra, hogy Társulatunk fölvirágzásának és a művészet istápolása körül fölmerülő föladataink szélesebbkörü és az eddiginél is sikeresebb megoldhatásának első és legfőbb föltétele az, hogy Társulatunk tagjainak a száma és így művészi célokra szánt anyagi eszközeink is minél inkább gyarapodjanak. Minden habozás nélkül kimondhatjuk, hogy a hasonló célu egyesületek és társulatok közt sem itt, sem a külföldön nincs egy sem, mely az aránylag csekély husz korona évi tagsági díj fejében annyi előnyt és kedvezményt nyujtana tagjainak, mint éppen Társulatunk. Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat tagja az összes társulati kiállítások díjtalan látogatására jogosító tagsági jegyén kivül még öt darab egyszeri belépésre jogosító jegyet kap családtagjai számára s tíz darabonkint négy koronájával további ilyen jegyeket is válthat. A jövő (1901) évben két, a párisi *Figaro Salon* mintájára készülő albumszerü füzetet kap, amelyben az 1900/1 évi Téli, illetve az 1901 évi Tavaszi kiállítás 50—50 kiváló műve lesz művészileg reprodukálva. Részt vesz a társulati tagok számára évenkint rendezni szokott sorsolásában, még pedig a jövő évtől kezdve alkalmasint már nemcsak *egy*, hanem a tagság anciennitása *szerint 3—5—8, sőt esetleg 10 számmal*. Ingyen kapja a „Műcsarnok“ cimü társulati művészeti közlönyt, mely évente körülbelől 32 számban és ugyanannyi ívnyi terjedelemben jelenik meg. Ezenkivül a vidéki tagok még megkapják *ingyen* a tárlatok képes tárgymutatóinak egy-egy példányát is. Mindezek oly előnyök és kedvezmények, amelyek bőséges ellenértékét szolgáltatják a húsz korona tagsági díjnak. Az elmondottak alapján tehát azzal a kéréssel fordulunk Társulatunk tagjaihoz, hogy új tagok gyűjtésében bennünket lehetőleg támogatni sziveskedjenek. Hogy tagjaink szives támogatása ezen a téren milyen szép eredményre vezethet, mutatja a mult esztendő, amikor *több mint 650 új tag* lépett Társulatunk kötelékébe. A propaganda megkönnyítésére a „Műcsarnok“ mostani számához *egy-egy tagsági nyilatkozatot mellékelünk* s kérjük azokat, akik Társulatunk tagjai sorába akarnak lépni, sziveskedjenek a nyilatkozatot kitöltve és aláírva titkári hivatalunkba (Városliget, Műcsarnok) minél előbb beküldeni, hogy az 1901 évre szóló tagsági jegyet — *mely már a mostani Téli Tárlat látogatására is följogosít* — nekik minél előbb megküldhessük. Ha minden társulati tag csak *egy-egy új tagot* szerez a Társulatnak, tagjaink száma *megkétszereződik* és gyönyörü perspektiváját nyitja meg Társulatunk fejlődésének! Kérésünket ismételten a legmelegebben ajánljuk igen tisztelt tagjaink szives jóindulatába.

—

— **A Téli Kiállítás** folyton fokozódó érdeklődés tárgya a közönség körében, mely szokatlanul nagy számmal látogatja a Műcsarnokot. Az első tizenhárom nap alatt a látogatók összes száma *13.387* volt, — ebből 2500 társulati tag, — ami napi 1000 átlagnak felel meg. Különösen nagy közönséget vonzanak a csütörtöki zeneestélyek. Így a legutóbbin összesen *3004 ember* volt jelen. A 60 filléres Képes Tárgymutató is szépen kel. Eddig közel 4500 példány fogyott el belőle. A legközelebbi zeneestély csütörtökön, december 20-ikán lesz.

—

— **A király művásárlásai.** A király, mint értesülünk, az idén magánpénztárából *tizenhatezer koronát* folyósított művészeti tárgyak vásárlására. Az összeg nagyobb felét a Műcsarnok téli tárlatán való vásárlásra fordítják, a kisebb felén pedig iparművészeti tárgyakat szereznek. A művásárlás megejtésére a miniszter külön bizottságot fog kiküldeni.

—

— **A Lipótvárosi Kaszinó díja.** A Lipótvárosi Kaszinó által ez év tavaszán nagylelküen alapitott 1000 koronás díj pályabirósága december 13-ikán tartotta döntő ülését, amelyen *Ormody* Vilmos elnöklése mellett jelenvoltak: *Lederer* Sándor, *Basch* Gyula, *Bihari* Sándor és *Ujváry* Ignác pályabirósági tagok. A jelenvoltak a tárlat beható megtekintése után titkos szavazással egyhangulag *Réti* István 42. katalogusi szám alatt kiállitott „Öreg honvédek“ cimü olajfestményének itélték oda az 1000 koronás díjat.

Réti István, a Lipótvárosi Kaszinó díja nyertese 1872-ben Nagybányán született. 1891-től 1893-ig *Hollósy* Simon müncheni festőiskolájában tanult, majd Párisba ment, hol a Julien-akadémiában Doucet és Bramtat tanítványa volt. Első képe a „Bohémek karácsonyestéje az idegenben“ volt, melyet az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat 1893 évi kiállításán állított ki. Ez a képe, valamint a most díjazott „Öreg honvédek“ cimü is, a kormány tulajdona. A nagybányai festőkolónia megalakulása óta állandóan tagja ennek a festőcsoportnak, melynek eddig rendezett összes tárlatain résztvett s állandóan is Nagybányán lakik.

—

— **Pályabiróságok választása.** A Téli Kiállitáson pályázatra bocsátott állami nagy aranyérem pályabiróságának, illetve a „Műbarátok ösztöndija“ pályabiróságába három művésztagnak a megválasztására beérkezett szavazatok összeolvasása céljából kiküldött bizottság ülése

Vásárlások a Téli Kiállításon.

(Folytatás.)

Lapunk zártáig a Téli és a Karácsony-újévi Kiállításon a következő ujabb vásárlások történtek:

33. Valentiny János: „Hamupipőke“, olajfestmény. Vevője: *Ohrenstein* Henrik.

34. Háry Gyula: „Sziklatanulmány“, vízfestmény. Vevője: *Zückler* Herman.

35. Háry Gyula: „Fürészmalom Trafaischban“, olajfestmény. Vevője: *Pinterits* Károly társulati nyerő tag.

36. Bruck Lajos: „Hazafelé“, olajfestmény. Vevője: *Szitányi* Ödön.

37. Peske Géza: „Libák“, olajfestmény. A Karácsonyi Kiállításból. Vevője: *Löwy* Adolf társulati nyerő tag.

38. Peske Géza: „Békés együttlét“, olajfestmény. A Karácsonyi Kiállításból. Vevője: *Löwy* Adolf, társulati nyerő tag.

39. Háry Gyula: „Kékfestőház Tatán“, olajfestmény. Vevője: *Kemény* Kálmán.

40. Háry Gyula: „Fiumei kikötőrészlet“, vízfestmény. Vevője: *Keller* István dr.

41. Tolnay Ákos: „Tanulmányfej“, pasztell. Vevője: *Ifj. Wodianer* Hugo.

42. Telepy Károly: „Diósgyőri zsilip“, olajfestmény. A Karácsonyi Kiállításból. Vevője: *Hornbostel* Albertné társulati nyerő tag.

43. Háry Gyula: „A Történelmi Kiállítás kapuja“, vízfestmény. Vevője: *Alpár* Ignác.

44. Háry Gyula: „A Pala-utca“, vízfestmény. Vevője: *Alpár* Ignác.

45. Háry Gyula: „Hordár“, vízfestmény. Vevője: *Rothmann* Ármin dr.

46. Basch Árpád: „Fasor“, olajfestmény. Vevője: *Rothmann* Ármin dr.

47. Katona Nándor: „Naplemente St.-Claod mellett“, olajfestmény. Vevője: *László* Fülöp E.

48. Háry Gyula: „Abbaziai részlet“, olajfestmény. Vevője: *Braun* Arnold társulati nyerő tag.

49. Ujváry Ignác: „Dunai falu“, olajfestmény. Vevője: *Kégl* György társulati nyerő tag.

50. Pállya Celesztin: „Alföldi tájrészlet“, olajfestmény. Vevője: *Ő felsége a belga királyné* társulati nyerő tag.

51. Madarász Gyula: „Tájkép Visegrád környékéről“, olajfestmény. Vevője: néhai *Szlávy* József társulati nyerő tag örökösei.

52. Tahi Antal: „Nyárutó“, vízfestmény. Vevője: *Károlyi* István gróf társulati nyerő tag.

53. Basch Árpád: „Eső“, olajfestmény. Vevője: *Zselénszky* Róbert gróf.

54. K. Kovács László: „Nyugalom“, olajfestmény. Vevője: *Edelsheim Gyulai* Lipót báró társulati nyerő tag.

55. Tornai Gyula: „Mihrab“, olajfestmény. Vevője: *Gromon* Dezső társulati nyerő tag.

56. Kacziány Ödön: „Estihangulat a Dunán“, olajfestmény. Vevője: *Gromon* Dezső társulati nyerő tag.

57. Katona Nándor: „Esteledik“, olajfestmény. Vevője: *Halvani Deutsch* Sándor.

58. Knopp Imre: „Fasor“, pasztell. Vevője: *Halvani Deutsch* Sándor.

59—68. Basch Árpád: „Úti vázlatok“, olajfestmény. Vevőjük: *Ruda* Ervin.

69. Spányi Béla: Falurészlet. Olajfestmény. Vevője: *Pesti Hazai Első Takarékpénztár* társulati nyerő tag.

Lapunk zártáig a vásárlások összege *30.820 korona*. Ebből *17.350 korona* magánosokra, *13.470 korona* pedig társulatunk nyerő tagjaira esik. Az utóbbi összegből *11.610 koronát* társulatunk fizetett ki az illető művészeknek, *1860 koronát* pedig a nyerők sajátjukból fizettek rá nyereményértékeikre.

Művészeti hírek.

—

Szobrot Munkácsynak!

A Munkácsy-szoboralap javára újabban a következők írtak alá:

Pap Dezső dr. úr gyűjtőívén: Fux Tóbiás 2, Pap Dezső 2, Rambovszky Jenő 2, Ifj. Hegedüs Sándor 4, Szüts Lajos 2, Csury Jenő dr. 2, Szterényi Sándor 2, Szüts András 2, Ádám Géza dr. 2 kor. *Összesen 20 korona.*

Szepesi F. Fülöp úr gyűjtése: Szepesi F. Fülöp 2, Gárdonyi Ignác 2, Lenkei Zsigmond 2 kor. *Összesen 6 korona.*

A „Munkács“ gyűjtése 6, Körmöczbánya város gyűjtése 3, Hevesmegyei takarékpénztár Eger 20, Székesfehérvár város közönsége 400, Zólyomi Wagner Emil 20, Siklós főszolgabírói hivatal útján 16 kor. 90 fil., Concha Győző dr. 10, Stetina József dr. 5, Megay Adolf 10, Szentesi Kaszinó Egyesület 10 kor. *Összesen 500 korona 90 fillér.*

A „Műcsarnok“-nál eddig bejelentett adományok összege a mult számban kimutatott 27543 korona 72 filléről együtt 28070 korona 62 fillér.

*

A kegyeletes célra a legcsekélyebb adományt is hálás köszönettel fogadjuk és kérjük az adakozni szándékozókat, hogy az emlékszoborra szánt összeg nagyságát a „Műcsarnok“ szerkesztőségével (Városliget, Műcsarnok) közölni, *magát a pénzt pedig az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat számvevőségéhez (VI, Bulyovszky utca 2.) küldeni szíveskedjenek.*

A „Műcsarnok“ szerkesztőségénél bejelentett adományokat, mint eddig, úgy ezentúl is, lapunkban nyilvánosan fogjuk nyugtázni és a *Magyar Földhitelintézetnél* fogjuk letétbe helyezni.

—

Műcsarnok, 1900. 31. 7

már azt sem tudta, hogy az előbb beszélt valakivel. Észre sem vette, hogy a házigazda be sem kíséri.

Nem, az erdész nem ment utána. Pedig szeretett volna. De a szándékai, hiába, olyanok voltak, melyeket aligha hagyott volna helyben valamelyik illemparagrafus. Utána ment volna szivesen, de csak azért, hogy átnyalábolja, fölkapja, aztán beleröpítse szánkójába a bundája közé, hogy gonosz orrának még csak a hegye se látszódjék ki. Aztán elindítsa a szánkóját úgy, hogy többé soha ide ne találjon azon a messzefutó úton.

Miután pedig az ilyen szándék teljesen kivihetetlen, az erdész újra föltette a sapkáját, fütyölt a kutyájának s ment vissza a kis gyalogösvényen lomhán és szomorúan.

A szíve tele volt szánalommal, aggodalommal, félelemmel. Sajnálta, féltette a feleségét. Most, nyolc évi boldog házasság után, olyan erősen és fájdalmasan, mint azon a napon, melyen elhatározta, hogy nőül veszi.

Akkor puszta szánalomból és könyörületből akart megházasodni. Azt a csinos kis leányt, kit hat heti vőlegénykedés után hazavitt a csöndes erdei házba, hat hét előtt jóformán még nem is ismerte. Motoszkált ugyan a fejében valami olyan terv, hogy ha állása van, hát akkor majd feleség is kellene. De hát előbb a hivatalával bajlódott. Mindenekelőtt, hogy a gazdag Walter-család erdésze lett, tisztelegni kellett az új földesuránál. Az öreg Walternak jó napja volt, meghítta ebédre és bemutatta a lányának, egy pikáns arcu, szép barna leánynak. Flóra kisasszony unalmában foglalkozott egy kicsit a vendéggel. Megmutatta neki a játékszereit: a ponnykat, a papagályt, az aranyhalakat és Boriskát, a barátnőjét, kit a zárdából hozott magával. Boriska árva volt, csak úgy, mint a papagály meg az aranyhalak és ő is mindenféle cukrosmorzsákból éldegélt. Csakhogy az ő kegyelemmorácskája keserü volt nagyon.

Ősidők óta mondják, hogy a kolduskenyér az, ami keserü, pedig az nem lehet igaz. A koldus kenyerét jószívü szegény ember adja, azzal a közös kívánságban, benső hittel megkötött egyességgel, hogy az isten majd megfizeti. A kegyelemkenyérhez nincsen köze az istennek. Nem az ő nevében adják s nem az áldását kérik rá fizetés fejében. A hivalkodás adja ezt a rejtegetett nyomoruságnak azzal a közös, titkos megegyezéssel, hogy ez olyan cselekedet, mely bámulatban és hálában egyaránt megfizethetlen.

Akkor Walterék asztalánál alig váltottak egymással néhány rokonszenves pillantást, mint amilyennel idegen fényben két szegény ember fölkeresi, megérti, vígasztalja egymást. A fiatal erdész, mikor másnap a vasúthoz indult, nem várta, de nem is bánta, hogy valaha még viszontlátja azt a két leányt.

Aztán pár óra mulva mindez úgy megváltozott... A sors összehozta az egyikkel, Boriskával, a szegény kis barátnővel és ez a leány sírt. A fiatal ember látta a könyeit, melyek szakadatlanul folytak leszorított szemhéjai alul, vállait, melyek összeestek s remegő állát, melynek szelid, szép vonalait a keserűség zavarta össze.

Azzal a jósággal, részvéttel közeledett hozzá, melylyel tele van azoknak a szíve, kiket az erdő nevel s kik az erdőt megértik. Közelebb ült hozzá a vasúti kocsiban, mint máskor még csak álmodni is merte volna. Vígasztalni, vallatni kezdte és Boriska a hosszu, magános úton elbeszélte neki egész történetét.

Egyszerü történet volt ez és nagyon szomoru. Egy a sok száz közül, mely a kegyelemkenyér keserü ízével van tele, Hőse a szegény leány, kit a másik, a gazdag, mindennel megáldott társnő, barátságába fogad. Magánál tart s megmutat neki mindent abból, ami neki bőségesen jutott, — amannak pedig csak szomoru és keserü csoda. Csak megmutatja, de nem osztja meg. Csak asszonyok tudják ebben a hihetetlenül hangzó furcsaságban megtalálni az igazat, hogy a megosztott öröm, elveszített öröm, de a megmutatott öröm, mely a másik nő szívét az irígység minden keserűségével tölti el, kétszeres öröm. Kezdik ezt a kegyetlen szorzást a bábún, folytatják a ruhákon, a sikereken és végzik a vőlegénynyel, ki amahoz természetesen gyorsabban érkezik el. Az immár célhoz ért leány hivalkodását a másik többé nem bírja el se könnyel, se irígységgel. Összekoccannak s a barátnő eldobja a kegyelemkenyeret, kis batyujával elindul a világba valami távoli rokonhoz, ki egyáltalában nem várja őt.

Az erdészt várták. Falunlakó, öreg emberek, kik csupa unalomból sem tudnak egyebet tenni, mint dédelgetni azt, aki még fiatal és szenved. Boriskát egyszerűen magával vitte. Mint ahogy elvitt volna egy

Az ujbányaiak kiállításából. **Arckép.** Festette *Réti* István.

Uj Idők 1898. II. Szám

ázott, tépett, elhagyott madarat, kit ott talál az erdejében valamelyik vadrózsató alatt. A két öreg aztán összeadta őket abban a szent meggyőződésben, hogy nagyon fogják egymást szeretni az esküvő után. Mit is tehetne az ember, ha fiatal és teljesen egyedül van. Úgy is lett. Sokkal egyszerűbb emberek voltak, semhogy a következő évek elválasztották volna őket egymástól. Mindjobban összeforrtak a magányban élő emberek nagy szeretetében. És Boriska, ki természetes életében virult, erősödött, sokszor megírta az öreg párnak, hogy boldogságához többé semmi sem hiányzik. Azt, hogy a pikáns arcu Flórának jobb-e, szebb-e, pompásabb-e a házas élete is, mint amilyen volt a bábúja, a ruhái, az udvarlói és a vőlegénye is, többé soha senki sem kérdezte az erdei ház csöndjében.

Nem is beszéltek Walterékről, bár a hír gyakran emlékükbe hozta a fiatal asszonyt. Az erdész sokszor hallotta, hogy gyarapszik vagyonban, fényben, sikerekben. Otthon nem szólt felőle semmit. Talán egy kis röstelkedésből is, hogy ő nyolc év alatt nem szerzett új vagyont, az ő háztartása csak néhány buksi, sivalkodó babával gyarapodott. Más nincs semmi, semmi . . .

Jól esett elgondolnia, hogy a két asszonynak többé nem lesz alkalma vetélkedve összemérni életük örömeit. A távolság, melyben éltek, mindig erőssége volt. És most egyszerre közéjök röpül az a cifra szánkó a rejtélyes, messzi utak felől. Újra megtelt a szíve azzal a régi szánalommal és féltéssel, melylyel nyolc év előtt simított végig a zokogó leány remegő vállait.

Késő este lett, mikor újra hazatért. Olyan volt, mint egy hóember. A sapkája hegyes és talpai körül széles hólapátok. De le sem verte a havat, meg sem törülte a bajuszát. Úgy gondolta, hogy majd leül a konyhában csak a padkára, aztán megvárja, míg odabenn az elkeseritett, megalázott, irigységgel elárasztott asszony jól kisírja magát. Más körülmények között is idő kell ahhoz, míg egy szegény asszony a barátnője látogatása után kicsit magához tér.

Lépteinek zajára azonban kinyílott a szoba ajtaja és három kis buksi kölyök szaladt felé. Összeturkálták rajta a havat, végigpaskolták apró kezecskéikkel. A legkisebb még el is nyelt a hóból vagy egy marokra valót. Aztán belecsimpaszkodtak a vadásztáskájába és úgy hívták be maguk előtt.

Boriska a bölcső körül babrált valamit és mélyen lehajtotta a fejét.

— Mamácska sírt, — újságolta a legnagyobbik. Ritka dolog volt ez itten. A másik kettő megdöbbent arccal bizonyította, hogy bizony megesett ez, mert egy furcsa idegen néni járt itt.

— Csitt, — szólt rájok Boriska és visszafordította a fejét. Pironkodva ment a férje felé Nem tagadhatta el, hogy sírt: piros volt az orra, itt-ott összecsapzott a szempillája is. De csodálatos sírás volt ez. Nem dúlta föl az arcot, csak megöntözte, mint a hajnali eső az alvó virágot. Az asszony szája nem duzzadt föl utána, szeme körül nem égtek sötét-vörös foltok. A szeme tiszta, fényes, nagy maradt s pillája alatt ott rezgett az utolsó könycsepp. Egy tiszta, nagy csöpp, melytől a szem el sem borult, csak még bensőbb, mélyebb, sugarasabb lett a sötétkék fénye.

Szégyenlősen mosolygott:

— Igazán sírtam egy kicsit. De úgy megsajnáltam szegényt.

— Flórát?

— Igen, ő volt itt. Mondta, hogy veled is találkozott. Úgy megsajnáltam, mikor elmondta, hogy semmije sincs . . .

— Tönkre mentek volna . . . Lehetetlen . . .

— Oh, Istenem, pénzük van elég. Több, mint amennyit csak álmodni is lehet. De mit ér az? Ő is nyolc év óta van férjnél és a világon semmije sincs.

Lehajolt a bölcsőbe, két keze közé fogta a legkisebbet s oda tartotta a ficánkoló babát férje elé.

— Semmije. Még csak egy ilyen csöppecske sem, mint ez. Ugyan nézd!

Ez kisasszony ő csöppsége most belekapaszkodott az apja csillogó szakállába s végre megcibálta olyan alaposan, amint ennek néhány szomoru, hiábavaló töprengéssel eltöltött óra előtt kellett volna megtörténnie.

*

Csak ennyi az egész mese, kedves ismeretlen. Olyan asszonyról szól, amilyen tán nincs is ezen a szép, hideg világon, hol mindenki a gyermekektől fél gyermekek miatt zugolódik. Amilyen talán nincs egy sem, de amilyenből nagyon, nagyon sok kellene.

A farsang művészete.

Rózsák és ibolyák közt született meg hajdan a Karnevál, a bölcsője színes selymekkel volt kipárnázva, amiknek szivárványos játékára rátűzött a déli nap. Ezek voltak az ő külső festői attributumai, — ma ellenben frakkot öltött és egyszínü báli ruhát és verőfény helyett villamos csillár veti rá hideg fényét. Tehát hidegebb lett egynéhány fokkal, színben is, fényben is, éppen mint az emberek. Majdnem azt lehetne mondani, hogy nem is öröm többé nézni.

Mert tessék összehasonlítani egy csöppet ezt a mi farsangunkat azokkal a karneváli képekkel, amik egy pár száz esztendővel ezelőtt Velencében, Firenzében és Rómában támadtak. Amott hajdan ilyentájt virágos gondolák siklottak le a *canalegrandén* a magas gót palazzók alján, hosszu selyemuszályaik vörösre és sárgára festették a tengervizet, a piazzán pedig egyszerre megpendült kétszáz mandolin húrjain a nóta. A Márk-templom gyöngyházszínü homlokzata előtt ragyogó nép zsibongott, álarcos gyönyörü asszonyok, leányok, körülöttük suttogott a csíkos selyemtrikóba öltözött *cicisbeo*, fönn megkondultak a harangok s a *signoria* méltóságos urai

sz. r.), 1894-ben (1146. V. K. M. sz. r.), majd 1897-ben, amikor is a rajztanár- és rajztanítójelöltek és művésznövendékek teljesen külön tantervet és órarendet kaptak (20.929. V. K. M. sz. r.), 1898-ban, amikor esti szabadiskola létesült (94.318/1898. V. K. M. sz. r.), 1903-ban (12.952. V. K. M. sz. r.). Több pótlás történik a 75.069/1907. és 61.071/1913. V. K. M. sz. rendeletek alapján, végül 1921-ben a 159.000/1921. V. K. M. sz. r. folyományakép történt alapvető változtatás, amely a Főiskola szervezetét is gyökeresen átformálta. E rendelettel nyerte intézetünk főiskolai jellegét s autonómiáját. Az új rend megszüntette az igazgatói tisztséget és a vezetést a rektor és a Rektori Tanács kezébe adta át az újjászervezett Főiskola felett, amelybe ilykép beolvadtak az 1908 óta Orsz. M. Kir. Képzőművészeti Főiskola címen együtt igazgatott Rajztanárképző és Szépművészeti Akadémia, valamint az alábbi, szintén az 1908. évtől fogva közös adminisztráció alá vont mesteriskolák és női festőiskola. Ezek: az 1882-ben önállóan megnyílt Benczur-féle, az 1897-ben önállóvá lett Lotz-féle festészeti és az ugyanakkor felállított Strobl-féle szobrászati mesteriskola s az 1891-ig önálló, az 1891—1897-ig beolvasztva volt , majd újból önállósított Deák-Ébner-féle Női festőiskola.

Az intézet igazgatója: 1871—1902-ig Keleti Gusztáv; majd művészeti igazgatók: Székely Bertalan 1902—1904-ig és Szinyei Merse Pál 1905—1920-ig. Mint adminisztrativ igazgató működött mellettük Várdai Szilárd 1902—1920-ig.

Az 1921. évben életbelépett szervezeti és tanulmányi szabályzat azóta az 1930. évi november hó 11-én kelt magas kormányzói elhatározással jóváhagyott új szabályzattal módosult. Ez az új szabályzat a Főiskolának a 10 év előtti reformjában nyert új szervezetét és tanulmányi rendjét — melyeket a lefolyt idő tapasztalatai igazoltak — alapelveiben nem érinti, csupán több gyakorlati irányú, módosítást, illetve pótlást tartalmaz, amelyek a szervezetben a tanári kari ülések hatáskörének szélesbítésére, a tanulmányi részben pedig a művész- és a középiskolai rajztanárképzés idejének öt évre való felemelésére vonatkoznak.

Az 1920. év közepén Lyka Károly mint megbízott igazgató veszi kezébe a Főiskola reformjának ügyét s a következő 1921. évben, e tisztéről lemondva, a 159.000/1921. V. K. M. sz. r. hatálybalépésével rektora lesz a főiskolai jellegűvé emelt intézetnek egészen 1923-ig. A következő rektorok: Csók István 1923—1925-ig, Glatz Oszkár 1925—1927-ig, Réti István 1927—1931-ig, Andreetti Károly 1931. okt. 1—1932. februárig, Réti István 1932. februártól 1935. októberig, Benkhard Ágost 1935—1937-ig, Meyer Antal 1937—1939-ig.

Ferképzőmfoiskévk 1937/39.

FŐISKOLÁNK ALAPITÁSÁNAK ÉS FEJLŐDÉSÉNEK FŐBB MOZZANATAI.

A Főiskolát törvényhozási felhatalmazás alapján az 1871. évben Pauler Tivadar, akkori közoktatásügyi miniszter alapította. Felállításának eszméje még Eötvös József bárótól, a nagy magyar állambölcselőtől és közoktatásügyi minisztertől eredt, azonban a kivitelben közbejött halála megakadályozta. A Magyar Királyi Országos Mintarajztanoda és Rajztanárképezde címen létrejött, majd pár évvel később már Magyar Királyi Országos Mintarajziskola és Rajztanárképző nevet nyert intézmény első igazgatója Keleti Gusztáv „akadémiai képíró" lett.

Az intézmény 1871—1876-ig a Rombach-utcában bérelt helyiségekben folytatta működését, majd 1876-ban Trefort Ágost közoktatásügyi minisz ter gondoskodásából a Rauscher Lajos tervei szerint fe épült jelenlegi Andrássy-uti épületbe került át.

A Főiskola 1871. évi eredeti tanterve az 1877/78. tanévben felsőbb helyen jóváhagyott új tantervi és új rajztanárvizsgálati szabályzattal módosíttatott (32.195/1877. V. K. M. sz. r.). E szerint a rajztanárképzés ideje még három éves, azonban e képzési idő tartama az 1886. tanévtől kezdve a 23.569/1886. és 26.391/1886. V. K. M. sz. rendeletek alapján már négy évre emeltetett fel s négyféle képesítési nem íratott elő.

A Főiskola tanulmányi szabályzata és evvel kapcsolatban az 1878. évben felállított Orsz. M. Kir. Rajztanárvizsgáló Bizottság szabályzata azóta is többízben gyökeres változáson ment át. Igy 1893-ban (41.200 V. K. M.

VÁRADY GYULA SÁRGA UDVAR

olasz reneszánsz-művekben máskülönben gazdag plasztikai anyagának kiegészítését, a magyarországi és német szobrászat multjának több jellegzetes termékével. A régi anyagban oly művészek neveivel találkoztunk az új szerzemények közt, mint Giovanni Minelli di Bardi, Jacopo Tatti il Sansovino, Moderno, Luca della Robbia, Adrien Isenbraut, Gaudenzio Ferrari, Marco Marziale, Bastiano Mainardi, Allessandro Magnasco, Jan Lys stb. A három évi gyarapodást egyébként nem merítette ki teljesen a kiállítás, mert a múzeum ezuttal mellőzte az időközi kiállításokon szerzett műveket s nem tette közszemlére az antik szobrászati és grafikai szerzeményeket sem. Végül meg kell emlékeznünk azokról a magánosokról is, akik ideális gondolkodástól hajtva követésre méltóan járultak hozzá adományozásaikkal a múzeum e gazdagodásához. Nobilis névsoruk: Lándor Tivadar (a Székely-hagyaték ajándékozója), id. dr. Szivák Imre, báró Hatvany Ferenc, gróf Zichy Leona, Faragó Ödön, Dósa Emma, Wolfner Gyula, Déri Frigyes, dr. Pollitzer Gyula, Detoma Alfonz, Konek Ida, Alpár Ignác, Szmrecsányi Ödönné, Nemes Marcell, Csetei báró Herzog Mór Lipót, özv. Heinrich Alajosné, Rosenberg Gyula, báró Harkányi Frigyes, A. S. Drey (München), Múzeumbarátok Egyesülete, Satori L. (Bécs), Julius Böhler (München), Petrovics Elek, gróf Erdődy Imréné.

Június 2-án a Nemzeti Szalon ismét megnyitotta termeit fiatal művészek egy csoportjának, amelynek tagjai Csorba Géza szobrász, Diner-Dénes Rezső, Dobrovics Péter, Erős Andor, Kmetty János, Nemes Lampérth József és Schönberger Armand festők. Közülük Erős Andor nincs már az élők sorában, korai elhúnyta határozott vesztesége művészetünknek. kiállított művei egyben hagyatéki kiállítást is jelentenek. A többi művész, a katalogus előszava szerint, e kiállítással egyúttal programmot is ad, amelynek veleje, végső célja, egy új akadémia megalapítása még pedig azokon az alapokon, amelyeket a kubizmus hangsúlyozott a legerélyesebben. Szerintök «az új akadémiára való lehetőség nem volt meg a futurizmusban, lévén az eminenter irodalmi álláspont, főcélja a folytonosság; sem az expressionizmus zeneiségében, az ő reinkarnált formáival. Mindkét irány híjjával volt a képzőművé-

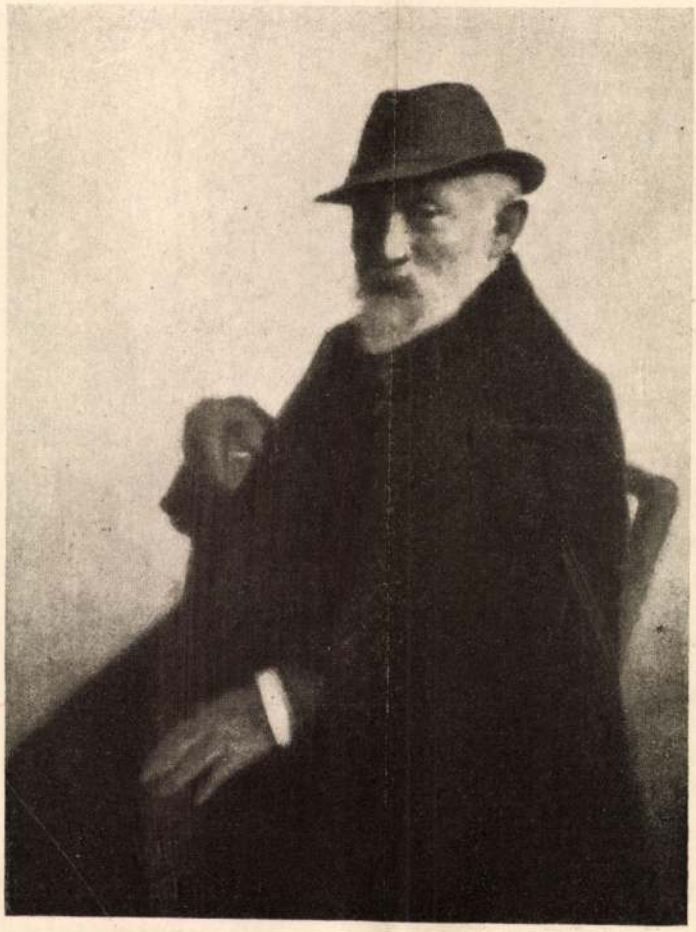

RÉTI ISTVÁN KISS JÓZSEF ARCKÉPE

újabban a múzeum: Melegh Gábor, Schimon Ferdinánd, Borsos József, Brocky Károly, id. Markó Károly, Brodszky Sándor, Barabás Miklós, Kugler Pál Ferenc, Alexy Károly, majd a valamivel későbbi fejlődésből Valentiny Jánostól, Dósa Gézától, Than Mórtól, Grimm Rezsőtől, Madarász Viktortól, Wagner Sándortól. Külön termet töltöttek meg Székely Bertalan újonnan vásárolt és adományként kapott művei, tájképek, arcképek, a «Léda» c. kompozició négy változata, az «V. László és Cillei» vázlata, tanulmányok. A müncheni és párisi hatás korszakát, a magyar genre-t, a naturalista megmozdulást s már a mai napokig nyúló fejlődést a következő művészek munkái jelentik az új szerzemények sorában: Mészöly Géza, Böhm Pál, Bihari Sándor, Roskovics Ignác, Deák Ébner Lajos, Paál László (két tájkép), Baditz Ottó, Gyárfás Jenő, Vágó Pál, Munkácsy Mihály («Párisi interieur», «Tájkép tóval», tanulmány a «Zálogház»-hoz és a «Siralomház»-hoz, a «Golgotha» vázlata, a bécsi művészettörténeti múzeum menyezetképének egy vázlata), Szinyei-Merse Pál («Labdarózsa», «Lila arckép», a «Rococo», «Majális», «Szerelmesek», «Atelier» c. vázlatok), Hollósy Simon («Az ország bajai», «Tengerihántás», «Női arckép»), Paczka Ferenc, Knopp Imre, Jendrássik Jenő, Kacziány Ödön, báró Mednyánszky László, Garay Ákos, Réti István, Ferenczy Károly, Iványi-Grünwald Béla, Rippl-Rónai József, Lechner J. Ödön, báró Hatvany Ferenc. Az említett francia mestereken kívül, a modern külföldi művészetet képviselik még Max Liberman, Hugo Lederer, a XV. század első feléből pedig M. M. Daffingertől és Jean Baptiste Isabeytől szerzett miniatüröket a múzeum.

A régi művészet terén, a múzeum megkezdte

Művészet 1917.

A Főiskola személyzeti létszámában az elmult két esztendőben több változás történt. Igy a tanárok közül megváltak a Főiskolától: Glatz Oszkár r. tanár, aki 1938 június hó 30-ával (14.645/938. eln. v. k. m. sz. r.), Réti István r. tanár, aki 1938 július hó 31-ével (15.859/1938. eln. v. k. m. sz. r.) és Baranski E. László r. tanár, aki 1939 július hó 31-ével (15788/1939. eln. v. k. m. sz. r.), véglegesen nyugalomba vonult, az 1938 őszén pedig tragikus hirtelenséggel Szentgyörgyi István r. tanár.

Glatz Oszkár, aki a betöltött törvényes korhatár folytán nyugdíjaztatott, kétévi megszakítással 1914 óta, Réti István, aki az előbbihez hasonló alapon került nyugalomba, 1913 óta, Baranski E. László, aki betöltött teljes szolgálat okán vonatott végelbánás alá, 1920 óta, Szentgyörgyi István pedig 1924 óta működtek a Főiskolán, amely személyükben kiváló művész-pedagógusokat, Tanári Karának oszlopos tagjait veszíti el.

A Kar visszaemlékezve a távozók nagyérdemű munkásságára, jegyzőkönyvileg méltatta azt, kiemelve Réti Istvánnak a Főiskola 1920. évi újjászervezése körüli nagy és értékes munkáját is, és bensőségesen vett búcsút Glatz Oszkártól és Réti Istvántól, a Főiskola egykori rektoraitól, egészséget, erőt és sikert kívánva nekik további művészi munkásságukhoz. Szentgyörgyi István emléke iránti kegyeletének a Kar kifejezést adott temetésén, amelyen gyászoló tanártársai testületileg megjelentek s azon Meyer Antal e. i. rektor a Főiskola koszorúját búcsúbeszéd kíséretében helyezte ravatalára; kifejezte azt 1938 októberében tartott ülésén, mikor is mély gyászát nyilvánítva, érdemeit jegyzőkönyvben örökítette meg s kifejezésre juttatja azt a Főiskola vezetősége most, a jelen Évkönyvben megjelent méltató életrajz

pedig e tanév folyamán 1938 január hóval következett be. A jelzett tanév végén mindhárman a Kormányzó Úr Őfőméltóságának 1938 június hó 30-án kelt legmagasabb elhatározásával a Főiskolához rendes tanárokká, a VII. fiz. oszt.-ba neveztettek ki. (13,345/1938. vkm. sz. r.)

Krocsák Emil és vitéz Aba-Novák Vilmos tiszteletdíjas tanári megbizatása 1939 március hó 6-ával eszközöltetett a 14,356/1939. sz. leirattal nyert felhatalmazás alapján, rendes tanárrá történt kinevezésük pedig az 1938/39. tanév végével következett be, amikor is nevezettek a Kormányzó Úr Őfőméltóságának 1939 június hó 30-án kelt legmagasabb elhatározásával, a VII. fizetési osztályba történt sorozással, kapták azt meg (18,239/1939. vkm. sz. r.). Időközi előléptetések is történtek a rendes tanárok sorában. Igy az 1938. évi június hó 30-án történt legmagasabb kormányzói elhatározással az V. fizetési osztály jellegét kapta Meyer Antal r. tanár, 13.345/1938. vkm. sz. r.), ugyanakkor a VI. fizetési osztályba léptek elő Szentgyörgyi István és Sidló Ferenc r. tanárok, míg Varga N. Lajos és Strobl Zsigmond r. tanárok a VI. fizetési osztály jellegét nyerték el. (13.345/1938. vkm. sz. r.). Az 1938 augusztus hó 1-ével az V. fizetési osztály B) csoportjából ennek A) csoportjába soroztatott be Rudnay Gyula r. tanár (13,094/938. vkm. sz. r.). Az 1938 év végén Kandó László r. tanár kormányzói elhatározás alapján a VI. fizetési osztály jellegét nyerte el. Az 1939. június hó 30-án kelt legmagasabb kormányzói elhatározással a következő kinevezések, illetve előléptetések történtek: Baranski E. László r. tanár az V. fizetési osztályba lépett elő (18.238/1939. vkm. sz. r.), Andreetti Károly r. tanár az V. fizetési osztály jellegét kapta meg, a VI. fi-

Beszélgetés Réti Istvánnal

nagy kitüntetése alkalmából

a modern magyar festőművészet megszületésének koráról

A kormányzó a magyar érdemrend középkeresztjével tüntette ki Réti Istvánt, a kitünő festőt, művész pedagógust, művészeti írót, akinek óriási érdemei vannak az utolsó harmine év művészetoktatásának modern szellemű módszertanában. A kormányzó kitüntetése *Réti* Istvánt egész váratlanul érte.

Kedvesen elhárítja magától a gratulációt, mellyel beszélgetésünket kezdjük.

— Az ujságokból értesültem, hogy megkaptam a kitüntetést. Talán emlékszik tavaly, amikor megkaptam a Gregussérmet, *szintén a Magyarország telefonált nekem először és magától tudtam meg, hogy kitüntetésben részesültem.* Ugyanilyen váratlanul ért, mikor 1928-ban megkaptam az olasz koronarend középkeresztjét. Éppen Miskolcon voltam és egy banketten vettem részt, mikor felállt valaki és üdvözlőbeszédet mondott a kitüntetésem alkalmából.

Réti mester hallatlan szerényességével igyekszik bebizonyítani, hogy véletlenül jutott ezekhez a kitüntetésekhez.

Nagy feltünés — két sorban

— Egyik modern magyar műtörténeti munka azt írja, — mondom — hogy a Mester huszonegyéves korában *»Bohémek karácsonya«* című képével nagy feltűnést keltett és az állam meg is vásárolta a képet. Hogyan lehetséges, hogy egy huszonegyéves ember már kész, érett munkával jelentkezik és mit jelent modern nyelvre átfordítva a nagy feltűnés?

— Ez *a nagy feltünés*, amire a műtörténeti munka céloz, annyit jelentett, hogy *az ujságok körülbelül két sorban* foglalkoztak a »Bohémek karácsonyá«-val. Akkoriban nem volt divat az ifjúságkultusz és a fiataloknak nem előlegeztek könnyen bizalmat és elismerést. Mindenesetre nagy dolog volt, hogy az állam megvásárolta a képemet, mert ez annyit jelentett, hogy *tovább tudtam folytatni tanulmányaimat.* Ezt a képet Párizsban kezdtem festeni, de már mögöttem volt ekkor egy müncheni tanulmányút, mikor Hollósynál tanultam.

Nagybánya születése

Réti István neve *Nagybányával forrott össze.* Mindenki tudja, hogy ő volt az, aki *szülővárosába hívta Hollósyt Münchenből* és azt is, hogy Ferenczyvel, Iványival és Thormával együtt ő alapította meg a magyar Barbisont, a nagybányai művésztársaságot és művésziskolát. Erről a témáról nagy szeretettel és gyöngédséggel beszél és örül is, hogy eziránt érdeklődöm, mert nem szeret saját magáról beszélni.

— Mi nem is gondoltunk arra eleinte, hogy *ilyen nagy művésziskola fog Nagybányából, szülővárosomból kinőni.* Hollósyt a milleniumkor megbízták a huszti vár romjainak megfestésével, akkor merült fel az a terv, hogy Hollósyt a gyönyörű tájú Nagybányára hívjuk meg. Ő már akkor tizenöt éve Münchenben élt és jólmenő iskolája volt. Hollósynak annyira megtetszett Nagybánya, hogy egy hónap mulva családját is odatelepítette és bútorait is elhozatta Münchenből. *Hollósyt aztán követték tanítványai is, lengyelek, oroszok, angolok, spanyolok és németek.* Nagybánya nem volt mesterséges klub, vagy klikk, jó barátságban és szeretetben éltünk ott együtt, védtük egymás érdekeit és nem irigyeltük a másik sikerét. Nagybányán az volt a szokás, hogy *csak akkor mutattuk meg egymásnak képeinket, ha teljesen befejeztük,* hogy az egységes hatást mutassuk be és hogy munka közben mentesek legyünk a befolyásoktól. Annyira adtunk egymás véleményére, hogy például én, mikor 1904-ben elkészültem a »Bolt előtt« című képemmel, mielőtt a Műcsarnokba küldtem volna a kiállításra, megmutattam Thormának. Mikor már vonaton volt a kép, Thorma komolyan kezdett beszélgetni velem, kifogásolta a kompoziciót és más észrevételeket is tett. Erre én azonnal *sürgönyöztem a Műcsarnoknak és visszaküldettem a képet.*

Szerencse, hogy akkor még nem volt divatban a „destruktív" és „bolsevista" jelző

— Nagybánya az akadémizmussal szemben a természet szemléletét vallotta alapelvének. A figura ábrázolása a miliővel, ez volt a XIX. század új elve. Gondosan és tapasztalati úton kell a természetet visszaadni — mondtuk — és nem a tudott formák alapján. Abban az időben a Főiskolán például az volt a divat, hogy »szabályoztatni kellett a modelt«. Régebben ezt úgy hívták, hogy *idealizálás.* Azaz ha a model nem volt teljesen szabályos testű, vagy arcú, mégis az elvnek megfelelően *szabályosan kellett lerajzolni.* Természetesen ennek a szigorú természetszemléletnek is megvannak az árnyoldalai. Megköti a fiatalember temperamentumát és képzeletét a legfegyelmezettebb festői munkára kényszeríti. *Hollósy például sohasem dolgozott fejből, mert ő azt gicsnek tartotta. Szerencse, hogy abban az időben nem volt divatban a destruktív és a bolsevista jelző, így csak azt mondták ránk, hogy szecessziósak vagyunk.*

— Mindig azt halljuk, hogy Nagybánya művészi ideáljának a francia Bastien Lepage finom naturalizmusát tartotta. Tényleg olyan nagy hatása volt a világhírű francia mesternek Nagybányára?

— Ez nem egészen így van — mondja *Réti* István. — Már Thorma is azt vallotta, hogy túl kell menni Bastien Lepage-on. Mikor mi a kilencvenes években Münchenben jártunk, már ott kezdődött a színes, felszabadult festészet, melyet akkor szecessziónak neveztek. Ismertük Manet-t, de nem azzal a megjelöléssel, hogy impresszionista. *Nagybánya abban az időben működött, mikor párhuzamosan több művészeti irány hullámzott.* Ebben az időben váltott át a naturalizmus az impresszionizmusra. Mi Ferenczyvel gyakran olvasgattuk Geoffroy kritikáit, aki Zolának és Manet-nek meghitt barátja volt. Ferenczy anélkül, hogy Párizsban járt volna, Geofffroy művészeti kritikái és tanulmányai alapján váltott át az impresszionizmusra.

Bevonulás a Főiskolába

— Hogy simultak el mégis az ellentétek az akadémizmus és Nagybánya között annyira, hogy *Nagybánya bevonulhatott a Képzőművészeti Főiskolára?*

— A Képzőművészeti Főiskola növendékei már Hollósy idejében nyaranta átszivárogtak Nagybányára, noha *a tanárok ezt rossz szemmel nézték.* Mikor Szinyeit meghívták a Főiskola igazgatójának, csak azzal a feltétellel fogadta el a hivatalt, hogy *olyan festőket is meghívnak az iskolára tanárnak, akik a természetet szeretik.* Igy került elsőnek Nagybányáról *Ferenczy a Főiskolára,* ő azután ösztöndíjjal hozta le növendékeit nyáron Nagybányára, míg azután 1913-ban tényleg azt lehet mondani, hogy *ünnepélyesen bevonult Nagybánya a Főiskolára,* mikor *Glatzot és engem is meghívtak.* Mi már előzőleg sokat beszéltünk arról, *hogyan kellene megváltoztatni, megreformálni a művészoktatást.* Egy kalap alá hozni a művészképzést a rajztanárképzéssel, közös nevelést, közös műveltséget adni a növendékeknek és mindenekelőtt versenyképessé tenni őket a külfölddel szemben. Addig a Főiskolán az elmélet elnyomta a gyakorlatot, mi pedig azt szerettük volna megvalósítani, hogy a művészeti studiumok domináljanak elsősorban. *1920-ban Lykával együtt kidolgoztuk a reformterveket,* ekkor kezdődött meg a Főiskolán a művészettörténeti oktatás. *Nagy segitségemre volt akkor a Főiskola növendékeinek haladó szellemű társasága.* Ebben az időben tanult az Akadémián többek között *Szőnyi* és *Aba-Novák.* A kultúrát és a festő műveltségét azért is fontosnak tartom, mert elkövetkezik minden ember életében egy olyan korszak, mikor az invenció már nem olyan eleven és ilyenkor *nagy segitség a műveltség és a kultúra.*

— Mik a mester jövő tervei? Milyen témákkal foglalkozik mostanában?

— Írták és mondták rólam, hogy *aránylag keveset festettem.* Az ember saját természetének megfelelő módon él és nem tudja magát máskép irányítani. Még ma is képes vagyok elővenni egy húsz év előtti képemet és átfesteni vagy korrigálni rajta, ahol úgy érzem, hogy szükség van erre. Édesanyám portréja félbemaradt. Itt csak a felülről lefelé való világosodás problémája van megvalósítva. De van rajta sok megoldatlan részlet.

Mindenről szívesebben beszél *Réti* István, mint saját képeiről. Ha mégis erről beszélgetünk, óvatosan siklik át más témára. Nem is szükséges, hogy alkotásairól beszéljen. Mint művészetpedagógus a legnagyobb érdemeket könyvelheti el magának. A mai festőnemzedék legtöbb kiválósága, akik külföldről egymás után hozzák haza az aranyérmeket és kitüntetéseket, *az ő-irányítása mellett vált festővé* és nemcsak a technikai tudást sajátították el, de mesterüktől egy egész életre való etikai alapot vittek magukkal. Nem szükséges az sem, hogy mint festő beszéljen alkotásáról. Aki egyszer is látta a Szépművészeti Múzeum Réti-interieurjait, ebből az egyetlen képéből megismeri a nagykultúrájú közvetlen, póznélküli művészt, akinek minden ecsetvonását az átérzés őszintesége hevít át.

(d. m.)

Ma van a Gyöngyös Bokréta negyedik bemutatója

A Szent István-hét eseményei közül ez évben is a Gyöngyösbokréta játékok iránt nyilvánul meg a legnagyobb érdeklődés. A nap-nap után zsúfolt nézőtér előtt színre kerülő játékok során ma, hétfőn este ismét *teljesen új csoportok fognak bemutatkozni.*

A negyedik bemutatón a visszacsatolt területet az *Izsai* bokréta fogja képviselni. Ez a bokréta gyönyörű népviseletben érdekes népi játékokat és jó táncokat fog bemutatni. Szerepelni fognak még ezen a bemutatón *Somogyudvarhely* bokrétája, azonkívül *Kocsola, Kustánszeg, Mezőkövesd, Atkár, Tápé, Derecske, Tura, Kalocsa* és *Váralja* bokrétája.

9 PESTEN LÁTTAM SZENTISTVÁNNAPJÁN

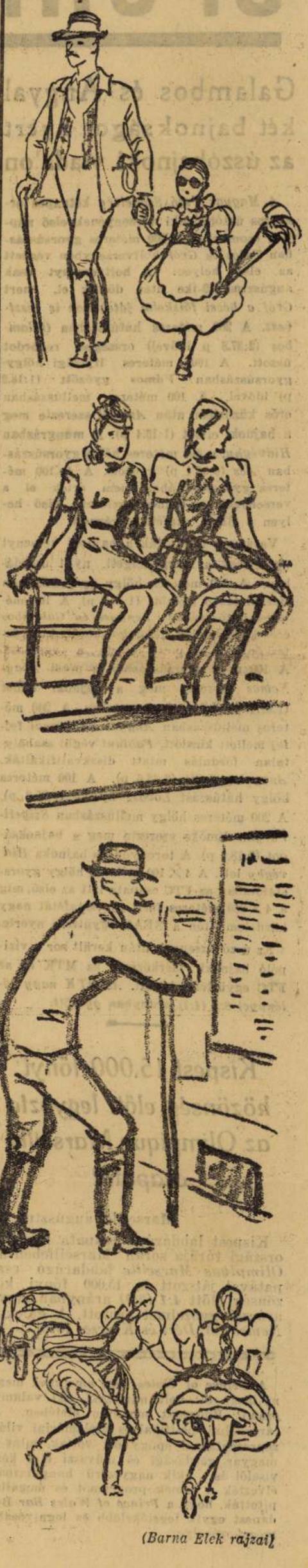

(Barna Elek rajzai)

Galambos és Angyal két bajnokságot nyert az úszóbajnoki viadalon

A Magyar Uszó Szövetség kétnapos országos úszóbajnoki versenyének első napján, szombaton a 200 méteres gyorsúszásban *Tátos* és *Gróf* holtversenyben végzett az első helyen. A holtversenyt csak augusztus 29-ike után döntik el, mert *Gróf a bécsi főiskolai játékokon is részt vesz.* A 200 méteres hátúszásban *Galambos* (2:37.8 p idővel) országos rekordot úszott. A 100 méteres ifjúsági hölgy gyorsúszásban *Vámos* győzött (1:18.2 p) idővel. A 100 méteres mellúszásban erős küzdelem után *Angyal* szerezte meg a bajnoki címet (1:13.4 p). A műugrásban *Hidvéghy*, a 400 méteres hölgy gyorsúszásban *Ács* (6:05.4 p) győzött. A 4×100 méteres gyorsstafétában nem érték el a versenyzők a bajnoki szintet, első helyen a BEAC stafétája végzett.

Vasárnap folytatták a bajnoki versenyt ugyancsak a margitszigeti nyílt uszodában. A 100 méteres hölgy gyorsúszásban *Ács* biztosan győzött (1:14.6 p). A 100 méteres hátúszásban *Lengyel* és *Galambos* erős küzdelméből *Galambos* került ki győztesként, 1:13.4 p-cel nyerte a versenyt. A 100 m-es gyorsúszásban a pécsi *Abay-Nemes* szerezte meg a bajnoki címet (1:01.4 p) *Zólyomival* szemben. A 200 méteres mellúszásban *Angyal Fábiánnal* fejfej mellett küzdött, *Fábiánt* végül szabálytalan fordulás miatt diszkvalifikálták. *Angyal* győzött (2:48.6 p). A 100 méteres hölgy hátúszást *Lovász* nyerte (1:25.8 p). A 200 méteres hölgy mellúszásban *Szigeti-Vargha* Emőke szerezte meg a bajnokságot (3:18.2 p). A toronyugrás bajnoka *Hidvéghy* lett. A 4×100 méteres hölgy gyorsstafétában az FTC csapata lett az első, míg a 4×200 méteres férfi gyorsstafétát nagy küzdelem után a BEAC együttese nyerte.

Az úszóversenyek után került sor a vízipóló bajnoki mérkőzésre az MTK és az FTC együttesei között. *Az MTK nagy fölénnyel 8:2 (4:1) arányban győzött.*

Kispest 15.000 főnyi közönség előtt legyőzte az Olimpique Marseille csapatát

Marseille, augusztus 21.

Kispest labdarúgó csapata franciaországi túrája során Marseilleben az *Olimpique Marseille* labdarúgó csapatával játszott és 15.000 főnyi közönség előtt *4:1 (2:0)* arányban nagyarányú győzelmet aratott. A gólokat *Nemes* (2), *Déri* és *Kincses* lőtte.

A Prince of Wales Bar, amelynek megnyitásán ott volt mindenki, aki valamit számít Budapest mondain életében. A társadalmi, politikai és diplomáciai világ reprezentánsai épúgy ott voltak, mint a magyar gazdasági és művészi élet képviselői is, akik nagyszerű hangulatban élvezték a remek programot és megállapították, hogy a *Prince of Wales Bar* Budapest egyik legelőkelőbb és legnívósabb szórakozóhelye.

Telefoninterjú a világbajnok Lumnitzer Sándorral

„Életem legnehezebb versenye volt"

Nagy szenzációval végződött a berlini agyaggalamblövő világbajnoki verseny; a magyar világbajnok dr. *Lumnitzer* Sándor győzött 288 találattal. Az öt napig tartó versenyen tizenhárom nemzet százhúsz kiküldöttjével vett részt és már úgy volt, hogy a német báró Bongart nyeri a versenyt, amikor a magyar világbajnok jó idegzetével behozta hátrányát és megszerezte a magyar szineknek az elsőséget. Ma reggel beszéltünk telefonon dr. *Lumnitzer* Sándorral, megkértük beszéljen győzelméről.

— *Életemnek legnehezebb versenye volt,* — mondotta telefonon dr. Lumnitzer — mert úgyszólván minden tréning nélkül kellett kiállanom a legerősebb nemzetközi konkurrenciával. Az első két nap versenyszámaiban nem is vehettem részt, csak rögtön a világbajnoki mezőnyben indultam és így minden előtréning nélkül állottam starthoz. Közben sikerült egy német pályarekordot felállítanom 141-es hibátlan sorozattal. Boldog vagyok, hogy újból dicsőséget szereztem a magyar színeknek. Egy óriás gyönyörű aranytálat nyertem. Hitler kancellár különdíját.

— *Hallo, mikor jön haza,* — kérdeztük.

— Most indulok a repülőtérre és este otthon leszek.

Hogyan született meg az új magyar világrekord?

erről beszél Csaplár András, a 4 × 1500 méteres staféta tagja

Nagy szenzációja van a magyar atlétikának: vasárnap a MAC országos és meghívásos atlétikai versenyén a 4×1500 méteres stafétacsapat világrekordot futott (15:54.4) 0.2 mp-cel megjavította a régi rekordot.

Erről az új magyar világrekordról beszél *Csaplár* András, a világrekorder staféta egyik tagja:

— A MAC-ban már pár éve kísértett a gondolat, hogy próbálják meg ennek a világrekordnak a megjavítását. Hisz *Szabó, Iglói, Rátonyi* olyan kiváló eredményeket értek el, hogy közepes negyedik ember segítségével is valószínű volt, hogy sikerrel jár a próbálkozás. Azonban nem elég csak összeadni a futók legjobb eredményeit, mert ritka eset az, hogy mindenki egyszerre érje el formáját. *Most is mindenki biztosra vette a világrekordot, csak én kételkedtem.* Kishitűnek csúfoltak. És mégis hajszál híján nekem lett igazam. Tőlem 3:58-as 1500-at vártak, én 4 percet igértem és a végén 4:1.6 mp-cel kellett megelégedni.

— Igaz, hogy ebben része volt a *Harsányi* által diktált túlerős kezdésnek is. *Rátonyi*, aki közismerten nem tud egyedül futni, váratlanul nagyszerű futással szerzett kellemes meglepetést úgy, hogy kettőnk futása után már valószínű volt a világrekord, hisz *Iglói* és *Szabó* is remek formában voltak. Iglói nagyon erősen kezdett, a végét nem birta és 3:55 helyett, amire ő maga is becsülte magát, csak 3:58.4-et tudott futni. Még mindig azt hittük, hogy így is nagy rekordot futunk. Miklósra esküdött mindenki, ő maga is azt mondta, hogy 3:53-at fut. Szemre szépen is mozgott. De 800-nál már láttuk, hogy nem lesz nagy idő. Pedig *Szabó* Miklós ezúttal becsülettel küzdött. *Ott álltunk mi, akik előtte futottunk, szokatlan hévvel és lelkesedéssel biztatta a közönség is.* Az utolsó 300-on úgy küzdött, hogy eltorzult az arca, a kezeivel oly erősen dolgozott, hogy szinte kifordultak a vállai és a végén 3:57-et futott. Ép hogy sikerült megjavítani a világrekordot — két tizeddel.

— Én azt hiszem, hogy nem lesz hosszú életű. *A lengyelek, svédek egyaránt fenik rá a fogukat.* Világrekord kísérletükre minket is meghívtak, így remélem, hogy kemény küzdelemben, ha új világrekord árán is, de sikerül legyőznünk őket és mégis csak *magyar világrekorddal* zárul ez az esztendő.

— A fiúk mind a nehéz pályára panaszkodtak, — én jónak találtam a pályát.

*

A vasárnapi atlétikai versenyen ugyancsak rekordot ért el vitéz *Csapó*, aki a súlydobás, *Gara* pedig az ifjúsági 200 méteres síkfutás rekordját szárnyalta túl.

Részletes eredmények:

4×1500 m staféta: 1. MAC *(Csaplár* 4 p 01.6 mp, *Ráthonyi* 3 p 58.2 mp, *Iglói* 3 p 58.4 mp, *Szabó* 3 p 57 mp) 15 p 55.4 mp. 2. A magyar A. vegyes csapat *(Harsányi, Istenes, Hires, Simon)* 16 p 44 mp. 3. A magyar B. vegyes csapat *(Zoltai, Gulyás, Kővári, Eper)* 16 p 46 mp. A MAC—BBTE páros versenyben 100 m: 1. *Gyenes* MAC 11.1 mp. 2. *Gara* MAC 11.2 mp. 3. *Vermes* BBTE 11.5 mp. 200 m: *Gyenes* MAC 22.1 mp. 2. *Görkói* BBTE 22.3 mp. 3. *Gara* MAC 22.6 mp. *Országos ifjúsági rekord.* 5000 m: 1. *Kelen* BBTE 14 p 52.4 mp. 2. *Németh* MAC 14 p 53 mp. 3. *Szilágyi* O. k. 14 p 56.6 mp. 4. *Esztergomi* Beszkár 14 p 57.6 mp. Súlydobás: 1. *Darányi* MAC 1484 cm. 2. *Németh* Beszkár 1478 cm. 3. vitéz *Csapó* MAC 1440 cm. *Országos ifjúsági rekord.* 110 m gátfutás: 1. *Szabó* 6 pont. 2. *Hikisch* 3 pont. 3. *Görög* 3 pont.

Rúdugrás: 1. *Kovács* TFSC 340 cm. 2. *Papp* MAC 320 cm. Két induló. Gerelyvetés: 1. *Szatmáry* BEAC 5937 cm. 2. *Kinál* Nyiregyházi Vasutas 5848 cm. Diszkoszvetés: 1. *Kulitzi* BBTE 4785 cm. 2. *Reiszki* Beszkár 4406 cm. 3. *Bertalan* MAC 4267 cm. 400 m: 1. *Vadas* MAC 49.5 mp. 2. *Görkói* BBTE 49.6 mp. 3. *Tantos* MAC 52.8 mp. Távolugrás: 1. *Gyuricza* O. K. 712 cm. 2. *Zajki* BBTE 711 cm. 3. *Vermes* BBTE 702 cm. 400 m gát: 1. *Polgár* BBTE 56.1 mp. 2. Margó BBTE 56.4 mp. 3. *Kiss* TSE 57 mp. Hármasugrás: 1. *Holló* O. K. 1339 cm. Magasugrás: 1. *Kerkovics* O. K. 178 cm. 2. *Jászfi* BBTE 174 cm. 3. *Gáspár* MÁVAG 174 cm. 4×100 m: 1. BBTE *(Vermes, Ember, Görkói, Sir)* 42.3 mp.

Vitéz Hanthy testőrőrnagyot ünnepelte a lovasmérkőzések közönsége

Zsúfolásig megtelt tribün előtt folyt le a Tattersall Concours pályáján a *Nemzeti Lovarda* lovasünnepélye. Tapsvihar köszöntötte a Mária Terézia korabeli testőrruhába öltözött lovasok remek mutatványait, akik fehér lovakon látványos quadrillt mutattak be olyan művészettel, *hogy a közönség tombolva ünnepelte vitéz Hanthy László őrnagyot, a spanyol iskola nagytehetségű vezetőjét.*

A Hungária feladta a kormányosnélküli négyest Magyarország evezősbajnokságainak második napján

A csepeli Dunaágban rendezte a *Magyar Evezős Szövetség* kétnapos bajnoki versenyét. A nyolcevezős bajnokságban a magyar válogatott csapat a főiskolai kombináltnak tizenöt másodperc előnyt adott, azt könnyedén behozta és fölényesen három hosszal győzött.

Részletes eredmények:

Kormányosnélküli négyevezős bajnokság: 1. *Pannonia* 7 p 21 mp, a *Hungária* négyese *1500 méternél feladta a versenyt.* Kormányos kétevezős bajnokság: 1. a válogatott kettős *(Győrffy, Nyilasi,* kormányos *Zimonyi.* Idő 8 p 13.5 mp). Szenior egyes verseny: 1. *Koncz* Dezső, Baja, 2. *Herczeg* Béla, Sirály. A startnál megjelent *Marosi,* az előzőnapi egyes bajnokság győztese, aki szintén nevezett erre a versenyre, de *őt a versenybíró tévedésből nem engedte indulni.* Az Ujpesti Evezős Egylet a verseny eredményét megóvta.

Vándorevezősök kormányos kettős párevezőse: 1. *Weszely—Deutsch,* kormányos *Weszely,* idő 8.36 mp, 2. *Moatovits* testvérek, kormányos *Hefkó,* idő 8 p 43 mp, 3. *Winkovics—Weszely,* kormányos *Kovács.* Kettős párevezős bajnokság: 1. Nemzeti Hajós Egylet *(Goszlet, Bánhidi)* 7 p 11.1 mp, 2. Beszkár 7.15 mp, 3. MAC. Szenior kettős párevezős: 1. Ujpesti Evezős Egylet *(Mecseki, Marosi)* 7 p 28.6 mp, 2. Duna 7 p 40 mp. Nyolcevezős bajnokság: 1. *Magyar válogatott* 6 p 23 mp, 2. Főiskolai vegyes 15 mp előnnyel, a célban három hossz hátránnyal. Kajakversenyek: Egyes kajak, táv 1000 m: 1. *Balatoni* Kamill, *Karakán Kajak Klub* 4 p 27 mp, 2. *Bajóti* József Karakán 4 p 35 mp, 3. *Blahó* BBTE 4 p 43.8 mp. Kettős kajak: 1. Karakán Kajak Klub *(Balatoni—Nagymajtényi),* időt nem mértek, 2. Karakán KK *(Csch—Bajóti),* 3. Karakán KK *(Bán—Kárpáti).*

ROVID SPORTHIREK

Elmaradt a Károlyi—Pugrox európabajnoki mérkőzés. Szombat estére hirdették a szabadstílusú professzionista birkózóbajnoki versenyt, amelyet azonban a nagy esőzés miatt szerda estére halasztott a rendezőség.

Hámos Éva két rekordot javított a női atlétikai versenyen. Hámos Éva 200 méteren 27 mp-cel országos rekordot futott, a 60 méteres síkfutás döntőjében pedig 8.1 mp-es idővel új országos rekordot állított fel.

Megindultak az NBB bajnoki futballmérkőzések. Lampart—Arak 2:1, MÁVAG—Vasas 3:0, Sopron—Dorog 2:0, NyTVE—Fülek 3:0, Pereces—Salgótarján 2:0, Szegedi AK—Budakalászi MOVE 6:1.

Heinrich Tibor második lett az európabajnoki vitorlásversenyen. A Lengyelországban lefolyt európabajnoki versenyen az olimpiai yolle kategóriában a magyar *Heinrich* Tibor a második helyen végzett.

Az Elektromos latorcauccai pályáján szombaton este a magyar válogatott labdarúgócsapat 2:2 (1:1) arányban döntetlenül mérkőzött Belgrád város válogatottjával.

Vasárnap délután 25.000 főnyi közönség előtt Rust birodalmi miniszter megnyitotta a főiskolai világbajnokságok küzdelmeit. A résztvevő tizennyolc nemzet zászlóival feldíszített stadionban vonultak fel a résztvevők, ahol a magyar csapat feketezsinóros magyar ruhában nagy tetszést aratott. Ma a főiskolás labdarúgócsapat a német együttessel **mérkőzik délután öt órakor.**

Réti István: Napos szoba Szabó M. felv.

az új magyar festőművészet nagyjelentőségű alkotása kivételesen nem került társai sorsára; többször reprodukált s általánosan ismert kép.[17] Ferenczy művészetének fontos állomása ez; mint *Petrovics* Elek kifejti, e képben jut a mester plein-air tanulmányainak csúcspontjára az izzóan telített színek maximumra való felfokozásában.[18] Már a kortársak is látták Ferenczy képének korszakalkotó jelentőségét: „a napsütésnek ilyen izzó ábrázolásával ritkán találkozunk . . .“ — írta annakidején *Meller* Simon.[19] A másik Ferenczy-kép, „Szinyei-Merse Pál arcképe“ (1913) más kevésbbé ismert mű; kékes tónusai, széles előadása, tompított koloritja inkább a dekoratív, mint a portrészerű elemeket hangsúlyozza.

A marosvásárhelyi képtárnak kétségtelenül legnagyobb műbecsű képe Ferenczy képe mellett *Réti* István „*Öreg honvédek*“ című hatalmas festménye. A kép, amelyet maga Réti is főművének tart, sok viszontagságon ment keresztül s a körülmények összejátszásának következtében csaknem egészen kikopott a köztudatból.

A képet 1899 novemberében festette Réti Nagybányán. Aránylag későre készült el s így csak az 1900/901-i téli tárlaton került kiállításra általános feltűnést keltve. Ez a tárlat egyébként is nagy jelentőségű az új magyar művészet történetében; ekkor vonult fel teljes fegyverzetében diadalmas csatájára negyedízben a fiatal bányai kolónia, de a külön termet a Műcsarnok vezetősége megtagadta tőlük. Többek között Ferenczy is ekkor mutatta be „Józsefet eladják testvérei“ című képét. Az „Öreg honvédek“ ugyanebben az évben nyerte el a Lipótvárosi Kaszinó díját is. A tárlat körül sok kavarodás keletkezett; a künt szorult festők töredéke sértett hiúságában a „visszautasítottak szalónja“ néven a Klotild-palotában külön kiállítást rendezett. A fővárosi műkritika kellő értékére szállította le a Műcsarnok és a Nemzeti Szalón ellen demonstráló gyenge műveket.[20] A nagytekintélyű, ókonzervatív *Szegedi-Maszák* Hugó azonban méltatlankodó cikkben védte meg a visszautasítottakat (akik saját zsűrijükben is

[17] Képét l. *Malonyay Dezső*: A fiatalok (Bpest 1906), 62. l. és *Művészet*, IV. 288. l.

[18] *Alexis Petrovics*: Charles Ferenczy. Extrait *du Revue de Hongrie* (Bpest, 1930), 26. l.

[19] *Művészet*, IV. 287. l.

[20] L. *Műcsarnok*, III. évf., 1900. 550—553. l.: A visszautasítottak szalónja („*Donatello*“ tollából).

MAGYAR MŰVESZET
1937

visszautasítottak jó félszáz képet . . .) s egyben heves kirohanást intézett „Nagybánya tudatlanságot terjesztő és a jó ízlést ölő szellős sátrai" ellen. Barabás veje az „Öreg honvédek"-et is lecsepülte, a kép „toprongyos" alakjait, az akadémikus lokálfestés és részletrajz védelmében. A „Műcsarnok" védelmébe vette Rétiéket;[21] szószót követett, de a nagybányaiak körül kitört harc, mint az szokásos, csak segítette az iskola új törekvéseit. A Képzőművészeti Társulat 1900 telén külön díszes albumot adott ki a tárlatról, Lyka írta a méltató szöveget.[22] Az album reprodukciói a századforduló fényképészetének és cinkografiájának fejlettségéhez mérten jól szemlélteti a műveket, de szerencsétlenségből a különben is rosszul akasztott és nehezen fényképezhető „Öreg honvédek"-ről borzalmas fotográfia készült, a cinkográfus merényletnek is beillő retusírozásával.[23] A Honvédtemetésről mind a mai napig egyetlen más reprodukció sem jelent meg sehol s mi ebben a fényképben látjuk a kép balvégzetének főokát. A kortársak sem sokáig szemlélhették eleven valóságában, mert, bár az állam 1906-ban megvásárolta, a Szépművészeti Múzeum akkori művészetpolitikája következtében sohasem került méltó helyére. Raktárban porosodott a nagy mű s csak 1912 nyarán, a Nagybányán rendezett retrospektív kiállításon szerepelt még egyszer.[24] Akkor újra az érdeklődés homlokterébe került a kép, *Felvinczi Takács* Zoltán méltó magasztalással írt róla a *Cicerone*-ben[25] (magyarul a *Nagybánya és Vidéke* hozta a cikket), *Lyka* és *Ybl* Ervin is megemlékeztek róla, de a fővárosi sajtó elég közönyösen viselkedett s országos érdeklődést nem tudott kelteni a jubiláló kolónia táralata.

1913-ban Vásárhelyre került letétként az „Öreg Honvédek". Rövidesen kitört a világháború, a képpel kapcsolatos számításokat a történelmi események keresztülhúzták, a festmény ott maradt, kétségtelenül kitűnő állapotban. De azóta nagyot fordult az idők kereke, a kép festése óta közel negyven esztendő telt el; egyetlen magyarországi tanuja az 1900/901-i album szerencsétlen reprodukciója s ha ennek a múzeumokban őrzött ritka példánya valakinek véletlenül kezébe kerül is, idegenkedve lapozza át az értelmetlen fényképet a még oly figyelmes szemlélő is. Igy eshetett meg például, hogy *Genthon* István, az új magyar festőművészetről írott nagyjelentőségű könyvében, Réti Istvánt méltatva, a képet meg nem említi. Réti főművét a műtörténeti köztudatban a jóval korábbi korszakából való „Bohémek karácsonya" képviseli, noha a Honvédtemetés nemcsak el nem marad mögötte, hanem fejlődéstörténeti jelentőségében felül is múlja. Borus novemberi hangulat, a közelgő őszi alkony árnya ömlik el a bányai hegyek, a lombjukat vesztett fák s a kis vidéki temető fölött. A tisztességtételnek vége, a hős porait magába fogadta az anyaföld s társai, az öreg veteránok, az integető halál szelétől érintve, néma magukbamélyedéssel baktatnak ki a temető kapuján; pereg a fekete posztóval bevont dob s erőlködve emeli a trikolórt az agg zászlótartó. Mint *Lyka* írja: „az életöröm lassú elhamvadását sejdítjük, valamit a szenvtelen Nirvánából . . ." A mélabús hangulat, Réti István műveinek közös jellemzője, fátyolosan vonja be a képet, amelynél több alakos kompozíciót Réti azóta sem festett. Mindmegannyi mély érzéssel formált élethű arckép, mintahogy a téma maga is valóságos élmény jegyében fogant; a Honvédtemetésben benne van a szabadságharc utáni idők egész magyar lírája. S ugyanily erővel jelenik meg a képben a költő Réti mellett a festő. A tompa, szabad fény egységes, meleg tónusba fogja össze az ég barnáját, a föld rögeit, a viharvert, barázdás arcokat, a kopott mantillák sötétjét s hatásos erővel villan ki a zászlórúd és a lecsüngő bojt fehérje. Az alkonyati fény atmoszférikus rezgése felbontja a formákat; bámulatos színgazdagságú, finoman elemzett valőrjei harmónikus egésszé rendeződnek össze. A történelmi levegőt az ízig-vérig festői felfogás reálisan jeleníti meg Réti tartózkodó, nemes lírájával. A mester lelkének alaphangulata, a borongó tünődés mély konszonanciába jut a históriai élmény, a nemzeti érzés egyetemességével s a nagybányai iskola legjobb értelemben vett festői vívmányaival. Nem csoda, hogy a mű annyira szívéhez nőtt Réti Istvánnak, művészetünk történeti jelentőségű egyéniségének. Ha van kép, amely hiányzik abból a múzeumból, amely az új magyar művészet döntő jelentőségű állomásait mutatja be, úgy az „Öreg Honvédek" az. E sorok írójának különös öröme, hogy a képtár ismertetése alkalmával a festményt végre méltó reprodukcióban mutathatja be a mai magyar művészeti életnek és az eljövendőknek.

[21] IV. évf., 1901, 40—41. l.: Az elítéltek („Donatello").

[22] Téli Tárlat, 1900—1901. Az Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat tagilletménye. Singer és Wolfner kiad.

[23] A 44. oldalon. A kép mérete 195×225 cm (olaj, vászonra).

[24] A nagybányai kiállítás történetét *Réti* István írta meg *Elek* Artúr lapjában, a *„Műbarát*-ban („Nagybánya" címen. 1922. évi II. évf. 214—225. l.

[25] *Zoltán von Takács*: Eine Jubiläumsausstellung der Künstlerkolonie in Nagybánya. *Der Cicerone*, 1912, IV. Jahrg. S. 707—712.

tovább K Réti István

Rippl Rónai József

Thorma János

Vaszary János

Vesztróczy Mano

Zádor István

Zichy Mihály

l.

1917–18. Haga

Az osztrák-magyar sajtó-
hadiszállás képzőm
Kiall. Gat.

905 szám.

19

Műemlékek Orsz

Tárgy:

A beadv

Mellékle

Egyúttal

Előirat sz

Utóirat s

Másolta:

Réti István

U.: 3386

rod

gyi miniszternek jelen kelet és ügy-
VII. osztályához intézett rendeletének

Herman Lipót: Művészek munkakörben. Réti István. Pesti Napló. 1932. jun. 19.

a 127.689 számú kiadási csekkszámla
Tibor, a Müemlékek Orsz. Bizottságának

14.075/1939 szám

III.

Méltóságos
dr.G e r e v i c h T i b o r úrnak,
a Müemlékek Orsz.Bizottsága elnöke
B u d a p e s t, IX.
Hőgyes Endre-u. 10.

Folyó évi január hó 3.-án 805/1938 szám alatt kelt felterjesztésére tudomás végett másolatban megküldöm.

Budapest,1939.január hó 19.

A miniszter rendeletéből:
dr.Mariay Ödön s.k.
miniszteri tanácsos.

Réti István

l.

Bápm. Mur. Ék

IX. 274. l.

3p.

ágos Bizottsága

	száma:		19
ny	kelte:	VII/13.	19 3p.
	beérkezése:	VIII/21.	19 3p.

k száma:

lintézett szám:

áma:

áma:

sta:

<Réti István>

cikke

< > A művészetek rendje és rokonsága.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTÁGA
507 /1930 szám
Érk. 1930 év nov. hó 10. n.

(Rádiófelolvasás 1935. márc. 3.)

Képzőm. fölsk. ésk.

1934-35.

OZOKTATÁSÜGYI MI

A m.kir. vall.és közokt. m
alatt a keb. számv. VII.és
nek másolata.

Költségvetési év: 1930/31.
tása". Müemlékek Országos B
vat:6. Alrovat: 1.2. Rovat:

Utasitom, ho
Egyesület Fiókjának /:Budap
kek Országos Bizottsága 193
az alábbi összegeket utalja
31-i hatállyal:

1./ tisztele

< Réti István >
cikke

( ) A főiskola új
szervezeti szabályzata
és felvételi, tanul-
mányi és fegyelmi
rendje. Az Orsz.
M. Kir. Képzőm.
Főiskola Évkönyve az
1929-30. tanévről
Bpp. 1930.
7-29. l.

miniszter rendeletéből: Dr. Kir

A hivatal

min

Réti István

Réti István

Hallósy Simon (1857–1918)
Magyar Művészek Könyvtára. 6–7. k.
Budapest, 1927. Amicus kiadás.
8-r, 30, 2 l, 10 képes táblával,
fűzve.

H. 3. p. e.

1.—

Réti István

Szabad Művészet
1952. 5.f. 232.l.

Réti István

ved

Bernáth Aurél:

A 70 éves Réti István

Magyar Nemzet

1943. jan. 3.

Réti István

l.

Végvári Szolnok

44, 53. l.

and took the Lord's supper. At
dinner we had three courses of
food. The first course ~~of~~ was ~~for~~ soup
and the second beef. On Friday the
minister preached about the crucifition of Jesus Christ. On Sunday he
spoke about His resurrection.

Réti István

Lyka München

70, 76, 77, 78, 80,
81. l.

A

TÖRZSTAGOK

III-ik KIÁLLÍTÁSA

(Az ujjáépült helyiségek megnyitása)

Réti István

l.

Rabhaladó

203. l.

Réti István

U. 4205

Az Est. 1926. júl. 21.

(Budapest lehet Kelet-Európa új művészi központja. R. nyilatkozata a fiatal magyar művészgenerációról. R. karikatúrájával.)

III

768 (3597)

815 (44)

814.

1905.

at tart.

eiben olajágak~~kal ábrázolt Béke~~
Szerencse helyezkedett el, ~~[illegible]~~ mellette
észtés, buzakévével és sarlóval
és fogaskerékkel a Kereskedelem
kkel a Tudomány, irattekercscsel
ene allegorikus alakjai szemlél-
~~alaknak a palástot és a lirát~~

cm. 676 X 401'
7-iki 20578 sz. leirattal 2000 K-án.

terme frescójának eredeti cartonja.

ttek segédkeznek. Ez utóbbiak
ásika pedig lyrát tart.

247

52

Réti István

l

Képrom. Fürsk. Évk

1933–34. 21. l.

Árverési

Az árverés napja	Festmények, rajzok, metszetek	Szobrok, plaketten, érmek	Kelet	Ezüstök, ékszerek
1940 június 18-án	1–70	—	917–940	1077–112
„ „ 19 „	71–150	—	941–970	1121–116
„ „ 20 „	151–220	—	971–1000	1161–120
„ „ 21 „	221–300	—	1001–1030	1201–124
„ „ 24 „	301–370	—	1031–1060	1241–128
„ „ 25 „	371–450	696–740	1061–1076	1281–132
„ „ 26 „	451–530	741–800	—	1321–136
„ „ 27 „	531–610	801–900	—	1361–140
„ „ 28 „	611–694	901–916	—	1401–145

Rucz Gyula

Réti István

1901-ben II. osztr.
ebem Münchenben

Off München 1905

18 l.

Áttekintés az Iparosto

Sorszám	A tanfolyam elnevezése	Tanulm. idő években	Heti óraszám	Tanítási az 1932—
1	Bőrdíszműves	2	6	Hétfő, csütö és kedd, péntek
2	Díszítőfestő	3	6	Hétfő, csütö
3	Építőipar	2	6	Hétfő, csütö
4	Épület- és műlakatos, bádogos	2	6	Hétfő, csütö
5	Faipar	3	6	Hétfő, csütö
6	Férfiszabó	2	6	Kedd, péntel
7	Gépipar	3	6	Hétfő, csütö és kedd, pént
8	Könyvkötő	2	6	Hétfő, csütö és kedd, pént

Réti István

Szül. 1872 dec. 16. Nagybánya, Tanult Hollósynál München, az Académie Julienben Párizsban Tanulmányut Bécs, München, Párizs, Italia. Hosszabbidő Rómában. 1927 tól rektora volt a képzőm. főiskolának Jókai Mór arcképe, of. Profil, of. 1899 Kolostorrét Nagybányán Szeptember, of. 1928 of. 1928.

Kat Nürnb 1929

33. l.

Wolausch

MŰ- ÉS TEMPLOMARANYOZÓ BUDA

Postatakarékpénztári számla: 38.786

TELEFÓN

Naggs Szentivány

Számla

VII/19.	4.	Oleb.	Régi keret javitás
IX/10.	1.	"	Pabusander kert
IX/25.	1.	"	Kejskeret reneszán ke
X/3	2.	"	keret sima javit
"	1	"	fekete keret jav
X/8	1	"	Stub keret gömb
X/18	1	"	Keret 129 m – 57½ (
"	10	"	Lécz keret üvegel
	1	"	Blondel keret u

Réti István

Laid

Mův. Kronika

1904. 9. n. 15. l.

nak kifizetni.

Réti István

20 Makray Mihály arckép olajf.
32 Női arckép olajf.

Nagybánya kiáll. 1942

Réti István

cröd
z

Elek Artur:
„A Magyar Müvészetért"
harmadik kiállítása.
Ujság. 1942. jún. 6.

Réti István

cród
z

Ferenczy Valér:

Nagybánya.

Magyar Nemzet

1940. sept. 24.

KRASZNAHORKA

Vár

Történeti repertorium... Századok, XVIII–1884, 732 l.

< Réti István >

festő

Könyvei

< > Hollósy Simon.
16-r., 10 kép. 30 l.
Bp. 1927.

< > Tájékozlató. Kny-
- Nyugat. 8-r 16 l.
Bp. 1928.

< > Réti, Stefano:
L'arte ungherese
moderna. 8-r 35 kép
17 l. Bp. é. n.

Gent (1882-1884)

Nagytekinte

Müemlékek

– A m

érvényesítés vége

szerencsém fel

< Réti István >

Könyve

< > Hollósy Simon
(1857–1918). Nyp.
1927. Amicus

dóny. 1907 november 26-án

[illegible]

[illegible]

<Réti István>

wód

Politika 1949.

febr. 12. (Rózsa Miklós Művészpantheonja. <>)

ottság!

es bizottságot az ócsai ref. templom
munkák költségeinek fedezés éhez
oronát kerein her folyósítani méltóz-

Sztehlo Attó

Réti István

RÉTI ISTVÁN: JÓKAI MÓR 62
Özv. Jókai Mórné, Nagy Bella tulajdona. Merő ellentéte az úgynevezett reprezentatív képmásoknak, amelyek az irodalom és közélet nagyjait úgy ábrázolják, amint a fórumon szoktak mutatkozni. A festő házi kabátban, otthonos intimitásban ábrázolta a nagy költőt, aki még parókájáról is lemondott ezúttal. Igaz, hogy a kép családi célra készült, de talán van az ábrázolásnak ebben a módjában valami tüntetés is, a hétköznap egyszerűségét és igazságát kereső naturalizmus tüntetése a csináltság, a póz és mindennemű hivatalos feszesség ellen. Hiszen nem sokkal azelőtt történt, hogy Rodin Balzacot hálóköntösszerű köpenyben mintázta meg. Akármilyen pongyola is a költő külső megjelenése, szellemének kiválósága és egész lényének a mindennapin felülemelkedő jelentékenysége szétsugárzik boltozatos homlokáról, szelíd tekintetéből, mélázó kifejezéséből, amelyet a művész kitünően megérzett és éreztetett.

Petrovics M. M. 111. l.

Réti István

Vrod

Tabery Géza: Nagybánya.

Erdélyi Helikon:

1929. 680. l. 681. l.

682, 683, 684.

Thormával együtt 1927-ig

vezette a nagybányai

festőiskolát.

podunk.

Megbizott barátom azért keres föl Téged, Magyar Testvérem, hogy megbeszélje Veled e harc folytatásának módját.

Ép ezért arra kérlek, fogadd bizalommal és szeretettel.

Magyar testvéri szeretettel

üdvözöl

Kossuth Imre

Réti István

rod

Réti István A har-
mine éves Nagybánya-
Magyar Művészet
1926. 6 szám

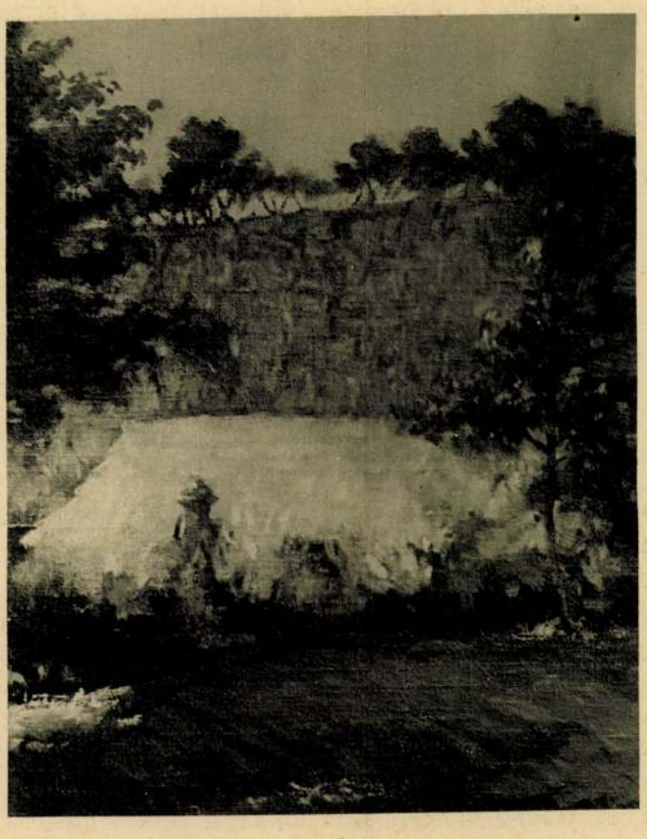

RÉTI ISTVÁN: SZŐLŐHEGY.
A székesfőváros tulajdonában.

korai művében határozottabban érvényesül, Szinyei művészetében mihamar jelentkezik és ez az alapja festőművészi fölfogásának is. Ha ez utóbbit nézzük, úgy el kell ismernünk, hogy a sárosi vidék ragyogó színemlékeinek fölélesztésére bátorítólag hatottak Böcklinnek egymás mellé rakott, tüzes színei, viszont Szinyeinek realisztikusabb festői látása támaszt talál Courbetnak már a szabad levegőt is némileg tekintetbe vevő tónusos piktúrájában. Innen magyarázható, hogy Szinyei egy évvel a Böcklin közvetlen hatása alatt álló *Faun*-ja után olyan opálos színekben csillogó, tónusos és finom impressziókat festett, mint a *Hinta* és a *Ruhaszárítás*. Természetesen magyarázatunkba bele kell számítani Szinyei geniejét is, mert csak genie lehetett képes Böcklin és Courbet stílusából merített tanulságok alapján ilyen meglepően újat létrehozni. A *Hinta* és a *Ruhaszárítás* vázlatok és ebben rejlik impresszionisztikus jellegük. De impresszionisztikusak ezek a képek azért is, mert a szabad levegőben való szétszórt világításnak és a köznapi történetnek egy pillanatát szinte komponálatlanul rögzítik meg. Ebből a szempontból még modernebbek a *Majális*-nál, Szinyei művészetének eme tökéletes beteljesedésénél.

Ha azt a kérdést tennők fel, hogy a *Majális* tájkép-e, úgy nem tudnánk határozottan válaszolni. Ez a festmény tájkép és figurális alkotás is. Az alakok nem egyszerűen vidéket élénkítő staffage-figurák, hanem a tájból kiszakíthatatlan, azzal együtt élő, együtt látott szín- és formatényezők. A *Majális* az önmagára talált festő-genienek hitvallástétele, melyet úgy nevezhetünk, hogy *plein-air-kompozíció*. A kompozíció fogalma ugyan nem volt rokonszenves Szinyei előtt, hiszen egyik levelében [1] a franciákra hivatkozik, akik nem komponálják képeiket, akiknek festményei ezért éppen olyanok, mint amilyen a természet, de a *Majális*-hoz készült vázlatok, tanulmányok mégis arról

[1] *Szinyei Emlékkönyv. Lázár Béla dr.:* Emlékezés Szinyeire. 37—38. o.

Magyar Művészet 1926,

tanuskodnak, hogy ez a kép kompozíció. Csakhogy semmiképpen sem olyan, mint aminők a régebbi akadémikus kompozíciók voltak, mert Szinyei a *Majális*-ban teljesen megőrizte a természetesség legközvetlenebb impresszióját. Már a tárgya is szakítás a multtal! Nem faunokat, nimfákat, bacchansokat ültetett a gyepre, hanem a hetvenes évek divatjába öltözött hölgyeket és pantallonos urakat. De a tárgy mineműségénél még fontosabb annak festői értelmezése, a plein-air-komponálás. A *Majális*-ban megértek azok a problémák, amelyek Szinyeit előbbi műveiben is foglalkoztatták. Hasonló témát festett meg itt, mint a *Szerelmes pár*-ban és az *Anya és gyermeké*-ben, melyeken szintén szabad természetben, földön pihenő alakokkal találkozunk. A *Majális* figurái azonban kisebbek, mert Szinyei megérezte, hogy a szétszórt világítást, a plein-airt a távolabbra helyezett, kisebb alakokkal, szóval messzibbről sokkal levegősebben, összefoglaló tónusban lehet éreztetni, mint a közelről nézett figurákkal. A plein-air-impresszionizmusnak a tájképfestészettel való közvetlen kapcsolata ime ebben is kifejezésre jut. A *Majális* első színvázlatán még szintén jobban a kép előterébe helyezett, nagyobb alakokat láthatunk, melyek a későbbi vázlatokon a festői probléma érése következtében kisebbek lesznek. Ezzel szemben a *Majális*-nál egy évvel később, vagyis 1874-ben létrejövő *Lila arckép*-en a portrait hivatásának megfelelően a nagyméretű alak ismét az előtérben ül és ezért a kép kevésbbé levegős és tónusos, formái élesebbek, a színeknek több egyéni hangzásuk van. Böcklin befolyása itt újból előtérbe lép. Bizonyára ez nem visszaesés, — ismételjük — csak az arckép természetéből folyó követelmény. Sőt mennyi merészség van abban, hogy Szinyei plein-air-tájképbe fest portrait-t.

De nézzük csak jól meg az annyira ismert *Majális*-t, mit mond ebben színeivel a mester. Mert amit ebben újat kifejez, az nemcsak általános festészeti jelentőségű, hanem ezen belül különösképpen fontos a magyar tájkép-stílus alakulása szempontjából is. Ismételjük: a *Majális* plein-air-kompozíció. Ez azt jelenti egyfelől, hogy Szinyei a *Majális*-t a szabad levegő szétszórt világításának megfelelően és a levegő tónusa által összefoglalva festette. Másfelől azt jelenti, hogy Szinyei minden alakot és tárgyat mint formát, még inkább mint színfoltot nem egyszerűen kapásból, nem egy esetleges természetbenyomást másolva, hanem hosszas latolgatás, részletrajzok és összefoglaló színtanulmányok alapján festette. A szétszórt világítás azonban nem jelent itt tündöklő napfényt, hanem a kép kétharmadrészére boruló árnyékot, melyet csak itt-ott tarkáznak a képen kívül álló fák lombjai között beszűrődő, szinte táncoló fényfoltocskák. Szinyei, a plein-air előharcosa, jól érezte, hogy az árnyékban lévő alakokat a fény egyenletesebben öleli körül, mint ha ezeket a napfény tüzébe ültette volna, hol a megvilágított és az árnyékba kerülő részek között szinte olyan éles különbségek vannak, mint a műterem-világításban. A *Majális* domboldalára boruló árnyék tehát nem a régi tájképek előírásos, sötét előterének maradványa, hanem ellenkezőleg az előzményekkel szakító plein-air folyománya. Ép így modern festői érzés nyilatkozik a domboldalra ültetett alakokra való rálátásban is. Szinyei ebben is ösztönösen megelőzte későbbi kollégáit. És minő természetesen nyilatkozik a *Majális* rálátása! Nincsen benne semmi erőszakos keresettség. Meglepően modern továbbá a *Majális* azért is, mert a távlat éreztetésére Szinyei nem fest a kép előterébe fákat vagy egyéb kulisszákat, hanem kizárólag a levegő által befolyásolt színnel, a valeurrel érezteti minden zökkenés nélkül a perspektívát. Figyeljük csak meg az elől guggoló, jól ismert férfialaknak, a hátrább ülőknek és a kép felső bal sarkán még látható lilaruhás nőalaknak ruhaszíneiben jelentkező elváltozást. Mint halványulnak el a színek, mint mosódnak el hátrafelé mind jobban és jobban a formák, pedig Szinyei úgy a színek tüzéből, mint a formák határozottságából csak annyit áldoz föl, amennyit a légtávlat megkíván. Sőt a leterített krinolinok és takarók színfoltjainak hatását a mester azzal is fokozza, hogy körülöttük a gyep árnyékának zöldjét még sötétebbre hangolja. A plein-air tehát kifejezett színimádattal párosul Szinyei festészetében. A színfoltokat a mester nemcsak a légtávlat szempontjából értékeli, hanem azoknak dekoratív együttható

a művésznek nem is kellett volna a matériájával megküzdenie, és nem kellett volna fizikai munkát végeznie, hogy azt a pszihikai eredményt elérje, s hogy a képet megfesse. Ime két modern, két sejtelmességeket kutató, a pozitivitás fölé kerekedett festőnek csudás ellentétessége: Kriesch Aladáré és Rippl-Rónai Józsefé. Amaz vágyakozik a matériával való birkózásra; át akarja érezni, át akarja formálni, ki akarja fejleszteni a festés anyagát, a festéket és azt az alapot is, amelyre rárakja. Rippl-Rónai a materiától, az időtől, a fáradástól függetleníteni szeretné alkotását. Az ő képe készen van, mikor meglátta azt, amit érzett vagy kitalált. Keresi az impresszionak, az ő sajátos impressziójának természetes kifejezését. A rajznak olyannak kell lennie, mint az irásnak, amely a fogalmazást rögtön kifejezi, nem szabad idő és anyag alá nyügözöttségét éreztetni. Ez a Rippl-Rónai rajztörvénye; ez a festéséé is. A sejtelmek és emlékek festője természetellenesnek tartja azt, hogy ezeknek az érzületeknek kifejezése a fizikai munkán szűrődjön le, s a festői impressziók finom fölfogója a finomságot félti, ha a kifejezésük csakis kifejlesztés útján történhetik. S ezért csak az uralkodó tónusokat festi, és csak a ritmust kifejező uralkodó vonalakat

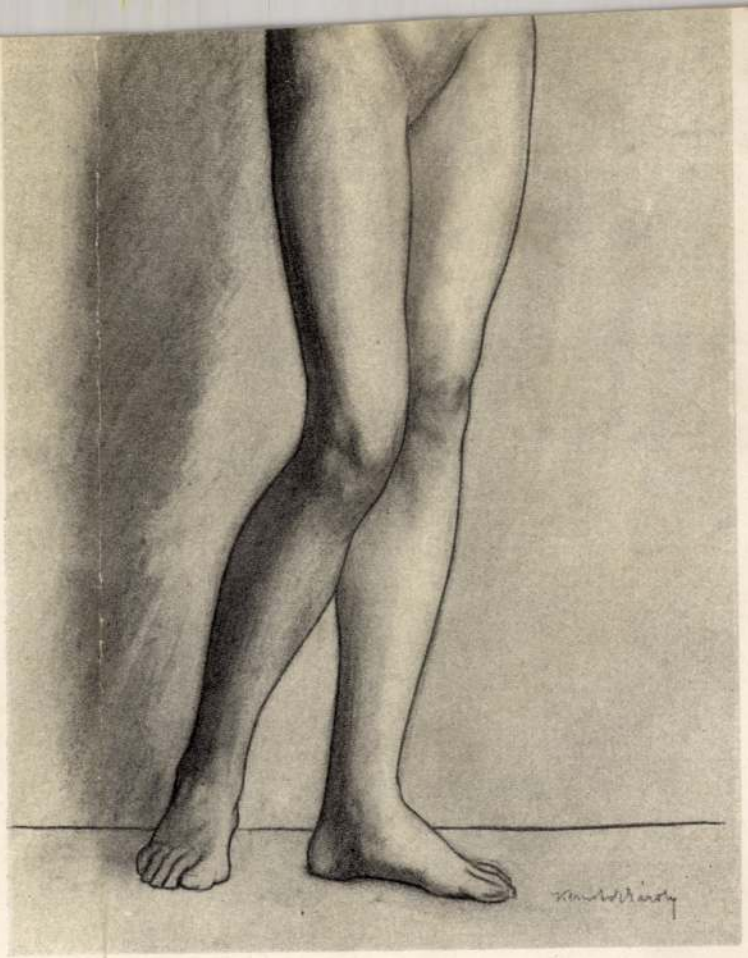

NŐI AKT

KERNSTOCK KÁROLY RAJZA

megszabadultnak akarja látni. A mi világunk az elfinomodott ősember világa, Ádámé, akit rabbá tett a kultura berendezkedése. Nagy Sándoré annak a másik természetes embernek világa, aki ebből a rabságból kiszabadult s aki a fejlődés útján elérte a tökéletes szabadságot: a vágyaktól és ösztönöktől való szabadságot is. A mi emberünk az ősi paradicsomból száműzetett, az övé megszerezte magának az új paradicsomot, amelyben az elveszett béke helyébe új béke került, a tökéletes jóság békéje. Ez a béke egy egész emberiség szenvedéses iskolájának tanulsága. Ez a béke él Nagy Sándor „A mi kertünk" című képében s erre a békére áhítoznak a „Hol lakol mester?" című kép alakjai. Fejeik a szellem uralmát hirdetik; az új Ádámot, aki már nem vér és izom, hanem abszolut szellem.

A fantázia is alkot világot, de a szenvedés és a szeretet is alkothat világokat. Ezek a világalkotó erők a művésznek is lehetnek elemei. Sőt talán jön olyan idő, amikor majd kell is, hogy ezek legyenek a művészet legfőbb elemei. Nagy Sándor ennek a jövendő időnek ma alkotó művésze. És alkot azzal a csodás primitivitással, amelylyel a legnagyszerűbb művészi alkotó erők, a naiv hivők és rajongók, a legendák és mesék költői, az

ASZTAL MELLETT FESTETTE RÉTHI ISTVÁN

AZ ÁLLAM TULAJDONA

Réti István

Pesti Hirlap

1941. január 18

— **A Baumgarten-díj nyertesei.** A Baumgarten Ferenc Irodalmi Alapitvány kuratóriuma közli, hogy az 1941. évre a főfelügyeleti hatóság hozzájárulásával a következő irodalmi dijakat adta ki: 4000—4000 pengő évdijat *Reményik Sándor* költőnek (Kolozsvár) és *Réti István* művészeti essayirónak, 3000—3000 pengő évdijat dr. *Kerecsényi Dezső* magyar irodalomtörténetirónak és *Tompa László* költőnek (Székelyudvarhely), 2000—2000 pengő dijat *Kolozsvári Grandpierre Emil* regényirónak, *Kállai Ernő* képzőművészeti kritikusnak és *Takáts Gyula* költőnek (Kaposvár). Az alapitvány az elmult évben 28.100 pengőt forditott évdijakra és segélyekre.

3
. Hubert pk.
rot. Győző
t. 21. Hilár.

N. k. 6 ó. 45 p. N. ny. 16 ó. 40 p.

HÉTFŐ
4
. B. Károly
ot. Károly
g. 22. Aberc

3

KEDD
5
. Imre hcg.
rot. Imre
. 23. Jakab

4

ZERDA
6
Lénárd hv.
ot. Lénárd
24. Prokl.

3

TÖRTÖK
7
Engelbert
ot. Rezső
25. Marcián

4

ÉNTEK
8
Gottfried
Gottfried
26. Demet.

3

OMBAT
9
. Tivadar
. Tivadar
27. Nesztor

4

Izr. 8. S. Lekh-Lekha

Réti István
festő

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Lap: Keleti Ujság, Kolozsv[illegible]

Megjelent: 1943 JAN. 27.

*

RÉTI ISTVÁN,

a nagybányai festőtelep egyetlen élő alapítója a mult év végén ünnepelte 70-ik születésnapját. Ebből az alkalomból az egész Szatmár vármegye ünnepelte a világhirü mestert. Nagybánya városa háromszorosan is üdvözölte ebből az alkalomból. Mint nagy szülöttjét, mint az európai hirü festőiskola alapitóját és végül [illegible] a város diszpolgárát.

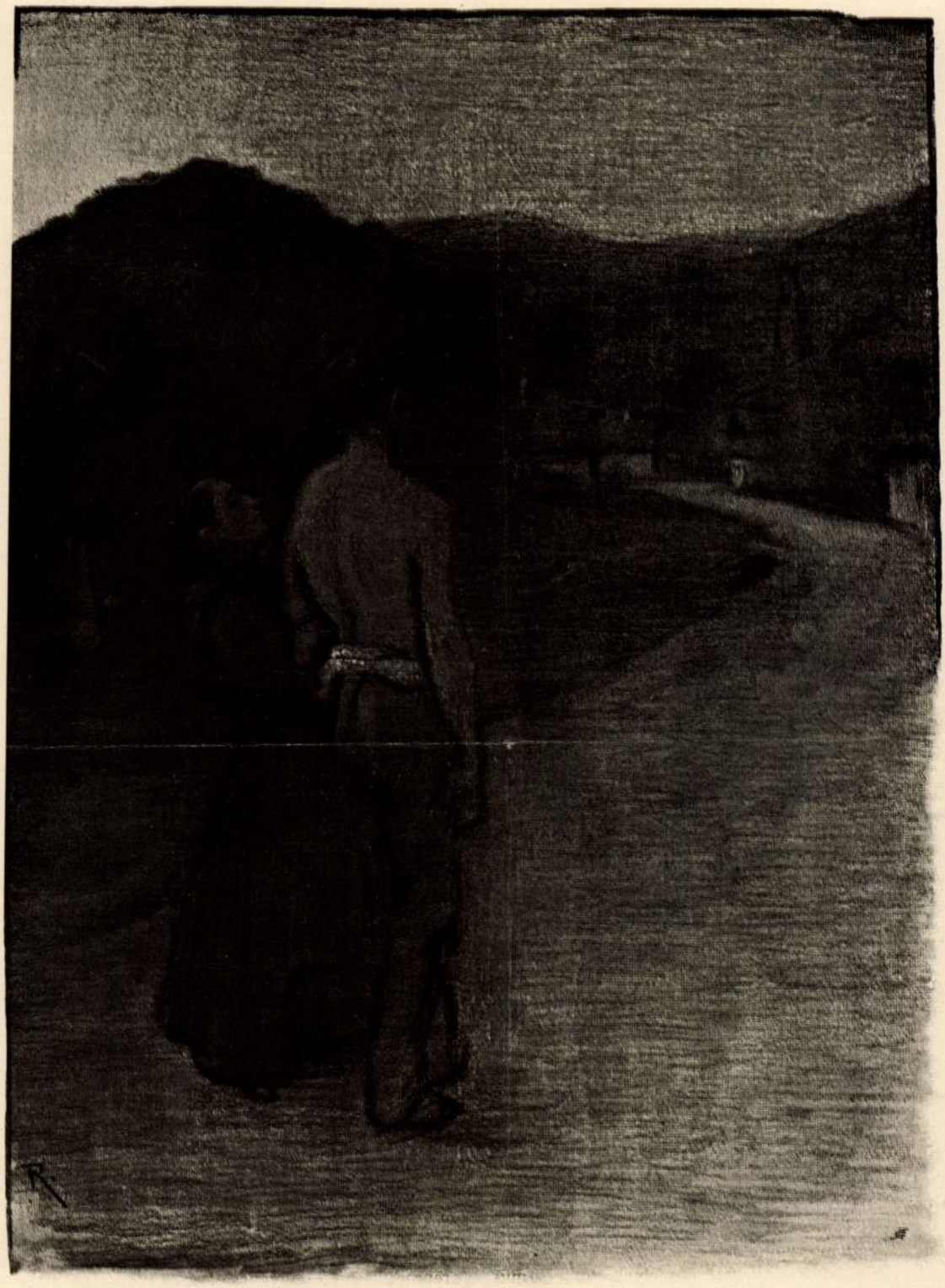

HAZAFELÉ
RÉTI ISTVÁN RAJZA

Művészet 1903

a kor szavát s szemünk előtt kell tartanunk a megkivánt célt, amidőn ily kollekciók rendezésére gondolunk.

Nem léphetünk a külföld legkritikusabb fóruma elé oly anyaggal, amely ezidő szerint történetesen magától kinálkozik a műtermekben. Az ily „vegyes árú" ismét csak múló sikert arathatna, ha ugyan aratna. Nekünk pedig éppen az ellenkezőre volna szükségünk: maradandó, mély benyomás keltésére.

Ki kellene tehát válogatni a modern magyar művészetnek az utolsó 10—20 év alatt termett legbecsesebb műveit, amelyek ama fórumok modern kritériumának teljesen megfelelnek. És ügyelni kellene arra is, hogy ezek a művek tősgyökeresek legyenek, ne hasonlítsanak külföldi művekhez, magukon viseljék a magyar milieu bélyegét. Csak eredeti munka keltheti fel a külföld érdeklődését, csak olyasmit szereznének be tőlünk, amit sehol másutt nem lehet kapni, csak nálunk.

Öt-tíz tucat ily képpel százszor annyit lehetne elérni a kitűzött cél érdekében, mint amennyit a legnépesebb „magyar osztály" itt is, ott is elérni látszott.

Ha egyszer ily módon fel van keltve a külföldi amatőrök, a külföldi kritika érdeklődése: meg van vetve az alap arra, hogy ne csak babérokat arassanak a magyar művészek, hanem hogy megélhetési viszonyaik is javuljanak ily külföldi piacok meghódításával. A további fejlesztés nem is volna olyan nehéz. Csak az első, döntő bemutatót kellene okosan, a célt szem előtt tartva szervezni.

Ne feledjük el, hogy ha odakünn bőséges elismerést szereznek festőink: idehaza is megnövekszik értékük a közönség kevésbbé műértő köreiben is. Ez is egyik módja a mecénás-nevelésnek, sajátságos viszonyainknál fogva ezt a módot is fegyverül kell használnunk.

Mindez nagyon prózai, üzletszerű kérdés. De ne feledjük, hogy a mai társadalmi formák keretein belül a művészek fejlődése nagy mértékben függ gazdasági viszonyaiktól is. Azért ma még a felsorolt szempontokat sem szabad szem elől téveszteni.

MŰTÁRLATOK. Június és október hónapok közt több műtárlat nyilt meg Budapesten és a vidéken. Kolozsvárott nagyobbára odavaló művészek képeit állították ki, de volt köztük nem egy másfajta mű is. Szolnokon az odavaló művésztelep tagjai a saját munkáikból rendeztek kiállítást, a melyben azonban láttunk régibb szolnoki eredetű képeket is, nevezetesen néhány Pettenkofen-féle művet, azután szolnoki műbarátok tulajdonában levő régibb festményeket, a melyek közt a műtörténészt kiválóan érdekelhette Vágó Pál és Deák-Ébner Lajos egy-egy képe, a melyek e művészek fejlődésének fontosabb időszakaiból valók. A kiállítás elseje a szolnoki tárlatok sorozatának, a melyeken majd évről-évre megláthatjuk, hogy miféle hatással volt a szolnoki milieu az ottlakó festőkre. Ha csakugyan sikerül ezeket a tárlatokat rendszeresen ismételni s ha a telepet továbbra is ugyanezek a művészek keresik fel, úgy e kiállításoknak fontos dokumentális jelentősége lesz. Ezen az első ilyfajta kisérleten, a melynek rendezése is feltétlen dicséretet érdemel, természetesen még nem jelentkezik a szolnoki milieu döntő módon. De ezt most még nem is lehet kivánni. Műtárlat nyilt meg Újpesten is szeptember közepén, ez a többi közt néhány magántulajdonban levő Lotz- és Munkácsy-festményt is mutatott. Saját műveiből rendezett külön kiállítást a Nemzeti Szalónban Margitay Tihamér, a katalogus 146 számot sorol fel. Végre magyar művészek festményeiből és szobormüveiből rendezett kiállítást a Könyves Kálmán irodalmi és művészeti részvénytársulat Lipcsében, Pietro del Vecchio műkereskedésében. Október elejére tűzte ki a Képzőművészeti Társulat az Eisenhut Ferenc hátrahagyott műveiből rendezett külön kiállítás megnyitását, a Nemzeti Szalón pedig rendes őszi tárlatának bemutatását. Kiállításokban tehát nem volt hiány nyáron és őszszel. A műbarátok érdeklődése viszont igen csekélynek mutatkozott.

A BÁRTFAI VÁROSHÁZÁT, hazánk e kiváló műemlékét, múzeummá fogják átalakítani. Augusztus 18-án értekezlet volt Bártfán, amelyen a Műemlékek Országos Bizottsága és a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének képviselői bejelentették, hogy állami segélyt juttatnak a restaurálás céljaira. A híres városházából Sárosmegyei Múzeum lesz. E becses műemléknek ily célra való felhasználását és ezzel egyúttal gondos restaurálását és érintetlen fentartását a „Művészet" ajánlotta az érdekelt körök figyelmébe. Örömmel regisztráljuk most, hogy ez az eszme buzgó pártfogókra talált s remélhetőleg nemsokára megvalósul. Az értekezleten Berzeviczy Albert előadása vitte dűlőre a kérdést.

LÁSZLÓ FÜLÖP ELEK három művét reprodukáljuk ebben a füzetben. Az egyik, amelyet műmelléklet gyanánt csatolunk, Kohn olmützi érsek arcképe, szines olajvázlat, a melyet háromszínnyomatú sokszorosításban reprodukálunk. A másik, amelynek képét a 301-ik oldalon közöljük, arckép, ennek eredetije olajfestmény. A harmadik, amely a 304-ik oldalt diszíti, Lord O'Neill arcképéhez készített ceruzavázlat.

MÁRKUS GÉZA rajzolta e füzet második műmellékletét, amely a bábeli torony építéséről szóló bibliai sorokhoz készült. Kétszínű nyomásban reprodukáljuk. Ugyancsak Márkus Géza tervezte Kecskemét városának bérházát, amelynek képét a szükséges részletekkel együtt-e füzet 345., 348., 349. és 352-ik oldalain találja az olvasó.

KRIESCH ALADÁR rajzolta a 289-ik oldal fejlécét.

kapcsolatban a ható közegük, a látás, amelyen keresztül érzékeljük mindahármat. De szellemi származásuk, tartalmuk és célkitűzésük nagyon eltérő, nagyon különböző egymástól.

Szellemi származását vizsgálva, az építészet tulajdonkép félvérművészet. Őseredeti céljai, keletkezésének embrionális formájában, gyakorlatiak voltak. E kezdetleges ősi cél egy gyakorlati szükséglet kielégítése, a hajléképítés volt, — hajlékot építeni az élő vagy a halott embernek vagy az istenségnek.

Művészetté csak később fejlődött, a különböző építési anyagok természetének és megmunkálási módjának megismerése után, amikor elsődleges céljának, gyakorlati követelményeinek meg tudott felelni. Csak amikor az ember jó épületet tudott emelni, amely nem dől össze, amely tart és szükségletének megfelel, akkor kezdett lassan ráeszmélni, hogy az épület szép is lehet.

Ezzel a megállapítással természetesen legkevésbé sem akarjuk kisebbíteni az építészet művészi értékét. Esztétikai hatása a művészi épületnek egészen sajátos természetű és lenyűgöző erejű. Találó a régi esztétikai metafora, hogy: megkövült zene. Azonban mégis kétségtelen, hogy az építészetben a gyakorlati céltól és megfelelőségtől az esztétikai kritérium el nem választható, mert minden művészi épületnek elengedhetetlen követelménye, hogy anyagát ne hazuttolja meg, technikailag hibátlan legyen és céljának gyakorlatilag ne csak megfeleljen, hanem azt formailag is kifejezze. A palota ne mímeljen templomot, sem a bérkaszárnya palotát, a templom pedig istenháza legyen kívül-belül, míg a családi háznak a lakó igényeit és szükségleteit kell szolgálnia elsősorban. Ezeknek a követelményeknek megfelelni a használhatósággal függ össze, s ez az épületnek az erkölcsi kritériuma. Használhatatlan épületet senki sem akar építtetni.

Ez a használhatóság azonban nem esztétikai kritérium, nem a tiszta, nem az öncélú művészet bírálati értékmérője. Az emberi szellem legmagasabb rendű tevékenységeiben ugyanis soha sincsen gyakorlati hasznosságra való törekvés. Az igazi, a tiszta művészetnek, ép úgy, mint a vallásnak vagy a gondolkodás művészetének, a filozófiának a mindenapi élet praktikus szükségleteivel, követelményeivel semmi összefüggése nincs.

És hogy úgy ne lássék, mintha kifelejtenők az ember magasabbrendű szellemi tevékenységei közül a tudományt, — ez is, bár őseredetében, kezdeti állapotában a mindennapi tapasztalatoknak, ismereteknek volt többé-kevésbbé rendezett halmaza és csak a létküzdelem és létjavítás szükségleteit igyekezett szolgálni, — amikor fejlődésében igazán tudománnyá lett, a szó magasabbrendű értelmében: függetlenné vált attól a szemponttól, hogy ön-

fejlesztő munkájának, új megértéseinek, kutatási eredményeinek van-e közvetlen haszna a gyakorlati alkalmazásban?

A szellemi kedvtelés, ez az önmagáért való tevékenység, amely a haszonelvet még származási eredetében is megtagadja, ez a szellemi előkelőség a tiszta művészet legjellemzőbb tulajdonsága. És ebben az arisztokratikus önérzetben a vallással, a költészettel és a filozófiával közös jellemű.

A szellemi rendeknek ebben a felsőházában foglal helyet a két ikerművészet, a festészet és a szobrászat. Mellékük sorakoznak előkelő testvéreik, a költészet és a zene. Ezek négyen mutatják a művészetek közt az öncélú lelki tevékenység fajtiszta képletét, arisztokratikus szellemi származásuk jegyét. Nem keveredik ebbe a praktikum plebejus képzete.

Milyen furcsa lenne például a költészetben vagy a zenében praktikus célt, közhasznossági indító okot keresni! És a festészet s a szobrászat is, hogyha a kifejezés öncélúságának magasságából leszáll a magyarázó ábrázolás szintjére, akár pedig valamely használati objektum díszítésének feladatát vállalja: elveszti magas szellemi rangját, idegen célok cselédjévé válik. Ez utóbb említett esetben a művészet alkalmazott művészetnek vagy iparművészetnek neveztetik.

Díszített, szépalakú, szépen megmunkált használati tárgyak tervezését és készítését magyarul ma iparművészetnek hívják. E szónak ethimologiai elemzése szerint nincsen sok értelme, a fogalom lényegére nézve pedig megtévesztő kifejezés. Mert itt az ipar az alapfogalom és a művészet a jelző, az attributum. Fordított szórendben: „művészeti ipar", mindenesetre helyesebben, pontosabban fejezné ki ennek a fogalomnak a tartalmát.

Még megfelelőbb lenne e helyett a régi szép magyar szó: „szépművesség." De: ezt annak idején sokáig a művészet szó mai értelmében használták, azonban értették rajta általában a szép tárgyak formálását, a művészeti ipar objektumait is, mert hiszen akkor még sem fogalmilag, sem a művészek gyakorlatában nem tettek pontos különbséget a kettő között. Hazai vonatkozásban annyival is étrhetőbb e szónak a közös használata a kétféle fogalomra, mert a valóságban akkor nálunk inkább ipari tárgyakról, szép kézművekről, mint a szó mai differenciált értelmében való művészi alkotásokról eshetett beszéd.

Az esztétika tudományában később is sok fogalmi zavart okozott — s okoz ma is — hogy nem vonták meg tisztán az itéleti határvonalat e két terület, a művészet és a szépműves kéziipar objektumai között.

A művészeteknek az a legmagasabb szellemi rangot képviselő négyes csoportja, amelyekről előbb is szó volt, a zene, a köl-

tészet s a festészet meg a szobrászat egymással szoros „vérbeli" rokonságot mutat. Érzelmi szemléletük s érdeklődésük tárgya mind a négy művészetnek közös: az ember és világa.

Emberábrázoló művészeteknek nevezhetjük ezeket, hogyha — az ábrázolás fogalmát a vizuálitás, a szemmellátható ság értelmén túlterjesztjük a hallási és az intellektuális szemlélet mezejére is. Ezt a négy művészetet az ember belső és külső élete, környező világa ihleti kifejezésre, ahogy mindez a térben s az idő széltében és hosszában, az egymás melletti és az egymás utáni létben hullámzik folytonosan.

Az ember külső és belső világát érzelmi visszahatással szemlélni, képzeletesen átélni és ennek olyan megfelelő külső, érzéki formát adni, amelyben a képzeleti élmény tovább él, tovább rezeg és tartalmát szuggeráló erővel önti át másokba: ez minden művészet lényege.

Az itt felsorolt négy művészet alkotásai a hasznossági jelleg teljes hiányán kivül abban is élesen különböznek az építészettől, hogy ez utóbbi nem emberábrázoló művészet. Az építészet az egyetlen művészet, amely csupán bizonyos műveltségi igényeiben fejezi ki az emberi lelket. Az emberi lélek érzelmi egyetemességéhez csak a másik két látási művészet, a festészet és szobrászat segítségével közeledhetik. Ezek teljes mellőzésével csak épületi használhatóságát fejezheti ki, de ennél nem többet. Értelmi megfogalmazás önmagában, bármilyen világos legyen is, még nem költemény. Valamely használati tárgy, bármilyen jól megfelel is használati céljának, még nem művészi alkotás. De nem teszi azzá természetesen a kölcsönvett, ráaggatott, élettelen díszítés sem. A képzeletnek belső érzelmi kapcsolata, intellektuális egysége nélkül együttes alkotásra többféle művészet szerencsésen nem frigyesülhet, igazán összhangos, egészséges, szerves egészet nem hozhat létre. Nemcsak az építészet és a másik két képzőművészet munkatársi viszonyára áll ez, hanem a költészet és a zene közös vállalkozásaira is, és mindenfajtájú úgynevezett: „Gesamtkunswerk"-re, társas művészi munkára.

Amikor több művészet ily együttes munkára szövetkezik, hogy egymás esztétikai hatását fokozza, ezt ma, a közgazdasági termelés szótárából elég szerencsétlenül átalkalmazott kifejezéssel „kollektív" művészi alkotásnak is nevezik. Ilyen társulásra elsősorban azok a művészetek alkalmasak, amelyek ugyanazon az érzékünkön szólnak hozzánk: vagy a látásunkon, vagy pedig a hallásunkon keresztül érintik meg lelkünket, intellektuális érzékenységünket.

Ilyen fizikai okból kerül aztán munkatársi kapcsolatba a

három látási művészet, másrészt a zene és irodalom, amely utóbbi a nyelv, illetve az élő szó okán szintén az auditiv érzéki csoportba tartozik.

A képzőművészetek azonban ép vizuális természetüknél fogva, történelmi fejlődésük folyamán szoros életközösségbe is kerültek egymással. Egymáshoz alkalmazkodtak, egymás kedvéért módosultak, egymásra stilárisan hatottak. Amióta az építészet művészetté vált, a másik két társát szellemi céljában segítségül hívta és mindig díszítésként is használta, amiért cserébe lakóhelyet, érvényesülési teret, keretet adott nekik.

Később, az idők rendjén, a szobrászat függetlenült az épülettől, plasztikai tartalmát szabadtéri elhelyezésben, a napfény közvetlen megvilágításában is érvényesíthette. A festészet azonban, amely a szobrászattal testvérszellemiségű, lényegében azonos törvényeknek engedelmeskedő, emberi életet ábrázoló művészet, az épületre, mint szállásadó gazdára ma is rászorul. A közvetlen falrafestés korszakán túl jutva, az önálló függő kép feltalálása révén hiába szabadult meg az egy helyhez kötöttség kényszerétől, a belső falat, mint elhelyezési teret s főleg a belsőségi megvilágítást nem nélkülözheti és nem is fogja tudni nélkülözni soha. Az épület zárt helyiségéből, világításából ki nem kerülhet, mert a szabadba került festmény, mint a szárazra dobott hal, elveszti életét.

Valószinüleg ez a kétségtelen tény volt az eredete annak az egyidőtájt nagyon elterjedt megfogalmazásnak, hogy az építészet a másik két művészetnek az „anyja". Ez még időrendben is tévedés, hiszen tudjuk, hogy az ősember, a barlangi kultúra embere, mielőtt bárminő épületet emelt volna, már faragott, rajzolt, szinezett.

A festészet és szobrászat akarása még ma is ugyanaz, ami volt a kultura hajnalán: vizuálisan kifejezni a művészember szemléletét, tisztán a kifejezés feszülő vágyától indíttatva, kedvtelésből, passzióból, távol az anyagi hasznosság minden gondolatától. És ha fizikai sorsuk többé-kevésbbé az épülethez köti is őket, szellemi célkitüzésük és tartalmuk szerint inkább az irodalommal állanak közelebbi lelki rokonságban.

A művészetek egyébként valamennyien belső rokoni kapcsolatban vannak egymással. Közös a szellemi származásuk és ez jellemükbe sok testvéri vonást vegyít, néha felötlő, néha rejtett hasonlatosságot. Közismert eset, hogy a festmény szavakkal is elmondható tartalmat közvetít, vagyis „elbeszél", máskor meg hogy: kompoziciójában jól van „felépítve". Az iró viszont „képekben" beszél, „szemléletességre" törekszik. Az ilyenfajta szó-

beli képes kifejezések, amikor egy másik művészet tulajdonságaira hivatkozva próbálják jellemezni valamely műalkotás hatását, éppen a művészetek titkos, legbensőbb rokonságának a megérzéséből fakadnak. Az *elbeszélés* szó a festményre alkalmazva irodalmi tartalmat jelent. A *konstrukció* építészeti, a *harmónia*, a *ritmus* zenei analógia egy más művészetről beszélve. Egy festmény szineinek zenei hatásáról, a vonalak ritmusáról ép úgy szó eshetik, mint a zenében *a színességről, dallamvonalról,* — a *tónus* festészeti, viszont a *koloratura* pedig már teljesen zenei szakkifejezéssé lett. Épület is lehet festői, az írásmű pedig néha színes, máskor plasztikus.

Igy keverednek egyik művészet képzetei a másikéba és ez nemcsak a szavak erőfeszítését jelenti valamely műalkotás jellemzésére, hanem a művészetek eredendő, mély rokonságát is.

Ezek közt a művészetközi kifejezések között van azonban kettő, amely közös követelménye illetve általános érvényű kritériuma valamennyi művészetnek egyaránt. Mindenfajtáju művészet alkotásainak esztétikai értékmérője az, hogy: van-e bennük összhang, *harmónia?* Másrészt mindegyik művészet közös szellemvonása: *a lirai, a költői* világszemlélet.

Az egyik fogalom, a harmónia: zenei eredetű. A másik, a liraiság, az irodalomból, a költészetből került művészetközi használatba.

A harmónia szó eredeti hangtani értelme már szinte feledésbe is ment az emberek tudatában, annyi mindenre alkalmazzák, többi közt ép a lelki élet különböző megnyilvánulásainak egymáshoz való viszonyára is. Erkölcsi harmóniáról, harmónikus életről, az érzelmek és cselekedetek harmóniájáról beszélünk anélkül, hogy ezsünkbe jutna a szó eredeti zenei jelentése.

De minden szómagyarázattól eltekintve, szükségtelen hosszasan bizonygatni, hogy egy műalkotás legnagyobb hiánya, hogyha nincs benne harmónia, ami a mű belső, tartalmi és formai egységét jelenti. Az összhang hiánya a mű hatását semmisíti meg és ennek, mint összetört pohárnak, tartalma szétfolyik.

A művészetekre nézve azonban ez az általános érvényü kritérium, a harmónia, többet jelent, mint puszta zenei analógiát. Jelenti a művészetek legbensőbb természetében rejlő *zeneiséget* is. Jelenti azt is, hogy minden művészi kifejezés *formailag* többékevésbbé *zenei* jellemű. Vagy bátran mondhatjuk úgy, hogy minél zeneibb a kifejezés formája, annál erősebb, annál művészibb hatású. Valamennyi művészet alkotásaira vonatkozik ez.

Legszembeötlőbben mutatkozik meg ez a zenei tendencia természetesen a nyelvben, az irodalmi formában kifejezést kereső

művészi tartalomnál, és pedig nem csupán a versben, hanem a prózában is. És a képzőművészeteknél is így van ez. Ép ezeknek a a művészeteknek az esztétikai jellemzésére használatos átvitt értelmű számos zenei kifejezés is erre mutat.

Ez a minden művészi kifejezésben kielemezhető zeneiség azonban nem tartalmi, hanem formai elem, a művészi hatás külső eszköze, elősegítője annak, hogy a mű tartalma ,a művészi mondanivaló könnyebben a befogadó lélekbe férkőzzék.

A művészetek lirai jelleme, költőisége, amit előbb mint a művészetek közös jellemvonását említettünk, a forma zeneiségével szemben *tartalmi* tulajdonság, a művészi szemléletnek mindenkori velejárója és minden műalkotás vegyképletében jelen van.

A szót magát a közhasználatban elsősorban a nyelvi kifejezés művészete foglalta le magának: nevezvén a legművészibb rendű irodalmi alkotást költeménynek, költészetnek s ezek alkotó művészét költőnek. Költőileg, lirailag szemlélni a világot annyi, mint érzelmileg szemlélni azt. Ez pedig teljesen azonos a művészi szemlélési móddal. És mivel minden érzelem természetszerűleg egyéni élmény, az érzelmi szemléletet ezért nevezik szubjektivnek vagy lirainak és ezért különbözik ez erősen az értelem általános érvényű, tárgyilagos valóságszemléletétől.

Az élményt érzelmi jelleme teszi művészi kifejezésre alkalmassá. A hideg értelmi szemléletből, a tapasztalatból, ami nem kelt fel bennünk érzelmi visszahatást, belső megindultságot, művészi alkotás nem születhetik.

A zene a legtisztább érzelmi szemléletet fejezi ki, az értelem számára szavakkal közölhető tárgyi elem semmi sincs benne. A festészet és szobrászat élményei a valóság formai megjelenítése révén már megközelíthetőbbek az értelem fogalomszavaival, az íróköltő pedig az értelem által is használt nyelven szól, csakhogy ezt a nyelvet metaforikusan és zeneileg használja, hogy szemléletessé, eleven érzelmi kifejezésre alkalmassá tegye.

A költői vagy művészi szemlélési mód a világ tárgyi képét erősen átalakítja a lélekben, érzelmi valóságot, érzelmi tényt formál belőle és tárgyi valóságát, értelmi rendjét néha teljesen megváltoztatja. Ennek a belső átalakításnak a lelki folyamatát nevezik *képzeletműködésnek*. Ennek ezek szerint tehát *mindig érzelmi indítéka van.*

Ennek a lelki működésnek: az érzelem színezte szemléletnek s a belső képformáló és átérző képzeletnek döntő jelentősége van a műalkotás létrejöttében. A képzeletnek, az átérzésnek a mélysége, melege teszi ezt művészivé, ez sugároz belé életet, miként az Ur érintése Ádám porhüvelyébe. Lélekkel, élettel ez tölti el a holt anyagot.

Réti István.

Ferképzőmfőiskévk 1934/35.

A MŰVÉSZETEK RENDJE ÉS ROKONSÁGA.

(Rádiófelolvasás 1935. márc. 3-án.)

Bizonyára minden művelt ember ismeri, legalább is reprodukciókban, a képsorozatot, amelyben Michelangelo a világ teremtésének történetét festette meg, Rómában, a Sixtus-kápolna mennyezetén.

E képek egyike, talán a legszebbik valamennyi közt, Ádám teremtését jeleníti meg.

Kopár hegy oldalán, a sáppadt ég alatt feszik félkönyökére támaszkodva Ádám, az emberiség ifjú őse.

Előtte, az églevegőben, a világteremtő Uristen száll feléje, a teremtés fuvallatában lobogó, duzzadó, bő palástja alatt megbúvó angyalsereggel. Kezét kinyújtja Ádám felé, aki nehezen, elcsukló, lágy mozdulattal emeli hozzá súlyos karját, — ujjaik alig éritik egymást és az élet, a lélek titkos árama itt ömlik, sugárzik át és járja át lassan a fiatal óriásnak felmozduló, hatalmas izomzatú testét.

Az Atya gyöngéd komolysággal néz le újonnan alkotott művére, amelyet „saját képére és hasonlatosságára" formált s amelybe saját lelkének atomjait sugároztatja át. Feje szelíden hajlik oldalt, mozdulatában a repülés lendülete mellett sincsen semmi heves és parancsoló, miként a szomszédos képmezőkön, ahol a csillagvilágok rendjét teremti meg a szférák zenéjének mindenható karmestere.

Név	Szaktárgy	Tanít, illetve tanított mettől-meddig	Jegyzet
özv. Komócsy Józsefné okl. rajztanárnő	női osztályokban alak- és ékitményes rajz	1893—1896	
Krocsák Emil okl. rajztanár	mértani rajz	1933—1935	
Liszy Ferenc okl. vívómester	testnevelés	1930 és 1932—1934	
Stetka Gyula festőművész	I. sz. Festészeti Mesteriskolában	1882—1925	† 1925
Török Dezső okl. rajztanár	geometriai tárgyak	1924—1 28	
Takács Andor okl. testnev. tanár	testnevelés	1931—1935	
Varga Nándor grafikus művész	művészi grafika	1927—1929	

Ádám pedig, a nemlét álmából eszméletre ocsúdva, hálás, csillogó tekintettel, az ifjúi ártatlanság bájos félmosolyával örül az életnek, az isteni ajándéknak.

Az Ur köpenyében vitorlázó, a nehézkedés minden földi törvényétől mentes égi csoport és a földgömbdarab a rajta heverő első emberrel tökéletes tömegegyensúlyban tölti be a képmezőt.

Rövid elmondásban ez látható a képen. A képzőművészet legnagyobb lángelméje, aki csak valaha máig élt, így állítja szemünk elé képzeletének tükrében a bibliai eseményt, világos festői elbeszélésben, sugalló igazságerővel, számtalan gondolatutcát nyitva meg a befogadó léleknek a képzeletében.

Mert miként minden művészi remekalkotás, ez a kép sem csupán azt mondja a nézőnek, amit benne a művész közvetlenül megfesteni akart, hanem ennek akaratán és tudtán kívül egyebet is, sokkal többet is. A vallásos embernek a bibliai jelenetet ábrázolja és érzelmeit elégíti ki; a filozófusnak a lét legmélyebb kérdését, a test és a lélek, az anyag és a szellem kettősségének és egységének problémáját veti föl; — a művészet lényegét kereső elme pedig a művészi alkotó tevékenység gyönyörű magyarázó szimbólumát is láthatja benne.

Mert hát: ki az alkotó művész egyenes ágbeli szellemi őse, ha nem a legnagyobb Alkotó, az ősművész, aki a világot képzeletéből valóságos létre hozta?! Sőt: éppen a képzőművészet találja meg minden attributumát, egész tárgykörét a világteremtés bibliai elbeszélésében.

Kifeszíté az Ur a firmamentumot a föld felett és elindítá rajta örök útjára a napot és a holdat és a csillagokat, az ember szemlélete szerint. És lőn a nappal és az éjszaka, a reggel és az este, a világítás ezer változata és a hangulat.

Ezután: elválasztá a vizeket a szárazföldtől s a földön növényzet, fű és fa nőtt. Megteremté az Ur a tájképet, az ember hátterét!

A tájat pedig benépesíté képzeletének végtelen formagazdagságában az állatvilággal, az ember kezdetleges rokonaival, élete ellenséges és baráti társaival, a mindenkiben rejtőzködő gyermek és ősember örök érdeklődésének tárgyaival.

Végül pedig jött a teremtés oromzata, a lelkes férfi és a nő!

A világteremtés betetőzése az érző, gondolkodó ember létrehozása volt, aki magamagára, a környező világra és Istenre eszmélni tud. És itt Michelangelo intuiciója, nemcsak a bibliai történetet, Ádám teremtését beszéli el mindenkinek tömör érthetőséggel, hanem öntudatlanul a művészi alkotás legbensőbb lényegére, leglényegesebb kellékére is utal jelképesen, amikor ép azt a

pillanatot állítja szemünk elé, amint a holt anyagot az isteni akarat és szellem élettel és tudattal teliti meg.

Mert: mi egyéb is a művészet, mint az alaktalan anyaghalmaznak alakot, formát adni és ezt élettel tölteni meg, beszélő képességgel látni el?

Emberi méretre lekicsinyítve a világteremtést, a művész művealkotása ez.

Emberileg érzékelhető közeggel, anyagban dolgozik a művészet is. Hangokkal, élő beszéddel, látható formákkal és színekkel. Valóságot ad, amelyet hallani, látni, — érezni és érteni lehet. Ez a művészi valóság persze nem egyéb, mint a létező valóság végtelen változatú, végtelen lehetőségű tükörképsorozata, számtalanszor visszaverődve s lehetőségeiben megsokszorozódva az emberi lélek tükörtermében, a képzeletben.

Művészet annyiféle van, ahányfélekép a valóságot érzékelni tudjuk. A költészet, a zene, a képzőművészet valamennyi más és más érzékszervünkön keresztül kelt bennünk lelki hatást. Ezt a lelki hatást, amelyet a művészet ébreszt bennünk, nevezzük esztétikai hatásnak. Az esztétikai hatás érzelmi tartalma: a gyönyörködés a műalkotásban, az esztétikai öröm.

Az ősember legrégibb művészi megnyilatkozása minden valószínűség szerint képzőművészeti, vagyis festői és szobrászati ténykedés volt. A barlangi ember rajzai, festményei, körvonalas állatvésetei mai szemmel nézve is oly művésziek, hogy alig hisszük, hogy ugyanakkor a zenében vagy a költészetben, sőt akár szavakkal, beszéddel is oly finoman, oly magasrendűen ki tudta volna fejezni magát. Ebből következtetve: világszemlélete első sorban a látáson alapult, szemein keresztül értette meg a környező világot és a képzőművészet volt szemléletének legalkalmasabb kifejezési formája.

Az esztétika és a művészettörténet régi beosztása szerint a képzőművészet gyüjtőfogalma alá tartozik az építészet, a szobrászat és festészet. Igy ebben a sorrendben, ez a három. Hogyan, miért állapították ezt meg így? Holott az építészet céljában, mondanivalójában merőben más, mint a másik kettő. Valószínűleg azért, mert mind a három, bármi más belső tartalommal is, végelemzésben mint látvány, mint kép okoz esztétikai örömet. Vizuális, — látási *képalakító* művészet mind a három. E révén került az épület és szobor, meg a festmény az esztétikában egy fedél alá.

Azonban ha mélyebben elgondolkodunk e kérdésen, nagyon lényeges különbségeket találunk az építészet és a másik két képalakító művészet közt. Mert csak megnyilatkozási módjuk, a vizuális képalakítás azonos ebben a három művészetben és ezzel

RÉTI *István*, festő és művészeti író, Nagybánya 1872 dec. 16. Münchenben és Párizsban tanult. Az ő eszméi alapján s hathatós közreműködésével keletkezett a nagybányai művésztelep, amelynek ő is egyik tanára volt. 1913 óta a Képzőművészeti Főiskola tanára. Illusztrációkon (Kiss József) és arcképeken kívül (Jókai, Herczeg), bensőséges, lefokozott színű, naturalista szemléletű alakos képeivel keltett feltűnést. R. értékes művészi munkássága mellett különös jelentősége van tanári működésének: a technikailag tökéletesen felkészült fiatal generáció tagjainak legnagyobb része R. kezei alól kerül ki, mint annakelőtte Hollósy mellől. Több művészeti tárgyú tanulmánya, visszaemlékezése jelent meg Hollósy Simonról, a nagybányai festőiskoláról stb. 1900. Öreg honvédek c. képével a Lipótvárosi Kaszinó díját nyerte, 1901. Interieur című festményére Münchenben kis aranyérmet kapott. Bohémek karácsonya, Bolt előtt, Gyötrődés, Honvédtemetés, Öreg asszony c. festményei a Szépművészeti Múzeumban, Kossuth Lajos a ravatalon c. képe a M. Tört. Képcsarnokban, Kossuth Lajos arcképe, Edesanyám arcképe és Szőlőhegy c. festményei a Fővárosi Múzeumban vannak.

sokkal bővebben
jelent meg
lásd
Ke. Gy. II. 361 l

2-		5600-
1.50		9000-
1-		1120-
2-		5600-
		3000-
		23320
		15-
		41009-
		1500-
		9-
		4500-
		6009-

mély és általános kultúra, nemzetszeretettel párosulva, képes ellensúlyozni a környező nemzetek expanziójának szörnyű nyomását. Expanzió ellen expanzív erőként csak tehetségeink tömegét, csak kultúránk erejét vethetjük egyelőre. Védekezésünk, fennmaradásunk fegyvere csak ez lehet a számbelileg nagyobb, gazdaságilag s politikailag ma még erősebb nemzetekkel szemben. Szeretettel nevelni, a lehető legnagyobb tudással felszerelni minden pályán mindenkit, aki tehetséget mutat, olyan erőt fejleszt ki, amely előbb-utóbb szétfeszíti a szűk országabroncsokat. S ha ezek összetörtek, szellemi túltermelésünk elhelyezkedési lehetősége magától megoldódik."

Különös ellentét, különös változás a régi világ és az új világ között. Amaz meglévő gazdagságában a művészetből is anyagi erőinek gyarapodását, vagyonának növekedését kereste, emez szegénységéből, csonkaságából a szellem szárnyalásának, röptetésének útján kíván menekülni. A változás mély és az új humanizmus az igaz emberi értékek felé vezető s azok a férfiak, akik e változás felidézésében bármi csekély részt vállaltak, ércnél maradandóbb emléket emeltek maguknak.

Dr. Kampis Antal.

csak fönnebb említett szempontok érvényesülésével közeledik, — *az egységes, nemzeti művészi kultúra kialakításának.*

Azt az utat, melyet a Főiskola fejlődése megfutott s melyet e sorok vázlatosan rajzolni kívántak, a legplasztikusabban két idézet domborítja ki. Keleti Gusztáv 1871-ben így ír: „A művészetnek hozzánk legközelebb fekvő fénykora között ugyanis, s a mostan jelentkező lendület között századokra kiterjedett hanyatlás ideje terül: a művészeti pangás, a ferde divat, a rossz ízlés uralmának korszaka. Csakhogy e szomorú korszak nem minden irányban volt mostoha. Az emberi jogok diadalra juttatásán kívül még sok más érdeme van. A gyakorlati bölcsészet ezalatt szülte világra legifjabb gyermekét: a nemzetgazdaság tudományát, mely egyebet sem kutat, mint azon föltételeket és módokat, melyek mellett az államszervezetben élő ember a földi jólét minél több tényezőjének birtokába juthat.

Közvetlen célnak látszott tehát a nemzeti közvagyon fokozásának eszközeit ismerni meg; s e nyomozások közben rábukkantak egy feledésbe ment, vagy legalább álomképpé soványodott régi igazságra: arra t. i., hogy a kifejlett művészet, mint legmagasabb iparág, kimeríthetetlen kincsbányát rejt méhében, melynek beomlott aknáit rögtön mívelés alá kell fogni, hogy újra áldást termeljenek."

Réti Istvánnak a már említett, egyelőre kiadatlan művében viszont a következő sorokat találjuk a művészképzésnek és a csonka ország teherbíróképességének mérlegelése során: „(A Főiskolát) egészben kell hagyni, működését teljes mértékben biztosítani, mert a területhez méretezni s mintegy hozzá csonkítani a lelket, a szellemet: nemzeti öngyilkosság lenne.

Kontingentálni, racionalizálni, vagyis gazdasági elvek szerint irányítani a kultúrát nem lehet. Legkevésbbé a magas kultúra területeit szabad ilyen zár alá venni. A magastudomány és a művészet két teljesen egyenrangú faktora a kultúrának. Aki ezt nem érzi át, nem látja be teljesen, annak az egyik téren a műveltsége hiányos. E két magas műveltségi területen a szabad próbálkozásnak kell korlátlan módot adni: a szelekciót az életre kell bízni. De a nemzeti önfenntartás szempontjából egyformán fontos mind a két kulturális tényező lehető legmagasabb színvonalú fejlesztése. Csupán a minden területre egyaránt kiterjesztett

Réti István

N.U.930.III.2.

A szentendrei festők kiállitása

Szentendrét néhány elszórtan jelentkező nagy előd után egy, javarészt *Réti* István keze alól kikerült lelkes művésztársaság avatta művészi jelentőségüvé. A vezetők, *Iványi-Grünwald* Béla és *Herrmann* Lipót is résztvesznek ezen a tárlaton, amely most nyilt meg a *Nemzeti Szalonban* és mintegy hivatalosan is az alkotás helyéről kereszteli el ezt a különben különböző stilusu és törekvésü fiatal művész-csoportosulást.

Iványi-Grünwald egy nagyon tartalmas csendélettel emeli a kiállitás rangját. *Herrmann* Lipót pittoreszk szentendrei tájképeivel bizonyitja ismét kvalitásait. *Ferenczi* Károly három, nyilván korábbi időszakból származó, helyi vonatkozásu képét állitotta ki a kitünő rendezőség. *Fényes* Adolf és *Pándy* Lajos jobb dolgait is ismerjük, ugylátszik, nem volt nagy választékuk szentendrei képekben.

A csoport igazi harcosai *Pajzs Goebel* Jenő, *Jeges* Ernő, *Rozgonyi* László és *Heintz* Henrik. *Pajzs Goebel* egyre izmosodó tehetsége lassankint levetkőzi magáról az idegen hatásokat, az általában domináló nagy és markáns szinfoltok helyett az egymást át meg átszövő szinek festői megoldását, a bujkáló fény hol szin- és formabontó, hol összekötő átméreteket teremtő hatását analizálja. Önarcképének egyik jelentékeny értéke, festői nyelvre áttett mély humora.

Jeges Ernő szenvedélyes szeretettel keresi a dörgő szineffektusokat. Spanyolos temperamentummal mindent a legélesebb valőrre fokoz fel, de rapszodikus tájrészleteiben, felfokozott szinhatásaiban is együtt tartja a képet és elismerjük, szinei szépek és mélyek, felfokozásuk nem olcsó hatáskeresés, inkább egy nyugtalan festői temperamentum őszinte felbuzogása.

Heintz Henrik korábbi képei a tonozus finomságokban gazdagok, későbbi dolgaiban nagyvonaluságot keres, mintha *az uj tárgyiasság* igézete alatt állana és keresné még a kifejezés eszközeit az uj mondanivalókhoz. Néhány képe nagyon szép. *Rozgonyi* László archaikus stilusa tetszetős, igazi ereje azonban nem ezekben a dolgokban mutatkozik meg. *Olvasó nő*-je a legérettebb munka, *Biborosa* is nagy kulturát, komoly elmélyedést és erősen fejlődő tehetségét bizonyitja.

Nagyon tehetségesek még *Bánáti Sweràk* József érett figurális képei, *Brabeczné Wellisch* Margit lefokozott szinü, szolid, de nemes izlésre valló tájképei, *Hollós Mattini* Eszter szineiben vitális erejü utcái, *Barcsay* Jenő, *Bánovszky* Miklós, *Bán* Tibor, *Apáti* Béla, *Aznavourian* Leon, *Kézdi Kovács* Elemér, *Czuna* Gyula, *Kirchner* Jenő, *Ormódi* Béla, *Medek* Mária, *Korda* Béla és *Weisz* Margit dolgai.

m. v.

zabó Terka és még sokan mások.

A Matra táncestélye

Az *Emericana Matra* corporatiójának fami-
ája kitünően sikerült táncestet rendezett a
isztviselő Kaszinó helyiségeiben. A mulatsá-
on megjelent előkelő közönség soraiban ott
olt *Nákó* Sándorné grófné, a corporatio patro-
ája is, aki a tombolához szép tárgyakat ajánl-
ékozott. A rendezés nehéz, fáradságos m
áját a corporatio dominája, *Weber* Kálmán
alamint a segédkező háziasszonyok végezté
A megjelent hölgyek közül a következők ne
eit sikerült feljegyezni:

Asszonyok: gróf Nákó Sándorné, dr. Ráday
yuláné, Petróczy Istvánné, Kádas Lászlóné
r. Kósa Kálmánné, dr. Maczkó Györgyné
ipp Ferencné, dr. Tollér Dezsőné, Neuho
ózsefné, dr. Schilberszky Károlyné, Udvar
tvánné, Végh Lipótné, Iser Józsefné, Br
ózsefné, Rituper Rezsőné, Weber Kálmánné,
tempel Gyuláné, Dallos Béláné, Csordás Ist-
ánné, Tessényi Károlyné, Pázsi Károlyné,
zv. Roács Béláné, Gyökér Imréné, Jesetha
gostonné, özv. Homolka Gézáné, Vass Re-
őné, Liebl Antalné, Dreiszker Károlyné,
enyó Antalné, Bogyó Pálné, Várhelyi Sán-
rné.

Leányok: Udvardy Irmus, Neuhold Márta és
ária, Végh Erzsike, Schilberszky Mica, Iser
aba, Ráday Zsóka, Bruzer Margit, Pálffy
intyó, Stempel Magda, Rituper Baba, Kádas
Petróczy Viola és Dalma, Lipp Dudus

Réti István
festőművész

— **A Magyar Müvészet** uj folyamának első száma a szokottnál is diszesebb formában jelent meg. *Réti* István Csók Istvánról ir szép megemlékezést, amelyet Csók négy képe diszit. *Genthon* István báró Hatvany Ferenc modern képgyüjteményét ismerteti. *Elek* Artur a Szépmüvészeti Muzeum uj Daumier-képét ismerteti. Gazdag irodalmi rovat zárja be a nagyon változatos tartalmu füzetet.

1

Nyugat

1935 14. 1

	Pengő		Pengő	
sen				
	Le a bevételt... ...			
	Kifizetendő összeg			

30. sorsz. Könyv. minta. — Pallas nyomda, Budapest.

osztály:

.....

A fizetés $\frac{\text{készpénzben}}{\text{cheque kibocsátásával}}$ megtörtént

193..... cheque száma .....

A főpénztár:

.....

Réti István
önarckép

Mű vegyel 1963 febr 6 kap

megismeréséhez, a mozgalom leg
az első nemzedék mestereinek kös
szálak fűzték a századforduló, száz
turális viszonyaihoz, de a csakham

ínált a társadalmi problémák-
m akaró polgár számára, olyan
igrációba kényszerített minden
t, alatt és különösen a Tanács-
adást, a munkásosztály harcát
kult ki a későbbi általánosítás,
amilyen „alkati" specifikuma a
hiszen a Tanácsköztársaságot
vészetünkből a monumentális
en nemcsak hivatalos, de fél-
lítélték Derkovits témaválaszta-
k, hogy Nagybánya közvetlen
n elterjedt a társadalmi élettől
mlélődő cselekménytelenségét
bányai örökség magas szakmai
égével együtt ma is hat művé-
özötti szocialista hagyomány,
nstruktivista formai törekvések

alomnak a szerepe lényegében
912-i jubileális kiállítás gazdag,
szerű képet adott a tizenötéves
t iskola törekvéseiről, követőiről.
további sorsában még szembe-
ogy az első nemzedék vezető
ozgalom lelke. A második nem-
ban alkalmazta a kezdeti évek
asztalatát, vagy eltávolodott a
y nem tudott művészileg jelen-
anult művészek személy szerinti
lep és a Festőiskola történetének

Réti István

vod

Porond, 1933.
febr. sz. (Kollektív szemlélet és Művészet.)

Telkessy Valér, festő, I., Dísz-tér 15. (405.)
Thomacné W. Margit, festőnő, Eperjes. (519.)
Tibor Ernő, festő, Nagyvárad, Áldás-utca. (268, 273, 290.)
Tull Ödön, festő, V., Lipót-körút 5. (330, 334.)
Turmayer Sándor, festő, Rákospalota, Battyányi-u. 29. (510.)
Tury Gyula, festő, IV., Veress Pálné-u. 19. (71, 134, 147—150, 339.)
Udvary Géza, festő, I., Kelenhegyi-út 12. (19—21, 42, 89, 106, 117.)
Vajda Zsigmond, festő, VI., Munkácsy-utca 14. (357, 358.)
Vastagh Géza, festő, IV., Váci-utca 84. (14, 62.)
Veress Zoltán, festő, Ürge-u. 6. (492.)
Vermes József, építész, V., Ügynök-utca 17. (445, 446.)
Vesztróczy Manó, festő, VI., Munkácsy-u. 29. (158, 278, 412.)
Vida Árpád, festő, Páris, 15. Passage Stanislas. (546—548.)
Vidovszky Béla, festő, VII., Damjanich-u. 30. I. 8. (156, 265, 267, 274—276, 291.)
Vörös Ernő, festő, VII., Thököly-út 27. (382, 384.)
Wágner Géza, festő, Szent-György, Pozsonym. (433—435.)
Weinberger Antal, szobrász, Wien, Reisnerstr. 33. (245, 246.)
Zádor István, festő, V., Bálvány-u. 17. (119, 132, 133.)
Zemplényi Tivadar, festő, I., Fehérvári-út 38. (5.)
Zsombolya-Burghardt J., festő, Rákosszentmihály. (289, 292.)

Réti István
festő

M.D.K.

Imre István festő is Réti növendék volt.

Lajos Sándor: Imre István
Művészet, 1963. augusztus – 29 lap

Réti István MDK

Herczeg Ferenc arcképe, repr.

Műcsarnok 1899/1900. téli kiáll.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Tanulmány a "Hamlet" c.festm-hez.Bp.1943.
Ceruzar.p.
Réti I.-né tul.

Réti István emlékkiállítás.Bp.1957.Kat. 27.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Kompozíciós tanulmany a "Hamlet"c.festm.-hez.
Bp.,1943. Szénr.v. Réti I.-né tul.

Részlettanulmany a "Hamlet"c.festm.-hez.
Bp.,1943.Ceruzar.p. Réti I.-né tul.

Réti István emlékkiallitás.Bp.1957.Kat. 27.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Kiss József arcképe, 1915. Repr.

Klastromrét,1921. Repr.

Réti István emlékkiállítás.Bp.1957.Katalógus.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Kenyérszelés, 1906. Repr.

Cigánylány, 1913. Repr.

Réti István emlékkiállítás. Bp. 1957. Katalógus.

Réti István
festő

M.D.K.

Bohémek karácsonya idegen-
"ben" (1893) Karácsonyt ábrázol
a kép, mint a cime is mondja.
f repro.

Dulka Mária: Karácsonyi gyertyák, fenyők hires
festményekben

Nők Lapja, 1964. dec. 25 – 16 lap

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Agitátor,1905. Repr.

Makray Mihály arcképe,1903. Repr.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Katalógus.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Kötltáncosnő, 1902. Repr.

Napos táj boglyákkal, 1901. Repr.

Réti István emlékkiállitás. Bp. 1957. Katalógus.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Herczeg Ferenc arcképe, 1899. Repr.

Öregasszonyok, 1900. Repr.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Katalógus.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Honvédtemetés, 1899. Repr.

Édesanyám, 1902. Repr.

Réti István emlékkiállitás. Bp. 1957. Katalógus.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Bohémek karácsonyastje idegenben, 1893. Repr.

Hajnali hangulat, 1897. Repr.

Réti István emlékkiallitás. Bp. 1957. Katalógus.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Tájkép házzal, 1892. Repr.
Önarckép, 1898. Repr.

Réti István emlékkiállítás.Bp.1957.katalógus.

MDK

Réti István

Réti I.: Madách és Luther. Két szoborpályázat.
Az Est 1938. okt. 22. 6.l.

MDK

Réti István

A Műcsarnokért. Képzőművészet 1930. 34. sz.
204.l.

MDK

Réti István

A magyar Barbison. Nemzeti Ujság 1943. máj. 2. 8.1.

MDK

Réti István

Magyar Művészet 1927. 162.l.

Réti István

MDK

Kiss József arcképe, repr.

Műcsarnok 1917-18 téli tárlat

M.D.K.

Reti István
festő

A Főiskolán Kelle Sándornak volt a tanára.

Schöcz Mária: Kelle Sándor műtermében
Művészet, 1963. október – 32 lap.

Réti István, festöm.

MDK

az egykori forradalmár, ma már a klasszikus mesterek közé tartozik. Erő ikai munkásságánál hosszan elidőzhetnénk.

Genthon István: Uj magyar rajzok.
Magyar Müvészet. 1934. 19.2c.1.

Réti István
festő

M.D.K.

1906 nyarán Nagybányán
Réti Istvánnal dolgozott Farkas
István.

Pataky Dénes: Farkas István
Művészet, 1964. május - 14 lap.

MDK

Réti István

A Szinyei-Társaság reprezentativ kiállitása.
Pesti Napló 1937. okt. 17. 12.l.

MDK

Réti István

A Szinyei-Társaság reprezentatív kiállítása.
Pesti Napló 1937. okt. 17. 12.1.

MDK

Réti István

Lyka K.: Szőnyi István kiállitása. Esti Kurir 1924. jan. 13. 1o.l.

MDK

Réti István

Férfi arckép, of.

Képzőm. Társ. 1905/6. téli kiáll. kat. 42.l.

Pēdējā lapa

Réti László
festő

M.D.K.

Kossuth portréja nem számítható
a történeti festészetünk alkotásai
közé.

Lajtha Sándor: Megjegyzések felszabadulás utáni történeti festészetünkről.
Művészet, 1963. december - 12 lap.

MTA

Réti István

Férfi arckép, olajfm. Mgt.

KMT 1911.tav.kiáll. 28.1.

MD K

Réti István, festőm.

alak, fej- és portrtanulmányt, arcképet küldött.

A téli kiállitás. - Szépm.Muz.1917-18.
Művészet.1917.5o.1.

MDK

Réti István

Nyári tájkép, of.

Képzőm. Társ. 1911. tav. kiáll. kat. 38.l.

_mdk

Réti István

„Bohémek karácsonya" c. képe egyedülálló a maga nemében". Három idegenbe szakadt fiatalember körülül egy egyszerű asztalt. A lámpafény vacsik arcukra.

Huzella Ödön. A remekmű találá Kolozsvár 1937 14. l.

MDK

Réti István

Önarckép, repr.

Magyar Művészet 1937. 351.l.

MDK

Réti István

Édesanyám, repr.

KMTárs. 1932. febr.-márc. kiáll.

MDK

Réti István

Cigányleány, of.

Rózsaszinruhás nő, of.

Árverési Csarnok aukció kat. 1934. szept.
55.l.

MDK

Réti István

Kampfőisk.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.149.3.ó

Réti István.

művészetpedagógiai tevéekysége.

Soproni Horváth József életrajza.

Réti István festő M.D.K.

Nagybányán festette Kenyérszeletés c. képét /1906/

2 példányban készült.

Genthon István :Ferenczy Károly Bp. 1963.

121-122.l.

Réti István, festőm. MDK

A Szinyei Merse Pál Társaságnak a Nemz. Szalonban rendezett IV. kiállításából.

Olvasó nő. Repr.

Nemzeti Szalon.- A Szinyei M.P.Társ.IV kiállítása. Magyar Művészet. 1933. 372.l.

MDK

Réti István

A Szinyei-Társaság kiáll. Pest 1942. febr. 5.

Réti István
festő

M.D

Hollósy kőrcher tartozott Nagybanyán
1896-ban megalapitotta barátaival
a művésztelepet.

Keszegh Istvánné Kramer Márta: A szolnoki művészet és mű
vésztelep
Jászkunság, 1955. augusztus – 23 lap

Réti István

MDK

az alakrajz rendes tanára, 1923

Képzőm. Főisk. Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25. Bp. 1926.

MDK

Réti István

A nagybányai kolonia egyik alapitója. A kolonia 1911.okt.22.-én forma szerint is megalakult, Nagybányai Festők Társasága név alatt.

Réti I.: A nagybányai festőkolonia története.

Bör-Réti Nagyb.kiall.kat. 1912. 68.l.

Réti István festő M.D.k.

A nagybányai iskola első nemzedékéhez tartozott

Kampis Antal: A képzőművészetek története 726.1
A Kultura Világa Bp. 1963.

Réti István MDK

Férfiarckép I-II. olf.

Női arckép, olf.

Műcsarnok 1903/4. téli kiáll.

mdk

Réti István, Ferenczy Károly, Thorma János és Iványi Grünwald Béla

Nagybányán festettek „remekműveiket"

Huszella Ödön. A remekmű halála

Kolozsvár 1937.

4. l

MDK

Réti István

Tört. Képes. 1922. 14.l.

MDK

Réti István

Ferképzőmfőiskévk. 1936/37.

Réti István festő M.D.K.

1902-ben Hellósy távozása után Nagybányán Ferenczyvel, Grünwalddal, Thormával szabadiskolát alapit.

Genthon István: Magyar művészet a századforduló [illegible]. Bp. 1962. 10.1.

Réti István festő M.D.K.

/ 1872-1945/

Hollósynál tanult.

21 éves korában festette Bohémek karácsonya idegenben c. képét.

Kenyérszelés /1906/

A Képzőművészeti Főiskola tanára volt.

Tanulmány a Bohémek karácsonya idegenben c. képhez repr.
/ Szén . 1893/

Genthon István: Magyar művészet a századforduló
. Bp. 1962. 14.15.1.

MDK

Réti István

Krisztus az apostolok közt, repr.

Magyar müvészetért kiáll. 1942. jun.

Réti István

Bernáth Aurél tanéra
Nagybányán

Genthon István: „Bernáth Aurél"
THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. III. No. 5. 1962

121.

Réti István

Plein-air festő

Vályi Gábor: „A Modern Magyar Festészet"
(Könyvszemle)

THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. II. No. 1. 1961
168 l.

MDK

Réti István

A Szinyei Merse Pál Társaság kiáll. Dunántul 1922. nov. 22.

MDK

Réti István, festöm.

Rózsaszinruhás nö. Olf. J.l.b.

Leányka a Balaton partján. Olf. J.l.j.

Árv. Közl. 1931. 3.rk.sz. 35.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Édesanyám arcképe" Nagybanya, 1900-1902 között.
olf.v. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Kiállitva:

1902, München.
1932,Fővárosi Képtár, az 1924-31-i szerzeményeiből rendezett kiállitáson.
1932.Műcsarnok, "A magy.képzőm. úttörőinek és az összes művészcsoportok tagjainak valogatott műveből rend.kiáll. /1850-1932/".
1944.Fővárosi Képtár jubilaris kiallitasa.
1951-54.Fővárosi Képtár állandó kiallitasai.

Réti István emlékkiallitás.Bp.1957.Kat.16.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Édesanyám arcképe." Nagybánya," 1900-1902 között.
Olf.v. Magy.Nemzeti Galéria tul.
Reprodukció:
Bernáth Aurél: Irások a művészetről, 16.sz.kép.
Réti István: A nagybányai művésztelep, 4.sz.kép.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 16,l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1954/

" Dr.Makray Mihály arcképe." Nagybánya, 1903.Olf.v.
Makray István tul.
Kiállitva:
1903-4-i Téli Tárlaton,Műcsarnok.
Reprodukció:
1903-4-i Téli Tárlat katalógusa.

Réti István emlékkiallitás.Bp.1957.Kat. 16.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Cabaret". Nagybánya, 1902.k. Pasztell, karton.
Stoll Károlyné tul.

"Felvinczi Takács Zoltán édesapjának arcképe."
Nagybánya, 1903.Olf.v.Felvinczi Takacs Zoltan tul

"Csendőrtiszt arcképe." Nagybánya, 1904.Olf.v.
Dór Ferenc tul.
Kiállitva: 1905-6-i Téli Tárlat,Műcsarnok.
1912-i nagybányai jubilaris kiallitas.
Reprodukció:
Művészet, 1912. 45.l.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat.16.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Bolt előtt". Nagybánya, 1904. Olf.v. A vászon másik oldalán Réti István:"Hajnali hangulat"c. képe.
Magy.Nemzeti Galéria tul.
Kiállitva:
1912-i nagybányai jubiláris kiállitása.

"Önarckép". 1904.Olf.v. Dr.Tompa Kálman tul.

"Krisztus a tanitványok közt"/előtanulmány/. Nagybánya, 1904.Olf.v. Soltész Elemér tul.
Kiállitva:
1935, Ernst-Múzeum.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 17.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Agitátor" /tanulmány a "Krisztus a tanitvanyok közt"c.képhez/ Nagybánya, 1905.01f.v.
István Király Múzeum, Székesfehérvár.tul.
Kiállitva:
1927.Műcsarnok.
1948.Nemzeti Szalon /aukció/.
Reprodukció:
Szabad Művészet, 1954.VII. 223.1.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat.17.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Krisztus a tanitványok közt". Nagybánya,1905.
Olf.v. Dr.Gaál Gyula tul.

Kiállitva:
1942.Műcsarnok, "A magyar művészetért" kiállitás.
Reprodukció:
Uj Idők, 1924. 24.l.
1942-i műcsarnoki kiállitás katalógusa.

"Krisztus a tanitványok közt".Nagybánya,1905.
Pasztell, papir. Dr.Gaál Gyula tul.

Réti István festőművész emlékkiállitás.Bp.1957.
Kat. 17.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1954/

"Moldován László arcképe".Nagybanya,1905.Olf.v.

Moldován-család tul.

Kiállitva:
1905-6-i Téli Tárlat,Műcsarnok.
1912-i nagybányai jubilaris kiallitas.

"Kenyérszelés" /kisebb vazlat/ .Nagybanya,1906.

Olf.v.

Dr.Tompa Kálmán tul.

Kiállitva:
1907.MIÉNK I.kiáll.,Nemzeti Szalon.

Réti István emlékkiallitas.Bp.1957.Kat. 17.l.

Réti

MDK

Réti István festőművész /1872-1954/.

"Kenyérszelés".Nagybánya, 1906.

Boldizsár István tul.

Kiállitva:
1912-i nagybányai jubilaris kiállitason.
Reprodukció:
Vasárnapi Ujság, 1907. 343.l.
Művészet, 1912. 48.l.
1912-i nagybányai jubiláris kiállitás katalógusa
Művészeti Szalon /Cluj, 1929.IV.évf.5-6.sz.19.l./

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 17.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Tájkép figurával". Nagybánya, 1900-as évek első fele.Olf.v. Magy.Nemzeti Galéria tul.

"Önarckép".Róma, 1906.Pasztell,v.Prihradny Kálmán tul.

Kiállitva:
1912-i nagybányai jubiláris kiáll.
1941.Nemzeti Szalon.
Reprodukció:
Réti István: A nagybányai művésztelep,5.sz.kép.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 18.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Tájkép".Nagybánya.Olf.v.

Réti Istvánné tul.

"Damkó József arcképe".Róma,1906.Olf.v. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Kiállitva:
1911-i Tavaszi Tárlat,Műcsarnok.
1912-i nagybányai jubiláris kiáll.
1955-57.Székesfehérvári képtár áll.kiall.
Repr.:
1911-i Tavaszi Tárlat katalógusa.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat.18.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Sidló Ferenc arcképe".Róma,1907.olf.v.
Magy.Nemzeti Galéria tul.

"Ember,kutyával".Nagybánya, 1908-9.k.olf.v.karton
Bernáth Aurél tul.

"Téli verőfény".Nagybánya,1909.olf.v.Prihradny
Kálmán tul.

Kiállitva:
1912-i nagybányai jubilaris kiall.
1927.Műcsarnok,2."Magyar taj- és életkép kiall."

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat.18.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Herrer Cézárné arcképe". Nagybánya, 1910. Olf.v.
ifj. Herrer Cézár tul.

"Interieur". Nagybánya, 1909. Olf.v.
Magy. Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiállitas. Bp. Kat. 18.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/

"Fürdő nők".Nagybánya, 1912.Olf.v.
Letét a Magy.Nemzeti Galériaban.

"Cigánylány".Nagybánya, 1912.Olf.v. Kampis Antal tul.

"Cigánylány" /kisebb valtozat/.Nagybanya, 1913. Olf.v. Homoki Nagy István tul.

Réti István emlékkiallitás .Kat.1957. 18.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1957

"Kaszáló ember" Nagybánya, 1915.Olf.v.
Özv.Weiser Oszkárné tul.

"Árokpart".Nagybánya, 1918.Olf.v. Dr.Tompa Kalmán tul.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 19.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/

"Kiss József arcképe".Budapest,1915.olf.v.

Történeti Képcsarnok tul.

Kiállitva:
1917-18-i Téli Tárlat,Műcsarnok.
1930-as évek első fele.Tört.Képcs.Kiall.
Reprodukció:
1917-18-i Téli Tárlat katalógusa.
Művészet, 1917. 61.l.
Uj Idők, 1918. 3.l.
Keresztury Dezső: A magyar irodalom képeskönyve, 1956. 256.l.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat.19.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/

"Kardos Klára arcképe". Nagybánya,1918.Olf.v.
Both Gyuláné Kardos Klára tul.

"Önarckép".Budapest, 1920.Olf.v.
Magy.Nemzeti Galéria.tul.

Kiállitva:
1920.Nemzeti Szalon
1937.Ernst-Múzeum,Szinyei-Társ.VI.kiall.
Repr.:
Magyar Művészet, 1937. 351.l.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat.19.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Tájkép".Nagybánya,1922 után.Olf.v.
Bacher Ernő tul.

"Nagybányai táj". Nagybánya, 1922-24 között.Olf.
v. Dr.Weiss István tul.

Réti István emlékkiállítás.Bp.1957.Kat. 19.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/

"Meztelen lányok a szabadban".I.Nagybánya, 1922-23.Olf.v. Réti Istvánné tul.

"Meztelen lányok a szabadban."II. Nagybánya, 1922-23.Olf.v. Réti Istvánné tul.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 19.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/

"Festés a szabadban". Nagybánya. Olf.v. Réti Istvánné tul.

"Fürdőzők" /vázlat/. Nagybánya, 1922-23. k. Olf.v. dekli. Réti Istvánné tul.

"Női arckép". Bp., 1923. Olf.v.
Basch Lóránd tul.

Réti István emlékkiállitás. Bp. 1957. Kat. 19.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/.

"Idill".Nagybánya.Olf.v. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Kiállitva:
1928. római magy.kiall.

"Klastromhét".Nagybánya,1921.Olf.v.
Dr.Tompa Kálmán tul.

Kiállitva:
1928. Nemzeti Szalon, a Munkacsy-céh elso kiall.

Réti István emlékkiallitas.Bp.1957.Kat. 20.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/

"Krisztus összeroskad a kereszt alatt"/vázlat/. Nagybánya,1924. Olf.v. Réti Istvánné tul.

"Benckhardt Gusztávné portréja".Bp.,1920-as évek vége.Olf.v. Réti Istvánné tul.

"Kossuth Lajos" /tanulmány/.Bp.,1931.Olf.v. Réti Istvánné tul.

Réti István emlékkiallitás.Bp.1957.Kat.20.l.

MDK I

Réti István festőművész /1872-1955/

"Kossuth Lajos".Bp. 1931.Olf.v. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Kiáll.:
1932.Műcsarnok, a Székesfővárosi Képtar új szerzeményeinek kiállitásan.

"Vizparti táj".Nagybánya,1932.Olf.v.Magy.Nemzeti Galéria tul.
Repr.:
Réti István: A nagybányai művésztelep,7.sz.kép.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat.20.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/

"Olvasó nő".Bp.,1933.Olf.v. Dr.Scheiber Vilmos t.
Kiállitva:
1933.Nemzeti Szalon, Szinyei-Társaság IV.kiall.
Reprodukció:
Magyar Művészet, 1933. 372.k.
Képzőművészet, 1933. 250.l.

"Táj fehérkendős nővel".Nagybánya, 1934.Olf.v.
Eles Péter tul.

Réti István emlékkiallitás.Bp.1957.Kat.20.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/

"Önarckép".Bp.1934.Olf.v. Réti Istvanné tul.

"Önarckép".Bp.,1935.Olf.v.Magy.Nemzeti Galéria tul.

Kiállitva:
1937.Ernst-Múzeum,Szinyei-Társaság VI.kiáll.
1941.Szépművészeti Múz., új szerzemények kiáll.
Repr.:
Réti István: A nagybányai művésztelep,l.sz.kép.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat.20.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/

"Kislány".Bp.1936.Olf.v. Réti I.-né tul.

"Feleségem arcképe".Bp.,1937.Olf.v.Réti I.-né t

"Női fej"/tanulmány/.Bp.,1938.Olf.v. Réti I-né. tul.

Réti Istvan emlékkiallitas.Bp.1957.Kat.21.l.

MDK.

Réti István festőművész /1872-1955/

"Fürdősétányon".Balatonszemes,1938.Olf.v.
Réti Istvánné tul.
Kiállitva:
1941.Nemzeti Szalon.

"Budaligeti táj".Budaliget,1939.Olf.v. Réti I.-né
tul.

Réti István emlékkiallitás.Bp.1957.Kat.21.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/

"Idős nő arcképe".Budaliget,1941.olf.v.
Réti Istvánné tul.
Kiállitva:
1942.Nemzeti Szalon,Szinyei-Tarsasag VIII.kiall.

Réti István emlékkiallitas.Bp.1957.Kat. 21.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/

"Virágtanulmány".Nagybánya,1885.
Ceruza, p. Réti I.-né tul.

"Fiúfej".Nagybánya, 1887.
Ceruza, p. Réti I.-né tul.

"Bastien-Lepage" München,1891.
Ceruza.p. Réti I.-né tul.
Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 21.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Iskolai tanulmány". 1890.
Szénr.p.
Magy.Nemzeti Galéria tul.

"Hollósy Simon".München, 1891.
Ceruzar.p. Réti Istvanné tul.

Réti István emlékkiallitás.Bp.1957.Kat. 21.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Munka". Nagybánya.
Ceruzar.p. Réti I.-né tul.

"Idős férfi".Nagybánya,1892.
Ceruzar.p. Both Gyuláné Kardos Klára tul.

Réti István emlékkiallitás.Bp.1957.Kat.21,22.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/

"Női fej".Nagybánya,1892.
Ceruzar.p. Both Gyuláné Kardos Klara tul.

"Női akt".1893.
Ceruzar.p. Both Gyuláné Kardos Klara tul.

Réti István emlékkiallitás.Bp.1957.Kat. 22.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Tanulmány a "Bohémekhez". Nagybánya, 1893.
Szénr.p. Magy. Nemzeti Galéria tul.

"Kossuth Lajos a ravatalon". Torino, 1894.
Ceruzar.p. Magy. Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiállítás. Bp. 1957. Kat. 22.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Fejtanulmány".Nagybánya,1894.
Ceruzar.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

"Fejtanulmány".Nagybánya, 1894.
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiállítás.Bp.1957.Kat. 22.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Vázlatok a "Gyötrődés"-hez.1894.
Ceruzar.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

"Ülő férfi félakt" /tanulmany a "Hajnali hangulat"-hoz/.Nagybánya, 1895. Ceruzar.p.
Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiállitas.Bp.1957.Kat. 22.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Nagybányai táj".Nagybánya,1896.
Ceruzar.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

"Hollósy Simon". 1896.
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.
Repr.: Új Idők,1896. 285.l.

Réti István emlékkiállitas.Bp.1957.Kat. 22.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/

Baloldalt: Tanulmany Kiss József "Jehova"c.költeményéhek illusztrációjahoz.
Jobboldalt:Vázlat egy"Hollósy"t abrázoló rajzhoz.Nagybánya,1896.
Szénr.p.
Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiállitas.Bp.1957.Kat. 22.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/

Tanulmány Kiss József: "Lepereg az óra"c.költeményének illusztrációjához.Nagybánya, 1896. Ceruzar.p. Réti I.-né tul.

Tanulmány Kiss József:"Szerelemvagy"c.költeményének illusztrációjához.Nagybánya,1896. Krétar.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 23.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1957

Illusztráció Kiss József: "Mese a varrógépről"c. költeményéhez. Nagybánya,1896. Krétatar.p.
Vajna Jenő tul.

Ill.Kiss József: "Mese a varrógépről"c.költeményéhez.Nagybánya,1896.Szénr.p.
Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 23.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1957/

Illusztr. Kiss József:"Mese a nagy csizmáról és a kis cipőről" c.költeményéhez.Nagybánya,1896. Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Illusztr.Kiss József:Mese a nagy csizmáról és a kis cipőről"c.költeményéhez.Nagybanya, 1896. Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 23.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/

"Művésztársaság". 1890-es évek.
Ceruzar.p. Réti I.-né tul.

"Jókai Mór". Bp.,1898.
Ceruzar.p. Réti Istvánné tul.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 23.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/

"Mednyánszky László".Bp.,1898.
Ceruzar.p. Réti I.-né tul.

Tanulmány a "Honvédtemetés"c.festményhez.Nagybánya, 1899. Szénr.p. Réti I.-né tul.

Réti István emlékkiallitás.Bp.1957.Kat. 23.1.

MNK

Réti István festőművész /1872-1955/

Tanulmány a "Honvédtemetés" c.festményhez.Nagybánya, 1899. Szénr.p. Réti I.-né tul.

Tanulmány a "Honvédtemetés"c.festményhez.Nagybánya,1899. Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiallitas.Bp.1957.Kat. 23.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1954/

"Kompozició".Nagybánya,1900 k.
Ceruzar.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

"Tájkép".Nagybánya,1900.k.
Ceruzar.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 23.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Tanulmány a "Kötéltáncosnő" c.festményhez.
Nagybánya,1902.
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Önarckép-tanulmány a "Bolt Előtt" c.festményhez.
Nagybánya, 1904. Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria
tul.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 23, 24.1

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Hollósy Simon arcképe,1896. Repr.

Önarckép-tanulmány a "Bolt előtt" c.festményhez, 1904. Repr.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Katalógus.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Illusztráció Kiss József "Mese a varrógépről" című művéhez, 1896. Repr.

Kossuth Lajos a ravatalon, 1894. Repr.

Réti István emlékkiállitás. Bp. 1957. Katalógus.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Önarckép, 1935. Repr.

Tanulmány a "Bohémek"-hez,1893. Repr.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Katalógus.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Vizparti táj, 1932. Repr.

Felesége arcképe, 1937. Repr.

Réti István emlékkiállítás. Bp. 1957. Katalógus.

MDK

Réti István festőművész / 1872-1955

Tanulmány a "Bolt előtt" c.festményhez. Nagybanya, 1904.
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Tanulmány a "Bolt előtt" c.festményhez. Nagybanya, 1904.
Szénr.p. Réti I.-né tul.

Réti István emlékkiállitás. Bp. 1957. Kat. 24.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/

Tanulmány az "Agitátor"c.festm-hez.Nagybanya, 1905.
Szénr.p.Réti I.-né tul.

"Tanulmány a Krisztus kompozicióhoz".Nagybanya, 1904.
Ceruzar.p. Kaposvári Múzeum tul.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 24.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1954/

Tanulmány a "Krisztus a hegytetőn"c.festm.-hez.
Nagybánya,1905.
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Tanulmány a "Krisztus a halászatnál" c.festm.-he
1905.Nagybánya.
Ceruzar.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 24.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1955/

"Tanulmány az 1907-i Krisztus-kompozicióhoz".
Róma, 1906.
Szénr.p. Réti I.-né tul.

"Modell".Róma,1906.
Szénr.p. Réti I.-né tul.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 24.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Modell". Róma,1906.
Szénr.p.Réti I.-né tul.

"Toldi".
Ceruzar.p.Réti I.-né tul.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat.24.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Női akt"
Szénr.p.
Both Gyuláné Kardos Klára tul.

"Női akt".
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiállítás.Bp.1957.Kat. 24, 25.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Háztetők".Nagybánya, 1909.k.
Krétar.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

"Önarckép".Nagybánya, 1913.
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.
Kiállitva:
1928. Szépmüv.Múz.,Uj Magy.Képtárának áll.kiall.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 24.l.

45

MDK

Réti István festőművész / 1872-1945

"Női akt".
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.
Kiállitva: 1951.Szépm.Múz. Graf.Oszt."Uj szerzemények" kiállitásán.

"Lépő női akt".
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiallitás.Bp.1957.Kat. 25.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Női akt".
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

"Lépő női akt".
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiállitás Bp.1957.Kat. 25.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Női akt".
Szénr.p.Magy.Nemzeti Galéria tul.

"Női akt".
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 25.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Női akt".
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

"Női akt".
Szénr.p.Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiallitás.Bp.1957.Kat. 25.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Női akt".
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

"Lehajló női akt".
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiallitas.Bp.1957.Kat. 25.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Fekvő női akt".
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

"Fekvő női aktok".
Ceruzar.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 25.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Ülő női akt".
Szénr.p. Réti I.-né tul.

"Ülő női akt".
Szénr.p. Réti Istvánné tul.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 25, 26.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Mozdulat-tanulmányok".
Szénr.p. Réti Istvánné tul.

"Térdelő női akt".
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiállitás Bp.1957.Kat. 26.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Térdelő női aktok". Nagybanya, 1918.
Sznr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

"Ülő női aktok". Nagybánya, 1918.
Ceruzar.p. Both Gyuláné Kardos Klara tul.

Réti István emlékkiallitás Bp.1957.Kat. 26.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Epreskerti részlet".Bp.1920-as évek.
Ceruzar.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

"Két tanulmány aktképhez".1920-as évek.
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiallitás Bp.1957.Kat. 26.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Tanulmány a "Meztelen lanyok a szabadban"c.festm.
hez.Nagybánya, 1922.
Ceruzar.p. Magyar Nemzeti Galéria tul.

Tanulmány az "Idill"c.festm-hez.Nagybanya,1903.k.
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiallitas Bp.1957.Kat. 26.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Tanulmány az "Idill" c.festm-hez.Nagybánya,1903.
Ceruzar.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

"Tanulmányok festőről".Nagybánya, 1922.k.
Szénr.p. Réti I.-né tul.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat.26.l.

MDK

Réti István

Bohémek karácsonya. 1893.
o.,v. 145x121 cm. MNG. Ltsz.: 2837

Jókai Mór arcképe. 1899.
o.,v. 85.2x70 cm. Mgt. Bpest

Magyar Nemzeti Galéria. Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 41.1.

MDK

Réti István

Erdőszéle úttal. 1900.
o.,v. 60x81 cm. MNG.letét.L.U. 58.38

Honvédtemetés. 1900.
o.,v. 196x226 cm. MNG. Ltsz.: 1745

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 40.1.

MDK

Réti István

Öregasszonyok.1900.
o.,v. 79.5x65.3 cm. MNG.Ltsz.: 1952

Anyám.1902.
o.,v. 100x87 cm. MNG. Ltsz.: F.K. 2023

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat.41.1.

MDK

Réti István, festöm.

képein a finom szinek zománcos ragyogását
láthatjuk.

Ernst Muzeum.- A Szinyei M.P.Társ. müv.tagjainak II.ki-
állitása az E.M.-ban./Az I.1923-ban volt. /
1926.jan.24.-február 28. Kat. 4.l.

MDK

Réti István

Szinyei Merse Pál emléke. Magyar Művészet 1934. 56-57.l.

MDK

Réti István, festöm.
rendes tag

Felolvasta: Szinyei, Ferenczy, Thorma mesterekről irt tanulmányát.

Meghivó Szinyei Merse Pál halálának 18.évf. -án rendezett emlékünnepélyre.
1938.febr.2.

Réti István

Nagybányai iskola egyik alapítója

The Hungarian. Quarterly, Vol.I·No.1. 1936
(François Gachot)

M D K

Réti István, festöm.

a Sz.M.P. Társ .által rendezett emlékünnep alkalmából választották meg a társaság tiszteletbeli tagjává. (23. csforanes Sz. halálának.)

Szi nyei Merse Pál emlékünnep..
Nemzeti Ujság 1943. febr.4.

MDK

Réti István

D.Rózsaffy: Une promenade rapide au Musée des Beaux-Arts. A Műgyüjtő 1928. 8-9. sz.

MDK

Réti István

Nagybánya látképe
o.,v. 52x68 cm. Mgt.Bpest

Nagybányai táj
o.,v. 80x100 cm. Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 41.1.

MDK

Réti István

Önarckép. 1906.Róma
paszt.,p. 60x50 cm. Mgt.Bpest

Téli napsütés. 1909.
o.,v. 68.5x62.5 cm. Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festok.
Budapest 1962. Kat. 41.1.

MDK

Réti István

Moldován László arcképe. 1905.
o.,v. 100x87.5 cm. Mgt.Bpest

Kenyérszelés.1906.
o.,v. 81x96.6 cm. Mgt.Kiskunmajsa

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 41.1.

MDK

Réti István

Kenyérszelés. / Tanulmany/ 1906.
o.,v. 53.2x64.2 cm. Mgt.Bpest

Dankó József képmása. 1906.
o.,v. 145.5x121 cm. MNG. Ltsz.:6688

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 41.1.

MDK

Réti István

Makray Mihály. 1903.
o.,v. 81x60.5 cm. Mgt.Dorog

Krisztus a tanitványai között. 1904.
o.,v. 77x96 cm. Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 41.1.

MDK

Réti István

Interieur, repr.

KMTárs. 1900/1. téli kiáll. kat.

MDK

Réti István

Lyka K.: A Mücsarnok téli tárlata. Uj Idők 1903. II. 478.l.

MDK

Réti István

Képzőm. Főisk. kiáll. Műcsarnok 1957.

MDK

Réti István

Képzőmüv. Főisk. Évk. 1936/37.

MDK

Réti István

tiszteletbeli müvésztag

A "Kéve" Müvészegyesület tisztikara és tagjai. Kéve XX. kiáll. 1929.

Réti István (1872-1945)

A Nagybányai iskola egyik alapító tagja.
1919 után a Képzőművészeti Akadémián reprezentálja tovább a Nagybányai szellemet, ahol egy darabig Szőnyi István tanára.

Pataky Dénes: „Szőnyi István"
THE NEW HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. III. No. 8. 1962
126-127 l.

Réti István MDK

Öreg asszonyok, 1911, olf.

Miccarnok 1919 Köztulajdonba vett műkincsek kiállitása

Réti István

Hollósy Simon iskolájához csatlakozik a korai 90-es években.
Nagybányai születésű, és Thorma Jánossal együtt azö ötlete volt kiránduldst rendezni szülővárosába 1896 nyarán.
Nagybánya szépsége komoly hatást gyakorolt a fejlödő magyar naturalizmusra.
Később mint művészeti tárgyú iró is ismertté vált. Ferenczyvel és Iványi-Grünwalddal a Nagybányai iskola egyik vezetője lesz.

THE HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. VI · No. 4. 1940-41 (729-730 l.)

2.)

Réti István

„A katona temetése"

Farkas Zoltán: „A Magyar Barbizon"
THE HUNGARIAN QUARTERLY, Vol. VI. No. 4. 1940-41
731, 733

MDK

Réti István

Öregasszonyok, repr.

Szépm. Muz. uj magy. képtárának kat. Bp. 1928.

MDK

Réti István

Olvasó nő, repr.

Magyar Müvészet 1933. 372.l.

MDK

Réti István festőművész-tanár

A "KEVE" Művészegyesület tiszteletbeli művésztagja 1925-ben.

A "KEVE" XVI-ik kiáll.kat.1925.nov.29-től dec.13-ig.

MDK

Réti István

Réti I.: A Műcsarnok téli tárlata. Az Est 1959. jan. 29. 12.l.

MDK

Réti István festőművész

1929-ben a "KÉVE" Művészegyesület tiszteletbeli művésztagja.

Nemzeti Szalon, Kéve XX.kiáll. 1929. 3.1.

Réti István
festő

M.D.K.

Méltatás.

Kovács Zoltánné: Vita Ziffer Sándorról
Művészet, 1963. október – 47 kap

Réti István
festő

M.D.K.

A Képzőművészeti Főiskolán tanított
mikor Szinyei volt az igazgató

Pataky Dénes: Szinyei Merse Pál
Művészet, 1963. október – 6 lap.

Réti István.

M.D.K

festő

A szentendrei telep alapító művészeinek egy része a Képzőművészeti Főiskolán Réti növendékek voltak.

Haulisch Lenke: Harminciot éves a szentendrei művésztelep
Művésztelep, 1963. október – 17 lap

MDK

Réti István

Műterem 4o. sz. kiáll.

Téli István
festő

M.D.K.

1905-6-ban Rómában
tartózkodott Fraknói ösztön-
díjjas.

Bodnár Éva: Magyar festők Itáliában.
Művészet, 1967. március - 9 lap.

MDK

Réti István

Önarckép 1913-ból, szénrajza a grafikai kabinet gyarapodásából.

Cikk: A Szépm.Múz.gyarapodasa 1926-ban.

Magyar Művészet, 1927. 2.sz. 112.l.

Réti István
festő

M.D.K.

„Kenyérszelés" című képe a
„magángyűjtemények kiállításán
van bemutatva.

Cs. M.: Műgyűjtők képei a Nemzeti Galériában
Élet és Irodalom, 1963. julius 27 8 lap.

Réti István festő M.D.T.

1913-tól a Főiskola tanára.

Kampis Antal: A képzőművészetek története 732.1.

A Kultura Világa kp. 1963.

Réti István festő M.D.

/ 1872 -1945/

Behémek ka rácsanya idegenben.

H ajnali hangulat,

Hevédtemetés.

Öregasszonyok.

Erdőszéle.

Tenyérszelés. Arcképek, aktkompoziciók.

Kampis Antal: A képzőművészetek története 728 .1

A Kultura Vikága Bp. 1963.

Réti István

Megemlétik Yándy Dávid-
dal kapcsolatban a Munkácsy-
léh kiállítása alkalmá-
ból.
(Ernst-Mús.)

Ujság. 934. V. 13.

M.D.K.

Réti István, festő (1872-1945)

Münchenben műtermi képekkel kezdte, de már azokon is megnyilatkozott egy lazább, közvetlenebb festéimód (Bohémer karicsaya). Nagybányán táj- és interieur képek foglalkoztatják (Reggeli kaugulat, Honvéd temetés, Öreg asszonyok, Mindennapi kenyerünk, stb.). Arcképek, arkhompozíciók, a mindennapi életből vett jelenetek váltakoznak Réti gazdag, nem mindig önálló, visszont mindig izléses és művészileg mértéket tartó oeuvrejében. 1913-ban a Képzőművészeti Főiskola tanára lett.

Antal Kampis; Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina 296. old.
„Mindennapi kenyerünk" (1906) a 297. „

MDK

Réti István
festő

A Képzőművészeti Főiskolán
Ruzicska Ágoston mestere volt.

Pataki Ákos: Ruzicska Ágoston
Művészet, 1967. március - 23 lap.

Réti István
festő

M.D.K

Kling György mestere volt.

– dé –: Kiállítási jegyzetek.
Dunántúli Napló, 1957. ~~[illegible]~~ okt. 20 – 5 kep.

Réti István
festő

M.D.Y

1906-1907 es esztendők
nagy részét Itáliában
töltötte, mint ösztöndíjas.
Főként Rómában tartozkodott,

Vayer Lajos: Magyar festőre római San Clementében.
Művészet, 1967. március - 6 lap.

Réti István
festő

M.D.F

Rómában Masolino da Panicale egy falképéről készített másolatok. „Másolat a Keresztrefeszítés részletéről" ceruza. — „Másolat a Keresztrefeszítés részletéről" (repro)

Vargha Kálmán: Magyar festő a római San Clemente-templomban. Művészet, 1967. március – 6 lap

Réti István

"Tanulmányfej"-e az Árverési Csarnok aukció-kiállitásán.

P.H.930.X.10.

M.D.K.

Réti István, festő, 1872-1945

Akademikusnak indult, de már oldottabb. Bohémek karácsonya idegenben, N. Gal. Nagybányán tájfestő lesz. Kivilágosodó szinek. Hajnali hangulat, Honvédtemetés, Öregasszonyok, Erdőszéle, Kenyérszelés, stb. Arcképek, aktkompoziciók. Izléses, mértéktartó. 518.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa, III. köt. A képzőművészetek, a zene, a szinház és a film. Minerva, 1960. Bpest

Rátí István

Munkácsy-céh II. kiállításának

rendezésén vesz részt.

NU. 929. X. 8.

MDK.

Réti István

Kiállitási hir

Fényszóró 1967 ápr.12.

11. DK.

Réti István
festő

1928-ban Iványi Grünwalddal
és Boldizsár Istvánnal represen-
tatív kiállítást rendezett a ma-
gyar művészek munkáiból.

Telepy Katalin: Boldizsár István hetven éves
Művészet, 1967. szigus. — 20 lap

Réti István
festő

M.D.K.

Könyvben megemlékezik
Boromisza Tibor munkássá-
gáról.

Baki Miklós: Boromisza Tibor emlékszoba Szentendrén.
Művészet, 1967. május - 13 kep.

Réti István

1930-ban kiváltó a kiszorulásból – tagdíjhátralék ürügyen, számos más gelentéry művésszel együtt.

Jankus Zoltán: Élet Artur emlékezete, Hoddomtöltéketi-kiszlemezet, Bpt, 1958, 337 l.

Réti István

Műve nevepel az Árverési
Csarnok Krausz Simon
antcióján.

P. H. 929. x. 27.

MDK.

Réti István

Hiradás a Tompa gyüjtemény megvásárlásáról

Magyr Nemzet 1967 jan.27.

Réti István

Szerepelt a Fiumei Társaság IV. Kiállításán.

P.H. 1933. XI. 19.

Rétlky István

szerepelt a Szinyei-Társaság IV. kiállításán.

M. 1933. XI. 19.

Réti István
festő

M.D.K.

A Képzőművészeti Főiskolán
és Nagybányán Romain György
mestere volt.

Franek János: Romain György
Élet és Irodalom, 1967. május 20 - 8 lap.

Réti István (1872-1945)

Szőllőhegyen.
Olj f. Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

MDK

Réti István, festő

Jelentőségéhez mérten szerepel
a rövid ismertetésben.

– : Nagybányaiak 6

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. máj. 5.

Réti István
1872-1945

Thorma jánossal közösen irt egy cikket a müvészi nevelésről 1898, melyben leirják, hogy a tanitás egyetlen alapelve a természet megismertetése legyen, a képlátó képességet fejleszteni..
Rektor is volt a Képzőművészeti Főiskolán.
Pedagógiai elveit a Müvészet és a természet c. tanulmányában fejtette ki, 1944-ben a Képalkotó müvészet c. könyvében jelent meg. /szemelvények/

Haladó hagyományainkIII.Réti művészetpedagóg. elv
Rajztanitás 1965. II 24.l.

M.D.K.

Réti [István], festő

mint a Képzőművészeti Főiskola tanára „egy jóminőségű új felfogású derékhadat" nevelt fel

Zádor Anna vitaindító előadása a MTA ankétján "Az ujkori magyar művészet periodizációjának problémái"-ról

Művészettörténeti Értesitő, Bp.1967. XVI.évf. 1.sz. 6. old.

Réti István

és Thorma János nagybányai festők és Makray Mihály Nagybánya volt polgármestere közleseiből lehetett Törökfalvi Pap Zsigmond miniatürfestő életrajzi adatait összeállítani.

Lyka Károly: Adatok művészetünk történetéhez — Törökfalvi Pap Zsigmond miniatürfestő. Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 63. l.

Réti István

a nemtanú bemondása szerint az idős Törökfalvi Pap Zsigmond nagy örömmel fogadta a Bányára rajzó (Nagybánya) fiatalságot és öznebarátkozott Hollósy Simonnal.

Lyka Károly: Adatok művészetünk történetéhez – Törökfalvi Pap Zsigmond miniatürfestő. Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 2. sz. 63. l.

Réti István
festő

M.D.K.

Boldizsár István lantfamestere
volt.

Telepy Katalin: Boldizsár István hetven éves
Műcsoszt, 1967. május – 20 lap

M.D.L

Réti István
festő

A nagybányai művésztelep
egyik alapítója volt,

Dr. Telepy Katalin: Szinyi – Grünwald Béla
Nők Lapja, 1967. aug. 5 – 16 lap.

M.D.K.

Réti István, festő

"Jókai ebédel"c.festménye.Fekete repr.A Petőfi Irod Múz.gyüjtéséből. 130.o.

Vayerné Zibolen Ignes: Az iróportrék gyüjtésének Múltjáról. 125.o.

A Petőfi Irod.Múz.Évkönyve.1963.-Képzőmüv.Alap Kiadóváll.Bp.1963

Réti István

A Képzőmű-Főiskola reformjának egyik tervezője és megvalósítója

Lyság 1937 III. 20.

M.D.

Réti István
festő

Tobisch Ilona tájképein
Réti nellemét érezni.

Bauer Jenő: Tobisch Ilona kiállítása . . .
Művészet, 1967. június - 39 lap

M.D.V.

Réti István
festő

Mintatás -

Telepy Katalin: Szár éve született Szanyi - Grünwald Béla
Művészet, 1967. julius - 28 lap

Réti István
festő

M.D.4

A Főiskolán Juhász Pál
mestere volt.

Kertaiie Friedrich Klára: Szőnyi István a mester..
Művészet 1967. september - 15 lap.

MDK

Réti István

Női akt, szén

" " "

" " "

R.I. emlékkiáll. H.Gal. 1957.

MDK

Róti István

Lépő női akt, szén

Női akt, szén

" " "

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

Női akt, szén

Lépő női akt, szén

Női akt, szén

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

Önarckép, szén

Női akt, "

" " "

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

Modell, szén

Toldi, cer.

Háztetők, kr.

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

Kompoziciós tanulm. a Hamlet-hez, szén

Résztanulmány a " cer.

Tanulmány a " "

R.I. emlékkiáll. B.Gal. 1957.

MDK

Róti István

Önarckép, cer.

Tanulm. az Olvasó nő-höz, cer.

Fekvő nő, cer.

R.I. emlékkiáll. B.Gal. 1957.

MDK

Réti István

Tanulm. az Idill-hez, cer.

" az Ádám és Éva-hoz, szén

Tanülmányok festőről, szén

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

Epreskerti részlet, cer.

Két tanulmány aktképhez, szén

Tanulm. a Mesztelen lányok a szabadban-hoz, cer.

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

Térdelő női akt, szén

Térdelő női aktok, szén

Ülő női aktok, cer.

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

Tájkép házzal, repr.

Önarckép, repr.

Bohémek karácsonyestje idegenben, repr.

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

Gábor Marianne festőművész kiáll. Csók I. Gal.
1963. febr.

Réti István

MDK

olajfestmények:

Müteremkert

Klastromrét

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962.jun.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Nagybányai táj

Hazatérő kaszálók

Önarckép

Nagybányai festők. Kent.Gal. 1962.jun.

MDK

Róti István

olajfestmények:

Önarckép

Téli napsütés

Nagybánya látképe

Nagybányai festők. Ment.Gal. 1962.jun.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Kenyérszelés

Kenyérszelés /tanulm./

Dankó József képmása

Nagybányai festők. Nemt.Gal. 1962.jun.

MDK

Róti István

olajfestmények:

Makray Mihály

Krisztus a tanitványai között

Moldován László arcképe

Nagybányai festők. Nemt.Gal. 1962.jun.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Honvédtemetés

Öregasszonyok

Anyám

Nagybányai festők. Nemt.Gal. 1962.jun.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Bohémek karácsonya

Jókai Mór arcképe

Erdőszéle uttal

Nagybányai festők. Nemt.Gal. 1962.jun.

Réti István

"Damkó József szobrászművész"-ről festett arcképe, a Szépmüv.Muz. új szerzeményei között.

M.O.934.XI.4.

Réti István

Alkotása, az Ernst-muzeum aukciós kiáll.-án.

Ujság, 930.IV.18.

MDK

Réti István

repr., of.:

Anyám

Öregasszonyok

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962. jun.

MDK

Réti István

repr., of.:

Honvédtemetés

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962. jun.

MDK

Réti István

Mednyánszky László, cer.
Zászlótartó, szén

Zászlótartó és szakállas férfi, szén.

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962. jun.

MDK

Révay Kálmánné

restaurátor

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962.jun.

MDK

Réti István

Vázlat a Bohémekhez, szén

Kiss József illusztr. Mese a varrógépről, szén

Vázlat a Honvédtemetéshez. szén

Hollósy Simon, szén

Nagybányai festők. Nem.Gal. 1962. jun.

Réti István

festőművész

A Szinyei-Társaság által rendezett tavaszi szalon kiállitás zsürijében vesz részt-

Ujság
1930.V.11.

Réti István

Az Árverési Csarnok aukció-kiállításán képeivel szerepelt.

PH. 930. XII. F.

Réti István

Műve szerepel Tompa Kálmán gyűjteménygének kiállításán.

Dunántúli Napló 1966. VI. 7.

MDK

Réti István

neve említve

Szőnyi István emlékkiáll. N.Gal. 1963.

M.D.K.

Réti István, festőművész

"Honvédtemetés" c.képe. Fekete repr. 331.o. 6.kép.
olaj, vászon, 1893, 196 - 226 m

M. Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

MDK.

Réti István

Hiradás képvásárlásról

Hétfői Hirek 1967.jan.2.

MDK.

Réti István

Képvásárlási hir

Dunántuli Napló 1966 dec.25.p.11.

Réti István

Szerepelt a Szinyei Társaság kiállításán.

MN 1926. I. 26.

Réti István

Szerepel a Tamás Kéjszakon első kiállításán

Magyarság 1927 X. 20

Réti István

„Leány és faun" c. képe nézőpel a Tamás képszalon első kiállításán (emlitve)

Magyarság 1927 X. 21.

Réti István

Szerepel a Tamás Kényszalon
első kiállításán

h Est 1927 X. 21

MDK

Reti István
festő

A Képzőművészeti Főiskolán
Moldovai István mellett
volt.

Makay László: Moldovai István művészete
Művészet 1967. június - 28 lap.

Réti István

Kezepel a Kinyei Társaság
kiállításán az Ernst Museumban

Pesti Napló 1937 X. 17

MDK.

Méti István

Nagybánya látképe

Tompa K.gyüjteményének katalógusában

MDK

Réti István

neve említve

Dienes István kiáll./festőm./ Derkovits

Terem, 1964. márc.

MAGYAR ÉLETRAJZI LEXIKON

ba /Bp., 1903/; Hippokrat
görög psychologia és görö

MDK

Réti István

Klastromrét, o.

20.sz.-i müvek bp.i mügyüjteményekből.M.Gal. 1963. jul.

MDK

Réti István

Kenyérszelés, o.

2o.sz.i müvek bp.i mügyüjteményekből, N.Gal.1963. jul.

MDK

Réti István

Hátakt, o.

2o.sz.i müvek bp.i mügyüjteményekből, N.Gal.

1963.jul.

Réti István

† Képzőműv. Főiskola tanára

Pesti Napló 1937 III. 20.

Réti István

† Képzőművészeti Főiskola tanára

magyarság 1937 III. 21.

Réti István
Istőmüvész

Damkó József szobrászmüvész a róla festett kitünő portré festményét ajándékozta a szépmüvészeti Museumnak.

Nemzeti Ujság
1934 XI. 6

Rét. István

Szerepel a nürnbergi magyar kiállításon

Nemzeti Ujság 1929 II. 28

Réti István

Felolvasást tart a Szinyei

Társaságban: „Szinyei, Ferenczy

Thorma" címmel

Magyarság 1938 I. 28

Réti István, festő MA4

Pécsett, dr. Tompa Kálmán magán-gyűjteményének kiállításán nevepel műve.

— : Kis hiradó · 2

ESTI HIRLAP, Bu. 1966. jún. 17.

Réti István MDK

Anyám, olf.

Mücsarnok 1944.Székesfőv.Képtár Jub. Kiáll.

Réti István

szerepelt a Szinyei Társaság kiállításán.

Mjság 1935. VI. 5.

MDK

Réti István

neve említve

Rozgonyi László emlékkiáll. N.Gal. 1963.

M.D.K.

Réti István, festőművész/1872-1945/

A nagybányai iskola jelentős képviselője volt.
Kép:331.o.

M.Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

MDK.

Réti István

Kiállitási hiradás

Napló /Veszprém/ 1966 juni 29.

Pēti Ļatvān

Kiaiiīšai Hirwdēs

Napiō /Vesapreм/ 1966 jūni 29.

MDK

Réti István

Szocialisták, of.

M. táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Mücs.
1927. jan.

MDK

Réti István

Téli verőfény, of.

M. táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Műcs.
1927. jan.

M.D.K.

Réti István, festő
(1872-1945)

Mint a nagybányai iskola kimagasló egyéniségét említi

Pataki D.: Etienne Szőnyi. Acta Hist.Artium 1960. Tom.VII. Fasc.1-2. 115.old.

M.I.H.

Réti István
festő

M.D.K.

A budapesti Képzőművészeti Főiskolán képviselte a nagybányai szellemet. Szőnyi István is hozzá irányított be 1919-ben.

Patay Dénes: Szőnyi István
Művészet, 1960. november. — 18 lap

11 Dk.

Rét. Tsta-án
Jestő

A budapesti képzőművészeti Főiskolán
képviselte a magyarnyai vellenet,
Szőnyi István is hovére indkezett be
1919-ben.

Patakyd Dénes: Szőnyi István
Műszerkt, 1960. November. — 18 kp

Réti István
festő

MDV.

„Agitátor" (repro)

Oelmacher Anna: Réti István – 47 l.
Művészet, 1961. február.

Réti István
festő

M.D.K

Ferenczy Károly művét méltatja.

Lehőcz Mária
~~Kontha Sándor~~: A magyar plakát útja 24 l.
Művészet, 1961. február

Réti István
festő

M.D.K.

Méltatás.

Gutthon István: Boldizsár István kiállítása.
Művészet, 1961. március. — 39 l.

Réti István
festő

M.D.K.

Nagybányai működéséről.

Hlisdéginé Kerimi Irén: Nagybányai útijegyzetek.
Művészet, 1961. március. — 17. l.

M.D.K.

Réti István. /1872-1945/

400. Balaton. Olajf. 68x56 .

Elveszett, /Győri Városi Muzeum/

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. V. füzet.
25. l.
MUMOK. Bp. 1952.

MDK

Réti István

1872- 1945.

Münchenben Hollósynál, majd Párizsban a Julian ~~[illegible]~~ iskolában tanult. 1896-tól, mint az alapitók egyike, Nagybányán dolgozott.

"Bohémek karácsonya" 1899.

"Interieur" 1900.

"Kenyérszelés" 1906.

Előbb a nagybányai szabadiskolában, majd a bp-i Képzőmüvészeti Főiskolán tanitott.

PATAKY DÉNES: A magyar rajzmüvészet. B. 1960.

34.1.

MIK

Réti István

Repr:

"Nagybányai táj" 1896. Szén

80. kép.

PATAKY DÉNES : A magyar rajzművészet. Bp. 1960.
Szöveg utáni képtáblák.

Réti István, festő Mok

Vörös Géza tanára volt a főiskolán.

Munányi: Kovács Endre: Vörös Géza
műveinek emlékkiállítása a
Műcsarnok Kamaratermében 9.1

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. aug. 20.

Réti István

MDK

Károlyit ábrázoló képe a nagybányaiak 1898-99 évi fővárosi kiállításon.

Bródy "Ezüst kecske" c. müvének illusztrációi.

/Ratkovics Mihálynak Károlyihoz intézett levelében/

Szelesi Zoltán: Károlyi Lajos.
Különnyomat a M.Nemzeti Muzeum évkönyve 1958-59 évi kötetéből./143-189. lap/.

150.1.

Réti István, festő 7 ok

Tanára volt Deli Antal festőművésznek.

Péter Imre: Jegyzetek kiállításokról 9. f

NÉPSZABADSÁG Bp. 1961. máj. 19.

M.D.K.

Réti István. /1872-1945/

682. Szöllőhegyen. Olajf. 55.5x45.5 vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 48. 1.

Réti István
festő

M.D.K.

Pajes Goebel Jenő is Réti tanítványa volt.

Kampis Antal: Beszélgetés Pajes Goebel Jenővel.
Művészet, 1961. július – 7 l.

MDK

Réti István, festő

99. A Balaton partján. 1938. Ölf.

loo. Krisztus az apostolok közt.19o4. Olf.
8.1.

Bp.Műcs.-"A Magyar Művészetért". Képzőmüv.Kiáll.1942.
jun.6.-22. Kat.7.1.
és 8.1.

Réti István

a nagybányaiak pedagógus egyéniségé;
festői munkásságában legjelentősebb
a korai szakasz; említi az „Öregasz-
nyok" (1900) c. művét

Magyar mesterművek, Budapest, 1966

Bev.: Körner Éva

MDK

Réti István

neve emlitve

Iványi-Grünwald B. emlékkiáll. Kecskemét 1967.

Réti István

Nagybányai táj (1906) (eml.)
Tokai hór pesztréja (eml.)
Önarckép (1904) (eml.)
Kenyérsnelő (1906) (szepró)
Strokpest (1918) " képei (eml.)
a pécsi modern magyar Kép tárban vannak

Mendöl Zsuzsa: Nagybányai festők a pécsi modern magyar Kép tárban

Jelenkor 1967 X. n. 939 old.

MDK

Réti István

alanti tanára volt

Onódi Béla kiáll. Ferenczy Károly Muz. 1965.

Réti István (1872 - 1945)

Nagybányai táj. „Réti 1896" szén, 385 x 480 mm. Ltr.: 1954-5157.

Interieur antalnál ülő férfivel. „R. NB". szén, 277 x 336 mm. Ltr.: 1955 x 5546.

Hollósi Simon gardonházi. 1896. szén, 633 x 490 mm. Ltr.: 1943-3706.

fogt.

28

Magyar rajz és akvarell. A XIX és a XXI szórad. A lat. bev. Oelmacher Anna Bp. 1959

M.D.K.

Réti István festő

Müve a Szépművészeti Muzeum rajzgyüjteményébe került

A Szépművészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 161.l.

Réti István festő

M.D.

Az 1896-1906-os szerzeményezés során került

művé a Szépművészeti Muzeum gyűjteményébe

Honvédtemetés

A Szépművészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956, 166.l.

Réti István, festő

MDK

Kurucz D. István a képzőművi. főiskolán növendéke volt Rétinek.

–: Kurucz D. István Kiállítása Szombathelyen 8.

...hadság, Bp. 1968. aug. 11

M.D.K.

Réti István, festő

nevét említi

Perneczky, Géza: Geschichte der ungarischen bildenden Kunst

Kulturelles Leben in Ungarn. /Red.Zoltán HalászZ∅.

Bp. 1966. 363 l. 26 t.

295. old.

Róti István
1872-1945

Nagybányán született, ahol apja a bányánál dolgozott.
5 évig Hollósynál tanult.
1913-ig Nagybányán.
Vázlatos képe: Hajósszalatók - Daumier
Rýepin hatása.
„Krisztus Eramansban." „Agitátor - vázlat
Kernstok képével csaknem egyidőben.

A. Tyihomirov : Iszkussztvo Vengrii Ix-XX.
Moszkva 1961. 134. l.

-10.- M.D.K.

RÉTI István festő

1941. Női arckép

Réti István: A nagybányai művészkelep Bp. 1954. 343-347. l. 1-7. t.

1-7

R.D.K.

RÉTI István festő

1918. Napos domboldal
1919. Márciusi hó
1921. Önarckép
1920-30 Sajkrével
1924. Krisztus összeesik a kereszt alatt
1931. Kossuth Lajos arcképe
1933. Olvasó nő
1934. Önarckép

/.

Réti: Magyarország ... Bp. 1954. 346. l.

 M. D. K.

RÉTI István festő

1906. Damhó József arcképe
1906. Kenyérszelés
1906. " vázlata
1907. Sidló Ferenc arcképe
1907. Tengerparti villa
1907. Férfiak a tengerparton
1907. Kerti tájkép
1908. Téli tájkép

./.

Réti: Magybánya ... Bp. 1954. 345-346. l.

—9.— M.D.K.

RÉTI István festő

1935. Gnarckén (Petr.)

1937. Női arckén

1938. Tanulmánytei

1938. Balaton partján

1942. " " vázlata

1938. Fürdőzétányon

1939. Budaligeti tái

Réti: Nagybánya .... Bp. 1954. 347. l.

7.-

M. D. K.:

RÉTI István festő

1910. Interieur I.

1910-11. Interieur II.

1910-11. Dr. Kádár A.-né arcképe

1912. Kislány fiaket

1915. Kiss József arcképe

1918. (Zabföld.) Arokpart

1917. Műteremkert

1918. " nagyobb méretben /.

Réti: Nagybánya .... Bp. 1954. 346. l.

—2.— M.D.K.

RÉTI István festő

1896. Kis fiú a fűben
1896. Fiatal lány arcképe
1896-97. Kiss József költeményeihez készült illusztrációk
1898. Önarckép (Repr.)
1898. Édesanyám arcképe (Repr.)
1899. Katona Nándor arcképe (Vázlat)
1899. Jókai Mór arcképe
1899. Herczeg Ferenc arcképe ./.

Réti: Nagybánya ... Bp. 1954. 344. l.

—3.— M.D.K.

RÉTI István festő

1899. A „kávéséné" arcképe
1899. Honvédtemetés (Repr.)
1900. Kemenszky Árpád festő arcképe
1900. Bródy Sándor arcképe
1900. Interieur I. { Interieur II. (Repr.)
1900. Erdő széle { Öregasszonyok
1900-02. Édesanyám arcképe (Repr.)
1901. Napos kertrészlet
1901. Blaskovics György arcképe ./.
1902. Golgota

Réti István: A nagyványai... Bp. 1954. 34 Y. l.

—5.— M. D. K.

RÉTI István festő

1904. Krisztus tanítványai közt

1904. " " tanulmány

1905. Krisztus tanítványai közt

1905 Vázlat " " " höz

1906. Krisztus tanítványai közt (szobodban

1907 " " (tájzép háttér)

1905. Fiatal lány arcképe, Vasady Ilella

1905. Moldován László arcképe

1905. Agitátor ./.

1906. Önarcképe (Repr.)

Réti: Magyarnya.... Bh. 1954. 345. l.

M. D. U.

-4.-

RÉTI István festő

1902. Napostáj boglyákkal
1902. Kötéltáncosné (cirkusz)
1902. Színésznő arcképe
1903. Krizantémok közt
1903. Őszi táj Faunnal
1903. Dr Kádár Antal arcképe
1903. Dr. Makray Mihály arcképe
1904. Bolt előtt
1904. Csendőrtiszt arcképe ./.

Réti: Magyarnya .... Bn. 1954. 344-345. l.

 M. D. A.

RÉTI István festő

1892. Esős táj
1892. Öreg nő arcképe
1893. Francia lány arcképe
1893. Bohémek karácsony estéje idegenben (Repr.)
1894. Idős hölgy arcképe
1894. Gyötrődés
1894. Horthy Béla arcképe
1895. Férfi létrán ül
1895-97. Hajnali kangulat ./.

Réti: Nagybánya .... Bp. 1954. 343 l.

Réti István, festőművész M.D.K.

mint a Magyar Képzőművészeti Főiskola rektora, 1930-ban, a Budapesti XII. Nemzetközi Építészkongresszuson tagja a magyar védnöki bizottságnak.

12

XII. Congrès International des Architectes Budapest 1930. Copmte-rendu. Bp. 1931. 12.old.

MDK

Réti István

az olasz állam a Galleria Arte Moderna és a Capitolium muzeuma részére megvásárolta egy festményét

A Mügyüjtő. 1928. 1o. sz. 285.l.

Réti István

rektor

1933-34
1934-35-ben

I. prorektor 1935/36-ban
az 1935-37. evekre.

Ferkèpzomfoiskèvk
1935-36. 45. l.

A főiskolának
1933. jan. 1. tól a Magyar
országgyűlés főrendi házá-
nak 10 évre kiküldott
rendes tagja.

...ekitre megküldeni méltá-

...ár 18.

Szabó Kázmér

ref. lelkész

Réti István

Nagyon Zilinő pedagógus volt, elméleti
rendszerrel is szert fogl. és pedag. nemvedége is volt.
A valóságból vali Zirindulást ajánlotta ta-
nítványainak és óvta őket a kész stílusok után-
zásától. Ezt az elvet míg a münchenni Hollósi-
ist.-ből hozta magával. A tanítás annyire le-
lőtte művéni erejét, h. évvről-évre reve-
sebbet festek. [43. l.

Lyka Károly, Fesléneluna
két világháború között.
Bp. 1956.

Réti István

1920-1923-ig ingen tanított a Főisk. a többiekkel együtt 41. l.

1920-23-ig ingen tanított a Főisk.-án a többiekkel együtt 41. l.

1932-ben újra a Főisk. került tanárnak. 1913-ban került előnőr a F. I.-ra, de a világh. után a geometriai tárgyak tanárai, akik gyülöltek a Nagy bányaiakat politikai intrikákkal ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~. Kikerdtek, mire ő ottkaszta a F. I.-t.

Lyka Károly, Festészetünk a két világháború között. Bp. 1956. 42. l.

Réti István

Honvédtemetés. Kompozíció-vázlat. „Réti 900". Szén, 227 x 269 mm. Ltr.: 1954-5156.

Honvédtemetés. Tanulmány két férfialakhoz. Ceruza, 607 x 472 mm. Ltr.: F 58.269.

Magyar rajz és akvarell. A XIX és a XX. század. A Zat. bev. Oelmacher Anna. Bp. 1959. 29

M.D.K.

Réti István festő

1872-1944

Honvédtemetés, repr.

A Szépművészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 267.kép
260.l.

MDK

Réti István, festő

A 1928-ban alakult szentendrei művésztelep iskolájának első vezetője Réti István volt.

–: Szentendrei napok 6

ESTI HIRLAP, Bp. 1968. szept. 17.

Réti Mátyás festőművész

Kiállítása a Harafias Népfront
XXI. ker. helyiségében

Magyar Hemzet, 1967. V. 26.

MDK

Réti Pál

Foto kiáll. Bp.-München

Réti Zoltán

103. Polgnòj, olaj, 35 × 51 cm
104. Udvarban, lino, 50 × 34 cm

Észak Magyarországi Területi képző-
művészeti kiállítás. 1965. Bp.
Kat. bev. Aradi Nóra

~~Radics István~~ Réti Zoltán

~~56. Korsós, seudélet, olaj, 81×60~~

57. Ázvis, akvarell, 42×59

58. Koratavan, " 42×60

59. Vizgjujtó, akv. 45,5×67

Reprod. Koratavan

Ezek Magyarországi Képzőmüvészeti Kiállítás 1966

kat. kev. Aradi Móra Bp. 1966

MDK

Réti István

neve az előszóban említve

A Gresham és köre kiáll. Szfvár Csók.I.képtár.

1967.

Réti István

Dutka Mária: A Nemzeti Galéria
Kiállítása. Magyar festők Itáliában.

Magyar Nemzet, 1967. IV. 8. 4. o.

Réti István festö M.D.K.

/ 1872 - 1945 /

Öreg asszonyok / MNG /

Lyka: A müvészetek története, Bp. 1965. 223.1.

Réti István
festő

M.D.K.

1897-ben festette Nagybányán
a „Hajnali hangulat"-ot

Csengerjné Nagy Zsuzsa: Rohan motivumok . . .
Művészet, 1968. julius – 10 lap.

1.

Réti István

más neves művén volt, mikor vatlahozott a magyarországhoz.

Bohémek karácsonya idegenben rembrandti hatású.

Próbálhozott a fényábrázolással, de végig hű maradt pályakezdése stilusához.

Artner Tivadar: Évezredek művészete. Bp. 1965. Gondolat k., 605 l., ill.

478-79 l

Réti István

volt egyik veretö mestere a magyar-országi iskolának, Hollósy Simon, Ferenczy Károly és Thorma János mellett.

Artner Tivadar: Évszázadok művészete. Bp. 1965.
Gondolat K., 685 l., ill.

977.1.

Réti István

Öregasszonyok. 1900. Budapest, Nemzeti Galéria. (repr.)

Bohémek kaládomya. 1893. Budapest, Nemzeti Galéria. (repr.)

Artner Tivadar: Századok művészete. Bp. 1965. Gondolat k., 605 l., ill.

480-481. l.

2.

Réti István.

Több bensőséges nohabelső-ábrázolást alkotott. A nagybányai mozgalom teoretikusa volt, később a főiskola rektora.

Artner Tivadar: Évezredek művészete. Bp. 1965. Gondolat k., 605 l., ill.

479-480. l.

M.D.K.

Réti István festő

A Szépművészeti Muzeum 19o6-os modern magyar képtári kiállitáson műve szerepel .

Hovédtemetése nem került kiállitásra

A Szépművészeti Muzeum 19o6-1956, Bp. 1956, 168.l.

MDK

Réti István, festö
1872-..

Bucsuzás. Jelezve. Olf. Vászon.

v. Ernst Muzeum VI.müvészeti aukció. Kiáll. 1947.
Kat. 25.l. okt.12-19.

MDK

Réti [István festő]

(Szerepel Bernáth Aurél: Utak Pannóniából c. művében.)

Tóth Béla: Bernáth Aurél: Utak Pannóniából.

Alföld, Debrecen, 1961. 1. sz. 158. l.

MDK

Réti István, tanár

növendékei is kiállítottak ezen a kiállításon, pasztell, kréta-, szén-, tollrajzaikkal, rézkarcokkal szerepeltek.

Az OMKK Főisk. Műv. Munk. kiáll. 1923 márc. 18-25. Kat. Ernst Múz. 1o, 16, 17, 18, 2o. l.

MDK

Emanuel Béla,

Réti István tanár növendéke

Önarckép.

Az Ernst Muz. OMKK Föisk.Helikon kiállitásai.
Az OMKK Föisk Növ.Munk.kiáll. Bp.1923 Márc.18-25. Kat. 16. l.

Réti István, festő 7 Ok

Képeinek másolatai kb. fél évig lennek kiállítva.

–: A Műcsarnok kiállítása a Kun Béla iskolában 8. l.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1961. okt. 17.

MDK

Schwerák József,

Réti István tanár növendéke.

Akttanulmány.

Bünbeesés. 11.1.
Ábel halála. 11.1. Vázlat.

OMKK

Az Ernst Muz./Föisk. Helikon kiállitásai.
Az OMKK.Föisk. növ.Munk. kiáll. Bp.1923 márc.18-25.
Kat. 10.1.,11.1.

M.D.K.

Réti István, festő

Kritikája Szinyei képeiről. Megjelent a Magyar Művészet 1938.14.évf.65.old. ~~Közli~~

Jeszenszky Sándor: Szinyei Majálisa, ~~a cikkében.~~

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 19. old.

M.N.G.

Réti István, festő

hagyatékából vásárolt 23 db. rajzát említi

Csengerymé Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1957-58-as években,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 122.old.

M.D.K.

Réti István, festő

1957-es emlékkiállitását, Aradi Nóra katalógusával kapcsolatban emliti

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A Magyar Nemzeti Galéria az 1957-58-as években,

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei,

1960. II. sz. 125. old.

Réti István
festő

M.D.K.

Pirk János Rétinek volt a növendéke.

B. Haulisch Lenke: Pirk János
Művészet, 1961. április – 31 lap.

Réti István
festő

M.D.K.

Méltatás.

Szakszöveg: Csók István búcsúztatója.
Művészet, 1961. április - 4 lap

M.D.K.

Réti István.

Aradi Nóra kandidátusi értekezletét a neves festőművészről irta.

Aradi Nóra: Réti István.

Müv.Tört.Ért. 1960. 1.szám. 64.lap

MDK

Réti István

Résztvett a Mücsarnokban rendezett első nagybányai kiállitáson / 1897. dec.15-1898 jan. 15./

Bör-Réti Nagyb. kiáll. kat. 1912. 2o.l.

MDK

Réti István

nagybányai származásu

Gent. Magy. festőmüv. tört.
A Szépmüv. Könyve 194o. 952.l.

Réti István festő

Beadvány a többi nagybányai festővel, hogy az idei társulati kiállitáson, külön teremben szerepelhessenek,

Mücsarnok 1898 13.108 l. O.M.Képzm.Társ

Réti István

Résztvett a második nagybányai kiállit áson.
/ 1898. dec.15- 1899.jan.15./

Bör-Réti Nagyb.kiáll. kat. 1912. 2o.1.

-1- M. D. K

RÉTI István festő

1945. januárjában halt meg.

Bp. ostroma alatt.

Előbb a Bajnok utcai lakásá-
ból bombástól ki, majd ahogy
átköltözött az aschori Teréz kör-
útra ott is elvitte fél lakását egy
légitámadás

Bernath Aurél: Utak Pannóniából

Bp. 1960. 76. l. ./.

-2.- M. D. K.

RÉTI István festő

Főműve, esztetikai irodalmunk

Gyöngyszeme: „A művészet és a ter-

mészet"

Bernáth Aurél: Utak Pannóniából

Bp. 1960. 36. l.

 M. P. K.

RÉTI István festő

Csak nyaranta tanított Nagy-
bányán

Mestere Bernáth Aurélnak
életé utolsó 10 évében jó barátja

Csak öreg korára nősult

„Judós festő" – mondták rá gyakran

Bernáth Aurél: Utak Pannoniából
Ap. 1960. 33–36. ./.

-2.- M. D. U

RÉTI István festő

Bh. ostroma alatt a pincében érte a halál. Kényszerűségből a Liszt Ferenc téren temették el, pár hónak multán exhumálták s atvették a Kerepesi temetőbe. Bernáth A. búcsúztatta

Bernáth Aurél: Utak Pannoniából

Bh. 1960. 76. l.

M-D-U

RÉTI István Vető

„Munkácsy Réti Thorma kapható"

(Fejérdsém)

Bernáth Aurél: Ubal Pannoniából

Bn. 1960. 12. 1

M. D. K.

RÉTI István festő

Rippl. Rónaihoz írt ajánlólevelet

Bernáth részére Nagybányára

Bernáth Aurél: Utok Pannoniából

Bp. 1960. 16. l.

M.D.K.

Réti István

Festőművész képeiből a Nemzeti Galéria emlék-
kiállitást rendez.

"Kaszáló " c. képe felv.

Népakarat 1957. okt. 16.. 1.old. 242. szám.

Réti István
festő

M.D.K.

Nagybányán Hollósyval együtt volt

Felvinczy Takáts Zoltán: Hollósy Simonról
Művészet, 1961. augusztus. — 4 l.

Réti István
festő

M.D.K.

A magybányai művésztelep"
"c. hornyvével kapcsolatban.

Vojtech Tilkovsky: Egy csek festőművésmő Nagybanyán
Művészet, 1961. augusztus. – 5l.

MDK

Réti István

emlékkiállitás a Nemzeti Galériában.
mélt.

Esti Hirlap 24o sz. 1957. okt.13 2 old.

MDK

Réti István

Öregasszonyok, repr.

Gentmagyfestört.

961.1.

MDK.

Réti István

Müvei a Völgyessy gyüjteményben

Tiszatáj 1966 febr.168.lap

M.D.K.

Réti

„Két kiállitás" cimmel ir Szigethy István a Nemzeti Szalonban rendezett kiállitásról, ~~amely~~ amelyen a müvész is szerepel müveivel.

Film Szinház Irodalom, Bp. 1941. május 2-8.
IV. évf. 18. sz.

. . .

Réti.

A Munkácsy-Céh első kiállításán allotária szerepel.

Pesti Napló, 1924. Nov. 11.

Réti.

professzor.

Tanítványai: Rozgonyi, Miklós József, Nemessányi, Sverák, Bíró munkái szerepeltek a Képzőművészeti Főiskola kiállításán, a Műcsarnokban.

Dr Kst, 1928, Máj. 20.

Réti

professzor.

a Képzőművészeti Főiskola kiállítá-
sán tanítványainak művei szerepel-
nek.

Magyarság, 1928. Máj. 20.

Réti István.

a Munkácsy-Céh első kiállításán mint szerepelt „Klastrom-ét" c. képe. (említve.)

Nemzeti Ujság. 1928. Nov. 11.

M.D.K.

Réti István
festő

Szentiványi Rajos mestere volt
a Képzőművészeti Főiskolán.

Deák Rezső: Szentiványi Rajosról
Művészet, 1966. július – 26 lap.

Réti István.

a Munkácsy-Céh bemutató kiállításán három képe szerepel.

Budapesti Hírlap, 1924. Nov. 11.

Réti István.

A Munkácsy Céh első kiállításán
festményeim szerepelni fog.

Budapest, 1924. Nov. 11.

Réthy István.

A Munkácsy Céh őszi kiállításán
művével részt vesz.

Nemzeti Ujság, 1928. Nov. 8.

Réthy István.

Műve szerepelni fog a Munkácsy Céh őrzi kiállításán.

Magyarság, 1928. Nov. 7.

Réthy István.

A Munkácsy Céh vezetőség választásán
szüvi taggá nevesték ki.

Magyarság, 1928. Márc. 7.

Réty István.

A Munkácsy Céh vezetőség választásán az öregek tanácsába választották.

Magyarság, 1928. Márc. 7.

Réti István.

A Munkácsy Céh alakuló közgyűlésén az üveg tanácsába és a zsűribe tagokat nevezték ki.

Nemzeti Ujság, 1928. márc. 4.

M.DK

Réti István
festő

Béres Jenő, mint Főiskolai hallgatót megismerte és rajzát elismeréssel illette.

Haits Géza: Béres Jenő festőművész műtermében.
Művészet, 1966. junius – 24 lap

Réti István
festő

M.D.K.

Pairs Jacobi István mestere volt
Réti István.

Barsay Jenő: Pairs Jacobi Jenő
Művészet, 1966. június - 38 kép.

Réti.
tanár

Tanítványainak munkái szerepelnek a Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán, a Műcsarnokban.

Budapesti Hírlap, 1928. Máj. 20.

Réti István.

Tanítványai munkái szerepelnek a képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán.

Kiáss, 1928. Máj. 20.

Réti István

A régi Műcsarnokban megnyílt Szépművészeti Museum új magyar képtárában alkotásai szerepelnek.

Ujság, 1928. Okt. 30

Réti.

tanár

Tanítványainak munkái szerepelnek a Képzőművészeti Főiskola növendékeinek kiállításán, a Műcsarnokban.

Pesti Napló, 1924. máj. 20.

Réti István.

A régi Műcsarnokban megnyílt Szépművészeti Muzeum új magyar képtárában szereplő műrei képviselik a legrégebbi nagybányai törekvéseket.

Nemzeti Ujság, 1928. Okt. 30.

M.D.K.

Réti István, festő

nevét említi a könyv "Szépművészet" c. fejezetének szerzője /Németh Lajos/ a Nagybányai festő-iskola alapító tagjai között, mint aki kezdetben még Bastien-Lepage hatása alatt dolgozott, de Nagybánya már hamarosan a plein-air problémák megoldásának tanulmányozása felé fordult.

Hongrie 66, Bp. 1966. Szerk.: Gárdos, Miklós.

Ed.: Pannónia, 154. old.

MDK

Réti István

Anyám

M.festészet haladó hagyományai. Főv.Képtár,1951.

MDK

Réti István

Ferenczy Valér: Nagybánya. Magy.Nemz. 1940. szept. 24. 9.l.

MDK

Réti István

Réti I: Nagybánya. A Műbarát, 1922.II.

214 l.

MDK

Réti István

Tamás Ernő:Nagybánya - a"magyar Barbizon".Pesti Hirlap Vasárnapja. 1931.jan.18.

MDK

Réti István

Romai nemzetk. kiáll. kat. 1911.

MDK

Réti István, festö

"Önarckép"

OZ.: A Vall. és Közokt. Min. vásárlásainak kiáll. az. O.M.Sz.Muz.-ban.
Szépmüvészet. 1941. 2o6.l.

B.12.

Réti István
festő

M.D.K.

Réti tanítványa volt Horváth József.

Csatkai Endre: Horváth József.
Művészet, 1961. ~~június~~ — 47 l.

Réti István
festő

M.D.K.

Az Akadémián Kaplán Miklós
tanára volt.

Tóth Ervin: Kaplán Miklós
Művészet, 1961. május. — 26 l.

MDK.

Réti István festő

"Leányka a Balaton partján" /olaj/

Árverési Műszaky 4.os. 1939. december.

45.1.

M.D.K.

Réti István

Festőművész megfestette Rákoczi Ferenc portréját Nagybánya városának. A művész 2000 korona tiszteletdijat kapott.

Nagybánya Rákocziért.

Városok Lapja 1908. 10.szám. 9.old.

M.D.K.

Réti István.

Festőművész több művésztársával egyetemben memorandumot adtak be a városi tanácshoz, hogy a festő iskola milyen feltételek mellett volna továbbra is fenntartható Nagybányán.

A nagybányai festőművészek memorandumra.

Városok Lapja. 1909. 4.évf. 43.szám. 5.o.

M.D.K.

Réti István.

Festőművész a nagybányai iskola vezetője. Az iskola 15 éves fennállásának megünneplésére julius-augusztus hóban nagyszabásu kiállitást rendeznek Nagybányán.

Országos képkiállitás Nagybányán.
Városok Lapja. 1912. VII. évf. 23.szám. 206.0

M.T.K

Réti István
festő

Nagybányán művészete erősen hatott az ott dolgozó kötői művészekre.

Laposvári Gyula: Megjegyzések egy katalógushoz.
Miskolc, 1961. október – 36 l.

M.D.K.

Réti István

Festőművészről monografiát irt Aradi Nóra.

Népszava 1960. juli 6. 4.old. 159 szám.

Réti István, festöm. MDK

fiatal festök lelkes csapatához tartozott, kik visszatérve külföldről azzal a szándékkal jöttek, h. Na bányán telepednek le.

Ö is ráismert Szinyei "Majális"-ában saját müvészi vágyaira, azok közé tartozott, kik a milleniumi kiállitáson felfedezték a korszakos jelentöségü uj irányt. Innen a kapcsolat Szinyei és a nagybányaiak között.

Jeszenszky Sándor: A magyar festömüvészet és közönség Magyar Müvészet.1937.193.1.

MDK

Réti István, festő

Megemlítve Szabó Júlia könyvéről
nóló rész ben.

Bodri József: Képzőművészeti krónika 552-557.1.

JELENKOR, Pécs. 1970. június XIII/6.

MDK

Réti István, festő

Tanára volt Pókász Endrének.

Imre Lajos: Pókász Endre Lagyatéka 128-135. old.

Jászkunság, Szolnok, 1968. szept. XIV/3. sz.

MDK

Réti István, festő

Bihari Mécsehetek c. alkotása
sokon Réti interieur képeivel.

Szelesi Zoltán: Bihari Sándor emlékezete
179-191.
Jászkunság. Kolnok. 1969. dec.
XV/4.sz

2

Réti István

a Képzőművészeti Főiskola többszörösen
újra választott rektora volt.
– „Nagybányai művésztelep" a Lényre,
„Honvédtemetés" a Lépe emlitve

– Napló –

Magyar Nemzet 1970 február 18.
4. old.

Réti István 1

25 éve halt meg.

Nevéhez fűződik a Képzőművészeti Főiskola ujjászervezése az első világháború után – Lyka Károllyal együtt – 1938 ig tanított itt.

Magyar Nemzet 1970 február 18

-Naplóm

Arnold

Réti István

az 1880-as évek vége felé München-ben Hollósy Simon köréhez tartozott.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

32 l.

Réti István

1896 Kőrül a nagybányai iskola tagja.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970, 363 l

1861

Réti István

levélben közölte az alanti mű Budapesten tartózkodó perzőjével, hogy Hollósy Simon 1896-ban iskolájával átköltözött Münchenből Nagybányára.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 3630 1751

Réti István

értesítette a Rómában időző szerzőt, hogy sikerült Hollósy Simont rávenni arra, helyezze át tavasztól őszig müncheni iskoláját, Nagybányára.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

172 l.

Péti István

Kossuth Lajos halálakor Torinóban tartózkodott.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 313 l.

136 l.

Réti István

és az alanti mű szerzője között, római tartózkodása alatt sűrű levelezés folyt le.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

132 l.

Réti István.
festő.

Honvédtemetés. 1899. o. v. 196 x 226 cm.
Budapest. MNG. Repr.

Ötegasszonyok. 1900. o. v. 79,5 x 65,3 cm.
Budapest. MNG.

A magyarországi mű. tört. II Képm. 692, 693
Corvina 1970

Réti István

festő

Nagybányai működése.

Hollósy távozta után, 1902-ben ő is vezeti a nagybányai iskolát.

+ Hollósy tanítványa.

A magyarországi műv. tört. I. 451.-452.
Corvina 1970.

Réti István

Hollósy Simon müncheni iskolájának megnyitása után néhány évvel, jelentkezett felvételre, nőcendékként.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

53 l

Réti István

1891-ben került Münchenbe; gimnáziumból egyenest Hollósy Simon müncheni iskolájába iratkozott be.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

Réti István

együtt tanult Párizsban, Ferenczy Károly-lyal és Thorma Jánossal, stílus tekintetében eltér társaitól.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1940. 363 l.

252 l.

Réti István

Hollósy Simon távozása után, társaival (Ferenczy, Thorma, Grünwald) vállalta a nagybányai művésztelepen az oktatást.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet, körül, Budapest, 1970. 363 l 277 l.

Réti István

a „Mienk" művészeti csoport tagja.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

286 l.

Réti István

a nyarat vidéken töltötte, télen visszaköltözött a fővárosba.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 3631

3181.

Réti István

műve a „Honvédtemetes" (Honvédek) jó példája a nagybányai pelleniségnek.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 3631

2781

Réti István

„A nagybányai művéntelep c. könyvét említi."

Dévényi Iván: Huszár Vilmosról, halálának 10. évfordulójáxxx alkalmából. - Magyar Építőművészet, XX 1970. 6. sz. 50. l.

Réti István

Képe szerepel a Nemzeti
Galéria új szerzeményeinek kiállításán

Magyar Nemzet 1970 június 24
4. old.

Réti István

„Honvédtemetés"
„Bohémek Zaráczonya"
„Kenyérszelés" a. művei emlitve

– Napló –

Magyar Nemzet 1970 március 19
4 cold.

Réti István

(1872–1945) az impresszionista és a naturalista környezetben hivatkozik modern festészetként.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1980

Réti István

a Képzőművészeti Főiskola tanára lett 1920-ban.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1281

Róti István festő

Modok Mária mestere volt a Főiskolán.

Dévényi Iván: Modok Mária 75 éves
Művészet, 1971.március - 9.lap

Réti István
festő

Ugyanaz Szolnay Sándor Művészet
korrigálva

Sz.J.: Szolnay Sándor
Művészet, 1971.március - 18.lap

Réti István
festő

Csáktornyai Zoltán mestere volt
1902-ben Nagybányán

Dévényi Iván: Csáktornyai Zoltán
Művészet, 1971.március - 29.lap

Réti István
festő

Csáktornyai tághépcét vagy tetszésel
jellemezte és az 1922-es posztumusz
kiállításról is a festő korai halála
miatt beállt veszteségeről szainol be.

Dévényi ~~xxxxx~~ Iván: Csáktornyai Zoltán
Müvészet, 1971.március - 29.lap

Réti István festő

1930-ban Réti mester osztályára került Iván Szilárd.

Ujvári Béla: Iván Szilárd
Művészet, 1971.január - 11.lap

Réti István

festő

Felsőlányai táj - a szerepel a tárlaton.

Borbély László: A Petró-gyüjtemény kiállitása.
Müvészet, 1971. január - 30. lap

Réti István

1913-ban lett a Képzőművészeti Főiskola tanára.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

2881

Réti István

(1872–1945) festő. A müncheni Hollósy kör, majd a nagybányai művésztelep egyik legjelentősebb alkotója. Művészetelméleti munkásságának nagybányai iskolához nagy hatással volt.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 3631

3461

Réti István

A nagybányaiak alapproblemájából, az ember és a természet kapcsolatának visszaadásából őt inkább az ember érdekli. A szerző az ő segítségével hajtotta végre a Képzőművészeti Főiskola reformját.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül. Budapest, 1970. 363 l

346 l

Réti István

„Hollósy Simon," 1891, München, ceruza-
rajz, papír, 10 x 8,7 cm: magántulajdon.
20. sz. reprodukció.

Lyka Károly: Képzőművészet
Kőpál, Budapest, 1970.

Réti István

Szerepel „A XX. sz. magyar festészete" c. Tárlatom

A Nemzeti Galériában

Petőfi Rádió

1971 III. 14

Réti István

Szilvás c. képe (1918) emlé

Szerepel az alábbi tosslatban

Borbély László: A Herman Ottó
hagyaszi festményei a Miskolci
Képtárban

Nagyjaink 1970 XI.

Réti István

„Bastien-Lepage," München: ceruzarajz, papír, 27,9 x 22 cm. M. Nemzeti Galéria; 38. sz. reprodukció.

Lyka Károly: Vándorlásaim a műcészet körül, Budapest, 1876.

Réti István

„Karikatúra", 1892, München; vázlatkönyvi lap. M. Nemzeti Galéria; 37 sz. reprodukció.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970.

MDK

Réti István

RátStr. 643.l.

Réti István festő M.D.

1872-ben született Nagybányán.

Középiskoláit is ott végezte.

18 éves korában már megkezdte külföldi tanulmányutjait.

Apja , Wieser Alajos, német származásu nagybányai főerdész.

Aradi Nóra: Réti István p. 1960. 17.1. / .

Réti István festő M.D.K.

Thorma János édesapjának arcképe, 1890. repr.

14 éves korában már olajfestékkel is próbálkozott dolgozni,

15 éves korában eszményképe Michelangelo.

Metszetek , rajzok nyomán arcképeket rajzolt a magyar történelem nagyjairól.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 18-19.l. ./.

Réti István festő M.D.

Apja korán ~~xix~~ meghalt , 1886-ban.

Anyja Makray Ilka erdélyi nemesi származásu.

Az özvegy anya igen nehéz körülmények között nevelte gyermekét.

1889, gyermekkori rajz. repr.

Aradi Nóra: Réti István Mp. 1960. 17.1. /.

Réti István festő M.D.K.

Bohémek c. képét az 1893-94-i mücsarnoki Téli Tárlaton főhelyre függesztették, néhány nappal a Nemzeti tárlat megnyitása után megvették a Szépművészeti Muzeumnak.

ue. a képe az 19oo-as páriszi világkiállitáson másodosztályu érmet nyert.

./.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 32xx 30. 1.

Réti István festő M.N.A.

Horváth Henrik nagybányai rajztanárnál, akinél Thorma János is első leckéit kapta, gipszfejeket rajzolt. Virágokat, állatokat rajzolt, ügyesen lerajzolta iskolatársait.

1890-ben Pestere került a Mintarajziskolába, itt alig egy hónapig maradt.

Münchenbe ment.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 19.1. / .

Réti István festő M.N.A.

Vázlatok a gyötrődéshez, 1894. repr.

A Gyötrődést kiállitották 1894-95 telén a Mücsarnokban, két év mulva az állam meg is vette.

Tanulmányok a Lilaruhás nő c. festményhez. repr.

" " " " 1894.

Lilaruhás nő, 1894. repr.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 36-40.l. / .

Réti István festő M.N.A.

Anyja eladta házát , fia kérésére és igy az 1891-ben kijutott Münchenbe.

1892, karikatura, repr.

1891. Hollósy Simon, repr.

Münchenbe a Hollósy -féle szabadiskolába iratkozott be.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960.

20-21.l. / . .

Réti István festő M.D.A.

A Főiskolán rendes tanárrá 1923-ban nevezték ki. 1925-ig főkép a tanárképzés reformja foglalkoztatta.

Öna ckép, 1920. repr.

Klaatromrét, 1921. repr.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 2o5- 1o8.1.

Réti István festő M.D.K.

Árokpart, 1918. repr.

Szilvás. 1918. repr.

Idill. 1918. repr.

Kardos Klára arcképe,

1920-ban részt vett a főiskolai reform kidolgozásában.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 198-200.l.

Réti István

festő

MDK

A Nemzeti Tanács meghívására 1918 dec 23-án összeg
jött Irodalmi és Művészeti Szaktanácsnak tagja.

M.T. Képz. Műv. Oszt. 1960.

8.o.

Réti István festő M.D.K.

1918-ban meghalt édesanyja.

1913-tól áradijas a főiskolán.

a Tanácsköztársaság idején a Képzőművészek és Iparművészek Nemzeti Szövetsége a festészeti szakosztály elnökévé választotta meg.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 191-192.l.

Réti István

MDK

1919 jun. 27.

A Közoktatásügyi Népbiztosság rendelete tánári munkabérének utalványozása ügyében.

72.o.

M.T.Képz. Él. Bp. 1960.

Réti István.

A Magyar Impresszionisták és Naturalisták Körének törzstagja 1908-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története, kézirat.

MDK

Réti István

Kopp Jenő: Édesanyám. Tükör. 1942. 203.l.

MDK

Réti István

Szépmüvészeti kiállitások. Budapest 1935. márc.

MDK

Réti István

/e.a./: A Képzőművészeti Főiskola évkönyve.
Magyar Művészet 1936. 123.l.

MDK

Réti István

A holnap művésznemzedéke. Hetvenöt éves lett a Képzőművészeti Főiskola. Magyar Iparművészet 1937. 3. sz. 34.l.

M.D.K.

Réti István festőművész

Az 1941-es Baumgarten-dijat nyerte. Nyugalmazott főiskolai tanár. Tanitványa volt „Szőnyi István, Boldizsár... tizezerre tehető már tanitványainak száma"-irja a lap. "Rengeteg esztétikai munkát irt. Jelenleg a "Nagybánya története" c. nagy munkáját rendezi sajtó alá Állandó cikkirója a "Nyugat"-nak,- irja a beszámoló.

Bp./
Szinházi Magazin,/1941/ jan. 26. IV. évf. 5. s
8-9. lap

MDK

Réti István

A középosztály aukciója. A Műgyüjtő.1928. 1o.sz. 286.l.

MDK.

Réti István

A Nemzeti Galériában szereplő müveiről

Nógrádi Népujság 1965. ápr.11. lap -

Réti István, festő MDK

Kossuth halálának hírére Réti István Lyka Károllyal együtt Torinóba sietett. Lyka tudósítást írt, Réti pedig leraj-zolta a nagy hazafit.

Artner Tivadar: Kossuthnál Torinóban és a 95. születésnap 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1964. jan. 3.

MDK

Réti István

tanitotta Szolnay Sándor festőt

E.G. II. 515.1.

Réti István, festő

Tanára volt Szőnyinek.

Tóbiás Áron: Gyermekkor és mester-idő
25-27. l.

Család és iskola, Sp. 1965. jannár XVI/1

MDK.

Héti István

Utalások a művészre Debrecen képző-
művészetével kapcsolatban.

Alföld 1965 4. 1313 lap.

M.D.K.

Réti István

Kormányzói kitüntetést kapott negyedmagával,- irja Glatz Oszkár: "Szeressük egymást..." c. cikkében.

A kitüntetett négy művész: Réti István, Sidló Ferenc, Szentgyörgyváry Gyenes Lajos és Glatz Oszkár.

Szinházi Magazin, Bp. 1939. szept. 23, II. év 39. sz. 3. lap.

MDK

Réti István

Klastromrét

Kenyérszelés

Artner T.: Mügyüjtők kincsei a Galériában.
Népszabadság 1963. jul. 31. 8.l.

MDK

Réti István

Nemzeti Szalon 76. csop. kiáll. kat. 1932. febr.

Reti Istvan

Kossuth Szalon 7e. szep. kiall. okt. 1932.
Febr.

MDK

Réti István

A Nemzeti Szalon uj épülete. Vas. Ujs. 1907. 211.l.

MDK

Réti István

Rózsa M.: A Nemzeti Szalon uj palotája. Budapesti Napló 1907. 59. sz.

M.D.K.

Réti István

"Folyó partján" c. müvének repr.-ját hozza a lap a Szinyei-Merse Pál Társaság által az Ernst-muzeumban rendezett kiállitásról.

Szinházi Élet. Bp. 1937. okt. 24-3o. XXVII. évf. 44. sz. 17. lap.

M.D.K.

MDK

Réti István

Férfi arckép, of.

Képzőm. Társ. 1911. tav. kiáll. kat. 28.l.

Réti István

„Kossuth Lajos a ravatalon," 1894, Topino-Róma; M. Nemzeti Galéria, 90. sz. reprodukció.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970.

Réti István

„Tonulmány a Kossuth Lajos a ravatalon c. képhez", Torino, 1894. márc. 21.; ceruzarajz, papír, 24,9 x 36.2 cm, M. Nemzeti Galéria. 89. sz. reprodukció.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970.

Réti István

„ Illusztráció Riss József: „ Szerelem-
vágy " c. költeményéhez ", litográfia, 122/p.
sokszorosítás.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet
körül, Budapest, 1870.

Réti István

„Illusztráció Kiss József: „Lepereg az óra" c. költeményéhez, 1896-97".
Litográfia: 121. sz. reprodukció.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970.

Réti István

1. Herczeg Ferenc arcképe, 1899, olaj, vászon, 116 × 72.5 cm.; magántulajdon; 117 cm. reprodukció.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970.

Réti István

„Öregasszonyok", 1900, olaj, vászon, 79.5 × 65.3 cm; M. Nemzeti Galéria; XI. p.

színes reprodukció.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970.

Réti István

„Bohémek karácsonya idegenben," 1893, olaj, vászon, 145 x 121 cm; M. Nemzeti Galéria; VI. sz. reprodukció (színes)

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970.

Réti István

„Honvéd temetés, 1899; olaj, vászon, 196 x 226 cm.; M. Nemzeti Galéria; 173. sz. reprodukció!

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970.

Réti István

„Kenyérszegés", 1906, olaj, vászon, 81.1 x 96,6 cm.; dr. Kovács László gyűjteménye; 174. p. reprodukció.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970.

Réti István
festő

Kutassy Imre Ferenc
mestere volt.

Vidos Zoltán: Kutassy Imre Ferenc
Művészet, 197o december- 2o lap

Réti István
festő-

Réti gyakran átjárt Nagybánya és megláttva Pirh János rajzait azt felvette osztályára a Főiskolán.

Kovács Gyula: Az uj művésztelep lakói Szentendrén.
MŰVÉSZET, 1970. október - 23. lap

Reti István
festő

Méltatás

Kovács Gyula: AZ uj müvésztelep lakói Szentendrén.
MÜVÉSZET, 1970.október - 23.lap.

Réti István
festő

Méltatás

Horváth Gyula: Az új művésztelep Szentendrén
Művészet, 1970. október - 23 lap.

MDK

Réti István

1902-1910-ig negyedmagával vezette a "nagybanyai szabad festóiskolát".

Réti I.: A nagybanyai festókolonia története.

Bör-Réti Nagyb.kiall.kat.1912. 27.l.

MDK

Réti István

Hazatérő kaszálók. 1913.
o.,v. 44x53 cm. Mgt.Bpest

Önarckép. 1917.
o.,v. 50.5x40.5 cm. MNG.Ltsz.: 7882

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 41.1.

MDK

Réti István

Műteremkert. 1918.
o.,v. 92x117 cm. Mgt.Bpest

Klastromrét. 1921.
o.,v. 43x55 cm. Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat.42.1.

MDK

Réti István

Vázlat a "Honvédtemetés"-hez
szén, 227x269 mm MNG Ltsz.: 1954-5566

Hollósy Simon. 1896.
szén, 633x490 mm MNG Ltsz.: 1943-3706

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 55.1.

Réti István festő M.D.K.

Agitátor /1905/

Genthon István: Ferenczy Károly Bp. 1963. 97.1.

-éti. István festő M.D.K.

Hollósy távozása után a Szabadiskolává alakult Nagybányán egyike volt, aki a korrekturát vállalta

Genthon István: Ferenczy Károly Bp. 1963. 85.l.

Réti István festő M.D.K.

Édesanyám /1900-1902 /

Genthon István: Ferenczy Károly Bp. 1963. 88.l.

Réti István festő M.D.K.

Apja kincstári főerdész volt

Genthon István :Ferenczy Károly Bp. 1963.49.1.

Péti István festő M.D.K.

Növendékei hozták létre a szentendrei művésztelepet

/g.i. /
Szentendre művészet

Magyar Nemzet 1963. október 30. 4.1.

MDK

Réti István

Dr.Neuwirth A. gyüjteménye. Képzőművészet 1929.
23. sz. 185.l.

MDK

Réti István

A képzőművészeti év eseményei. P.H. 1933. évi nagy naptára. 54.l.

Réti István festő M.D.K.

Müve a sóbányában

Visszakapjuke- Ausztriából az Alt-Aussee-i sóbányában tárolt magyar festményeke t ?

Magyar Nemzet 1963. október 30. 3.1.

Réti István, festő

MDK

„... a kor lelke mondult bennük ..." —
mondta Réti István a magyarságról.

A Nemzeti Galéria kiállításán Réti-től
néhány érdekes portrét láthatunk.

– r – r: ... a kor lelke mondult bennük ...

2.

ESTI HIRLAP, 1963. jún. 7.

MDK

Réti István, festöm.

Thorma Jánosról festett arcképet.
/ Th.J. ma is kezében tartja Nagybányán a müvésztelepülés tradicióinak zászlaját./

Repr. Magyar Müvészet IV./1928/ évf. 4.sz. címlapján.

Dömötör István: Magyar művészképmások.
Magyar Művészet. 1931. 322.l.

MDK

Réti István, festöm.

Kiss József: Költeményei. Többedmagával a képek készitöje. Bp. Révai

Dr. Szemlér Löring gyüjt.-nekaukciója. 1936.
Könyvliszek. - Könyvillusztrációk.
Árv.Közl. 1936. 5.rk.sz. 74.l.

Réti István festő M.D.K.

Nagybányán festette Hajnali hangulat c. képét /1897

Genthon István : Perenczy Károly Bp. 1963. 54.l.

Béti István festő M.D;K.

Honvédtemetés 1899.

Herczeg Ferenc arcmása. /1899/

Genthon István Ferenczy Károly Bp. 1963. 60.l.

Réti István.

Festményei szerepelnek, -köztük „Est-alkonyati Vagyhánya" - az legyesült Lipótvárosi (Palgári) Körben rendezett kiállításon. (említve.)

Ujság, 1928. März. 11.

MDK

Réti István

tanitványa volt a Képzőm. Főiskolán Vörös G.

B. Haulisch Lenke: Vörös Géza emlékkiáll. Budapest, 1961. Mücs.

MDK

Réti István

növendéke volt Deli Antal

B. Haulisch Lenke: Deli Antal. Deli Antal emlékkiáll. 1961. márc. Ferenczy Károly Muzeum Szentendre.

Réti István
festő -

M.D.K

Nyjelasy Sándor és Károlyi Lajos ról
a nagybányai kolónia első tagjai-
ról írt tanulmányt.

Szelesi Zoltán: A Szegedi Képtár uj állandó kiállítása
Művészet, 1966. September - 32 lap.

M.D.K

Réti István
festő

A Szegedi Képtár tárlatán
képviselve vannak művei.

Szelesi Loltán: A Szegedi Képtár uj állandó kiállítása
Művészet, 1966. szeptember – 32 lap

Réti István [redacted]

A Balaton partján, 1938. olf.

Krisztus az apostolok közt, 1904. olf.

Műcsarnok 1942 [redacted]
A magyar müvészetért c. kiáll.

Réti István

A Műcsarnokban megnyílt „Magyar művészetért" kiállítás rendezőjének tagja volt.

Új Magyarság 1942. VI. 7.

Réti István

Boheinek karácsonya idegenben c. képéről repr.

Nők Lapja 1964. dec. 26.

Réti

Műcsarnok kiállításán neve szerepelt.

8 ó. u. 932. II. 21.

Réti

Alkotása, az Ernst-Múzeum jub. kiállitásán.

Pesti Napló, 932.V.29.

1384

Réti István

Műveivel szerepelt az Ernst-Múzeum jub. kiállitásán.

N.U.932.V.31.-

Réti István festő

Münchenben a nagy magyar kiállításon nevet szerzett.

EK. 932. II. 21.

Réti István.

A Nemzeti Szalonban levő lenggel kiállítás díjkiosztó bizottság tagja volt.

Nemzeti Ujság, 1928. jún. 2.

Réti István

elismeri Székely Bertalanról, hogy az 1860-as években készített vázlatai (történelmi festményeihez) megelőzik nemcsak a német és hazai, de a francia impresszionistáhat is.

Réti István: A magbányai művésztelep, Bp 1954. 93. l.

Székely Bertalan válogatott művészeti írásai. (Vál. és bev.: Maksay Sándor.) Bp 1962. Képzőműv. Alap Kiadóv. – 214 l., 32 t. (A műrzénettörténet forrásai) Bev.: 25. l., 198. l.

Réti István festő M.N.G.

Művével gyarapodott a Galéria állománya

23 rajz

Csongeryné Nagy Zsuzsa: A M. Nemzeti Galéria az 1957-58-as évben 199.l.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI II. köt. 1960.

Réti

Szerepel dr. Tompa Kálmán
gyűjteményének kiállítása
Kaposvárott

Nagyvaja 1966 IV. 4 1 old.

Réti Istrán

Az 1921-es Lyka-Réti féle reform segített a felsőfokú művészetoktatás összehangolásában. Megszüntette a mesteriskolákat, a női festőiskolát, és egszeges művészeti oktatást állapított meg mind a művésznövendékek, mind a rajztanárjelöltek ~~rá~~ számára (együtt, közös műtermekben dolgoztak.). Ez a Kelleti-féle avult rendszer felszámolása volt.

Székely Bertalan válogatott művészeti írásai. (Vál. és bev.: ~~[illegible]~~ Maksay Tanló.) Bp. 1962. Képzőműv. Alap Kiadóv. – 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrásai.) Bev.: 24 l.

M.N.K.

Réti István festő

Müveiből kiállitás a Galériában

Csongeryné Nagy Zsuzsa: A M. Nemzeti Galéria az 1957-58-as évben 199.l.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI II. köt. 1960.

Réti István,

Ferenczy Károly, Edvi Illés (1903-tól), a Mintarajztanoche ~~...~~ nagybányai szellemben tanító tanárai tették alapvető studiumma a plein-air festést, amit Székely Bertalan nem tartott fontosnak.

Székely Bertalan válogatott művészeti írásai. (Vál. és bev.: Maksay Ferló.) Dp. 1962. Képző mű v. Alap Kiadóv. – 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrásai.) – Bev.: 27. l.

Réti

művészeti írásait kiadták. Székely Bertalan írásos hagyatékához, – mely igen gazdag művészetelméleti és művészet-pedagógiai elvekben – csak Réti és Dési-Huber hagyatékai mérhetők.

Székely Bertalan válogatott művészeti írásai. (Vál. és bev.: Maksay Tanló) Bp. 1962. Képzőmüv. Alap Kiadóv. – 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrásai) – Bev.: F. l.

Réti István

A nagybányai iskola vonala (Székely Bertalan ~~[illegible]~~ nevelési elveivel szemben: figurális fundmányok az előtérben) - a másik véglet: „A növendéheket a terméret fanatikusában kell tenni ... ez a fundamentum" - olvasnatjuk Réti és Thorma szópiratában (A művészi nevelésről, 1899.)

Székely Bertalan válogatott művészeti számai (Vál. és bev.: Maksay Tanló) Bp. 1962. Képzőmüv. Alap Kiadóv. - 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrásai.) - 199. l.

M.D.K.

Réti

A Dési Huber-Kör a Fővárosi Képtárban rendezett kiállitásán szerepelnek müvei.
Berend Ilona: "A magyar grafika loo éve" cimmel ir a több mint 4oo müvet bemutató tárlatról, amely a centenáris ünnepségek alkalmából került kiállitásra.

"Szinház Szeme Füle" c. rovat
Szinház, Bp. 1948. jan. 6-12. IV. évf.
2. sz.

M.D.K.

Réti

A XIX. és a XX. század nagy mestereinek önarcképeiből rendezett kiállitást a Népmüvelési Központ. Közöttük szerepel a müvész önarcképe is.
A lap "Kiállitások" cimmel számol be a tárlatról.

"Szinház Szeme Füle" c. rovat
Szinház. Bp. 1948. febr. 4-lo. IV. évf.
6. sz.

Réti István

Az 1921-és Lyka-Réti féle főiskolai reform valamennyi tekintetben megszerzi tette a nagybányai iskola pedagógiai irányvonalat, minek következtében a növendékek egy sém nem tett szert megfelelő konstruktív komponáló rajzhiszegre. Ezért a főiskola felettes hatósága 1930-ben reformot hajtott végre ismét, s ezt Réti művében megindokolja. (idézve)

Székely Bertalan válogatott művészeti iráai. (Vál. és bev.: Maksay Sándor.) Bp. 1962. Képzőmův. Alap Kiadóv. – 214 l., 32 t. (A művészettörténet forrásai.) – 199–200. l.

Réti István

Egy portréval szerepel a szfőv.képzőm.gyüjtm.
kiállitásán, a Műcsarnokban.

P.H.932.VI.19.

Rétt latvéa

Ég portréval aseveþel a astóv.kéþzóm.ÉÞJ}tm.
Kiáll'i'éaéa. a Mdoaarmoiðaa.

Þ.H.ó52.VI.1ó.

Réti István festő M.D.K.

Nagybányán festette Öregasszonyok c. képét /1900/

Genthon István: Ferenczy Károly Bp. 1963. 65.l.

Réti István festő M.D.K.

A müncheni müvészek nagybányai leutazásának előkészitője.

Hollósy Simon tanitványa

Gyötrődés c. képe az ezredéves kiállitáson

Genthon István: Fernczy Károly Bp. 1963. 45.1.
48.1.

Réti István festő M.D.K.

1893. Bohémek karácsonyeste idegenben.

Genthon István: Ferenczy Károly -p. 1963. 26.1.

MDK

Réti István

Tájkép, of.

Ernst Muzeum aukciói 43. sz. /1929/. 36.l.

MDK

Réti István

Vázlat a "Bohémek"-hez
szén, 277x336 mm MNG Ltsz.: 1955-5546

Kiss József illusztráció, Mese a varrógéprol
szén, 287x413 mm MNG Ltsz.: 1917-283

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962. Kat. 55.1.

Réti István MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1905/6. téli kiáll.

MDK

Réti István

Mednyánszky László. 1899.
ceruza, 165x125 mm MNG Ltsz.: 58.260

Zászlótartó
szén, 608x426 mm MNG Ltsz.: 58.268

Magyar Nemzeti Galéria. Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 55.1.

MDK

Réti István

Zászlótartó és szakálas férfi
szén, 614x470 mm MNG Ltsz.: 53.269

Magyar Nemzeti Galéria. Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat. 55.1.

MDK

Réti István

Anyám c. festm. repr.

Öregasszonyok c. festm. repr.

Honvédtemetés c. festm. repr.

Magyar Nemzeti Galéria. Nagybanyai Festők.
Budapest 1962. Kat.

Réti István, festő 7 Dk

A visszatartott műtrek között Réti-képek is vannak.

–: Visszakerülnek = e a magyar képek Ausztriából?

10.8.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. okt. 30.

MDK

Réti István, festőm.

1943. fer.2.-án rehdezett emlékünnepélyen a Sz
Szinyei Merse Pál Társ. a Tud. Akdémián Szinyei
halálának 23.-ik évfordulóján Csók István meg-
nyitó beszédet tartott.
Ez alkalomnból Réti I.-t a társaság tiszteleti-
beli tagjává választották.

Szinyei Merse Emlékünnepet....
Népszava. 1943. febr.4. 7.1.

Réti István, festő. MDk

A Kenyérszelés egyik változatával, és Nagybánya vidékének egyik legszebb részletét megörökítő Klastromrét-tel szerepel.

Artner Tivadar: Műgyűjtők kincsei a Galériában 8. l.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1963. júl. 31.

Réti [István], festő MDh

Nagybánya első nemzetdékéhez tarbozik.

(b.e.): Nagybánya a Nemzeti Galériában 2. l.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. márc. 16.

MDK

Réti Istvan

A st. louisi vilagkiallitáson bronzérem kitüntetést kapott.

Művészet, 1904. 406.1.

MDK

Réti István, festöm.

A magyar festészet Nagybányán eresztette gyökereit elöször magyar talajba, s igy teremtettek a nagybányaiak, mint fenti müvészünk,- a XX.századi festöinknek értékes magyar hagyományt.

Entz Géza:A magyar festészet fejlödése.
Magyar Kulturszemle. 1939.szept. II.évf. 6.sz.
1,2.old.

.ռեւէ Ieէvեn. feեէեռ.

MDK

Réti István

Önarckép (1935)

A Szinyei Merse Pál Társaság VI.Kiáll.
Budapest, 1937.Okt. Kat. 13.1.

MDK

Réti István

Önarckép, 45x62

A Szinyei Merse Pál Társaság VI.Kiáll.
Budapest,1937.Okt. Kat.7.1.

MDK

Réti István

Folyó partján, 65x45. U.a. oldalon a műről repr.

A Szinyei Merse Pál Társaság VI.Kiáll. Budapest, 1937.Okt. Kat. 6.l.

MOK

Réti István festő

Műveivel résztvett a Szinyei Merse Pal Tarsa-
sag II.kiallitasan.

Lyka Karoly: A Szinyei Merse Pal Tarsasag kiall

Magyar Művészet, 1926. 1,2.lap

MDK

Réti István

Három arcképet állitott ki a tárlaton.

Meller Simon: A téli tárlat.

Budapesti Szemle, 1904. jan. sz. 131-136. l.

MDK

Réti István

Szőlőhegy c. festményének repr.(A székesfővá-
ros tulajdonában.)

Magyar Művészet, 1926. 9.lap

Réti István MDK

Férfiarckép, repr.

Mücsarnok 1903/4. téli kiáll.

MDK

Réti István

A Szinyei Merse Pál Társaság brüsszeli kiállitása. Nation Belge, május 29. Magyar Müvészet 1926. 5. sz. 298.l.

MDK

Réti István

Hét más társával 1898-ban kérelmet adott be Nagybánya városához, s ennek alapjan határozta el a közgyülés 8 műterem épitését.

Réti I.: A nagybányai festőkolonnia története.

Bör-Réti Nagyb.kiáll.kat.1912. 23.l.

Réti István festő M.D.K.

Az érzelmi kitörések festői formáinak képviselőj

Pogány G.Gábor: az alföldi festők [illegible]r kége 24.1.

Az alföldi festészet kérdései .Hódmezővásárhely 1 [illegible]

MDK

Réti István

Szőlőhegy, repr.

Lyka K.: A Szinyei Merse Pál Társaság kiáll. Magyar Művészet 1926. 1. sz. 2.l. 9.l.

MDK

Réti István

Magyar müvészek Rómában. A Mügyüjtő 1928. 1e.sz. 285.l.

MDK

Réti István

A középosztály aukciója. A Műgyüjtő 1928.1e.sz. 286.l.

MDK

Réti István festő

szerepel az aukción.

—: Jubileumi művészeti kiállítás s' aukció 13.

Népszabadság. Bp. 1968. dec. 1.

MDK

Réti István

az alábbi tanára volt

Imre István festő kiáll. Csók István gal.
1968. jan.

Réti István

1919-ben részt vett a művészeti direktórium tanácskozásain, ahol az iskolareformokat vitatták meg

Pór Bertalan: Emlékezés 1919-re

Nagyvilág 1969 febr.

M.D.K.

Réti István
festő

Méltatás.

Goda Gábor: Emlékezés Kernstok Károlyra
Művészet, 1968 november – 4 kap.

Réti.

emlitve

Miklós Pál: Két kiállítás körött.
Új Ivés VI. évf. 1966. jan., 1. sz. 105. l.

Réti:

említve

Mikelós Pál: Két kiállítás körött.
Új Idők VI. évf. 1866. jan. 1. sz. 105. l.

Réti

A polgári művészetszemléletből örökül maradt megkülönböztetés alapjánt a műalkotások egyik történelmi típusa szolgál. Ez a műalkotás-típus hosszú ideje uralkodó formája a művészetnek. J. Davidov könyvében (Munka és szabadság, Kossuth 1965.) a munkamegosztásból létrejött sajátos elidegenülést... a táblaképfestészet kialakulásán illusztrálja. Filozófiailag... amikor létrejön az egyén külön, belső-másokkal szemben álló-világa, akkor jelenik meg, mintegy ennek elkülönült keretbe zárt... kifejezése a táblakép... a táblaképszerűség tendenciája. Ez... a műalkotás... elszigetelése az építészeti együttes egységétől. (A táblaképszerűség Davidovnál... azt jelenti, amit Réti apologetikusan önceláság néven abszolutizált.)

Uj Irás VI. évf. 1966. jan., 1. sz. 104. l.

Réti István

Résztvett a „hűvészetek hiszteriumo felánításáért rendezett gyűlésen

Dr. Tóth Ervin: A Tanárstörtársaság előestéjén

Hajdu-Bihar megyei Népujság 1969 II. 19.

MDK

Réti István

~~Olajfestmények:~~

Tanulm. Kiss Józsefx költemén eihez:

Szerelemvágy, kr.

M se a varrógépről, kr.

" " szén

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

Réti István

az ujabb mesterek közül való. Szenepel

Az Ernst Museum ankétja.
N. U. 930. XI. 30.

M.D.K

Réti István
festő

Méltatás

Mikes István J.: Bornemisza gira művészete
Művészet, 1966. december - 18 lap

Réti István

művével is találkozunk ezen a kiállí-
pason.
Pompásan megfestett két öregasszonya
a kiáll. legszebb darabjai közé tartozik.

Az Ernst-múzeum aukciós anyaga.
P. V. 930. XI. 30.

Mein Liebes

Mein Herz ist Freund und Heimat
Heimat.

Freundin mein Herz ist Heimat
Heimat.

Mein Herz-Heimat-Freundin
Freundin.

Dein Hans

MDK

Róti István

Tanulm. az Agitátor-hoz, szén

" a Krisztus-kompozicióhoz, cer.

" " a hegytetőn, szén

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

~~olajfestmények:~~

Önarckép tanulm. a Bolt előtt-höz, szén

- " " " "

- " " " "

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

~~plajtertmények:~~

Kompozició, cer.

Tájkép, "

Tanulm. a Kötéltáncosnő-höz, szén

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

~~olajfestmények:~~

Tanulm. a Honvédtemetéshez, szén

" " "

" " "

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

~~olajfestmények~~:

Müvésztársaság, cer.

Jókai Mór, cer.

Mednyánszky László, cer.

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

NDK

Róti István

Önarckép-tanulmány, repr.

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Róti István

Hollósy Simon arcképe, repr.

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

Réti István
festő

M.D.K

Virányi Endre festő mestere
volt.

Debitzky István: A valóság festőjénél
— : [illegible]

Dunántúli Napló, 1955. nov. 18 – 4 lap

Réti

festőművész

Szinnyei Társaság reprezentativ kiállitása - Ernst Múzeumban - képével szerepel.

Magyarság
1935.VI.5.

Réti István festő M.D.A.

Sirmelékét Ferenczy Béni készitette

Horváth György: Szoborfelfedező séta Budapesten

Magyar Nemzet 1966. okt. 5. 4.1.

Réti:

Szerepel a „magyar táj és élet-kép" kiállításon a művészetben

Esti Kurir, 1927. I. 14

Réti István

festőművész

A Corvin áruházban rendezett kiállítás szürijében vett részt.

Nemzeti Ujság
1930.IV.30.

Réti István

Kapcsolatai Bornemissza Gézával

Müvészet 1966 dec. p.18.

MDK

Róti István

Illusztr.Kiss József verséhez:
Mese a varrógépről, repr.

Kossuth Lajos a ravatalon, repr,

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

Felesége arcképe, repr.

Önarckép, repr.

Tanulm. a Bohémek-hez, repr.

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

Klastromrét, repr.

Vizparti táj, "

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

Cigánylány, repr.

Kiss József arcképe, repr.

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Róti István

Makray Mihály arcképe, repr.

Kenyérszelés, repr.

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Róti István

Napos táj boglyákkal, repr.

Agitátor, repr.

R.I. emlékkiáll. M.Gal. 1957.

MDK

Réti István

Öregasszonyok, repr.

Kötéltáncosnő, "

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

Édesanyám, repr.

Herczeg Ferenc arclépe, repr.

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

Hajnali hangulat, repr.

Honvédtemetés, "

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Róti István

[redacted]:

Tanulm. a Krisztus a halászatnál-hoz, cer.

" a Krisztus-kompozicióhoz, szén

Modell, szén

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

Ülő női akt, szén

Ülő női akt, szén

Mozdulat-tanulmányok, szén

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MTDK

Róti István

Lehajló női akt, szén

Fekvő női aktok, "

" " " "

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

Rété István
festő

M.D.K

1911–1916 között tanítványa
volt Gaudi Dávid.

Bedő Rudolf: Gaudi Dávid emlékkiállítása.
Művészet, 1967. január – 26 lap.

M.D.K.

Réti István: Krisztus-kompozició. [Darvas Simon: A nagybányaiak c. cikkéhez illusztráció.]

Mélynyomás, -- festménye után.

Panoráma. Bécs. 1922.okt.29. 42.sz. 27.p.

mdk

Réti István

„gondolkodó rendszerező művész"

Szerk: Demeter István: A Feszék

Budapest 1962. 119. l

Réti István
festő

M.D.K

Méltatás.

Arthur Tivadar: Az utolsó magyarjai
Élet és Irodalom, 1962. október 20 - 6 lap

Réti István
festő

M.D.K

Méltatás.

Horváth Béla: Gróbel Béla — Keresztek erdélye
Művészet, 1962. Október — 18 lap.

-1-

M. D. K.

RÉTI István festő

(1872 - 1945)

„Honvédtemetés"

Nagybányai volt, az ottani mű-
vésztelep tagja.

Később a szabadiskola egyik vezetője
Hollósy tanítványa volt.

/.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar müvészet 1800-1945.
Bp. 1958. 128, 245, 286, 291, 295, 299, 303, 308-311,
371, 411, 442, 451.

-2-

M. D. K

RÉTI István festő

21 éves korában festette legjelentékenyebb képét a:

„Bohémek karácsonya idegenben"

Cinét. (repr.)

A Képző művészeti Főiskola tanára.

„Öregasszonyok" (repr.)

„Honvédkemetés" (repr.)

./.

Genthon- Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945

„P. 1958. 306, 308, 309. 312. l.

Egyes számu cédula.

M.D.K.

Réti István

Petrovics Elek: „Réti István" cimmel ir a művészről.
Nagybányáról került ki,-irja - majd 25 évvel ezelőtt hivták meg a bpesti Képzőművészeti Főiskolára Szinyei-Merse Pál javaslatára. Lyka Károllyal együtt végzett. Nagy része volt abban, hogy olyan művészek kerültek a főiskola tanárainak státusába, mint Csók István, Vaszary János és Rudnay Gyula.

Szinházi Élet. Bp. 1938. október 8. XXVIII. évf.42. sz. 4-5. lap

Réti István
festő

M.D.K

Gábor Marianneuak volt
a mestere.

Földes: Riport à propos nélkül Gábor Marianne-nal
Nők Lapja, 1962. julius 28 – 9 lap

MDK

Réti István

Öreg honvédek, 1900. A Lipótvárosi Kaszinó 1000 koronás dija

Mücsarnok 1910/11 tav. kiáll. 15.1.

MDK

Réti István

Kiss József arcképe, repr.

Műcsarnok 1917/18 téli kiáll.

MDK

Réti István .

Családi interieur, repr.

KMTárs. Magyar Táj-és életk. kiáll. 1927.

MDK

Beli letvan

Ceelodi Incorlaug, Topr.

AdMiro. Morgyer Tej-ge glesk. Midil. 1927.

Réti István MDK

Gyötrődés, olf.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

Réti István MDK

Gyötrődés, repr.

Műcsarnok 1894/95. téli kiáll.

MDK

Réti István

Réti I.: A harminc éves Nagybánya. Magyar Művészet 1926. 6. sz. 313,314,315,316.l.

MDK

Réti István

Magyar Müvészet 1933. 3. sz.

MDK

Réti István

Öreg honvédek, repr.

Lyka K.: Téli tárlat 1900-1901. Bpest 1901.

MDK

Réti István

Tersánszky J.J.: A nagybányai festőkolónia.
Nyugat 1911. dec. 16.

MDK

Réti István

Réti I.: Századik kiáll. a Tamás-Galériában. Az Est 1938. okt. 9.

MDK

Réti István

A nagybányai müvésztelep. Müvészet 1910.
350.1.

MDK

Réti István

A 70 éves Réti István... Esti Kurir 1943. jan. 8.

MDK

Réti István

Magyar Érdemrend Középkeresztjét kapta

Képzőm. Közlöny 1939. 2. sz.

MDK

Réti István

Férfiarckép, repr.

Képzőm. Társ. 1911 tav. kiáll. kat.

MDK

Réti István

A nagybányai müvésztelep kertje, repr.

Szinyei Társ. VII. kiáll. Nemzeti Szalon 1940 jan.-febr.

MDK

Réti István

Szöllőhegy, repr.

Ernst Muzeum kiáll. LXXXI /1926/ Szinyei Társ.
II-ik kiáll. 11.1.

MDK

Réti István

Petrovics MM · X

MDK

Réti István

Interieur, repr.

Műcsarnok 1900/1 téli kiáll.

MDK

Réti István

Jókai Mór, repr.

Petrovics MM 62.1.

MDK

Réti István

Férfi arckép, repr.

KMT 1903/4 téli kiáll.

MDK

Réti István

Herczeg Ferenc arcképe, repr.

Képzőm. Társ. 1899-1900 téli kiáll.

MDK

Réti István

Öreg asszonyok, repr.

Petrovics MM 64.l.

MDK

Réti István

Kenessey P.: Nagybánya hazatért. Magyarország 1940. szept. 7.

MDK

Réti István

Ferképzőmfőiskévk. 1937/39. 4.l.

MDK

Réti István

Ferképzőmfőiskévk. 1937/39. 99.l.

MDK

Réti István

Kiss József arcképe, repr.

Művészet 1917. 61.l.

MDK

Réti István

Réti I.: Tájékoztató. Nyugat 1928. jun. 1.

795.1.

MDK

Réti István

Réti I.:Nagybánya. A Műbarát 1922. II. 11-12. sz. 223.l.

MDK

Réti István

Napos szoba, repr.

Öreg honvédek

Magyar Iparművészet 1937.

181.1.

MDK

Réti István

Bohémek karácsonya

Honvédtemetés

Magyar Iparművészet 1937.
182.1.

mak

Réti István

festménye: Nagybányáról
a kiakitáson

– ys – Nagybányai Festők
Népművelés 1963, 2. sz 41. l

M.D.K

Réti István
festő

Méltatás — Nagykanizsai
szabad festőiskolájába ment Mikola
1902-ben tanulni.

Lisztéginé Rimmi Irén: Mikola András festőművészről
(Művészet, 1963. március - 25 lap.

Réti István
festő

M.D.K.

Szentiványi Lajos Réti előadását
is látogatta a főiskolán.

Állás Jenő: Szentiványi Lajos műtermében
készített felvételeket, 1963. március – 27 kép

MDK

Réti István

Két öreg hölgy, repr.

A 80 éves Pesti Napló ajándék albuma. 1850-1930.

MDK

Réti István, festőm.

kiemeli a festők közül.

Lanlskrona Posten dec.14.

A stockholmi magy.képzőm. kiáll /1928/ a svéd sajtóban.-MIP 1929 3.sz. 179.old.

MDK

Réti István

a magyar érdemrend középkeresztjével tüntették ki

/d.m./ Beszélgetés Réti Istvánnal. Magyarország 1939. aug. 22.

Réti István, festöm.

752. Nöi képmás. Olf. 56x45 J.f.b.

753. Nöi akt a szabadban. Olf. 40x50 J.l.d.

754. Rózsaszinruhás nö. " 60x50 J.l.b.

Árv. Közl. 1933. dec.hó 4.fr.sz. 68.aukció. 32.l.

MDK

Réti István, festőm.

74o. Rózsaszinruhás nő. Olf. 60x50 J.l.b.

Árv. Csarn.1932. I.rk.sz. 34.1.

61. m. márc.

MDK

Réti István, festöm.

1896-ban a naturális utáni vágyakozás hozta létre a természetkutazó festök csoportját, Holósy Simon vezérlete alatt. Véletlen adta, h. Nagybánya festöi vidé lett otthonuk.

Ö és Thorma nagybányai szültésü növendékei Hollósynak, hivták fel figyelmét Nagybányára.

Imterieur. Festm. Repr.

Raddcsay Dénes: Negyvenöt éves a nagybányai müvésztel Képes krónika. 1941.márc.27. (1H. N.)

MDK

Réti István, festöm.

a Kisfaludy-Társaság felolvasóülése a M.Tud.Akad.-án.
Kitüntetésre ajánlotta a Képzömüv.Isk.tanári kara 1932-ben a föv. részére festett Kossuth-képmását.

Réti István és Nagy Sándor kapta a Greguss-dijat.
Magyar Nemzet.1939.jan. 5. 11.l.

Réti István
festő

M.D.K.

- Honvédtemetés" című műve
"a Neureti galériában nem
kiállítva

Ortner Tivadar: Megkésett, de nem hiső nagybányai szeregszemle.
Élet és Irodalom, 1963. március 9 – 8 lap

MDK

Réti István

Ybl E.: Réti István "Kenyérszelő" -képei.

Művtört. Ert. 1958. VII.1.sz. 51-53.képpel.

M.D.K.

Réti István

A Képzőművészeti Szabadiskola tanára. A cikk több művész neve mellett megjegyzi, hogy a mester a növendékek müveit korrigálja.

Képzőművészeti Szabadiskola c.
Színházi Élet. Bp. 1921. szept. 25.-okt. 1. X.évf.
39. sz. 36. l.

Réti István festő M.D.K.

Kiss József arcképe. repr.

Keresztury Dezső: A magyar irodalom képeskönyve Bp. 1956
256.1.

Réti István

MDK

Gyötrődés, olf.

Műcsarnok 1896. ezredéves kiáll.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Néhány képmás, interieur-kisérlet, és a "Gyötrődés"c.művek jelzik az 1893-95-ös évek termését.
1895-ben készült el a "Hajnali hangulat" első változata, amely utóbb kétoldalt levágva a nagybányaiak első kiall.-an szerepelt. Két évvel később festette meg félbehagyott nagyobb változatát.

Réti István emlékkiallitas. Bp. 1957. Kat.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Igen fontos hagyatéka "A nagybányai művésztelep" című poszthumus munkaja éa a "Képalkotó művészet" tanulmánya.
1890-ben a bpesti mintarajziskolaba került, önnan München-be a Hollósy iskolaba.

Réti István emlékkiallitás. Bp. 1957. Katalógus.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

1896.Kiss József illusztrációi.Élete egyik főművét 1899-ben festette a "Honvédtemetést"
Az 1900-i "Öregasszonyok", az 1906-i "Kenyérszelés", a marosvásárhelyi 1909-i"Szobabelső" egy érett, kifinomodott alkotói korszakhoz méltóak.

Réti István emlékkiallitas.Bp.1957.Kat.

MDK

Réti István festőművész /1972-1945/

1893-ban Párisban tanult, első nagysikerű munkája a "Bohémek karacsonyestje idegenben". A képet kiállitották a Műcsarnokban és közgyüjtemény számara azonnal meg is vették.
1894-ben az olaszországi ut következett; dokumentációs értékű ottani műve a Kossuthról festett halotti portré.

Réti István emlékkiállitás. Bp. 1957. Kat.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

A fiatal magyar művészek irasaiból tanulták meg, hogy mit jelentett a magyar festészetben Nagybanya. Tanulmanya a harmincéves Nagybányáról 1926-ban, Hollósy-könyve 1927-ben, Ferenczyről, Thormáról szóló irasai és művészetelméleti fejtegetései igen tanulságosak.

Réti István emlékkiallitas. Bp. 1957. Kat.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Az 1920-as évek elején termékeny, ekkor festi 1920-i önarcképét.
1931-ben hatalmas Kossuth-képet fest.
1943-ban készült Hamlet-kompozíciójának olajvazlata az ostrom idején elpusztult, a megmaradt rajztanulmányok azonban érdekes, új kisérletekről tanuskodnak.

Réti István emlékkiallitas. Bp. 1957. Aat.

MDK

Réti István festőművész 1872-1945/

Csuporkaról, a ciganylanyról festett aktjai /1912. és 1913./ 1915-ben festette Kiss József portréját, az egyetlen állami megrendelésre festett műve.
Az első világháború elején Bpestre költözik és óradijas tanárként a főiskolán oktatott.
1920-ban Rétit Lyka Károllyegyütt megbiztak a főiskolai reform kidolgozásaval.
Réti egy évtizeden át a Képzőm.Főisk.rektora volt.
Réti Istvan emlékkiáll.Bp.1957.katalogus.

i p

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Édesanyja portréja /1902/, Blaskovics György arcképe /1901/, pasztell-önarcképe /1906/, Moldován László portréja /1905/, Damkó Józsefről festett portréja /1906/ és Sidló Ferencről festett arcképe /1907/. Nagyobb kompozíciós kísérletei a "Kötéltáncosnő" /1902/ után a "Bolt előtt" /1904/. Éveken át küzdött a nagy Krisztus-kompozíciókkal, a "Krisztus a tanítványai közt".

Réti István emlékkiállítás Bp.1957.kat.

MDK

Réti István festőművész /1972-1945/

A Krisztus-témát több változatban plein-air
ben is megfestette, de ilyen kisérletei kö-
zül csak egy Carriere-i ihletettségű kis
pasztell-vázlat ismeretes.1906-7-ben,amikor
mint Fraknói-dijas Rómában tartozkodott,
újból hozzáfogott tervének nagyméretű meg-
valósitásához, de ezt a munkajat elégedetle
nül félbehagyta.

Réti István emlékkiállitas.Bp.1957.Kat.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

1890-ből való első olajfestménye és az utolsó 1941-ben készült.
Nagyobbszámú művel a nagybanyaiak 1912-i jubileris kiáll.-an szerepelt utoljara.

Réti István emlékkiallitás. Bp. 1957. Katalógus.

MDK

Réti István

"Szőlőhegy" c. festm.repr.
/A székesfőváros tulajdonában./

Magyar Művészet, 1926. 9.1.

MDK

Réti István

Réti István cikke a "Bohémek karácsonyestje
c. kép keletkezéséről.

Ujság, 1930.ápr.9. 25.1.

Béti István

Béti István cikke a "Bonbónok kurucsorjesti
c. kép kelétkezéséről.

Újság, 1930. ápr. 25.

MDK

Réti István

Réti István Nagybánya cim alatt ir a művésztelep huszonötéves jubileumára.

A Műbarát,1922.II.10.sz. 193-198.1.

Mrtá Istvan

Mrtá Istvan hegybiró cím alatt ír a mé-
vészetelep imaconötéves jubileumára.

A Kőhegyi, 1922. 11. 10. sz. 193-198. l.

MDK

Réti István

Hollósy Simonnak művészetéről irt tanulmánya a Magyar Művészeti Könyvtár cimű kiadványsorozatban jelent meg.Réti tanulmánya feltétlen nyeresége a magyar művészeti irodalomnak.

Cikk: Magyar Művészeti Könyvtár.

Budapesti Hirlap, 1926.dec.19. 19.1.

Kelt Isztan

Holl6sy Simonnak kdvetkezetes irt tanul-
manya a magyar kdvetkezti kdnyvtar cimd
riadvanyacskaban jelent meg.Kelt tanul-
manya feltetlen nyeresege a magyar kdvetke
ti irodalomnak.

Cikk: Magyar kdvetkezti kdnyvtar.

Budapesti Hirlap, 1926.dec.15. 15.1.

MDK

Réti István festőművész

A Kisfaludy Társaság ülésén Petrovics Elek előadta, hogy a Képzőművészeti Főiskola tanári kara Réti Istvánnak 1932-ben a székesfő város részére festett Kossuth képmasat,ajanlotta kitüntetésre.
A Kisfaludy Társaság Réti Istvánnak a Greguss-éremmel való kitüntetését hatarozta el.

Cikk: Petrovics Elek Réti Istvánról és Nagy Sándorról.
Pesti Napló,1939.jan.5. 4.1.

MDK

Réti István

Tersánszky J.J.: A szentendrei müvésztelepen. Hid 1942.jul.15.

Réti István
festő

M.D.K.

Nagyfányán Thormával, Hollósyval
vállvetve kündött a sikérert.

M. Heil Olga: Thorma János művészetéről
Művészet, 1963. június — 16 lap.

Réti István
festő

M.D.K.

A szerda esti Wagner asztal
társasághoz tartozott.

Farkas Loltán: Sn memoriam Oltványi Smre
Nüvéret, 1963. junius - 32 kap

MDK

Réti István

1.

1917-18.Hága. Az osztrák-magyar sajtóhadi szállás képzőm.kiáll.kat.

Réti István
festő

M.D.K.

1904-ben Galimberti Sándor is Réti István növendéke volt.

Dénes László: Galimberti Sándor — Dénes Valéria
Művészet, 1963. május — 25 lap

MDK

Réti István

Családi interieur.1911.,repr.

Nagybányai táj /Szent János völgyi részlet/. repr.

Réti I.: A harminc éves Nagybánya. Magyar Müvészet 1926.7.sz.
366,373,375,376,379,382,384.l.

MTK

MDK

Réti István

Magyar Müvészet 1933.
89.l.

MCK

Réti Istvánné
festő

M.D.K.

Méltatás.

Szemes Piroska: Modellek
Nők Lapja, 1963. május 1 – 22 lap

MDK

Réti István

Farkas Z.: A Képzőm. Főisk. kiállitása. Magyar Müvészet 1937. 187.l.

MDK

Réti István

Müvészet 1914. 284.l.

MDK

Réti István

Az Orsz.m.kir.Képzőm.Főisk. tanári kara az 1936/37 tanévben.

MDK

Réti István

Kékruhás nő.Olajf. 55x45.
Önarckép.Olajf. 45x60.

Árverési Közlöny 1939. 4 rk.sz. 28.l.

MDK

Réti István

Kékruhás nő.Olajf. 55x45.
Önarckép.Olajf.45x60.

Árverési Közlöny.33.aukció. 34.1.

MDK

Réti István

Parkrészlet.Olajf.50x65./Jelz./
Rózsaszinruhás nő. Olajf. 60x50./Jelz./
Álló női akt. Olajf. 65x35./Jelz./

Árverési Közlöny.1938.dec.8.rk.sz.
88.aukció. 29.1.

MDK

Réti István

Rózsaszin ruhás nő.Olajf. 60x50./Jelzett./

Árverési Közlöny, 1937.okt. rk.sz. 35.l.

MDK

Réti István

Nagybányai müvésztelep. Szabad Művészet 1947. 9-10. sz. 189.l.

MDK

Réti István

Művészet 1912. 45,46.l.

MDK

Réti István, festöm.

Rózsaszin ruhás nö. Olf. Jelz.

Árv. Csarn. 1937.okt.83.sz./Árv.Közl.rk.sz./ 35.1.

MDK

Réti István, festöm.

Nöi akt. Olf. Jelz.

Rózsaszinruhás nö. " "

Árv. Közl. 1937. 4.rk.sz. 33.l.

MDK

Réti István

Családi interieur 1909.,repr.

Gerő Ö.: A magyar népéletkép. Magyar Müvészet 1927. 25.l.

MDK

Réti István

Családi interieur 1905. repr.

Gerő G.: A magyar népéletkép. Magyar Művészet 1927. 25.l.

MDK

Réti István

Kossuth Lajosnak Budapest székesfőváros tulajdonában lévő nagy arcképéért éremmel tüntették ki

Kiadták a Kisfaludy Társaság Greguss-jutalmát. Pesti Napló 1938. dec. 29.

Réti István, festő MDk

Thorma Jánossal, Iványi Grünwald Bélával együtt Ferenczy Károly baráti körében tartozott Nagybányán.

Murányi = Kovács Endre: Ferenczy Károly 7.1.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1962. febr. 4.

MDK

Réti István

Nagybányai tájkép, of.

Veranda napsütésben, of.

Kéve 12. kiáll. 1920.okt. N.Szal.

8. l.

Réti István festőmüv. tanár

Kéve 16. kiáll. 1925. nov. [illegible]
2. o.

MDK

Réti István, festőművész

Egri Réti István: A Tav.Szalon Ernstnél.
Az Est, 1939. ápr. 2. 12. l.

MDK

Réti István tanár

b-r: Képzőműv.főisk. nyolcévi tárlata,
Magyarság, 1937. márc. 21. 23. l.

Réti István, festő M.D.K.

„Gregassronyok" c. képét az 1954-évi új szerzemények között emeliti:

Redő Ferenc: A Szépmüvészeti Muzeum 1954-ben.
Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1955.
6.sz. 110.old.

Réti István, festő

M.D.K.

naplóinak saját képéről, mint a Grafikai Osztály új szerzeményéről, említés tár-sául!

A Szépművészeti Muzeum 1955-ben. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1956. 8.sz. 130. old.

M.D.K.

Réti István, festő

cejlz nép rajzát, mint az 1955-évi kiállításon szereplő ujabb szerzeményt, emliti

Körner Éva: A Grafikai Osztály 38.-ik kiállitása. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1956. 8.sz. 125. old.

MDK

Réti István

Öregasszonyok

XXVI. Festészet és társadalom. kiáll. Népműv. Közp. közp. kiáll. 1949. II.

MDK

Réti István, festöm.

Kékruhás nö. Olf.

Önarckép. "

Árv. Közl.194o.1.rk.sz. 34.1.

MDK

Réti István

Aktok a szabadban. Ceruzarajz. 45x38./Jelzet

Árverési Közlöny. 94. aukció. 37.1.

MDK

Réti István, rektor
/Képzőm.Főisk./

irányította a kiáll. művészeti rendezését.

Balla Ignác: Több mint háromszázezer lira értékű műtárgyat vásároltak az olaszok a római magyar képzőművészeti kiállításon. - Pesti Hirlap. 1928.jul.3. 6.l.

MDK

Réti István, festöm.

Róma kormányzósága vett müveiből.

Több mint háromszázezer liraérékü mütárgyat vásároltak atz olaszok a római magyar képzöm.kiáll.-n.
Pesti Hirlap 1928.jul.13. 4.1.

M.D.U

Réti István
festő

Ferency Károllyal Nagybányán
együtt dolgozik

Farkas Loltán: A költészet és a valóság festője
Élet és Irodalom, 1962 febr. 10-9 l.

MDK

Réti István festőm.

Ferenczy Valér: Nagybányai secesszió. Magyarság, 1933. szept. 17.

Réti Ìstván festőművész

Anyám

Budapest székesfőváros képtárának katalógusa 1934.

Reti István, festő

MTDK

Honvédtemetés c. alkotását megemlíti a cikkíró.

Murányi-Kovács Endre: Nagybányai festők kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában 8. l.

NÉPSZABADSÁG, Szn. 1963. jan. 23.

Réti István, festő

MDh

Fontos szerepe volt a nagybányai művésztelep létrehozásában. A két régi tanítvány: Réti és Thorma bírta rá Hollósytarra, hogy Münchenből ellátogasson egész festőiskolájával együtt Nagybányára.

Murányi-Kovács Endre: Nagybányai festők kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában 8. l.

NÉPSZABADSÁG, bn. 1963. jan. 23.

Réti István festőművész.

Velencei Kiállitás. MDK.

Műcsarnok, 1901. 182. l.

MDK

Réti István

Tihanyi J.L.: Védelmet a kontárok ellen! Pesti Napló 1934.jan.14.

MDK

Réti István

e.k.: Kunstverein N. Szal. Pester Lloyd 1944. febr. 26.

MDK

Réti István † 1945 jan. 17.

Rónay Mária közlése

RÉTI ISTVÁN

Rózsaszin ruhás nő. Olajf. 60x50.

Árverési Közlöny 1932. 1.rk.sz. 34.oldal

RÉTI ISTVÁN

Amsterdami és hágai magy.kiáll.kat. 1921.

MDK

Réti István sz.1872.

"Diana" c.40x50 cm.-es képe.

Ernst-Muzeum aukciói.XLIV./b. 28.1.

MDK

Réti István

"Férfi arckép" c.kép repr.

Képzőm.Társ. 1903/4. téli kiáll.kat.

MDK

Réti István

Nürnbergi magy.kiáll.kat. 1929.
Életrajzi adatokkal.

KDK

Réti István

Visszatért egy sir. Nemzeti Ujság, 1940. nov. 24. 11. l.

MDK

Réti István

Lyka Károly: Nagybánya bölcsőjénél. Művészeti Szalon. Kolozsvár, 1930. V. évf. 3-4.sz.

mtk

Rédei István festőművész,

a nagybányai iskolához tartozott.

Horváth Zoltán: Magyar század fordító 1961

231 L

M.D.K.

Réti István, festő

és Thorma János nevét. szerző mint Hollósy két nagy tanítványáét emliti, akiktől végleges meghasonlással kellett elválnia.

+ Felvinczi Takáts Z.: Hollósy Simonról

Müvészettörténeti Értesitő, Bp.1966.XV.évf. 2.sz.

113. old.

Réti István

MDK

Krisztus az apostolok közt, repr.

Műcsarnok 1942 A magyar művészetért c.kiáll.

Réti II.

Az idézett gondolatokat nem Réti találta ki, nem is csupán egyedül vallotta ezeket. A polgári művészet ideológiája ez, annak is lényegében 19. századi formája...

~~Sokan~~ Érdemben nem foglalkoztunk ennek az ideológiának, művészetszemléletnek tartalmi elemzésével, többek között azt sem vizsgáltuk meg, hogy van-e értelme a mi szamunkra a képzőművészet és iparművészet, vagy ahogy Réti mondja, az öncélú, tiszta művészet és az alkalmazott művészet megkülönböztetésének.

Új Szás, VI. évf. 1966. jan., 1. sz. 103. l.

Réti: III.

Legkérentekvőbb tanúsága annak, hogy az az ideológia ma is él és hát az, hogy ma is különválasztjuk a művészeti „előkelőséget" a „cselédtől", a képzőművészetet az iparművészettől.

Réti művészet felfogásában, amelyet – mint Aradi Nóra jegyzi meg Rétiről szóló monográfiájában – a Gresham-asztal, majd a Szinyei Társaság is osztott, a másik alapvető elv a természetelvűség volt.

Miklós Pál: Két kiállítás között. Új Irás VI. évf. 1966. jan., 1. sz. 103. l.

Réti István IV.

A magyar polgári piktura javát képviselő művészek a két háború között ezt a felfogást vallottak, csak önkényesen értelmezték, mert a művész egyéni érzelmeit kiszegezték a lét, a valóság összefüggéseiből (Réti István, Képző művészeti Alap, Bp. 1960. 245.) Azt hiszem, nem csupán a természetelvűség önkényes értelmezése a problematikus ebben a művészetfelfogásban. A természetelvűség kizárólagos igényként jelentkezik néreteikben, ez az oka annak is, hogy művészetszemléletükben nem kaphelet sem Csontváry piktúrája, sem a 20. század egész avantgardista művészete.

Új Irás VI. évf. 1966. jan., 1. sz. 103. l.

Réti István, festő

A soproni Horváth Józsefnek tanára volt a Képz. Müv. főiskolán az első világháború előtt. 280. old

Sebestyén Ferenc: Emlékezés Horváth Józsefre 278. old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XV. 1961. Sopron

Réti István, festő

Tanára volt a Képz.Müv.Főiskolán Sebestyén Ferenc soproni festőnek. 280.old

Sebestyén Ferenc: Emlékezés Horváth Józsefre 278.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.XV.1961.Sopron

Réti István, festő

Nagybányai művésztelepről könyve 1954-ben. "Nagybánya pásztortüz a koromsötét nagy éjszakában. Fellobbanó, el-elhunyó lángja melegit és messze fénylik. Keserü füstje-az emlékezés, lecsapódik s a tüzbemerengő szemet könnyesre marja!". 280. old

Sebestyén Ferenc: Emlékezés Horváth Ferencre 278. old

Soproni Szemle. Helytört Folyóirat. XV. 1961. Sopron

Réti István, festő

A Képzőműv. Főiskola elvégzése után, 1914-ben Horváth József et/Soproni festő/ Réti Horvathot Nagybányára Thorma János mellé ajánlotta. Oda is ment. 272.old

Becht Rezső: Horváth József az ember és a festő 1891-1961 269.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XV. 1961. Sopron

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Réti István, festő

A Képzőmüv. Főiskola tanárasoproni Horváth Józsefnek tanára volt. O vezette ki lelki válságából. 272.old

Becht Rezső: Horváth József az ember és a festő 1891-1961 269.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XV. 1961. Sopron

M.D.Y

Réti István
festő

Farkas István magyarányai örökségét
kapott Réti Istvándól

Bajkay Éva: Farkas István halálának...
Művészet, 1969. ápr. 16 lap.

Réti

Különös figyelmünkre méltó pár esztendő... a századkezdő másfél évtized. A festőiffjúság Münchent és Nagbányát korrigálni már Párizsban tanul, hiszen Hollósy Münchene, ugyanő meg Réti, Thorma, Ferenczy Károly Nagbányája remek távlatokat és művészi horizontot nyitó morgalmával valójában mégiscsak a 19. századé.

Bodri Ferenc: Passuth Krisztina Nyolcak-könyvének margójára.

Jelenkor XI. évf. 12. sz. 1968. dec. 1110. l.

Réti István, festő

A Képzőmüv. Főiskolán tanitott. A soproni Ágoston E nő
nek tanára volt. 85.old

Bereez Dezső: Ágoston Ernő, 1889-1957. 84.old

B

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XII. 1958. Sopron

Réti István, festő

MDK

Megemlítve.

Lipták Gábor: Ferenczy Béni: Tűz és kép
59-60. l.

A Könyvtáros, 4n. 1962. január XII/1

Péti Istvánné Justa.

V. F. 42 Z/1898.

1898. máj. 16

Réti István pestő?

K. V. 599/1899.
1899. okt. 31.

Réti István

Műve: Bohémek karácsonya

Pernecszky Géza: Tanulmányút a Pávakertben. Bp. 1969.

15.0.

Réti István
festő-

M.D.4

Marcell György tanára volt.

Esseny Elemér: Marcell György
Művészet, 1969 február - 33 lap.

Réti István

nem illeszkedik be a nagybányai egységbe, inkább meghitt intériőrök hangulatát ábrázolja

Die Kunst der Jahrhundertwende; Ausstellung: István király muzeum közleményei, Serie D; Nr. 41. Székesfehérvár, 1965.

111

Réti István

„Bohémek karácsonya idegenben"
1893, olaj-vászon, 145,5 x 121 cm.

Die Kunst der Jahrhundertwende.
Ausstellung: István király muzeum,
közleményei, Serie „D": Nr. 41., Székes-
fehérvár, 1965 - 151.

M.D.K.

Réti István, festő

tanítványaiból alakult
főleg a szentendrei művész
telep 1929-ben.

Pethő Tibor: Budapest - Dunakanyar

Bp. /1960/, Panoráma, /Magyarország irásban és képben 18.köt./

23. old.

M.D.K.

Réti István, festő

nevét említi:

Szij Rezső: Az Amicus és Reiter László könyvművészete
Művészettörténeti Értesitő, 1968. XVII.évf. 1-2. sz.
55. old.

M.D.K.

Réti István, festő, szakíró

„1938-ban ... többedmagával ... cajzegesen áll ki a művész mellett ..."

Mezei Ottó: Dési Huber, az ember és a művész ...

Művészettörténeti Értesitő, 1968. XVII.évf. 1-2. sz.

106. old.

MDK

Réti István

Farkas I.:A halhatatlan törzsvendég. Lechner Ödön és müvész asztaltársasága.Pesti Hirlap 1936.máj.21. 11.l.

DEI MONUMENTI IN UNGHERIA

ene quale influenza, spesso deci-
rciti sulla tutela dei monumenti
assistenza ci puo prestare nel
due temi appartengono strettaman-
e. Tuttavia nella mia breve rela-
re gli aspetti teorici del proble-
pratiche e dei risultati che la
gherese ha realizzato in questo

nare che in Ungheria all'incirca

MDK

Réti István

Képzőművészet 1930. IV. évf. 27. sz. 34.l.

MDK

Réti István

/e.e./: A SzinyeimMerse Pál Társaság Barátainak Köre.
Magyar Müvészet 1925. 1. sz. 56.1.

MDK

Réti István

A Műcsarnokért. Képzőművészet 1930.34.sz. 204.l.

Réti István, festő

+ 1 Db

Szerepel a tárlaton.

-na: Műgyűjtők képei a Nemzeti Galéri-
ában 2.

ESTI HIRLAP bp. 1963. jún. 29.

Réti [István], festő MDK

A nagybányaiak kiállítására elküldik a marosvásárhelyi múzeum nálunk ismeretlen Réti-képeit is.

(fencsik). Ötven év előtti plakát a kesti utcákon 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1962. dec. 22.

MDK

Réti István

Pukk.: Téli térlat. A Hét 1903. II. félév.
752-753.l.

MDK

Réti István

Elek Artur: Thorma János meghalt /1870-1937/.
Ujság 1937. dec. 7. 8.1.

MDK

Réti István

Erdeï ut

Krisztus a kereszten

Magángyüjtemények. Modern Művészet I. évf. 1. sz. 33-38.l.

M.D.K.

Réti István
festő

Réti István nevendékei alapították a Szentendrei Festők Társaságát az 1930-as években.

Haulisch Lenke: Rozgonyi László emlékkiállítás
Élet és Irodalom, 1963. augusztus 17 - 8 lap

Réti István MDK

Családi interieur, repr.

Mücsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

MDK

Réti István

Erdő szélén, olajfm.

Művészarnok, 1900/1. téli kiáll. 41.lap

MDK

Réti István

Tanulmány, Réti István rajza. Repr.

Művészet, 1910.évf. 417.lap

MDK

Réti István

Kenyérszelés

Klastromrét

Artner T.: Mügyüjtők kincsei a Galériában. Népszabadság 1963. jul. 31.

MDK

Réti István

Képzőm. főisk. kiáll. 1937. Mucsarnok.

MDK

Réti István

Kossuth Lajos arcképe

Képzőművészet 1932. 52. sz. 153.l.

MDK

Réti István

Otthon, off.

M.tájj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Mücs.
1927. jan.

MDK

Réti István

Bohémek karácsonya idegenben, of.

Öregasszonyok, of.

Önarckép, of.

Szépm.Muz. Uj magyar képtárának kat. 1928.

MDK

Réti István

neve említve

Járitz Józsa kiáll. Ernst Muz. 1968.

MDK

Réti István

Iván Szilárd tanára volt

Kilencek kiáll. Műcs. 1968. okt.

Réti István

A nagybányai festők körül
... Thorma János, Réti István
Iványi Grünwald Béla, Glatz
Oszkár piktúrájais megis-
merhető néhány kiállított
képéből.

Pogány Ö. Gábor, A Magyar
Nemzeti Galéria (vezető) 16. l.
Budapest 1965

M Df

Réti Szilván

festő

1921-ben Nagybányán
növendéke volt a mű-
vésznek Szolnay Sándor

László Emőke: Szolnay Sándor
Művészet, 1968. december - 16 lap.

Réti István festő M.D.K.

Öregasszonyok . repr.

Németh Lajos:Kiállitási beszámoló

Magyar Épitőművészet 1963/2. 50-52.l.

Réti István MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1905/6. téli kiáll.

MDK

Réti István

Cikk: Vélemények az új Munkácsy-céhről.

A Műgyüjtő, 1928. 5.sz. 153.l.

MDK

Réti István

Kőszegi L.: A nagy magyar festők és helyzetük a XIX. század mütörténetében. Képzőművészet 1932. VI. évf. 48. sz. 51.l.

MDK

Réti István, festöm.

1900. A Lipótvárosi Kaszinó 1000 koronás díja: Öreg honvédek.

OMKT-Vándorkiállitások.1910.szept.8.-dec.27. Eger, Miskolc, Kassa,Eperjes,S.a.ujhely,Debrecen,Gyöngyös.
Kat.68.1.

M.D.K.

Réti István

"A magyar képzőművészeti kiállitás résztvevői Rómában"cimmel fénykép Boldizsár István, Iványi-Grünwald Béla és Réti István művészekről

Szinházi Élet Bp. 1928. juni 3-10. XVIII. évf. 23. sz. 39. lap.

MDK

Réti István

Nyári tájkép, of.

KMT. 1911. tav. kiáll. kat. 38.1.

MDK

Réti István

Családi interieur. 1911. (Schuller Gusztav tul.) Repr.
Nagybányai táj. (Szent János-völgyi részlet.) A berlini m.kir.követség tul.) Repr.

Magyar Művészet, 1926. 373, 376.lap

MDK

Réti István

Fürdősétány, of.

Férfiarckép, paszt.

Törzstagok kiáll. N. Szal. 1941. ápr.-máj.

MDK

Réti István

Kenyérszelés

Klastromrét

Artner T.: Mügyüjtők kincsei a Galériában. Népszabadság 1963. jul. 21. 8.1.

MDK

Réti István, festőm.

különösebben kiemelendőt a nagybányaiak stiluson, bár az illusztráció terén uj álláspontot képviselnek, mint mint R.I. is.

Művészet.1918. 23.old.

MDK

Réti István

F.J.: A Székesfővárosi Képtár uj szerzeményeinek kiáll. Pesti Hirlap 1943. márc. 6. 7.l.

MDK

Réti István r.tanár

Tagja volt annak a bizottságnak, amely a Képzőművészeti Főiskola tanulmányi kiállítását rendezte a Műcsarnokban.

Képzőm.Főisk.Évk. 1936/37. 42.l.

MNK

Réti István

Erdő szélén, olajfm.

ZsTárs. 1900/1. téli kiáll. 41.lap

Réti István

Thorma Jánossal és Hollósy Simonnal
a nagybányai művésztelep alapítója.
~~Petőfi~~

Pest megyei Hírlap 1967. dec. 5. 5. o.

Réti István

emlitve

Popány Ö. Gábor, A magyar Nemzeti Galéria (vezető) 45. l.
Budapest 1965

Réti István
festő

M.D.K.

Méltatás.

Telepy Katalin: A XX. századi magyar kiállítás Moszkvában.
Művészet, 1969. január - 31 lap.

Réti István

Martyn Ferenc tanára volt a képzőművészeti Főiskolán

Ungarische Kunst der Gegenwart, Museum Folkwang, Essen, 1968.
27.o.

MNK

Réti István

Öregasszonyok, repr.

Szépm. Múz. Uj magyar képtárának kat. 1928.

MDK

Réti István

Önarckép, szén

Szépm. Muz. Uj magyar képtárának kat. 1928.

MDK

Réti István

Szépm.Muz. Új magyar képtárának kat. 1928.

1 l.

Réthy István.

a Miskolci Művészek Társaságának tiszteletbeli tagja lett. Művészete Nagybányában gyökeredzik, de egy évet a miskolci telepen töltött.

Budapesti Hírlap, 1928. Okt. 28.

Réti István.

Növendékeinek munkája szerepel a Vépsőművészeti főiskola növendékeinek kiállításán, a Műcsarnokban.

Pesti Hirlap, 1928. Máj. 23.

Réti István.

Művészeti munkáikkal szerepelnek a Képzőművészeti Főiskola kiállításán, a Műcsarnokban.

Nemzeti Ujság, 1924. máj. 20.

Réti.

A magbányai művésztelepre költözött és ott dolgozott a művész.

Pesti Napló, 1928. Nov. 4.

Réti István

Rézt vez a Műcsarnokban rendezett „Magyar művészetért" c. Kiállításon.

Nemzeti Ujság 1942. VI. 7.

Réti István

Művei zeregelnek a zentendrei
művéztelep első kiállításán.

P. H. 1926. VII. 28. (Pesti Hírlap)

Réti István

Műcsarnok reprezentatív kiállításán neve szerepelt.

B.H.932.II.21.

Réti István

Műcsarnok kiállításán: "Nyolcvan esztendő magyar képzőművészete" "Édesanyám" c. képével szerepelt.

PH.932.T.20.

Réti István

"Kossuth-portré"-ja, a szfőv. műgyüjteményének kiáll.-án a Műcsarnokban.

N.U.932.VI.17.

Réti István

"Kossuth-portré"-ja, a szfőv.múgyüjteményének kiáll.-án a Műcsarnokban.

N.U.932.VI.17.

Réti István.

Nemessányi - Kontuly Béla tanára, 1923-ban.

Magyarság, 1927. dec. 6.

Petit Vatican.

Wiewiórki - Kartuzy Pólka tomb-
ne, 1923 - Lwów.

Warszawa, 1927. dec. 6.

Réti István,
festő

A varsói magyar képző- és iparművészeti kiállításra kerülő művészi anyag bírálóbizottsági-taggá választottak.

Magyarság, 1927. febr. 17

Liebe Mutter,

Heute

Ich erhalte immer Briefe, in denen
es heißt: Schreibe Deine Meinung, obige
Entscheidung - Trenne mich!

Charlottenburg, 19.7. Sch. 17.

MDK

Réti István

~~olajfestmények:~~

Fejtanulmány, szén

Vézlatok a Gyötrődéshez, cer.

Ülő férfi félakt, cer.

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

~~olajfestmények:~~

Tanulm. a Bohémekhez, szén

Kossuth Lajos a ravatalon, cer.

Fejtanulm. cer.

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK.

Réti István

Kiállitási ismertető

Utunk 1966 szept.16

Réti István festő M.D.K.

Müve dr. Tompa Kálmán védett mügyüjteményében, Kaposvárt bemutatva

Napi krónika

Magyar Nemzet 1966. ápr. 4. 4.1.

MDK

Réti István

~~olajfestmény:~~

Ddős férfi, cer.

Női fej, cer.

Női akt, cer.

R.I. emlékkiáll. B.Gal. 1957.

MDK

Róti István

~~olajfestmény~~

Iskolai tanulmány, szén

Hollósy Simon, cer.

Munka, cer.

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmény:

Budaligeti táj

Idős nő arcképe

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

~~olajfestmény.~~

Virágtanulmány, cer.

Fiufej, cer.

Bastien-Lepage, cer.

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmény:

Feleségem arcképe

Női fej

Fürdősétányon

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Önarckép

Önarckép

Kislány

R.I. emlékkiáll. M.Gal. 1957.

NDK

Róti István

olajfestmények:

Vizparti táj

Olvasó nő

Táj fehérkendős nővel

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Benkhardt Gusztávné portréja

Kossuth Lajos

Kossuth Lajos

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Idill

Klastromrét

Krisztus összeroskad a kereszt alatt

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Festés a szabadban

Fürdőzők

Női arckép

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Nagybányai táj

Meztelen lányok a szabadban

" " "

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Kardos Klára arcképe

Önarckép

Tájkép

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Kaszáló ember

Kiss József arcképe

Árokpart

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Fürdő nők

Cigánylány

Cigánylány

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Téli verőfény

Herrer Cézárné arcképe

Interieur

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Damkó József arcképe

Sidló Ferenc arckép

Ember kutyával

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

~~olajfestmények:~~

Nagybányai táj, cer.

Hollósy Simon, szén

Kiss J.: Jehova-hoz tanulm. szén

" Lepereg az óra " cer.

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Bohémek

"

"

Bohémek karácsonyestje idegenben

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

Farkas Eszter és Szuly Angéla festőművészek kiáll.
Ernst Muzeum 1962.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Thorma János édesapjának portréja

Tájkép házzal

Esős táj

Női arckép

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Róti István

olajfestmények:

Tájkép figurával

Önarckép

Tájkép

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Moldován László arcképe

Kenyérszelés

Kenyérszelés

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Agitátor

Krisztus a tanitványok közt

Krisztus a tanitványai közt

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Bolt előtt

Önarckép

Krisztus a tanitványok közt

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Felvinczi Takács Zoltán édesapjának arcképe

Dr. Makray Mihály

Csendőrtiszt arcképe

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Kötéltáncosnő

Cabaret

Édesanyám arcképe

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Róti István

olajfestmények:

Blaskovics György arcképe

Napos táj boglyákkal

Tájkép

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Erdő széle

Női portré-tanulmány

Öregasszonyok

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Herczeg Ferenc arcképe

Jókai Mór arcképe

Honvédtemetés

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Önarckép

Önarckép

Herczeg Ferenc arcképe

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Fésülködő nő

Hajnali hangulat

Édesanyám arcképe

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Róti István

olajfestmények:

Kossuth Lajos a ravatalon

Gyötrődés

Kettős arckép

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

olajfestmények:

Nővérem arcképe

Lilaruhás női képmás

Női portré

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

MDK

Réti István

~~olajfestmények~~:

Tanulm. Kiss Józsefx költemén eihez:

Mese a nagy csizmáról és a kis cipőről, szén

" " " "

R.I. emlékkiáll. N.Gal. 1957.

mdk

Réti István festőművész

A Miénk tagja (1907.)

Horváth Zoltán: Magyar századforduló 1961
475. l.

RÉTI ISTVÁN

Római nemzetk.kiáll. ka t. 1911. 2o5-211.1.

RÉTI ISTVÁN

Az Irodalmi és Művészeti Tanács tagja.

Képzőművészet, 1934. 187.oldal

RÉTI ISTVÁN

Az aszfalton. Szénrajz.

Magyar Studió II.aukció 55.oldal

M.D.K.

Réti István festőművész

1922 jun.18.-án megnyilt Pécs művésztelepe
s a művész odaköltözik.

Cikk: A pécsi művésztelep lakói.

Dunántúl 1922 jun.10. 2.o.

RÉTI ISTVÁN

732 Rózsaszinruhás nő. Olajf. 6ox5o
733 Női akt a szabadban. Olajf. 4ox5o.

Árverési Csarnok aukció kat. 1933.okt. 3.sz. 32.oldal

M.D.K.

Réti István

Ferenczy Béni: Nagybányai emlékeim.II.vázlat

Csillag.1956.máj.5.sz.991-1000.l.

M.D.K.

Réti István festőművész

Kossuth Lajosról készült portréja a "A magyar katona a szabadságért" c.kiallitason.

Végvári L.: "A magyar katona a szabadságért".

Szabad Nép 1951 szept.30. 9.1.

Réti István MDK

festőművész,iró,a képzőművészeti essay művelője, különösen a nagybányai iskola eredményeinek ~~mmész~~ méltatója.

Budapesti Szemle,1938,febr. 239 l.

MDK

Réti István festőművész

Dopo la pioggia

Idillio

Interno familiare

Mostra Roma 1928. VI. 48-49. l.

Réti István
festő

M.D.K.

A „Bohémek karácsonya",
„Honvédtemetés", című művei
– Kilencven évvel ezelőtt
született Réti István.

Artur Tivadar: Réti István emlékezete
Élet és Irodalom, 1963. jan 19–8 lap

Réti István
festő

M.D.K.

Jókai Mór ebédel című
művét állították ki a Jókai
Emlékkiállításon.

M. I.: Jókai Emlékek Kiállítása
Élet és Irodalom, 1963. jan 5 – 11 lap

M.D.K.

Réti István
festő

Öregasszonyok" című művét
"is bemutatták a Nemzeti Galeriá
ban rendezett kiállításon. + (repro)

hiatts: A magyarányai festők kiállítása
Nők Lapja, 1963. jan 19 – 22 kep.

Réti István
festő

M.D.K.

Méltatás.

Hubay Miklós: Ahol a nap hallgat
Élet és Irodalom, 1962. dec. 22-8 lap

Réti István

A Nemzeti Galéria rajzkiállitásán bemutatott müvei /szén/ jelentősek.

Körner Éva: Magyar rajz és akvarellkiállitás XIX - XX. század

Rajztanitás 1960. I.sz. 26.l.

Réti István

Pataky Dénes: A magyar rajzművészet c. könyvében ir róla.

M.Kiss Pál könyvismertetése

Rajztanitás 1961. II.sz. 31.l.

Réti István

Szerepel a Szinyei Társaság
Ernst Lajos emlékkiállításán
az Ernst Múzeumban

Est 1937 X. 17

M.D.K.

Réti István, festő

cej „mélyről jövő portrá"-val szerepel a Szépművészeti Múzeum újabb szerzeményeinek kiállításán.

Bölöni György: Képek között, Bp. 1967. 458.

/a cikk megj.: „Világ" 1917. máj. 26. 1

MDK

Réti István

Csók István: Garay Ákos. Müvészet, 1915.
97-loo l. Rajzok.

Réti Ísloda
festő

M.D.K

A nagybányai művésztelep
vezető művésze volt.

Farkas Loltán: Tiffer Sándor
Művészet, 1962. december – 20 kap

Réti István
festő

M.D.V.

Mélttalás

Fordeszkoltán: Ziffer Sándor
Művészet, 1962. december – 20 lap

MDK

Réti István

"Öregasszonyok"c.kép repr.

Szépm.Muz.Uj magy.képtárainak kat.Bp.1928.

MDK

Réti István

Szalatnyay József festőm. kiáll. Derkovits Gyula terem, 1960. május 7.

RÉTI ISTVÁN

Asztaltársaság, olajfestmény, 65x68 cm. - 800 Ft-ért kelt el.

Szilárd Vilmos: Az aukciós házak hirei - Árverési eredmények. - Magyar Művészet. 1949. 16. évf. 1. sz. 43. l.

Réti István

festőművész

Postatakarékpénztár aukció kiállitása - Árverési Csar
nokban - képével szerepel.

Pesti Hirlap
1930.II.8.

RÉTI István festő M.N.K.

Most lenne 90 éves.
L957-es emlékkiállitásán: B ehémek karácsonya idegenbe, Édesanyám, Öregasszonyok, Kenyérszlő, Honvédtemetés c. képei.

1943-ban halt meg.

Napló
Magyar Nemzet 1962. december 15. 4.1.

RÉTI István festő M.N.K.

Nagybányai születésü, a müvésztelep eszmei megteremtője

Müvei a kiállitáson
Hevédtemetés

Dutka Mária: Nagybányai festők kiállitása a Magyar nemzeti Galériában

Magyar Nemzet 1963. január 6. 7 l.

RÉTI István festő M.D.K.

A megnyitás előtt ujabb képesik bukkantak fel
a nagybányai festők kiállitására

Napló
Magyar Nemzet 1963. január 4 .4.1.

-1- M. D. K.

RÉTI István festő
(1872 – 1945)

„Honvédtemetés"

Nagybányai származású,
Ő kezdeményezte a Hollósy-iskola
nagybányai megtelepedését
A Szabadiskola egyik megalapítója.

./.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945
Bp. 1962. 127, 245, 284, 289, 294, 298, 301,
305-308, 309, 364, 410, 444, 450.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor:Magyar művészet 1800-1945
Bp. 1962.

- 2 -

M. D. V.

RÉTI István festő

„Bohémek karácsonya idegenben" (repr.)

„Ibonvédtemetés" (repr.) 1899.

„Öregasszonyok" (repr.)

„Kenyérszelés" (1906)

A Képzőművészeti Főiskola Tanára

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1[illegible]0-1945

Bp. 1962. 305, 306, 307. 308,

-3- A.D.K.

RÉTI István festő

Önarckép (repr.)

A Szinyei Társaság Tagja

A szentendrei telep redetben a

főiskolán vezetése alatt dolgozó fi-

atal művészeket gyűjtötte össze.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945

Bp. 1962. 309, 367, 450.

MDK

Réti István, festöm.
sz.1872.

612. Női akttanulmány. J.f.b.: Réti. Vászon.
36x42

Ernst Muzeum aukciói. XXVIII. 48.l.

MIK

Réti István

"Anyám"

"Kossuth Lajos portréja"

Heitler László: Magyar remekművek másolatainak kiállitása Pápán.
NAPLO/Veszprém/ 1962. máj. 10.

MDK

Réti Ist án

Lyka: Két nemzedék. Uj Idők 1910-11. 2.sz.
49.l.

MDK

Réti István

Glatz O. és Réti I. kitüntetése.

Pesti Napló, 1939.aug.15.5.l.

MDK

Réti István

Mostra Roma 1928. VI.

MDK

Réti István festőművész

Vecchia che taglia il pane

Ritratto

Mostra Roma 1928. VI. 48-49. l.

MDK

Réti István festőművész

Studio in giardino

Paesaggio

Vigna

Mostra Roma 1928. VI. 48-49. 1.

MDK

Réti István

Kossuth Lajosnak Budapest Székesfőváros tulajdonában lévő nagy arcképért kapta az 1938 évi Greguss jutalmat.

Magyarország 1938.dec.29.

MDK

Réti István

A Kisfaludy Társaság ezévi Greguss-jutalmát - amely az 1932-1937 évkör legkitünöbb festőművészeti alkotását illeti- megosztották. Külön éremmel tüntették ki Réti Istvánt, Kossuth Lajosnak Budapest székesfőváros tulajdonában lévő nagy arcképéért.

Pesti Hirlap 1938.dec.29.

MDK

Réti István festőműv. tanár

Hóman kult.miniszter a képzm.főiskolán. Pesti Napló, ~~1935~~ 1935.jun.22. lo.1.

MDK

Réti István

Herczeg Ferenc arcképe, of.

A törzstagok 2. kiáll. K.Szal. 1944. febr.

Réti István, festő

MDH

Lyka Károly mint Hollóssy-növendék barátkozott össze még Münchenben Réti Istvánnal.

Rétivel együtt látogatta meg Kossuth Lajost Torinóban betegágánál.

Lovásci Ferenc: Éreszenek felelősséget a korért, amelyben élnek! 8. l.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1962. júl. 8. 5

Réti István, [festő] MDK

„Réti István mondta egyszer Ferenczy Károly gyermekeiről, hogy azért olyan csalhatatlan az ízlésük, mert úgy nőttek fel, hogy nem láttak giccset."

Hubay Miklós: Fülő nő a Horváth-Kertben 8. l.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1962. aug. 23.

M.D.K.
154

Réti István, festő

munkásságát, főleg korai műveivel kapcsolatban, szerző a „dühtől és méltatlanságtól remegve festő művészek körött emliti, akiknek festészetében Munkácsy koloritjának komor akkordjai ugra felcsendülnek.

G.Ö.Pogány: L'Héritage des peintres de la Grande Plaine Hongroise, Acta Historaie Artium, Bp.1962. tom.VIII. fasc.1-2. pag. 154.

MDK

Réti István

a Munkácsy Céhben Aeropag tag

Munkácsy Céh 8. repr. kiáll. M.Szal. 1935. máj.

MDK

Réti István

a Céh művésztagja, festő

Munkácsy Céh 8. repr. kiáll. N.Szal. 1935. márc. 9.1.

Réti István

Jestő

M.D.K

Nélkalás.

Genthon István: Ferenczy Károly

Művészet, 1962. julius — 4 lap

RÉTI István festő M.D.K.

müveiből a Szépmüvészeti Muzeum örökletéteként több Györbe került, onnét 1945. januárjában Nyugatra szál tették, kiderült ,hogy az ausztriai Alt Aussee sóbányájában vannak.

Gábor István: Ezer magyar festmény egy osztrák sóbány ában

Magyar Nemzet 1962. julius 11. 7.1.

Réti István
festő

M.D.K

Agitátor ábrázolása.

Kalona Imre: Munkácsy „Sztrájk" – ja
Művészet, 1962. augusztus – 8 lap

Réti István
festő

M.D.Y

Méltatás.

Aradi Nóra: A kritikai realizmus néhány kérdéséről
Művészet, 1962. szeptember – 4 lap

MDK

Réti István

Kertész M: Megszünik a magyar Barbizon. Pesti Hirlap Vasárnapja 1935. ápr. 28. 10-11 l.

MDK

Réti István festőm.

Szinyei Merse Társ. kiáll. Szépmüvészet, 1942.
3.sz. 62 l.

MDK.

Réti István, festöm.

festett
Legelsö képe a muzeumbéli bohémek, szomoru hangu, melankolikus. Útja a Mollósy-iskolából indult ki, Párison át visszatért Nagybányára. Lelkének alaphangja, olyan mint Schopenhaueré az eletöröm lassu elhamvadása.

Lyka: Téli tárlat. 1900-1901. 24.1.

M.D.K.

Réti István

Ld. Baráth Kálmán: Népélet a magyar festészetben c. cikk.

Panoráma. Bécs. 1928.aug.26. 35.sz. 12-13.p.

Réti István, festő

M Dk

A nagybányai festőiskola egyik alapítója.

– : Nagybányai festők művei a Nemzeti Galériában 7.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1963. jan. 6.

Réti István, festő — TIDK

(1872-1945)

A keresztrejtvényben szerepel.

—: Nagybányai festők 14. l.

NÉPSZABADSÁG, bp. 1963. jan. 13.

mdk

Réti István

is a nagybányai első generáció alapítói között volt

(b. c) Nagybánya festészete a Nemzeti Galeriában

Ország Világ 1963, 4. sz 15.2

M.D.K

Réti István
festő

„Ónarchép" (repro) – Méltatás.

Azadi Nóra: Nagybányáról
Művészet, 1963. február – 3 lap

Réti István MDK

festő

Lázár Béla: Három kitüntetés
Pesti Napló 1939. aug. 17.

Réti István

MDK

az alakrajz és festés szerződtetett tanára, 192o

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23224. 24-25.
Bp. 1926.

Réti István MDK

az alakrajz megbizott tanára, 1913

Képzőm.Főisk.Évk. 1921-22, 22-23, 23-24, 24-25.
Bp. 1926.

MDK

Réti István

Hermon L: A művész-asztal. Bp. 1958.

arckép

MDK

Réti István

Elek Artur: Az ujabb magyar müvészet a Szépm. muzeumban. Nyugat. 1920. aug. 819 l.

MDK

Réti István

Lázár B.:A francia impresszionista festészet.
Müvészház.1910.márc.-ápr. 42,43,48,49,50,51 l.

Réti István

MDK

tiszteletbeli müvésztag

KÉVE 14. kiáll. N.Szal. 1923. márc. 2. 1.

MDK

Réti István

Tájkép, of.

KÉVE 14.kiáll. 1923. márc. N.Szal.

9. 1.

MDK

Réti István

Önarckép, of.

Zazarparti részlet, of.

KÉVE 14.kiáll. 1923. márc. N.Szal.

9. 1.

MDK

Réti István, festö

Önarckép.

A Vall. és Közokt. Min.vásárlásainak kiállitása. Az O. M. Szépmüv. Muz.-ban. 1938 jul.1.-aug.1. Bp. 1941. Ka
13.1.

MDK

Réti István

Gellért O: Kortársaim. Bp. 1954.

Ki[illegible]-Várday Gyula
monográfiájából

MDK

Réti István

Lyka K: A Műcsarnokból. Uj Idők, 1904. 2

X. 48. sz.

MDK

Réti István

Magyar Müvészet, 1928. 7.sz. 599 l.

Réti István

Szilvásfák

M. Művészek kiáll. Váci u. 1919. dec.

Réti István
festő

M.D.K.

Nagybányán tanította
Krón Jenőt.

Stisek.
Művészet, 1961. december – 43 l.

MDK

Réti István

Rózsaszinruhás leány, of.

Arv.Közl. 1929. jun. 4.rk.sz. 29. l.

MDK

Réti István

A hires Japán kávéház művész törzsvendége volt fenti művész is.

Esti Hirlap 268. 1958. nov. 14 2 old.

Réti István
festő

M.D.K.

1904 és 1911 es évek közt emlete
Boromisza nevét.

Szig Béla: Boromisza Tibor
Művészet, 1962. február. — 22 l.

MDK

Réti István, 1872--

Vén Jób, of.

Ernst Muz. 43. sukc. 1929. dec. 52. 1.

MDK

Réti István

Két öregasszony, of.

Szinyei Merse Pál Társ. jub. kiáll. 1945. nov.

MDK

Réti István

Öregasszonyok

Festészet és társadalom. Fővár.Népműv.Központ Képzőm.kiáll. 1949. febr.-márc.

MDK

Réti István

Önarckép, of.

Szinyei Merse Pál Társ. jub.kiáll. 1945. nov.

Réti Istvánn
festő

M.D.1/4

Méltatás

D Fehér Zsuzsa: Vörös Géza emlékkiállítás.
Művészet, 1961. december. — 32 l.

MDK

Réti István, festőm.

4. l.

Néve 12. Kiáll. 1920.okt. N.Szal

MDK

Kéve X.kiáll. 1917. N.Szal.

MDK

Réti István

Lehetetlennek tartja, hogy olajfestékkel a nap erő's színhatásait vissza lehessen adni. „A paletta nem adja ki" – mondja.

Ferenczy Béni: Izás és kép. Bp. 1961. 9.o.

M. D. K

RÉTI István tanár

(1872 – 1945)

A nagybányai szabadiskola egyik alapítója

Művészettörténeti Á B C Bp. 1961. 262, 298, 559. l.

M. D. K

RÉTI István festő

A nagybányai iskola jelentősebb tagja

Dombi József: Müvészettörténet Bp. 1960. 327. l.

MDK

Réti István, festő.
Öreg honvédek. 1900. A Lipótv. Kasz.
1000 kor. dija.

OMKT – Vánd. kiáll. 1910 szept. 8. – dec. 27. ig.
Vitünt. műv. lajstr. Hornyánszky V.
kny. 68. l.

MDK

Réti István, sz. 1872.

A nagybányai müvésztelep kertje

Önarckép

Almásy-Tel. 2.suk. 1939. nov. 36-37 l.

MDK

Réti István

Rózsaszinruhás nő, of.

Árverési Közl. 1938, 3.rk.sz. 16 l.

MDK

Réti István, sz. 1872.

Krisztus a halászoknál

Magy.remekművek. Ernst-Muz. 47.kiáll. 1921,máj.

19 l.

MOK

Réti István, festő

1929-31 között volt pécsi kiállításokon Pécsett.

Pécsi Vigadó. V. kiáll. - Kat. 6. oldalon. - 1932.

MDK

Réti Istv. festő

tájképei kiválóak.

Nemz. Szal. - Szinyei Társ. kiáll. - Uj Idők - 1922 XXVIII. - 48. m. - Lyka K.

371. l.

Réti István, festő

OSDK

1931-ben tagdíjhátraléh ürügyén kizárták a Műcsarnokból. – A Wágner vendéglőben gyakran üldögélt együtt Réti és Elek Artur.

Farkas Zoltán: Elek Artur emlékezete 269.1

Könyvbarát, Bp. 1959. június IX/6.

Réti István

Forradalmi magyar képzőművészet
Ramer Zoltán

Utunk, Kolozsvár
1958. okt. 30.

MDK

Réti István

Elismeri, hogy Ferenczy Károly többre vitte, de igazi tehetségnek Thorvmát tartja.

Ferenczy Béni: Izás és hép. Bp. 1961. 11. o.

MDK

Réti István

Herczeg Ferencz arcképe, repr.

Mücsarnok 1899/1900. téli kiáll. kép.

Réti István

fest

A Szinyei Társaságtagja volt.

A magyarországi műv. tört. I. 487.

Corvina 1971.

Réti István
festő

/1872-1945/ Művénetpedagógiai és elméleti munkássága.

„Önarckép" /1935/

Kossuth-kép /1931/

A magyarországi műv. tört. I. 508.
Corvina 1971.

Réti István

festő

Műve: „A magyarországi művésztelep" –

– a telep történetét írja meg. (Bp. 1954.)

A magyarországi műv. tört. I. 481.

Corvina 1971.

Réti István

festő

~ vól: Aradi Nóra: Réti István / Bp.

1960./

A magyarországi műv. tört. I. 481.

Corvina 1971.

Réti István

Bibliográfia: Gradi Nóra: Réti.
Budapest, 1960.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet
a XIX. században, Budapest, 1970.

40 l

RÉTI ISTVÁN

Művei kiállítva a Puskin-múzeumban, Moszkvában.

Szász István: A magyar művészet egy évszázadának kincsei.

PETŐFI NÉPE, 1971. szept. 7.

M.D.K.

RÉTI István festő

1912-nen Nagybányán dolgozott.

Réti: Nagybánya,,, Bp. 1954. 330.l.

Reti István, festő

Volt Réti - emlékkiállítás.

K. M.: Megnyílt a Nemzeti Galéria dokumentációs Kiállítása L.

ESTI HIRLAP, Bp. 1965. ápr. 23.

RÉTI István

M.D.K.

festő

1910-ben Nagybányán dolgozott.

Réti: Nagybánya. Bp. 1954. 329.l.

M. D. K

Réti Istvánu
festő

Julius Jakoby mestere volt.

Dutka Mária: Julius Jakoby ki állítása
Magyar Nemzet, 1959. ápr. 21.

4 l.

MDK

Réti István

Kékruhás nő, of.

Önarckép, of.

Árv. Közl. 1939. szept. 4.rk.sz. 91.sz.

28 l.

137

MDK

Réti István

a bíráló bizottság tagja.

IV. Tavaszi Szalon katalógusa, 1929. máj. 2 1.

, egyemeletes, 4 ablakos, 1820 körül.

észetéről. Bp. 1937, 44 l - Eger V és

MDK

Réti István, sz. 1872.

Őszi lombok

Ernst Muz. aukc. 53.sz. 1936. máj. 30 .1.

MDK

Réti István

Jézus tanitványaival, of.

Önarckép kék szalaggal, of.

Rózsaszinruhás nő, of.

Árv. Közl. 1935. 2.rk.sz. 74.sz. 3o 1.

M.D.K.

RÉTI István festő

1913-ban Nagybányán dolgozott

"
"éti: Nagybánya....Bp. 1954. 331.l.

M.D.K.

RÉTI István festő

1914.-ben Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya ... Bp., 1954. 331.l.

Réti István MDK

Csók István Münchenben iskmerkedett meg és kötött életre szóló barsságot vele.

Réti Hollósy Simonról adott jellemzésének idézése.

Farkas Zoltán: Csók István. Bp. 1957. 10. l.

Réti István MDK

Neve felsorolva azok között a művészek között, akik 1897-ben a nagybányai festőtelepen dolgoztak.
Idézet Réti Nagybányáról szóló könyvének Csók "Isten hozzád szerelem" c. képével foglalkozó részéből.

Farkas Zoltán: Csók István.Bp.1957. 16.l.

RÉTI ISTVÁN MDK

festőművek -

- kapcsolata Nagybányával
- 1902 ben festőiskola alapítása
- Réti és az impresszionizmus napsütés ábrázolása

Gentlon István: Ferenczy Károly. Bp. 1953.
1, 5,

MDK

Réti István

Rózsaszinruhás nő, of.

Árverési Közl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz.

31 l.

MDK

Réti István

Rózsaszin ruhás nő, of.

Árverési Közl. 1938. 6.rk.sz.

29 l.

MDK

MDK

Réti István

Parkrészlet, of.

Rózsaszinruhás nő, of.

Álló női akt, of.

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk. 88. aukc.

29 l.

Réti István, festő

- említve mint a művészeti írás
jó példája

D. I.: Képzőművészet
Vigília, 1971. júl. 486. l.

Réti István
festő

Somogyi József a 30-as években a
főiskolán a rajztanári szakon
Ata - Novák Vilmos tanítványa
volt.

Haits Géza: Somogyi József mütermében.
Müvészet, 1971.szeptember - 18.oldal

Péti István
festő

Méltatás.

Szilágyi Dezső: Mihálta Pál
Művészet, 1971. szeptember - 17. oldal

Réti István
festő

Égly Sári mestere volt a Nagybá-
nyai szabadiskolán.

Dunajecz László: Égly Sári.....
Művészet, 1971.szeptember - 25.oldal

Réti István
festő-

Korda Vince Apulon lépéseit
a képzőmű vészet terén egyenesen
a Nagybányai Festőiskolában Réti
István és Thorma Jánostól

Telepy Katalin: Korda Vince kiállitása.....
Müvészet, 1971.auguszetus - 31.oldal

Réti István

1885-után mutatkozott be műveivel.

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet
a XIX. században, Budapest, 1970.

391

Réti

Emlitve

Székelyhidi Ágoston: Otéves a Hajdúsági Műveszetelep.

Korfam, 1969./2. 335. l.

Réti

Emlétve

Súj Rezső: A hatvanéves Lőrincz Gyulánál
Korkérs, 1970/3. 498. l.

Réti István

25 éve halt meg

Mérnava 1970 január 17
9. old.

Réti István

művészetéről, munkásságáról szóló művek Genthon István által irt recenzióinak felsorolása:

Kovács Éva: Genthon István megjelent müveinek jegyzéke. - Művtört.Ért. 1970.4.sz.253-258. l.

Réti István
festő

~ vól: Aradi Nóra monográfiája
/Bp. 1960/

A magyarországi műv. fort. I. 534.
Corvina 1971.

1) Réti István
festő

1872 – 1945. Nagybányai származású. Hollósynál tanult. 21 éves korában festette elsőnagyobb művét: „Bohémek karácsonya idegenben". Párizsban készült a kép. Művei közül sok intérieur idősebb ni-
A magyarországi műv. tört. I. 462.
Corvina 1971

2) Réti István
festő

déki asszonyokkal, de akad tájkép is.
1899 - ben a „Honvédtemetés" c., nagyobb igényű komponíciója.
1906 - ban: „Kenyérszelés" c. képe.
A képzőműv. Főiskola tanára volt.

A magyarországi műv. Tőst. I. 462.
Corvina 1971.

Réti István

A nagybányai művésztelep egyik alapítója volt

TU
Kompozíció
1971 VI. 18

Réti István

Szilvás 1918 olaj 45×55

Képek a Herman Ottó Múzeum gyűjteményéből Miskolci Képtár 1970

Réti István

Szalatnyay József néla tanult.

M.L.: A portré művészete; Nyugat, 1941. 1. sz. 22. l.

Réti István

Bibliográfia: Rabinovszky Mórinsz: Tavaszi Szalon a Nemzeti Szalonban, Nyugat, 1927. 600-601 l.

Fiola Pál: Vaszary János biográfia és bibliográfia, Kaposvár, 1970. 64 l

Réti István festő

Reuter Ágoston mester volt a Képző-
művészeti Főiskolán.

Dévényi Iván: Emlékezés Reuter Ágostonra.
Művészet, 1971. május - 21.oldal

Réti István
festő

Az 1904-es St. Louisi világkiállításon
több magyar társával bronzérmében
részesült.

Dévényi Iván: Mendlik Oszkár
Művészet, 1971.április - 8.oldal

Réti István

szerepel Tersánszky Józsi tenő

„Nagy ásnyakról bizalmasan" c. memoár

kötetében

Képzőművészet

Vigilia 1969 augusztus

562. old.

Réti - István

neve emlétve:

Vigilia 1970 április
274. old.

Kegyi univerzet

Réti István

neve emlitve

Vigília 1970 április
274. old.

Képzőművészet

Réti István

Tanítványa volt Gábor

Marianne – emlitve

Vigilia 1969 május
345. old.

Képzőművészet

Réti István

"A legjobbak közül való arcképfestő", -mondja a lap munkatársa, "Téli kiállitás a Mücsarnokban" c. beszámolójában, de a tárlaton szereplő müveket nem ismerteti.

Képes Családi Lapok, Bp. 1903. nov. 29.
XXV. évf. 48. sz. 857. lap

Réti István

31. sz. „Ágitátor," 1905, olaj, vászon, 66 x 68 cm. Székesfehérvár, István király muzeum. Reprodukció.

Aradi Nóra: A szocialista képző művészet története, Budapest, 1970.

Réti István

„Hajnali hangulat" című képén (1895) a kompozicionális, érzelmi megoldás ugyanaz mint Baluschek Hans művén.

Aradi Nóra: A szocialista képző művészet története, Budapest, 1970.

451

Réti István

1905-ös „Agitátor"-a bizonyíthatóan a „Krisztus az apostolok között" képterv egyik változata.

Aradi Nóra: A szocialista képzőmű-vészet története, Budapest, 1970.

441

Reti István

„Bohémek" című alkotása rokonitható Iványi Grünwald Béla „Nihilisták" elnevezésű műcével.

Aradi Nóra: A szocialista képzőműcészet története, Budapest, 1970.

441

Réti István

Neve emlitve

Pestmegyei Hirlap 1970 oktober 4
4. old.

Réti István

"Bohémjei, a tárlat egyik legmegkapóbb képe" -irja Szalay Emil: "A téli tárlat" c. beszámolójában "jeles uj talentum"-ként emlitve a fiatal müvészt.

Otthon, Bp. 1893. december hó
I. évf. 3. sz. 259-264. lap

Réti István
festő

A nagybányai művészetelmélet vezető pedagógusa
/1872-1945/

Magyar műv. tört. 8. 16.
Képzőműv. kiad. 1971.

Réti István

festő

~ ról: Aradi Nóra: Réti István.

Bp. 1960.

Magyar műv. tört. 8. Irod.
Képzőműv. Kiad. 1971.

Réti István

festő

Öregasszonyok, 1900

Repr.

Magyar műv. tört. 8. 13. k.

Képzőműv. kiad. 1971.

Réti István

önarcképe és — gáról készített arc-

képe szerepel Völgyessy Ferenc gyűjteményében.

Szelesi Zoltán: Völgyessy Ferenc képei és a szegedi műgyűjtés útja. - Művtört.Írt.1971.1.sz.23-30. l.

25. l.

Réti István

Paizs Goebel Jenő a Képzőművészeti Főiskolán Réti István és Zemplényi Tivadar tanitványa volt.

Haulisch Lenke: Paizs Goebel Jenő művészi kibontakozásának évei. - Művtört.Ért. 1971.1.sz. 11-22. l.

11. l.

Réti István, festő

– tanulmányai 1928-ban megalapí-
tották a Szentendrei Festők Társa-
ságát.

Tamás Ervin: A telepiek
Magyar Ifjúság, 1970. XII. 4. 13. l.

Réti István
festő

1906: ~~a~~ nyarán Nagybányán az ő vezetésével dolgozott Farkas István.

Pataky: Farkas István. s.
Corvina 1970.

MDK

Réti István

a Magyar Érdemrend középkeresztjét kapta

Kitüntetések. Pesti Hirlap 1939. aug. 15.

MDK

Réti István, festőm.

1907.okt. végén uj művészegyesület alakult.
Alakitotta ő is.
Céljuk: kiállitások rendezése homogén környezetben.

Hazai krónika: Magy.naturalisták és impresszionisták köre. - Művészet. 1907. 412.l.

M.D.K.

Réti István festőművész

Réti István kezdeményezésére határozták el a Münchenben Hollóssy köré csoportosult festőművészek, hogy a nyári időszakban Nagybányára költöznek. 1896-tól kezdve így is történt. Jelszavuk a közvetlen és egyéni természettanulmány volt.

Somogyi V.: Képek utazása a régi Műcsarnoktól a Szépművészeti Múzeumig.

Esti Kurir 1942 okt.10. 7.1.

Réti István

A megalakult Magyar Képzőművészek Országos Szövetségének elnöki tanácsa tagja.

PH. 932. V. 24.

-3-

de. D. K

RÉTI István festő

önarckép (repr.)

A Szinyei Társaság tagja.

A Szentendrei telepen kezdetben a

főiskolán vezetése alatt dolgozó

tiatalok tömörültek

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar müvészet 1800-1945

Bp. 1958. 311, 371, 451. l.

MDK

Réti István festö.
/ szül.1872/.

Este, jelezve. Krétara jz.
Öszi Lombok. Jelezve. Of.

Ernst Muzeum aukciói. 52. sz. II. rész.
1935 nov. -Képek. K a t. 19.1.

Réti István MDK

A MIÉNK első kiállitásán /1908/ szerepelt "Férfiak a tengerparton" c. képe.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.Bp.1959.4o.1.

Réti István MDK

A Ferenczy és Réti szemléletét követő posztnagybányai iskola müvészeinek jellemzése.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században. Bp.1959.54.l.

M D.K.

RÉTI István

1918-ban Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya....Bp. 1954. 333.l.

Réti István

MDK

festő

Repr:

61. Honvédtemetés. 1899.
o.v. 196x226. Szépm. Muz.

Aradi Nóra: Száz kép a magyar történelemből.

Bp. 1965. 1965.

Réti István

MDK

festő

Repr:

55. Kossuth Lajos. 1931.
o.v. 250x160. Szépm. Muz.

Aradi Nóra: Száz kép a magyar történelemből.

Bp. 100 1955.

Réti István

M.K

festő

"Honvédtemetés"

14.o.

Aradi Nóra: Száz kép a magyar történelemből.
Bp. 1955.

M.D.K.

Réti István festő

Méltatás.

Magyar Nemzet, 1959. július 2.
d.m.: Három festő, egy szobrász . . . 4l.

MDK

Réti István festőművész

Parobek Alajos tanára volt. A nagybányai mesterek első generációjához tartozott, tagja volt Ferenczy és Ivánnyi Grünwald körének; mindvégig megmaradt Hollósy bonalán; kitartott a naturalizmus mellett.

Dorogi Imre: Parobek Alajos 1896-1947.

Tiszatáj, Szeged, 1947. aug.-szept. I. évf. 6-7. sz. 79. l.

M. D. K.

Réti István

festő

Méltatás.

Magyar Nemzet, 1959 aug 20 8l.

Dutka Mária: A magyar grafika és eremművészet

MDK

Réti István [festő]

időszakos gyűjteményes kiállitása a Nemzeti galériában, csak a termek ez vénét tölti majd meg.

D. T.: Augusztusban megnyilik az első kiállitás a Nemzeti galériában.

MC Hirlap, I. erf. 173 p. 1957. jül. 26. pé. 2. hd.

Réti István, festő MDh.

Mestere volt Gállfy Lola festőművésznőnek azi a mentendrei művésztelénia tagja jelenleg.

Péter Imre: Jegyzetek kiállításokról

Népszabadság, Sp. 1959. okt. 17. 8. l

Réti István. MDK

1872-1945

"Öregasszonyok." Részlet.Szines repr.
1.számu kép.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.
században.Bp.1959.18.l.

Réti Istvan MDK

Kritikai realizmus megerösödése a század végén.
"Honvédtemetés" c. képének /1899/ emlitése.

Pogány Ö.Gábor:
Magyar festészet a XX.században.Bp.1959.
21.1.

Réti István MDK

Az indulatos,vérmes szinegyüttes példái
között emlitve a fiatal Réti is.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a
XX.században.Bp.1959.32.l.

RÉTI István festő

MTD.K.

1915-ben Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 331.l.

RÉTi István

M.D.A.

1915.ben Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya.., Bp. 1954. 332.l.

Réti István

M.D.K.

1917.ben Nagybányán dolgozott

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 332.l.

MDK

Réti István festő
legjobb alkotásaival szerepel.

Tamás Galéria kiáll. - 1931 ápr. 9. - Bp. Iríl.

MDK

Réti István, sz. 1872.

Thorma Jánoa arcképe

Magy.remekművek. Ernst-Muz. 47.kiáll. 1921.máj.

2o l.

MDK

Réti István
festő

Hollósy Simon leveleiből

MMM Évkönyve 1951, 180l.

Réti István festő

Élet és Irodalom II. 4. n. 1958 jan. 24.
Pogány Ö. G.: A Balaton a képzőművészetben.

Réti István festő

Élet és Irodalom I. 21. n. 1957
nov. 22

Artner T.: Barangolás a tárlatokon

Réti István festő

Élet és Irodalom I. 2 sz. 1957
márc. 29.
Oelmacher Anna: Hollósy Simon
emlékkiállítás

Réti István festő

Élet és Irodalom I. 12. n 1957 aug. 16.

MDK

Réti István

festő

Aradi Nóra írt tanulmányt Réti Istvánról.

Napló. 4 l.
Magyar Nemzet (1960. márc. 4.

MDK

Réti István (festőművész)

(Futólag említve.)

Szelesi Zoltán: Képzőművészeti jegyzetek.

Tiszatáj, Szeged, 1956. aug X. évf. 4. sz.
295. l.

Réti István, festő M Dh

Aradi Nórától a Magyar Mesterek sorozatban kiadásra kerül a Réti Istvánról szóló monográfia.

– Új könyvek a Karácsonyi Könyvvásáron

Népszabadság, Bp. 1959. dec. 9. 9.1

M.N.K.

Réti István festő
1872 – 1945

a nagybányai iskola első nemzedékének tagja

Bohémek karácsonya — Nemz. Gal.
Hajnali hangulat, Honvédtemetés, Öregasszonyok, Erdőszéle, Kenyérszelés
1913 ban Főiskolai tanár lett

Kampis, Hagy. műv. Bp. 1960 516, 518

RÉTI István M.D.K.

1922-ben Nagybányán dolgozott.

Réti Nagybánya .....Bp.1954.335.l.

MDK

Réti István

Szentendrei Művésztelep kiáll. 1951. okt.

omatos homlokzattal, a szentély észa-
sives ajtó nyílik, déli oldalán há-
ves ablakkal. Egyhajós, kétoldalt
al keskeny átjáró köt össze. A hajó
oltozatos volt. Csúcsives diadalív.
ló, ~~szentélyívig~~ ma félmagasságu sekres-
a XVIII. században kettéosztották,
y északi oldalfalában Szentléleky
oszoruba fogott címeres sirköve 1516-
győri festő: Mária és Erzsébet tal-
otlikus oszlopfejből, 1748-ban átfa-
l. Faragott gotikus kövek a könyékén.
plom, melyet Kont Miklós nádor, ala-
tül átépítve. A XV. századi kolostor

85-86 l - Entz Géza, 1951/

/MdV MDK

Réti /István/
festő

"Krisztus a munkások között"
"Agitátor"

148.o.

Németh Lajos:Hollóssy Simon és kora müvészete.
Bp. 1956

MDK

Réti István

Napos szoba, festm.

Bíró Jő A marosvásárhelyi képtár. Magy. Művészet, 1937. 177-78 l.

MDK

Réti István

Biró J: A marosvásárhelyi képtár. Magy. Müvészet, 1937. 177-78 l.

MDK

Réti István festőmüv. tiszteletbeli müvésztag

Kéve XX. kiáll. N.Szal. 1929. febr.
1.

M. D. K

RÉTI Istvánfestő

Nagybányai festő

Gál: Ruzicskay Bp. 1948. 15. l.

M. D. L.

RÉTI István festő

Rippl Rónai ödön a Nagybányára induló ifjú Bernáth Aurélnak üdvözletet küld neki

Bernáth: Így éltünk ... Bp. 1956.
441. l.

Réti István festő

Bernáth A. mestere Nagybányán

Genthon J.: Bernáth A.

Művészettörténeti Értesítő, 1957, VI évf. 1 n. 2 l.

Réti István festő

Nagybányai festő tag

Gauthon J.: Bernáth A.
Művészettörténeti Értesítő, 1957 II. évf. 1 n. 1 l.

Réti István

fertőm.

a bergsonista pszichologizmus kérdéséje
— nevezetes Nagybányával kapcsolatban

Vita Végvári L. Munkácsy M. ifjúsága c. kandidátusi értekezéséről

Németh L. opponensi véleménye

Művészettörténeti Értesítő 1957 II évf. 1 sz. 80 l.
84 l

Réti István

fertő

Ferenczy K. ravatalánál beszél

Ferenczy B.: A Szép m. Múzeum grafikai gyűjteményének kiállítása fennállásának 50 évfordulója alkalmából

Művészettörténeti Értesítő 1957 ü évf. 1 n. 50 l.

Réti Istvánt

K.M.: Apáti Abkarovics Béla kiáll.

Művelt Nér 1955 II ert. 29. h. julius 17, 7. l.

Réti, István MDK

Székely Bertalanról:"... a francia impresszionisták alkotásait is... messze megelőzte."

101.o.

Dobai János: Székely Bertalan művészi arculatának Kialakulásáról
Műv. Ért. 1956. V. évf. 2-3. sz. 97-115.o.

Réti István, festő · MDK ·

Réti István: A nagybányai művésztelep
Bp.1954. Képzőművészeti Alap. 355.l. 80. kép.

Ismerteti: Dobai/ Dobai János.
Müv. Ért. 1956. V. évf. l. sz. 81-83.

Dobai kifogásolja a szerkesztő által eszközölt kihagyásokat és változtatásokat.

U.o. 81.o.

Réti alkató modszerének strukturája a 90-es években Hollóssiéhoz közelebb állott, mint Ferenczyéhez, de mikor a szakadás végbement, világnézete Ferenczy mellé állitotta.

U.o. 82.o.

MDK

Réti István
festő

Réti írja a harmincéves társaságról, a nagybányaiakról, hogy a művészet elválaszthatatlan a haladó gondolkodástól.

Radácsay Dénes: Kolbásy Simon leveleiből

MMM Évkönyve 1951, 175 l.

MDK

Réti István
festő

Hollósy 6 levelet írt Réti Istvánnak.

Radocsay Dénes: Hollósy Simon leveleiből

MMM Évkönyve 1951, 176 l.

Réti István festő

Élet és Irodalom I. 17. sz.
1957 okt. 25 regr.

MDK

Réti István

N. Szal. 1. csop.kiáll. 19o7. márc.

MDK

Réti István

Miénk II. kiáll. N.Szal. 1909. febr.

MDK

Réti István

Interieur, olaj, repr.

Magyarorsz. művészeti csop.-jainak hiv. tárgymutatója. St.-Louisi kiáll. 1904.

1.

44

M.D.K.

Réti István
festő

400) Balaton.
(Győri Városi Muz.)

Egyet körtuhajdonból elvesztett műtárgyak jegyzéke.
Budapest, 1952.

25 l.

Réti István

Profil

Borus pleinair

Kastromrét

Munkácsy-Céh első kiállitása a Nemzeti Szalonban, Budapest, 1928. katalogusa 15 lap

MDK

Réti István

Nő a vizparton, olaj
Női akt, olaj
" " "

Árverési Közlöny, 1939. 3.rk.
32 1.

MDK

Réti István

Öreg honvédek, olaj, Lipótvárosi Kaszinó-dij, 1000 Kr.

SzmKT 50 - 131-132 l.

MDK

Réti István, sz. 1872.

Őszi hangulat

Ernst Muz. 19. auk. 1922. máj.

2o 1.

MDK

Réti István

Nagybányai táj, festm.

/ásárlások a római magyar kiállitáson. Ujság, 1928. máj. 2o.

MDK

Réti István

Szinyei-Társ. ösztöndij-bizotts. tagja

N.Szal. 333. kiáll. Dijazott müvészek. 1925. márc. 10 1.

K. D. K.

RÉTI István festő[4]

„Agitátor"

Vásgvári 1958. 10., 195., 263., 271., 279.
280. 293., 298., 310.

Réti István festő MDK

1894-ben lefestette Kossuth Lajost

Pigler A. Portraying the dead.
Acta Historiae Artium IV. Tom. 1956. 1-22. 10.

Réti István Jestő M.D.K.

„Honvédtemetés" „Kossuth portréja"

Borghida István: Krivsán János Buza
rest 1957. 7, 9, 10, 11, 18, 22, 23

MDK

Réti István

Végvári Lajos:Bernáth Auréll Csillag,X.évf. 1956. október 763.l.

Réti István MDK

Müvészi fejlődése és irodalmi munkássága.

Azt propagálta,hogy Nagybánya minden értékes vivmányát azonositani lehet Ferenczy nézeteivel,de sohasem szabadult meg Hollósy ~~xxtá~~ megtagadott hatásától.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.Bp.1959.28.l.

Réti István MDK

"Bohémek karácsonyestje idegenben" c.első nagyobb alkotását 1893-ban fejezte be, "Hajnali hangulat"-át 1895-ben kezdte el Nagybányán.

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX. században.Bp.1959.25.l.

MDK

Réti István, sz. 1872.

Önarckép

A nagybányai müvésztelep kertje

Almásy-Tel. 3.auk. 194o. ápr. 32 l.

MDK

Réti István

Rózsaszinruhás nő, of.

Árv. Közl. 1937. 7.rk.sz. 84.sz. 28 l.

MDK

Réti István, sz. 1872.

Illusztr. Kisś József költ. Mese a nagy csizmáról
és a kis cipőről, szén

Nagy. rajz 500 éve. Szépm. Muz. kiáll. 1940. jan.
26-27 l.

MDK

Réti István, festő:

Tamás Képszalon. – T. Diáll. 1927. okt. – (Katal. nincs
(meg.)

MDK

Réti István, festő

Faun és leány

„Artes" Magy. Mest.-k Represent. Csop.-nak Kiáll. – Pécs. 1931. máj.

Jegyz.

11DK

Réti István, festő

A nagybányai műv. telep kertje. Of.

Nemz. Szal. - Szinyei Társ. VII. Kiáll. 1940 jan. febr. -

Jegyz. 19. l.

Réti István, festő MOK

Önarckép 7. l.

Folyóparton 6. l. (Illusztr.)

Szinyei Merse P. Társ. Kiáll. 1937. okt. –
Ernst Múz. 25. dof. alk. ból. – Jegyz.
7. l.

Réti István, festő. MDK

Önarckép (1935) festm.

Szinyei Merse Pál Társ. Kiáll. - 1937 okt. - Ernst Mur.
25. évf. alk. - ból. Jegyz. 13. l.

MDK

Réti István, festő.

Mese a nagy csizmáról és a kis cipőről. Illuntr. Kiss József költ.-hez. Szén.

Mese a varrógépről. Illuntr. Kiss József költ.-hez. Szén.

OMSzM. - Graf. ovt. - XXVII. kiáll. - 1918 márc. - 19.-20. n. rajzok. - II. soroz. Jegyz.

Réti István, festő MDG

Szerepel az aug. 20-án nyíló tárlaton.

–Rajz– és érem kiállítás ~~nyí~~ a Nemzeti Galériában

Népszabadság, bp. 1959. aug. 18. 10.l

MDK

Réti István dr
festő

Január 17-én van halálának
15. évfordulója

Napló-
Magyar Nemzet, 1960. jan. 17.

Réti István
festő

M.D.K.

Thurzó D. István művészete volt.

d.m.: Három művész két kiállításon. S.l.
Magyar Nemzet, 1959. dec. 2.

MÜVTÖRT DOK.

RÉTI ISTVÁN festőm.

Müvelt Nép 1954.
szept.19.5.old.

MÜVTÖRT DOK

R É T I I S T V Á N
festőmüv.

Magyar Nemzet 1956.
aug.7.5.old.

MÜVTÖRT DOK.

"RÉTI ISTVÁN
emlékkiállitás"

Cikk. Irta: Dutka Mária.

Magyar Nemzet 1957.
okt.15.7.old.

MÜVTÖRT DOK.

RÉTI ISTVÁN
festőművész

Magyar Nemzet 1957.
okt.15.7.old.

MÜVTÖRT DOK.

RÉTI ISTVÁN
festőmüv.

Magyar Nemzet 1957.
okt.12.7.old.

MÜVTÖRT DOK.

RÉTI ISTVÁN
festőm.

Magyar Nemzet 1957.
okt.9.8.old.

MDK

Réti István

Végvári Lajos:Szőnyi István Csillag,X.évf.
1956.szeptember 572.l.

MDK

Réti István

Az uj Országház falfestményei. Műcsarnok, 1898.
55 l.

MDK

Réti István festő

Uj Művészet, 1913. I. 3.sz. 12 1.

MDK

Réti István

Ferenczy Béni: Nagybányai emlékeim Csillag, X.évf. 1956.május 991.l. 997.l.

MPK

Réti István festő

Hollósy Simonnal költözik Nagybányára

Déri Múzeum Kéziratár, Debrecen, 1954. 13. l.

M. D. K.

Réti István festő

1906-ban Nagybányán dolgozott

Réti Bp. 1954. 327. l.

K. D. K.

RÉTI István festő

1907-ben Nagybányán dolgozott

Rébé Bp. 1954. 328. l.

M. D. K.

RÉTI István festő

1909-ben Nagybányán dolgozott

Réti Bp. - 1954. 328. l.

M. D. K.

RÉTI István festő

1899-ben Nagybányán tartózkodott

Réti Bp. 1954. 325. l.

M. D. K.

RÉTI István festő

1901-ten Nagybányán tartózkodott

Réti Bp. 1954. 325. l.

R. D. K.

RÉTI István festő

1902-ben Nagybányán a művész-
telepen dolgozott

Réti Bp. 1954. 326. l.

M. D. K.

RÉTI István festő

1903-ban Nagyszőlősön a műveiz.

Telepen dolgozott

Réti Bp. 1954. 326. l.

M. D. K.

RÉTI István festő

1904-ben Magyarországon aregszott

Réti Bp. 1954. 376. l.

M.D.K.

RÉTI István festő

1905-ben Nagybányán dolgozott

Réti Bp. 1954. 326. l.

M. D. K.

RÉTI István festő

1896-ban Nagybányán tartózkodott

Réti Bp. 1954. 324. l.

M. D. K.

RÉTI István festő

1898-ban Nagybányán tartózkodott

Réti Bp. 1954. 324. l.

Réti István festőművész
A Szinyei Társaság brüsszeli kiállitása
Magyar Müvészet, 1926, 5.sz. 298 l.

b Mese Pál

ANTON SCHRO

VERLAG FÜR K

Österr. Postsparkassen-Konto . . . Nr. 11542
Postscheck-Konto Leipzig . . . . . Nr. 4243
Postscheck-Konto Prag . . . . . Nr. 59188
Österr. Creditanstalt für Handel u. Gewerbe in Wien I
Kantonalbank von Bern in Bern
Sächsische Staatsbank in Leipzig

Rechnung Nr. N/443

Firma: An das Kgl. m
Kultus u. U

erhält nach Verlangen vom

Diese Lieferung erfolgt auf Grund der Lieferungs- und Zahlu
vom 1. Mai 1926, deren Rechtsverbindlichkeit durch Annahme die
händlerischen Verkehrsordnung).

1.		Zeitschrift f. Ver I. Jhg. Heft 1/

Réti István festőművész
Herczeg Ferenc arcképe, 1899, olaj.
Magyar Képirók kiállitása, 1941 január

4	Millályné	.	
5	Saláth Ferencz	Kezelő altiszt	
6	Saláth Ferenczné	.	.
7	Saláth Ferencz	.	

Alulirott hivatalfőnök igazo
sorszám alatt felsorolt alkalm
évi fizetéssel kinevezett és nyug
A 3. és 5. sorszám alatt
élnek, a 7. sorszám alatt nev
ban van és önálló keresettel
Budapest 19

Réti István festőművész
Ferenczy V: A régi Nagybányáról
Nyugat, 1931, március 1, 306 l.

(303/1)

SCHLESISCHER

POSTSCHECK-KONTO: BRESLAU NR. 36
DIGERPLATZ 1 TELEPHON AMT STEPH

AUSSCHUSS FÜR FRIEDHOFSPFLEGE
BERATUNGSSTELLE REKLAMEBEIR

Sr.Exzellenz

stellvertr.Staat

Réti István festőművész
Önarckép
Herczeg Ferenc arcképe
Magyar művészet a párizsi kiállitáson
Műcsarnok, Bpest, 1900 junius 17. 315 l.

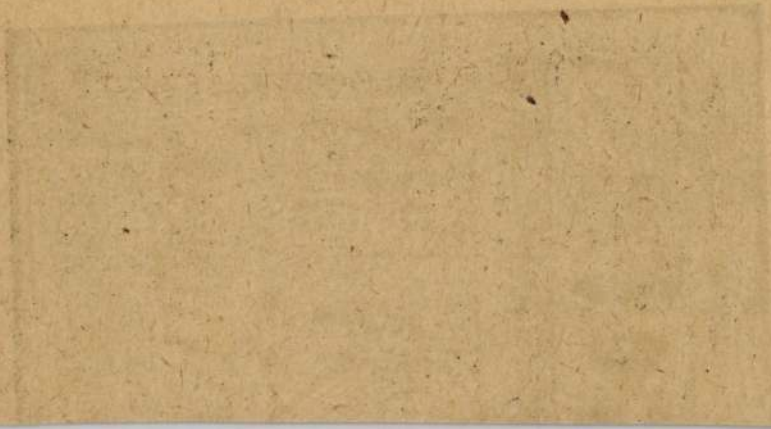

Réti István festőművész

Bernáth Aurél: 1948 művészete. Az első nemzedék.
Magyar-művészet. 1948. 2.sz.

Réti István MDK

Németh Lajos: Megjegyzések Réti István " A nagybányai művésztelep" c. könyvéhez
Társadalmi Szemle IX/ 11 (1954) 142- 154.

ism. Müv. Ért. 1955. IV. évf. 2. sz. 314.

Réti István festő

Magyar Nemzet XI. 1955 febr. 22. 5.
Farkas J.: A nagybányai művésztelep
története.

Réti István, 1872-1945.

Öregasszony, olaj

Főv. Képtár XXXV. kiáll. 1948. ápr. 14 l.

Réti István
Profil, repr.

Munkácsy-Céh I. kiállítása. Nemz. Szal. 1928. nov.

Réti István
Borus pleinair
Klastromrét

Munkácsy-Céh I. kiállítása. Nemz. Szal. 1928. nov.
15 l.

Réti István, 1872-1945

Önarckép

Önarckép-kiállitás. 1948. jan.

Réti István
Erdőszéle

Tamás-Galéria CXVIII.kiállitása. 1941. febr.
2 l.

~~Réf~~ Réti /István/, festő MDK

évatos, magyar-védő magatartása -.-

204.o.

Vita Németh Lajos "Hollósy Simon és kora művészete" c. kandidatusi értekezésről.
Műv. Ért. 1956. V. évf. 2-3-sz. 204-210.o.
Genthon István opponensi véleménye 204.205.o.

Réti /István/ , festő MDK

és általában a nagybányaiak
viszonya Hollósyhoz , illetve Ferenczihez.
209.l.

Vita Németh Lajos " Hollósy Simon és kora művészete"
c. kandidátusi értekezésről.
Műv. Ért. 1956. V. évf. 2-3.sz. 204-210.o.
NEMETH LAJOS válasza. 207-210.o.

MDK

Réti István, festő

"Honvédtemetés" 1899.

296.o.

vezetőszerepe az uj mozgalom kialakulásában.-,-
297.o.

Ingadozása. A gyakorlat és elmélet kettéválása.
297-298oo.

A bergsoni elmélet alkalmazása a müvész és valóság viszonyára. 299.o.

Aradi Nóra: A polgári kultura hanyatlásának főbb jelenségeiről a magyar képzőművészetben.
Müv. Ért. 1956. V. évf. ~~2-3.~~ 4. sz. 295-300.o.

M D K

Réti István

Bohém karácsony, szénrajz, rézlet

Cifra Péter: A Szépművészeti Muzeum grafikai osztályának uj szerzeményei. Magyar Nemzet 1955.okt.12.

5 l.

M. D. K.

RÉTI József festő

1894-ben Nagybányán festőiskolát

Réti Bp. 1954. 324. l.

MÜVTÖRT DOK.

RÉTI ISTVÁN
festő

"A kaszáló"

Népakarat 1957.
242.X.16.1.lap.
/képes repr.-/

MÜVTÖRT DOK.

RÉTI ISTVÁN emlékkiállitás
a Nemzeti Galériában.

Népakarat 1957.
24o.X.13.6.lap.

MÜVTÖRT DOK.

RÉTI ISTVÁN
festőm.

Népszabadság 1958.
III.23.2.old.

MÜVTÖRT DOK.

Ma nyilik a RÉTI ISTVÁN
kiállitás.

Népszabadság 1957.
241.sz.X.12.4.lap.

MÜVTÖRT DOK.

Réti István emlékkiállitás a
Nemzeti Galériában.
Aradi Nóra cikke. Képes repr.

Népszabadság 1957.
245.sz.X.17.4.lap.

MDK

Réti István

Budapesti Hirlap, 1934. nov. 4. 2o l.

Réti István
festő

M.D.K.

Mosakodás.

Bizankció 1958. Budapest.

19l.

Réti István MOH

A Hollósy köré csoportosuló
mesterek köré tartozott.

Csánky Dénes: Száz év magyar festészete.
(Kiáll. kat.) Győr 1943 26. l.

M.D.K.

Réti István
festő

Nagybátyja Rudnay szövendéke volt.

Lyka Károly: Nagy magyar mesterek. 105.
Bp. 1957.

M.D.K.

Réti István
festő

1896-ban megalapitották a „Nagybányai hűvész-telepet" Réti is az alapitók között szerepel.

Lyka Károly: Nagymagyar mesterek
Bp. 1957.

102 l.

Réti István festőművész
A Balaton partján
Női arckép
Szinyei Merse Pál Társaság művésztagjainak
8-ik kiállitása. 1942. január 31.

5. kép. *Magyar festő, 1700 körül: Kálvária.*

A garamszentbenedeki apátsági templomból. Angyali üdvözlet és Mária és Erzsébet találkozása Dürer B. 19., illetve 84. fametszete után.

Maszlaghy II., 479—480. szám. — Haiczl Kálmán: A garamszentbenedeki apátság története. Bp. 1913., 144. l. (1. és 3. kép a mellékleten.) — Gerevich: Az Újság, 1916., júl. 14, 5. l. — Gerevich PA, 213—214. l. — Genthon RMF, 114. l. — Hoffmann Jegyzetek, 10., 14. és 26. l.

MAGYAR (SZÁSZFALVI) FESTŐ, 1515 körül
templomépítés
a, tempera, 55×49·5 cm.
polyi Arnold gyüjteményéből.

Réti István festőművész
A nagybányai művésztelep kertje of.
Szinyei Merse Pál Társaság VII. kiállitása.
Nemzeti Szalon 1940. jan.

S. Julita

Réti István festőművész
Szinyei Társaság alapitó rendes tagja
Szinyei Merse Pál Társaság VII. kiállitása.
Nemzeti Szalon, 194o. jan.febr.

Az egyik (letört fejű kisJézussal) az Ipolyi-gyüjteményből.

Divald: Magyarország középkori szárnyasoltárai. A M. Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, XLI., 1907., 255—256. l. (Képe 255. l.) — Divald: Zólyom vármegye csúcsíveskori szárnyasoltárai. A M. Mérnök- és Építész-Egylet Közl., XLIII., 1909., 123. l. — Divald: Csúcsíveskori szárnyasoltárok Bars és Túróc vármegyében. A M. Mérnök- és Építész-Egylet Közl., XLV., 1911., 553. és 554. l. — Divald: Magyarország csúcsíveskori szárnyasoltárai. I. füzet. Bp. 1909., 8. l. (Képe 7. l.) II. füzet. Bp. 1911., 7. és 53. l. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 134. szám.

OSZTRÁK SZOBRÁSZ, XVIII. század

Női szent koronával

Fa, mag. 51 cm.

NÉMET SZOBRÁSZ, XVIII. század

Nő szent

Fa, mag. 59 cm.

Az 1905-ös múzeumi tűzvész alkalmával megrongálódott.

Restaurálta Nikássy Lajos, 1933.

MAGYAR SZOBRÁSZ, XVIII. század

Klarissza-apáca

Aranyozott fa, 130 cm.

A klarisszák budai kolostortemplomából, 1941.

Réti István festőművész
Olvasó nő
Szinyei Merse Pál Társaság művésztagjainak
negyedik kiállitása.
Nemzeti Szalon, 1933. november

Magyar Sion, XVI., 1885., 764. l. — Maszlaghy II., 79. szám.

SARTO, ANDREA DEL (olasz festő, 1486—1531) után

Madonna

Vászon, olaj, 143×103 cm. (Első emeleti fogadó.) Simor prímás Rómában vette.

Beszédes Kálmán: Az esztergomi érseki képtár. Esztergom, II., 1875., 43. szám. — Földváry István: Az esztergomi érseki képtár. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 760. l. — Rényi 15—16. l. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI. 1885., 579 l. — Kőrösy László: Esztergom. Esztergom, 1887., 235. l. — Maszlaghy II., 109. szám.

TREVISO, GIROLAMO DA (olasz festő, működött 1470—1492 közt)

A Szent család

Vászon, olaj, 170×106 cm. (Első emeleti fogadó.) A Bertinelli-gyűjteményből.

Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 764. l. — Maszlaghy II., 114. szám.

VARONI, GIOVANNI (olasz festő, 1832—1910)

Salzburg látképe

Jelezve lent jobbra: J. Varrone, 1878. (39. szoba.)

Réti István festőművész
Herczeg Ferenc arcképe
Törzstagok második kiállitása
Nemzeti Szalon, 1944. február 2o.

105b lap: (De sancto Nicolao) *B* iniciálé (39×45 mm) rózsaszín-kék alapon aranybetű. A betű belsejében *Szent Miklós* ábrázolása. Szent Miklós püspök mellett dézsában két kisgyerek. Lapszéldíszítés mint 1a lapon.

106a lap: (De sancto Sebastiano) *B* iniciálé (40×50 mm) rózsaszín-kék alapon aranybetű. A betű belsejében *Szent Sebestyén* ábrázolása. Középen áll az oszlophoz kötözött szent, testében nyilakkal; mellette, jobbról és balról egy-egy ijját feszítő férfi áll. Lapszéldíszítés mint 1a lapon.

106b lap: (De sancto Antonio) *U* iniciálé (39×40 mm) rózsaszín-kék alapon aranybetű. A betű belsejében *Szent Antal* ábrázolása. Piros lángok közt, fekete csuhában áll a szent, földretámasztott bottal. Oldalt fekete farkas kapaszkodik reá. Lapszéldíszítés mint 1a lapon.

107b lap: (De sancto Michaele) *D* iniciálé (42×46 mm) rózsaszín-kék alapon aranybetű. A betű belsejében *Szent Mihály* arkangyal ábrázolása látható. A kék szárnyú, fehérruhás szent leszúrja az előtte fekvő ördögöt. Lapszéldíszítés mint 1a lapon.

108a lap: (De sancto Ioanne bapt.) *I* iniciálé (38×40 mm) aranybetű. A betű hosszanti szára helyén *Ker. Szent János* ábrázolása. Mezítláb, rózsaszín köpenyben áll a szent, jobbkezében nagy piros könyvet tartva, amelyen a fehér bárány ül. Balkezével a bárányra mutat. Lapszéldíszítés mint 1a lapon.

108b lap: (De sancto Petro et Paulo) *O* iniciálé (37×42 mm) rózsaszín-kék alapon aranybetű. A betű belsejében *Szent Péter* és *Szent Pál* ábrázolása. Szent Péter kék köpenyben, zöld ruhában nagy kulcsot tart, mellette Pál rózsaszín köpeny-

Réti István festőművész
Folyó partján repr.ü
Önarckép
Önarckép
Szinyei társaság kiállitása
Ernst muzeum, 1937 október

Talaja.

A Dunántúlon leggyakrabban a lösszel találkozunk; különösen a Mezőföldön, de a dombok-halmok táján is. Ahol a víz a löszt lemosta, az *agyag* és a *homok* került a felszínre; ilyen agyagország pl. Göcsej, homokország meg Belső-Somogy. A rábamelléki dombok valóságos *kavicsországot* alkotnak. Az alacsonyan fekvő részeken meg a *láp* világa terül el, mint a Kis-Balaton, a Nagyberek és a Sárrét vidékén.

A Dunántúl talajában éppolyan változatos képet mutat, mint felépítésében.

Vizei.

A Dunántúl életében nagy szerepe van a *víznek*, sokkal nagyobb, mint az Alföldön. A bőségesebb csapadék, a kicsiny esésű vizek sok helyen nagykiterjedésű árterületeket foglalnak el. Nagy a száma az apró ereknek, patakoknak. Nagyobb folyója csak a *Rába*, amely nagy területnek a vizét szállítja a Dunába. A *Sárvíz—Sió—Kapos* a nagy táj DK-i felének vizeit csapolja le.

Sok *forrásvize* is van a Dunántúlnak. A balatonfüredi

Réti István
Sz.T.II.K.Budapest, Sz.T.K.Bradfort, Bruxelles, Szentendrei müvésztelep kiállitása, "A harmincéves nagybánya" Müvészettörténeti tanulmány /Magyar Müvészet/.
A Szinyei Társaság rendes tagjainak 1926. évi müvésziés irodalmi müködése.
Jeszenszky: Szinyei Társ.Ért.1927.II.

328. kép. *21. Horae Beatae I*

Réti István festőművész (sz. 1872, Nagybánya)
Bohémek karácsonya (1893)
Herceg Ferenc,
Jókai Mór,
Bródy Sándor arcképei (1889)
Édes Anyám (1902)
Krisztus tanitványai között (repr.) (1907)
Kiss József arcképe (1915)
Ernst Endre: A Szinyei Társaság és művésztagjai, 1926, 58, 48–49, 9, 10, 70 l.

d Mese Pál

Életrajz, díjak, kiállítások, irodalom.
[képmásával]

Érk. okt. 24.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
726/1907.
szám.

1907

Réti István

Krisztus tanitványai közt

Ernst-Múzeum CXXXI. /jubiláris/ kiállitása.

1932. május, 8 l.

Az Ipolyi-gyüjteményből.

Ipolyi Biharvármegye 157. és 145. szám. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi 109. szám. (Nürnbergi mester.) — Gombrich, Ernst: A bécsi oltár és az esztergomi múzeum farelífjeinek történeti helyzete. MM, XI., 1935., 223. l. (Képe mindháromnak 224. l.)

OSZTRÁK? SZOBRÁSZ 1460 körül

Sz. Mária halála (hátoldalán *Körülmetélés-kép*, lásd Német képek) (166. kép)

Királyok imádása (hátoldalán *Sz. Mária és Erzsébet találkozása kép*, lásd Német képek)

Fadomborművek, egyenkint 124×87 cm.

Az Ipolyi gyüjteményből.

Restaurálták Jobst-testvérek, Bécs.

Ipolyi Arnold képgyüjteménye. Új Magyar Sion, II., 1871., 374. l. — Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi 97. szám (képe hátul) és 92. szám. — Gombrich, Ernst: A bécsi oltár és az esztergomi múzeum fareliefjeinek történeti helyzete. MM, XI., 1935., 223—228. l. (Képei 227. l.)

MDK

Réti István:

"Az agitátor"

"Krisztus a munkások között"

AHA.1955. Tom.II. Fasc.3-4. 272.l.- Végvári:Munkácsys Gemälde "Die Scharpiezupferinnen" 271-294.l.

Réti István festő

Élet és Irodalom II. 16. n. 1958 ápr. 18.

Réti István MDK
festő

Repr: "Kenyérszelő" Boldizsár István tulajdona.
51.o. 1. kép.
"Kenyérszelő" D. Tompa Kálmán tulajdona.
52.o. 2. kép.

Ybl Ervin: Réti István kenyérszelő-képei.
Müv. Ért. 1958. VII. 1. sz. 51-53.o.

Réti István festő

Élet i Irodalom II. 28.sz. 1958 jul. 11.

Réti István festőművész
Önarckép
Veranda, olajf.
Interieur, olajf.
Magyar Reprezentativ kiállitás
Nemzeti Szalon, 192o nov.

dija egy évre 240 pengő.

bármikor megkezdhetjük és v
szolgálatukra

MDK

Réti István
festő

1932-ben, Budapest város tanácsterme számára festett Kossuth képet.

Vayer Lajos: A Kossuth kultusz a magyar művészetben

M.M.M. Évkönyve 1952, 201.

Réti István
festő

M. D. K.

Az 1919-es magyar tanácsköztársaság
Képzőművészeti intézkedései.
Körner Éva.

M. M. M. Évkönyve 1951. 105. old.

Réti István
festő

MDK

Réti István írása.

H Zádor Anna: A Magyar Művészettudomány
Történetének Vázlata 1945-ig

MMM Évkönyve 1951. 38 l.

M.D.K.

RÉTI István festő

Müvért. 1955. 1. sz.

Marasztiné Takács Marianna: Az Országos Szépmüvészeti Múzeum uj szerzeményei 1945-1955

Cs.l.

MDK

Réti István

Baranski B.L: Főiskolánk a párisi 8. nemz.közi
. . . kongresszuson. Népműv. Főisk. évk.
1936/37. 1.

MDK

Réti István

rajza, repr.

Elek Artur: Az első ecsetvonások. Az Ujság Karácsonyi Magazinja. 1932. dec. 25. 44 l.

MDK

Réti István

Kertész K. Róbert nyilatkozata... Képzőművészet, 1930. 27.sz. 34 l.

MDK

Réti István, Greguss-jutalom

Vigil: Művészeti krónika. Magyarság, 1939. jan. 1o.
13 l.

MDK

Réti István

Ujjáalakult a Nagybányai Festők Társasága. Esti Kurir 1941. aug. 4.

MDK

Réti István

emlékkiállítás nyílik a Nemzeti Galériában 1957. október 12-én.
(R. I. nevéhez fűződik a magyarországi művésztelep megalapítása; ennek mindvégig egyik vezetője, egyben népszerűsítője és teoretikusa volt.)

Réti István Emlékkiállítás.

Magyar Ifjúság, Bp. 1957. 44. sz. [4. l.]

MDK

Réti István

Önarcképe

Vigilia, 1948, márc.XIII. évf.3.sz.188.l.- Hayts Géza Önarckép kiállitás.187-88.l.

MDK

Réti István

könyve a nagybányai művésztelepről

Vigilia,1955.~~jan~~.dec.XIX.évf.12.sz.-664.l.- Dévényi Iván:Réti István könyve a nagybányai művésztelepről. 664-667 l.

Réti István
festő

M.D.K.

Honvédtemetés.

Aradi Nóra: Magyar történeti festészet fejlődése

Réti István
festő

M.D.K.

Ferenczy felajánlja a Ujság művészeti rovat vezetését Rétinek.

Ferenczy Károly tizennégy levele: Genthon István:
M.M.M. Évkönyve 1952, 1981.

M.D.K.

Réti István
festő

Romiaban a művészházban dolgozott.

Genthon István: Ferenczy Károlytivennégy levele
M.M.M. Évkönyve 1952, 194 l.

Réti István
festő

M.D.K.

Önarcképe
Herczeg arcképe

Ferenczy Kándy tizenmégy levele : Genthon István
M.M.M. Évkönyve 1952, 1951.

Réti István

festő

M.D.K.

A második Réti Istvánhoz intézett levélben Réti nagy képéről esik említés.

Ferenczy Károly tizennégylevele: Genthon István~~tól~~

i M.M.M. Évkönyve 1952, 193 l.

Réti István
festő

M.D.K.

Ferenczy levele Rétiher.

Ferenczy Károly tizennégy levele : Genthon István :
M.M.M. Évkönyve 1952. 198 l.

Réti István
festő

M.D.K.

Nagybaniyáról ír Ferenczy Károlynak.

Ferenczy Károly tizennégy levele Réti Istvánhoz:
M.M.M. Évkönyve 1952, 196 l.

Réti István
festő

M.D.K.

Ferenczy levelével keresi fel.

Ferenczy Károly tizennégy levele Gulácsy Istvánhoz.
M.M.M. Évkönyve 1952, 197 l.

M.D.K.

Réti István
festő

Ferenczy nagybányai eseményekről számol be Réti Istvánnak.

Ferenczy Károly tizennegy levele : Gerthon István :
M.M.M. Évkönyve 1952, 196 l.

Réti István
festő

M.P.K.

Ferenczy a Bécsben tartózkodó Rétinek ír.

Ferenczy Károly tizenegy levele: Gerthon István:
M.M.M. Évkönyve 1952, 1961.

Réti István
festő

M.D.K.

Megbízásból Bécsbe utazik

Ferenczy Károly tizennégy levele: Genthon Istvántól:
M.M.M. Évkönyve 1952, 193 l.

Réti István.

A "KÉVE" művészegyesület tagjai 1929-ben.

Bende J: A Képzőművészeti Egyesületek története.

Réti István.

A Munkácsy céh tagja 1928-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat.

Réti István.

A Magyar Impresszionisták és Naturalisták által rendezett első kiállitáson részt vett 1908-ban. Törzstag.

Bende J:
a Képzőművészeti egyesületek történetes,kézirat.

Réti István, festő

MDG

Rembrandt és a holland festészet varázsa megeilette.

Artner Tivadar: Amsterdami rajzok
Budapesten

2.

ESTI HIRLAP, Bu. 1962. okt. 6.

Réti István

Az 1926-ban megalakult „Szentendrei Festők Társasága" tagjai elsőnte Réti István főiskolai tanár tanítványaiból álltak.

Kárnak Éva: A szentendrei ~~festők~~ művészek kiállítása (cikk)

Jelenkor, 1964, II. 164 oldal

M. D. K.

RÉTI ISTVÁN tette

Honvédtemetés 1899

Kossuth arckép

Aradi Történet. 311., 314, 317, l

M.D.K.

RÉTi István festő

Genthon: Ferenczy 346, 347.–348

MDK

Réti István

Magy. Képzőművészek Egy. Gyűlése. Műcs. 1900. 19.sz.
265 l.

MDK

Réti István, faipar

végbizonyitványt nyert

Budaiparrajzisk 1932-33. 92 l.

MDK

Réti István

Pécsi Képzőműv. és Műbarátok Társ.Kiáll. Pécs, 1932, márc. 6 l.

Réti István MDK

"Kenyérszegő nő" Repr.
36. o.
"Rajzvázlat a Honvéd temetés-hez" repr.
"Hollósy Simon arcképe" repr.
37. o.

Farkas Zoltán: Réti István gyüjteményes kiállitása

Müterem 1958 I. évf. I. sz. 36-37 o.

Réti István
festő

M.D.K.

„Honvédtemetés" c. képe

Ferenczy Károly tizennégy levele Genthon István~~tól~~:
M.M.M. Évlőnyve 1952, 193 l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.149.6.ó

Réti István.

művészetpedagógiájáról.

Soproni Horváth József életrajza.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.51 12.ó

Réti István.

A főiskolai refomr.

Varga N.Lajos életrajza.
feldolgozta Kopp Jenő.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.137.1.ó

Réti István.

Moldován István kikérdezése.
kikérdező:?

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Bohémek karácsonyestje idegenben". Nagybánya, 1893.

Olf.v. Magy. Nemzeti Galéria tul.

Kiállitva:

1893-94. Téli Tárlat, Műcsarnok.
Párizsi nemzetközi kiállitás 1900.
1912-i nagybányai jubiláris kiállitás.
1928. Szépművészeti Múzeum, Uj Magy. Képtár áll. kiall

Reprodukció:

Művészet, 1912. 56.l.
1912-i nagybányai jub. kiáll. katalógusa.
Gerő-Londen: Modern magy. festőművészek, 82.l.
Réti István: A nagybányai művésztelep, 3 sz. kép.
Réti István emlékkiállitás. Bp. 1957. Kat. 13,14.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Bohémek"/vázlat/ Olf.v.Kaposvári Múzeum tul.

"Nővérem arcképe" Nagybánya 1890-es évek eleje. Olf. fa. Réti Istvánné tul.

"Lilaruhás női képmás". Nagybánya, 1894. Olf.v. Dr.Mosonyi László tul.

Réti István emlékkiállitás. Bp. 1957. Kat. 13,14.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

" Női portré. Nagybánya, 1894. olf.fa. Réti Istvánné tul.

" Női portré "/tanulmány/. Nagybánya, 1890-es évek első fele. Réti Istvánné tul.

" Kossuth Lajos a ravatalon. Torino-Róma, 1894. olf. v. Magy. Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiállítás. Bp. 1957. Kat. 14.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Gyötrődés" Nagybánya, 1894. olf.v. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Kiállitva:

1894-95-i Téli tárlat, Műcsarnok.
1912-i nagybányai jubilaris kiallitás.

Reprodukció:

1894-95-i Téli tárlat katalógusa.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 14.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Kettős arckép" Nagybánya, 1894-95.k. Olf.v. Mgt.

"Fésülködő nő"/tanulmány Kiss József:"Roboz Ágnes" c. versének illusztrációjához/. Nagybánya, 1896. Olf.v. Réti Istvánné tul.

"Hajnali hangulat" /második vázlat/.Nagybánya,1897 Olf.v. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiállítás.Bp.1957.Kat. 14.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Édesanyám arcképe." Nagybánya, 1898. Olf.v. karton.
Völgyessy Ferenc tul.
Repr.: Művészet, 1912. 64.l.

"Önarckép." Nagybánya, 1898. Olf.v. Tamás Henrik t.

Réti István emlékkiállítás. Bp. 1957. Kat. 14.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Önarckép."Nagybánya, 1898.Olf.v. Történeti Képcsarnok tul.

Kiállitva:

1912-i nagybányai jubiláris kiallitas.
1928 Szépmüv.Múz.,Uj Magy.Képtar állandó kiall.

Reprodukció:

1912-i nagybányai jubiláris kiallitas katalógusa.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 15.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Herczegh Ferenc arcképe." Budapest, 1899. Olf.v.
Vajda Ödönné Herczog Paula tul.
Kiállitva:
1899-i Téli Tárlat.Műcsarnok, nagybanyai különterem.
Reprodukció:
1899-i Téli Tárlat katalógusa.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 15.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Herczegh Ferenc arcképe"/kis vázlat/.Nagybánya, 1900.Olf.v.karton. Vajda Ödönné Herczogh Paula tul.

"Jókai Mór arcképe."Budapest, 1899. Olf.v. Dr.Tompa Kálmán tul.
Kiállitva:
1899-i Téli Tárlat,Műcsarnok.

Réti István emlékkiallitas.Bp.1957.Kat. 15.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Honvédtemetés."Nagybánya, 1899.Olf.v. Magy.Nemzeti Galéria tul.

Kiállitva:

1900-1901-i Téli Tárlat,Műcsarnok.

1912-i nagybányai jubiláris kiallitas.

1953-1957 között a Főv.Képtár, majd a Szépművészeti Múzeum Uj Magy.Képtárának állandó kiallitásán.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 15.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Honvédtemetés." Nagybánya, 1899. Olf.v. Magy. Nemzeti Galéria tul.

Reprodukció:

1900-1901-i Téli Tárlat katalógusa.

Magyar Művészet, 1937. 179-180.l.

Lyka Károly: A magyar festészet a milleniumtól az első világháborúig, 3.sz.kép.

Aradi Nóra: 100 kép a magyar történelemből, 61.sz. kép.

Réti István: A nagybányai művésztelep, 8.sz.kép.

Réti István emlékkiállitás. Bp.1957. Kat.15.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Erdő széle."Nagybánya,1900. Olf.v. Szablya-Frischauf Ferenc letéte a Magy.Nemzeti Galériában.

Kiállitva:

1900-1901-i Téli Tárlat, Műcsarnok.

1901-i Téli Tárlat, Nemzeti Szalon.

1927-i "Magyar táj- és életkép kiallitas",Műcsarnok.

Réti István festőművész emlékkiallitas.Bp.1957. Kat. 15.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Női portré-tanulmány." Olf.v. Virág Sándor tul.

"Blaskovics György arcképe." Nagybánya, 1901. Olf.v. Blaskovics György tul.

Kiállitva:

1901-i Téli Tárlat, Nemzeti Szalon.

Réti István emlékkiállitás. Bp. 1957. Kat. 15, 16.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Öregasszonyok." Nagybánya, 1900.Olf.v.

Magy.Nemzeti Galéria tul.

Kiállitva:

1901.Glaspalast,München.
1907. Saint-Louis.
1912-i nagybányai jubiláris kiallitas.
1928-tól a Szépm.Múz.állandó kiallitasan.

Reprodukció:

Szépmüv.Múz.Uj Magy.Képtáranak katalógusa,1928.
Genthon István: Az új magy.festőmüv.tört.49.sz.k.
Réti István: A nagybányai művésztelep, 2.sz.kép.

Réti István emlékkiállitás,Bp.1957.Kat. 15, 16.1.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

"Napos táj boglyákkal." Nagybánya, 1901. Olf.v.
Dr.Tompa Kálmán tul.
Kiállitva: 1901-i Téli Tárlat, Nemzeti Szalon.

"Tájkép." Nagybánya,1902. Olf.v.
Dór Ferenc tul.

"Kötéltáncosnő." Nagybanya, 1902.Olf.v.
Miklósi Géza tul.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 16.l.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa G. úgy. út 41

szövarch.115-7.ó

Réti István

Benkhardt Á.kikérdezéséből
kikérdező:Széll Margit.1955 okt 17.

Müv.Tört.Dok.

Paál László

szövarch.114

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.117-1.ó

Réti István

Boldizsár István kikérdezése
kikérdező: Artner Tivadar 1958.jan

Müv.Tört.Dok.

Székely Bertalan

szövarch.115

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.122-1.ó

Réti István művészetfilozófiája, művészetpedagógiai elvei.

Elekffy Jenő kikérdezéséből.
kikérdező:Kálmán Mária

Müv.Tört.Dok.

Egry József

szövarch.118

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Tanulmányok az "Olvasó nő"c.festm.-hez.
Bpest.1933.
Ceruzar.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

"Fekvő nő".Bp.1942.k.
Ceruzar.p. Réti I.-né tul.

Réti István emlékkiállitas.Bp.1957.Kat. 27.l.

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

Tanulmány az "Adám és Éva" kompozicióhoz.
Bp.1925.
Szénr.p. Magy.Nemzeti Galéria tul.

"Önarckép".Bp., 1929.
Ceruzar.p. Bedő Rudolf tul.
Repr.: Bálint Jenő: Művészfejek./Bp.1929/ 25.1.

Réti István emlékkiállitás.Bp.1957.Kat. 26.1.

MDK

Réti István

A modell

Két öreg asszony

Ernst Muzeum aukciói XLV /1930/. Gróf Zichy Béla hagyatékából stb. 34.l.

MDK

Réti István

Leány a tengerparton

Tájkép

Ernst Múzeum aukciói XLV /1930/. Gróf Zichy Béla hagyatékából stb.

34.1.

MDK

Réti István

Résztvett a művészeti direktorium tanacskozasain.Ezeken a tárgyalásokon az iskolak reformjat vitatták. Azokról az alapvető dolgokról, amelyek az általa létrehozott későbbi Képzőművészeti Főiskola reformban megvalósultak, mar a derektórium tanacskozásain is szó volt.

Pór Bertalan: Emlékezés 1919-re.

Szabad Művészet, 1949. 84-87-es l.

Réti István MDK

Bohémek karácsonya idegenben, olf.

Műcsarnok 1893/94. téli kiáll.

Réti István, festő MDh

A szentendrei festők jórészt Réti-tanítványok.

Fenczik Flóra: Napraforgók a mázaskö-csögben. 6.

Bp. 1963. máj. 6.

ESTI HIRLAP

MDK

Réti István

Édesanyám, repr.

Műcsarnok 1932. febr.-márc. kiáll. kat.

M.D.K.

Reti István
festő

1915-ben Nagybánya Bernáth Aurél első mestere volt.

Pataky Dénes: Bernáth Aurél
Művészet, 1965. január - 14 lap

Réti István

MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Réti István MDK

Interieur, repr.

Mücs mnok 1900/1901. téli kiáll.

Réti István MDK

Férfiarckép, olf.

Műcsarnok 1899/1900. téli kiáll.

Réti István MDK

Öreg honvédek, olf.

Mücsarnok 19oo/19o1. téli kiáll.

MDK

Réti István

Falus Elek. Magyar Művészet 1933. 8. sz.
232.l.

M.D.K.

Réti István
festő

Méltatói

Farkas Zoltán: Szablya-Frischauff Ferenc
Művészet, 1963. április – 48 lap

MDK

Réti István festőművész /1872-1945/

" Női arckép." Párizs, 1893. Olf.v. karton. Réti Istvánné tul.

" Bohémek" /vázlat/. Párizs, 1893. Olf.v. Réti Istvánné tul.

" Bohémek" /vázlat/. München /?/, 1893. Olf.v. Magy. Nemzeti Galéria tul.

Réti István emlékkiállitás. Bp. 1957. Kat. 13.l.

MDK

Réti István /1872-1945/

"Thorma János édesapjának portréja." Nagybánya, 1890.Olf. Réti Istvánné tul.

"Tájkép házzal." Nagybánya, 1892.Olf. Horváth Józsefné tul.

"Esős táj." Nagybánya, 1892.Olf.fa. Réti Istvánné tul.

Réti István emlékkiallitás.Bp.1957.Kat. 13.l.

Réti István, festő" M.D.K.

tagja lett az 1918. dec. 8-án alakult „Művész és tudósok kulturnövelő egyesület."

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1918.évf. 43. sz.
343. old.

Réti István festő M.D.K.

Öregasszonyok /1900/

Csengerynén Nagy Zsuzsa: Rippl-Rónai József /1861-19

interieurjei 144.1.

A Magyar Nemzeti Galéria Közleményei IV. sz. Bp. 19

MDK

Réti István

Magyar Studio II. 55.1.

Réti István MIK

Erdő szélén, olf.

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

Réti István MDK

Interieur, olf.

Műcsarnok 1900/1901. téli kiáll.

MDK

Réti István

A Szinyei Merse Pál Társ. Értesitője. 1927. febr. 3. sz.

MDK

Réti István

"Férfiarckép"c.művének repr.

KMT 1911.tav.kiáll.

MDK

Réti István

1.

Párizsi Kiáll. 1900.

MDK

Réti István

"Öreg honvédek"c.festm.Repr.

Lyka: Téli Tárlat, 1900-1.

MDK

Réti István, festőm.

Tanulmányfej. Olf. 46x38. J.l.b.

Női akt. Olf. 50x40. J.l.j.

Átv.Közl. 1930.4.tr.sz.65.szám. 32.l.

Réti István, festőm. MTDK

ujat eleget láttak münchenben, párisban de meglátták a milleniumi k. állitáson Szeinyei "Majális"-át Nem volt ez naturalizmus, sem impresszionizmus, Nem volt reá szavuk az ámulattól. - Két nai pesri tartózkodás után indultak egy uj élet felé, a nagybányai müvésztelpre.

Réti István: Szinyei Merse, Ferenczy, Thorma.
Magyar müvészet. 1938. 3.sz.

Réti István, festöm. M.DK

megemlékezését felolvasták 1938 II. 2.-án a Szinyei M.P. Társ. emlékülésén. "Mind a három a magyar ur fogalmának a gyönyörü szobra..."

R.I. is mint Hollósy S. 1896-ban Münchenből Pestr érkeztek, h. két napra reá Nagybányára vonuljanak. Thorma és Lyka K. mindketten Hollósy volt tanitványai fogadták öket. - A nagybányai müvésztelep kezdetet vette.

Réti István: Szinyei Merse, Ferenczy, Thorma. Magyar müvészet. 1938. 3. sz.

Réti István,festöm. MDK

1896-ban Hollósy Simon által alapitott nagybányai müvésztelep és iskola megszervezésében alapitásában ö is részt vett. Öt 1913-ban azonban a bp.-i föiskolára tanárnak nevezték ki.

Megemlik Jelen tanulmányában a nagybányai festö-
Képzömüvészet.1929. 18.sz. iskola.

MDK

Réti István

Interieur. Olajf.

Képzőm. Társ. 1912/13. téli kiall. kat. 44. l.

MDK

Réti István

Gerő Ö.: Az uj Szalon. Pesti Napló 1907. 59.sz.

MDK

Réti István

Zboray A.: Az uj Nemzeti Szalon. Magyarország 1907. 59. sz.

Réti István, festő

M.D.K.

nevét Lyka Károlynak arról a megállapításával kapcsolatban említi a szerző, mi szerint „nagy szerencse a magyar művészetre, hogy Hollósy összehozta Nagybánya legjobbjaival."

Lengyel Géza: A fiatal Lyka Károly

Művészettörténeti Értesítő, Bp. 1964. XIII.évf.

2.sz. 73-74.old.

M.D.K.

Réti István, festő

Rómában találhozott össze és lakott egyik jó barátjával Lyka Károllyal, ezit még Münchenből, mint Hollósy növendékét ismert. 1894. márcinsában Lyka Károlyt, mint a Pesti Napló római levelezőjét távirati lag Turinba rendelte, hogy a nagybeteg Kossuth állapotáról óránként küldjön távirati tudósitást. Erre az utjára Réti is elkisérte, majd Kossuth halála után vissza utazott Rómába. Lyka a holttestet vivó külön vonattal utazott Pestre

Lengyel Géza: A fiatal Lyka Károly

Müvészettörténeti Értesitő, Bp.1964. XIII.évf.

2.sz. 73 old.

MDK

Réti István

Önarckép

A vallás-és közokt. min. vásárlásainak kiáll. a Szépm. Muzeumban. Szépmüvészet 1941. 2o6.l.

MDK

Réti István

Malonyay D.: A Nemzeti Szalon házavatása. Budapesti Hirlap 1907. 59. sz.

Réti István MDK

Kiss József arcképe, olf.

Műcsarnok 1917-18 téli tárlat

MBK

MDK

Réti István

Oltványi-Ártinger Imre: Szőnyi István. Válasz
1935. II. évf. 2. sz. 130-136.l.

MDK

Réti István

Magyar Iparművészet 1924. 95.l.

Réti István
festő

M.D.K.

A mesterszáraira bejárt a
Főiskolán Marczell György.

St. G.: Marczell György
Művészet, 1965. febr. - 38 kap

Réti István MDK

Otthon, olf.

Műcsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

Réti István MDK

Szocialisták, olf.

Nagybányai erdő, olf.

Téli verőfény, olf.

Műcsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

MDK

Réti István festő

Műcsarnok, 1900/1901. téli kiáll. 60.l.

ALK

MDK

Réti István

Művészet 1912.

Réti István, festőm. MDK

A Szinyei Társaság a 25 esztendős Ernst muzeumot ünnepli.
Müvei kiemelkedőek fenti művésznek.

Dérány András,: Két kiállitás.
Uj magyarság. 1937. okt.17. 6.l.

MDK

Réti István

Ebéd előtt

Kézdi-Kovács L.: A Nemzeti Szalon uj otthonában.
Pesti Hirlap 1907. 59. sz.

MDK

Réti István

Dr.Móricz V.: Képzőművészeti kiállitások Budapesten. Tátra. 1937. I.9.sz. 326.l.

MDK

Réti István

Interieur, of.

KMTárs. 1900/1. téli kiáll. kat. 44.l.

Réti István
festő

M.D.K

Az akadémián Kutassy Imre
Ferenc mestere volt.

Lanár Sándor: Kutassy Imre Ferencről
Művészet, 1964. junius – 23 lap.

Réti István festő M.D.K.

N agybánya egyik alapitój.

1945 január 17-én halt meg.
Ferenczy B éni régi baftájanak emlékére dombormüvet mintáz Réti sirjára

N apló

Magyar Nemzet 1965. január 12. 4.1.

M.-K.

MDK

Réti István

Döntöttek a Szinyei-Társaság idei dijairól. Fühhetlen Magyarország 1944. január 31.

MDK

Réti István, festö

A kiállitás juryjének rendes tagja.

OMKT.-Mücsarnok. IV.Nemzeti Képzömüv. Kiáll.
BP.1937.ápr.29.-jun.2o. Kat. 3.1.

MDK

Réti István,

1896-ban az iskolához tartozott.

1897- és 1898-ban is. Söt 1901-ben is,

A Hollósy-iskola ideje. /1896-1901./ 75, 77, 78. l.

MDK

Réti István,

1902-ben az iskolán kívül dolgozott
1903-ban " " " "
1904-ben " " " "
még 1905-ben, 1906-ban

A szabadiskola ideje. /1902-1918./ 70.1.

MDK

Réti István, sz. 1872

A napos tornácon, of.

Leány-akt, of.

M. Studio 2. aukc. 1921. 24 l.

MDK

Réti István

Művészeti hirek. A Hollósy-festőiskola...
Műcsarnok, 1899. 13.sz. 199 l.

Réti István, festő

M Dk

1915-ben készült olajfestménye Kiss József kikünő portréja.

Repr.

Békés István: Szemtől szembe más magyar írókkal

Népszabadság Bp. 1960. ápr. 17. 9-l

Réti István, festő MOH

S.

Kiss József-portréja szerepel a Magyar Írók Arcképei c. kiállításon.

Békés István: Szemtől szembe száz magyar írával

Népszabadság Bp. 1960. ápr. 17. 9-b

Réti István, festő 77 Dh

Megjelent Aradi Nóra könyve Réti Istvánról.
A költőről az 1932-ben készült
Vízparti táj című képet közli az
újság.

Repr.

—: Kép-hír...

Népszabadság BP. 1960. márc. 6. 7.(

MDK

Réti István,

1907-ben az iskolán kivül dolgozott.
1908-ban " " " "
1909-ben " " " "
1910-ben " " " "
1911-ben " " " "
1912-ben " " " "

A szabadiskola ideje. /1902-1912./ 84.1.85,86, 87, 88, 90,1.

MDK

Réti István

Ősz, of.

Árverési közl. 1929. 5.rk.sz. xexex I. 16. l.

MDK

Réti István

Aktok a szabadban, cer.

Árv. Csarnok, 1940. jun. 94.sz. 37 l.

Réti István MDK

Pór Bertalan ugy emlékszik rá vis za mint aki segitette őt direktoriumi munkájában.

144.o.

M.T. Képz. Él. 1960.

Réti István festő.

1872.dec.16. Nagybánya.
München, Páris, Róma.

Bohémek karácsonya idegenben. Olaj.
Öregasszonyok. Olaj.
Önarckép. Olaj.

Szépmüvészeti Muzeum Uj Magyar Képtárának Kat.
Bp. 1928. 23 l.

Réti István festő.

Illusztráció Kiss József költeményeihez.

Őszi tájkép.
Tájkép.
Esti hangulat.

Katalógus a nagybányai festőkolónia szatmári kiállításáról 19ol. 2 l.

Réti István festő.

Idill. Repr.

A nagybányai iskola: Szépmüv.1944.1.sz.

Réti István

MNK

Szinyei Merse Pál jubiláris kiállitás /1945/:

"Önarckép" olajf.

M.Heil Olga - Kiss Dezső - Török Lajos: 1945 utáni művészeti életre vonatkozó adatok. Művészettörténeti tanulmányok. Bp. 1960. 221-250.l 229.l.

MDK

Réti István

Téli napsütés, of.

Bolt előtt este, of.

Börtsök-Réti Nagybányai kiáll. kat.
1912.
114-115 l.

MDK

Réti István

Önarckép, paszt.

Gyötrődés, of.

Interieur, of.

Börtsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912. 114-115 l.

MDK

Róti István

Dr.Kádár Antal arcképe, of.

Moldován László arcképe, of.

Dr.Makray Mihály arcképe, of.

Börtsök-Róti Nagybányai kiáll. kat. 1912.

114-115 l.

MDK.

Réti István

Damkó József ur arcképe, of.

Honvédtemetés, of.

Férfi arcképe, of.

Bürtök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.

114-115 l.

MDK

Réti István

Alkonyat, of.

Téli napsütés, of.

Téli délután, of.

Bürtsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.

114-115 l.

MDK

Réti István

Bródy Sándor arcképe, of.

Önarckép, of.

Festő és modell, of.

Börtsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.

114-115 l.

MDK

Réti István

Nyári tájkép, of.

Bohémek karácsonyestéje idegenben, of.

Jókai Mór arcképe, of.

Börtsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.
114-115 l.

MDK

Réti István

277-281. Illusztrációk Kiss József költeményeihez.

Hajnali hangulat, of.

Kenyérszelés, of.

Börtsök-Réti Nagybányai kiáll. kat. 1912.

114-115 l.

Réti István
festő

H.D.K.

Szalatnyay Sándor festő
emlékére a főiskolai Réti volt.

Művészeti életünk – 38 lap.
Művészet, 1960. szeptember.

MDK

Réti István
1872-1945

Mednyánszky említi naplójában.
1899. máj. 1.

60.o. és 156.o.

Mednyánszky László naplója. Bp. 1960.
/Szerk.: Dr. Brestyánszky Ilona/

MDK

Réti István

Kossuth Lajos, of.

Magyar katona a szabadságért. Főv. Képt. 1951. szept. 4. l.

Réti István
festő

M.D.K.

Méltatás.

.:Képeslapok
Előre 1969 aug.27.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS
KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

M.D.K.

Réti István
festő

Brezmay József Sanára volt.

Szilágyi Dezső: Tenkács Tibor
Művészet, 1969. julius – 38 lap.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Réti István
festő

M.D.

Méltatás

— Magyar művészet
Kis alföld, 1969 okt. 5

Réti István
festő

M.D.K.

1902-ben játvesz Hollósy élet-
művét Nagybányán Rétivel, Fesmezy
Károllyal és Thormával

Dr. Tóth Ervin: Miért nyp?

Hajdu-Bihar Napló, 1969. szept. 28.

Réti István
festő

MDK

Művészet

— : Magyar művészet 1896-1945
Dolgozók Lapja, 1969. okt. 5.

M.D.K

Réti István
festő

Méltatás.

—: Magyar művészet 1896–1945
Kelet-Magyarország, 1969. okt. 5.

M.D.K.

Réti István

festő

Járitz József mestere volt.

Varga Mihály: Járitz Józsával

Petőfi népe 1969 aug 31.

MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV. Dózsa György ut 41.

Réti István
festő

M.D.V

Méltatás

— ; kiállítás az Ernst Gyermekben
Petőfi bizt. 10,69. szept. 5

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Réti István

festő

Képei láthatók a kolozsvári Mű-
vészeti Múzeumban

Márkostudnivalt Műv.-i Múz. rendezése
Kovunk, Kolozsvár 1959 XVIII. XI. sz. 1662.

Réti István
festő

1916 - 24 között egy darabig Paizs Goebel Jenő tanára volt a Képzőműv. Főiskolán.
Réti István tanítványai voltak a Szentendrei Festők Társasága-nak alapító tagjai.

Haulisch Lenke: Paizs Goebel
Bp. 1968. Corvina 9. old.; 14. old.

Réti István

Az Epreskertben dolgozott

Magyar Hírek 1969 IV. 5

Réti István

Tanítványa Szőnyi István zebegényi festő

Pesturegei Kirkop 1969. jan. 16. 4. o 2s. A: 4 órán humá-
numot őrizte

MDK

Réti István, sz. 1872.

Önarckép

Uj szerzemények kiáll. Szépm.Muz. 1918.

11 l.

MDK

Réti István (festő)

(Kaplár Miklós tanára az akadémián.)

Tóth Ervin: Hajdúböszörmény képzőművészeti múltja és jelene!
Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 108. l.

MDK

Réti István [festő]

(Kampler Kálmán tanáraként említve.)

Tóth Ervin: Hajdúböszörmény képzőművészeti múltja és jelene.
Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 109. l.

Réti István
festő

M.D.K.

A „Bohémek karácsonyának"
kis várlata.

Telepy Katalin: A debreceni Déri Múzeum leptára
Művészet, 1960. október. – 20 lap

MDK

Réti István

Thorma János képmása, of.

Illusztráció, szén

Ernst Muz. aukc. Árv. Közl. 1.rk. sz. 1939x

1939. jan. 41 l.

MDK

Réti István

Csendélet, of.

Árv.Csarnok 1o4. emke. 1942.máj.

12 l.

Réti István
festő

M.D.K.

Réti Nagybányán tanította
Deli Antalt

Bordácsné H. Lenke: Deli Antal emlékére. — 48 lap.
Művészet, 1960. november.

MDA

Réti István [festő]

(Király Róbert tanára a Képzőművészeti főiskolán.)

Tóth Ervin: Hajdúböszörmény Képzőművészeti múltja és jelene.
Alföld, Debrecen, 1959. 1. sz. 111. l.

Réti István

MDK

A vallás és közoktatásügyi miniszter leirata a a közoktatásügyi népbiztosság által a Képzőművészeti Főiskolán eszközölt személyi átszervezés hatályon kivül helyezéséről

Az eredeti fogalmázvány kihuzott részében még ez áll: "Réti István illetményei ügyében külön intézkedem".

M;T. Képz. Fl. Bp. 1960. 153.o.

MK

Réti István

Képzőművészeti Főiskola tiszteletdijas tanár
munkabérmegállapitása 1919 máj. 3
illetményének utalványozása 1919 VI. 17.
évi 4800 k. tisztletdijának beszüntetése. 1919
VI. 27.

M.T. Képz. Él. Bp. 1960. 182.o.

Réti István MDK

Réti István, Stróbl Alajos és Olgyai Viktor fegyelmi ügyének tárgyalásán készitett jegyző könyvek. Orsz Levélt. Közokt. Népb. Müv. Oszt. 1919-18-181682 /67-77. pagina/.

M.T. Képz. Él. Bp. 1960. 209.Ø o.

Réti István festő.

Mücsarnok 1898.21.sz.195-198 l.

Réti István festő.

Őszi tájkép.
Tájkép.
Esti hangulat.

Hollósy Simon iskolája. /Emlékezések és levelek/:
A Mübarát 1922.II.évf.169-179 l.

Réti István
festőművész

M.D.K.

Életrajz.

Genthon István: Bornemisza Géza — 2 lap
Művészet, 1960. szeptember.

Rue Jean Jaurès
Pierrefitte

Pierrefitte

Chemin de Stains — Pierrefitte (Seine)
Tirage limité, 1500 exemplaires.

1924

M.D.K.

Réti Istvánt
festő

Nagybányan Kuhovetz Anna
Rétinél is tanult.

Szelesi Zoltán: A Tanácskört ársaság szegedi művész — martirja
Művészet, 1960. december. — 18 l.

MDK

Réti István, sz. 1872.

Önarckép.

Ernst Muz. 5o. aukc. 1934. dec. 18 1.

MDK

Réti István, 1872-1945.

Öregasszonyok

Magy.művészet, 1800-tól. Szépmüv.Muz. 1949.

9.1.

Réti István, festő

MDK

Emlékiratainak feldolgozását szívesen hallgatta az egyre gyengébben látó Csók István.

Rónai Sikháry András: Csók

9. l

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1961. febr. 5.

MDK

Réti | István festő |

(Szőnyi István egyik mestere volt.)

Kürti Katalin: Szőnyi István emlékezete (1894 – 1960 augusztus 30.)
Alföld, Debrecen, 1960. 5. sz. 119. l.

MDK

Réti István festőművész, tanár

Képzőm. Főisk. ifjusági kiáll. Ernst Muz. 1924.

16. 1.

MDK

Réti István (festő)

(Toroczkai Osvald egy nyá-
ron nála tanult Nagybányán.)

Tóth Ervin: Fejezetek a debreceni
grafika újabb évtizedeiből.
Alföld, Debrecen, 1960. 1. sz. 121. l.

MDK

Réti István, 1872-

Önarckép, festm.

Ernst Mus. 48/a nuke. 1934. 37 l.

MDK

Réti István

Ferenczy V: A régi Nagybányáról. Nyugat, 1931. márc.1.

303 l.

Réti István, Jestő MDK

Szimgei Merse Pál hívta meg tanárnak a Képzőművészeti Főiskolára.

(László): A Majális bukása s' fündöklése 2

ESTI HIRLAP, Gy. 1965. jan. 22.

Réti István.

magyarországi festőművész.

„A magyar katona a szabadságért" c. képzőművészeti kiállításon Kossuth-alakképe szerepelt. (említve.)

Kis Újság, Budapest, 1957. Okt. 2.

Kettes számu cédula. M.D.K.

Réti István

Petrovics Elek: "Réti István" c. megemlékezésében irja, hogy egyik megalapitója volt a nagybányai festőkolóniának. Megemliti "Bohémek karácsonya", "Gyötrődés", "Öregasszonyok", "Honvédtemetés" c. alkotásait s beszél Jókai M Mór és Herczeg Ferenc portréiról.
A lap bemutatja a müvész önarcképének és az %Öregasszonyok" c. müvének repr.-ját.

Szinházi Élet. Bp. 1938. okt. 8. XXVIII. évf. 42. sz. 4-5. lap

M.D.K

Réti István
festő

A Képzőművészeti Főiskolán 1930-ban
Buday Rajosnak volt a mestere.

Szelesi Zoltán: Buday Rajos (1911–1985)
Művészet, 1967. október – 46 kép.

M.D.K.

Réti István
festő

1900-ban készült tájképe
a pécsi Janus Pannonius
Múzeum tárlatán van.

Kaiser Éva: A pécsi Modernmagyar Képtár új szerzeménye
Művészet, 1965. november – 22 lap.

Réti István
festő

M.D.K

Ónody festő fiatal éveiben problémái meg-
oldásában bőkezű segítőtársa volt Réti.

Sz. Szatmári Gizella: Ónódy Béla kiállítása a szentendrei
Ferenczy Károly Múzeumban

Művészet, 1966. január – 45 lap.

M.D.K.

Réti István
festő -

Méltatás -

Dér Endre: Bánszki Tamás kiállítása Szegeden
Művészet, 1966. január - 46 kep.

Réti István
festő

M.D.V.

Juhász Pál a Képzőművészeti
Főiskolán Réti osztályára járt.

Hertainé Friedrich Klára: Juhász Pál önarcképei
Művészet, 1966. február - 16 kép.

M.D.K.

Réti István festö

Bernáth Aurél egyik mestere Nagybányán

Genthon István: Bernáth Aurél Bp. 1964. 6.l.

·/·

MDK

Réti István

Bornemisza Géza festőm. kiáll. 196o. máj.
Ernst Muz.

MDK

Réti István festő

Szalatnyay József festőm. kiáll. 1960. máj.
Derkovits-terem

MDK

Réti István

tanitványa volt az alábbi festő

Jándi Dávid, festő. E. G. I. 504.l.

MDK

Réti István

A bohémek karácsonya

Lázár B.: Thorma János, Petőfi festője. Koszoru /a Petőfi Társaság közlönye/. Uj folyam. Iv.4. 1938. jun.

Reti Istvan

A bobémok karácsonya

MDK

Réti István

a X. Tavaszi Szalon kiáll. bírálóbizottságának tagja volt

Tavaszi Szalon. 1935.

MDK

Réti István

Felvinczi Takács Z.: Thorma János. Magyar Művészet 1928. évf. 299,301.l.

Réti László

Polyhenni Tamás K.: Theorema Jensen. Magyar Mű-
vészet 1925. évf. 299-301.

Réti István

MDK

Édesanyám arcképe

Műcsarnok 1932 Budapest közönségének képzőművészet: gyüjteményéből rendezett kiállitás

Réti István MDK

Kossuth Lajos arcképe, olf.

Mücsarnok 1932.Budapest közönségének képzőművészeti gyüjteményéből rendezett kiállitás

MDK

Réti István

R.I: A 3o éves Nagybánya. Magyar Müvpszet 1926, 3o5-316.

MDK

Réti István

Szinyei Társ... Magyar Művészet 1934. 2. sz.

59 l.

MDK

Réti István

Magyar Müvészet 1934. 2.sz. 59.l.

Réti István

Szinyei emlékünnepély, Szinyei Társ. Akadémia,
1941. febr.

Réti István.

„A magyar katona a szabadságért" c. képzőművészeti kiállításon szerepelt Kossuth Lajosról készült portréja. (erultus.)

Szabad Nép, 1951. Szept. 30.

Réti István.

„A magyar katona a szabadságért" – c. kiállításon Kossuth Lajosról készült portréja szerepelt. (emléktűz.)

Szabad Nép, 1957. Szept. 30.

Művészetelmélet

Magyar Művészet, 1926.

305. - 316. o. Réti István: a francia - és Nyelvünk. I.

Réti István MDK

Anyám

Mücsarnok 1934 Bp.Székesfőváros Képtárának katalógusai

Réti István,

Postréja az kunst-múzeum arcképe-kiál-
lításán szerepelt. (amlitve.)

Kis Újság, 1952. Júl. 13

MDK

Réti István

Lyka K: A m. impresszionista festészet. Müvészház, 1910. ápr. 14-16 l.

Réti István
festő-

M.D.K

Méltatás.

Lengyel Géza: Iván Szilárd gyűjteményes kiállítása.
Művészet, 1966. április - 39 lap.

M.D.K.

Réti István
festő

Miltatás.

Dr. Genthon István: Ferenczy Béni — 1040 lap
Élet is Tudomány, 1959. aug. 9 — 33 szám

Réti István
festő

M.D.K

Méltatás „— Bohémek koronája"
c. műve.

Nyka Károly: Réti István
Élet és Tudomány, 1959. július 5 – 28 szám

M.D.K

Réti István

festő

Őrarckép
Honvédtemetés
Öregasszonyok
Őrarckép
A művész anyja
Bohémek karácsonya idegenben

} repro

Lyka Károly: Réti István, 879 kp
Élet és Tudomány, 1959. jul. 5. — 28 szám

Réti István

festő

M.D.K

Honvédtemetés", „Interieur", „Öregasszonyok",

„Kenyérszelés",

Lyka Károly: Réti István. 879 lap

Élet és Tudomány, 1959. jul. 5. – 28 szám

K.D.K.

RÉTI István festő

Kiss József arcképe

Herczeg Ferenc

Magyar Venusz 1960.(XVI.) 100. sz. 4. l.

Lengyári Tamás: Festők irodalomtörténete

A Petőfi Múzeum tárlatáról

MDK

Réti István, festö

müveivel szerepelt a londoni Royal Academy nemzetközi kiállitásán.
"Est" c.képe "...friss, bár lefokozott szineiért külön kell fölemlitenünk..stb./Daily Telegraph,nov.7./

Bradfordban is bemutatásra került a magyar kollekció.

A Szinyei M.P. Társ. londoni kiállitása.
"Magyar Müvészet". /?/:Müvészeti Elet. 1925. 433.l.

Réti István
festőm.
72 éves
+ 1945. I. 17
(szívizom elf.)
Kerepesi temető

Halotti főkönyv
146

MDK

Réti István festőm.

d.r: Két kiállitás. Függetlenség, 1937.márc.21. 8 l.

é volt, csekély romjai a maróti hegyek
század elején Bakócz Tamás nyaralója
i kőtárban
~~ltek~~. Mellette római vízvezeték.

keri okleveltár. I. kötet, Bp. 1951, 376, 377, 484,
Bakócz kápolna. Bp. 1955, 41, 48, 56 l, 169-170.

Réti István MDK
/1872-1945/

Öregasszonyok. 1900.
Olaj, vászon. 79,5.65,3 cm.
/Szines REPR./

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XX.században.
Bp. 1959. III. tábla.

Réti István MDK

Öregasszonyok. Részlet. /szines repr./

Pogány Ö. Gábor: Magyar festészet a XX. században.
Bp.1959. Szöveg között 1.

MDK

Réti István, 1872-1945

A bohém karácsony

Olvasó

M.grafika loo éve. Főv.Képtár 32.kiáll.1948.jan.
9 l.

MDK

Réti István

illusztrációk az alábbi müben.

Tersánszky J.Jenő: A félbolond. Bp. 1947.

MDK

Réti István

Kossuth, festm.

Tamás E: Magy. katona a . . . Kis Ujság, 1951. okt. 2. 4.l.

MDK

Réti István

Aradi NÉ<A m.tört.festészet az 1880-as évektől az 1919-es Tanácsközt.ig. Művtört.Dok.Közp. (1954.55. Bp. 1957. 287-88, 311, 313, 315 l.

MDK

Réti István, 1872-1945.

Önarckép

M.Nemzeti festészet kialakulása. N.Szal.
kiáll. 1949. febr.

MDK

Réti István

Pogány Ö.G: A Balaton a képzőművészetben.
Élet és Irodalom, 1958. jan. 24.

MDK

Réti István

Arckép, festm.

yj: A nagybányaiak. A Hét, 1899. 12-13 l.

MDK

Réti István

Művésztelep Nagybányán. Uj Idők, 1897.III.17.sz. 379 l.

MDK

Réti István

Elek A: A magy. táj- és genrefestés loo éve. eszt.
Nyugat, 1927. febr. 1. 285-9 l.

MDK

Réti István

Kóródi Katona J: A visszatért Nagybánya.
Nemz.Ujs. 1940. szept. 8.

MDK

Réti István 1872-1945

Önarckép

A m. nemzeti festészet kialakulása. N.Szal. 1949. febr.

Réti István

MDK

Szinyei Társ. X. kiáll. N.Szal. 1948. febr.

MDK

Réti István

Tört.Képes. műtárgyainak lajstroma. Bp.1907.

14, 195 l.

MDK

Réti István

Emlékek a 25 eszt. nagybányai festőiskoláról.
Világ, 1951. nov. 25. 5.l.

Réti István
festő

H.D.K.

Hollósyt odabeszélte hogy Nagybá-
nyára tegye át művészeti iskoláját.

Lyka Károly: Ferenczy Károly 1682 old
Élet és Tudomány, 1959. dec. 27

MDK

Réti István

N.Szol. Tov.Szol. Kiáll. 1934.

M.D.K.

Réti István
festő

Kis József ábrázolása
Herceg Ferenc "

Csengeryné Nagy Zsuzsa: Magyar írók arcképei - 34 e
Művészet, 1960. augusztus.

MDK

Réti István

Gyötrődés, of.

Mücsarnok, 1899. 3.sz. 41 l.

MDK

Réti István

Pogány Ö.G: A nagybányai isk. Szab.Művészet,
1948. 76-83 l. képekkel

MDK

Réti István

Cseh Miklós: A nagybányai festészet... Sz.M. 1953. 4.sz. 161-67 l.

MDK

Réti István

Dobai J: Nagybánya ... Sz.M. 1953. 223-25 l.

MDK

Réti István, sz. 1872.

Vén Jób

Ernst Muz. aukc. 43. 1929. 52 l.

MDK

Réti István

Herczeg Ferenc arcképe

A: M.művészet a párisi kiáll.-on. Műcsarnok, 1900. jun.17. 315 l.

MDK

Réti István

Önarckép

A: M.művészet a párisi kiáll.-on. Műcsarnok, 1900. jun.17. 315 l.

Réti István

Eljut ő is, Thormával egyetemben, Ferenczy elvéhez, sőt esztetikát is csinál belőlük.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 23. l.

Réti István

Művészete thormáival egyetemben érzelmi mélységben, szakmai becsületességben tért el a hivatalos irányzattól, s nem formai merészségben.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 18. 1.

Réti István (2.)

1900 k. fordul a plein-air felé /Napos táj boglyákkal 1901/, de e művei Hollósy és Ferenczy próbálkozásaihoz viszonyítva elmaradottak. Fő művei a tradíciókhűen megfestett arcképek /Édesanyjáról arcképe, 1900 és 1902/ és interieurök /Kenyérsütés 1906/. Inkább elméleti és történetírói munkásságával hatott, a Ferenczy művészetéből leszűrhető elvek propagálója lett. Mint főiskolai tanár és esszéíró Lyka mellett a legtöbbet tette Nagybánya népszerűsítése érdekében.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 18.1

(1.)

Réti István

Nagybányai illetőségű, mint Thorma. Ők ketten csábították Hollósyt Nagybányára. Müncheni fő műve a Bohémek karácsonyestje idegenben (1893). A Hollósy-kör érzéskultuszát ő ápolta leghívebben. A nagybányai Édesanyám arcképe (1898) még szintén az érzelmi elemet hangúlyozza. Ugyanilyen a Honvédtemetés (1899).

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 18. 1.

Rèti István

A Bohémek karácsonya c. képe a kerabali naturalista irodalmi szemléletben fogant, szociális - érzelmes témájú.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 15. l.

Réti István

Hollósy münchemi szabadiskolájának tagjaként, a master tanítványaként kerül említésre Thorma-val együtt, mint a későbbi nagybányai csoport tagjai.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 14. l.

Réti István

Idézet tőle: „Szinyei Merse a természetre kivatkozott, Hollósy érzésnek szeszte azt, ami a művészetben a legfontosabb, Ferenczy pedig artisztikumot, ízlést kívánt a műalkotáztól." A nagybányai stílust e három együtt jelzi.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 24.1.

Réti István

Tagja a MIÉNK-nak.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1968, 44. l.

Réti István
festő

portréja Kiss Margitról, Thorma
későbbi, második feleségéről. Tulaj-
donos: Wéber Ödön, Várzol.

Köteles Pál: Várzoli műgyűjtők
kornak, kolozsvár 1966. II. 271.

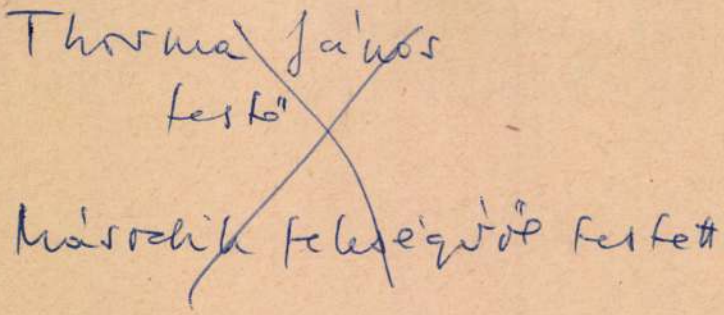

Thorma János
festő

Második feleségről festett

MDK

Réti István, festő

Tanára volt Lőrincz Gyulának.

R. Gy.: Lőrincz Gyula 60 éves 7.

Népszabadság, Bp. 1970. jan. 16.

Réti István

tanítványa a Nagybánya-i festőiskolán Bernáth Aurél.

Ki kicsoda? Életrajzi lexikon. Budapest, 1969. 1-617 l 61 l.

Réti István

szerepel az alábbi táslátan

N.N.: hagyat művészet
Kiállítás az Ernst Múzeumban

Nagyság 1969 X. 5

Réti István

1898-ban festette az Édesanyám archépét, 1899-ben a Hovvédtemetést, 1900-ban az Öregasszonyokat.

Némelt cajon. Modern magyar mûmûl
Corvino 1907

165.l.

Réti István

1906-ban festi a Kenyérszelést.

Nemzeti Galéria: Modern magyar mérnél
cosina 1968

167.8.

Réti István

1913-ban nevezik ki főiskolai tanárnak.

Nemák Lajos: Modern magyar ámmúl
cosine 1965

169.l.

Réti István

1937-ben festi Önarcképét.

Németh Lajos: Modern magyar művészet
Corvina 1966
174.l.

MDK

Réti István, festő

Az ismertetés közli Réti véleményét a fiatal Tihanyiról.

– : Tihanyi hazatér 6.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. ápr. 9.

Réti István
festő

Ferenczy Károly utódja volt a Képzőmű-
részeti Főiskolán. Nálam fejezte be ta-
nulmányait Szőnyi István.

Bodri Ferenc: Szőnyi István
Látóhatár, 1969. III-IV. 340.

Réti István
festő

tanítványa volt a fóiskolán ~~[illegible]~~

Csebi Pogány István festő

M. Kiss Pál: Horai miállítások
Látóhatár, 1919 IX–X. 952.

Réti István

Székessy Zoltán, Barssay Jenő és Dési Huber István 1938 decemberében rendezett kiállitásáról a Magyarság c. lapban "Vigil" aláirással uszitó antiszemita kritika jelent meg, mely nemcsak a három müvészt támadta, hanem a róluk elismerőleg iró kritikusokat, köztük Réti Istvánt is.

Idézi:

M.Heil Olga: Dési Huber István önarcképei. Müvtört. Ért. 1969.4.sz. 304-316. l.
316.l., 11.s. jegyzet.

317

Réti István

Növendéke volt Pauzs Gedel Ferr.

[illegible], Cöln 1968 135.l.

Réti István

A Főiskolán Szőnyi István utcatere volt.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina, 1966 77.l.

Réti István

A szentendrei művésztelep alapítói az ő tanítványai voltak.

Németh Lajos: Modern magyar művészet, Corvina 1968 104. l.

Réti István

tanítványa a budapesti Képzőmű-
vészeti Főiskolán Várdéak Ferenc

Fehete Márton: Prominent Hunga-
rians Home and Abroad, München,
1966. 334 l 307 l

Réti István
festő

Könyve: „A magyar művésztelep"
Bp., 1954.

Szabó Júlia: Magyar rajzművészet 1890-1919
Bp. 1969. Corvina 17. old.

Réti István

Résztvesz az Ernst Múzeum
Miállításán

Oelmacher Anna: Magyar Művészet
1896–1945.
Magyar Nemzet, Bp. 1969. sep. 26.

Réti István,festő

Az 1949-ew soproni Baditz Ottó emlékkiállitáson szóba került,hogy Réti nem tartotta élvonalba valónak,pedig áttörő volt,Ugyan a nagybányaiak tulszárnyalták a szinek feloldásában,de lépcsőfok volt a fejlődésben.
119.old

Csatkai Endre: Baditz Ottó festőművész 1849-1936
107.old

Soproni Szemle.Helytört.Folyóirat.23.évf.1969.
Sopron

Réti István
festő

Nagybányán Lehel Ferenc mestere
volt.

Dévényi Iván: Lehel Ferenc 85 éves
Művészet, 1970. junius - 30 lap.

Réti István

a nagybányai mozgalom főteoretikusa, szerinte szinyei a természetet jelölte meg tekintélyként a művészetben.

Németh Lajos: Forty years of painting at Szentendre. The New Hung. Quarterly, Budapest, 1969. 33. sz. 191 l.

Réti István

szerint Hollósy Simon azt tartotta, hogy az emoció a legfontosabb a művészetben, míg Ferenczy károly a minőséget és izlést helyezte előtérbe.

Németh Lajos: Forty years of painting a Szentendre. The New Hung. Quarter. Budapest, 1969. 33 sz. 191 l.

Réti István

módszerbe foglalta a nagybányai festőtelepen ismert elveket, ajokat azóta, az 1920-as évek után a budapesti Képzőművészeti Főiskolán ismertette.

Németh Lajos: Forty years of painting at Szentendre. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1969. 33. p.

1920

Réti István
tetó

A nagybányai műv. telep - ennek rezé-
alakja. Hollósy Simon tanítványa
volt.

Németh Lajos: Hollósy Simon
Élet és Tud. XXIII. 1968. V. 10. 19. n. 897.

Réti István

Szerepel az alábbi tárlatok

N.N: Magyar hitvészet 1896–1945

Szabadok Magyar Nagyon 1969 X. 3

MDK

Réti István

Faiss Goebel Jenő emlékkiáll. B.Gal. 1966.

M.N.G.

Réti István festő

Az 1907-ben alakult MIENK művésztársaság alapitó tagja.

Passuth K.: A Nyolcak festészete, Bp. 1967. 54 .l

Réti István
festő

M.D.K.

Nagybányán Réti István növen-
dike volt Román György.

Lukácsy András: Román Györgyiel
Élet és Irodalom, 1968. febr. 17 - 12. lap

M.N.K.

Réti István festő

Müvészetelméleti munkája

Képalkotó müvészet, Bp. 1944.

Passuth K.:A Nyolcak festészete, Bp. 1967. 24.l.

Réti István

„Bohémek tarácsonya" c. mince
(emlétve)

Kritika 1966 II. n. 25 old.

Réti

Műve a Vár kiállításán

Entergami László: Nyolc évnaszt
remekműves Szott
Magyar Hirlap, Bp. 1969. sep. 15.

RÉTI

Nevét Krón Jenővel rapsodiatban

említi.

Ladislav Saučin. Výtvarne umenie na východnom Slovensku 1918-1938. Košice 1964. 48.

Réti Béla

Emlitve.

Sünes, gardaggrafram öszig
Pestmegyei Hírlap, Bp. 1970. máj. 23.

Réti

Emlitve

Bernáth Aurél
Északmagyarország, Miskolc
1970. ápr. 26.

Réti

Szerepel az alábbi táslaton

Schelken Pálma: Sao esztendő ~~[illegible]~~ művészete a budavári palotában

Körnevelés 1969 X. 17

Réti István

Réti Istvánnal Thorma János
művésztelepet alapít.

Száz éve született Thorma János
Petőfi népe Kecskemét 1970. máj. 13.

Réti István
jestő
1920-ban Lyka Károly meghívja
a Kejszőrmivészeti Főiskolára
tanárnak.

Élet és Tudomány, 1967. 49. 2224-29
Dr. Lánczi Sándor: Vaszary János

Réti István festő

M.D.K.

Krisztus az apostolok között / II. változat/.
19o5. repr.

Apostolfej. 19o7. repr.

Olaszországba utazott, mint Fraknói-dijas.

Moldován László arcképe, 19o5. / 1912-ben a jubiláris kiállitáson 19o5-ben a Műcsarnokban bemutatva.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 137-139.1.

Réti István festő M.D.K.

Moldován László arcképe.19o5. repr.

Tanulmány a Modell c. festményhez. 19o6. repr.

19o6-ban már Rómában tartózkodott, az ösztöndijas utat két évre meghosszabbitotta.

Az 19o6-os év legjelentösebb alkotásai azonban Nagybányán születtek.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 196o. 194o-1942.1.

Réti István festő M.D.K.

1928-ban olaszországi ut.

Kenyérszelés / kisebb változat./ 19o6. repr.

Modellt ábrázoló félakt , 19o6-os római utján készült, eladta, de egy 193o-as akución nyoma veszett.

A Magyar Orsz. Képzőművészeti Tanács 19o6 juliusában levélben értesiti az ösztöndij meghosszabbitásáról egyben megint.

Aradi Nóra: Réti István. Bp. 1960. 143-145.1.

M.D.R.

Réti István festő M.D.K.

A Kenyérszelés, 1957-i gyüjteményes kiállitásán szerepel.

A nagy változat az 1912-es jubiláris kiállitáson ke rült a közönség elé.

a kisváltozat a Nemzeti Szalon 19o7-i első csoport- kiállitásán.

Tájkép figurával, a Mng tulajdona.

Aradi Nóra: Réti István. Bp. 1960. 147-149.l.

Réti István festő M.D.K.

Tájkép figurával. repr.

Nagybányai táj, hézakkal. 1906. repr.

Önarckép, 1906. repr.

Damkó József arcképe. 1906. repr. / Rómában / kiállítva: 1911, 1912.

Sidló Ferenc arcképe. 1907. repr.

Tanulmány a Krisztu-képhez. 1906. repr.

Aradi Nóra: Réti István. Bp. 1960. 155-156.l.

Réti István festő M.D.K.

Férfiak a temgerparton. 19o7. repr.

Szobabelső. a marosvásárhelyi képtár tul.

" 19o8. repr.

Toldi. 19o8. repr.

Háztetők. 19o9. repr.

Téli verőfény. 19o9. repr.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1966. 159-172.l.

Réti István festő M.D.K.

Krisztus az apostolok között. 19o6-19o7. repr.
a nagy Krisztus-kép vásznát a huszas évek elején
müvésztársaival feldaraboltatta Nagybányán, azóta
sem került elő egy részlet sem.

19o7, Tengerparti villa / Anzio / eltünt.

Férfiak a tengerparton, a második világháború idején került ismeretlen mag. tul.

Aradi Nóra: Réti István. Bp. 1960. 156-158.1.

Réti István festő M.D.K.

Az 1912-es jubiláris kiállitáson 27 müvével szerepel.

Nagybányai malom,

191o. Márciusi hó,

19o9. Téli verőfény.

191o. Herrer Cézárné. repr.

19o9. Interieur I. repr.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1966. 173-176.l.

Réti István festő M.D.K.

Interieur III. 1913. repr.

Fürdő nők. 1912.repr.

Önarckép, 1913. repr ,

Festő és modell, 1912, a jubiláris kiállitáson szerepelt.

19oo Akt / eltünt/

19o6 Leányakt, / eltünt/

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1966.

18o-184.1.

Réti István festő M.D.K.

Cigánylány. XX I. 1912. repr.

Nagybányai táj kékruhás nővel, 1912.k. repr.

Kaszáló ember. 1915. repr.

Kiss József -portré. 1915. repr. / Tört. Képcsarn.

kisméretü változata is,

ehhez készült krétarajz 1942-i

aukción szerepelt.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 189-190.1.

Réti István festő / M.D.A.

Aktok a szabadban, II. 1922-23. repr.

" " III. " "

Akttanulmányok. repr.

Női alakok alkonyati tájban.

Akttanulmányok, repr.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 21o.-215.l.

Réti István festő M.D.K.

Ádám és Éva, rézkarc,

Hypomenes és Atalanta , rk.

1924. Krisztus összereoskad a kereszt alatt.

Kompoziciós tanulmány a akt-képekhez. 1922. repr.

Tanulmány a Hypomene és Atalante c. rk.-hoz. repr.
Ovidisu -illusztráció

Aradi Nóra: Réti István, p. 1960. 217-219.1.

Réti István festő M.D.K.

Krisztus összeroskad a kereszt alatt. 1924. repr.

Benkhard Ágostonné arcképe. repr.

Önarckép, 1929. repr.

8 éven át 1935-ig rektora a főiskolának.

Kossuth Lajos / vázlat / 1931. repr.

" " " "

Aradi Nóra: Réti István, p. 1960. 220-232.l.

Réti István festő M.D.K.

Vizparti táj. 1932. repr.

Domboldal, 1934. repr.

Állandó oktatási harcokat folytat a Főiskolán.

Önarckép, 1934. repr.

Törzshelye a Wagner -étterem volt.

1930- ban irta : Képzőművészeti nevelés,

1933-ban Természet és müvészet c . tanulmányát.

Aradi Nóra: Réti István, p. 1960.

238-241.l.

Réti István festő M.D.K.

1944-ben jelent meg Képalkotó művészet c. könyv

1937-ben a Filozofiai Intézet társelnökévé

választották, az 194o re tervezett

Budapesten tartandó nemzetközi esztetikai

kongresszusra.

Festés a szabadban, repr.

Aradi Nóra: Réti István, [illegible]p. 1960. 241-243.l.

Réti István festő M. D.K.

Idős nő arcképe, 1941. repr.

Tanulmány a Hamlet c. festményhez. 1934. repr.

" " " " "

Az Est képzőművészeti kritikusaként müködött.

A Főváros számára festett Kossuth-portrét 1939-ben Greguss-dijjal jutalmazták.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 248-250.l.

Réti István festő M. D.K.

1932. Vizparti táj.

1933. Olvasó nő.

1934-35. önarckép.

1938-ban megnősül.

1938-ban 24 fénykép alapján csoportos arckép megbizást fogad el.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 251-252.l.

Réti István festő M. D.K.

1941. utolsó képe anyósáról készült.

1938-ban nyugdijazták.

1941-ben Baumgarten-dijjal jutalmazták.

1945. január 17-én , egy nappal Pest felszabadulá-
sa elött, a pincében szivszélhüdés érte.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 254-256.l.

Réti István festő M. D.K.

189o. Thorma János édesapjának arcképe, Nagybánya.
Réti Istvánné tul.

1892. Tájkép házzal. Nagybánya. Horváth Józsefné t.

Esős táj . Nagybánya. MNG t. 1892.

1892. Öreg nő arcképe. Nagybánya.

1893. Párizsi lány, Párizs. MNG. tul.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 291.l.

Réti István festő M.D.K.

1893. Bohémek karácsonyestéje idegenben / első vázlat,/ Párizs. R Iné tul. Bp.

" " " " második vázl. MNG tul.

" " " " Nagybánya, "

1893-94. Idős nő arcképe, Nagybánya. Baia Mare, Muz.

1894. Lilaruhás nő, Nbánya, dr. Mosonyi László t.

" Női arckép / tanulmány a Lilaruhás nőhöz / R.Iné tul

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 292.l.

Réti István festő M.N.K.

1894. Kossuth Lajos a ravatalon, Róma-Torino.
MNG tul.

" Horthy Béla arcképe, Párizs.

" Gyötrődés, Nbánya, MNG t.

1894-95. Nővérem arcképe, Nbánya. R.Iné tul.

" Női arckép, /tanulmány/ "

" " " " Virág Sándor tul
Celldömölk.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 292.l.

Réti István festő M.N.K.

1894-95. Kettős arckép, Nbánya. MNG tul.

1895. Férfi létrán ül. Nbánya.

" Hajnali hangulat / I. vált. / Nbánya. mt.

1896. Nagybányai kaszinó, Nbánya. Baia Mare Muz.

" Kis fiu a füben, Nbánya,

" Fiatal lány arcképe. mt. Arad.

1897 Hajnali hangulat / II. vált./ Nbánya. MNG

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 293.l.

Réti István festő M.D.K.

1898. Édesanyám arcképe, Nbánya. Völgyesi F. tul.

" Önarcképe. " Tmás Henrik tul. Bp.

" " " Tör. Képcs. tul.

" Sötétben / Ill. Bródy S. : Ezüst kecske c. müvéhez / Nbánya, Kaposvár , Rippl-Rónai Muz.

% Festő portréja / Ill. Bródy S. : Ezüst kecske c. müvéhez.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 293.1.

Réti István festő M.D.K.

1898-1900. Három bányászfej, Nbánya.

1899. Katona Nándor arcképe, Bp.

" Herczeg Ferenc " Bp. Vajda Ödönné Herczog
Paula tul. Bp.

" Jókai Mór arcképe, / I. vált./ Bp. Tompa
Kálmán tul. Bp.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 294.l.

Réti István festő M.D.K.

Jókai Mór arcképe / II. vált. / Bp.

A " Kávésné" arcképe, Bp.

1899. Női portré / Keiner Márkusné arcképe/ Bp.

" Honvédtemetés / komp. tan. / Nbánya. mt. Románia / Pitesti?

" " / tájtanulmány/ mt. Arad.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 294.l.

Réti István festő M.D.K.

1899/Honvédtemetés, / alak tanulmány/ Nbánya.

mt. Arad.

" Honvédtemetés, MNG tul.

1899-1900. Jókai Mór arcképe / kis példány /

1900. Herczeg Ferenc arcképe, Nbánya. Vajda Ödönné Herczogh Paula tul.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 294.l.

Réti István festő **M.D.K.**

1900. Bródy Sándor arcképe, Bp.

" Interieur. / Bródy Sándor arcképe/ Bp.

" Parasztfiu / 1900 k. / Nbánya, pasztell.

" Aktkép / 1900 k. /

" Kemenszky Árpád arcképe, Bp.

" Őszi tájkép, Nbánya

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 295.l.

Réti István festő **M.D.K.**

1900. Erdő széle, Nbánya. Szably-Froschauf F. letéte a MNG-ban

" Öregasszonyok. Nbánya. MNG.

1901. Napos kertrészlet, Nbánya.

" Napos táj, boglyákka. " mt. Bp.

" Blaskovics György arcképe, Nbánya. Blaskovics Gy. tul. Tápiószele.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 295.l.

Réti István festő M.D.K.

19o2. Tájkép, Nbánya, Dór Ferenc tul.

" Kötéltáncosnő, Nbánya, Dór F. tul. Bp.

" Cabaret, " Stoll Károlyné tul.

" Édesanyám arcképe, Nbánya. MNG tul.

" Utszéli kereszt. / Tanulmány a Golgota c. Képhez Nbánya, ism.h.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 296.l.

Réti István festő M.N.K.

19o2. Golgota, Nbánya.

" Szinésznő arcképe. Nbánya. Szegedi Móra F. Muz.

19o3. Felvinczi Takács Zoltán édesapjának arcképe, Nbánya. F. Takács Z. tul.

" Őszi táj faunnal

" Krizantémok között. Nbánya.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 296.l.

Réti István festő M.D.K.

1904. Krisztus az apostolok között. / I. volt. / Nb. Šoltész Elemér családjának tul. Bp.

1905. Agitátor / Tanulmány a Krisztus az apostolok között II. vált. / Nbánya. Székesfehérvár István Király Muz.

" Krisztus az apostolok között / II. vált. / Nbánya Gaál Gyula tul. Bp.

" " " III. vált. Nbánya, eltünt.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 297.1.

Réti István festő M.D.K.

19o3. Dr. Kádár Antal arcképe, Nbánya.

" Dr. Makray Mihály " " Makray I. tul. Dorog.

19o4. Csendőrtiszt arcképe, Nbánya. Dór Ferenc tu

" Bolt elött, Nbánya, / hátlapján a Hajnali hangulat II. vált. / MNG

" Férfiarckép / önarckép -tanulmány/ Tompa Kálmán tul. Bp.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 297.l.

Réti István festő M.D.K.

Szocialisták, 19o5. vlsz. Krisztus téma vált.

19o5. Krisztus halászatnál, Nbánya. / vázl./

" " a hegytetőn " "

" Alkonyat , Nbánya.

" Moldován László srcképe, Nbánya , Moldován-család tul.

" " Lászlóné " / befejezetlen , Nbánya

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 296-297.l.

Réti István festő M.D.K.

19o5. Fiatal lány arcképe, / Vasady Hella / Nbánya mt. , Satu-Mare

19o6-19o6. k. Tájkép, Nbánya. Cluj. Müv. Muz.

" " " mt. Arad

" Tájkép figurával, Nbánya. MNG

" " R.Iné tul. Bp.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 298.1.

Réti István festő M.D.K.

1906. Önarckép, Róma, Prihradny Kálmán tuló Bp.

" Nagybányai táj házakkal, i.h.

" A modell. Róma, i.h.

" Damkó József arcképe, Róma. MNG

" Kenyérszelés / tanulmány/ Nbánya, Tompa Kálmán dr. tul. Bp.

" " Boldizsár István tul. Bp.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 298.l.

Réti István festő M.D.K.

~~1907x7~~
1907. Sidló Ferenc arcképe, Róma, MNG

" Krisztus az apostolok között, Róma, Gaál Gyula tul. Bp.

" Apostolfej, Róma. pasztell. mt. Arad.

" Tengerparti villa, Anzio.

" Nyári tájkép, Nbánya.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 299.l.

Réti István festő M.D.K.

1907-1910 k. Kovács Gézáné arcképe, Nbánya.

" Thorma János arcképe, " Baia Mare Muz.

" Női akt. Nbánya. mt. Satu -Mare.

" Önarckép palettával, Nbánya. i.h.

" Fekvő akt, pasztell. mt. Cluj.

" Ember kutyával , Nbánya, Bernáth A. t.

Aradi Kóra: Réti István Bp. 1960. 299.l.

Réti István festő N.D.K.

19o7-191o között. Nagybányai malom, Nbánya, Cluj. Müv. Muz. tul.

Falusi utcarészlet, Nbánya. mt.

1988. Szobabelső, Nbánya. Tirgu-Mures, Muz.

19o9. Nyári szürkület, Nbánya,

" Téli verőfény, " Prihradny Kálmán tul.

Aradi Kóra: Réti István Bp. 1969. 299.1.

Réti István festő M.D.K.

19o9. Két nővér, Nbánya. mt. Arad,

" Interieur, " MNG

" Márciusi hó, " Mikola András tul. Baia Ma
Mare

191o. Herrer Cézarné , Nbánya. ifj. Herrer
Cézár tul. Bp.

" Interieur II. Nbánya,

" Két öregasszony, "

Aradi Nóra: Réti István , Bp. 1960. 3oo.l.

Réti István festő M.D.K.

1912 k. Ülő akt. i.h.

" Nagybányai kékx táh kékruhás nővel, i.h.

1912. Fürdő nők. Nbánya, MNG

" Festő és modell,

" Cigánylány, Nbánya, MNG

1913. " II. " mt. Bp .

" Interieur III. " mt. Arad.

Aradi Nóra: Réti István , Bp. 1960. 300-301.l.

Réti István festő M.D.K.

1915. Rózsa pein airben, Nbánya, mt. Arad,

" Kaszáló ember " özv. Weiser Oszkárné tul. Bp.

" Kiss József arcképe, Bp. Tört. Képcsarn.

1917. Önarckép, Boldizsár István tul. Bp.

" Müteremkert I. Nbánya.

1917-1918 k. Csendélet, i.h.

Áradi Nóra: Réti István , Bp. 1960. 3ol.l.

Réti István festő M.D.K.

1918. Müteremkert II. Slinko Géza tul. Bp.

" Árokpart, Tompa Kálmán tul. Bp.

" Kardos Klára arcképe, Both Gyuláné Kardos K. tul. Bp.

" " " " tanulmány

" Szilvás , Nbánya, Miskolci Hermann Otto Muz.

" Idill. " MNG

1920. Önarckép, MNG

Aradi Nóra: Réti István , Bp. 1960. 300.l.

Réti István festő M.D.K.

1920-22 k. Bajza utca I. / mütermmablakból/ Bp. i.h.

" " " II. lakásabalkból. i.h.

" " " III. " mt. Bp.

" Nagybányai táj, Weiss István tul. Bp.

" Napos konyha, Nbánya.

" Zazar-part "

" Tájkép " mt. Baia Mare

Aradi Nóra: Réti István , Bp. 1960. 3o2-3o3.l.

Réti István festő N.D.K.

192-22 k. Tájkép vörösréklis parasztlánnyal, Nb. Bacher Ernő tul. Bp.

1920-22. k. Tavasz, NB. elp.

" Szentjános-völgye, Nbánya, a II. vil.h. e

" Szölőhegy, Nb. " elt.

" Szölőhegy,

" Nyári dal,

" Görömbölytapolca

Aradi Nóra: Réti István , Bp. 1960. 303.1.

Béti István festő M.D.K.

192o-22 k. Fák alatt,

Fürdözők / vázl. R.Iné tul.

Hypomenes és Atalante

Női akttanulmány, i.h.

1921. Klastromrét, Nbánya, Tompa Kálmán tul. Bp.

1922. Nő özikével, " mt. Bp.

1922-23 k. Aktok a szbadban I. Nbánya. MNG

Aradi Nóra: Béti István . Bp. 1960. 3o3-3o4.l.

Béli István festő

1922-23. Aktok a szabadban II. Nb. Bp. R.iné tul.

" " " III. "

" Diana, i.h.

1923. Tájkép, Nbánya / kilátás a müteremkertből

" Holdas vizparti táj I. Nb. mt. Baia Mare

" Thorma Jánosné arcképe Nb, mt. Oradea.

" Női arckép, / Giró Anna arcképe.
Basch Lóránd tul.

Aradi Hírs: Béli István , Bp. 1960. 3o4.l.

Réti István festő M.D.K.

1924. Krisztus összeroskad a kereszt altt /vázlat/
mt. Cluj.

" " " "

Teleki Endre ul. Bp.

" " " R.Iné tul.

1920-as évek közepe: Nő ingben,lepelben , mt.
Satu Mare

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 304.l.

Réti István festő M.D.K.

1920-as évek közepe : Strandfürdő,

Leányka a Balaton partján,

Rózsaszin ruhás lány i.h.

Profil,

Pirosruhás lány.

Benkhard Agostonne arcképe, R.Ihé tul.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 304-305.1.

Réti István festő M.D.K.

1927. Ülő női akt. mt. Timisoara,

" Táj keritéssel, mt. Cluj

1928. Női arcképe, mt. Héviz.

1930-as évek eleje:

Tájkép, Nbánya. mt. Bp.

Hegyes táj " i.h.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 305.l.

Réti István festő M.D.K.

1930-as évek : Nagybányai táj, Nbánya. i.h.

1931. Kossuth Lajos /vázlat/ Bp. MNG

" " "

1932. Vizparti táj, MNG

" Tiszaprt, mt. Bp.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 305-306.l.

Réti István festő M.D.K.

1932. Folyó partján

1933. Olvasó nő, Scheober Vilmos dr. tul.

1934. Dombóldal, Éles Péter tul. Debrecen,

" Önarckép, R.Iné tul.

1935. Önarckép, MNG

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 306.1.

Réti István festő M.D.K.

1936. Kislány, R.Iné tul

1937. Feleségem arcképe, R.Iné tul.

1938. Csoportos arckép / a Gazdák Biztositó Szövetkezete által rendel csoportos arckép vázl. / i.h.

" Balaton partjánI. Bszemes, mt. Bp.
" " II " mt. Cluj

Árodi Nóra: Réti István Bp. 1960. 307.1.

Kéti István festő M.N.K.

Nő a vizparton, i.h. 1938.

1938. Fürdősétányon, Bszemes. R.Iné tul.

1938-1940 között:

Festés a szabadban / vázlat /
R.Iné tul.

" Festés a szabadban R.Iné tul.

Arnal Nóra: Kéti István Bp. 1960. 307.1.

Réti István Mestő M.D.K.

1941. Budaligeti táj, R.Iné tul.

" Idős nő arcképe / Réti Istvánné édesanyja/ R.Iné tul.

1942. Hamlet / kompoziciós tanulmány/ R.Iné tul.

" " /szinvázlat/ a II. világháboruban elp.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 305-306.1.

Réti István festő M.D.K.

Jelenleg nem datálható képek:

Falúsi ház / tanulmány/ R.Iné tul.

Álló férfi / tanulmány/ "

Tanácosnők / tanulmány nagyobb történeti tárgyu kompozicióhoz/ RIné t.

Kereszthegy, Nbánya, mt. Szentendre.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 308.1.

Réti István festő M.D.K.

Nem datálható müvek:

Női akt.

Női képmás,

Kékruhás nő,

Őszi lombok,

Vak nő,

Női tanulmányfej,

Arddi Nóra: Réti István Bp. 1960. 3o8.1.

Réti István festő M.D.K.

Nem datálható :

Táj ülő nőkkel,

Október végén,

Eső után.

Ardai Nóra: Réti István Bp. 1960. 308.l.

Réti István festő M.D.K.

Illusztrációk Kiss József költeményéhez:

"Szerelemvágy" c. költ. rajz.

" " vázl.

Roboz Ágnes c. költ.

Fésülködő Ágnes asszony, rjz

" " " tnulm .

Meztelen nő / szövegközti kép/

Ardai Nóra: Réti István Bp. 1960. 309.1.

Réti István festő M.D.K.

Illsztrációk Kiss József verseihez:

Mese a varrógépről c. költ.

Olvasó férfi ; MNG

Kórházban , Vjna Jenő tul.

Mese a nagy csizmáról és a kis cipők-
ről.

A pa rasztházban, MNG

Ardai Nóra: Réti István Bp. 1960. 3o9.1.

Réti István festő M.D.K.

Illusztrációk Kiss József verseihez:

Mese a nagy csizmáról és a kis cipőkről,

Az erdőben /tanulmány/ MNG

" szénr. MNG

Nagyapó és unokája

" " /tanulmányok/ MNG

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 309.1.

Réti István festő M.D.K.

Illusztráció Kiss József verseihez:

Lepereg az óra c. költ.

" " / vázlat/ MNG

Gedővár asszony,

Lovagterem / szövegközti k.

Füleki vár "

Arádi Nóra: Réti István Bp. 1960. 31o.1.

Réti István Festő [illegible]

Kiss József Jehova c. költ illusztrációja:

A vén Jób, mt.

" " /tanulmány/ MNG

A kisdobos / szövegközti kép/

" /tanulmány/ MNG

Mirjam

Ä vén Jób / szövegközti kép

Arádi Nóra: Réti István Bp. 1960. 31o.l.

Réti István festő M.D.K.

1885-1890 gyermekkori rajzok, portrétanulmányok, virágtnulmányok, stb.

1891, Bastien-Lepage , ceruzar. MNG.

" Női félakt, szénr. MNG

" Hollósy Somon, ceruzar. mt. Bp.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 311.1.

Réti István festő M.D.K.

1892. Idős férfi, ceruzar. Both Gyuláné Kardos Klára tul. Bp.

" Női fej. cerzar. "

1893. Női akt. " "

" Tanulmányok a bohémek karácsonyestje ide-

/ Interieur MNG genben c. festményhez,
Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 312.1.

Réti István festő M.D.K.

1893. Nagybánya, szénr. i.h,

1894. Tanulmányok a Kossuth Lajos a ravatalon c. festményhez,

I Torino, MNG

II "

Tanulmányok a Lilaruhás nő c. festményhez,

I Fejtanulmány, MNG

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 8x 312.1.

Réti István festő M.D.K.

II Fejtanulmányok, MNG

1894. Vázlatok a gyötrödés c. festményhez, MNG

1896 k. Müvésztársaság, ceruzar. MNG

" Tanulmányok a Hajnali hangulat c. festményhez I Ülő férfi félakt, MNG

II. /háttal álló f élakt. / MNG

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 312.1.

Réti István festő M.D.K.

1896 k. Tanulmányok a Hajnali hangula d. festmény-
hez:

III. / lépő félkat/ MNG

" IV. / szembe lépő 2 alak ~~félakt~~/ MNG

V. / háttal álló két alak/ MNG

Vi. Hazafelé, 1897. i.h.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 312-313.l.

Réti István festő M.D.K.

1896. Nagybányai táj, ceruzar. MNG

" Hollós y Simon, szénr. MNG.

1896-97. Kiss József költ. ill.

1898. Tanulmányok Bródy Sándor:Ezüst kecske c. müvének ill.

./.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 313.l.

Náti István festő M.N.K.

Bródy-illusztrációk:

I. Sötétben, MNG

II. /Anya gyermeke ágyánál
MNG

~~xxxx~~

" Jókai Mór, ceruzar. MNG.

Arnái Nóra: Náti István Bp. 1960. 313.l.

Réti István festő M.D.K.

1898. Mednyánszky László, ceruzar. MNG

" Tanulmányok Herczeg F. arcképéhez,

I. szénr. MNG

II. " "

" " a Honvédtemetés c. festményhez.

I Temetőkápolna, mt. Oradea,

Arzdi Nóra: Réti István Bp. 1960. 313.1.

Réti István festő M.D.K.

1898 Honvédtemetés-tanulmányok:
Honvédtemetés-tanulmányok:

II. Zászlótartó /tanulmányfej/ mt. Arad,

III. " / kétfigurás mozgástanulmány/
mt. Arad,

IV. " és azkállas férfi, MNG

V. " és két szakállas férfi, Iván Szilárd tulaj.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 314.l.

Réti István festő M.D.K.

Honvédtemetés tanulmány / Kompoziciós tanulmány/
MNG.

1900. Vázlatok a Bródy arcképhez
I.II. MNG

" Tájtanulmány az Erdő széle c. festményhez.
MNG.

1900 k. Tanulmányok az Anya gyermekekkel c. meg
nem valósult képtervhez. I.II. MNG.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 314.l.

Réti István festő M.D.K.

Munka, MNG,

1901. Tanulmány a Golgota c. festményhezó MNG

1902. Tanulmányok a Kötéltáncosnő c. festmény-
hez. MNG. tul.

" I Clown, II. Clown, mt. Baia Mare
III. Kötéltáncosnő MNG

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 314-315.l.

Réti István festő **M.D.K.**

19o2-19o4 k. Vázlat egy turbános férfit ábrázoló
még nem oldott képtervhez / a félbehagyott
festmény hátlapjára festette 19o6- ban
a Kenyérszelés c. képet./ ceruzar. MNG

" Leány kisfiaval és macskával. szénr. i.h.

19o4. Tanulmányok a Bolt elött c. festményhez:
I. Leányfej. i.h.
./ .

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 315.1.

Réti István festő M.D.K.

19o4-19o5. Krisztus-kép tanulmányok:

I. Krisztusalak, mt. Baia Mare,

II. Fej-tanulmány, Kaposvár, Rippl-Rónai Muz.

III. Krisztusalak, / ülő figura/ MNG

IV. Krisztusalak / szénr. i.h.

V. " /mozdulattanulmány/ MNG

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 315-316.1.

Réti István festő M.N.K.

19o4-19o6 Krisztus-kép tanulmányok:

VI. /Agitátorhoz kompoziciós-tanulm./ MNG

VII. Krisztus a hegytetőn 19o5. szénr. MNG.

VIII. " a halászatnál 19o5. ceruzar. MNG

IX. Apostolalak, 19o6. MNG.

X. " "

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 316.1.

Réti István festő M.N.K.

Apostolalakok, szénr. MNG.

1906. Tanulmányok a Modell c. festményhez:

I. Álló akt. mt. Oradea,

II. Akt. MNG

III. " "

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 316.1.

Réti István festő M.ÓD.K.

19o7. Olaszországi vázlatok

I. tengerparti táj,

II. Akt holdvilágos tájban MNG

19o8 k.

Toldi, ceruzar. MNG.

19o9 k. Háztetők , MNG

1912 k. Önarckép profilban ceruzar. MNG

Áradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 317.1.

Réti István festő M. D.K.

1912 k. Tanulmányok a cigánylányképekhez
I. szénr. MNG
II. " "

1913. Önarckép, szénr. MNG.

1915. Tanulmány a Kiss József arcképe c. festményhez . i.h.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 317.l.

Réti István festő M. D.K.

1918. Tanulmányok az Idill c. festményhez,

I. Faun-alak, MNG

II. / kompozicios -tanulmány/ MNG

III. " " "

1920 k. Epreskerti részlet. ceruzar. MN~.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 317.1.

Réti István festő M. D.K.

1922. Tanulmányok az Aktok szabadban c. festményhez:

I. /kompozíciós tanulmány/ MNG

II. " " i.h.

III. /Akttanulmány/ MNG

1925. Aktok a szabadban, rézk. mt. Timisoara,

Hypomenes és Atalanta, rk. i. h.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960.

318.1.

Réti István festő M. D.K.

1931. Vázlatok a Kossuth Lajos c. festményhez.
MNG.

1933. Vázlatok az Olvasó nő c. festményhez. MNG

1938. Vázlat a Festés szabadban c. festményhez
MNG.

" Tanulmány a Fürdősétányon c. festményhez.
MNG

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 319.1.

Réti István festő M. D.N.

1941. Tanulmány az Idős nő arcképe c. festményhez
MNG

1942. Apósa halotti maszkja. R.Iné tul .

1943. Tanulmányok a Hamlet c. meg nem valósult festményhez:

I. /kompozíciós tanulmány/ MNG

II./részlettanulmány/ MNG.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 319.l.

Réti István festő M. D.K.

1925. Tanulmányok a Hyppomenes és Atalante c. rk-hoz, MNG

I. szénr.

MNG

II. ceruzar.

" Ádám és Éva, rk. i.h.

1929. Önarckép, ceruzar. Bedő Rudolf tul.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 318.1.

Réti István fordító M. T.K.

Hamlet-tanulmány,

III. fejtanulmány/ MNG 1943.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 319.1.

Réti István festő M.N.A.

1892, Idős férfi, repr.

1892. Női fej. repr.

1893. párizsi ut.

1892. Tájkép házzal. repr.

1901. Blaskovics-portré.

1906, Önarckép,

Münchenből hazatérve, 1892 nyarán Nagybányán festett.
Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 24-25.l. / .

Réti István festő M.N.A.

1892. Esős táj. repr.

1893. Párizsi lány, repr.

1893, Párizs, Julian -iskola.

1893. Bohémek karácsonya idegenben. repr.

" tanulmány. repr.
vázlat, repr.

19oo. Öregasszonyok.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 26-31.1. ./ .

Réti István festő M.N.A.

Kossuth Lajos a ravatalon, 1894. repr.

" " " " "

Gyötrődés, 1893.

Krisztus az apostolok között.

1894. olaszországi ut.

1894 nyarát Nagybányán tölti.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 34-35.l.

Réti István festő M.N.A.

1892 idős nő arcképe,

1892. Horthy Béla arcképe,

1893-94 telén, Buday Károlyné arcképe / Idős nő ardképe/

Női arckép, / tanulmány/ repr.

Nővérem arcképe, repr.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 41-44.l. / .

Réti István festő M.N.A.

Idős nő arcképe, 1893-94. repr.

Kettős arckép, repr.

Hajnali hangulat.

A nagybányai müvésztelep megalakitásának értelmi szerzője és mindvégig szivós szervezője volt.

Tanulmányrajz a Hajnali hangulat c. festményhez.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 49-50.l.

Réti István festő M.D.K.

Hajnali hangulat I. változat. repr. 1897.

"Lepereg az óra" Kiss József-illusztráció,

Tanulmányrajz a Hajnali hangulat- hoz.

Nagybányai táj. 1896. repr.

A nagybányai kaszinó, olajkariaktura. ~~XXXXX~~

Hollósy Simon. 1896. repr.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 51-56.l.

Réti István festő M.D.K.

Kiss József illusztráció " Szerelemvágy. 1896-97. repr.

Mese a nagy csizmáról és a kis cipőről. 1896-97. repr.

Jehova. repr.

A vén Jób,

Mirjam. Roboz Ágnes. repr.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 66-71.l. / .

Réti István festő M.D.K.

1896. Kis fiu a füben.

1896-os fiatal leány portré , az első nagybányai kiállitáson szerepelt.

Fiatal lány arcképe, 1896. repr.

Kiss József -illusztrációk: "Mese a varrógépről"

" " repr.

" " Lepereg az óra, repr.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 61-64.l. / .

Réti István festő M.D.K.

Az első nagybányai kiállitáson mutatta be a Kiss József-illusztrációkat.

1898. Édesanyám arcképe. repr.

" Önarckép, repr.

" " "

1899. Herczeg Ferenc arcképe, repr.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 72-80.l. . /

Réti István festő M.D.K.

Golgota első vázlatai.

a kép 1902-ben készült el.

Oltárkép-terv, / nem vlósult meg./

1898. Bródy : Ezüst kecske c. kötetéhez ill.

1900. Herczeg Ferenc arcképe. repr.

1899. Jókai Móra arcképe. repr.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 81-82.l.

Réti István festő M.D.K.

Jókai Mór. 1898. repr.

1899 telén Nagybányáról Pestere utazott , ekkor festette a Jókai és Herczeg -portrét.

1900 tavaszán két portré Bródy Sándorról.

" Erdő széle. repr.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 83-86.1.

Réti István festő M.D.K.

Édesanyám arcképe, / mintegy háromszor szerepelt kiállitáson életében/

Öregasszonyok cé kép a külfölddel eg„ütt ötször szerepelt életében kiállitáson.

elöbbit a Fővárosi Képtár, utóbbit A Szépmüvészeti Muzeum vásárolta meg.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 87.1.

Réti István festő M.D.K.

Kenyérszelés c. képét csupán e gyszer állitotta ki.

Szobabelső, a marosvásárhelyi képtárba került.

Honvédtemetés, az első világháboru elött ucs. a marosvásárhelyi képtárban volt.

kiállitáva az 19oo-1901-i Téli Tárlaton, valamint

az 1912-i nagybányai jubiláris kiállitáson szereplet.

19oo-ban a Lipótvárosi Kaszinó looo forintos díját nyerte.

Áradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 87.l.

Réti István festő M.D.K.

A Honvédtemetés 1942-ben került ujra Pestre. -
Réti a saját költségén hozatta le. a modern ké
magyar képtár gyüjteményébe került.

Tanulmány a Honvédtemetés-hez. 1899. repr.

" " zászlótartó alakjához. repr.

" " " " "

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 89-91.1.

Réti István festő M.D.K.

Részlet a Honvédtemetés-ből. repr.

Honvédtemetés, 1899. repr.

A nagybányai művésztelep egyik vezetője és legkitartóbb pedagógus volt.

Öregasszonyok. 1900. repr.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 97-98.l.

Réti István festő M.D.K.

Napos táj boglyákka. 19o1. repr.

Blaskovics György arcképe. 19o1. repr.

Édesanyám arcképe, 1900-1901.

Moldován-portré. 1905,

Sidló-portré. 1907.

Thorma arckép.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 103.1.

M.D.K.

Réti István festő M.D.K.

Makray -portré. 19o3.

Dankó József arcképe. 19o6.

Édesanyám arcképe. repr. 19 o-19o1.

Öregasszonyok. 19oo.

Kenyérszelés. 19o6.

Aradi Nóra: Réti István, [illegible]p. 1960. 1o4-1o5.1.

M.D.K.

Réti István festő **M.D.K.**

Szobabelső. 19o8.

Golgota. 19o2.

Bolt elött. 19o4.

Krisztus az apostolok között.

Agitátor.

Aradi Nóra: Réti István, [illegible]p. 1960. 1o5.1.

M.V.E.

Jos.J.

Réti István festő **M.D.K.**

Színésznő arcképe. 19o2. repr.

az 19oo-as Öregasszonyok az 19oo-19o1-i Téli Tárlaton szerepelt elöször.

m vásárolta a Szépmüvészeti Muzeum / elöször a királynak terjesztették fel megvásárlásra / ,

a müncheni Glaspalast-ban 19o1-ben másodosztályu aranyérmet nyert.

Aradi Nóra: Réti István, p. 1960. 1o7--1o8.1.

Réti István festő M.D.K.

Az Öregasszonyok kiállitva a St Louis-i világkiállitáson, 19o4-ben itt harmadosztályu érmet nyert. . Szerepelt az 1912-es nagybányai jubiláris kiállitáson.

Kötéltáncosnő. 19e2. repr.

Tanulmány a Golgota c. képhez. 19ol. repr.

Aradi Nóra: Réti István, p. 1960. lo8-111.1.

Réti István festő M.D.K.

Tanulmány a Golgota c. festményhez. 1902. repr.

Édesanyja 1900-1901-es arcképe először Münchenben szerepelt kiállitáson 1902-ben.

kérték a képet a badeni herceg tiszteletére rendezett karsruhe-i kiállitásra.

1922-ig Nagybányán maradt.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 114-.1.

Réti István festő M.D.K.

Édesanyja arcképét kérésére Nagybányáról Börtsök küld fel Pestre.

1929-ben a Főv. Képtárbakerült, és szerepelt annak 1932-i ujszerzeményi és 1944-es jubileumi kiállitásán.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960 114.l.

Réti István festő M.D.K.

Dr. Makray Mihály arcképe, 19o3. repr.

Csendőrtiszt arcképe. 19o4. repr.

Bolt elött, 19o4, / Nagybányán készült, 19o8-ban és 1912-ben szerepelt kiállitáson, majd muzeumi tulajdonba került.

hátlapján a " Hajnali hangulat.

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 121.l.

Réti István festő M.D.K.

Bolt elött, 19o4. repr.

Tanulmány a Bolt lött c. festményhez. 19o4. repr.

19o4-ben a Strigel-kép másolása végett Bécsbe ment.

Önarckép-tanulmány a Bolt elött c. festményhez. 19o4. repr.

Komjáthy Gyulával barátságot köt

Aradi Nóra: Réti István, Bp. 1960. 125- 126 l.

Réti István festő M.D.K.

Férfiarckép / Önarckép-tanulmány/ 19o4. repr.

Tanulmány a Krisztus-képhez. 19o4. repr.

19o8-ban arról levelezett Komjáthyval, miért és hogyan lépjen be a Társadalom Tudományi Társaságba.

Krisztus az apostolok között / I. változat./ 1914. repr.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 127-129.l.

Réti István festő M.D.K.

Férfiarckép / Önarckép-tanulmány/ 1904. repr.

Tanulmány a Krisztus-képhez. 1904. repr.

1908-ban arról levelezett Komjáthyval, miért és hogyan lépjen be a Társadalom Tudományi Társaság-ba.

Krisztus az apostolok között / I. változat./ 1914. repr.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 127-129.1.

Réti István festő M.D.K.

Agitátor. 19o5. repr. / egy 1948-i aukción Asztaltársaság cimen szerepel/

Krisztus a hegytetőn,

" a halászatnál.

Müvésztársaság. 1896 k. repr.

Tanulmány a Krisztus-képhez. 19o4. repr.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 132-133.1.

Réti István festő M.D.

Festő kortársasihoz hasonlóan Münchenben-
tanult, s csak ott megsimert francia törek-
vések hatására ébredt fel benne a párizsi ut
vágya.

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 9-16.l.

Réti István festő M.D.

Első olajképe 1890-ből való , az utolsó 1943-ból.

Bohémek,

Honvédtemetés,

Öregasszonyok,

Édesanyám,

Kenyérszegés

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 6-8.l.

Réti István festő M.D.

Önarckép, 1935. repr.

1957. emlékkiállitás müveiből.

" A nagybányai müvésztelep" poszthumus müve.

"Képalkotó müvészet"

Honvédtemetés,

festői munkássága fél évszázadot foglal magában

Aradi Nóra: Réti István Bp. 1960. 2-7.1.

MDK

Réti István

A bohémek karácsony, /vázl./ o.

2o.sz. M.festészet és szobrászat. N.Gal. és Móra F.Muz. Szeged. 1966.

MDK

Réti István

Jókai Mór arcképe, o.

Tompa Kálmán gyüjteménye, Rippl Rónai Muz.
Kaposvár 1966.IV.

MDK

Réti István

M. Nemz. Galéria, vezető 1965.

Réti István

Fettünk nála a konturozás technikája

Bernáth Mária: A magyar szecessziós festészet helye az európai szemléletben. Filológiai Közlöny. XIII. (1967) 1–2. sz. 220. l.

Réti István

MDK

M. Nemz. Galéria, vezető 1965.

RÉTI István festő M.D.K.

Emlékkiállitás műveiből a Galériában
/megnyitó kiállitás 1957./

Oelmacher Anna: Ma 8téves a Magyar Nemzeti Galéria
Magyar N emzet 1962. október 5. 4.1.

M.D.K.

Réti István

"A nagybányaiak" c. riportban emliti nevét Iván Ede, mint a nagybányai müvészkolónia őstagját, aki a budapesti Képzőművészeti Főiskola tanára is és Thorma Jánost, akivel együtt korrigál s foglalkozik tanitványaival.

Szinházi Élet. Bp. 1918. okt. 20-27. VII. évf. 42. sz. 25-28. lap.

Réti István

Csak a neve említve "kitűnő portraitfestők" közt.

Mirowi Lyskovszky Emő: A magyar képzőművészet története. Bp. 1906.

70.l.

MDK

Réti István

Jándi Dávid mestere volt

Jándi Dávid emlékkiáll. Fényes A.Terem 1966.

MDK

Réti István

Buday Lajos tanára volt

Szegedi Áll.Pedagógiai Főisk. müv.tanárainak
kiáll. Móra F. Muz.

Réti István

24. Erdő széle. Nagybánya. 1900. olf. v. M. 61×81 cm. J. l. j. „Réti". Szablya-Frischauf Ferenc letéte a M. N. G.-ban. Kiáll.: 1900-1901.-i Téli Tárlat, Műcsarnok. 1901-i Téli Tárlat, Nemz. Szalon. 1927-i „Magyar tájj.-és életrép Kiállítás" – Műcsarnok.

24/a. Női portré – Lanulmány. olf. v. M. 67×43,5 cm. J. n. Virág Sándort.

Réti István, Emlékiáll. (1872-1945)
Akat. írta: Aradi Nóra. Bp. 1957.

15. l.

Réti István

25. Öregasszonyok. Nagybánya. 1900.
olf. v. M. 79,5 x 65,3 cm. J. l. j. „Réti".
M. N. G. Ltr. 1952. Kiállítva: 1900–1901-i
Téli Tárlat, Műcsarnok. 1901. Glaspalast,
München. 1907. Saint-Louis. 1912-i nagy-
bányai jub. kiáll. 1928-tól a képmű-
vészeti Műz. álladó kiállítása.
Repr.: Szépm. Mis. Uj. Mag. Képt. Kat. 1928.
Genthon István: Az ujmagy. fest. tört., 49. sz. rep.
Réti István: A nagybányai művésztelep, 2. sz. rep.

Réti István, Emlé Miáll. (1872–1945) 15 ~~1~~
A Kat. írta: Arad i Nóra. Bp. 1957. 16 ~~2~~.
~~17~~

Réti István

5. Bohémer (vázlat) Párizs 1893. Olf. v. M. 39,5 x 49,8 cm. J. l. j. „Réti". Réti I.-mét.

6. Bohémer (vázlat). München(?) 1893. Olf. v. M. 50 x 40 cm. J. l. b. „R." M. N. G. ltn. 56235.

6/a. Bohémer (vázlat) Olf. v. M. 61 x 50 cm. J. n. Kaposvári Mn. A. ltn. 55516.

Réti István, emlékkiáll. (1872 - 1945.) Akat. ista: Arcadi Nóra. Bp. 1957. 13. l.

Réti István

Bohémek kerécsomyestje idegeriben.
(Folyt.) Reprodukció: Művészet, 1912, 56.1.
1912-i nagybányai jub. kiáll. kat.
Gerő-Londen: Modern magyar festő-
művészet, 82.l. Réti István: A nagy-
bányai művészetelemp, 3. sz. Zép.

8. Növésem arc Zépe. Nagybánya.
1890-es évek ~~vége~~ elege. olf. fa.
M. 50,3 x 39,5 cm. J. n. Réti I.-mét.

Réti István, emlékkiáll. (1872-1945.)
Akat. ista: Aradi Nóra. Bp. 1957. 14.l.

Réti István

4. Bohémet karácsonyestje idegenben

Nagybánya, 1893. Olf. v. M. 145×221 cm.
7. l. j. „Réti". M. N. G. ltn. 2837.
Kiállítva: 1893–94. Téli Tárlat. Műcsarnok.
Párizsi nemzetközi Ziáll. 1900.
1912-i nagybányai ~~b~~ jub. Ziáll.
1928. Szépm. Mis., Uj Magy. Képtár állandó Ziáll. (Repr. 3. sz)

Réti István, Emlékkiáll. (1872–1945.)
Akat. vita: Aradi Nóra. Bp. 1957. 13. l.

Л1

Réti István

22. Jókai Mór arcképe. Budapest. 1899. olf. v. M. 85,2 x 70 cm. J. l. j. „Réti 1899." Ft. Tompa Kálmán t. Kiállítva: 1899-i Téli Tárlat, Műcsarnok.

23. Honvéd temetés. Nagybánya. 1899. Olf. v. M. 196 x 226 cm. J. l. j. „Réti NB 1899". MNG. Ltn. 1745. Kiállítva: 1900-1901-i Téli Tárlat. Műcsarnok. 1912-i nagybányai jubilaris kiállítás. 1953-57 Jöött a Főv. Képtár, majd a Szépm. Múz. Uj Magy. Képtárának állandó kiállításai.

Réti István, Emlékkiáll. (1872-1945). A. kat. lista: Aradi Nóta. Bp. 1957. 15. l.

Réti István

30. (folyt.) Édesanyám arcképe.
Kiállítva: 1902. München. 1932. Főv. képtár, az 1924-31-i évet nyereményéből rendezett Kiáll-on. 1932. Műcsarnok, a „A mag. képz. ükörönet és az összes művészcsoportok tagjainak válogatott műveiből rendezett Kiállítás (1850-1932)" 1944. Főv. Képt. jub. Kiáll. 1951-54. Főv. Képt. állandó Kiállításai.
Reprodukció: 1932-i műcsarnok kiállítás katalógusa. Bernáth Aurél: Irások a művészetről, 16. sz. rép. - Réti István: A nagybajai művésztelep, 4. sz. kép. Réti István, Ismeretlen Kiáll. (1872-1945). A kat. cíta: Aradi Nóra. Bp. 1957.

16. l.

Réti István

14. Kettős arc rép. Nagybaja. 1894-95. k. olf. v. M. 45,5 × 76 cm. J. l. j. „Réti I." Magántul.

15. Fésülődő nő. (tanulmány Kiss József: „Roboz Ájmer" c. verséhez). Plantr. Nagybaja, 1896. olf. v. M. 35,5 × 27 cm. J. n. Réti I.-né t.

Réti István, Emlékkiáll. (1873-1945) a katalóta: Aradi Nóra. Bp. 1957.

Réti István

20. Hercegh Ferenc arcképe. Bp. 1899. Olf. v. M. 116×72,5 cm. 7. l. j. „Réti 1899". Vajda Ödönné Herczog Paula t. Kiállítva: 1899-i Téli Tárlat. Műcsarnok, nagyban, az ülőnterem. Reprod.: 1899-i Téli Tárlat rat.

21. Hercegh Ferenc arcképe (Kis vásárlat) Nagybánya, 1900. Olf. v. Karton. M. 50×34 cm. 7. l. b. „Réti NB. 900". Vajda Ödönné Herczog Paula t.

Réti István, Emlékkiáll. (1872-1945) Katalóta: Aradi Nóra. Bp. 1957. 15. l.

Réti István

18. Önarckép. Nagybánya, 1898. Olf. v. M. 30x24 cm. J. l. j. „Réti". Jamais Henrik t.

19. Önarckép. Nagybánya. 1898. Olf. v. M. 76x52 cm. J. l. b. „Réti Nbánya 98". Jösténeti képcsarnok ltsz. 1433. Kiállítva: 1912-i nagybányai jub. Ziáll. 1928 Szépmův. Mus., Mj Magyar képtár állandó kiállítás. Reprodukció: 1912-i nagybányai jubiláris Ziállítás katalógusa.

Réti István, Emlékkiáll. (1872-1945) 14. l.
A kat. ista: Aradi Nóra. Bp. 1957. 15. l.

Réti István

12. Kossuth lajos a ravatalon. Torino-Róma, 1894. Olf. v. M. 54 x 74 cm. J. l. j. „Réti, Kossuth lajos a ravatalon. Turin-Róma, 1894.". MNG. ltn. 5181.

13. Gyölrödés. Nagybánya. 1894. Olf. v. M. 120,5 x 101,5 cm. J. l. j. „Réti 94". MNG. ltn. 1652. Kiállítva: 1894-95-i Téli Tárlat, Műcsarnok. 1896-i mill. -i Ziáll. Műcsarn. 1912-i nagybányai jub. Ziáll. repr. 1894-95-i Téli Tárlat Mat.

Réti István, emlékziáll. Aradi Nóva 14.1. Bp. 1957.

Réti István

75/a. Táj fehérkendős növel. Nagyba Ja, 1934. Olf. v. M. 45×55 cm. J. l. j. „934 Réti". Éles Péter t.

76. Onarchéj. Bp. 1934. Olf. v. M. 67×54 cm. J. n. Réti Istvánné t.

77. Onarchéj. Bp. 1935. Olf. v. M. 50,5×40,5. J. l. j.: „Réti 935. U.N.G. Ltr. 7382. (folyt.)

Réti István (1872–1945) Emlékkiáll. Kat. Ista Aradi Vóla, 1957. Bp.

20. l.

Réti István

77. Dracz Zsip (foltalós) kiállítva:
1937. Ernst Mus., Szinyei-Jais. VI. Zi.
1941. Szépm. Mus. mj nemzeményt Zi.
Reprod.: Réti István: A nagy bánya: mű vörös kelg., 1. n. kép.

78. Kiszlány. Bp. 1936. Olf. v. M. 41×31 cm.
7. l. j. „Réti 1936." A vánon felső pereme:
„Pista bácsi festette Csöpi-ről, 1936.
IX. 20." Réti István-né tul.

Réti István (1872–1945) Emlékkiáll.
Kat. Ista Aradi Vólas, 1957. Bp. 2 l. l.

Réti István

82. Budeligeti táj. Budeliget, 1939.
olf. v. n. 30×41. cm. J. l. b. „Réti"; vakrámán: „Réti 1941."; Réti I.-né t.

83. Idős nő arcképe. Budeliget, 1941.
olf. v. n. 46×55, 5 cm. J. l. b. „Réti 1941". Réti I.-né t. Kiállítva: 1942. Nemz. Szel., Szinyei-Társ. VII. kiáll.
Grafitak Következmet.

Réti István. Emlékkiáll. Kat. ista
Aradi Nóva, Bp. 1957.

2 l. l.

Réti István

grafizál:

1. Virágtanulmány. Nagybánya. 1885. c. p. M. 35 x 25. 7. l. j. „Réti Pista III. gimnazista Nagybánya, 1885. jan. 29.": Réti I.-né t.

2. Finfej. Nagybánya. 1887. c. p. M. 31 x 23, 5 cm. J. l. j. „Réti, 1887. V. 13. (tanulmány). ". Hátlapjáni: Réti István rajcolta 1887 nyarán (máj: és jun?) Egy Zsi Isidófia ontalálásam Davidovits Viktor": Réti Istvánné t.

Réti István. Emlékkiáll. Kat. ista Aradi Nóva. Bp. 1957.

2 d. l.

Réti István

79. Feleségem arcképe. Bp. 1937. Olf. v. M. 56×45 cm. J. n. Réti I.-né t.

80. Női fej (tanulmány) Bp. 1938. Olf. v. M. 55×44,5 cm. J. l. j. „Réti". Réti I.-né t.

81. Fürdőséláng. Balatonnemes. 1938. Olf. v. M. 55,5×45 cm. J. l. b. „Réti 1938". l. Középen B-nemes, l. j. cerusával „Réti". Réti I.-né t. Kiállítva: 1941. Nemzeti Szalon.

Réti István. Emlékkiáll. Kat. ista Aradi Nóra. Bp. 1957.

2 l. l.

Réti István

3. Bastien-Lepage. München. 1891. cenzur. p. M. 28×22 cm. J. l. j. „Réti". Réti I.-né t.

4. Iskolai tanulmányok. 1890. szénz. p. M. 49×34,5 cm. J. l. j. „Réti István". MNG. Ltr. 4486.

5. Hollósy Simon. München 1891. cenzur. p. M. 10×8,7. J. n. Réti I.-né t.

6. Munka. Nagybaja. cenzur. p. M. 32×23,5 J. l. j. „R". Réti I.-né t.

Réti István, Emlékriáll. kat. a ista: Aradi Nóva, Bp. 1957.

21.

Réti István

10. Tanulmány a „Bohémet" ker. Nagybánya, 1893. Szénv. p. M. 27,6×33,5 cm. J. l. j. „R NB". MNG. Itn. 1955. 5546.

11. Kossuth Lajos a ravatalon. Torino. 1894. Cerusav. p. M. 24,7×37,3 cm. J. l. j. „Réti turin 1894 marcz 21.". MNG. Itn. 1946. 3968.

12. Fejtanulmány. Nagybánya, 1894. c. p. M. 31,5×36,5 cm. J. n. M. N. G. Itn. 1951. 4460.

Réti István. Emlékkiáll. kat. a ista: Aradi Nóra, Bp. 1957.

22. l.

Réti István

7. Idős férfi. Nagybánya, 1892. Cerurav. p. M. 37×19 cm. J. l. j. „R 92"; l. b. „Klárinak". Both Gyuláné Kardos Klára t.

8. Női fej. Nagybánya. 1892. Cerurav. p. M. 20,5×19,4 cm. J. l. j. „92"; alatta: „Réti". Alátrás: „Klárinak (Kivánság szerint) Réti bácsi". Both Gyuláné Kardos Klára t.

9. Női art. 1893. Cerurav. p. M. 34,2×20,5 J. l. j. „93. Réti" l. b. „Klárinak R". Both Gyuláné Kardos Klára t.

Réti István. Emlékkiáll. kat. a ista: Aradi Nóra, Bp. 1957.

22. l.

Réti István

16. Nagybányai láj. Nagybája, 1896. c. p. M. 39x48 cm. J. l. j. „Réti 1896". M.N.G. Itn. 1954. 5157.

17. Hollósy Simon. 1896. Szénr. p. M. 63,3x49,4 cm. J. n. M.N.G. Itn. 1943. 3706. Repr. uj id. T, 1896. 285. 1.

18. Baloldalt: Janulmány kis József „JEHOVA" c. Kötlemenjének illusztrációjára, jobboldalt: Vázlat egy Hollósy-t ábrázoló rajz, cz. Nagybája. Szénr. p. J. n. M.N.G. Itn. 1951. 4496.

Réti István, Emlékiállítás. A Kat. Aradi Nóra ésta. Bp. 1957.

22. l.

Réti István

13. Fejtanulmány. Nagybánya, 1894. c. p. M. 31,5 × 36,5 cm. J. n. M. N. G. Itn. 1951 4471.

14. Vázlatos a Sjölrödés-ben. 1894. c. p. M. 25 × 37,5 cm. J. n. M. N. G. Itn. 1951. 4491.

15. Ülő férfi félalt (tanulmány a Hajnali hangulat-hoz) Nagybánya, 1895. c. p. M. 37,2 × 29,2 cm. J. n. M. N. G. Itn. 1951. 4474.

Réti István, Emlékiállítás. A Kat. Aradi Nóva ista. Bp. 1957.

22. l.

Réti István

Román György kiállításának megnyitójában említve.

Román György festményeinek kiállítása (megnyitó)
Hatvany L. Múr, Hatvan, 1975. márc. 9.

Réti István

Réti István növendéke volt a Főiskolán Gáspárdy Sándor.

----:Kiállitási naptár.
Müvészet,1975.október - 45.old.

Réti István

A mester műve megtalálható a
kecskeméti Rozsó gyűjteményben.

Pap Gábor: Kincsek és műkincsek.....
Művészet, 1975. június - 7 oldal.

RÉTI ISTVÁN, festő

Sebestény Ferencnek Nagybánya dajkálta festői szemléletét. Élete Sopron, Budapest, Tihany, Szentendre között végezte ingalengéseit, de szeme és agya egyfelé szegődött Réti István által megfogalmazott nagybányai szellem mellé. Ezt szörta szét izzó forgácsként növendékeibe. 274.old

UJVÁRY LAJOS: Sebestény Ferenc temetésére 274.old

Soproni Szemle, Helytörténeti Folyóirat, XXVII.évf. 1973. 3.szám

KÉTI ISTVÁN, festő

Képzőművészeti főiskolai tanár.-Sebestény és Horváth sok sokszor emlegeték Kéti intelmeit:"a művészetet csak a legnagyobb odaadással,alázattal,a technikai ügyeskedés háttérbeszorításával szabad szolgálni". 188.old

M.KISS PÁL: Sebestény Ferenc, /1907.1972/ 187.old

Soproni Szemle, Helytörténeti Folyóirat, XXVII.évf. 1973. 2.szám

RÉTI ISTVÁN, festő

Képzőművészeti Főiskolai tanár.-Sebestény Ferenc soproni születésű festő tanítványa volt. Sebestény a főiskola könyvtárosa is volt. Ekkor sokat foglalkozott Réti nek nagybányai jegyzeteivel. 166.old

M.KISS PÁL: Sebestény Ferenc, /1907-1972/ 187.old

Soproni Szemle, Helytörténeti Folyóirat, XXVII.évf. 1973. 2.szám

RÉTI ISTVÁN, festő

Sebestény Ferenc festőművész irta róla a Magyar Nemzetben, 1855. jan. 18-án.: "Az intellektus finom mérlegelése működött nála, keresve a megvalósitás tökéletes egyensúlyát". 190.old

M.KISS PÁL: Sebestény Ferenc, /1907-1972/ 187.old

SOPRONI SZEMLE, Helytörténeti Folyóirat, XXVII.évf. 1973. 2.szám

RÉTI ISTVÁN, festő

Sebestény /Sebesta/ Ferenc festőművésznek a Képzőművészeti Főiskolán Réti István volt a mestere. 186.old

M.KISS PÁL: Sebestény Ferenc, /1907-1972/ 187.old

Soproni Szemle, Helytörténeti Folyóirat, XXVII.évf. 1973. 2.szám

Réti István

Neve Szabray Sándor mesterségét említi.

A Hét, 1971. júl. 23. 2. elj. 30m. 9p.

Réti István, Jestő

Lásd: Lázló Gyula

Martyn Jerenc: Lázló Gyula ... 609-611.

JELENKOR, Pécs, 1975. július XVIII/4.

Réti István

73. Tanacskép. Bp. 1929. cer. p. 18,7 x 15. 7. l. b. „R". Bedő Rudolf t. Repr: Bálint Jenő: Művészfejek (Bp. 1929). 25. l.

74. Jancsmagyar az „Olvasó nő" c. festményhez. Bp. 1933. cer. p. 18,5 x 24,5. 7. n. M. N. G. Ha. 1946. 3967.

75. Felvő nő. Bp. 1942. k. cer. p. 14,2 x 23. 7. n. Réti I.-né t.

Réti István, Emlékiállítás. A Kat. Aradi Nóra ista. Bp. 1954. 27. l.

Réti István

Réti István

1 Reprodukciós

17. Vizparti ló, 1932.
18. Felesége arcképe 1937.
19. Önarckép, 1935
20. Tanulmány a „Bohémet"-hez, 1893.
21. Illustr. Kiss József „Mese a varrógyi öl-c. mű-hez, 1896.
22. Kossuth lajos a revestalon, 1894
23. Hollósy Simon arcképe, 1896
24. Önarckép – tanulmány, a „Bolt előtt" c. festmény-hez, 1904.

VÉGE.

Réti István emlékkiállítás kat. ikta és önállítoka; a kiáll. rendezte: Aradi Nór. Bp. 1957.

Réti István

33. Tanulmány a „Kőléltáncosnó" c. festményhez. Vaszbánya. 1902. Szénr. p. 44,5 × 29,7 cm. 7. n. M.N.G. 1951. 4466.

34. Önarcrép-tanulmány a „Bolt előtt" c. festményhez. Nagybánya. 1904. Szénr. p. 64 × 46. 7. l. j. „R 904". M.N.G. Ltn. 1951. 5159.

35. Tanulmány a „Bolt előtt" c. festményhez. Nagybánya 1904. Szénr. p. 51 × 38. 7. n. M.N.G. Ltn. 1951. 5158.

Réti István

24. Illusháció Kiss József: „Mese a nagy csizmáról és a kis cipőről" c. zöltemeljéhez. Nagybaja, 1896. Szám. r. p. M. 58,7 × 45,3 cm. J. l. j. „Réti". M. N. G. Itu. 1917. 285.

25. Művés tárgyaság. 1890-es évek. cer. p. M. 29,5 × 39,5 cm. J. n. Réti I.-nét.

26. Józai Mór. Bp. 1898. C. p. M. 16,7 × 13 cm. J. l. j. „Réti 1898." Aláírás: „Józai Mór ebédmél." Réti I.-nét.

Réti István emlékkiáll. kat. ista és összeáll.: Aradi Nóra. Bp. 1957.

23.

Réti István

22. Illusztráció Kiss József: „Mese a varrógépről" c. költeményéhez. Nagybaja, 1896. szénr. p. M. 28,7 × 41,3 cm. J. l. b. „Réti". M. N. 6. Itn. 1917. 283.

23. Illusztráció Kiss József: „Mese a nagy csizmadról és a kis cipőről" c. költeményéhez. Nagybaja, 1896. szénr. p. M. 58,7 × 45,3 cm. J. n. M. N. 6. Itn. 1918.

Réti István emlékkiáll. kat. cíta és összeáll.: Aradi Nóra. Bp. 1957.

23. l.

Réti István

19. Tanulmány Kiss József. Lepezepar óra" c. Zöltemezének illusztrációjáh. Nagybánya, 1896. Cerusar. p. M. 13,3 x 9,7 cm. J. n. Réti Istvánné t.

20. Tanulmány Kiss József. Szerelemmúj" c. Zöltemezének illusztrációjáh. Nagybánya 1896. Krélar. p. M. 47 x 29,7 cm. J. n. M. N. G. Itn. 1951. 4480.

21. Illusztráció Kiss József. Mese a varrógépről" c. Zöltemezének. Nagybánya, 1896. ~~[illegible]~~. Krélar. v. M. 51 x 71,5 cm. J. n. Vajna Jenő A.

Réti István kulturáll. Kat. ista a összeáll.: Aradi Nóra. Bp. 1957.

23.1

Réti István

36. Tanulmány a „Bolt előtt" c. festményhez. Nagybánya. 1904. Szénd. p. 60×24,4 cm. J. n. Réti Ismé t.

37. Tanulmány a „Agilélod" c. festményhez. Nagybánya, 1905. Szénd. p. 50×63,5. J. n. Réti I.-né t.

~~38.~~ 37/a. Tanulmány a Krusius-komp. Nagybánya, 1904. C. p. 26,5×29,5. T. l. j. „R". Kaposvári Mur. t. Ltr. 55169.

Réti István emlékkiáll. kat. ista és összeáll. Aradi Nóra, Bp. 1957.

24. l.

Réti István

30. Tanulmány a „Honvédtemetés" c. festmény-
hez. Nagybaja, 1899. Szénr. p. M22, 8×27
J. l. b. Réti 1900°. M.N.G. Hn. 1951. 5156.

31. Kompozíció. Nagybaja. 1900 K. c. p.
47,7×31,8 cm. J. n. M.N.G. Hn. 1951
4464

32. Tájrej. Nagybaja. 1900 K. cer. p.
25×37. J. n. M.N.G. Hn. 1951.
4461.

Réti István emlékkiáll. kat. ista és
összeáll. Aradi Nóra, Bp. 1957. 23. l.

Réti István

27. Medgyánnky László, Bp. 1898. cerm. p. M. 16,6 x 12,3 cm. J. l. j. „Réti medgyánnky 1899". Réti I.-né t.

28. Janulmány a „Honvédtemetés" c. festmény kar. Vagyonja, 1899. Szénr. p. M. 61 x 47,5 cm. J. n. Réti I.-né t.

29. Janulmány a „Honvédtemetés" c. festmény kar. Nagybánya, 1899. Szénr. p. M. 61 x 46 cm. J. n. Réti I.-né t.

Réti István emlékkiáll. kat. ista és összeáll. Aradi Nóra, Bp. 1957.

23. l.

Réli István

45. Önarckép. Nagybánya, 1913. szén r.p. 42,4 × 53,2. J. l. j. „RNB 1913". M. N. G. Ltn. 1926. 1240. Kiállítva: 1928. Szepm. Mus. új mag. képt. áll. kiáll.

46. Női alt. szénr. p. 45 × 29,7. J. l. j. „Klárinak Réli bácsi". Both Gyuláné kordon klár. – tul.

47. Női alt. szénr. p. 44,8 × 29,6. J. n. M. N. G. Ltn. 1951. 4467.

Réli István emlékkiáll. kat. utaz. és ösmáll. Aradi Nóra, Bp. 1957.

24. l.

Réti István

41. Modell. Róma. 1906. Szénr. p. 62, 7 x 48. J. l. j. „Réti (R)". Réti I.-né t.

42. Modell. Róma, 1906. Szénr. p. 63 x 48. J. l. K. „R. (Róma)" Réti I.-né t.

43. Joldi. cerurar. p. 17 x 13. J. n. Réti I.-né t.

44. Házbetőt. Nagy Gaja. 1909. Krétar. p. 30 15 x 46. J. n. M. N. G. Itn. 1951. 4465

Réti István emlékriáll. kat. csta és összeáll. Aradi Nóra, Bp. 1957.

24. l.

Réti István

38. Tanulmány a „Krisztus a hegyletön" c. festmény-hez. Nagy Bánya. 1905. szénr. p. 24 × 31/5. 7. n. M. N. G. Itn. 1951. 4407.

39. Tanulmány a „Krisztus a hohénatról" c. festmény-hez. Nagy Bánya, 1905. C. p. 21,5 × 17,2. 7. n. M. N. G. Itn. 1951. 4477.

40. Tanulmány vonja 1907-i Krisztus-komp. Róma, 1905. szénr. p. ... × 48,5. 7. l. j. „R 906 Róma". Réti I.-né t.

Réti István emlékkiáll. kat. vta és összáll. Aradi Nóra, Bp. 1957.

24. l.

Réti István

56. Női alt. szénr. p. 44,5×28,8. 7.n. M.N.G. Itn. 1951. 4510.

57. Lehajló női alt. szénr. p. 44×28,8. 7.n. M.N.G. Itn. 1951. 4509.

58. Felvő női alt. szénr. p. 21×26,5. 7.l.j. „R". M.N.G. Itn. 1951. 4470.

59. Felvő női altol. cerurar. p. 31,8×48. 7.l.j. „Réti". M.N.G. Itn. 1951. 4462.

Réti István emlékkiáll. kat. ésta s összál. a kiáll. rendezte: Aradi Nóra. Bp. 1957.

25.

Réti István

52. Női alt. szénr. p. 46,3 x 29,9. 7. n.
M. N. G. Itn. 1951. 4515.

53. Női alt. szénr. p. 45,6 x 29,8. 7. n.
M. N. G. Itn. 1951. 4514.

54. Női alt. szénr. p. 45,5 x 29,7. M. N. G.
Itn. 1951. 4513.

55. Női alt. szénr. p. 45,5 x 29,8.
7. n. M. N. G. Itn. 1951. 4512.

Réti István emlékkiáll. kat. írta és összál.
a kiáll. rendezte: Aradi Nóra. Bp. 1957.

25.1.

Réti István

48. Női akt. szénr. p. 45 x 29,8. 7. n. M.N.G. 1951. 4469. Kiállítva: 1951, Képm. Mús. Grafikai Ont. a Kj nemzetközi kiállításán.

49. Lépő női akt. szénr. p. 45 x 29,8 7. n. M.N.G. Itn. 1951. 4508.

50. Női akt. szénr. p. 44,7 x 29,8. 7. n. M.N.G. Itn. 1951. 4517.

51. Lépő női akt. szénr. p. 45 x 29,7. 7. n. M.N.G. Itn. 1951. 4516.

Réti István emlékkiáll. kat. ésta s összál. a kiáll. rendezte: Aradi Nóra. Bp. 1957.

25. l.

Réti István

70. Tanulmány az „Idill" c. festmény ha.
Nagybánya. 1903 k. cerurat. p. 28,5 x 21.
7. n. M.N.G. Itn. 1951. 4463.

71. Tanulmányok festőről. Nagybánya.
1922 k. Szént. p. 63 x 47,5. 7. n.
Réti I.-nél t.

72. Tanulmány az „Ádám és Éva" komp.
Bp. 1925. Szént. p. 38,8 x 29,5. 7. n.
M.N.G. Itn. 1951. 4488.

Réti István emlékkiáll. kat. ista és összeáll.
a kiáll. rendezte: Aradi Nóra. Bp. 1957.

26. l.

Réti István

64. Férdelő női akt. Napbaja. 1918. rézt.
p. 32×30,3 cm. J.l.j. „R". M.N.G. Itn.
1951. 4473.

65. ülő női akt. Napbaja. 1918. cer. (t.
p. 17,8×32. J.n. Both Gyulénó Kardos Klára

66. Epreskerti részlet. Bp. 1920-as évek.
cer. p. 27×21,8. J.n. M.N.G. Itn.
1951. 4472.

Réti István emlékkiáll. kat. ista és összeáll.
a kiáll. rendezte: Aradi Nóra. Bp. 1957.

26.l.

Réti István

60. ülő női alt. hein. p. 63,5 x 48,5 cf. n.
Réti I.-né t.

61. ülő női alt. hein. p. 61,2 x 47,6. f. n.
Réti I.-né t.

62. Mozdulat – tanulmány, pl. hein. p.
~~44,8 x 29,8. f. n. M.N.G. Itn. 1951. 4468.~~

~~63.~~ 48 x 63,5. f. n. Réti Istvánné t.

63. Térdelő női alt. hein. p. 44,8 x 29,8
f. n. M.N.G. Itn. 1951. 4468.

Réti István emlékkiáll. kat. ista és összeáll.
a kiáll. rendeste: Aradi Nóra. Bp. 1957.

26. l.

Réti István

Reprodukciók

9. Köléltáncosnő, 1902.
10. Napos táj bogyával.
11. Ajtálor, 1905.
12. Matrosy Mihály arcképe, 1903.
13. Kenyérszelés, 1906.
14. Cigány láng, 1913.
15. Kiss József arcképe 1915.
16. Klostromrét, 1921.

Réti István, emlékriáll. kát, ista és összeállította, a riáll. rendezte: Aradi Nóra.
Bp. 1957.

Réti István

Reprodukciói

1.) Tájrép hármel, 1892.
2. Önarcrép, 1898.
3. Bohémek karácsonyestje idegenben, (1893.
4. Hajnali hangulat, 1897.
5. Honvédtemetés, 1899.
6. Édesanyám, 1902.
7. Herczeg Ferenc arcrépe. 1899.
8. Öregasszonyok, 1900

Réti István, emlékkiáll. kát, ista és összeállitotta, a kiáll. rendezte: Aradi Nóra.
Bp. 1957.

Réti István

76. Kompozíciós tanulmány a „Hamlet" c. festményhez. Bp. 1943. Szénr. v. 107×121. 7.n. Réti I.-né t.

77. Rézlettanulmány a „Hamlet" c. festményhez. Bp. 1943. cer. p. 70×47. 7.n. Réti I.-né t.

78. Tanulmány a „Hamlet" c. festményhez. Bp. 1943. cer. p. 18,7×15,1. 7.n. Réti I.-né t.

Vége a grafikérnek

Réti István, emlékriáll. kát, ista és összeállította, a riáll. rendezte: Aradi Nóra. Bp. 1957.

27.1.

Réti István

33. Csendörlint arcképe. Nagybánya, 1904. olf. v. M. 90,5×80 cm. J. n. Bór, Frenc t.
~~34.~~ Kiállítva: 1905-6-i Téli Tanlat, Műsarnok. 1912-i nagybányai jub. kiáll.
Reprod.: Művészet, 1912, 45. l.

34. Bolt előtt. Nagybánya, 1904. olf. v. 130,3×120,2 cm. J. l. j. „Réti" A vászon másik oldalán Réti István: „Hajnali hangulat" c. képe. M. N. G. Ltn. 4385. Kiállítva: 1912-i nagybányai jub. kiállításon.

Réti István (1872-1945) Emlékkiáll. Katalóta Aradi Vósa. B., 1957. 17. l.

Réti István

35. Önarc rej., 1904. olf. v. M. 43,3×38 cm.
J. l. b. „Réti 904". Tompa Kálmán t.

36. Krisztus a tanítványok köst (elő-tanulmány). Nagybánya, 1904. olf. v. M. 75×97 cm. J. l. j. „Réti I". Soltén Elemér t. Kiállítva: 1935, Ernst-Múzeum.

37. Agilálok (tanulmány „Krisztus a tanítványok köst c. rejtheti. Nagyb.), 1905. olf. v. M. 66×68 cm. J. n. (fojt)

Réti István, (1872–1945) Emlékkiáll. Katinta Aradi Nóra. B., 1957.

17. l

Réti István

41. Kenyérszelés. Nagybánya, 1906. Boldissár István t. Kiállítva: 1912-i nagybányai jub. Ziáll. on. Reprod.: Vasárnapi Ujs. 1907. 343. l. Művészet, 1912. 48 l. 1912-i nagybányai jub. Ziáll. Zatalójusa. Művészeti Szalon (Cluj, 1929. IV. évf. 5-6 sz. 19. l.)

42. Kenyérszelés (Kisebb vázlat) Nagybánya, 1906. olf. v. M. 53,2 × 64,2 cm. 7. n. Dr. Jomp. Kálmán t. Kiállítva: 1907. MIÉNK I. Ziáll. Vemz. Szal.

Réti István (1872-1945) Emlékziáll. katalógja Aradi Nóra. Dp. 1957.

17. l.

Réti István

39. Krisztus a lovitványok zárt. Nagybánya. 1905. Pantell, papír. M. 33,5 x 43 cm. J. l. j. „Réti". Dr. Gaál Gyula l.

40. Moldován László arcképe. Nagybánya, 1905. Olf. v. M. 100 x 87,8 cm. J. l. b. „Réti 1905". Moldován-szalád t. kiállítva: 1905-6-i Téli Tárlat, Mincsaród, 1912-i nagybányai jub. kiáll.

Réti István (1872-1945) emlékkiáll. kat. írta Aradi Nóra. Dp. 1957. 17. l.

Réti István

37. Agitátor (fojt.) István Király Mús. Szélesfehérvár, Ltn. 55. 4. l. Kiállítva: 1927. Műcsarnok. 1948. Nemz. Szalon (anzuö) Reprod.: Szabad Művészet, 1954. VII. 223. l.

38. Krisztus a tanítványok Jójt. Nagybánya, 1905. Olf. v. M. 150×180 cm. 7. l. j. „Réti." Dr. Gaál Gyula t. Kiállítva: 1942. Műcsarnok, „A magyar művészet" kiállítás. Reprod.: Új Idők, 1924. 24. l. 1942-i műcsarnoki Kiáll. Kat.

Réti István (1872-1945) Emlékkiáll. Kat. Szta Aradi Nóra. Dp. 1957. 17. l.

Réti István

45. ~~Ónarchép~~. Tájkép. Nagybánya.
olf. v. M. 31,5 × 49,2 cm. J. n.
Réti Istvánné A.

46. Damkó József arcképe. Róma 1906
olf. v. M. 80 × 65 cm. J. l. J. „Réti"
M.N.G. Ltr. 6688. Kiállítva: 1911-
-i Javasi Tárlat, Műcsarnok.
1912-i nagybányai jub. kiáll.
1955-57. Szekesfehérvári képt. áll. kiáll.
Rép.: 1911-i Javasi Tárlat kontrolljusában.

Réti István (1872–1945) emlékkiáll.
Kat. írta Aradi Nóra, Bp. 1957.

18. l.

Réti István

43. Tájzép figurával. Nagybaja, 1900-as évek első fele. Olf. v. M. 60 x 75 cm. J. n. MNG. Ltn. 6172.

44. Önarczép. Róma 1906. Pantell. v. M. 60 x 50 cm. J. l. j. „Réti István 1906". Prihadny Kálmán t. kiállítva: 1912-i nagybajai jub. Ziáll. 1941. Nemzeti Szalo. Reprod.: Réti István: A Nagybajai műnyár telep. 5. sz. zép.

Réti István (1872–1945) mulékkiáll. Kat. írta Aradi Nóra. Bp. 1957.

18.1.

Réti István

47. Sidló Ferenc arcképe. Róma 1907. olf. v. M. 79×58,5 cm. 7. n. M.N.G. Itn. 56202.

48. Ember, Kutyával. Nagybája, 1908–9. k. olf. v. Karton M. 27×27 cm. 7. l. j. „Réti": Bernáth Szerél t.

49. Téli verőfény. Nagybája 1909. olf. v. M. 68×61 cm. 7. l. b. „Réti": Prihrodny Kálmán t. Kiállítva: 1912-i nagybajai jub. Kiállítás. 1927. Műcsarnok, 2. „Magyar láj-és életkép kiáll."

Réti István (1872–1945) emlékkiáll. Kat. írta Aradi Nóra. Bp. 1957.

18. l.

Réti István

56. Kiss József arcképe. (folytatás)
Kiállítva: 1917-18-i Téli Tárlat,
Kincsarnok. 1930-as évek első fele!
Történeti Képcsarnok kiáll. Reprod.:
1917-18-i Téli Tárlat Kat. Művészet, 1917,
6 1. 1., Uj Idők, 1918, 3. 1., Kesentur:
Rezső: A magyar irodalom képes-
könyve, 1956. 256. l.

~~57~~

Réti István (1872-1945) Emlékkiá 1/,
Kat. Úta Bradi Nóra, Bp. 1957. 19. l.

Réti István

54. Cigánylány (Tisebb változat) Nagybánya 1913. olf. v. M.: 65×67 cm. J. l. j. „Réti 1913". ~~tt~~ Homoki Nagy Istvánt.

55. Kanáló Ember. Nagybánya, 1915. olf. v. M. 44×53 cm. J. l. j. „Réti". örv. Weiser Ontkásnét.

56. Kiss József arcképe, Bp. 1915. olf. v. M. 105,6×79,2 cm. J. l. j. „Réti 1915". Tösléneti képcsarnok. Ltsz. 1440. Kiáll.: 1917-18-i Téli Tárlat, [illegible] (folyt.

Réti István (1872-1945) Emlékkiá 1/, Kat. írta Aradi Nóra, Bp. 1957.

19.l.

Réti István

50. Herrer Cézárné arcképe. Nagybánya 1910. olf. v. M. 120×71 cm. J. n. Itj. Herrer Cézár t.

51. Interieur. Nagybánya 1909. olf. v. M. 82×100 cm. MNG. 54782.

52. Fürdő nők. Nagybánya, 1912. olf. v. M. 91×79 cm. J. l. j. „Réti 1912 NB". Letét a MNG-ban.

53. Cigányláng. Nagybánya, 1912. olf. v. M. 80,5×91 cm. J. l. j. „Réti". Kampis Antal t.

Réti István (1872–1945) Emlékkiállítás Kat. Vita Aradi Nóra, Bp. 1957. 18. l.

Réti István

62-63. Nagybányai táj. Nagybánya, 1922-24 rögött. olf. v. M. ~~224×96 cm.~~ J. h. b. „Réti ~~Réti Istvánné t.~~ 55,5×46 P. Weiss István t.

64. Merkelen ~~[illegible]~~ lányok a nebadban. I. II. Nagybánya, 1922-23. olf. v. M. 224-23. Réti Istvánné tul.

65. Merkelen lányok a nebadban II. Nagybánya, 1922-23. olf. v. M. 224-96. J. n. Réti Istvánné tul.

Réti István (1872-1945) Emlékkiállítás. Katalógus Aradi Nóra. Bp. 1957. 19. l.

Réti István

60. (Folyt.) Önarchép, Bp. 1920
Kiállítva: 1920 Nemz. Szalon. 1937.
Ernst Mus., Szinyei-Társ. VI. Ziell.
Reprod.: Magy. Műv. 1937. 351. l.

61. Tájrép. Nagybánya, 1922 u. t. Olf. v.
69 x 55 cm. 7 l. j. „Réti".
Bacher Ernő t.

Réti István (1872–1945) Emlékkiállítás
Katalógus Aradi Vóra, Bp. 1957. 19. l.

Réti István

57-58. Árokpart. Nagybaja, 1918. olf. v. M. 54×68,2 cm. 7. l. j. „Réti". Dr. Tompa Kálmán t.

59. Kardos Klára arcképe. Nagybaja, 1918. olf. v. M. 89,3×79 cm. 7. l. j. „Réti". Both Gyulóné Kardos Klára t.

60. Önarckép. Bp. 1920. olf. v. M. 45×61,5 cm. 7 l. j. „Réti". M. NG. Ltr. 5114. (+ off)

Réti István (1872–1945) emlékkiállítás. Katalóg Hradi Nóra. Bp. 1957. 19. l.

Réti István

71. Krisztus ömeroshed a Zerent alatt. (vázlat) Nagyvaja, 1924. Olf. v. M. 150 x 188,2 cm. J. n. Réti Istvánné t.

72. Benckhardt Gustávné portréja. Bp. 1920-as évek vége. Olf. v. M. 65 x 56 cm. J. n. Réti Istvánné t.

73. Kossuth Lajos. (tanulmány) Bp. 1931. Olf. v. M. 77 x 44 cm. J. l. j. R. Réti Istvánné t.

Réti István (1872 – 1945) Emlékkiáll. Katalóta Aradi Nóra. Bp. 1957 1

20. l.

Réti István

69. Idill. Nagy Gaja. Olf. v. M. 68,5×55 cm. J. l. j. „Réti". MNG. Ha. 10411. Kiállítva: 1928. Szöm. mag. Ziáll.

70. Klastrom rét. Nagy Gaja 1921. Olf. v. M. 45×55 cm. J. n. Arvanon hátlapján: „Réti 1921". Dr. Tompa Kálmán t. kiállítva: 1928. Nem. Salon, a lemnázsy-céhelső Ziáll.

Réti István (1872–1945) Emlékziáll. Katalóta Aradi Nóra. Bp. 1957. 20. l.

Réti István

66. Fertés a szabadban. Nagybánya. olf. v. M. 52 x 67 cm. J. n. Réti Istvánné t.

67. Fürdőzők (vázlat) Nagybánya 1922-23. K. olf. v. dekli. M. 48 x 32 15 cm. J. n. Réti Istvánné t.

68. Női arcrajz. Bp. 1923. olf. v. M. 68 x 53 cm. J. l. b. „Réti Bp. 923". Basch Lóránd t.

Réti István (1872-1945) Gulácsi Ráll. Katalóta Aradi Nóra. Bp. 1957.

19. l.

Réti István

74. Kossuth Lajos. Bp. 1931. Olf. v. h. 250x160
7. l. j. „Réti". M. N. G. Itn. 2276. Kiáll.:
1932. Műcsarnok. A Szélesfőv. Képt. mi
szerzeményeinek Ziákitásai.

75. Olvasó nő. Bp. 1933. Olf. v. h. 90x80 cm
7. l. j. „Réti". Tr. Scheiber Wilmos t. Kiáll.:
1933. Nemz. Szal., Szinyei-Társ. 14. Kiáll.
Reprod.: Magy. Műv., 1933. 372. K.
Képzőművészet, 1933. 250. l.

Réti István (1872-1945) Emlékkiáll.
Kat. Ista Aradi Vólas, 1957. Bp. 20. l.

Réti István

Tinkában volt azzal, h. festénete hanyatlott és nem is műtette répait. Rös gerebének és a rejtelet is palmas padilotta. A „Kanyásnalás" az nyer szerepelt Ziáll.-on. Tájképet alig állított ki, aktjait nem is ismerték. Műveinek nagy réne Romániában található.

Réti István, Emlékkiáll. (1872-1945)
A Katalóstar Arad i Nóra, Bp. 1957. 12. l.

Réti ~~Jos~~ István

1. Thorma János édesapjának portréja
Nagybánya. 1890. Olf. v., M. 20×13 cm. J.n.
Réti Istvánné t.

2. Tájrép párral, Nagybánya, 1892.
Olf. v., M. 25×35 cm. J.l.b. „Réti".
A rezeten: „Réti István legelső olaj-
festésű tájrépe. Festette 1892 nyarán.
Réti István." Horváth Józsefné t.
Reprodukció: 1.)

Réti István, Emlékkiáll. (1872-1945)
A Kat. irta: Aradi Nóra. Bp. 1957.

13.l.

Réti István

3. Esős Cáj. Nagbánya, 1892. Olf. fa, M. 17,5 × 23,5 cm. J. n. Hátlapján: „Festette Réti István 1892 nyarán Nagbányán. (Első tájképem: esős hangulat; a Vezesvizi út és a liget bejárata.)". Réti Istvánné †.

4. Női arc rep. Párizs. 1893. Olf. v. Karton. M. 40,5 × 30,5 cm. J. n. Réti I.-né †.

Réti István, Emlékkiáll. (1872-1945)
A Kat. irta: Aradi Nóra. Bp. 1957. 13. l.

Réti István

1926-ban jelent meg tanulmánya a harmincéves Nagybányáról.
Kis Hollósy-Zsigye 1927-ben, Iváni jelentet meg Ferenczyről, Thorwáról.
Az 1920-as évek elemje vinogyog bermérleg. 1920. önarckép. Aktjai, portréi Zsigye alig van befejezett mű. 1931. Kossuth képe.

Réti István. Munkáinak. (1872-1945) 11 és 12.
A katalóta Aradi Nóra. Bp. 1957.

Réti István

A Puvis de Chavannes – Kosszerbőt valót a cigánylányartjai (1912, 1913), Kiss József portré (egy etlen áll. megrendelésre festett műve) s mékoj tag rép. 1920-ban R.-t cyfra K.-al szüte megbízták a főiskolai reform ridolgrásával. R. egy évtizeden át a Főisk. rektora is volt.

Réti István. Mulé Miáll. (1872–1945)
A Katsista Azadi Nóla. Bp. 1957. 11. l.

Réti István

A 10-es évek végén mi, delovátiv
rosnoka kezdődi 1. Puvis de Chavannes
szemlélete érdekli, erre utal is egy
olasszonyi levelében, meget
Ihrmánnak ist. körben, a Bastien-
Lepage rajzjás után Carrière festénete
ügyetlen és Fantin-Latour. De 1909-ből
kezdődően kb. másfél évtizeden át
Puvis de Chavannes szalott rá.

Réti István. Emlékiráll. (1872-1945)
A Katolikus Szabadi Vóra. Bp. 1957. 10. l.

Réti István

A XX. sz. első évtizeble munkásságának leggazdagabb vonnala.
Ebben az évtizedben legnagyszerűbb eredményeit az interieurőkben érte el. 1900 – „Öregasszonyok" – 1906 – „Kerjáselés", a marosvásárhelyi 1909 – i „Szobabelső": „Az ebédelőtt „kerjáselés".

Réti István, Emlékkiáll. (1872 – 1945)
A Katalóta Aradi Nóra. Bp. 1957.

9.

Réti István

Amíg együtt dolgozott kollósyval, fejlődése zökkenőmentes volt. A nézeteltérés a nagy mester kérvendelmi elképzelése tarthatatlanná vált és R. befelé fordulós művész lett. Ferenczy nagy hatással volt rá. Jajképei mutatják legintébe a vidéki. Festői megoldás sokfélesége a zűrzavaró művelete

Réti István, Emlékkiáll. (1872–1945)
A Katalóta Aradi Nóra, Bp. 1957.

10. l.

Réti István

1893-95. „Gyökrödés" c. művét festette. 1895-ben Zénült el a „Hajnali hangulat" első váltrata, amely utóbb Zéloldalt levágva a nagybányai első Ziáll. án szerepelt. 1896. Kiss József illusztrációt. 1899-ben festette élete főművét a „Honvéd temetés"-t. Ő mage ezt festette leggelenkezebb alkotásának.

Réti István, Emlékkiáll. (1872-1945)
A Kat. Cita Aradi Nóra. Bp. 1957.

8.l.

Réti István

1893-ban Párisban tanul a Julian akad. án. Ott festette – Bohémet karácsonyestje idegenben c. képét. A képet a Műcsarnokban kiállítottak és körjegyzőtemény számára azonnal megvásárolt. 1894-ben München és Párisban ebben olaszmelyi úlyi szövetkezett. Ott festette Kossuthról a holotti portrét.

Réti István, emlékkiáll. (1872–1945).
Kat. ömeállásista: Arad és Nóla, Bp. 1957. J. l.

Réti István

A nagy bányaiakkal, amíg csak élt, fölént ő foglalkozott és mások is az ő megállapításaira támaszkodtak. Kiállításokra csak elvétve küldött be 1-1 képet. 1912-ben jelent meg egy cikk R. I.-ről lyra tokából, - akkor volt magáról összeakkor áspeciu-ulolyára. Festői munkásra meglepelést okozhat azoknak, akik fölént írásait ismerik

Réti István, kulékiáll. (1872-1945).
Kat. ömeállásista: Aza dé Nóla, Bp. 1957. 6. l.

Réti István

„Feljegyzések"-ben (Nyugat, 1920. I)
külső és családi körülményeiről
beszél. 1890-ben - kiszabadulás
néhány hónap múlva München.
Mai kezdő növendékszámban a
plein-air érdekelte. Így München-ben
sem az Akad.-ra iratkozott, hanem
Hollósy-hoz. Bastien Lepage volt
a mi tanépe.

Réti István, kulérkiáll. (1872-1945).
Kat. ömeállásítás: Azadé Nóla, Bp. 1957. 7. l.

Réti István

28. Kötéltáncosnő. Nagybánya, 1902. Olf. v. M. 59,5×45,5 cm. J. l. j. „Réti". Miklósi g. t.

29. Cabaret. Nagybánya, 1902. K. Pastell, karton, M. 36,6×28,4 cm. J. l. j. „Réti", Stoll Károlyné t.

30. Édesanyám arcképe. Nagybánya 1900–1902 között. Olf. v. M. 100×87 cm. J. l. b. „Réti 1902". MNG. Itn. 2023. Kiállítva: München. 1902. (fotó.)

Réti István. Emlékkiáll. (1872–1945). Kat. Aradi Nóra. Bp. 1957.

16. l.

Réti István

Jelentős munkáinak egy réne feledésbe merült, életműve még a művészetbarátok elők is rétnőrt, ismeretlen maradt. Élete munkássájának csak egy réne volt a festészet. A pedagógiai munka kötötte le főképpen. Hokósy Simon tanításai alapján Réti indította el a mod. művészképzést

Réti István. Emlékkiáll. (1872–1945)
Kat. Aradi Nóra. Bp. 1957.

S. l.

Réti István

26. Blaszovics György arcképe. Nagybaja, 1901. olf. v. M. 56 x 53. J. l. b. „Réti 901." Blaszovics György t. Kiállítva: 1901.-i Téli Tárlat, Nemzeti halm.

27. Napos táj, boglyászlal. Nagybaja, 1901. olf. v. M. 78,5 x 68 cm. J. l. j. „Réti". Sz. Tompa Kálmán t. Kiállítva: 1901.-i Téli Tárlat, Nemzeti halm.

27/a. Tájkép. Nagybaja. 1902. olf. v. M. 37 x 78 cm. J. l. b. „Réti Pista Az öreg szandásnak 1902. Dór Ferenc t.

Réti István, emlékkiáll. (1872-1945)
Kat. Aradi Nóra. Bp. 1957.

16. l.

Réti István

Első olajfestménye 1890-ből való az utolsó – saját feljegyzése szerint 1941-ben rénült. Önálló kiáll.-a sokasem volt, nagyobbnáma művel a nagybányai 1912-es jub. kiáll. – nevezett utolsóra. Nem volt termékeny festő, s később, amint ő mondta, nyári pikt szá vált.

Réti István emlékkiáll. (1872 – 1945.
Kat: Kradi Nóra. B. 1957.

S.l.

Réti István

31. Felvinczi Jarán Zoltán édesapjának arcképe. Nagybája, 1903. olf. v. M. 78 x 65,5 cm. 7. l. b. „Réti 903". Felvinczi Jarán Zoltán t.

32. Dr. Marray Miráty arcképe, Nagybája, 1903. olf. v. M. 81 x 60,5 cm. 7. l. b. „Réti 903". Marray István t. Kiállítva: 1903-4-i Téli Tárlatov, Műcsarnok. 1912-i nagybányai jub. kiállítás. Repr.: 1903-4-i Téli tárlat katalógusa.

Réti István, (1872-1945) Emlé Miáll. Katinta Aradi Vóra. B., 1957.

16. l.

Réti István

67. Két tanulmány aktképhez. 1920-as évek szénr. p. 34,2 × 44,3. Baloldali: 25 × 16. J. l. j. „R". Jobboldali: 21 × 13. J. l. j. „R". M. N. G. Itn. 1951. 4482.

68. Tanulmány a „Mesteleu lányok a szabadban" c. festményhez. Nagybánya. 1922. cer. p. 32,5 × 22 cm. J. n. M. N. G. Itn. 1951. 4483.

69. Tanulmány a „Idill" c. festményhez. Nagybánya, 1903 K. szén l. p. 38,5 × 28,7 – J. n. M. N. G. Itn. 1951. 4454.

Réti István, Emlékiratok (1872-1945) Akat. ista: Arcadi Nova. Bp. 1957. 26. l.

Réti István

16. Hajnali hamulet. (második vázlat) Nagybánya, 1897. A vázon másik oldalán Réti István: Bolt előtt c. festménye. olf. v. M. 130,3 x 120,2 cm. J. n. M. N. G. ltn. 4385.

17. Édesanyám arcképe. Nagybánya, 1898. olf. v. Karton. M. 45,5 x 52 cm. J. l. j. „Réti I." alaka szólog jelenve „1903". Völgyessy Ferenc. A. Reprod.: Münaret, 1912. 64. l.

Réti István, Emlékkiáll. (1872–1945)
A kat. írta: Aradi Nóra. Bp. 1957.

14. l.

Réti István

23. (folyt.) Reprodukciót: 1900-1901-i
Téli Tárlat Tatalójusa.
Magyar Művészet, 1937. 179-180 l.
Lyka Károly: A magyar festészet a
millenium-tól az első világháborúig.
3. sz. rajz.
Aradi Nóva: 100 rajz a magyar
tájlenelemből, 61. sz. rajz.
Réti István: A magyar tájlenelem: művészetelmélet.
8. sz. rajz.

Réti István, Emlékkiáll. (1872-1945)
A kat. ista: Aradi Nóva. Bp. 1957.

15. l.

Réti István

9. Lilaruhás női Répmás. Nagybánya. 1894. olf. v. M. 31×26 cm. J. l. j. „Réti" Dr. Mosanyi László A.

10. Női portré. Nagybánya. 1894. olf, fa M. 40,5×32 cm. J. l. b. „1894" Réti I.-né t.

11. Női portré (tanulmány). Nagybánya. 1890-es évek első fele. olf. v. M. 62,3×47 cm. J. n. Réti I.-né t.

Réti István, Emlékiráb. (1872–1945)
A kat. írta: Arad i Nóra. Bp. 1957, 14.

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

RÉTI ISTVÁN

KIÁLLÍTÁS

1957

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA 1957

GALERIE NATIONALE HONGROISE

EXPOSITION MEMORIALE

ISTVAN RÉTI

BUDAPEST
1957

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

RÉTI ISTVÁN

(1872-1945)

EMLÉKKIÁLLÍTÁS

BUDAPEST

1957

A katalógust írta és összeállította,
a kiállítást rendezte
ARADI NÓRA

A fotókat
PETRÁS ISTVÁN
készítette

1890-ből való Réti István első olajfestménye és az utolsó — saját feljegyzései szerint — 1941-ben készült. Önálló kiállítása sohasem volt és nagyobbszámú művel a nagybányaiak 1912-i jubiláris kiállításán szerepelt utoljára. Pályája első felében kiváló műveket alkotott, de nem volt termékeny festő, s később, ahogyan ő írta, meg éppenséggel „nyári piktorrá" vált. Jelentős munkáinak egy része is feledésbe merült, életműve még a művészbarátok előtt is szétszórt, ismeretlen maradt. Ám ennek ezúttal nem a kortársak vagy utódok közönye, nem az értékeinkkel sokszor tékozlóan bánó pazarlás az oka, hanem az, hogy a róla formálódott képet elsősorban ő maga alakította ki ilyennek. De az is, hogy élete munkásságának csak egy része volt a festészet.

Réti életművéből a pedagógiai munka hagyta a legtöbb közvetlen nyomot a magyar festészetben. A modern művésznevelés, amely Hollósy Simon tanításai alapján, Réti festészetét is útnak indította, az ő kezében lett tudatosan kidolgozott, főiskolai-szintű oktatási módszer. Művészek százai emlékeznek ma is Rétire, a kiváló nevelő mesterre, és sokan magukbaszívták azt is, amit ő írásaiban elméletileg összefoglalt, kifejtett.

Rétinek ez a másik igen fontos hagyatéka, „A nagybányai művésztelep" című posztumus munkáig és a „Képalkotó művészet"-ig terebélyesedő művészetelméleti tanulmányok és nagybányai témájú historikus írások azért is hathattak olyan mértékben a két világháború közötti magyar művészetre és mai művészetünk jelentős részére is, mert nem eleve elgondolt elvekből, a művészi alkotómunkára mesterségesen alkalmazott elméletekből indultak ki, hanem a modern magyar polgári festészet nagybányai gyakorlatából. Réti összefoglalta, meghatározta kora legelterjedtebb festészeti alkotómódszerének sajátosságait és elméleti igazolásukat kereste a századvég egyes európaszerte elterjedt filozófiai áramlatainak ismeretelméleti felfogásában. A bergsoni szubjektív idealizmus és a crocei esztétika állásfoglalásainak túlhaladottsága ellenére is Réti írásai ma is művészettörténeti jelentőségűek, mert fejtegetéseiben mindig az alkotómunkából, mindig művekből indult ki, mégpedig az itthoni művészeti életből és magyar művekből. Így juthatott el odáig, hogy a maga polgári, szubjektív idealista szemléletében meghatározza és esztétikailag megfogalmazza polgári festészetünk jelentős irányzatának néhány elvét és fő vonását.

Hitvallásának igazolására mindig művésztársaira hivatkozott. De munkásságának vizsgálata rávilágít arra, hogy mind pedagógiai, mind írói tevékenységének az alapja saját festészete volt. Az a fiatalon, sokat ígérően megindult értékes életmű, amelyet még legjobb barátai, művésztársai is alig ismernek, amelyet nemcsak egyéb munkásságának fontossága, de az ő különös művészi szemérmessége is háttérbeszorított, elhallgattatott, hogy necsak mesterműveket, de művészetének egész korszakait is elzárja a nyilvánosság elől.

A nagybányaiakkal, amíg csak élt, főként ő foglalkozott és mások is az ő megállapításaira támaszkodtak. Önmagáról csak mellékmondatokban és leginkább mint szervezőről írt. Még így is elsikkadt írásaiban — és ezt csak Lyka Károly igazította helyre 1954-ben, — hogy a kolónia ihletője, létrehozója, szervezője és legszilárdabb éltetője elsősorban ő volt. Képei közül önmaga alig említett egyet-kettőt és kiállításokra is csak elvétve engedett

belőlük. A róla megjelent gyérszámú írás alapján azt hiheti az ember, hogy meghitten, önvallomásszerűen akkor szólt önmagáról utoljára, amikor Lyka számoltatta be egyről s másról a Művészet-ben, 1912-ben megjelent cikkének írása alkalmából. Az egész Réti-bibliográfiát néhány mondatban lehetne ismertetnünk.

Nem egyedülálló eset, hogy kiváló pedagógussá fejlődő művész, mint önálló alkotó a háttérbe szorul, elszürkül. A tanítással járó elfoglaltság, a kontemplatív hajlam erősödése, bizonyos meghatározott művészeti módszer és formai igény megmerevedése mind hozzájárulhat ehhez. Réti pályája azonban bonyolultabb; festőmunkája háttérbeszorulásában a tanítás inkább ürügy volt, mintsem ok. Erről tanuskodik a nagyrészt özvegye gondozása folytán fennmaradt hatalmas levelezése, elsősorban pedig maguk a művek.

Festészete, amelynek jelentős eredményei munkásságának első évtizedeiben jöttek létre, hatalmas művészi lelkiismereti küzdelmet tár fel. Ennek elemzése igen fontos a pedagógiai és kritikusi, historikusi tevékenység megértése miatt is. Csakis munkásságának egységes vizsgálata értetheti meg velünk, hogy miért lett annyira zárkózott, miért tudta annyira magánügyének tekinteni problémáit és eredményeit. Festői munkássága meglepetést okozhat azoknak, akik főként írásait ismerik és sok mindent megvilágíthat abból a küzdelemből, belső ellentmondásból, ami Réti festői felfogása és gyakorlata, valamint világnézeti magatartása, művészeti elméleti nézetei közötti összeütközésben fejeződött ki. Az elmélet, a világnézet erősebbnek bizonyult az ő művészi hajlamánál és elfojtotta az egyéniségéből fakadó mindanivalót. A minden művészi alkotást szigorú objektivitással vizsgálni tudó műértő és pedagógus meg ugyanakkor saját munkásságának könyörtelen bírájává emelkedett.

Ennek elemzése természetesen nem katalógusi előszó feladata. Csak rövid áttekintést adhatunk festészetéről és ezen belül azon főbb szálakról, amelyek művészetét a kortárs festőkhöz és az egész társadalomhoz fűzték. Súlyos küzdelmek ezek, amelyek a polgári társadalom minden művészének az életét végigkísérték és amelyek — művészenként más és más módon — a művész és a társadalom közötti szakadék mélyülése idején az alkotók számára valamilyen áthidalás, etikai megoldás keresését jelezték.

Életrajzára szükségtelen sok szót vesztegetnünk. Szüleiről, családi körülményeiről többet mondani, mint amennyit ő írt meg a „Feljegyzések"-ben (Nyugat, 1920. I.) nem lehet. Ennek lényege: apja családjának minden modern természettudomány, de még művészet iránt is érdeklődő lateiner-szelleme s az apának, Wieser Alajosnak, a fizetéséből élő nagybányai főerdésznek éleselméjű egyénisége, festő-hajlama; anyja családjának, a Makray-éknak, régi fényüket idézgető és hagyományos szokásaikat megtartó városi polgárrá lett erdélyi nemessége; az 1886-ban özvegyen maradt anya küzdelme gyermekei neveltetéséért, a kortárs-asszonyoknál nagyobb műveltsége, irodalmi érdeklődése; a családban ébrentartott 48-as emlékek és a Kossuth-kultusz hagyományai — mindezek a tényezők és kötelékek a kisvárosi úri-polgári vezetőréteg tagjává formálta a Réti-családot. S hogy Réti ennek konzervatív szellemét és következetességét soha le nem vetette s a szülői ház emlékei, különösen az anya és az idős nagynéni nevelésének hatása soha le nem kopott róla, ez már nemcsak az otthoni nevelőmunka eredménye, hanem Réti egyéniségéé is. S annak, hogy a sokfelé bomló századvégi társadalomban ennek a magatartásnak is meg volt a talaja, a lehetősége. Az úri magyar középosztály életformája és felfogása mindig erősebbnek bizonyult a Rétit megérintő másfajta, modern polgári vagy éppen szocialista tendenciájú áramlatoknál és világnézetének biztos alapja volt.

Réti István nemzedékéből kerülhettek ki először olyan magyar művészek, akik már indulásukkor az akademizmus elavult módszereivel szemben léptek fel. A nagybányai

Thorma Jánostól hallottakkal, rengeteg rajzzal és karikatúrával, néhány gyermekkori művészeti impresszióval maga mögött kereste fel 1890-ben a budapesti Mintarajziskolát, — hogy onnan néhány hónap múlva továbbmenjen Münchenbe, ahová akkoriban minden magyar festő első útja vezetett.

Már kezdő növendék korában a plein-air-ről elképzeltek szemszögéből vizsgálta a magyar festészetet és bénító béklyónak érezte a mintarajziskolai oktatást. Így Münchenben sem az Akadémiára iratkozott be, hanem az akkor már nagyhírű Hollósy iskolába. Akárcsak ennek az egész körnek, úgy neki is évekig Bastien-Lepage volt a mintaképe. Ám amit már 20 éves korában ennek művei alapján a művészet céljaként megfogalmazott, az messze túlnőtt a francia mester igazi jelentőségén. A művész — írta Réti — a természet festésekor saját lelkét, érzését fejezi ki; minél többet tud erre felhasználni a természetből, annál nagyobb művész, „aki pedig a természet minden porczikáját saját érzésének illusztrálására használni bírja, az a legnagyobb művész".

Hollósy embersége és valóságszeretete, a művészet társadalmi szerepének tudata csendül ki ezekből a szavakból, amelyekhez Réti műveiben mindvégig hűséges maradt. Hollósyt dícsérte akkor is, amikor 1893-ban Párizsban tanult, a Julianban és mesterének útmutatásait követve jutott el egyéniségének olyan ragyogó kifejezéséhez, mint amilyen első nagysikerű munkája volt, a „Bohémek karácsonyestje idegenben". Lyka Károly a „régi rebellis bohémkompánia" nevében, levélben köszönte meg Rétinek ezt az alkotást, amely elsőnek fejezte ki ennyire művészien ennek az egész művészkörnek festői és emberi gondolatait: az izzó lámpát sötétben körülálló, hazavágyó, elmélyedő művészek alakjait. A lámpa-világításos, borongós hangulat, a mély pszichológiai mozzanatok, az ábrázolás-támasztotta művészi igény ilyen ötvöződésében Réti legegyénibb mondanivalója találkozott az akkori fiatal művészeket annyira foglalkoztató mesterségbeli és emberi problémákkal. A siker nem maradt el: a képet kiállították a Műcsarnokban és közgyüjtemény számára azonnal meg is vették.

München és Párizs után 1894-ben az olaszországi út élménye következett; dokumentációs értékű ottani műve a Kossuthról festett halotti portré. Néhány finom és lélektanilag igen elmélyült képmás, interieur-kísérlet, s egy a Bohémeknél jelentéktelenebb nagy lámpavilágításos kép, a „Gyötrődés" jelzik az 1893—95-ös évek termését. 1895-ben készült el az „Hajnali hangulat" első változata, amely utóbb kétoldalt levágva a nagybányaiak első kiállításán szerepelt. Ez a mű az akkori magyar festészet legújabb problémájából fakadt: az ember és a táj hangulati és formai összekapcsolásának a kísérlete ez, olyan művészi mondanivaló, amely a plein-air-festés elmélyülésének, a Hollósy módján tudatosodott természet iránti szeretetnek a gyümölcse. „Hazatérő beteg bányász, egy asszony támogatja" — így jelölte meg Réti a kép mondanivalóját. Derékig meztelen, háttal álló férfialakot ábrázol, mellette az őt támogató asszonnyal. A kép a szürkébe olvadó színeknek igen finom átmenetű egységére épül, szomorú hangulatú líraiságot sugároz. Két évvel később festette meg félbehagyott, nagyobb változatát.

Közben megindult a forrongás Münchenben: hazahozni Magyarországra azt, ami új, a természetnek és a kötetlen oktatásnak a szeretetét, s Hollósy világhírével, Ferenczy Károly, Réti István, Thorma János és Iványi-Grünwald Béla elért sikereivel felvértezve, megdönteni azt a téves szemléletet, amit a festészetről akkor a közvélemény és a hivatalos körök vallottak. Hazajönni — nem Budapestre, nem a nagyvárosi forgatagba, hanem Réti szülővárosába és Thorma otthonába, Nagybányára, ahol a gyönyörű természeti környezet nyugodt, elmélyült, kötetlen alkotómunkát biztosíthatott.

A harcot a hivatalos művészettel nem a művészek, de a művek vívták meg. Az első kiállítást még megrökönyödés, a másodikat már belenyugvás fogadta és néhány évnek sem kellett eltelnie ahhoz, hogy a nagybányaiak hatása megérződjék a magyar festészet jelentős részén. A szívós aprómunkát, a városi vezetőkkel folytatott tárgyalások gondját, a művészek együvétartását, a telep és az iskola felvirágoztatását nagyrészt Réti vállalta és végezte el. Társadalmi helyzete és emberismerete, humanitása és igazságszeretete, rajongása a művészetért és a magyar művészet jövőjéért érzett aggodalom tette őt erre képessé.

Réti józansága, higgadtsága, művészetén is megérződik. Kétségtelen, hogy a nagybányai környezet az ő számára nem jelentett újdonságot, s akárcsak ezután élete végéig, úgy már eddig is minden jelentős művét Nagybányán alkotta. De nemcsak ennek, hanem az ő borongós, lírai hangulatokat kedvelő, elmélyülő egyéniségének, a fény-árnyék ellentétek feszítő erejét kutató festőszemének is tulajdonítható, hogy fejlődése az első évek eredményeire szervesen épült fel. Ugrásszerű változások nála később is csak részlegesen és nem is mindig egyéni művészi meggyőződéséből fakadva következtek be.

Ferenczy hatalmas szárnyalása s az általa feltárt távlatok az ember-táj egységének ábrázolásában, e sajátosan nagybányai, s mégis nagyvárosi szellemű líra kitárulkozása, Hollósy mély emberi vívódásai és őszinte leborulása a természet meghittsége előtt, Thorma közvetlen embersége, vagy akár Iványi—Grünwald kísérletező bátorsága — mindezek egymástól és Rétitől is különböző művészpályák. Az önálló fejlődés biztosításában látták az első nagybányai nemzedék vezetői a telep egyik erkölcsi erejét és ez jellemezte korai pedagógiai munkájukat is.

Réti nagyjából a megkezdett úton haladt. 1896-i Kiss József illusztrációinak nagyrészében keverednek már elkészült, vagy majdnem megszületendő műveinek motívumai. Első önarcképei, anyjáról festett első portréja mutatják leginkább azt a fejlődést, ahogyan emberábrázolása egyre közvetlenebb, egyre elmélyültebb lett, ahogyan egy látszólag esetleges mozdulattal vagy beállítással az ábrázolt személyt sokrétűen jellemezni tudta. Festésmódja teljesen a Hollósytól tanultakban gyökeredzik, de hangulata és mondanivalója és néha már egy-egy alak megfogalmazása is sok ferenczys lírát tartalmaz.

Mindezekkel a hatásokkal és törekvésekkel azonban csak részben lehetne körülírni élete egyik főművét, az 1899-ben festett „Honvédtemetés"-t. Réti ezt tartotta legjelentősebb alkotásának. Nem azért, mert annak idején díj és elismerés jutalmazta, hanem, mert önmaga is érezte, hogy ebben a festményében ölelt át a legtöbbet a valóságból. Egyetlen művéhez sem készített annyi vázlatot, tanulmányrajzot, mint a „Honvédtemetés"-hez. Mozdulattanulmányok során át alakította ki az egyes figurákat és mindvégig modell után dolgozott. A táj elemeiből alig látszik valami a képen, de ez a kevés gondos rajzok, friss színvázlatok alapján épült belé. És akkor, amikor a nagybányaiak egyrésze már hadat üzent mindenféle igazi és vélt „irodalmiság"-nak, Réti ebbe a művébe valóságos drámát sűrített, s egyúttal bonyolult korrajzot is. A 48-as eszmék sorsát a századforduló Magyarországán, a társadalmi fejlődéstől elszakadt és időtlen továbbélésüket az úri középosztály körében, a tehetetlenséget: mi lesz a 48-as eszmékkel, ki viszi tovább a zászlót, ha az utolsó honvédek, az utolsó élő tanuk is sírba kerülnek már. A temetőkapun kilépő, bajtársukat sírbatett öreg honvédek szomorú menetét az elmúlás hangulatával tölti meg a színek barnába-foglalt tömör, mértéktartó összhangja, a szűk színskála finom festői átmenetei, a környezetbe beleolvadó fejek szuggesztívitása. Ez a mű mintegy lezárja Réti munkásságának első korszakát. Jelentős alkotás, amelynek festői egységét és belső feszültségét ez a súlyos és nagyon is korszerű eszmei mondanivaló határozta meg. A művészi munka eszmeiségének ez az igénye később megingott benne. Nem is tudott

nagyméretű és sokalakos kompozícióiban mégegyszer a Honvédtemetés monumentalitásáig emelkedni.

A XX. század első évtizede munkásságának a leggazdagabb korszaka. Műfajonként másmás problémák felbukkanását kísérhetjük figyelemmel és mégis, a tájképek kivételével, korábbi műveinek a folytatását láthatjuk bennük. Nem mintha az új stílustörekvések őt nem érintették volna meg, de hangulatában, emberi tartalmában, módszerében következetes maradt önmagához és ennek rendelődtek alá a formai, stíláris változások is.

Ebben az évtizedben a legnagyszerűbb eredményeket az interieurökben érte el. Az 1900-i „Öregasszonyok", az 1906-i „Kenyérszelés", a marosvásárhelyi 1909-i „Szobabelső" egy érett, kifinomodott alkotói korszakhoz méltóak. Napfényes korszakának is nevezik ezt a közel évtizednyi időt, bár Rétit korántsem foglalkoztatták olyan napfénykutatások, mint amilyenekkel hasonlóan jellemezett, más modern festők munkásságában találkozunk. Az „Ebéd előtt" szobába tűző napsugarát és az éles fényben polarizálódó sötét-világos színek összhangját, a „Kenyérszelés" finom szűrt napfényének vibráló játékát, a „Szobabelső" izzó vöröseinek gyönyörű egységét gondos szerkezet, tudatos képfelépítés fogja össze. Ezek együttesen teremtik meg azt a képegységet, ami annyira fontos igénye volt a nagybányaiaknak és rajtuk keresztül az egész modern magyar festészetnek. Ennek az egységnek az alapja Réti képeiben a meghitt, őszinte hangulat, öregasszonyképeinek mély embersége.

Ebből fakadtak portréi is, amelyek minden festői változatosságuk mellett a legtöbbet őrizték meg korai művészetének tartalmi és formai elképzeléseiből. Édesanyja portréján (1902) a felső világítás problémáit, Blaskovics György arcképén (1901) vagy 1906-i pasztell-önarcképén a világos háttér és sötét fej színellentétét hangulati elemként fogta fel. Moldován László 1905-i portréjában a vastagabb festésmód, élénkebb színek lehetőségeit kutatta, hogy palettája kivilágosodjék Damkó Józsefről festett, 1906-i portréján, majd újból elsötétedjék, barna semlegessége olvadjon Sidló Ferencről festett arcképén (1907) és más műveken is.

Ez az évtized a nagyobb kompozíciós kísérletek kora volt. A megkapó üdeségű „Kötéltáncosnő" (1902) után a „Bolt előtt"-ben (1904) éjszakai utcai környezettel, gazdagabb kék és vörös színekkel próbálkozott; megragadó részlete a baloldali álló alakba képzelt önarckép. Éveken át küzdött a nagy Krisztus-kompozíciókkal, a „Krisztus a tanítványai közt" sokalakos jeleneteivel, majd önmagával és tehetségével elégedetlenül abbahagyta a kísérleteket. A kép gondolata kétségtelenül a kortárs-emberekről mondandók általánosítása, emberi érzelmek kortól független kifejezése lett volna. De ez már több volt, mint amennyit ebben az időben akár eszmeileg, akár festőileg meg tudott volna oldani. Az egyik 1905-i változathoz készült tanulmány, az „Agitátor" még nem lépte túl a művészviták, művésztársaság intim kereteit, és ebben tudott is emberileg újat, egységeset mondani, a hallott új iránti érdeklődést művészileg kifejezni. Nem véletlen, hogy ezt a címet adta művének, és nem véletlen, hogy ez az egész sorozat abban az időben készült, amikor egyik barátja hatására őt foglalkoztatni kezdte az új szociológiai irodalom némely eredménye. A Krisztus-témát több változatban plein-airben is megfestette, de ilyen kísérletei közül csak egy Carriere-i ihletettségű kis pasztell-vázlat ismeretes. 1906—7-ben, amikor mint Fraknói-díjas Rómában tartózkodott, újból hozzáfogott tervének nagyméretű megvalósításához, de ezt a munkáját is elégedetlenül félbehagyta.

Rétit már ekkor is keveset dolgozó, sokat vívódó művészként ismerték. Amíg együtt dolgozott Hollósyval, fejlődése zökkenésmentes volt. De a nagybányai művészetként emlegetett alkotói elvek hamarosan mások lettek, mint amilyenek az indulás célkitűzései

voltak. A századfordulón a Hollósy-értelmezte művészeti felelősség, társadalmi szerep, emberség már talajtalanná vált Nagybányán és ez a nagy mestert távozásra kényszerítette. Réti is az életfelfogásának megfelelőbb befeléfordulás, arisztokratikus elkülönülés felé hajlott. Ezt a szemléletet az azt valló Ferenczy Károly műveinek a rangja is hitelesítette előtte, — ettől kezdve Réti művészi egyensúlya felbomlott.

Az egyre súlyosbodó társadalmi ellentétek korában a Réti köréhez tartozó polgári művészek a gyönyörködtető, nemesítő szépet kizárólag a természet körében akarták keresni (hogy életművük túllépett ezen és társadalmi, emberi mondanivalót is tartalmazott, ez modern festészetünk különös sajátossága). Ennek alapján alakult ki minőségi elvük és ezt ismerte el, anélkül, hogy művészetében meg tudott, vagy meg akart volna alkudni vele, Réti István is. Az ő számára a minőség fogalmát — elméletileg — a Ferenczy-hangoztatta természetelvűség határozta meg. Ez a művész leborulása a természet szépsége előtt, alázat a látvány nagyszerűségével szemben, ami képessé teheti a művészt arra, hogy a látottak szépségén, harmóniáján keresztül kifejezze a maga legbensőbb érzelmeit, hangulatait, hogy minden más emberi vonatkozást félretéve, erre koncentrálja művészi látását.

Ez a feladat Réti számára kevés is volt, meg sok is. Az ő önelemző, pszichológizáló természete sohasem tudott szabadon, spontán módon kitárulkozni, ami pedig a fenti igény gyakorlati, formai kielégítésében elengedhetetlen volt. Ő az emberről nem akart és nem is tudott lemondani, — hiszen még a kolónia korábbi, tájt-embert összekapcsoló festői törekvései is alig tudták őt interieurjeiből kimozdítani. Még kevésbbé tudta átengedni magát a természeti látvány gyönyöreinek: az ennél megkövetelt gyorsabb munkamódszer, a festésmód frissessége, mind szembeszegültek tépelődő természetének. Az a fajta művészi elmélyedés és mondanivaló, amelyre őt egyénisége ihlette, összeütközött azzal a művészi alkotómódszerrel, amelyet ő — Hollósytól elszakadva — modern művészetnek vallott. S mert nem tudott őszintétlen lenni, mert alázata a művészettel szemben nem engedte meg, hogy átélés nélkül, olcsó eszközökkel élve alkosson, ezért kezdett bénulni mint alkotó, s ezért szokták rá is hivatkozni annak az elvnek a szűklátókörű hirdetői, hogy a „spekuláció megöli a művészetet".

Tájképei mutatják leginkább vívódását. Kevés tájképet festett, — de ahány mű, annyi emberi, festői probléma. Sötét-világos foltok dekoratív kontrasztja az egyiken; élénk, telt színek összecsengése a másikon; impresszionisztikus oldottság a harmadikon; — mintha valahogyan a portrék és az interieurok kiegyensúlyozott világából kilépve, ezt tekintette volna kísérletezési területnek. Van bizonyos képfelépítési módszere, amely e korszak tájképeiben közös, de a mondanivaló, az előtte lebegő művészi feladat képenként más és más.

Néhány év múlva, az első évtized végén, az ún. napos korszak a maga legragyogóbb teljesítményével, a „Szobabelső"-vel le is zárult, hogy helyet adjon művészetében a dekoratív törekvéseknek. Rétit már kb. egy évtizede foglalkoztatta Puvis de Chavannes szemlélete; kétéves római tartózkodása idején meg levélben írta Thormának, hogy tudatosan érdekli a dekorativitás, művészi szükségszerűség készteti erre. Érdekes, hogy Rétit, akit magyar kortársaihoz hasonlóan nem érintettek meg az egykorú modern nyugati törekvések, a Bastien-Lepage iránti rajongás elmúlása után, főként Carrière festészete, és az általában objektív festőiséggel jellemzett Fantin-Latour érdekelte. A legmélyebben azonban Puvis de Chavannes hatott rá, és ennek nyomát 1909-től kezdődően kb. másfél évtizeden át tudjuk követni.

Interieurjei zártabbak, szigorúbbak lettek, a finom valeuröket elébb csak erősebb körvonalak fogták össze, majd a koloritnak lassanként nem téralkotó, hanem térkitöltő szerepe lett. Legjobb aktjainál a test formáit még a finom, vibráló tónusok adták meg, de térbeli szerepük, elhelyezésük már teljesen dekoratív. A tájak rezgő színessége is keményebb, összefogottabb. Ebből a korszakból valók a Csuporkáról, a cigánylányról festett aktjai (1912. és 1913.), az 1915-ben festett Kiss József portré (az egyetlen állami megrendelésre festett műve), és néhány tájkép. Dekoratív elgondolásból fakadtak a huszas évek elején, szabadban festett aktos kompozíciói is.

Réti még az első világháború elején Budapestre költözött, és óradíjas tanárként már a főiskolán is oktatott. De változatlanul lelkes pedagógusa maradt a nagybányai iskolának is és komoly támasza a telepnek. S ez nem volt könnyű feladat, mert a kolónia belső összhangját már régóta ismételten feldúlták nemcsak az anyagi gondok, hanem a belső művészeti harcok is. Réti megvetéssel írt ekkor is, később is a „neosokról", hiszen ő az egész magyar festészetet, a Nyolcak nagy előtörése és jelentős monumentális kísérleteik idején, a kolóniában érvényesülni akaró, konstruktivista és expresszionista szándékú fiatalokkal szemben, a maga számára a Ferenczy-hangoztatta látványfestésre szűkítette le. Ezen a művészi, minőségi igényen sohasem akart túllépni. Ferenczy ragyogóan emelkedő pályája valósággal lenyűgözte a művészek egy részét: ebben a környezetben már-már elszigetelődött Thorma mélyebben demokratikus mondanivalója; Réti emberábrázolása is kezdett elapadni, és egyre inkább önmagának dolgozott. A bohémkompániák egykori egészséges fittyethányása a kisplogári ízlésnek már a múlté volt: föléje kerekedett Ferenczy szemléleti arisztokratizmusa, az ő nagyszerű oeuvre-jének szuggesztív hatása. Már a század első évtizedében kezdett kibontakozni az a szemléleti folyamat, amely egyes polgári művészek körében, később, a két világháború között, a művészet társadalomfelettiségének szemléletéhez vezetett.

1920-ban Rétit Lyka Károllyal együtt megbízták a főiskolai reform kidolgozásával. Az akadémiákkal szemben létrejött modern polgári művészeti oktatási forma, a szabadiskola rendszere fejlődött tovább ebben a reformban szervezett művészeti oktatássá. Igyekezett átmenteni a szabadiskolából azt, ami a módszerek akadémikus megmerevedését elkerülhetővé teszi és biztosította ugyanakkor a polgári művészeti szemlélet szilárd bázisát. Réti egy évtizeden át a Képzőművészeti Főiskola rektora is volt.

A fiatal magyar művészek nemcsak korrektúráján nevelkedtek, de írásaiból tanulták meg, hogy mit jelentett a magyar festészetben Nagybánya. Tanulmánya a harmincéves Nagybányáról 1926-ban, kis Hollósy-könyve 1927-ben, Ferenczyről, Thormáról szóló írásai és művészetelméleti fejtegetései egészen két utolsó, már említett munkájáig, igen tanulságosak. Nemcsak azt mutatják meg, hogy mit jegyzett fel a korszakról a kortárs és küzdőtárs, hanem azt is, hogyan változott ennek a művészi mozgalomnak az értékelése, hogyan mutatkozik meg például általános jelentőségűnek a későbbi írások szerint az, ami ott csak csírájában volt meg, vagy hogyan homályosodott el idővel olyan hagyomány, amelyet utóbb a magyar polgári festészet nem vállalt. De a leglényegesebb, amint már említettük, mégis az, hogy Réti magukból a művekből indult ki és művészek szemszögéből vizsgálta az alkotómunkát. S ha írásai nem is léphetnek fel egy esztétikai rendszer igényével, mégis összefoglaló képet adnak a modern magyar polgári festészet egyik legjelentősebb áramlatának esztétikájáról.

Életének ezt a második szakaszát már kevésbbé tudjuk jelentős művekkel végigkísérni. Az 1920-as évek eleje viszonylag termékeny. 1920-i önarcképének komoly kvalitásai vannak; — ekkori tájképei között néhány igazán szép lombos utcarészlet, gyönyörű holdfényes

vízparti tájak, érzékletesen megfestett őszies hegyvidékek akadnak. Aktjai, portréi között azonban alig van befejezett mű és nagyobbméretű kompozícióit is inkább kísérleteknek tekintette. 1931-i hatalmas Kossuth-képében visszatért ifjúkori felfogásához, de ahhoz képest a mű — jellege miatt is — személytelen és rideg. A huszas évek végétől egyre gyakoribbak lettek művein a festői, rajzi fogyatékosságok, s az utolsó évek alkotásai közül csak néhány portréjában érte el régebbi műveinek átlagos színvonalát. 1943-ban készült Hamlet-kompozíciójának olajvázlata az ostrom idején elpusztult, a megmaradt rajztanulmányok azonban érdekes, új kísérletekről tanuskodnak. Festőpályája ezzel a képtervvel zárult.

Réti tisztában volt azzal, hogy festészete hanyatlott, s mert önmagával szemben volt a legszigorúbb kritikus, nem is mutatta képeit környezetének és nemcsak az új műveket, de a régieket is falnak fordította. A „Kenyérszelés" például csak egyszer szerepelt kiállításon, és számos kitűnő portréja egyszer vagy egyáltalán nem. A „Hajnali hangulat" első változata négy évtizede romániai magántulajdonban van, a második változat meg nemrégen került elő egy későbbi művének hátlapján. Tájképet alig állított ki, és aktjait egyáltalán nem ismerték.

Történelemben nincs ellenpélda; mégis arra kell gondolnunk, — és éppen a korai évtizedek művészi vívódásai alapján — hogy ha folytatni merte volna azt, amit egyénisége, emberábrázolási igénye tőle megkövetelt, ha nem a modern festészet más művészekben kialakult teóriáihoz és gyakorlatához ragaszkodott volna, mint eszményhez, művészete nem apadt volna el és ő maga nem jutott volna odáig, hogy önmaga előtt is valósággal titkolja festővoltát. Ám egy művészi oeuvre értékét a meglévő művek határozzák meg és nem az, hogy a művész meddig és mennyi jó művet alkotott. Réti munkásságát a grafikákon kívül több mint kétszáz festményre becsüljük, s bár egyrészük Romániában található, sok meg ismeretlen helyen lappang, ez a mostani bemutatás is igen tanulságos. Arról a fajta emberségről, polgári humanista realizmusról tanuskodik, amely majd minden kortárs-művészt — világnézetétől függetlenül — áthatott és a modern magyar polgári piktúra sajátos realizmusaként foglal helyet a művészet történetében.

Réti festészete jellegzetesen magyar művészpálya is; azon művészekben, akik képtelenek voltak mások lenni, mint realisták, mint humanisták, az idealista művészeti elméletek — amelyek elmélyülése társadalmi helyzetükből fakadt — szükségszerűen állandó belső harcot váltottak ki. A harc mindenkiben másként zajlott le. Rétinél úgy, hogy tanított, írt, töprengett, háttérbeszorította önmagát mint festőt, de műveiben soha nem hazudott és nem választott könnyű utat. Az első nagybányai nemzedék művészet-erkölcse élt benne: sem anyagi gondok, sem a művészi hírnév lehetősége nem bírhatta rá arra, hogy önmagával szemben őszintétlen legyen. Réti rendkívül tanulságos életművét elemeznünk természetesen csak teljes munkásságán belül lehetne. Ezuttal ismerkedjünk meg azzal, ami belőle a legmaradandóbb: festői alkotásaival.

ARADI NÓRA

Ezúton is köszönetet mondunk mindazoknak, akik segítségünkre voltak a kiállítás létrehozásában; mindenkinek, aki Réti-képét kölcsönadta és ezzel az első Réti-kiállítás megrendezéséhez hozzájárult. Elsősorban pedig Réti István özvegyének, aki Réti műveit szeretettel és gonddal őrzi és aki már eddig is sok segítséget nyújtott Réti életművének tanulmányozásához.

A képek jegyzékében szereplő rövidítések

MNG = *Magyar Nemzeti Galéria tulajdona*
t. = *tulajdona*
ltsz. = *leltári szám*
Olf. = *olajfestmény*
v. = *vászon*
r. = *rajz*
p. = *papír*
J. l., f. j., b., k. = *jelzés lent* vagy *fent jobbra*, vagy *balra*, vagy *középen*
M. = *méret*

FESTMÉNYEK JEGYZÉKE

1. THORMA JÁNOS ÉDESAPJÁNAK PORTRÉJA. Nagybánya, 1890.
Olf. v., M. 20×13 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

2. TÁJKÉP HÁZZAL. Nagybánya, 1892.
Olf. v., M. 25×35 cm. J. l. b. „Réti". A kereten: „Réti István legelső olajfestésű tájképe. Festette 1892 nyarán. Réti István."
Horváth Józsefné t.

3. ESŐS TÁJ. Nagybánya, 1892.
Olf. fa, M. 17,5×23,5 cm. J. n. Hátlapján: „Festette Réti István 1892 nyarán Nagybányán. (Első tájképem: esős hangulat; a Veresvizi út és a Liget bejárata.)"
Réti Istvánné t.

4. NŐI ARCKÉP. Párizs, 1893.
Olf. v. karton. M. 40,5×30,5 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

5. BOHÉMEK (vázlat). Párizs, 1893.
Olf. v. M. 39,5×49,8 cm. J. l. j. „Réti".
Réti Istvánné t.

6. BOHÉMEK (vázlat). München (?), 1893.
Olf. v. M. 50×40 cm. J. l. b. „R."
MNG. ltsz. 56 235.

6/a. BOHÉMEK (vázlat)
Olf. v. M. 61x50 cm. J. n.
Kaposvári Múzeum t. ltsz. 55516.

7. BOHÉMEK KARÁCSONYESTJE IDEGENBEN. Nagybánya, 1893.
Olf. v. M. 145,5×221 cm. J. l. j. „Réti".
MNG. ltsz. 2837.
Kiállítva: 1893—94. Téli Tárlat, Műcsarnok.
Párizsi nemzetközi kiállítás 1900.
1912-i nagybányai jubiláris kiállítás.
1928. Szépművészeti Múzeum, Új Magyar Képtár állandó kiállítás.

Reprodukció: Művészet, 1912. 56. l.
1912-i nagybányai jubiláris kiáll. katalógusa.
Gerő—Londen: Modern magyar festőművészek, 82. l.
Réti István: A nagybányai művésztelep, 3. sz. kép.

8. NŐVÉREM ARCKÉPE. Nagybánya, 1890-es évek eleje.
Olf. fa. M. 50,3×39,5 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

9. LILARUHÁS NŐI KÉPMÁS. Nagybánya, 1894.
Olf. v. M. 31×26 cm. J. l. j. „Réti".
Dr. Mosonyi László t.

10. NŐI PORTRÉ. Nagybánya, 1894.
Olf. fa, M. 40,5×32 cm. J. l. b. „1894".
Réti Istvánné t.

11. NŐI PORTRÉ (tanulmány). Nagybánya, 1890-es évek első fele.
Olf. v. M. 62,3×47 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

12. KOSSUTH LAJOS A RAVATALON. Torino—Róma, 1894.
Olf. v. M. 54×74 cm. J. l. j. „Réti. Kossuth Lajos a ravatalon. Turin—Róma, 1894".
MNG. ltsz. 5181.

13. GYÖTRŐDÉS. Nagybánya, 1894.
Olf. v. M. 120,5×101,5 cm. J. l. j. „Réti 94".
MNG. ltsz. 1652.
Kiállítva: 1894—95-i Téli Tárlat, Műcsarnok.
1896-i milleniumi kiállítás, Műcsarnok.
1912-i nagybányai jubiláris kiállítás.
Reprodukció: 1894—95-i Téli Tárlat katalógusa.

14. KETTŐS ARCKÉP. Nagybánya, 1894—95. k.
Olf. v. M. 45,5×76 cm. J. l. j. „Réti I."
Magántulajdonban.

15. FÉSÜLKÖDŐ NŐ (tanulmány Kiss József: „Roboz Ágnes" c. versének illusztrációjához). Nagybánya, 1896.
Olf. v. M. 35,5×27 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

16. HAJNALI HANGULAT (második vázlat). Nagybánya, 1897.
A vászon másik oldalán Réti István: Bolt előtt c. festménye.
Olf. v. M. 130,3×120,2 cm. J. n.
MNG. ltsz. 4385.

17. ÉDESANYÁM ARCKÉPE. Nagybánya, 1898.
Olf. v. karton. M. 45,5×52 cm. J. l. j. „Réti I." alatta utólag jelezve „1903".
Völgyessy Ferenc t.
Reprodukció: Művészet, 1912. 64. l.

18. ÖNARCKÉP. Nagybánya, 1898.
Olf. v. M. 30×24 cm. J. l. j. „Réti".
Tamás Henrik t.

19. ÖNARCKÉP. Nagybánya, 1898.
Olf. v. M. 76×52,5 cm. J. l. b. „Réti Nbánya 98".
Történeti Képcsarnok ltsz. 1433.
Kiállítva: 1912-i nagybányai jubiláris kiállítás.
1928 Szépművészeti Múzeum, Új Magyar Képtár állandó kiállítás.
Reprodukció: 1912-i nagybányai jubiláris kiállítás katalógusa.

20. HERCZEGH FERENC ARCKÉPE. Budapest, 1899.
Olf. v. M. 116×72,5 cm. J. l. j. „Réti 1899".
Vajda Ödönné Herczog Paula t.
Kiállítva: 1899-i Téli Tárlat. Műcsarnok, nagybányai különterem.
Reprodukció: 1899-i Téli Tárlat katalógusa.

21. HERCZEGH FERENC ARCKÉPE (kis vázlat). Nagybánya, 1900.
Olf. v. karton. M. 50×34 cm. J. l. b. „Réti NB. 900".
Vajda Ödönné Herczog Paula t.

22. JÓKAI MÓR ARCKÉPE. Budapest, 1899.
Olf. v. M. 85,2×70 cm. J. l. j. „Réti 1899".
Dr. Tompa Kálmán t.
Kiállítva: 1899-i Téli Tárlat, Műcsarnok.

23. HONVÉDTEMETÉS. Nagybánya, 1899.
Olf. v. M. 196×226 cm. J. l. j. „Réti NB 1899".
MNG. ltsz. 1745.
Kiállítva: 1900—1901-i Téli Tárlat, Műcsarnok.
1912-i nagybányai jubiláris kiállítás.
1953—1957 között a Fővárosi Képtár, majd a Szépművészeti Múzeum Új Magyar Képtárának állandó kiállításán.
Reprodukció: 1900—1901-i Téli Tárlat katalógusa.
Magyar Művészet, 1937. 179—180. l.
Lyka Károly: A magyar festészet a milleniumtól az első világháborúig, 3. sz. kép.
Aradi Nóra: 100 kép a magyar történelemből, 61. sz. kép.
Réti István: A nagybányai művésztelep, 8. sz. kép.

24. ERDŐ SZÉLE. Nagybánya, 1900.
Olf. v. M. 61×81 cm. J. l. j. „Réti".
Szablya-Frischauf Ferenc letéte a MNG-ban.
Kiállítva: 1900—1901-i Téli Tárlat, Műcsarnok.
1901-i Téli Tárlat, Nemzeti Szalon.
1927-i „Magyar táj- és életkép kiállítás", Műcsarnok.

24/a. NŐI PORTRÉ-TANULMÁNY
Olf. v. M. 67×43,5 cm J. n.
Virág Sándor t.

25. ÖREGASSZONYOK. Nagybánya, 1900.
Olf. v. M. 79,5×65,3 cm. J. l. j. „Réti".
MNG. ltsz. 1952.
Kiállítva: 1900—1901-i Téli Tárlat, Műcsarnok.
1901. Glaspalast, München.
1907. Saint-Louis.
1912-i nagybányai jubiláris kiállítás.
1928-tól a Szépművészeti Múzeum állandó kiállításán.

Reprodukció: Szépművészeti Múzeum Új Magyar Képtárának katalógusa, 1928.
Genthon István: Az új magyar festőművészet története, 49. sz. kép.
Réti István: A nagybányai művésztelep, 2. sz. kép.

26. BLASKOVICS GYÖRGY ARCKÉPE. Nagybánya, 1901.
Olf. v. M. 56×53 cm. J. l. b. „Réti 901".
Blaskovics György t.
Kiállítva: 1901-i Téli Tárlat, Nemzeti Szalon.

27. NAPOS TÁJ, BOGLYÁKKAL. Nagybánya, 1901.
Olf. v. M. 78,5×68 cm. J. l. j. „Réti".
Dr. Tompa Kálmán t.
Kiállítva: 1901-i Téli Tárlat, Nemzeti Szalon.

27/a. TÁJKÉP. Nagybánya, 1902.
Olf. v. M. 37×78 cm. J. l. b. „Réti Pista Az öreg zsandárnak 1902"
Dór Ferenc t.

28. KÖTÉLTÁNCOSNŐ. Nagybánya, 1902.
Olf. v. M. 59,5×45,5 cm. J. l. j. „Réti".
Miklósi Géza t.

29. CABARET. Nagybánya, 1902. k.
Pasztell, karton. M. 36,6×28,4 cm. J. l. j. „Réti".
Stoll Károlyné t.

30. ÉDESANYÁM ARCKÉPE. Nagybánya, 1900—1902 között.
Olf. v. M. 100×87 cm. J. l. b. „Réti 1902".
MNG. ltsz. 2023.
Kiállítva: 1902, München.
1932, Fővárosi Képtár, az 1924—31-i évek szerzeményeiből rendezett kiállításon.
1932. Műcsarnok, „A magyar képzőművészet úttörőinek és az összes művészcsoportok tagjainak válogatott műveiből rendezett kiállítás (1850—1932)".
1944. Fővárosi Képtár jubiláris kiállítása.
1951—54. Fővárosi Képtár állandó kiállításai.
Reprodukció: 1932-i műcsarnoki kiállítás katalógusa.
Bernáth Aurél: Írások a művészetről, 16. sz. kép.
Réti István: A nagybányai művésztelep, 4. sz. kép.

31. FELVINCZI TAKÁCS ZOLTÁN ÉDESAPJÁNAK ARCKÉPE. Nagybánya, 1903.
Olf. v. M. 78×65,5 cm. J. l. b. „Réti 903".
Felvinczi Takács Zoltán t.

32. DR. MAKRAY MIHÁLY ARCKÉPE. Nagybánya, 1903.
Olf. v. M. 81×60,5 cm J. l. b. „Réti 903".
Makray István t.
Kiállítva: 1903—4-i Téli Tárlaton, Műcsarnok.
1912-i nagybányai jubiláris kiállítás.
Reprodukció: 1903—4-i Téli Tárlat katalógusa.

33. CSENDŐRTISZT ARCKÉPE. Nagybánya, 1904.
Olf. v. M. 90,5×80 cm. J. n.
Dór Ferenc t.

Kiállítva: 1905—6-i Téli Tárlat, Műcsarnok.
1912-i nagybányai jubiláris kiállítás.
Reprodukció: Művészet, 1912. 45. l.

34. BOLT ELŐTT. Nagybánya, 1904.
Olf. v. 130,3×120,2 cm. J. l. j. „Réti". A vászon másik oldalán Réti István: „Hajnali hangulat" c. képe.
MNG. ltsz. 4385.
Kiállítva: 1912-i nagybányai jubiláris kiállítás.

35. ÖNARCKÉP. 1904.
Olf. v. M. 43,3×38 cm. J. l. b. „Réti 904".
Dr. Tompa Kálmán t.

36. KRISZTUS A TANÍTVÁNYOK KÖZT (előtanulmány). Nagybánya, 1904.
Olf. v. M. 75×97 cm. J. l. j. „Réti I.".
Soltész Elemér t.
Kiállítva: 1935, Ernst-Múzeum.

37. AGITÁTOR (tanulmány a „Krisztus a tanítványok közt" c. képhez). Nagybánya, 1905.
Olf. v. M. 66×68 cm. J. n.
István Király Múzeum, Székesfehérvár, ltsz. 55. 4. l.
Kiállítva: 1927. Műcsarnok.
1948. Nemzeti Szalon (aukció).
Reprodukció: Szabad Művészet, 1954. VII. 223. l.

38. KRISZTUS A TANÍTVÁNYOK KÖZT. Nagybánya, 1905.
Olf. v. M. 150×180 cm. J. l. j. „Réti".
Dr. Gaál Gyula t.
Kiállítva: 1942. Műcsarnok, „A magyar művészetért" kiállítás.
Reprodukció: Új Idők, 1924. 24. l.
1942-i műcsarnoki kiállítás katalógusa.

39. KRISZTUS A TANÍTVÁNYAI KÖZT. Nagybánya, 1905.
Pasztell, papír. M. 33,5×43 cm. J. l. j. „Réti"
Dr. Gaál Gyula t.

40. MOLDOVÁN LÁSZLÓ ARCKÉPE. Nagybánya, 1905.
Olf. v. M. 100×87,8 cm. J. l. b. „Réti 1905".
Moldován-család t.
Kiállítva: 1905—6-i Téli Tárlat, Műcsarnok.
1912-i nagybányai jubiláris kiállítás.

41. KENYÉRSZELÉS. Nagybánya, 1906.
Boldizsár István t.
Kiállítva: 1912-i nagybányai jubiláris kiállításon.
Reprodukció: Vasárnapi Újság, 1907. 343. l.
Művészet, 1912. 48. l.
1912-i nagybányai jubiláris kiállítás katalógusa.
Művészeti Szalon (Cluj, 1929. IV. évf. 5—6. sz. 19. l.).

42. KENYÉRSZELÉS (kisebb vázlat). Nagybánya, 1906.
Olf. v. M. 53,2×64,2 cm. J. n.
Dr. Tompa Kálmán t.
Kiállítva: 1907. MIÉNK I. kiállítása, Nemzeti Szalon.

43. TÁJKÉP FIGURÁVAL. Nagybánya, 1900-as évek első fele.
Olf. v. M. 60×75 cm. J. n.
MNG. ltsz. 6172.

44. ÖNARCKÉP. Róma, 1906.
Pasztell, v. M. 60×50 cm. J. l. j. „Réti István 1906".
Prihradny Kálmán t.
Kiállítva : 1912-i nagybányai jubiláris kiállítás.
1941. Nemzeti Szalon.
Reprodukció: Réti István: A nagybányai művésztelep, 5. sz. kép.

45. TÁJKÉP. Nagybánya.
Olf. v. M. 31,5×49,2 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

46. DAMKÓ JÓZSEF ARCKÉPE. Róma, 1906.
Olf. v. M. 80×65 cm. J. l. j. „Réti".
MNG. ltsz. 6688.
Kiállítva: 1911-i Tavaszi Tárlat, Műcsarnok.
1912-i nagybányai jubiláris kiállítás.
1955—57. Székesfehérvári képtár állandó kiállítása.
Reprodukció: 1911-i Tavaszi Tárlat katalógusában.

47. SIDLÓ FERENC ARCKÉPE. Róma, 1907.
Olf. v. M. 79×58,5 cm. J. n.
MNG. ltsz. 56 202.

48. EMBER, KUTYÁVAL. Nagybánya, 1908—9. k.
Olf. v. karton. M. 27×27 cm. J. l. j. „Réti".
Bernáth Aurél t.

49. TÉLI VERŐFÉNY. Nagybánya, 1909.
Olf. v. M. 68×61 cm. J. l. b. „Réti"
Prihradny Kálmán t.
Kiállítva: 1912-i nagybányai jubiláris kiállítás.
1927. Műcsarnok, 2. „Magyar táj- és életkép kiáll."

50. HERRER CÉZÁRNÉ ARCKÉPE. Nagybánya, 1910.
Olf. v. M. 120×71 cm. J. n.
Ifj. Herrer Cézár t.

51. INTERIEUR. Nagybánya, 1909.
Olf. v. M. 82×100 cm.
MNG. 54 782.

52. FÜRDŐ NŐK. Nagybánya, 1912.
Olf. v. M. 91×79 cm. J. l. j. „Réti 1912 NB".
Letét a MNG-ban.

53. CIGÁNYLÁNY. Nagybánya, 1912.
Olf. v. M. 80,5×91 cm. J. l. j. „Réti".
Kampis Antal t.

54. CIGÁNYLÁNY (kisebb változat). Nagybánya, 1913.
Olf. v. M. 65×67 cm. J. l. j. „Réti 1913".
Homoki Nagy István t.

55. KASZÁLÓ EMBER. Nagybánya, 1915.
Olf. v. M. 44×53 cm. J. l. j. „Réti".
Özv. Weiser Oszkárné t.

56. KISS JÓZSEF ARCKÉPE. Budapest, 1915.
Olf. v. M. 105,6×79,2 cm. J. l. j. „Réti 1915".
Történeti Képcsarnok. Ltsz. 1440.
Kiállítva: 1917—18-i Téli Tárlat, Műcsarnok.
1930-as évek első fele. Történeti Képcsarnok kiállítása.
Reprodukció: 1917—18-i Téli Tárlat katalógusa.
Művészet, 1917. 61. l.
Új Idők, 1918. 3. l.
Keresztury Dezső: A magyar irodalom képeskönyve, 1956. 256. l.

57-58. ÁROKPART. Nagybánya, 1918.
Olf. v. M. 54×68,2 cm. J. l. j. „Réti".
Dr. Tompa Kálmán t.

59. KARDOS KLÁRA ARCKÉPE. Nagybánya, 1918.
Olf. v. M. 89,3×79 cm. J. l. j. „Réti".
Both Gyuláné Kardos Klára t.

. ÖNARCKÉP. Budapest, 1920.
Olf. v. M. 45×61,5 cm. J. l. j. „Réti".
MNG. ltsz. 5114.
Kiállítva: 1920. Nemzeti Szalon.
1937. Ernst-Múzeum, Szinyei-Társaság VI. kiállítása.
Reprodukció: Magyar művészet, 1937. 351. l.

61. TÁJKÉP. Nagybánya, 1922 után.
Olf. v. M. 69×55 cm. J. l. j. „Réti".
Bacher Ernő t.

62-63. NAGYBÁNYAI TÁJ. Nagybánya, 1922—24 között.
Olf. v. M. 55,5×46 cm. J. l. b. „Réti".
Dr. Weiss István t.

64. MEZTELEN LÁNYOK A SZABADBAN. I. Nagybánya, 1922—23.
Olf. v. M. 224×96 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

65. MEZTELEN LÁNYOK A SZABADBAN. II. Nagybánya, 1922—23.
Olf. v. M. 224×96 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

66. FESTÉS A SZABADBAN. Nagybánya
Olf. v. M. 52×67 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

67. FÜRDŐZŐK (vázlat). Nagybánya, 1922—23. k.
Olf. v. dekli. M. 48×32,5 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

68. NŐI ARCKÉP. Budapest, 1923.
Olf. v. M. 68×53 cm. J. l. b. „Réti Bp. 923".
Basch Lóránd t.

69. IDILL. Nagybánya.
Olf. v. M. 68,5×55 cm. J. l. j. „Réti".
MNG. ltsz. 10 411.
Kiállítva: 1928. római magyar kiállítás.

70. KLASTROMRÉT. Nagybánya. 1921.
Olf. v. M. 45×55 cm. J. n. A vászon hátlapján: „Réti 1921".
Dr. Tompa Kálmán t.
Kiállítva: 1928. Nemzeti Szalon, a Munkácsy-céh első kiállítása.

71. KRISZTUS ÖSSZEROSKAD A KERESZT ALATT (vázlat). Nagybánya, 1924.
Olf. v. M. 150×188,2 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

72. BENCKHARDT GUSZTÁVNÉ PORTRÉJA. Budapest, 1920-as évek vége.
Olf. v. M. 65×56 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

73. KOSSUTH LAJOS (tanulmány). Budapest, 1931.
Olf. v. M. 77×44 cm. J. l. j. „R".
Réti Istvánné t.

74. KOSSUTH LAJOS. Budapest, 1931.
Olf. v. M. 250×160 cm. J. l. j. „Réti".
MNG. ltsz. 2276.
Kiállítva: 1932. Műcsarnok, a Székesfővárosi Képtár új szerzeményeinek kiállításán.

74/a VÍZPARTI TÁJ. Nagybánya, 1932.
Olf. v. M. 45×55 cm. J. l. b. „1932 Réti".
MNG. ltsz. 54341
Reprodukció: Réti István: A nagybányai művésztelep, 7. sz. kép.

75. OLVASÓ NŐ. Budapest, 1933.
Olf. v. M. 90×80 cm. J. l. j. „Réti".
Dr. Scheiber Vilmos t.
Kiállítva: 1933. Nemzeti Szalon, Szinyei-Társaság IV. kiállítása.
Reprodukció: Magyar Művészet, 1933. 372. k.
Képzőművészet, 1933. 250. l.

75/a. TÁJ FEHÉRKENDŐS NŐVEL. Nagybánya, 1934.
Olf. v. M. 45×55 cm. J. l. j. „934 Réti"
Éles Péter t.

76. ÖNARCKÉP. Budapest, 1934.
Olf. v. M. 67×54 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

77. ÖNARCKÉP. Budapest, 1935.
Olf. v. M. 50,5×40,5 cm. J. l. j. „Réti 935".
MNG. ltsz. 7382.
Kiállítva: 1937. Ernst-Múzeum, Szinyei-Társaság VI. kiállítása
1941. Szépművészeti Múzeum, új szerzemények kiállítása.
Reprodukció: Réti István: A nagybányai művésztelep, 1. sz. kép.

78. KISLÁNY. Budapest, 1936.
Olf. v. M. 41×31 cm. J. l. j. „Réti 1936.". A vászon felső peremén: „Pista bácsi festette Csöpiről, 1936. IX. 20.".
Réti Istvánné t.

79. FELESÉGEM ARCKÉPE. Budapest, 1937.
Olf. v. M. 56×45 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

80. NŐI FEJ (tanulmány). Budapest, 1938.
Olf. v. M. 55×44,5 cm. J. l. j. „Réti".
Réti Istvánné t.

81. FÜRDŐSÉTÁNYON. Balatonszemes, 1938.
Olf. v. M. 55,5×45 cm. J. l. b. „Réti 1938", l. középen B.-szemes, l. j. ceruzával „Réti".
Réti Istvánné t.
Kiállítva: 1941. Nemzeti Szalon.

82. BUDALIGETI TÁJ. Budaliget, 1939.
Olf. v. M. 30×41 cm. J. l. b. „Réti". Vakrámán: „Réti 1941".
Réti Istvánné t.

IDŐS NŐ ARCKÉPE. Budaliget, 1941.
Olf. v. M. 46×55,5 cm. J. l. b. „Réti 1941".
Réti Istvánné t.
Kiállítva: 1942. Nemzeti Szalon, Szinyei-Társaság VIII. kiállítása.

GRAFIKÁK JEGYZÉKE

1. VIRÁGTANULMÁNY. Nagybánya, 1885.
Ceruza, p. M. 35×25 cm. J. l. j. „Réti Pista III. gimnazista Nagybányán, 1885. jan. 29."
Réti Istvánné t.

2. FIÚFEJ. Nagybánya, 1887.
Ceruzar. p. M. 31×23,5 cm. J. l. j. „Réti, 1887. V. 13. (tanulmány)". Hátlapján: „Réti István rajzolta 1887. nyarán (máj. és jún?). Egy kis zsidófiú osztálytársam Davidovits Viktor".
Réti Istvánné t.

3. BASTIEN-LEPAGE. München, 1891.
Ceruzar. p. M. 28×22 cm. J. l. j. „Réti".
Réti Istvánné t.

4. ISKOLAI TANULMÁNY. 1890.
Szénr. p. M. 49×34,5 cm. J. l. j. „Réti István".
MNG. ltsz. 1951. 4486.

5. HOLLÓSY SIMON. München, 1891.
Ceruzar. p. M. 10×8,7 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

6. MUNKA. Nagybánya.
Ceruzar. p. M. 32×23,5 cm. J. l. j. „R".
Réti Istvánné t.

7. IDŐS FÉRFI. Nagybánya, 1892.
Ceruzar. p. M. 37×19 cm. J. l. j. „R 92", 1. b. „Klárinak".
Both Gyuláné Kardos Klára t.

8. NŐI FEJ. Nagybánya, 1892.
Ceruzar. p. M. 20,5×19,4 cm. J. l. j. „92", alatta: „Réti". Aláírás: „Klárinak (kívánság szerint) Réti bácsi".
Both Gyuláné Kardos Klára t.

9. NŐI AKT. 1893.
Ceruzar. p. M. 34,2×20,5 cm. J. l. j. „93. Réti". 1. b. „Klárának R".
Both Gyuláné Kardos Klára t.

10. TANULMÁNY A „BOHÉMEK"-hez. Nagybánya, 1893.
Szénr. p. M. 27,6×33,5 cm. J. l. j. „R NB".
MNG. ltsz. 1955. 5546.

11. KOSSUTH LAJOS A RAVATALON. Torino, 1894.
Ceruzar. p. M. 24,7×37,3 cm. J. l. j. „Réti turin 1894 marcz 21".
MNG. ltsz. 1946. 3968.

12. FEJTANULMÁNY. Nagybánya, 1894.
Ceruzar. p. M. 31,5×36,5 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4460.

13. FEJTANULMÁNY. Nagybánya, 1894.
Szénr. p. M. 38,3×28 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4471.

14. VÁZLATOK A „GYÖTRŐDÉS"-HEZ. 1894.
Ceruzar. p. M. 25×37,5 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4491.

15. ÜLŐ FÉRFI FÉLAKT (tanulmány a „Hajnali hangulat"-hoz). Nagybánya, 1895.
Ceruzar. p. M. 37,2×29,2 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4474.

16. NAGYBÁNYAI TÁJ. Nagybánya, 1896.
Ceruzar. p. M. 39×48 cm. J. l. j. „Réti 1896".
MNG. ltsz. 1954. 5157.

17. HOLLÓSY SIMON. 1896.
Szénr. p. M. 63,3×49,4 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1943. 3706.
Reprodukció: Uj idők, 1896. 285. l.

18. *Baloldalt: Tanulmány Kiss József:* „JEHOVA" *c. költeményének illusztrációjához. Jobboldalt: Vázlat egy Hollósy-t ábrázoló rajzhoz.* Nagybánya, 1896.
Szénr. p. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4496.

19. *Tanulmány Kiss József:* „LEPEREG AZ ÓRA" *c. költeményének illusztrációjához.* Nagybánya, 1896.
Ceruzar. p. M. 13,3×9,7 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

20. *Tanulmány Kiss József:* „SZERELEMVÁGY" *c. költeményének illusztrációjához.* Nagybánya, 1896.
Krétar. p. M. 47×29,7 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4480.

21. *Illusztráció Kiss József:* „MESE A VARRÓGÉPRŐL" *c. költeményéhez.* Nagybánya, 1896.
Krétar. v. M. 51×71,5 cm. J. n.
Vajna Jenő t.

22. *Illusztráció Kiss József:* „MESE A VARRÓGÉPRŐL" *c. költeményéhez.* Nagybánya, 1896.
Szénr. p. M. 28,7×41,3 cm. J. l. b. „Réti".
MNG. ltsz. 1917. 283.

23. *Illusztráció Kiss József:* „MESE A NAGY CSIZMÁRÓL ÉS A KIS CIPŐRŐL" c. *költeményéhez.* Nagybánya, 1896.
Szénr. p. M. 58,7×45,3 cm J. n.
MNG. ltsz. 1917. 284.

24. *Illusztráció Kiss József:* „MESE A NAGY CSIZMÁRÓL ÉS A KIS CIPŐRŐL" *c. költeményéhez.* Nagybánya, 1896.
Szénr. p. M. 58,7×45,3 cm. J. l. j. „Réti".
MNG. ltsz. 1917. 285.

. MŰVÉSZTÁRSASÁG. 1890-es évek.
Ceruzar. p. M. 29,5×39,5 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

. JÓKAI MÓR. Budapest, 1898.
Ceruzar. p. M. 16,7×13 cm. J. l. j. „Réti 1898". Aláírás: „Jókai Mór ebédnél."
Réti Istvánné t.

27. MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ. Budapest, 1898.
Ceruzar. p. M. 16,6×12,3 cm. J. l. j. „Réti mednyánszky 1899".
Réti Istvánné t.

28. *Tanulmány a* „HONVÉDTEMETÉS" *c. festményhez.* Nagybánya, 1899.
Szénr. p. M. 61×47,5 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

29. *Tanulmány a* „HONVÉDTEMETÉS" *c. festményhez.* Nagybánya, 1899.
Szénr. p. M. 61×46 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

30. *Tanulmány a* „HONVÉDTEMETÉS" *c. festményhez.* Nagybánya, 1899.
Szénr. p. M. 22,8×27 cm. J. l. b. „Réti 1900".
MNG. ltsz. 1951. 5156.

31. KOMPOZÍCIÓ. Nagybánya, 1900. k.
Ceruzar. p. 47,7×31,8 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4464.

32. TÁJKÉP. Nagybánya, 1900 k.
Ceruzar. p. M. 25×37 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4461.

33. *Tanulmány a* „KÖTÉLTÁNCOSNŐ" *c. festményhez.* Nagybánya, 1902.
Szénr. p. M. 44,5×29,7 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4466.

34. *Önarckép-tanulmány a* „BOLT ELŐTT" *c. festményhez.* Nagybánya, 1904.
Szénr. p. M. 64×46 cm. J. l. j. „R 904".
MNG. ltsz. 1951. 5159.

35. *Tanulmány a* „BOLT ELŐTT" *c. festményhez.* Nagybánya, 1904.
Szénr. p. M. 51×38 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 5158.

36. *Tanulmány a* „BOLT ELŐTT" *c. festményhez.* Nagybánya, 1904.
Szénr. p. M. 60×24,4 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

37. *Tanulmány az* „AGITÁTOR" *c. festményhez.* Nagybánya, 1905.
Szénr. p. M. 50×63,5 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

37/a. TANULMÁNY A KRISZTUS-KOMPOZICIÓHOZ. Nagybánya, 1904.
Ceruzar. p. 26,5x29,5 cm. J. l. j. „R"
Kaposvári Múzeum t. ltsz. 55169.

38. *Tanulmány a* „KRISZTUS A HEGYTETŐN" *c. festményéhez.* Nagybánya, 1905.
Szénr. p. M. 24×31,5 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4407.

39. *Tanulmány a* „KRISZTUS A HALÁSZATNÁL" *c. festményhez.* Nagybánya, 1905.
Ceruzar. p. M. 21,5×17,2 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4477.

40. TANULMÁNY AZ 1907-I KRISZTUS-KOMPOZICIÓHOZ. Róma, 1906.
Szénr. p. M. 62,5×48,5 cm. J. l. j. „R. 906 Roma".
Réti Istvánné t.

41. MODELL. Róma, 1906.
Szénr. p. M. 62,7×48 cm. J. l. j. „Réti (R)".
Réti Istvánné t.

42. MODELL. Róma, 1906.
Szénr. p. M. 63×48 cm. J. l. k. „R. (Róma)".
Réti Istvánné t.

43. TOLDI.
Ceruzar. p. M. 17×13 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

44. HÁZTETŐK. Nagybánya, 1909 k.
Krétar. p. M. 30,5×46 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4465.

45. ÖNARCKÉP. Nagybánya, 1913.
Szénr. p. M. 42,4×53,2 cm. J. l. j. „R NB 1913".
MNG. ltsz. 1926. 1240.
Kiállítva: 1928. Szépművészeti Múzeum, Új Magyar Képtárának állandó kiállításán.

46. NŐI AKT.
Szénr. p. M. 45×29,7 cm. J. l. j. „Klárinak Réti bácsi".
Both Gyuláné Kardos Klára t.

47. NŐI AKT.
Szénr. p. M. 44,8×29,6 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4467.

48. NŐI AKT.
Szénr. p. M. 45×29,8 cm. J. n.
MNG. 1951. 4469.
Kiállítva: 1951. Szépművészeti Múzeum Grafikai Osztályának „Új szerzemények" kiállításán.

49. LÉPŐ NŐI AKT.
Szénr. p. M. 45×29,8 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4508.

50. NŐI AKT.
Szénr. p. M. 44,7×29,8 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4517.

51. LÉPŐ NŐI AKT.
Szénr. p. M. 45×29,7 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4516.

52. NŐI AKT.
Szénr. p. M. 46,3×29,9 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4515.

53. NŐI AKT.
Szénr. p. M. 45,6×29,8 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4514.

54. NŐI AKT.
Szénr. p. M. 45,5×29,7 cm.
MNG. ltsz. 1951. 4513.

55. NŐI AKT.
Szénr. p. M. 45,5×29,8 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4512.

56. NŐI AKT.
Szénr. p. M. 44,5×28,8 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4510.

57. LEHAJLÓ NŐI AKT.
Szénr. p. M. 44×28,8 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4509.

58. FEKVŐ NŐI AKT.
Szénr. p. M. 21×26,5 cm. J. l. j. „R".
MNG. ltsz. 1951. 4470.

59. FEKVŐ NŐI AKTOK.
Ceruzar. p. M. 31,8×48 cm. J. l. j. „Réti".
MNG. ltsz. 1951. 4462.

60. ÜLŐ NŐI AKT.
Szénr. p. M. 63,5×48,5 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

61. ÜLŐ NŐI AKT.
Szénr. p. M. 61,2×47,6 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

62. MOZDULAT-TANULMÁNYOK.
Szénr. p. M. 48×63,5 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

63. TÉRDELŐ NŐI AKT.
Szénr. p. M. 44,8×29,8 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4468.

64. TÉRDELŐ NŐI AKTOK. Nagybánya, 1918.
Szénr. p. M. 32×30,3 cm. J. l. j. „R".
MNG. ltsz. 1951. 4473.

65. ÜLŐ NŐI AKTOK. Nagybánya, 1918.
Ceruzar. p. M. 17,8×32 cm. J. n.
Both Gyuláné Kardos Klára t.

66. EPRESKERTI RÉSZLET. Budapest, 1920-as évek.
Ceruzar. p. M. 27×21,8 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4472.

67. KÉT TANULMÁNY AKTKÉPHEZ. 1920-as évek.
Szénr. p. M. 34,2×44,3 cm. Baloldali: M. 25×16 cm. J. l. j. „R". Jobboldali: M. 21×13 cm. J. l. j. „R".
MNG. ltsz. 1951. 4482.

68. *Tanulmány a* „MEZTELEN LÁNYOK A SZABADBAN" *c. festményhez.* Nagybánya, 1922.
Ceruzar. p. M. 32,5×22 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4483.

69. *Tanulmány az* „IDILL" *c. festményhez.* Nagybánya, 1903 k.
Szénr. p. M. 38,5×28,7 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4454.

70. *Tanulmány az* „IDILL" *c. festményhez.* Nagybánya, 1903 k.
Ceruzar. p. M. 28,5×21 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4463.

71. TANULMÁNYOK FESTŐRŐL. Nagybánya, 1922 k.
Szénr. p. M. 63×47,5 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

72. *Tanulmány az* „ÁDÁM ÉS ÉVA" *kompozícióhoz.* Budapest, 1925.
Szénr. p. M. 38,8×29,5 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1951. 4488.

73. ÖNARCKÉP. Budapest, 1929.
Ceruzar. p. M. 18,7×15 cm. J. l. b. „R".
Bedő Rudolf t.
Reprodukció: Bálint Jenő: Művészfejek. (Bp. 1929.) 25. l.

74. *Tanulmányok az* „OLVASÓ NŐ" *c. festményhez.* Budapest, 1933.
Ceruzar. p. M. 18,5×24,5 cm. J. n.
MNG. ltsz. 1946. 3967.

75. FEKVŐ NŐ. Budapest, 1942 k.
Ceruzar. p. M. 14,2×23 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

76. *Kompozíciós tanulmány a* „HAMLET" *c. festményhez.* Budapest, 1943.
Szénr. v. M. 107×121 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

77. *Részlettanulmány a* „HAMLET" *c. festményhez.* Budapest, 1943.
Ceruzar. p. M. 70×47 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

78. *Tanulmány a* „HAMLET" *c. festményhez.* Budapest, 1943.
Ceruzar. p. 18,7×15,1 cm. J. n.
Réti Istvánné t.

KÉPEK

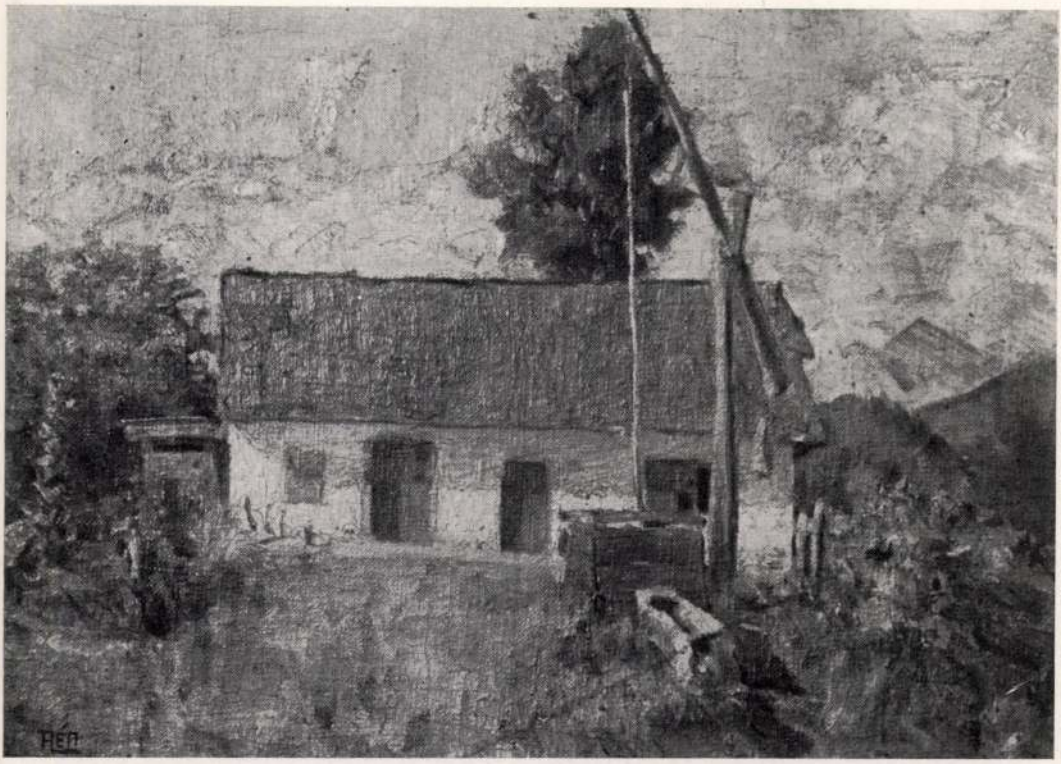

1. Tájkép házzal, 1892.

1. Paysage avec maison, 1892.

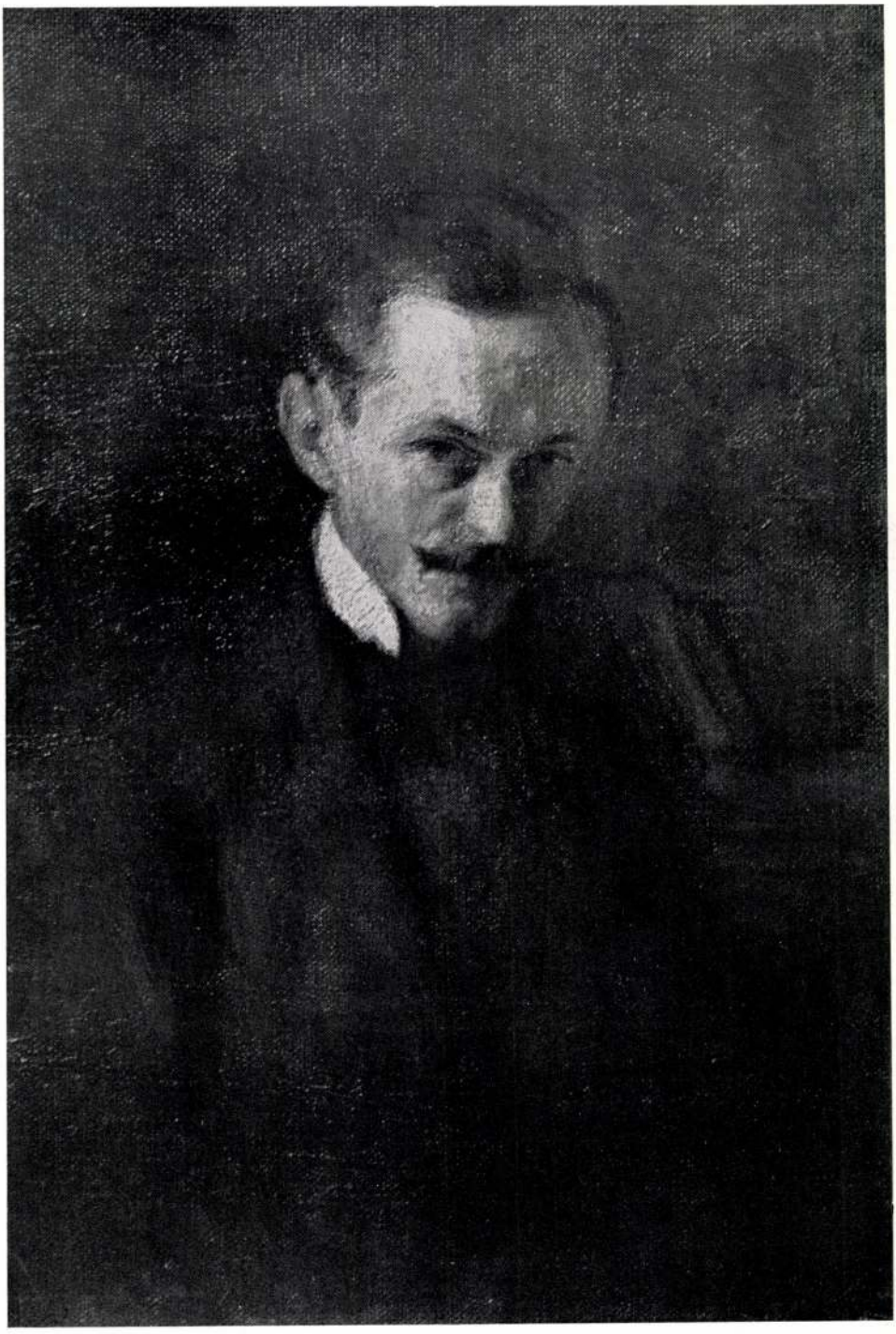

2. Önarckép, 1898.

2. Portrait de l'artiste, 1898.

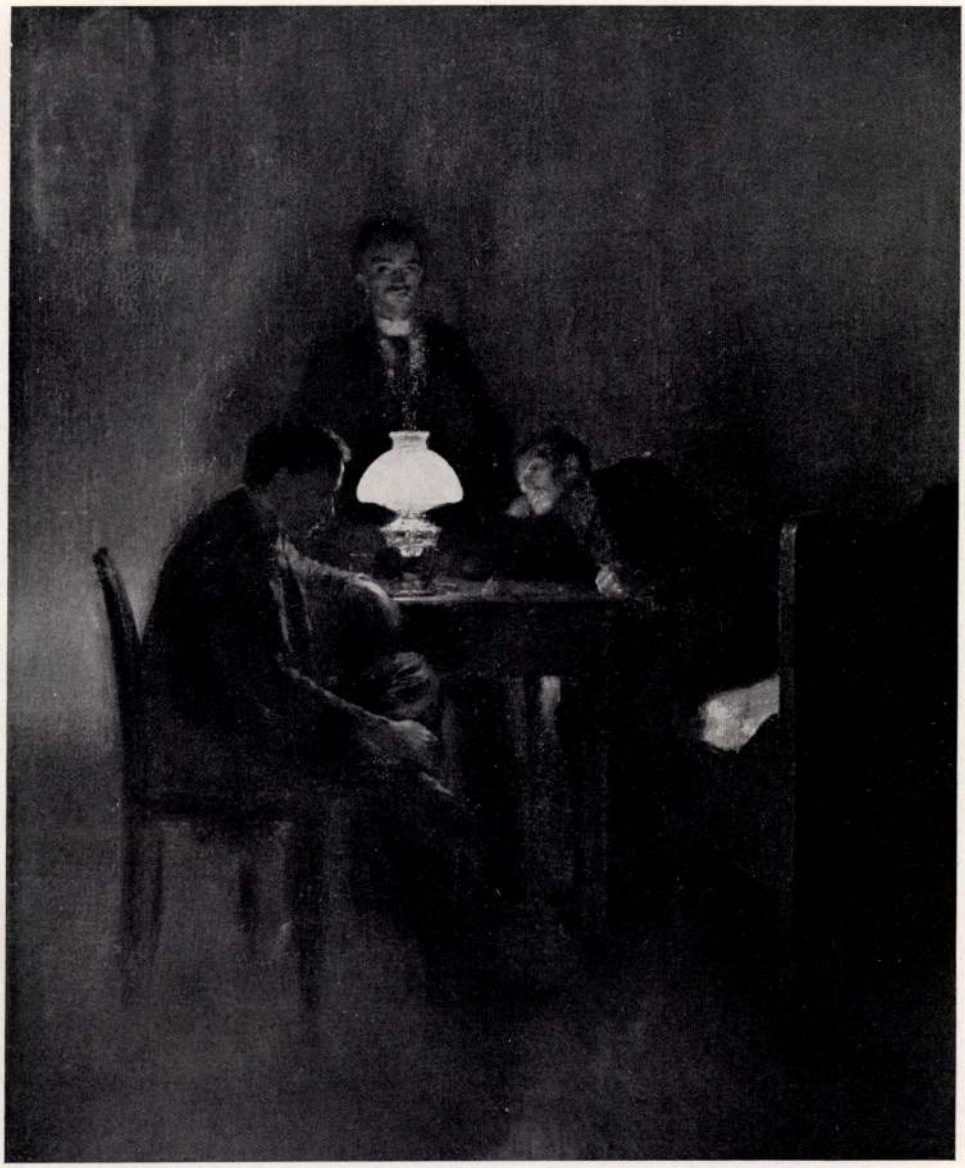

3. Bohémek karácsonyestje idegenben, 1893.

3. Nuit de Noël de bohèmes en pays étranger, 1893.

4. Hajnali hangulat, 1897.

4. Impressions de l'aube, 1897.

5. Honvédtemetés, 1899.

5. L'enterrement d'un honved, 1899.

6. Édesanyám, 1902.

6. La mère de l'artiste, 1902.

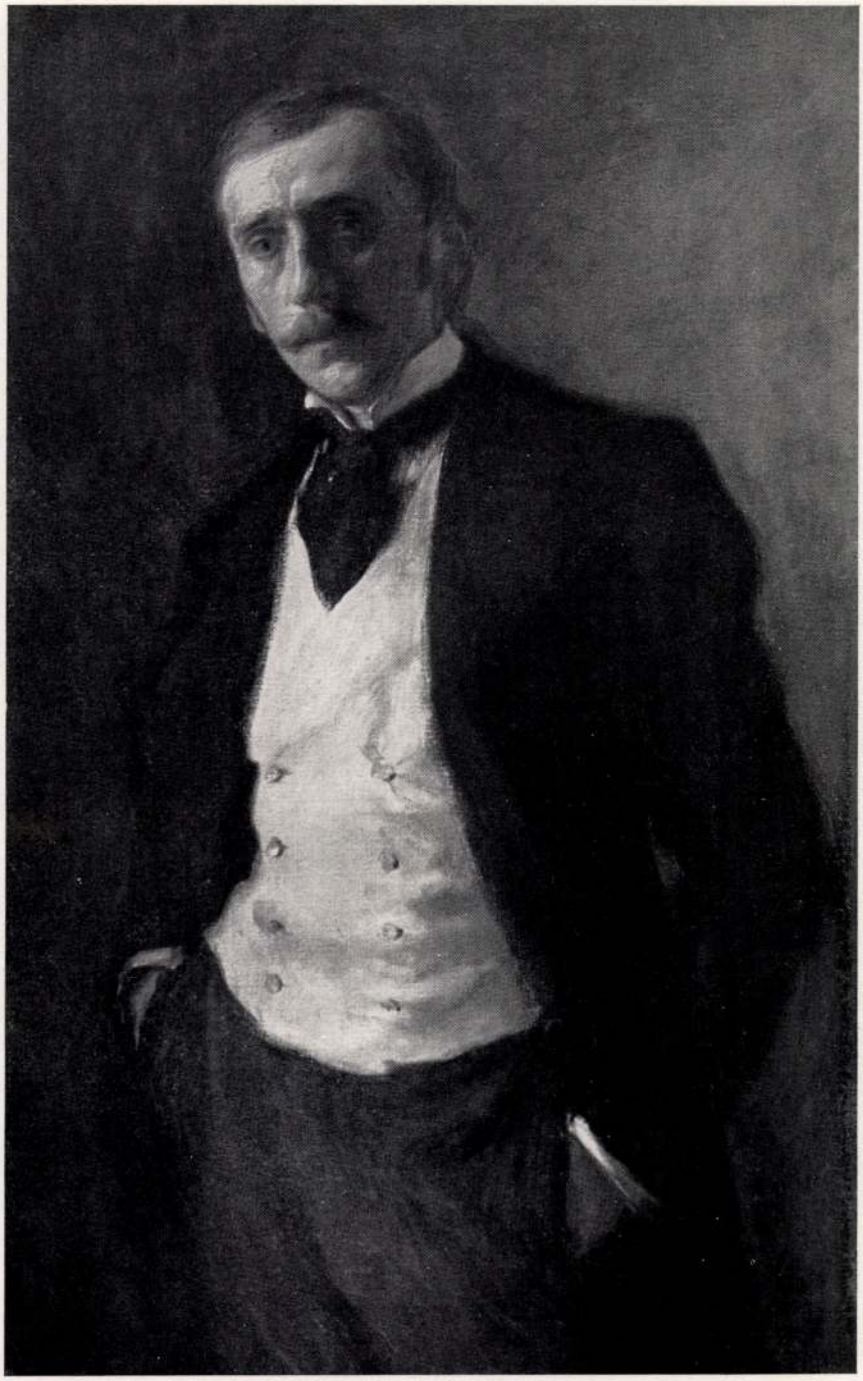

7. Herczeg Ferenc arcképe, 1899. *7. Portrait de l'écrivain François Herczeg, 1899.*

8. Öregasszonyok, 1900.

8. Vieilles femmes, 1900.

9. *Kötéltáncosnő, 1902.*

9. *Danseuse de corde, 1902.*

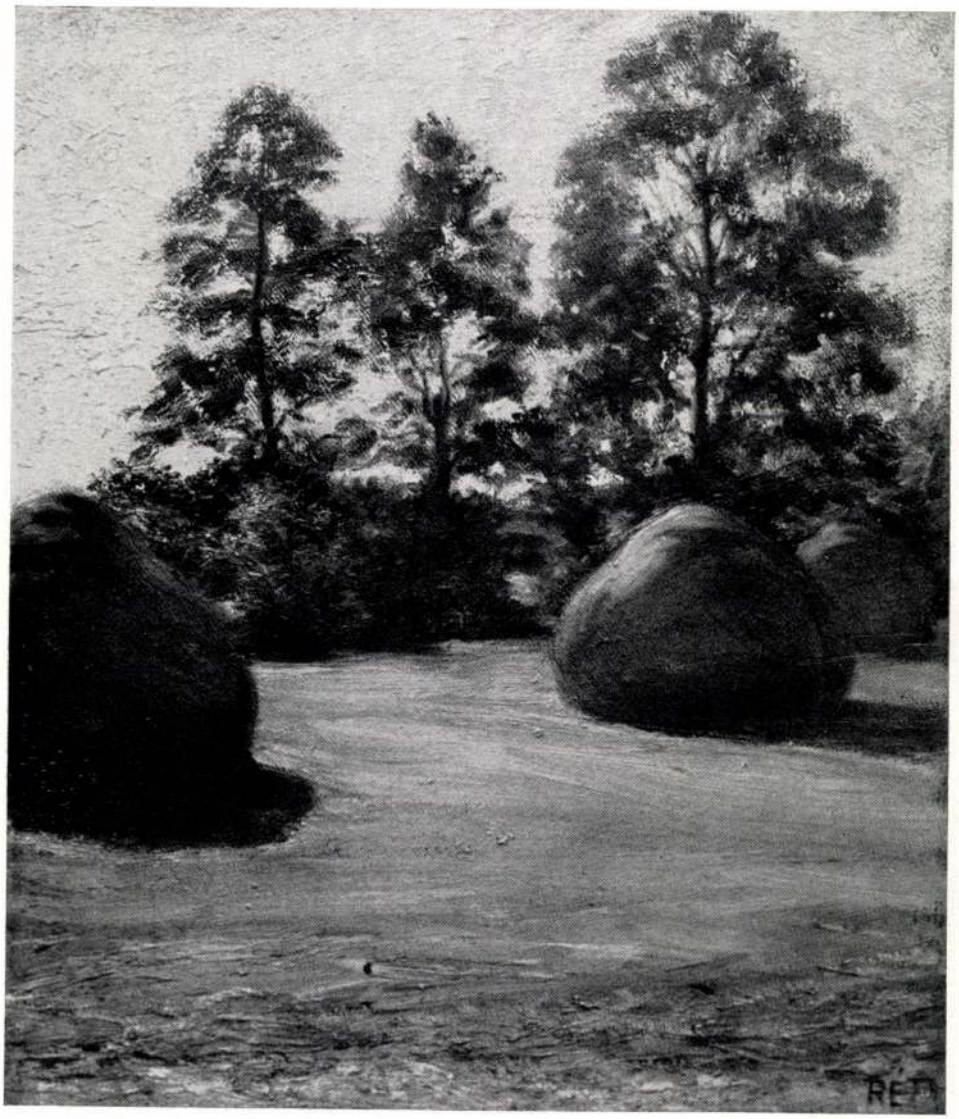

10. Napos táj boglyákkal, 1901.

10. Paysage ensoleillé avec des meules, 1901.

11. Agitátor, 1905.

11. Agitateur, 1905.

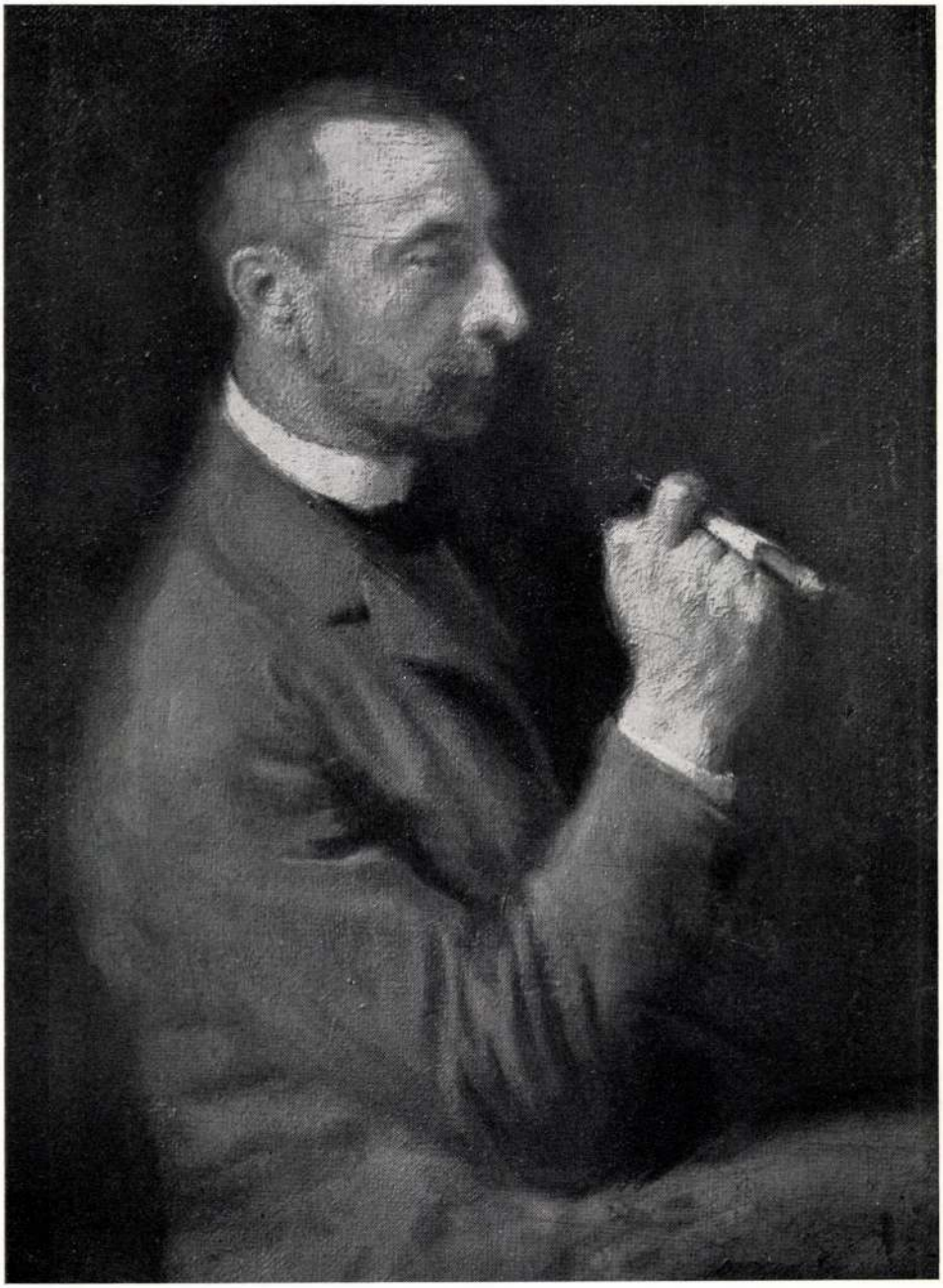

12. Makray Mihály arcképe, 1903.

12. Le portrait de Michel Makray, 1903.

13. Kenyérszelés, 1906.

13. La coupe du pain, 1906.

14. Cigánylány, 1913.

14. Jeune Tzigane, 1913.

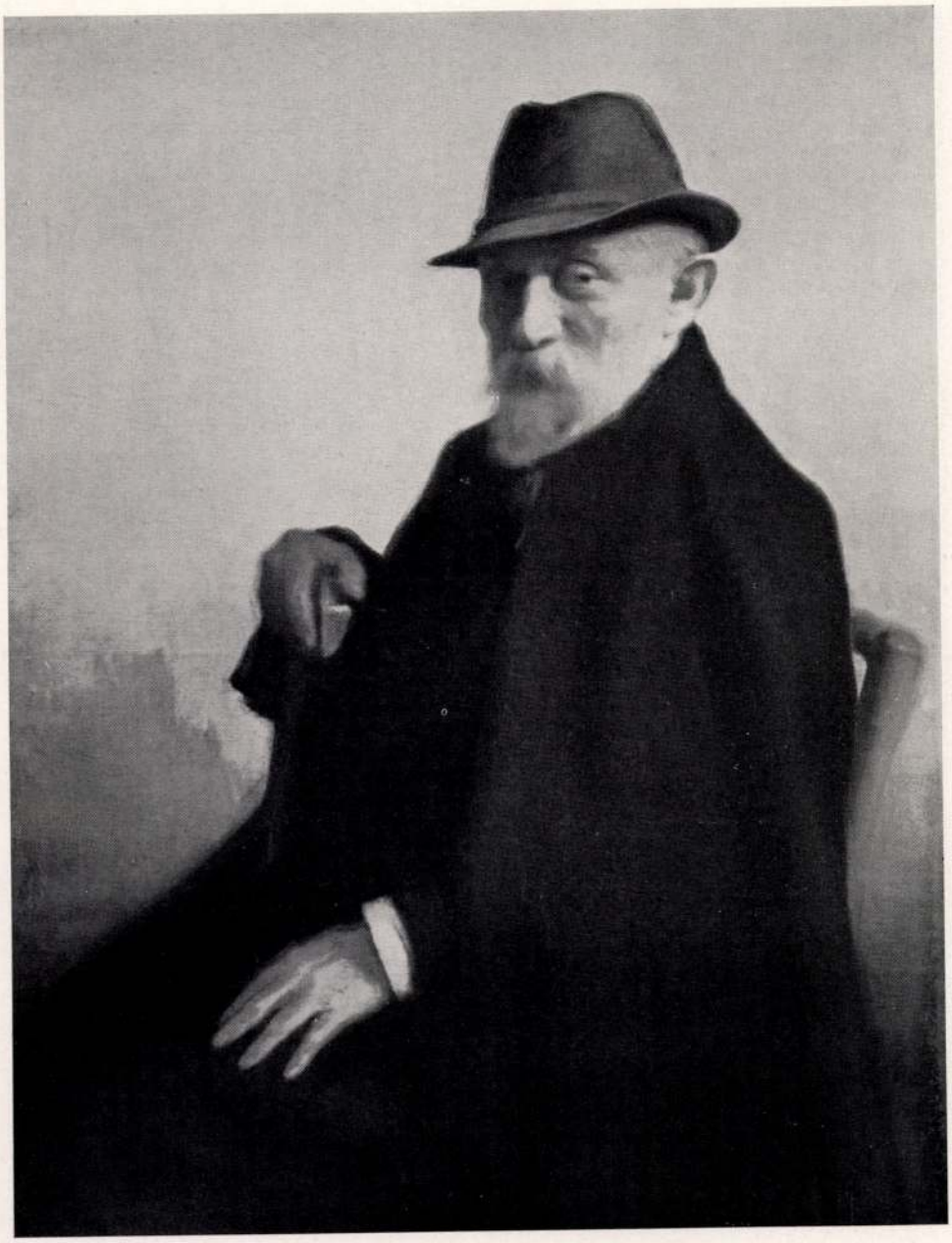

15. Kiss József arcképe, 1915.

15. Portrait du poète Joseph Kiss, 1915.

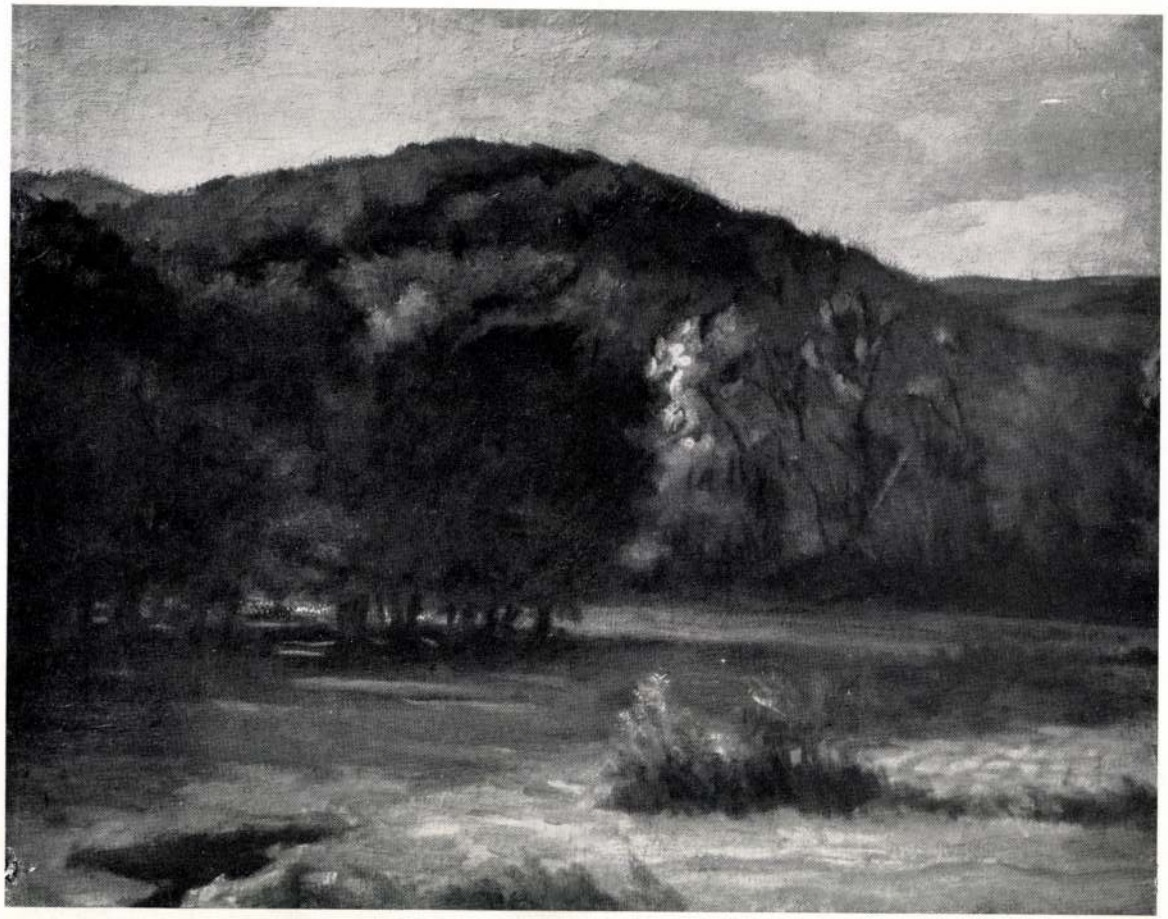

16. Klastromrét, 1921.

16. Le pré Klastmo, 1921.

17. Vízparti táj, 1932.

17. Les rives, 1932.

18. Felesége arcképe, 1937.

18. Portrait de a femme de l'artiste, 1937.

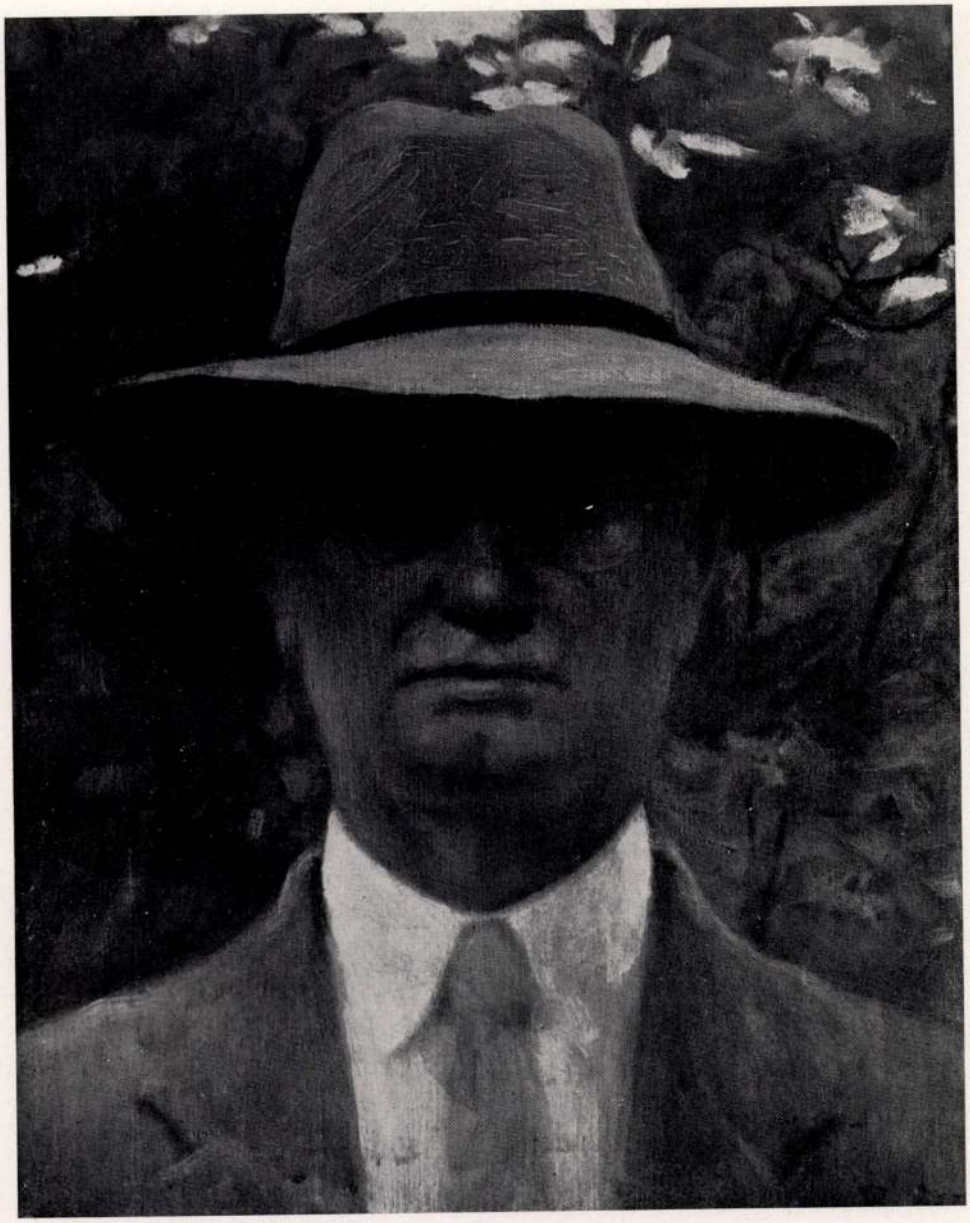

19. Önarckép, 1935.

19. Portrait de l'artiste par lui-même, 1935.

20. Tanulmány a „Bohémek"-hez, 1893.

20. Étude pour la Nuit de Noël de bohèmes en pays étranger, 1893.

21. Illusztráció Kiss József „Mese a varrógépről" című művéhez, 1896.

21. Illustration pour le Conte de la machine à coudre de Joseph Kiss, 1896.

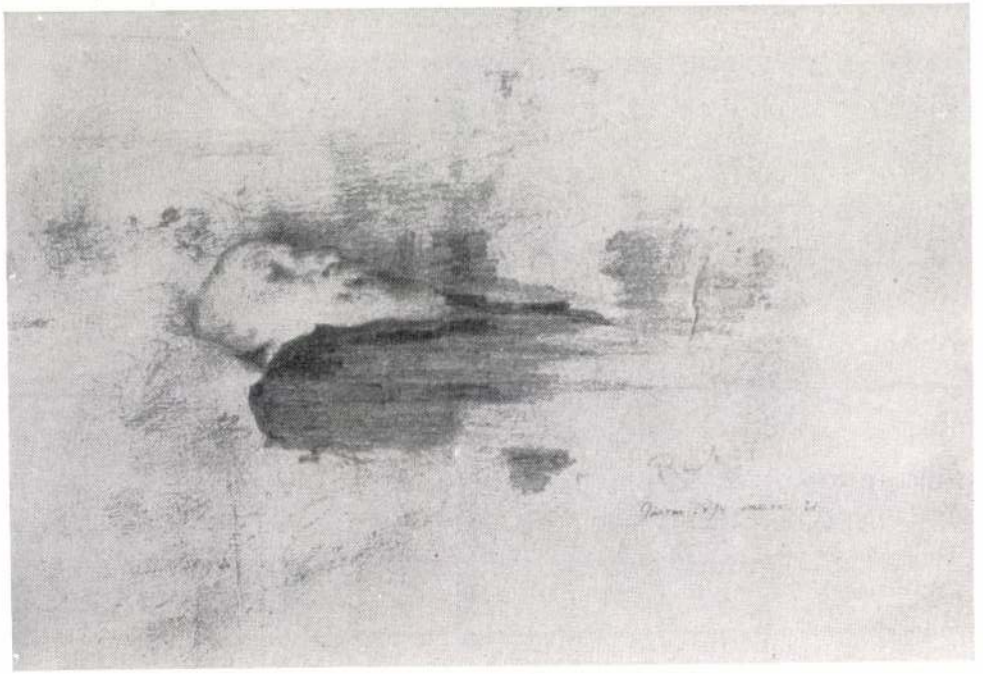

22. Kossuth Lajos a ravatalon, 1894.

22. Louis Kossuth sur le lit de parade, 1894.

23. Hollósy Simon arcképe, 1896.

23. Portrait du peintre Simon Hollósy, 1896.

24. Önarckép-tanulmány
a „Bolt előtt" c. festményhez, 1904.

24. Portrait de l'artiste par lui-même
Étude pour le tableau „Devant le magasin", 1904.

Felelős kiadó: Pogány Ö. Gábor — 40673 - Révai nyomda, Budapest (Felelős vezető: Povárny Jenő)